

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

integra
CONSULTING

Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2023-2027 pro Českou republiku

Vyhodnocení koncepce podle zákona č.100/2001 Sb.,
o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění,
v rozsahu podle přílohy č. 9

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

ZPRACOVATEL

Integra Consulting s.r.o.
Pobřežní 18/16
Praha 8
186 00
Česká republika
IČ: 275 66 617
DIČ: CZ275 66 617
martin.smutny@integracons.com
+420 774 541 484

integra
CONSULTING

Zpracovali:

Mgr. Martin Smutný, MUDr. Helena Kazmarová, Mgr. Bc. Michala
Mariňáková, RNDr. Lenka Šikulová, Mgr. Michal Musil, Ing. Jitka Kaslová

ZADAVATEL

Ministerstvo zemědělství
Odbor Řídící orgán PRV
Těšnov 65/17
Praha 1
117 05

IČ: 00020478
email: info@mze.cz
Tel./Fax: +420 221 811 111

INTEGRA
group

Integra Consulting s.r.o. je členem konsorcia INTEGRA Group, v rámci kterého
se soustředí především na hodnocení vlivů záměrů na životní prostředí
– metodicky i prakticky.

Obsah

1. Obsah a cíle koncepce, její vztah k jiným koncepcím	9
1.1 Základní informace o koncepci	9
1.2 Obsah koncepce	9
1.3 Cíle koncepce	10
1.4 Vztah koncepce k jiným strategickým dokumentům	16
2 Informace o současném stavu životního prostředí v dotčeném území a jeho pravděpodobný vývoj bez provedení koncepce	24
2.1 Vymezení dotčeného území	24
2.1.1 Výčet dotčených územních samosprávných celků, které mohou být koncepcí ovlivněny	24
2.2 Základní charakteristiky stavu životního prostředí v dotčeném území	24
2.2.1 Emise skleníkových plynů a adaptace na změnu klimatu	25
2.2.2 Ovzduší	32
2.2.3 Veřejné zdraví	40
2.2.4 Půda a horninové prostředí	48
2.2.5 Voda	59
2.2.6 Odpady	68
2.2.7 Příroda a krajina, biodiverzita, lesy	75
2.2.8 Hmotný majetek a kulturní dědictví	85
2.2.9 Hluk	88
2.3 Pravděpodobný vývoj životního prostředí bez provedení koncepce	90
3 Charakteristiky životního prostředí v oblastech, které by mohly být provedením koncepce významně zasaženy	102
4. Veškeré současné problémy životního prostředí, které jsou významné pro koncepci, zejména vztahující se k oblastem se zvláštním významem pro životní prostředí (např. oblasti vyžadující ochranu podle zvláštních předpisů)	106
4.1 Problémy životního prostředí, které jsou významné pro koncepci	106
4.2 Současné problémy životního prostředí vztahující se k oblastem se zvláštním významem pro životní prostředí	110
Hodnocení vlivů koncepce na evropsky významné lokality a ptačí oblasti dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (NATURA 2000)	110
5. Cíle ochrany životního prostředí stanovené na mezinárodní, komunitární nebo vnitrostátní úrovni, které mají vztah ke koncepci, a způsob, jak byly tyto cíle vzaty v úvahu během její přípravy, zejména při porovnání variantních řešení	112
5.1 Hodnocení souladu s cíli ochrany životního prostředí	115
Shrnutí vyhodnocení souladu SP SZP s cíli ochrany životního prostředí	130

6. Závažné vlivy (včetně sekundárních, synergických, kumulativních, krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých, trvalých a přechodných, pozitivních a negativních vlivů) navrhovaných variant koncepce na životní prostředí	131
6.1 Vyhodnocení Specifických cílů SP SZP	132
6.2 Vyhodnocení návrhové části SP SZP, vč. vyhodnocení kumulativních a synergických vlivů	141
6.2.1 Emise skleníkových plynů a adaptace na změnu klimatu.....	141
6.2.2 Ovzduší.....	145
6.2.3 Půda a horninové prostředí.....	146
6.2.4 Voda	150
6.2.5 Příroda, biodiverzita, lesy, krajina	154
6.2.6 Odpady.....	162
6.2.7 Kulturní dědictví	163
6.3 Vyhodnocení ostatních částí koncepce	164
6.4 Shrnutí vlivů koncepce jako celku.....	166
7. Vyhodnocení možných přeshraničních vlivů koncepce na životní prostředí	171
8. Výčet důvodů pro výběr zkoumaných variant a popis, jak bylo posuzování provedeno, včetně případných problémů při shromažďování požadovaných údajů (např. technické nedostatky nebo nedostatečné know-how).....	172
8.1 Výběr zkoumaných variant.....	172
8.2 Popis provedení posouzení SP SZP na životní prostředí	177
8.3 Doporučení SEA zohledněná v návrhu SP SZP	185
8.4 Problémy při shromažďování požadovaných údajů	188
9. Stanovení monitorovacích ukazatelů (indikátorů) vlivů koncepce na životní prostředí ..	189
10. Popis navrhovaných opatření pro předcházení, vyloučení, snížení a kompenzaci významných negativních vlivů na životní prostředí zjištěných nebo předpokládaných při provádění koncepce.....	194
Opatření navržená v hodnocení vlivů dle §45 i ZOPK (Natura)	198
Doporučení pro realizaci SP SZP z hlediska zdraví.....	201
11. Stanovení indikátorů (kritérií) pro výběr projektů	202
12. Vlivy koncepce na veřejné zdraví	204
12.1 Dotčená populace.....	204
12.2 Determinanty zdraví	205
12.3 Determinanty zdraví související s hodnocenou koncepcí	208
12.4 Hodnocení souladu s cíli ochrany zdraví	216
12.5 Hodnocení cílů koncepce z hlediska veřejného zdraví	219

12.6	Hodnocení možných vlivů koncepce na veřejné zdraví	221
12.7	Potenciální kumulativní vlivy	222
12.8	Přehled doporučení pro realizaci SP SZP z hlediska zdraví	222
12.8	Zhodnocení koncepce jako celku z hlediska zdraví	223
13	Netechnické shrnutí výše uvedených údajů	224
14	Souhrnné vypořádání požadavků stanovených závěrem zjišťovacího řízení a vyjádření obdržených z hlediska vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví	233
	Přehled způsobů vypořádání závěru zjišťovacího řízení	233
	Přehled vyjádření došlých v rámci zjišťovacího řízení a jejich vypořádání	240
15	Závěry a doporučení včetně návrhu stanoviska ke koncepci	273
	Závěry hodnocení	273
	Návrh stanoviska	277
	Seznam samostatných příloh	288
	Seznam zkratek	289

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Specifický cíl 1 – Podporovat příjmy a odolnost životaschopných zemědělských podniků v celé Unii za účelem posílení bezpečnosti potravin</i>	11
<i>Tabulka 2: Specifický cíl 2 – Posílení tržní orientace a zvýšení konkurenceschopnosti, a to i prostřednictvím většího zaměření na výzkum, technologii a digitalizaci</i>	11
<i>Tabulka 3: Specifický cíl 3 – Zlepšení pozice zemědělců v hodnotovém řetězci</i>	12
<i>Tabulka 4: Specifický cíl 4 – Přispívat ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, mimo jiné snižováním emisí skleníkových plynů a zlepšováním sekvence uhlíku, a rovněž podporovat udržitelnou energii</i>	14
<i>Tabulka 5: Specifický cíl 5 – Podporovat udržitelný rozvoj a účinné hospodaření s přírodními zdroji, jako je voda, půda a ovzduší, včetně snížení chemické závislosti</i>	14
<i>Tabulka 6: Specifický cíl 6 – Přispět k zastavení a obrátit trend úbytku biologické rozmanitosti, zlepšit ekosystémové služby a zachovat přírodní stanoviště a krajinu</i>	14
<i>Tabulka 7: Specifický cíl 7 – Získávání mladých zemědělců a usnadnění rozvoje podnikání ve venkovských oblastech</i>	15
<i>Tabulka 8: Specifický cíl 8 – Podpora zaměstnanosti, růstu, sociálního začlenění a místního rozvoje ve venkovských oblastech včetně biohospodářství a udržitelného lesnictví</i>	15
<i>Tabulka 9: Specifický cíl 9 – Zlepšování reakce zemědělství EU na společenské požadavky na potraviny a zdraví, včetně bezpečných, výživných a udržitelných potravin a dobrých životních podmínek zvířat</i>	15
<i>Tabulka 10: Specifický cíl 10 – Modernizace odvětví podporou a sdílením znalostí, inovací a digitalizace v zemědělství a ve venkovských oblastech – průřezový cíl</i>	16
<i>Tabulka 11: Hlavní zdroje emisí skleníkových plynů ze zemědělství</i>	28
<i>Tabulka 12: Podíl spotřeby energie vyrobené z OZE na spotřebě elektřiny, energie v dopravě, na vytápění a chlazení a na konečné spotřebě energie, 2004–2020</i>	31
<i>Tabulka 13: Ukazatele zdravotního stavu v celé ČR a ve venkovských oblastech ČR</i>	47
<i>Tabulka 14: Trendy změny klimatu v Česku</i>	92
<i>Tabulka 15: Hodnocení souladu s cíli ochrany životního prostředí a zdraví</i>	115
<i>Tabulka 16: Vyhodnocení Specifických cílů SP SZP</i>	133
<i>Tabulka 17: Porovnání variant SP SZP (pracovní verze z října 2021) z hlediska vlivů na ŽP</i>	173
<i>Tabulka 18: Hodnocení souladu SP SZP s cíli ochrany zdraví</i>	216
<i>Tabulka 19: Hodnocení specifických cílů SP SZP z hlediska ochrany zdraví</i>	219
<i>Tabulka 20: Přehled způsobů vypořádání závěru zjišťovacího řízení</i>	233
<i>Tabulka 21: Přehled způsobů vypořádání vyjádření uplatněných k oznámení předmětné koncepce v rámci zjišťovacího řízení</i>	240

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1: Vývoj agregovaných emisí skleníkových plynů v ČR v sektorovém členění [Mt CO₂ ekv.], 1990–2019</i>	27
<i>Obrázek 2: Vývoj emisí skleníkových plynů v ČR z hlavních kategorií využití území a zpracování dřevní hmoty z lesa [kt CO₂ ekv.], 1990–2019</i>	29
<i>Obrázek 3: Hrubá výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů</i>	30
<i>Obrázek 4: Hrubá výroba tepla z obnovitelných zdrojů</i>	30
<i>Obrázek 5: Vývoj celkových emisí hlavních znečišťujících látek, 1990–2019</i>	32
<i>Obrázek 6: Vývoj celkových emisí částic PM_{2,5}, PM₁₀ a TZL v letech 1990–2019</i>	33
<i>Obrázek 7: Vývoj celkových emisí těžkých kovů v letech 1990–2019</i>	33

Obrázek 8: Vývoj celkových emisí POP v letech 1990–2019	33
Obrázek 9: Vývoj celkových emisí amoniaku v letech 1990–2019	35
Obrázek 10: Populace hospodářských zvířat v České republice v období 1990-2018	36
Obrázek 11: Vývoj imisních charakteristik vybraných znečišťujících látek, 2010–2020	37
Obrázek 12: Přírůstek / úbytek obyvatel	40
Obrázek 13: Absolutní a relativní počet zemřelých v letech 2011-2021	41
Obrázek 14: Živě narození a zemřelí v ČR v letech 2000-2020	41
Obrázek 15: Struktura zemřelých podle příčin smrti v letech 2010 a 2020 [%]	43
Obrázek 16: Očekávaná léta dožití při narození v Evropě	45
Obrázek 17: Naděje na dožití v ORP v závislosti na rozloze zemědělské půdy	47
Obrázek 18: Mapa půdních typů v České republice.	50
Obrázek 19: Třídy ochrany zemědělského půdního fondu; vyhláška 48/2011 Sb., ve znění vyhlášky č.150/2013 Sb.	50
Obrázek 20: Potenciální ohroženost zemědělské půdy vodní erozí vyjádřená dlouhodobým průměrným smyvem půdy G v ČR [t.ha-1.rok-1], data za rok 2020.	52
Obrázek 21: Potenciální ohroženost zemědělské půdy větrnou erozí.	53
Obrázek 22: Výměra půdy jednotlivých velikostních kategorií půdních bloků v ČR	54
Obrázek 23: Vývoj spotřeby minerálních hnojiv v ČR	57
Obrázek 24: Vývoj spotřeby účinných látek obsažených v POR V ČR	57
Obrázek 25: Kvalita povrchových vod v letech 1991–1992 a 2019–2020).	61
Obrázek 26: Pesticidy v povrchových vodách na území České republiky dle počtu a koncentrace v roce 2020	62
Obrázek 27: Koncentrace dusíkatých látek v podzemních vodách, překročení limitních hodnot vyhlášky č. 5/2011 Sb., v roce 2020	64
Obrázek 28: Koncentrace pesticidů v podzemních vodách, překročení limitních hodnot vyhlášky č. 5/2011 Sb., a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/118/ES, látky s překročením na dvou a více místech) v roce 2020	64
Obrázek 29: Chráněné oblasti přirozené akumulace vod v ČR	65
Obrázek 30: Ochranná pásma vodních zdrojů v ČR	66
Obrázek 31: Zranitelné oblasti v ČR	67
Obrázek 32: Celková produkce odpadů, ostatních a nebezpečných odpadů v ČR (tis.t), celková produkce odpadů, ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele v ČR (kg.obyv.-1), 2009-2020	69
Obrázek 33: Podíl vybraných způsobů nakládání s odpady na celkové produkci odpadů v ČR (%), 2009-2020	70
Obrázek 34: Podíl vybraných způsobů nakládání s komunálními odpady na celkové produkci komunálních odpadů v ČR (%), 2009–2020	72
Obrázek 35: Přehled kompostáren povolených dle zákona o odpadech v rámci ČR (2020)	73
Obrázek 36: Přehled BPS povolených dle zákona o odpadech v rámci ČR	74
Obrázek 37: Velkoplošná zvláště chráněná území v ČR (zdroj: ČÚŽK, AOPK ČR 2021)	83
Obrázek 38: Evropsky významné lokality v ČR (zdroj: ČÚŽK, AOPK ČR 2022)	84
Obrázek 39: Ptačí oblasti v ČR (zdroj: ČÚŽK, AOPK ČR 2022)	84
Obrázek 40: Podíl plochy krajů ČR a aglomerací zasažené celodenním hlukem (indikátor L _{dvn}) nad 55 dB a počet obyvatel exponovaných celodennímu hluku nad mezní hodnotu [%], počet obyvatel], 2017	90
Obrázek 41: Výsledky projekcí celkových emisí skleníkových plynů pro scénáře WEM a WAM (včetně LULUCF) aktualizované dle inventury 2021	95

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

<i>Obrázek 42: Odhad vývoje podílu OZE do roku 2030 v dělení na jednotlivé sektory</i>	96
<i>Obrázek 43: Věková struktura obyvatel ČR</i>	206
<i>Obrázek 44: Četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností</i>	214

1. Obsah a cíle koncepce, její vztah k jiným koncepcím

1.1 Základní informace o koncepci

Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2023–2027 pro Českou republiku (dále též SP SZP) je hlavním nástrojem pro realizaci Společné zemědělské politiky na úrovni členských zemí EU¹, jejíž základní finanční rámec pro období 2023–2027 je stanoven Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116 ze dne 2. prosince 2021². Strategické plány SZP musí kombinovat většinu podpůrných nástrojů SZP financovaných v rámci Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV). Ve strategickém plánu SZP stanoví členské státy cíle, kterých chtějí v programovém období dosáhnout pomocí společně definovaných ukazatelů výsledků.

Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2023–2027 je připraven dle nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/2115³.

Strategický plán SZP tak definuje podmínky a intervence pro čerpání podpory z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) v období 2023–2027.

1.2 Obsah koncepce

Strategický plán obsahuje následující hlavní komponenty:

1. Strategické prohlášení
2. Posouzení potřeb a intervenční strategie, včetně cílového plánu a kontextových ukazatelů
3. Konzistence strategie a doplňkovost

---

¹ Fungování společné zemědělské politiky je aktuálně upraveno Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2117 ze dne 2. prosince 2021, kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty, nařízení (EU) č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin, nařízení (EU) č. 251/2014 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení aromatizovaných vinných výrobků a nařízení (EU) č. 228/2013, kterým se stanoví zvláštní opatření v oblasti zemědělství ve prospěch nejvzdálenějších regionů Unie.

² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116 ze dne 2. prosince 2021 o financování, řízení a monitorování společné zemědělské politiky a zrušení nařízení (EU) č. 1306/2013

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 ze dne 2. prosince 2021, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a kterým se zrušují nařízení (EU) č. 1305/2013 a (EU) č. 1307/2013

4. Prvky společné pro několik intervencí
5. Přímé platby, odvětvové intervence a intervence pro rozvoj venkova
  - 5.1. Intervence ve formě přímých plateb
  - 5.2. Odvětvové intervence
  - 5.3. Intervence ve formě rozvoje venkova
6. Finanční plán
7. Správní a koordinační struktura
8. Modernizace: systém AKIS a digitalizace

Z hlediska hodnocení vlivů SP SZP na životní prostředí představují klíčové komponenty SP zejména podmínky Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES) stanovené v kapitole 3. Jde o soubor základních environmentálních standardů hospodaření, které musí splnit každý příjemce podpory v rámci společné zemědělské politiky, tedy tzv. „základní podmínky podmíněnosti“. Dalšími klíčovými komponenty jsou potom samotné soubory navrhovaných intervencí financovaných z EZZF (tedy Intervence ve formě přímých plateb a Odvětvové intervence) respektive EZFRV (Intervence ve formě rozvoje venkova), které představují jednotlivé kategorie podpor a s nimi spojených specifických podmínek (kapitola 5 SP SZP).

Navrhované intervence zahrnují podpory např. ve formě plošných plateb na obhospodařované pozemky, podporu produkce jednotlivých komodit i dotační tituly k podpoře investičních projektů, apod. SP SZP tak vytváří rámec pro podporu subjektů zemědělského a lesního hospodářství, včetně podpory specifických typů hospodaření, i investic do technologií a zemědělské infrastruktury. V rámci návrhu SP SZP 2023-27 nicméně nejsou formulovány žádné konkrétní investiční projekty a SP SZP neobsahuje žádné návrhy konkrétních projektů ve formě záměrů s definovaným územním průmětem.

Seznam intervencí v členění dle jednotlivých specifických cílů je uveden níže. Intervence financované z EZFRV jsou doplněné kofinancováním ze státního rozpočtu ve výši 65 %.

1.3 Cíle koncepce

Účelem SP SZP je stanovit podmínky pro realizaci Společné zemědělské politiky v České republice, s cílem dalšího zlepšení trvale udržitelného rozvoje zemědělství, potravinářství a venkovských oblastí. Obecné cíle SZP se zaměřují na ekonomickou životaschopnost, odolnost a příjmy zemědělských podniků, na lepší environmentální a klimatickou výkonnost a na silnější socioekonomickou strukturu venkovských oblastí. Kromě toho je podpora znalostí, inovací a digitalizace v zemědělství a venkovských oblastech průřezovým cílem.⁴

---

⁴ 2021/2115.

SP rozpracovává Specifické cíle, které jsou stanoveny jednotně na úrovni Společné zemědělské politiky EU. Intervence navrhované v rámci SP jsou přiřazeny pod jednotlivé specifické cíle, nicméně vzhledem k jejich charakteru má mnoho intervencí dopad do více specifických cílů.

Tabulka 1: Specifický cíl 1 – Podporovat příjmy a odolnost životaschopných zemědělských podniků v celé Unii za účelem posílení bezpečnosti potravin

Kód intervence (členského státu) – název
01.21 - Základní podpora příjmu pro udržitelnost
02.28 - Platba pro malé zemědělce
03.29 - Doplnková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost
04.30 - Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce
07.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci chmele
08.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci zeleniny
09.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci ovoce
10.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci mléka
11.32 - Podpora příjmu vázaná na chov ovcí a koz
12.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci cukrové řepy
13.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci hovězího masa
14.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci bílkovinných plodin
15.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci škrobových brambor
71.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - prevence krizí a řízení rizik: stahování z trhu
72.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - prevence krizí a řízení rizik: zelená sklizeň
77.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - prevence krizí a řízení rizik: nesklizení
70.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - prevence krizí a řízení rizik: pojištění sklizně a produkce
83.47 - Intervence v sektoru vajec - prevence krizí a řízení rizik
97.47 - Intervence v sektoru brambor – pojištění sklizně a produkce
90.47 - Intervence v sektoru okrasných rostlin - prevence krizí a řízení rizik
31.71 - Oblasti s přírodními a jinými omezeními
32.72 - Oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě

Tabulka 2: Specifický cíl 2 - Posílení tržní orientace a zvýšení konkurenceschopnosti, a to i prostřednictvím většího zaměření na výzkum, technologii a digitalizaci

Kód intervence (členského státu) – název
07.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci chmele
08.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci zeleniny
09.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci ovoce

10.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci mléka
11.32 - Podpora příjmu vázaná na chov ovcí a koz
12.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci cukrové řepy
13.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci hovězího masa
14.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci bílkovinných plodin
15.32 - Podpora příjmu vázaná na produkci škrobových brambor
64.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - investice a výzkum
66.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - odbyt produkce
65.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - kvalita produkce
74.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - systémy certifikace
57.55 - Sektor včelařství – poradenská činnost a školení pro včelaře a jejich organizace
56.55 - Sektor včelařství - investice do hmotného a nehmotného majetku
58.55 - Sektor včelařství – boj proti včelím škůdcům a nemocem, zejména varroáze
59.55 - Sektor včelařství – racionalizace kočování včelstev
60.55 - Sektor včelařství – obnova včelstev v Unii a plemenářské práce
61.55 - Sektor včelařství – podpora laboratoří pro analýzu včelích produktů
62.58 - Intervence v sektoru révy vinné a vína - restrukturalizace
63.58 - Intervence v sektoru révy vinné a vína – investice do výroby vína
79.47 - Intervence v sektoru vajec - investice a výzkum (plánování produkce)
81.47 - Intervence v sektoru vajec - sledovatelnost, certifikace a monitorování jakosti produktů
87.47 - Intervence v sektoru okrasných rostlin - investice a výzkum
33.73 - Investice do zemědělských podniků
34.73 - Investice do zpracování zemědělských produktů
35.73 - Technologické investice v lesním hospodářství
36.73 - Investice do lesnické infrastruktury
37.73 - Technologie snižující emise GHG a NH3
51.77 - Inovace při zpracování zemědělských produktů

Tabulka 3: Specifický cíl 3 - Zlepšení pozice zemědělců v hodnotovém řetězci

Kód intervence (členského státu) – název
64.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - investice a výzkum
68.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - Poradenství, technická pomoc a školení
76.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - odborná příprava
67.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - Ekologická nebo integrovaná produkce
66.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - odbyt produkce
69.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - Propagace a zvyšování spotřeby produktů

65.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - kvalita produkce
74.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - systémy certifikace
75.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - zmírňování změny klimatu
71.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - prevence krizí a řízení rizik: stahování z trhu
72.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - prevence krizí a řízení rizik: zelená sklizeň
77.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - prevence krizí a řízení rizik: nesklízení
70.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - prevence krizí a řízení rizik: pojištění sklizně a produkce
78.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - prevence krizí a řízení rizik: odborné vedení
73.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - prevence krizí a řízení rizik: informační kampaň
79.47 - Intervence v sektoru vajec - investice a výzkum (plánování produkce)
84.47 - Intervence v sektoru vajec - ekologická nebo integrovaná produkce
82.47 - Intervence v sektoru vajec - zlepšování udržitelnosti a účinnosti přepravy a skladování
85.47 - Intervence v sektoru vajec - propagace a zvyšování spotřeby produktů (marketing zaměřený na propagaci značek jakosti)
80.47 - Intervence v sektoru vajec - kvalita produkce
81.47 - Intervence v sektoru vajec - sledovatelnost, certifikace a monitorování jakosti produktů
86.47 - Intervence v sektoru vajec - environmentální opatření
83.47 - Intervence v sektoru vajec - prevence krizí a řízení rizik
95.47 - Intervence v sektoru brambor - investice do hmotných a nehmotných aktiv
96.47 - Intervence v sektoru brambor - odborná příprava, včetně odborného vedení
94.47 - Intervence v sektoru brambor - zlepšování udržitelnosti a efektivnosti přepravy a skladování produktů
97.47 - Intervence v sektoru brambor – pojištění sklizně a produkce
87.47 - Intervence v sektoru okrasných rostlin - investice a výzkum
92.47 - Intervence v sektoru okrasných rostlin - poradenství
91.47 - Intervence v sektoru okrasných rostlin - environmentální opatření a opatření ke zmírnění klimatu
89.47 - Intervence v sektoru okrasných rostlin - odbyt produkce (soustředění nabídky)
93.47 - Intervence v sektoru okrasných rostlin - propagace a zvyšování spotřeby produktů
88.47 - Intervence v sektoru okrasných rostlin- kvalita produkce (zvyšování obchodní hodnoty a jakosti)
90.47 - Intervence v sektoru okrasných rostlin - prevence krizí a řízení rizik

Tabulka 4: Specifický cíl 4 - Přispívat ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, mimo jiné snižováním emisí skleníkových plynů a zlepšováním sekvence uhlíku, a rovněž podporovat udržitelnou energii

Kód intervence (členského státu) – název
05.31 - Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba
75.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - zmírňování změny klimatu
62.58 - Intervence v sektoru révy vinné a vína - restrukturalizace
86.47 - Intervence v sektoru vajec - environmentální opatření
91.47 - Intervence v sektoru okrasných rostlin - environmentální opatření a opatření ke zmírnění klimatu
16.70 - AEKO Zatravňování orné půdy
25.70 - Zalesňování zemědělské půdy – péče o založený porost
26.70 - Péče o založený agrolesnický systém
37.73 - Technologie snižující emise GHG a NH3
38.73 - Investice do obnovy kalamitních ploch
39.73 - Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin
40.73 - Vodohospodářská opatření v lesích
41.73 - Zalesňování zemědělské půdy – založení porostu
42.73 - Založení agrolesnického systému

Tabulka 5: Specifický cíl 5 – Podporovat udržitelný rozvoj a účinné hospodaření s přírodními zdroji, jako je voda, půda a ovzduší, včetně snížení chemické závislosti

Kód intervence (členského státu) – název
05.31 - Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba
06.31 - Režimy pro klima a životní prostředí - precizní zemědělství
06.31 X - Režimy pro klima a životní prostředí - precizní zemědělství
67.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - Ekologická nebo integrovaná produkce
16.70 - AEKO Zatravňování orné půdy
17.70 - AEKO Meziplodiny
23.70 - Ekologické zemědělství
26.70 - Péče o založený agrolesnický systém
46.73 - Pozemkové úpravy

Tabulka 6: Specifický cíl 6 – Přispět k zastavení a obrátit trend úbytku biologické rozmanitosti, zlepšit ekosystémové služby a zachovat přírodní stanoviště a krajinu

Kód intervence (členského státu) – název
05.31 - Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba

57.55 - Sektor včelařství – poradenská činnost a školení pro včelaře a jejich organizace
56.55 - Sektor včelařství - investice do hmotného a nehmotného majetku
58.55 - Sektor včelařství – boj proti včelím škůdcům a nemocem, zejména varroáze
59.55 - Sektor včelařství – racionalizace kočování včelstev
60.55 - Sektor včelařství – obnova včelstev v Unii a plemenářské práce
18.70 - AEKO Ošetřování extenzivních travních porostů
19.70 - AEKO Krajinotvorné sady
20.70 - AEKO Podpora biodiverzity na orné půdě
29.70 - Lesnicko-environmentální platby - Biodiverzita
30.70 - Lesnicko-environmentální platby - Genofond
32.72 - Oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě
43.73 - Neproduktivní investice v lesích
44.73 - Přeměna porostů náhradních dřevin

Tabulka 7: Specifický cíl 7 - Získávání mladých zemědělců a usnadnění rozvoje podnikání ve venkovských oblastech

Kód intervence (členského státu) – název
04.30 - Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce
49.75 - Zahájení činnosti mladého zemědělce

Tabulka 8: Specifický cíl 8 - Podpora zaměstnanosti, růstu, sociálního začlenění a místního rozvoje ve venkovských oblastech včetně biohospodářství a udržitelného lesnictví

Kód intervence (členského státu) – název
45.73 - Investice do nezemědělských činností
52.77 - LEADER

Tabulka 9: Specifický cíl 9 - Zlepšování reakce zemědělství EU na společenské požadavky na potraviny a zdraví, včetně bezpečných, výživných a udržitelných potravin a dobrých životních podmínek zvířat

Kód intervence (členského státu) – název
21.70 - AEKO Integrovaná produkce
22.70 - AEKO Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě
23.70 - Ekologické zemědělství
27.70 - Zvýšení obranyschopnosti v chovu prasat vakcinací
28.70 - Dobré životní podmínky zvířat

Tabulka 10: Specifický cíl 10 – Modernizace odvětví podporou a sdílením znalostí, inovací a digitalizace v zemědělství a ve venkovských oblastech – průřezový cíl

Kód intervence (členského státu) – název
68.47 - Intervence v sektoru ovoce a zeleniny - Poradenství, technická pomoc a školení
96.47 - Intervence v sektoru brambor - odborná příprava, včetně odborného vedení
92.47 - Intervence v sektoru okrasných rostlin - poradenství
53.77 - Podpora operačních skupin a projektů EIP
54.78 - Podpora poradenství
55.78 - Podpora vzdělávání

1.4 Vztah koncepce k jiným strategickým dokumentům

Účelem této kapitoly je poskytnout základní informaci o plánovacím kontextu SP SZP, tedy zejména přehled relevantních strategických dokumentů, které vytvářejí právní a koncepční rámec pro přípravu SP SZP včetně vymezení obsahu SP vůči relevantním věcně příbuzným koncepcím.⁵

V oblasti životního prostředí a klimatu jde zejména o existující či připravované předpisy EU:

- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků,
- směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky,
- směrnice Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/50/ES o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2284 ze dne 14. prosince 2016 o snížení národních emisí některých látek znečišťujících ovzduší, o změně směrnice 2003/35/ES a o zrušení směrnice 2001/81/ES,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/841 ze dne 30. května 2018 o zahrnutí emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví do rámce politiky v

⁵ V rámci této kapitoly není prováděno vyhodnocení vazeb mezi posuzovanou koncepcí a ostatními koncepcemi, které uvádí Metodické doporučení pro posuzování vlivů obecných koncepcí na životní prostředí (MŽP, 2018). Celkový popis metodického přístupu SEA SP SZP je uveden v kapitole 8.

oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 a o změně nařízení (EU) č. 525/2013 a rozhodnutí č. 529/2013/EU,

- [Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady XXXX⁶ o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy v období 2021–2030 pro potřeby odolné energetické unie a za účelem splnění závazků podle Pařížské dohody a o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 525/2013 o mechanismu monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů a podávání dalších informací vztahujících se ke změně klimatu],
- směrnice 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2002 ze dne 11. prosince 2018, kterou se mění směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU a 2013/30/EU, směrnice Rady 2009/119/ES a (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES ze dne 21. října 2009, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení udržitelného používání pesticidů.

Z koncepčních strategických dokumentů EU je pro realizaci společné zemědělské politiky relevantní zejména:

- Evropská zelená dohoda (European Green Deal)⁷ 2019
- EU Strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy (Farm to Fork) 2020⁸
- EU Strategie ochrany Biodiversity do roku 2030 (Biodiversity strategy for 2030)⁹

---

⁶ Dosud formálně neschválená návrhy legislativy jsou v tomto přehledu uváděny v hranatých závorkách a bez příslušného čísla/signatury

⁷ SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Zelená dohoda pro Evropu COM/2019/640 final

⁸ SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy. COM(2020) 381 final.

⁹ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS EU Biodiversity Strategy for 2030 Bringing nature back into our lives. COM/2020/380 final.

Na národní úrovni jsou pro přípravu SP SZP relevantní zejména resortní strategie Ministerstva zemědělství a strategické dokumenty související s ochranou životního prostředí a klimatu, rozvojem venkova, ad.:

- Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030
- Strategický rámec ČR 2030;
- Státní politika životního prostředí ČR 2030, s výhledem 2050 (2021)
- Státní program ochrany přírody a krajiny ČR 2020–2025 (2020)
- Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2016–2025 (2016)
- Politika ochrany klimatu (2017)
- Vnitrostátní plán v oblasti energetiky a klimatu (2020)
- Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR – 1. aktualizace pro období 2021–2030 (2021)
- Národní akční plán adaptace na změnu klimatu - 1. aktualizace pro období 2021–2025 (2021)
- Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky (2017)
- Národní plány povodí Labe, Odry, Dunaje pro období 2021–2027 (2021)
- Aktualizace Národního programu snižování emisí ČR (2019)
Aktualizované programy zlepšování kvality ovzduší 2020+
- Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ (2019)
- Politika územního rozvoje České republiky (ve znění závazném od 1. 9. 2021)
- Strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040 (2021)
- a další

Z hlediska možných vlivů SP SZP a jejich hodnocení je významný vztah SP k ostatním strategickým dokumentům k implementaci podpory z ostatních fondů EU. Vzhledem k věčnému zaměření a možným vlivům na životní prostředí je významné zejména vymezení oblastí podpory mezi SP SZP a Operačním programem Životní prostředí (OP ŽP), respektive SP SZP a Operačním programem Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost (OP TAK):

Koordinace a vymezení se vůči Operačnímu programu Životní prostředí 2021–2027 (OP ŽP)

Koordinace byla nastavena na základě meziresortní spolupráce, kdy byly specifické cíle Operačního programu Životní prostředí (OP ŽP), zahrnuty a projednány v rámci Tematických pracovních skupin (TPS). TPS se podílí na tvorbě strategického a věcného zaměření OP ŽP, upřesňují náplň programu, mohou navrhopvat změny v rámci náplně specifických cílů, podílí se na stanovení popisu podporovaných aktivit, podílí se na nastavení kritérií pro hodnocení projektů a mohou navrhopvat změny v hodnocení projektů i navrhopvat změny Pravidel pro žadatele a příjemce z OP ŽP.

Komplementarita mezi oběma programy je zajištěna i vzájemným členstvím v monitorovacích výborech a platformách pro přípravu výzev.

Níže je uvedeno konkrétní vymezení SP SZP vůči specifickým cílům OP ŽP:

- Specifický cíl 1.1 Podpora energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů bude zahrnovat opatření ke snížení energetické náročnosti veřejných budov a veřejné infrastruktury, snížení energetické náročnosti technologických systémů, výstavbu nových veřejných budov, které budou splňovat parametry pro pasivní nebo plusové (aktivní) budovy. **Ze SP SZP podobné aktivity nebudou podporovány.**
- Specifický cíl 1.2 Podpora energie z obnovitelných zdrojů v souladu se směrnicí (EU) se zaměří na výstavbu a rekonstrukci obnovitelných zdrojů energie pro veřejné budovy (pořízení fotovoltaických a solárně-termických systémů, tepelných čerpadel a kotlů na biomasu), výstavbu a rekonstrukci obnovitelných zdrojů energie pro zajištění dodávek systémové energie ve veřejném sektoru, výměnu nevyhovujících spalovacích zdrojů v domácnostech na pevná paliva a optimalizace jejich provozu. **Ze SP SZP bude oblast OZE podporována v rámci investic do nezemědělských činností, a to podporou výstavby a modernizace zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv** (intervence 45.73) a částečně i prostřednictvím podpor na zastřešení koncových skladů digestátu zemědělských BPS (intervence 37.73).
- Specifický cíl 1.3 Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům bude zahrnovat opatření zamezující vodní a větrné erozi, která by měla řešit především příčiny jejího vzniku zakládáním travnatých mezí, remízů a větrolamů, a doplňují tak **navrhovaná opatření SP SZP, která jsou zaměřená na způsoby hospodaření v zemědělské krajině a pozemkové úpravy**, realizované Státním pozemkovým úřadem. Jednou z navrhovaných aktivit OP ŽP je tvorba nových a obnova stávajících vegetačních prvků a struktur, včetně skladebných prvků ÚSES a interakčních prvků. **V SP SZP je podpora směřována na ochranu krajinných prvků.** Podobně je v rámci OP ŽP podporována obnova a zakládání krajinnotvorných sadů, zatímco v rámci SP SZP je podpora směřována do hospodaření v extenzivních sadech – zajištění péče o stávající ovocné sady, které neslouží primárně k produkci ovoce. Součástí navrhovaných opatření OP ŽP je podpora investic vybraných půdoochranných technologií při pěstování širokořádkových plodin (*no-till*, *strip-till*) a technologií s nižším ochranným účinkem (pěstování širokořádkových plodin s podplodinou, technologie důlkování pro pěstování okopanin) a dalších, jejichž cílená podpora není řešena v rámci navrhovaných intervencí SP SZP.

Prostřednictvím OP ŽP v rámci výše uvedeného specifického cíle budou podporovány i vodní prvky v krajině. Opatření „Tvorba nových a obnova stávajících přírodních blízkých vodních prvků v krajině včetně sídel“ jsou podporovány aktivity zaměřené na stabilizaci vodního režimu v krajině. Jde o tvorbu a obnovu tůní (mokřadů), malých vodních nádrží (MVN), revitalizaci a renaturaci vodních toků a niv. **Strategický plán SZP svými navrhovanými intervencemi podpoří především snížení odtoku v krajině**

(intervence 16.70, 17.70, 41.73, 42.73) a tvorbu vodních prvků v rámci lesnických opatření (intervence 40.73).

Operační program Životní prostředí řeší i problematiku odstranění či eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině a tím podporuje zlepšení retenční a akumulační schopnosti vody v řešené lokalitě a posílení ekosystémových funkcí. **SP SZP toto opatření doplňuje intervencí Pozemkové úpravy (46.73), která je zaměřena na aktivity napomáhající snižovat v krajině dopady povodní i sucha.** Zatravňování orné půdy (intervence 16.70), půdy cílené do infiltračních oblastí, tj. do oblastí s vysokou půdní propustností posiluje efekt protierozních opatření a omezuje negativní vliv drenážních systémů.

- Specifický cíl 1.4 Podpora přístupu k vodě a udržitelného hospodaření s vodou bude zahrnovat opatření směřující ke zvýšení jakosti povrchové i podzemní vody a ke zlepšení zásobování obyvatel pitnou vodou. SP SZP bude v této oblasti prostřednictvím Agroenvironmentálně- klimatických opatření (21.70, 22.70) podporovat díky specifickým managementům zvýšení infiltrační schopnosti půd prostřednictvím pokrytí povrchu orné půdy travním porostem (zpomalení a snížení povrchového odtoku vody a odnosu zeminy do vodních toků, větší retence vody, omezení povodňových průtoků ve vodních tocích, omezení vyplavování polutantů z půd do podzemních či podpovrchových vod. Meziplodiny zajistí pokryv povrchu orné půdy v období, kdy půda není chráněna porostem hlavní plodiny a chrání ji tak proti erozi a vysychání. Významným přínosem meziplodin je snížení rizika vyplavení nitrátů jejich odčerpáním z půdy a schopnost zadržení dusíku v biomase, čímž je omezováno znečištění podzemních vod a vodních zdrojů ionty dusíku. V rámci intervence **Ekologické zemědělství** 23.70) bude prostřednictvím omezení vstupů zajištěna větší bezpečnost potravin a zlepšení jakosti vody včetně retence vody v krajině.
- V rámci specifického cíle 1.5 Podpora přechodu na oběhové hospodářství účinně využívající zdroje budou podporovány zejména aktivity vedoucí k přechodu na principy oběhového hospodářství a zlepšení uplatňování hierarchie nakládání s odpady, a to prostřednictvím investic zejména do prevence vzniku, znovuvyužití a recyklace odpadu. SP SZP tuto oblast podpoří doplňkově zejména v rámci investic do zpracování a investic do nezemědělské činnosti.
- Specifický cíl 1.6 Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech, a snižování všech forem znečištění zahrne opatření se zaměřením na zachování či obnovu přírodních stanovišť cílových druhů, zatímco v případě SP SZP je řešen způsob hospodaření, který podpoří stabilizaci a rozvoj populací v zemědělské krajině.

V rámci opatření „Obnova a péče o přírodní stanoviště a druhy, opatření na podporu ohrožených druhů“ je například řešena prevence na ochranu hospodářských zvířat před útoky velkých šelem (vlk, medvěd, rys), která není navrhována v rámci intervencí SP SZP. Obnova stanovišť v rámci OP ŽP zohledňuje potenciál území k obnově biotopů a řeší eradikci invazních druhů. **Intervence** navržené ve SP SZP (18.70, 20.70) jsou zaměřeny na péči o stanoviště a šetrné způsoby hospodaření zohledňující potřeby vybraných druhů (potravni či hnízdní). V případě intervencí, kde dochází k výsadbě

dřevin do volné krajiny (např. 42.73) bude geografická původnost či riziko potenciální invazivnosti ošetřeno legislativně.

Co se týče lesních porostů, opatřením OP ŽP „Péče o chráněná území (přírodní dědictví)“ je podpořena tvorba a obnova přírodních stanovišť a stanovišť druhů s cílem posílení biologické rozmanitosti. Jde o managementová opatření, kdy je při obnově lesních porostů akcentován příspěvek k biodiverzitě, zatímco v rámci SP SZP jsou intervencí 38.73 „Investice do obnovy kalamitních ploch“ řešeny následky kalamit. Komplementarita je vymezena i při podpoře genofundu, kdy jde v rámci OP ŽP o součást obnovy lesních porostů, zatímco v rámci SP SZP jde o podporu genofundu za účelem zachování kvalitního zdrojového reprodukčního materiálu. Komplementarita je zajištěna i vymezením žadatelů. Při obnově a tvorbě lesních porostů v imisních oblastech je komplementarita se SP SZP (intervence Přeměna porostů náhradních dřevin) zajištěna rozdílností podmínek (věk, zastoupení náhradních dřevin, seznam náhradních dřevin, velikost smýcené plochy). V rámci opatření zaměřených na rozvoj návštěvnické infrastruktury jsou z OP ŽP podporovány projekty zaměřené na budování chodníků a stezek, pozorovaten, informačních a interaktivních prvků, budování návštěvnických středisek (např. projekt povalových chodníků v cenném území a revitalizace vodního toku). Opatření jsou směřována do ZCHÚ (NP, CHKO, NPR, NPP, PR, PP) a lokalit soustavy Natura 2000, zatímco **Strategický plán SZP podporuje navrhovanou intervencí 43.73 rozvoj návštěvnické infrastruktury mimo výše uvedená chráněná území.**

V oblasti kvality ovzduší bude z OP ŽP podporována zejména: náhrada nebo rekonstrukce stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší včetně realizace dodatečných technologií a změny technologických postupů; pořízení a modernizace systémů pro posuzování a vyhodnocení úrovně znečištění ovzduší a souvisejících meteorologických aspektů a pořízení a modernizace systémů pro archivaci a zpracování údajů o znečišťování ovzduší; pořízení a náhrada monitorovacích systémů pro kontinuální měření emisí znečišťujících látek včetně pořízení on-line systémů k jejich prezentaci. Jednou z podporovaných aktivit v dané oblasti je „Pořízení technologií ke snižování emisí NH₃ z chovů hospodářských zvířat“. Z OP ŽP budou podporována opatření ke snížení emisí amoniaku ve stájích a při skladování statkových hnojiv, a to u stacionárních zdrojů uvedených v příloze č. 2 zákona o ochraně ovzduší (tzn. opatření, která jsou uvedena ve Věstníku MŽP pro stáje a uskladnění exkrementů, zatímco **ostatní zdroje (neuvedené ve věstníku MŽP) a opatření v oblasti aplikace a zapravení statkových hnojiv do půdy budou podporována v rámci SP SZP.**

Částečně v této tematické oblasti naváže SP SZP podporou na zastřešení koncových skladů digestátu zemědělských BPS (intervence 37.73).

Koordinace a vymezení se vůči Operačnímu programu Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost 2021 – 2027 (OP TAK)

Koordinace byla nastavena na základě meziresortní dohody, kdy byly taxativně vymezeny jednotlivé podporované i nepodporované aktivity u specifických cílů OP TAK. Níže je uveden konkrétní popis koordinace u těch cílů, kde bylo vhodné nastavit vymezení.

- Mezi SC 1.1 Rozvoj a posilování výzkumných a inovačních kapacit a zavádění pokročilých technologií a SP SZP byl identifikován možný překryv u aktivit spojených s podporou inovací. SP SZP bude podporovat aktivity spadající dle standardní klasifikace ekonomických činností (NACE) v rámci NACE 01 (Rostlinná a živočišná výroba, myslivost a související činnosti) a OP TAK od NACE 10 (potravinářství) dále, přičemž se jedná o zaměření projektu a nikoli o zaměření žadatele. Spíše synergický efekt je pak možné v této oblasti vnímat i u aktivit EIP (Evropské inovační partnerství).
- Mezi OP TAK v SC 1.2 Využívání přínosů digitalizace pro občany, podniky, výzkumné organizace a veřejné orgány a SP SZP byl identifikován možný překryv v případě podpory digitalizace, neboť v SP SZP bude podporována digitalizace prvovýroby (investice do zemědělských podniků). Hranice tedy byla vymezena prostřednictvím NACE 01, tzn. OP TAK bude podporovat ostatní NACE vyjma prvovýroby. S příspěvkem k digitalizaci v zemědělských či potravinářských podnicích mohou přicházet i operační skupiny EIP.
- SC 2.1 Posilování udržitelného růstu a konkurenceschopnosti malých a středních podniků a vytváření pracovních míst v malých a středních podnicích, mimo jiné pomocí produktivních investic bude **SP SZP doplňovat podporou zemědělské prvovýroby a zpracování spadající do přílohy I SFEU**.
- SC 3.1 Zlepšování digitálního propojení bude řešit potřebu P08.03 identifikovanou v rámci SP SZP, nicméně v rámci SZP neřešenou.
- SC 4.1 Podpora energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů OP TAK zahrne i oblast prvovýroby a zpracování. **Oblast energetické účinnosti nebude cíleně podpořena v rámci SP SZP.**
- SC 4.2 Podpora energie z obnovitelných zdrojů v souladu se směrnicí (EU) 2018/2001 zahrne řadu aktivit: např. podpora solárních termických systémů; podpora fotovoltaických elektráren na podnikatelských budovách včetně přístřešků (např. pro automobily, stavební techniku, skladování materiálu atp.); podpora malých vodních elektráren; podpora větrných elektráren; podpora tepelných čerpadel; podpora efektivního využití bioplynu; podpora transformace stávajících výroben elektřiny z bioplynu na výroby biometanu a výstavba nových výroben biometanu (čištění bioplynu na kvalitu zemního plynu, jeho karburace, měření kvality biometanu, komprese a přenos dat), a to včetně jejich připojení na plynárenské sítě anebo místní infrastrukturu; podpora efektivního využití biomasy při výrobě tepla a elektrické energie za podmínky kombinované výroby elektřiny a tepla, případně monovýroby tepla z biomasy formou výstavby nových výroben a výstavbou a modernizací tepelných rozvodných zařízení apod. SP SZP naváže **podporou na zastřešení koncových skladů digestátů zemědělských BPS (intervence 37.73) a v rámci investic do nezemědělských činností podporou výstavby a modernizace zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv.**
- V rámci SC 5.1 Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim, s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům OP TAK nebude podporovat projekty v oblasti zemědělské prvovýroby (NACE

01), co se týká případné optimalizace spotřeby vody a recyklace vody v **SP SZP naváže podpora investic do zemědělských podniků.**

- SC 5.2. Podpora přechodu na oběhové hospodářství účinně využívající zdroje.
OP TAK nebude podporovat projekty v oblasti zemědělské prvovýroby (NACE 01). Vzhledem k tomu, že zemědělské odpady (v rámci NACE 01) spadají do kompetence MŽP, **nebude podporováno ze SP SZP.** Z OP TAK tak bude možno podpořit zemědělské podnikatele, kteří budou mít přidruženou výrobu produkující odpady, kterou by zároveň zpracovávali.

2 Informace o současném stavu životního prostředí v dotčeném území a jeho pravděpodobný vývoj bez provedení koncepce

Tato kapitola uvádí popis dosavadního vývoje životního prostředí, jeho aktuálního stavu a možného budoucího vývoje bez implementace SP SZP. Slouží jako poklad pro identifikaci hlavních stávajících problémů životního prostředí.

2.1 Vymezení dotčeného území

SP SZP je připravován pro území celé České republiky.

2.1.1 Výčet dotčených územních samosprávných celků, které mohou být koncepcí ovlivněny

Územně samosprávné členění České republiky vychází ze základních jednotek – obcí. Jako vyšší územně samosprávné celky jsou definovány kraje:

- Hlavní město Praha (VÚSC Pražský kraj)
- Středočeský kraj se sídlem v Praze
- Jihočeský kraj se sídlem v Českých Budějovicích
- Plzeňský kraj se sídlem v Plzni
- Karlovarský kraj se sídlem v Karlových Varech
- Ústecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem
- Liberecký kraj se sídlem v Liberci
- Královéhradecký kraj se sídlem v Hradci Králové
- Pardubický kraj se sídlem v Pardubicích
- Kraj Vysočina se sídlem v Jihlavě
- Jihomoravský kraj se sídlem v Brně
- Zlínský kraj se sídlem ve Zlíně
- Olomoucký kraj se sídlem v Olomouci
- Moravskoslezský kraj se sídlem v Ostravě

2.2 Základní charakteristiky stavu životního prostředí v dotčeném území

Níže uvedený popis obsahuje základní zhodnocení, jakým způsobem se vyvíjela situace v uplynulých letech pro jednotlivá témata (oblasti) životního prostředí, jaké jsou hlavní faktory ovlivňující dosavadní vývoj a jaké jsou existující hlavní cíle pro dané téma na národní, popř. mezinárodní úrovni.

2.2.1 Emise skleníkových plynů a adaptace na změnu klimatu

Klima a klimatická změna

Ze změn průměrných ročních teplot v posledních 150 letech je patrný postupný nárůst teploty. Přes výrazné meziroční změny je patrný trend postupného nárůstu průměrné roční teploty o přibližně 0,3 °C/10 let. S výjimkou podzimu nejsou rozdíly mezi ostatními částmi roku výrazné – vyšší trend nárůstu je patrný v létě; na podzim je však trend zvyšování průměrné teploty v porovnání s ostatními částmi roku přibližně třetinový. V posledních dvou desetiletích došlo na našem území ke zvýšení průměrných počtů dní s vysokými a snížení průměrných počtů dní s nízkými teplotami, což je v souladu s postupným nárůstem teplot a se zvyšujícími se teplotními extrémy.

Podobné změny ve vývoji srážkového režimu vysledovat nelze (dlouhodobě srážky v průměru statisticky významně nerostou ani neklesají), nicméně základní rysy ročního chodu srážek zůstávají zachovány – maximum srážek v létě, minimum v zimě. Typická je přitom velká variabilita, roční úhrn může kolísat mezi 450 a 900 mm za rok, a např. mezi roky 2015 a 2020 spadlo celkem o cca 400 mm srážek méně, než by odpovídalo dlouhodobému průměru.

S uvedenými pozorovanými projevy klimatické změny souvisí i nárůst rizika extrémních projevů počasí, v podmínkách ČR zejména sucha. Zmiňovaný nárůst teploty vzduchu, slunečního záření, a tedy zvyšování výparu zvyšuje riziko sucha, i když celková suma srážek zůstává stejná. Riziko sucha je přitom dále zvyšováno faktem, že roste podíl srážek spadlých ve formě přívalových dešťů, naopak klesá množství dnů se sněhovou pokrývkou hlavně v nížinách a tím klesá „zásoba zimní vláhy“ a zvyšuje se riziko výskytu sucha v jarním období.

V souladu s pozorovanými klimatickými trendy se v posledních letech zvyšuje počet epizod sucha (v letech 2000, 2003, 2007, 2012, 2015, 2018 a 2019). Zvýšená četnost těchto suchých roků, jejich intenzita i plošný rozsah tak mají charakter sucha dlouhodobého, k jehož výraznému zmírnění již nepostačuje ani výskyt chladnějších a deštivějších období (např. květen 2019, léto 2020). Sucho i jeho negativní dopady se kumulují, začínají se projevovat např. i poklesem hladiny mělkých podzemních vod. V porovnání s normálovým obdobím 1961–1990 byly podle údajů Českého hydrometeorologického ústavu v letech 2011–2019 všechny měsíce vyjma července, září a října srážkově deficitní.¹⁰

Méně zjevný je trend výskytu povodní. V průběhu 20. a 21. století je patrný posun k převažující velkým povodním v letním období, dokumentovaný příklady let 1997, 2002 a 2013. Při předpokládaných změnách srážkového režimu v podobě častějších srážek v zimním období, které však budou spíše v podobě deště, lze odhadnout výskyt častějších, ale menších (bez příspěvku sněhu) zimních povodní. V létě jsou obecně předpokládány méně časté, ale intenzivnější srážky, což by z hlediska povodní působilo antagonisticky v podobě vzájemně se kompenzující menší počáteční

---

¹⁰ Zemědělské sucho v České republice – vývoj, dopady a adaptace. Agrární komora České republiky, 2020.

nasycenosti a větších příčinných srážek. Podíl obyvatel ohrožených povodněmi v ČR je nicméně velmi malý, plán pro zvládání povodňových rizik uvádí počet dotčených obyvatel rozlivem Q_{100} od 2,6 % v povodí Labe a 3,3 % v povodí Odry až po 11,8 % v povodí Dunaje. Celkové povodňové riziko, jemuž na našem území čelíme, v čase zřejmě výrazně nevzrůstá ani neklesá.¹¹

Emise skleníkových plynů

Celkové agregované emise skleníkových plynů v ČR (bez sektoru LULUCF¹², včetně nepřímých emisí CO₂) poklesly v období 1990–2019 o 38,0 % (75,7 Mt CO₂ ekv.). Po počátečním výrazném poklesu na začátku 90. let 20. století způsobeném restrukturalizací ekonomiky se klesající trend emisí zmírnil a docházelo k jeho kolísání ovlivněnému vývojem výkonu ekonomiky a podílem emisně náročných sektorů na tvorbě HDP. Ve střednědobém horizontu, tj. v období 2005–2019, ke kterému se vztahují cíle Politiky ochrany klimatu v ČR, emise poklesly o 17,2 %, v posledních 5 hodnocených letech (2015–2019) jen o 4,3 %.

Při započtení bilance emisí a propadů ze sektoru LULUCF emise v období 1990–2019 poklesly pouze o 28,7 %. Vývoj čistých emisí ovlivnila bilance emisí a propadů ze sektoru LULUCF, která se v letech 2017–2019 dramaticky zvýšila do kladných hodnot (emise převažují nad ukládáním uhlíku v biomase) na 13,6 Mt CO₂ ekv. a celkové čisté emise meziročně stouply o 2,6 %. Vývoj v sektoru LULUCF je možné spojovat se špatným zdravotním stavem lesů, který ovlivňuje projevy změny klimatu a s nimi související kůrovcová kalamita (Viz Zprávu o životním prostředí České republiky 2020). Historický vývoj emisí skleníkových plynů je patrný z grafu níže.

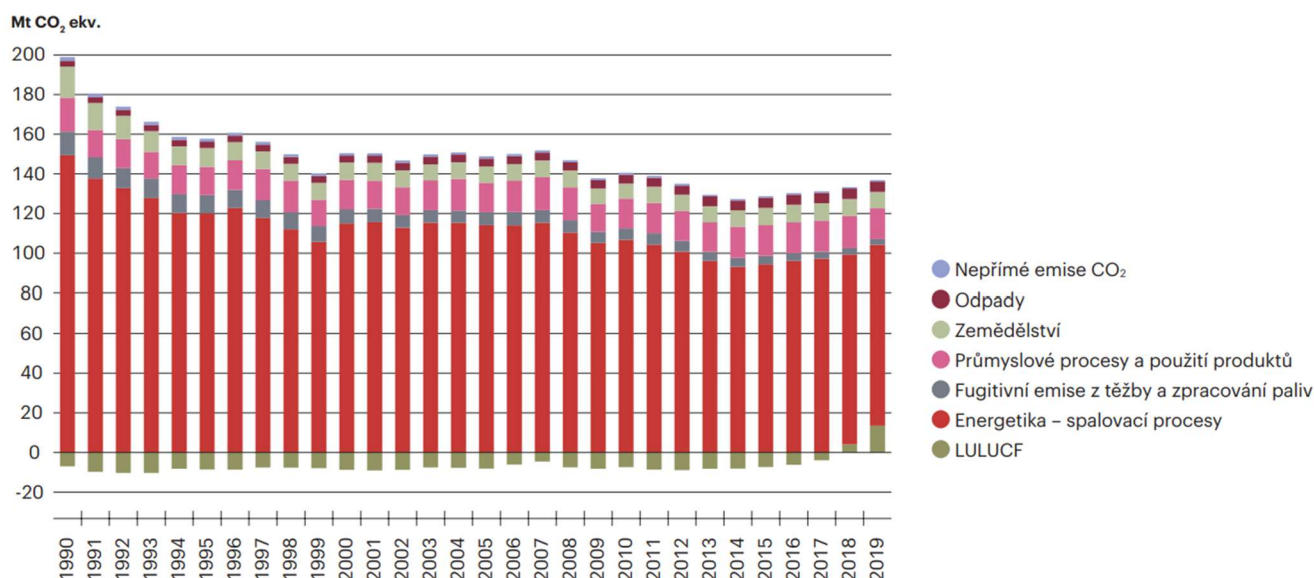
---

¹¹ Viz např. Daňhelka, Jan, Povodně a změny povodňového rizika v kontextu historie a možné budoucnosti. Sborník konference Povodně 1997 a 2002 (20 a 15 let poté)“ 10 let od přijetí Povodňové směrnice. Praha, 2017.

¹² Land Use, Land-Use Changes and Forestry, tedy emise ze sektoru změn využití území a lesnictví.

Obrázek 1: Vývoj agregovaných emisí skleníkových plynů v ČR v sektorovém členění [Mt CO₂ ekv.], 1990–2019

Zdroj: Zpráva o životním prostředí České republiky 2020

V kontextu ostatních zemí EU má ČR nadprůměrné emise skleníkových plynů na obyvatele (cca 46,0 % nad průměrem EU) i vysokou emisní náročnost hospodářství, která byla v roce 2016 o 66,5 % vyšší, než činí průměr zemí EU. Je to způsobeno zejména strukturou tvorby HDP s vysokým podílem průmyslu a exportním zaměřením ekonomiky.

S ohledem na ekonomický propad spojený s pandemií covid-19 a již dokumentovaná data EU-ETS je splnění cíle Politiky ochrany klimatu ČR (POK) k roku 2020 (snížení o 21 % ve srovnání s rokem 2005) pravděpodobné. Plnění cíle POK k roku 2030, který představuje pokles emisí bez LULUCF o 47,3 % vůči roku 1990, se jeví aktuálně jako těsné při zachování stávajících opatření a jako pravděpodobné při naplnění scénáře s dodatečnými opatřeními. Na plnění cílů vyplývajících z Pařížské dohody se bude ČR podílet národně stanoveným příspěvkem EU (NDC), kterým je pokles emisí o nejméně 55 % vůči roku 1990 do roku 2030. Situaci při plnění tohoto cíle komplikuje zahrnutí sektoru LULUCF s aktuálně rostoucím trendem emisí a nejistým budoucím vývojem.

Splněn je naopak cíl klimaticko-energetického balíčku a Státní politiky životního prostředí 2012–2020 pro emise mimo systém EU-ETS (tzn. doprava, zemědělství, sektor budov, nakládání s odpady, využívání půdy a lesnictví [LULUCF]): nezvyšovat emise o více než 9 % do roku 2020 (oproti roku 2005).

Emise v sektoru zemědělství

V podmínkách České republiky jsou emise skleníkových plynů ze zemědělství tvořeny především emisemi z fermentace v trávicím traktu hospodářských zvířat, tzv.

enterická fermentace (emise CH₄), z hospodaření s hnojem (emise CH₄ a N₂O), ze zemědělské půdy (emise N₂O), aplikace močoviny a vápnění (emise CO₂). Emise oxidu dusného (N₂O) vznikají především v důsledku nitrifikačních a denitrifikačních procesů v hnoji a v půdě. Antropogenní příspěvek, který je stanoven v rámci národní inventarizace skleníkových plynů je způsoben dusíkatými látkami pocházejícími z anorganických hnojiv obsahujících dusík, hnoje z chovu zvířat, aplikace kalů z čistíren odpadních vod do půdy, a dusíku obsaženého v částech zemědělských plodin, které jsou vráceny zpět do půdy. Emise oxidů uhlíku pocházejí z používání anorganických hnojiv založených na průmyslově vyráběné močovíně a rovněž z aplikaci vápence a dolomitu do půdy.

Dle údajů národního monitoringu dle Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu¹³ je zemědělství třetím největším odvětvím v České republice, které produkuje 6,02 % celkových emisí skleníkových plynů ČR (vč. LULUCF a nepřímých emisí) to v roce 2019 bylo 8 199 kt CO₂ ekv.; 46 % emisí pocházelo ze zemědělské půdy, 35 % z enterické fermentace a 12 % z nakládání s hnojem. Oxid uhličitý z vápnění a aplikace močoviny na obhospodařovaných půdách se na celkových zemědělských emisích podílel 3 %. Celkové emise ze zemědělství se v období 1990-2019 snížily přibližně o 48 %.

Tabulka 11: Hlavní zdroje emisí skleníkových plynů ze zemědělství

	1990 Kt CO ₂ ekv.	2019 Kt CO ₂ ekv.	2019 Celkový podíl na emisích (%)	2019 Podíl v rámci sektoru zemědělství (%)	Trend 1990 – 2019 (%)
Enterická fermentace	5600.62	3039.43	2.28	35.32	-45.73
Hospodaření s hnojem	3141.07	957.53	0.70	11.68	-69.52
Přímé emise ze zemědělské půdy	5537.95	3805.45	2.79	46.42	-31.28
Vápnění	1187.63	192.80	0.14	2.35	-83.77
Aplikace močoviny	108.53	149.13	0.11	1.82	37.41
Celkem sektor zemědělství	15712.38	8198.66	6.02	100.00	-47.82

Zdroj: ČHMU (2021): Národní sdělení dle Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu¹⁴

¹³ ČHMU: National Greenhouse Gas Inventory Report of the Czech Republic (reported inventories 1990–2019). April 2021.

¹⁴ Dle údajů z posledního Národního sdělení dle Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu. ČHMU: National Greenhouse Gas Inventory Report of the Czech Republic (reported inventories 1990–2019). April 2021.

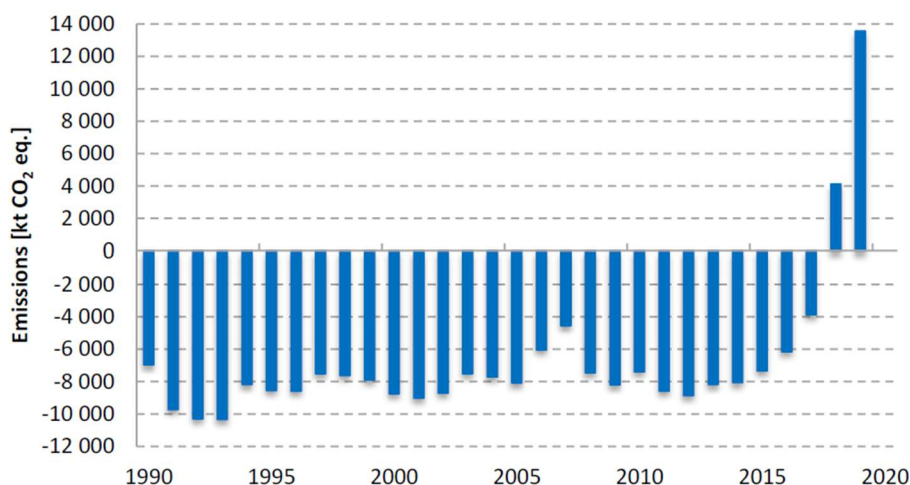
Emise skleníkových plynů ze sektoru změn využití území a lesnictví (LULUCF)

Z emisemi skleníkových plynů ze zemědělství úzce souvisí i emisní bilance sektoru změn využití území a lesnictví (LULUCF). Do této kategorie jsou zahrnovány emise (a ukládání) CO₂ a dalších skleníkových plynů (CH₄, N₂O, NO_x a CO) z biomasy spalované v lesnictví a emisí uvolňovaných v souvislosti s přeměnou využití půdy.

V roce 2019 byla čistá bilance skleníkových plynů v odvětví LULUCF 13 565 kt CO₂ ekv. Sektor LULUCF tak zejména v důsledku špatného stavu lesů a probíhající kalamitní těžbě představuje (od roku 2018) v ČR čistý zdroj skleníkových plynů. Od roku 2018 jsou tak lesy zdrojem dalších emisí skleníkových plynů, namísto ukládání uhlíku v biomase, jak tomu bylo doposud. Tento vývoj je ilustrován obrázkem 2 níže.

Ve vztahu k odhadovaným emisím v ostatních odvětvích v zemi za inventarizační rok 2019 představují tyto emise vyprodukované v odvětví LULUCF příspěvek ve výši téměř 10 % na celkových emisích skleníkových plynů v zemi.

Obrázek 2: Vývoj emisí skleníkových plynů v ČR z hlavních kategorií využití území a zpracování dřevní hmoty z lesa [kt CO₂ ekv.], 1990–2019

Zdroj: ČHMU (2021): Národní sdělení dle Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu

Obnovitelné zdroje energie

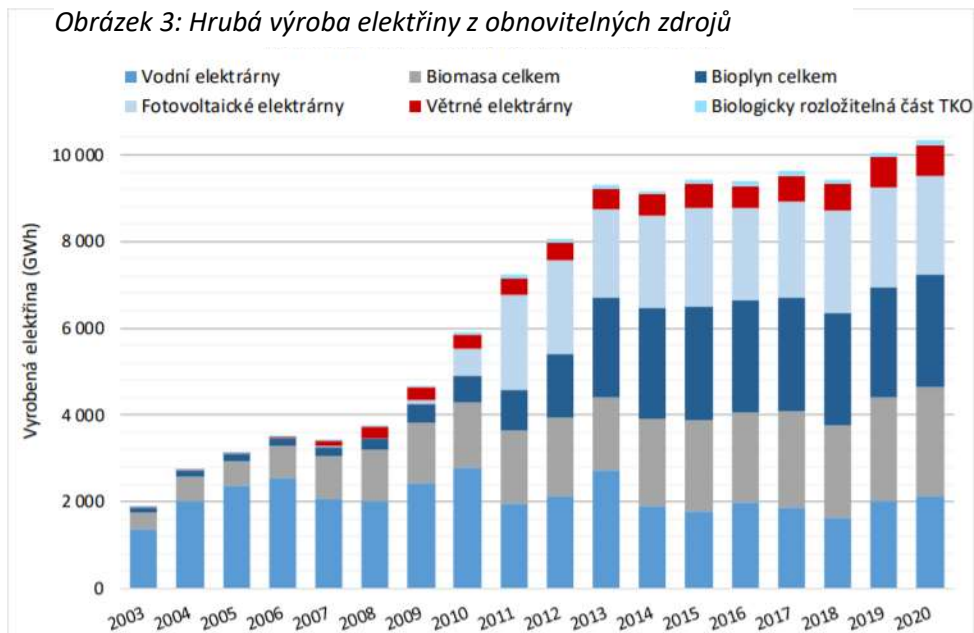
Hrubá výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů se v roce 2020 podílela na celkové tuzemské hrubé výrobě elektřiny 12,7 %.

Podíl obnovitelné energie na konečné spotřebě energie podle metodiky EUROSTAT – SHARES v roce 2020 činil 17,3 %, přičemž největší podíl na energii z obnovitelných zdrojů si zachovává biomasa (cca 65 % z celkové spotřeby energie z OZE).

Historický trend využívání OZE lze sledovat v níže uvedených grafech. Podíl obnovitelných zdrojů energie v roce 2020 na hrubé výrobě elektřiny dosáhl 12,7 %. Od roku 2013 množství vyrobené elektřiny z OZE roste jen pomalu, s mírnými meziročními výkyvy.

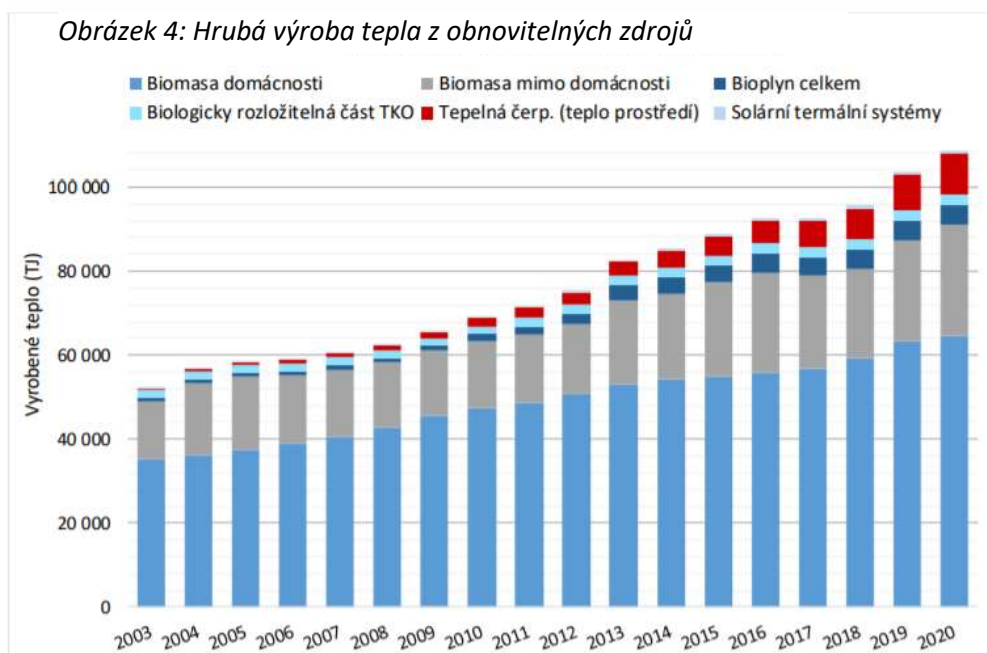

Obrázek 3: Hrubá výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů

Zdroj: Obnovitelné zdroje energie v roce 2020, MPO, 2021.

Obrázek 4: Hrubá výroba tepla z obnovitelných zdrojů

Zdroj: Obnovitelné zdroje energie v roce 2020, MPO, 2021

Z hlavních kategorií OZE jsou z hlediska obsahu SP SZP významné zejména kategorie energeticky využitelné biomasy zahrnující např. palivové dřevno, dřevní štěpku, rostlinné materiály, pelety a brikety a celulózové výluhy a dále rovněž kapalná

biopaliva (methylestery mastných kyselin [FAME], bioethanol, lihobenzinové směsi E85 a E95).

Další významnou kategorií je pak energeticky využitý bioplyn jímáný při anaerobní fermentaci zemědělských odpadů a produktů (rostlinných a živočišných)¹⁵. V kontextu hodnocení SP SZP je ovšem vhodné zdůraznit, že podpora v rámci společné zemědělské politiky nemá v podmínkách ČR bezprostřední vliv na rozsah pěstování energetických plodin či využívání dalších OZE, které je dáno především nastavením parametrů podpor OZE legislativou a dalšími opatřeními v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu.

Vzhledem k vývoji mezinárodního klimatického režimu a vyvíjejícím se závazkům ohledně podílu využívání OZE je důležitým ukazatelem vývoj podílu OZE na celkové energetické spotřebě, který je pro ČR ilustrován následující tabulkou.

Tabulka 12: Podíl spotřeby energie vyrobené z OZE na spotřebě elektřiny, energie v dopravě, na vytápění a chlazení a na konečné spotřebě energie, 2004–2020

Rok	Podíl na spotřebě elektřiny	Podíl na spotřebě energie v dopravě	Podíl na vytápění a chlazení	Podíl celkem na konečné spotřebě energie
	%			
2004	3,6	1,6	9,9	6,8
2005	3,7	0,9	10,9	7,1
2006	4,0	1,2	11,2	7,4
2007	4,6	1,4	12,4	8,0
2008	5,2	2,7	12,9	8,6
2009	6,4	4,1	14,2	9,9
2010	7,5	5,1	14,0	10,5
2011	10,6	1,2	15,3	10,9
2012	11,7	6,1	16,1	12,8
2013	12,8	6,3	17,6	13,8
2014	13,9	6,9	19,3	15,0
2015	14,1	6,5	19,6	15,0
2016	13,6	6,4	19,9	14,9
2017	13,7	6,6	19,7	14,8
2018	13,7	6,5	20,7	15,2
2019	14,0	7,8	22,7	16,2
2020	14,8	9,4	23,5	17,3

Zdroj: MPO, Vývoj podílů obnovitelné energie (statistika), 2021¹⁶

¹⁵ Kromě toho do této kategorie spadá i bioplyn získávaný při fermentaci na komunálních a průmyslových ČOV, dále pak bioplyn jímáný z účelové anaerobní fermentace komunálních a jiných odpadů (např. potravinářských) a skládkový plyn přímo jímáný z tělesa skládek.

¹⁶ On-line publikované informace MPO. <https://www.mpo.cz/cz/energetika/statistika/obnovitelne-zdroje-energie/vyvoj-podilu-obnovitelne-energie--264684/>

ČR v současné době plní indikativní cíle týkajících se OZE. Státní politika životního prostředí ČR převzala cíl vyplývající ze směrnice EU¹⁷, tj. podíl OZE na hrubé konečné spotřebě energie 13 % do roku 2020, přičemž tento indikativní cíl byl splněn již v roce 2013. Druhým cílem, vyplývajícím z aktualizované Státní energetické koncepce, je dosažení podílu OZE na výrobě elektřiny v rozmezí 18–25 % do roku 2040. V roce 2020 činil tento podíl 12,7 %. Uvedené cíle jsou v současnosti předmětem revize v souvislosti s přípravou národních plánů k naplnění EU Rámce v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030. Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu, schválený vládou 13. ledna 2020, který je v současnosti předmětem jednání s Evropskou komisí, stanovuje v oblasti využívání OZE cíl na úrovni 22 % do roku 2030, což je nárůst o 9 procentních bodů v porovnání s vnitrostátním cílem ČR na úrovni 13 % pro rok 2020.

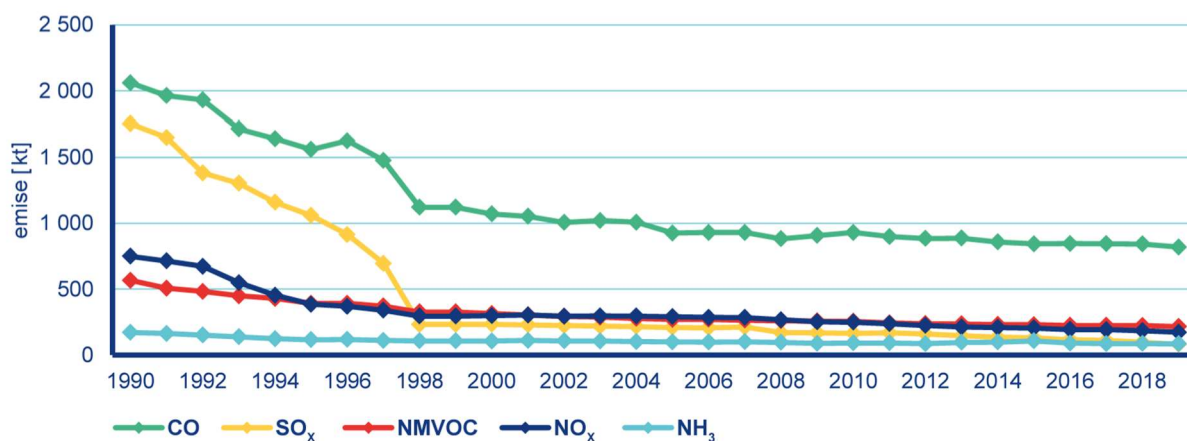
2.2.2 Ovzduší

Vývoj úrovně znečišťování ovzduší

Vývoj úrovně znečišťování ovzduší je úzce spjat s ekonomickou a společensko-politickou situací i s rozvojem poznání v oblasti životního prostředí, umožňujícím úplnější a přesnější emisní inventury. Zásadní změna trendu koncentrací látek se stanovenými imisními limity pro ochranu zdraví i ekosystémů nastala po roce 2000, v důsledku dokončení masivních opatření ke snížení průmyslových emisí a plynofikace domácností. Následující dvě desetiletí klesaly národní emise výrazně pozvolnějším tempem.

Časová řada zahrnující období 1990–2019 v členění na hlavní plynné znečišťující látky, tuhé znečišťující látky, těžké kovy a perzistentní organické polutanty (POPs) je prezentována na obrázcích níže. (zdroj: Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2020; ČHMÚ, 2021)

Obrázek 5: Vývoj celkových emisí hlavních znečišťujících látek, 1990–2019

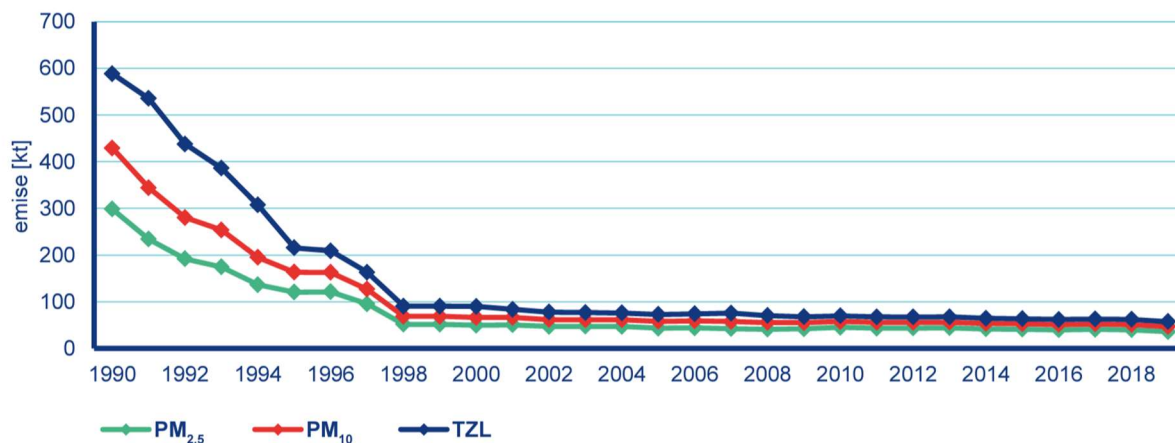

Zdroj: ČHMÚ

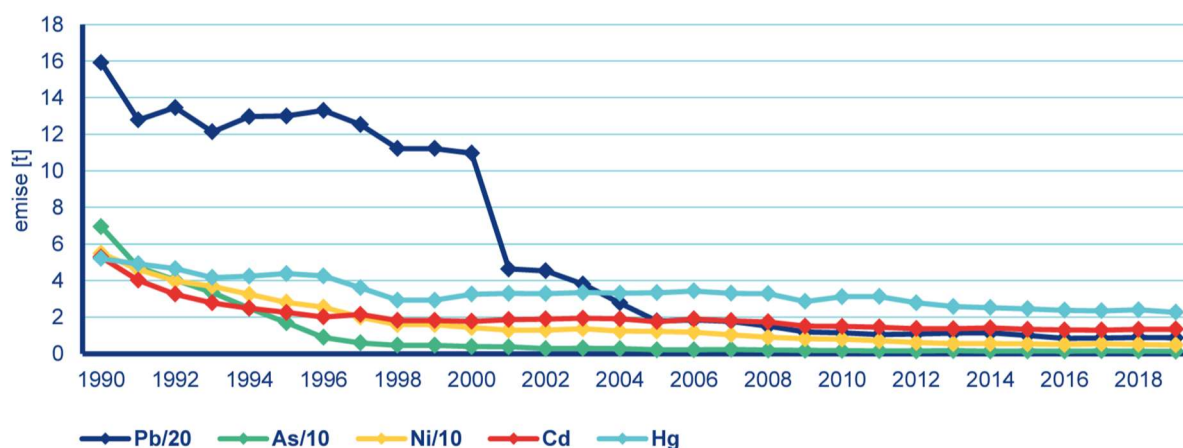
¹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů.

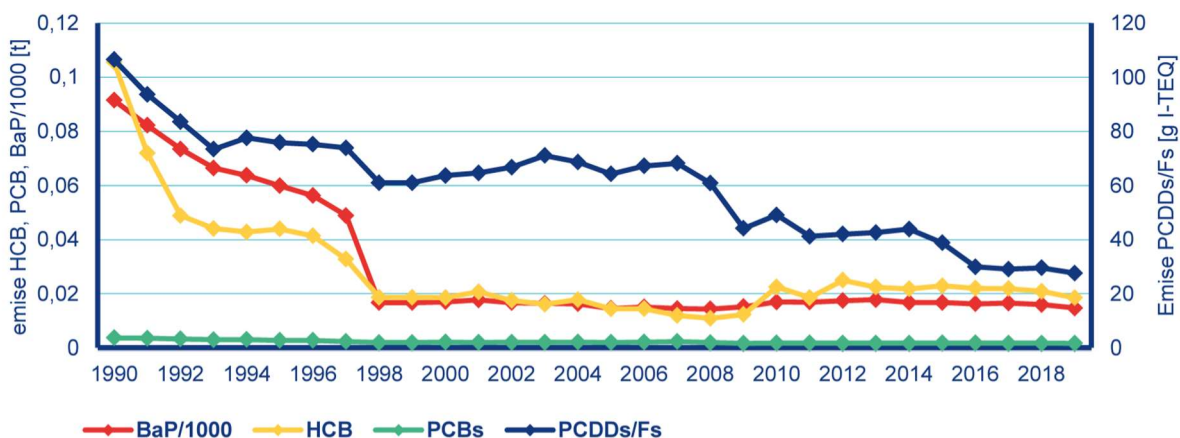
Obrázek 6: Vývoj celkových emisí částic $PM_{2,5}$, PM_{10} a TZL v letech 1990–2019

Obrázek 7: Vývoj celkových emisí těžkých kovů v letech 1990–2019

Obrázek 8: Vývoj celkových emisí POP v letech 1990–2019

Zdroj: ČHMÚ

Emise všech znečišťujících látek poklesly v období 1990–2019 o desítky procent, přičemž převážná část poklesu se odehrála do roku 2000. V období po roce 2010 lze u většiny látek trend emisí charakterizovat jako mírně klesající. Množství emisí v této dekádě pokleslo u většiny látek o jednotky procent. Mírně vyšší pokles (o první desítky % nastal v případě CO). K výraznějšímu snížení emisí došlo v období po roce 2010 pouze u polychlorovaných dioxinů a furanů (cca o 1/3). Naproti tomu v případě hexachlorbenzenu došlo vlivem spotřeby černého uhlí v domácnostech okolo roku 2010 k mírnému nárůstu emisí, od té doby do současnosti emisní trend této látky stagnuje. Stagnující až mírně rostoucí trend byl zaznamenán také u amoniaku. Jako stagnující lze po roce 2010 označit vývoj množství emisí také u benzo[*a*]pyrenu, PCB a těžkých kovů s výjimkou rtuti, která vykazuje mírný pokles.

Z hlediska zaměření posuzované koncepce je podstatný emisní vývoj v sektoru zemědělství. Za hlavní znečišťující látky lze považovat amoniak, oxidy dusíku a suspendované částice. Jiné polutanty emitované z tohoto sektoru mají na emisní bilanci ČR málo významný podíl. Významnější z této trojice jsou amoniak a oxidy dusíku. Zásadně přispívají k tvorbě dvou hlavních složek sekundárního aerosolu (síran a dusičnan amonný), které zaujímají významný podíl (několik desítek %) na koncentraci suspendovaných částic PM_{2,5} a v řadě lokalit tvoří v této frakci suspendovaných částic nejvýznamnější složku. Zatímco k významným emisím oxidů dusíku dochází v řadě dalších odvětví, z hlediska amoniaku je produkce v zemědělství zcela dominantní. Naléhavost snížení emisí amoniaku z tohoto sektoru umocňuje emisní vývoj let od roku 2010, ze kterého je zřejmé jejich výrazné kolísání bez jasného trendu. Situaci dokumentuje následující graf.

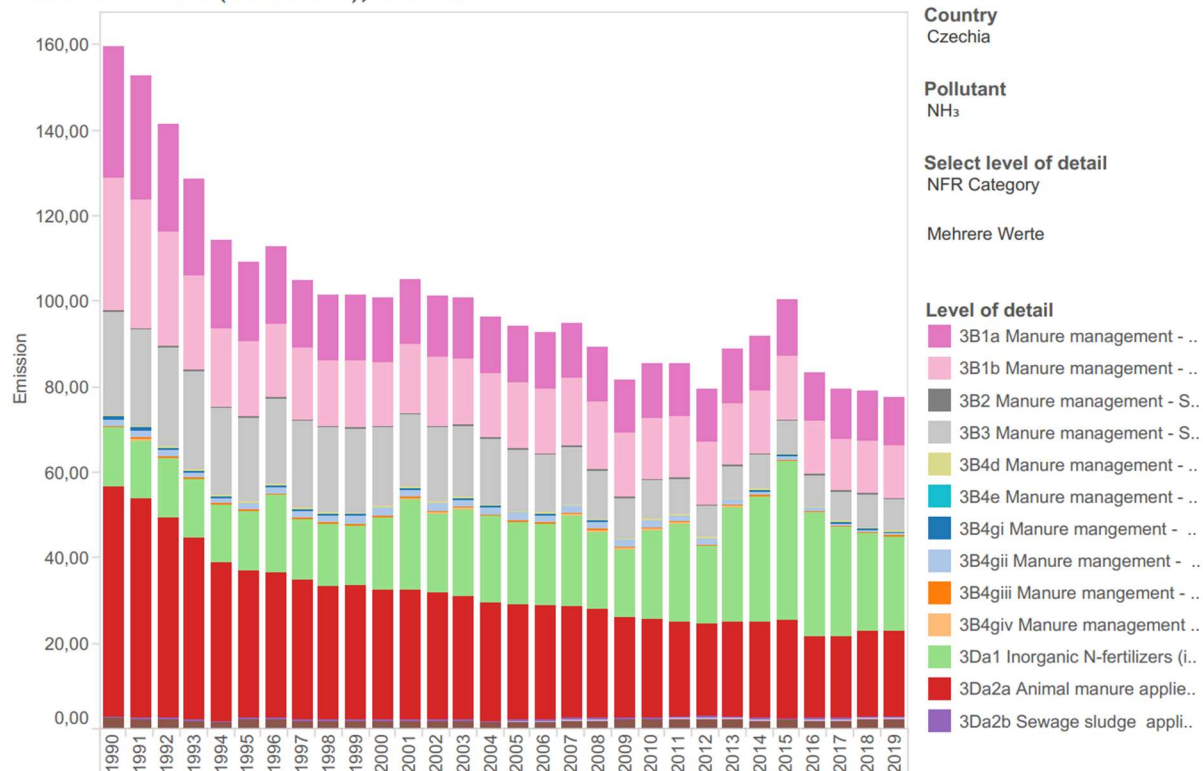

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

Obrázek 9: Vývoj celkových emisí amoniaku v letech 1990–2019

Emissions of NH₃ (kilotonnes), Czechia

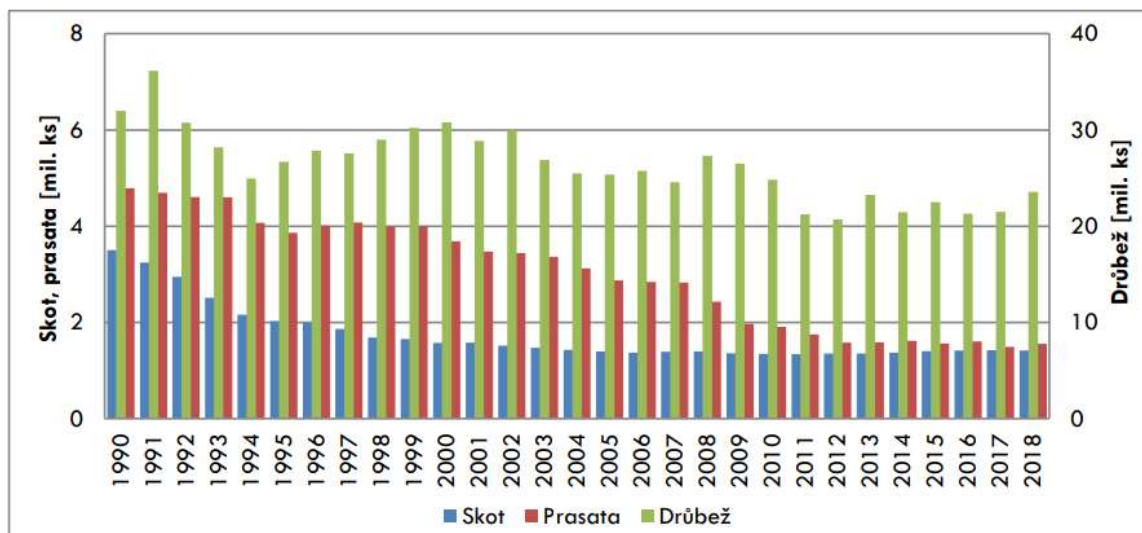
The data presented in this data viewer uses the GNFR14 and NFR14 nomenclature and is the officially reported data submitted up to 19 Juli 2021.

Zdroj: Národní emisní bilance publikovaná na portálu <https://www.ceip.at/>

Emise amoniaku do určité míry souvisejí se stavem chovaného dobytka, který je dokumentován následujícím grafem.

Obrázek 10: Populace hospodářských zvířat v České republice v období 1990-2018

OBRÁZEK 5-2 POPULACE ZVÍŘAT V ČESKÉ REPUBLICE V OBDOBÍ 1990–2018

Zdroj: ČHMÚ, Hlášení podle Úmluvy OSN o dálkovém znečištění ovzduší přecházejícím přes hranice států, Emisní inventura od základního roku Úmluvy do roku 2018, 30/04/2020

Z uvedených dvou grafů vyplývá, že v 90. letech byl dramatický pokles stavu skotu (přibližně na polovinu) doprovázen významným poklesem emisí amoniaku (cca o 1/4). Podobně mezi roky 2000 a 2010 došlo k poklesu stavu prasat přibližně na polovinu, což mělo za následek pokles emisí amoniaku přibližně o čtvrtinu (stavy hovězího dobytka se v tomto období téměř neměnily). Od roku 2010 se stavy dobytka významně nemění, přesto dochází k významnému kolísání emisí amoniaku, které je způsobeno zcela dominantně aplikací dusíkatých anorganických hnojiv, včetně močoviny. Meziroční kolísání spotřeby anorganických hnojiv způsobuje přibližně stejně významné změny velikosti emisí amoniaku, jaké způsobil pokles stavu prasat v dekádě 2000-2010. Současná praxe při aplikaci anorganických hnojiv má tedy prostřednictvím emisí amoniaku na kvalitu ovzduší stejně významný negativní vliv jako případné zvýšení stavu prasat o 50 %. Aplikace anorganických hnojiv je v poslední dekádě absolutně nejvýznamnějším zdrojem této znečišťující látky v ČR.

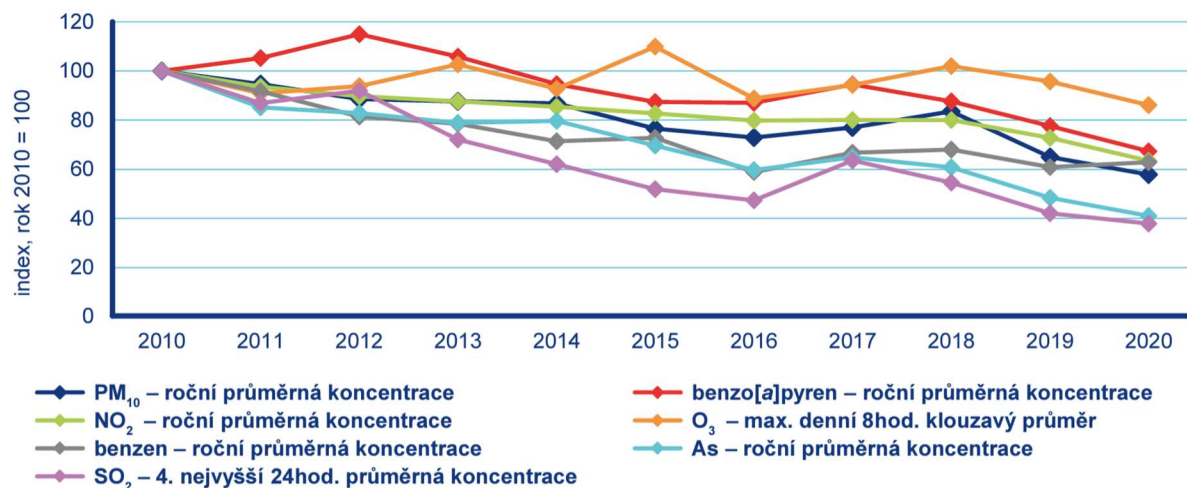
Současný stav kvality ovzduší na území ČR

Pro hodnocení případné změny trendu úrovně znečištění vlivem SP SZP je relevantní vycházet z datové základny období 2010–2020, starší data reprezentují výrazně odlišné technické a ekonomické poměry (výše zmíněná ekologizace průmyslu po roce 1989 a hospodářská recese v letech 2008 – 2009).

Stav plnění imisních limitů stanovených pro ochranu zdraví

Obrázek 11: Vývoj imisních charakteristik vybraných znečišťujících látek, 2010–2020

Pozn.: Průměr ze všech typů stanic s výjimkou PM₁₀ (nezapočítány průmyslové stanice)

Zdroj: ČHMÚ

Oblasti s překročením imisních limitů bez zahrnutí ozonu pokrývaly v roce 2020 cca 4,6 % území ČR s přibližně 19 % obyvatel. Tyto oblasti byly vymezeny převážně z důvodu překročení imisního limitu pro benzo[a]pyren a v mnohem menší míře pro suspendované částice PM₁₀ a PM_{2,5}. Oblasti s překročením imisních limitů se zahrnutím přízemního ozonu pokrývaly v roce 2020 cca 65,5 % území ČR s cca 65,7 % obyvatel.

Denní imisní limit suspendovaných částic PM₁₀ byl překročen na 0,001 % území ČR s cca 0,002 % obyvatel. Imisní limit pro průměrnou roční koncentraci PM₁₀ nebyl v roce 2020 překročen na žádné stanici ČR, což nastalo spolu s rokem 2019 podruhé za celou historii měření PM₁₀ od roku 1993. Roční imisní limit suspendovaných částic PM_{2,5} (20 µg.m⁻³; platný od roku 2020) byl překročen na 0,04 % území ČR s cca 0,2 % obyvatel. Pro srovnání s minulými lety lze konstatovat, že z hlediska imisního limitu platného do roku 2019 (25 µg.m⁻³) by nedošlo k překročení na žádné stanici, a to poprvé v historii od počátku měření v roce 2004. Z dlouhodobějšího hlediska koncentrace suspendovaných částic pozvolně klesají, v roce 2020 byly zaznamenány nejnižší koncentrace za celé hodnocené období.

Roční imisní limit benzo[a]pyrenu byl překročen na 4,6 % plochy ČR s cca 19 % obyvatel. Průměrné roční koncentrace benzo[a]pyrenu během hodnoceného období kolísají a v oblastech největšího imisního zatížení (Kladensko a aglomerace Ostrava/Karviná/Frýdek-Místek) dochází k jejich poklesu. Imisní limit pro roční průměrnou koncentraci oxidu dusičitého (NO₂) nebyl překročen na žádné stanici poprvé za celou dobu sledování, tj. od 90. let minulého století. Hodinový imisní limit NO₂ nebyl překročen. Z dlouhodobějšího hlediska koncentrace NO₂ pozvolně klesají, v roce 2020 byly zaznamenány nejnižší koncentrace NO₂ za celé hodnocené období 2010–2020.

Imisní limit přízemního ozonu byl překročen na 62 % území ČR s cca 52 % obyvatel (průměr za období 2018–2020). Koncentrace přízemního ozonu nevykazují výrazný vývoj a jejich úroveň v jednotlivých letech je závislá zejména na meteorologických podmínkách daného roku; nejvyšší koncentrace byly naměřeny v letech 2013, 2015 a 2018. Všechny tyto roky jsou charakterizovány výskytem příznivých meteorologických podmínek pro vznik ozonu. V roce 2020 byly zaznamenány nejnižší koncentrace přízemního ozonu za celé hodnocené období 2010–2020.

Imisní limity benzenu, těžkých kovů, oxidu siřičitého a oxidu uhelnatého nebyly v roce 2020 překročeny.

Stav plnění imisních limitů stanovených pro ochranu ekosystémů a vegetace

Imisní limit O₃ pro ochranu vegetace (expoziční index AOT40) byl překročen na 18 stanicích z celkového počtu 39 venkovských a předměstských stanic. V roce 2020 byly hodnoty indexu AOT40 čtvrté nejvyšší za hodnocené období 2010–2020. Imisní limity oxidu siřičitého a oxidů dusíku pro ochranu ekosystémů a vegetace nebyly překročeny na žádné venkovské lokalitě, kde se jejich měření provádí.

Imisní limity oxidu siřičitého a oxidů dusíku pro ochranu ekosystémů a vegetace nebyly překročeny na žádné venkovské lokalitě, kde se jejich měření provádí.

Na základě emisního a imisního vývoje od roku 2010 lze formulovat 3 prioritní skupiny opatření, které jsou nezbytné pro výrazné zlepšení kvality ovzduší.

Jedná se o:

- 1) Předcházení vzniku sekundárního aerosolu na území ČR
- 2) Snižování emisí z individuálního vytápění domácností na území ČR
- 3) Omezování přeshraničního transportu znečištění

Ad 1)

S postupujícím snižováním primárních emisí TZL stále narůstá podíl sekundárních částic na celkové koncentraci suspendovaných částic. Panuje odborná shoda, že sekundární aerosol má v současnosti již největší podíl na celkové koncentraci PM, který je pouze lokálně a sezónně převyšován vlivem emisí primárních částic z individuálního vytápění domácností. Hlavními producenty sekundárního aerosolu nejen na území ČR, ale v celém prostoru EU je průmyslová energetika a automobilová doprava. Podíl specifického tuzemského individuálního vytápění domácností orientovaného z velké části na fosilní paliva na formaci sekundárních částic není dosud kvantifikován, ale je pravděpodobně také významný. První dvě jmenované skupiny zdrojů mají významný podíl na celkové koncentraci suspendovaných částic hlavně prostřednictvím sekundárního aerosolu, který násobně převyšuje jejich podíl působený emisemi primárních TZL. Lokálně a regionálně jsou tak nepřímo spolu s vytápěním domácností nejvýznamnějším zdrojem suspendovaných částic. Kromě emisí z průmyslu, domácností a dopravy mají na formaci sekundárních částic významný vliv také biogenní emise, zejména amoniak ze zemědělského sektoru, který je následně v atmosféře oxidován a spolu s emisemi z jiných odvětví vytváří síran a dusičnan amonný, tedy hmotnostně nejvýznamnější složky sekundárního aerosolu na území ČR.

Ad 2)

Stávající individuální vytápění zásadně zvyšuje koncentraci polycyklických aromatických uhlovodíků a na území ČR je v tomto ohledu prakticky dominantním zdrojem a největším zdrojem zdravotního rizika působeného znečištěným ovzduším s lokálními výjimkami v okruhu prvních jednotek km od 3 koksárenských provozů. V regionech s kumulací tohoto typu zdrojů, zejména pokud zde místní poměry podporují nepříznivé rozptylové podmínky, je velmi pravděpodobný nepříznivý dopad individuálního vytápění nejen na koncentrace benzo[*a*]pyrenu a primárních suspendovaných částic, ale i na koncentraci sekundárního aerosolu.

Ad 3)

Jedná se o významný faktor na celém území ČR, který je nejpalčivější v aglomeraci Ostrava/Karviná/Frýdek-Místek, kde významně zhoršuje nadlimitní imisní zátěž působenou tuzemskými zdroji. Ve formě sekundárních částic je na území ČR transportován pravděpodobně od velkých spalovacích zařízení a ze silně urbanizovaných příhraničních regionů zatížených automobilovou dopravou. V případě polského Slezska pochází významný přeshraniční příspěvek také z tamního individuálního vytápění domácností.

Protože SP SZP ČR je zaměřena na zemědělský sektor, má prostřednictvím navržených intervencí potenciál snížit emise amoniaku a tím omezit vznik sekundárního aerosolu, tedy prioritní problém kvality ovzduší. Vzhledem k rozmístění zemědělských zdrojů emisí této látky se tato příležitost týká celého území ČR. Protože zemědělství je z hlediska emisí amoniaku v rámci ČR zcela dominantním sektorem, v jiných odvětvích je potenciál k redukcí emisí této látky z hlediska zlepšení kvality ovzduší nevýznamný. Z hlediska emisí amoniaku ze zemědělství je alarmující nárůst emisí z anorganických dusíkatých hnojiv na úkor emisí z nakládání s organickými hnojivy. Tento nárůst je způsoben výraznou disproporcí mezi objemem rostlinné a živočišné výroby. Z provedené emisní analýzy vyplývá, že případné zvýšení stavu dobytka by bylo doprovázeno vyšší produkcí organických hnojiv, které by mohly nahradit adekvátní část stávajícího množství aplikovaných anorganických hnojiv (reverzní vývoj vůči dosavadním emisním změnám). Při správné manipulaci a zapracování organických hnojiv do půdy by tato změna nezpůsobila zvýšení emisí amoniaku. Stavy dobytka by mohly být při dodržování dobré zemědělské praxe případně zvýšeny až o desítky %, aniž by došlo ke zvýšení emisí amoniaku, přičemž pozitivní dopady na další složky životního prostředí (zejména dobrý stav půdy a snížení eutrofizace vod) by byly významné. Vyšší podíl organického uhlíku v půdě by se následně projevil nižší potřebou hnojení dusíkatými hnojivy z důvodu lepších sorpčních schopností půd, a následně tedy i poklesem emisí amoniaku při stejné zemědělské produkci. Dalším zdrojem, kterým je možno nahradit anorganická hnojiva jsou také komposty vyrobené z bioodpadů. Tyto skutečnosti by se měly jasně promítnout do skladby intervencí SP SZP ČR, které by v souhrnu měly jasně směřovat k poklesu emisí amoniaku ze zemědělství.

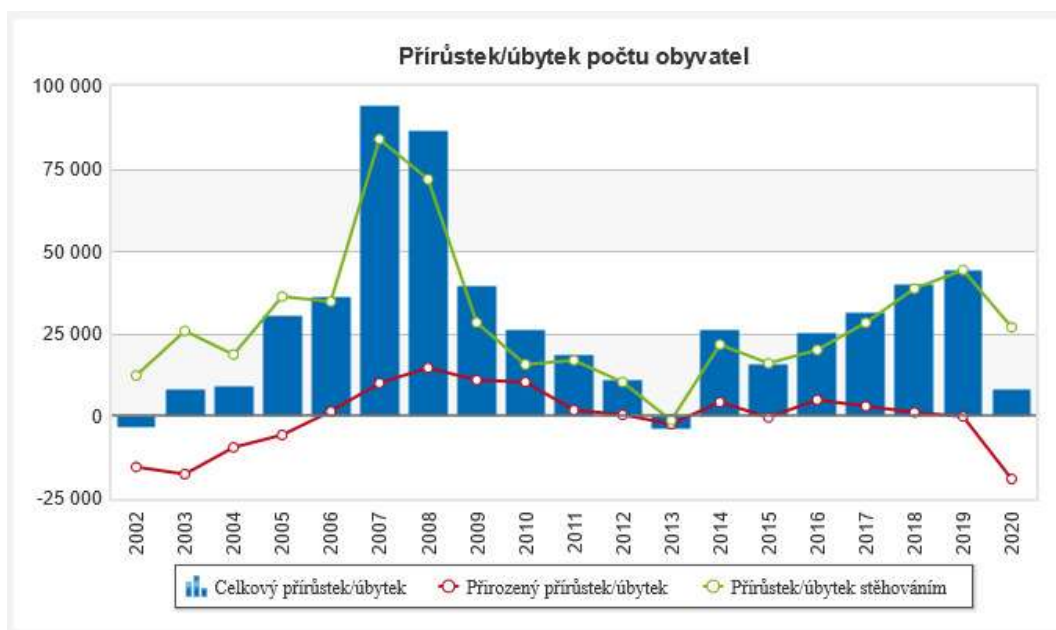

2.2.3 Veřejné zdraví

Demografické údaje

Počet obyvatel České republiky k 31. 12. 2019 byl 10 693 939 a k 31. 12. 2020 pak 10 701 777. Přírůstek obyvatel byl v roce 2020 meziročně o 36,3 tisíce (téměř o 60%) nižší než v předchozím roce. Vysvětlením je značný pokles zahraniční migrace o 39 % (o 17,3 tisíce na 26,9 tisíce) a ještě výrazněji úbytek přirozenou měnou (19,1 tisíce v roce 2020 na 0,1 tisíce v roce 2019). Počet zemřelých byl výrazně vyšší, než počet živě narozených dětí, o určitý nárůst počtu obyvatel se tak zasloužili přistěhovalci ze zahraničí. Přířímým i nepřímým důvodem ke snížení přírůstku je bezesporu pandemie nemoci Covid-19. Obdobná převaha zemřelých obyvatel nad počtem narozených dětí na úrovni okolo 20 tisíc osob ročně byla naposledy zaznamenávána ve 2. polovině 90. let 20. století. Tehdy však byl důvodem rapidní pokles počtu narozených, zatímco v loňském roce byl příčinou vysoký počet zemřelých.

Obrázek 12: Přírůstek / úbytek obyvatel

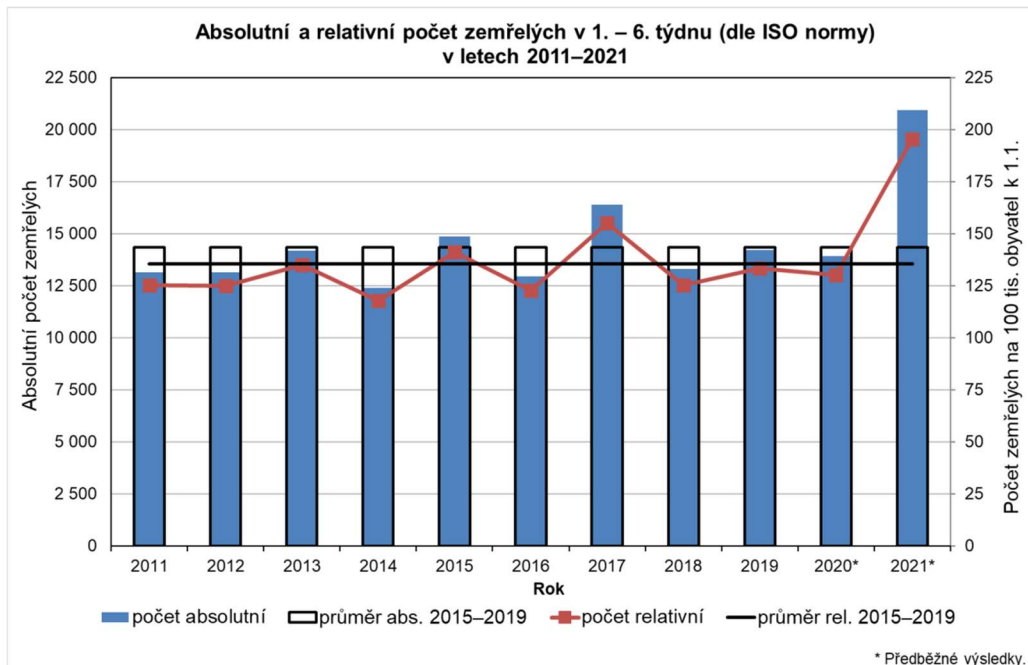
Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ, 2021

Počet zemřelých v roce 2020 dosáhl 129,3 tisíce a byl nejvyšší od roku 1987. Meziroční nárůst činil 15 %, absolutně 16,9 tisíce. Téměř veškerý přírůstek připadl na čtvrté čtvrtletí, kdy bylo zemřelých meziročně o 15,7 tisíce více. Nejvíce úmrtí, 15,8 tisíce, bylo zaznamenáno v listopadu, v říjnu a v prosinci pak shodně 14,2 tisíce. Ke zvýšení počtu zemřelých došlo ve všech pětiletých věkových skupinách nad 30 let věku. Meziroční nárůst byl nejvyšší u 80–84letých (o 3,6 tisíce) a 75–79letých (o 3,4 tisíce). Hlavním důvodem meziročního nárůstu úmrtnosti je epidemie nemoci Covid-19. Podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2021 a navazující bilance obyvatel měla na počátku roku 2021 Česká republika 10,494 milionu obyvatel, na konci roku 10,516 milionu obyvatel, celkový roční přírůstek dosáhl 21,9 tisíce osob. Počet zemřelých činil 139,9 tisíce a byl nejvyšší od konce druhé světové války.

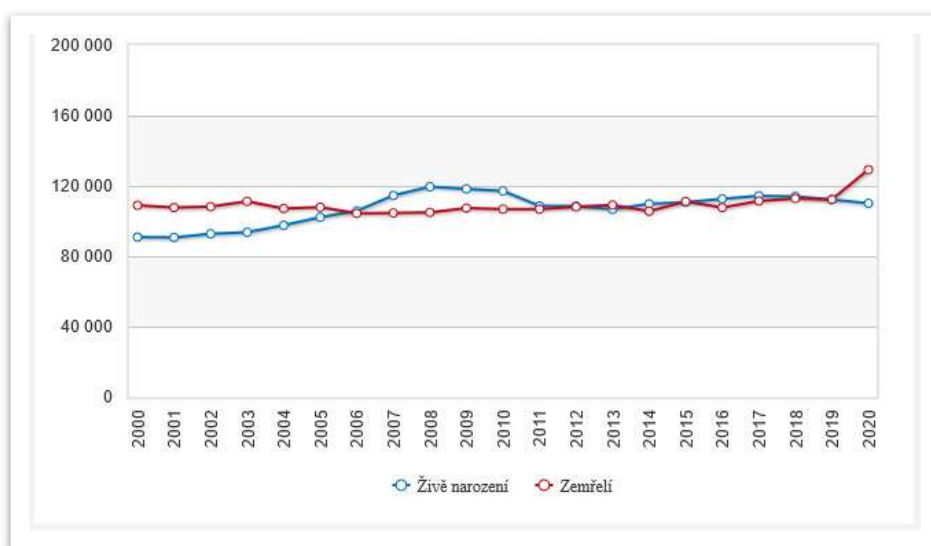
Obrázek 13: Absolutní a relativní počet zemřelých v letech 2011-2021

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ, 2021

V průběhu roku 2020 se obyvatelům Česka živě narodilo 110,2 tisíce dětí. Bylo to o 2,0 tisíce méně než v roce 2019 a šlo o třetí pokles počtu narozených v řadě. V pozadí nižšího počtu narozených stojí měnící se věkové složení žen v reprodukčním věku a posun početně slabších ročníků do věku nejvyšší plodnosti. V roce 2021 se živě narodilo 111,8 tisíce dětí tedy o 1,6 tisíce více než v roce 2020.

Obrázek 14: Živě narození a zemřelí v ČR v letech 2000-2020

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ, 2021

Zdravotní stav obyvatel České republiky

Nejzávažnější zdravotní problémy obyvatel České republiky jsou dlouhodobě způsobeny nemocemi kardiovaskulárního a dýchacího systému, nádorovými chorobami a poruchami látkové výměny.

Kardiovaskulární nemoci (nemoci oběhové soustavy) zahrnují např. hypertenzi, infarkt myokardu, ischemickou chorobu srdeční, cévní mozkové příhody, aterosklerózu a další onemocnění. Jsou nejčastější příčinou úmrtí v České republice. V roce 2020 zemřely na nemoci oběhové soustavy 51,3 tisíce osob, podílely na celkovém počtu úmrtí z 36,5 % u mužů a 43,1 % u žen. Úmrtnost na nemoci oběhové soustavy v roce 2020 dosáhla 479 na 100 000 (přepočet). Pro porovnání údajů o úmrtnosti mezi jednotlivými populacemi a v čase slouží ukazatel standardizovaná úmrtnost, který přepočítává úmrtnost na populaci o standardním věkovém složení. Standardizovaná úmrtnost a na kardiovaskulární onemocnění v ČR výrazně převyšuje průměr států EU, u mužů o 265 a u žen o 179 úmrtí na 100 000 (přepočet).

Kardiovaskulární nemoci byly v roce 2018 (poslední dostupné údaje) také nejčastější příčinou hospitalizace, vedly k přibližně 48 tisícům případů pracovní neschopnosti a cca 36 tisíc obyvatel ČR kvůli nim pobíralo invalidní důchod¹⁸

Na druhém místě jsou zhoubné novotvary, které v roce 2020 způsobily smrt zhruba 28 tis. osob. Na celkovém počtu úmrtí se podílely z 23,4 % u mužů a 19,9 % u žen.

Zhoubné novotvary (nádory) představují přibližně čtvrtinu všech úmrtí v ČR (28,7 tis. v roce 2020) a dlouhodobě jsou druhou nejčastější příčinou smrti po kardiovaskulárních onemocněních. Úmrtnost na novotvary v ČR v roce 2020 dosáhla 268 úmrtí na 100 000 (přepočet). Standardizovaná úmrtnost na novotvary v ČR dlouhodobě převyšuje průměr států EU. Novotvary vedly v roce 2018 ke 26,5 tisícům případů pracovní neschopnosti a 34 tisíce osob kvůli nim pobíralo invalidní důchod.

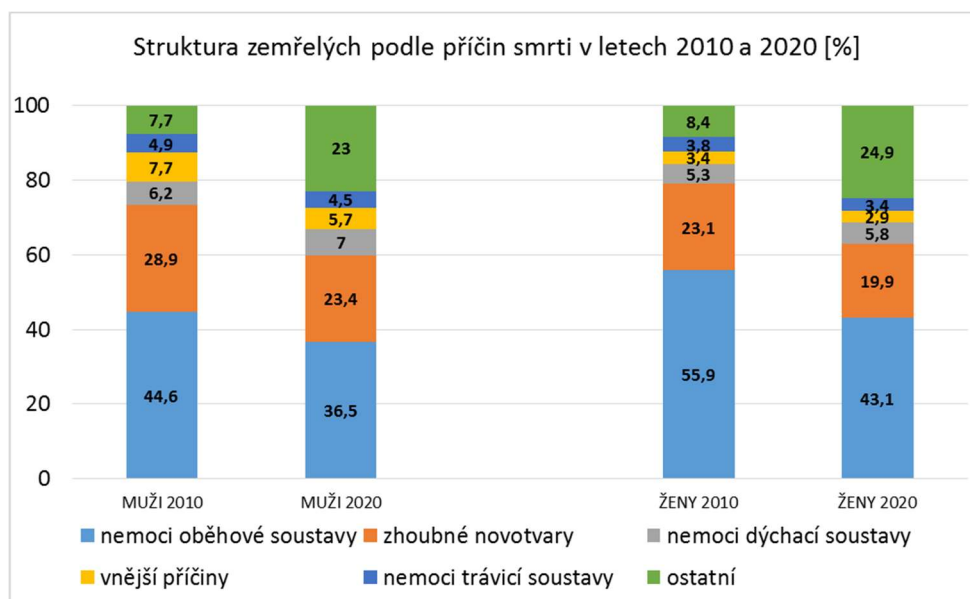
Nemoci dýchací soustavy (Patří sem např. zápal plic, chronické nemoci plic a chřipka, není zařazena nemoc COVID19, která tvoří samostatnou kapitolu) jsou dlouhodobě třetí nejčastější příčinou úmrtí v ČR. V jejich důsledku zemřelo v roce 2020 více než 8,2 tis. osob, což je 7,0 % ze všech úmrtí u mužů a 5,8 % úmrtí u žen, úmrtnost na tyto nemoci byla 77 na 100 000. Standardizovaná úmrtnost u mužů odpovídá průměru států EU a u žen je nepatrně nižší. Nemoci dýchací soustavy jsou nejčastější příčinou pracovní neschopnosti v ČR. V roce 2018 způsobily téměř 15 tisíc případů pracovní neschopnosti, což představovalo cca 40% všech případů. O něco méně četnou skupinou jsou úmrtí v důsledku vnějších příčin smrti, na ty v roce 2020 zemřelo téměř 3,8 tis. mužů a 1,8 tis. žen, dále pak úmrtí v důsledku nemoci trávicí soustavy, na ty v roce 2020 zemřelo 2,9 tis. mužů a 2,1 tis. žen.

---

¹⁸ Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. **Zdravotnická ročenka České republiky 2018**; UZIS ČR 2019. ISSN 1210-9991

Obrázek 15: Struktura zemřelých podle příčin smrti v letech 2010 a 2020 [%]

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ, 2021

Další skupinu závažných onemocnění tvoří nemoci endokrinní a poruchy výživy a přeměny látek. Úmrtnost na tyto nemoci v roce 2020 byla 55 na 100 000. Nejčastější nemocí v této skupině je diabetes mellitus (cukrovka). Toto onemocnění výrazně snižuje kvalitu života pacientů a zhoršuje průběh dalších přidružených nemocí. V roce 2018 byl diabetes v ČR zaznamenán u více než 1 milionu osob (504,7 tisíc mužů a 513,6 tisíc žen) a 10,5 tisíce osob pro diabetes pobíralo invalidní důchod. V roce 2020 zemřelo v důsledku diabetu téměř 5000 osob, přičemž více bylo žen. Četnost této příčiny úmrtí za poslední roky vzrostla. Zatímco před 10 lety se umístila až na osmém místě a tvořila necelá 2 % všech úmrtí, loni už byla s téměř 4 % na čtvrtém místě. Úmrtnost dosáhla 40 na 100 000.

Společensky závažnou příčinou onemocnění představují nemoci z povolání. V České republice je ročně hlášeno v průměru cca 1 200 nemocí z povolání. Nejčastější příčinou jsou fyzikální faktory pracovního prostředí, které způsobují přibližně polovinu všech nemocí z povolání. Nejčastějšími onemocněním potom jsou poruchy pohybového aparátu a periferních nervů z přetěžování končetin a práce s vibrujícími nástroji. Další častou skupinou nemocí jsou také nemoci infekční a parazitární.

Zdravotní stav obyvatelstva je kromě zaměření na jednotlivé nemoci možné popsat také pomocí celkových ukazatelů zdravotního stavu. Patří sem např. ukazatele úmrtnosti (hrubá a standardizovaná míra úmrtnosti, střední délka života), údaje týkající se pracovní neschopnosti a invalidity a údaje o subjektivním hodnocení zdravotního stavu.

Střední délka života při narození (očekávaná střední délka života při narození, naděje dožití při narození) vyjadřuje počet roků, který pravděpodobně prožije právě narozená osoba za předpokladu zachování úmrtnosti z období výpočtu. Výpočet střední délky

života vychází z úmrtnosti v daném roce, proto je tento ukazatel možné zařadit mezi ukazatele úmrtnosti. Na rozdíl od hrubé míry úmrtnosti není střední délka života závislá na věkovém složení populace, proto se tento ukazatel hodí k hodnocení vývoje a k porovnání jednotlivých regionů.

Celkový zdravotní stav obyvatel produktivního věku popisuje také pracovní neschopnost a invalidita. V roce 2018 bylo v ČR více než 37 000 ukončených případů pracovní neschopnosti na 100 000 nemocensky pojištěných a průměrné trvání případu bylo cca 40 dní. Přibližně 1000 osob na 100 000 obyvatel pobíralo invalidní důchod. Nejčastější příčinou pracovní neschopnosti byly nemoci dýchací soustavy, zatímco v případě invalidity byly nejčastější příčinou nemoci pohybové soustavy a duševní poruchy.

Subjektivní hodnocení zdraví je dalším z integrálních ukazatelů zdravotního stavu. Zahrnuje v sobě různé aspekty zdraví, nejen zdraví fyzické, ale i psychické a sociální. Údaje o subjektivním hodnocení zdraví vycházejí z Evropského výběrového šetření EHES z roku 2019 a jsou odpovědí na otázku „Jak celkově hodnotíte svůj zdravotní stav?“ V České republice hodnotí svůj zdravotní stav jako dobrý nebo velmi dobrý 79% respondentů, naopak jako špatný a velmi špatný 4 % respondentů starších 15 let.

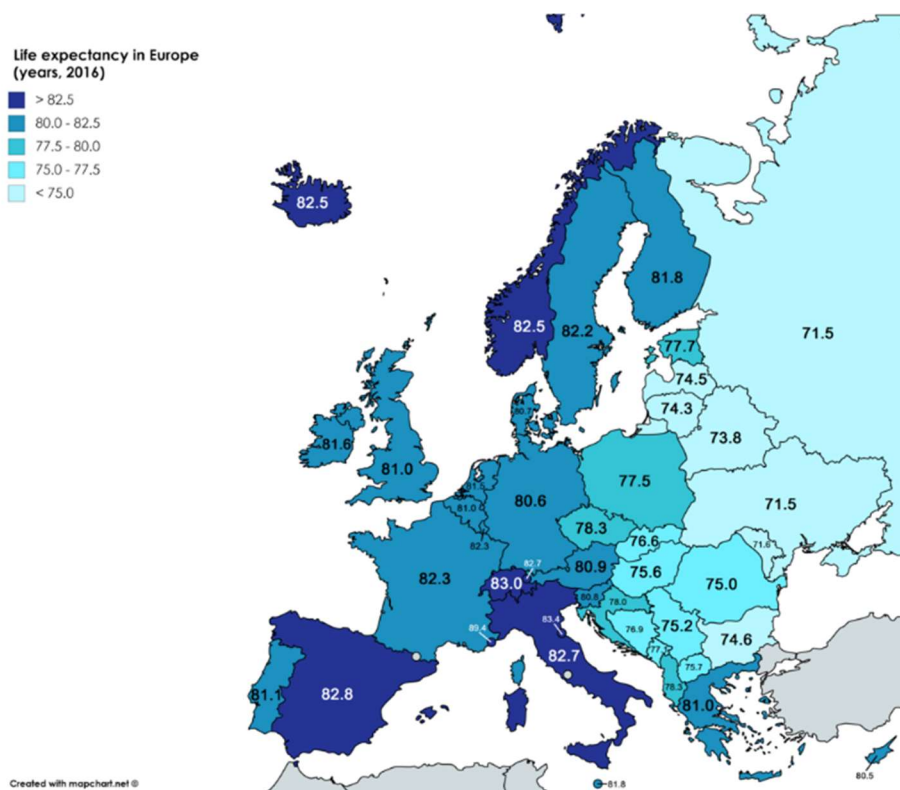
Následující obrázek znázorňuje tzv. naději dožití v jednotlivých státech Evropy neboli střední délku života, kterou udává průměrný počet let, který má před sebou jedinec v určitém věku, pokud by zůstaly zachovány úmrtnostní poměry, které jsou ve sledovaném období. Střední délka života při narození v ČR u mužů i u žen dlouhodobě narůstá. V roce 2019 dosáhla u mužů 76,3 roku a u žen 82,1 roku¹⁹. Nicméně stále jsou hodnoty zjištěné u českých žen i mužů nižší než průměr zemí EU a to u mužů o 2 roky a u žen o 1,5 roku. Z obrázku je zřejmé, že se v tomto ukazateli řadí ČR bohužel k těm zemím Evropy s nižší střední délkou života.

Ukazatel „naděje dožití“ byl v posledních dvou letech významně ovlivněn zvýšeným počtem zemřelých na Covid-19. V roce 2021 se naděje dožití při narození podle předběžných výsledků snížila, a to na 74,1 let pro muže a 80,5 let pro ženy. Za uplynulé dva roky s pandemií covidu-19 tak klesla již o 2,2 resp. 1,6 roku.

---

¹⁹ Český statistický úřad. **Demografická příručka 2019**. ČSÚ (2020)

Obrázek 16: Očekávaná léta dožití při narození v Evropě

Zdroj: Eurostat: Demographic Statistics, 2020

Zdravotní stav obyvatel venkovských oblastí

Kromě nepřímého působení na celou Českou republiku posuzovaná koncepce přímo působí na obyvatelstvo venkovských oblastí. Proto byla analýza zdravotního stavu obyvatelstva provedena pro venkovské oblasti. Pojem venkov je sice obecně dobře chápáný, ale jeho exaktní definice je obtížná. Český statistický úřad používá v opakovaně vydávaných publikacích Demografická ročenka České republiky pro venkov kritérium velikosti obce do 2 999 obyvatel a obce od 3 000 obyvatel považuje za městské. Dalším možným kritériem pro definování venkova je hustota osídlení. Tento způsob je nejvhodnější z hlediska cílové skupiny posuzované koncepce a také z hlediska dostupnosti dat. Za venkovské oblasti jsou považovány obce, které jsou součástí správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) s hustotou osídlení menší než 150 obyvatel/km². Hranice pro venkovské obce je uvedena v Koncepci rozvoje venkova vypracované Ministerstvem pro místní rozvoj ČR²⁰. Takto stanovené venkovské obce zaujímají téměř 80 % území a žije v nich 46 % obyvatelstva ČR. Na jednoho obyvatele těchto venkovských obcí připadá 0,7 ha zemědělské půdy, což je významně více než v ostatních (městských) obcích.

²⁰ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. **Koncepce rozvoje venkova**. MMR (2019)

Údaje o zdravotní péči jsou dostupné pouze pro kraje. Podle metodiky Eurostatu jsou jako převážně venkovské klasifikovány kraje Plzeňský, Jihočeský, Vysočina a Pardubický, jako kraje přechodové Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Jihomoravský, Olomoucký, Moravskoslezský a Zlínský a jako kraje převážně městské Praha a Středočeský kraj. Některé ukazatele zdravotního stavu a determinant zdraví jsou převzaty z průřezových studií, v tomto případě je převzat i způsob definice venkovských oblastí.

Je třeba si uvědomit, že všechny výše uvedené způsoby vymezení venkova pouze naznačují rozdílné trendy ve zdravotním stavu venkovského obyvatelstva ve srovnání s obyvatelstvem ČR. Nepřinášejí přesné hodnoty ukazatelů zdravotního stavu pro venkovské a už vůbec ne pro zemědělské obyvatelstvo. V příslušných obcích se vždy vyskytují i obyvatelé bez vztahu k zemědělství. Některé z obcí mohou mít charakter příměstské oblasti s městským způsobem života. Naopak v oblasti na okraji města administrativně příslušející k městu může být provozována zemědělská činnost.

Obyvatelé venkovských oblastí trpí obdobnými zdravotními problémy jako populace celé České republiky. Nejčastější příčinou úmrtí jsou nemoci oběhové soustavy, následují novotvary, nemoci dýchací soustavy a nemoci endokrinní soustavy a přeměny látek. Hrubá míra úmrtnosti (celkem a na jednotlivé choroby) je ve venkovských oblastech poněkud vyšší, což je ale pravděpodobně způsobeno vyšším zastoupením starších osob v populaci. Výrazně vyšší úmrtnost je pouze na endokrinní nemoci a poruchy výživy a látkové výměny. Střední délka života při narození, která není závislá na věkovém složení populace, se ve venkovských oblastech prakticky neliší. Obyvatelé venkova se také prakticky neliší v subjektivním hodnocení zdraví. Střední délka života při narození v jednotlivých obcích s rozšířenou působností také nezávisí na rozloze zemědělské půdy připadající na jednoho obyvatele obce

Tabulka 13: Ukazatele zdravotního stavu v celé ČR a ve venkovských oblastech ČR
(v roce 2020 (úmrtnost) a v období 2016 – 2020 (střední délka života))

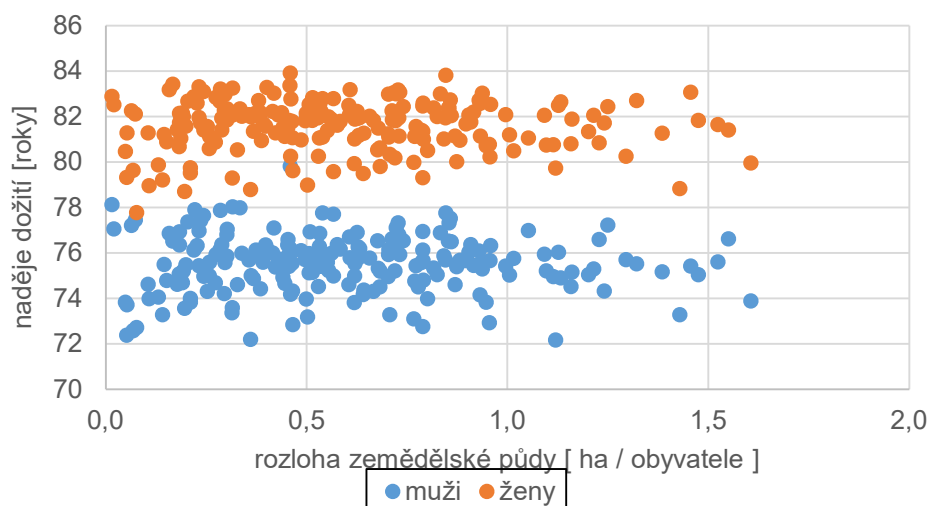
		ČR celkem	venkov *
Celková hrubá míra úmrtnosti [na 100 000]		1 208	1 263
Hrubá míra úmrtnosti [na 100 000]	novotvary	268	274
	nemoci endokrinní	48	54
	nemoci oběhové soustavy	479	504
	nemoci dýchací soustavy	77	82
	nemoci trávicí soustavy	48	47
	vnější příčiny	53	56
Střední délka života při narození - průměr [roky]	muži	76,0	
	ženy	81,8	
Střední délka života při narození - rozpětí jednotlivých ORP ** [roky]	muži	72 - 78	72 - 78
	ženy	79 - 83	79 - 83

* ORP s hustotou obyvatel menší než 150 obyvatel / km²

** vyloučeny odlehlé hodnoty (Nové Město nad Metují a Litvínov)

Zdroj: ČSÚ

Obrázek 17: Naděje na dožití v ORP v závislosti na rozloze zemědělské půdy

Lze usuzovat, že celkový zdravotní stav obyvatel venkova se neliší od populace celé ČR. Z dílčích zdravotních poruch byla ve venkovských oblastech zaznamenána poněkud vyšší úmrtnost na nemoci endokrinní, výživy a látkové přeměny

2.2.4 Půda a horninové prostředí

Celková výměra ČR je cca 7 887 104 ha, přičemž více než polovina tohoto území je využívána pro zemědělství a přibližně třetinu území pokrývají lesy. Podle údajů katastru nemovitostí k datu 31. 12. 2021 celková výměra zemědělského půdního fondu činila 4 198 728 ha, což je 53,24 % z celkové výměry ČR. Z toho orná půda zaujímala 2 921 945 ha (tj. 37,05 % z celkové výměry ČR), trvalé travní porosty 1 028 587 ha (13,04 %), zahrady 175 346 ha (2,22 %), ovocné sady 43 560 ha (0,55 %), vinice 20 190 ha (0,26 %) a chmelnice 9 100 ha (0,12 %). Lesní půdy zaujímaly 2 678 804 ha (33,96 %), vodní plochy 168 421 ha (2,14 %), zastavěné plochy a nádvoří 133 898 ha (1,70 %) a ostatní plochy 707 253 ha (8,97 %).²¹

Na základě dat ČSÚ a územně analytických podkladů (data za rok 2020)²² zaujímá zemědělská půda největší podíl ve Středočeském kraji (60,2 %) a v Kraji Vysočina (60,0 %), naopak nejmenší podíl v Karlovarském kraji (37,6 %) a na území Hlavního města Prahy (39,4 %). Orná půda je nejvíce zastoupena v nížinných oblastech podél velkých řek, z pohledu krajů tvoří největší podíl na ZPF v Jihomoravském a Středočeském kraji (více než 80 %), nejnížší naopak v kraji Karlovarském a Libereckém (méně než 45 %). V příhraničních horských oblastech, ale také na území CHKO Křivoklátska, v Brdech, podél toku Vltavy na území Jihočeského a v jižní části Středočeského kraje a v oblasti Dražanské vrchoviny je orné půdy málo a zemědělskou půdu z velké části reprezentují trvalé travní porosty.

Vývoj půdního fondu

Co se týče dlouhodobých trendů ve využití území, podle dat ISSaR²³ za období od roku 2000 do 2020 ubylo celkem téměř 80 tis. ha zemědělské půdy, což v průměru představuje úbytek cca 4 tis. ha ročně a více než 11 ha za den. Na úkor zemědělské půdy došlo za stejné období především k nárůstu výměry lesních pozemků o více než 40 tis. ha, ostatních ploch o necelých 30 tis. ha a vodních ploch o téměř 8 tis. ha. Nárůst výměry zastavěných ploch a nádvoří představoval za uvedené období 2 751 ha. Z dat je patrné, že plocha zastavěného území v roce 2020 činila 133 277 ha, zatímco v roce 2000 to bylo 130 522 ha.

V rámci ZPF je patrný zejména postupný úbytek orné půdy (o více než 150 tis ha), a to hlavně ve prospěch trvalých travních porostů, jejichž plocha narůstá. Ve stejném období se také zvýšila plocha vinic a zahrad, naopak snížila se plocha chmelnic a ovocných sadů (data ISSaR).

Ekologické zemědělství

Pozitivním trendem je nárůst podílu zemědělské půdy, která je obhospodařována ekologicky. Ke konci roku 2020 hospodařilo ekologicky 4 665 farem na celkové výměře 543 252 ha, což představuje 15,3 % podíl na celkové výměře ZPF podle LPIS. Za

²¹ Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky. ČÚZK. Praha 2022.

²² Dostupné na https://www.czso.cz/csu/czso/csu_a_uzemne_analyticke_podklady (přístup 3.5.2022)

²³ Klíčové indikátory ŽP ČR, CENIA Dostupné na: <https://issar.cenia.cz/cr/priroda-a-krajina/vyuziti-uzemi/> (přístup 3.5.2022)

posledních 10 let celková výměra ploch v EZ vzrostla přibližně o 95 tis. ha. V EZ dlouhodobě dominují trvalé travní porosty, ke konci roku 2020 s výměrou přes 443 tis. ha a 81,6 % podílem na celkové ploše zařazené v EZ. Orná půda tvořila 17,25 % (93 701 ha), což je zatím nejvyšší dosažený podíl na celkové výměře v EZ v historii vývoje. Trvalé kultury tvoří 1,1 % plochy v EZ, z toho 85 % ploch zabírají sady a 15 % vinice.²⁴

Kvalita půdního fondu

Půdní pokryv ČR je tvořen pestrou mozaikou půd různé kvality. Kvalita zemědělského půdního fondu je měřena na základě bonitace ZPF. Pouze přibližně 20 % zemědělské půdy je středně až velmi vysoce produkčních, zbylých 80 % je málo produkčních až produkčně nevýznamných půd. Nejúrodnější půdy jsou situovány v nížinách – např. jižní Morava, Polabí, střední Čechy. Tyto oblasti však bývají v posledních letech stále častěji postiženy nedostatkem srážek. Z tohoto důvodu zde dochází ke kolísání výnosů. Naopak oblasti s průměrně kvalitními půdami ve vyšších nadmořských výškách trpí nedostatkem půdní vláhy méně, což se projevuje i v lepší stabilitě výnosů zemědělských plodin.²⁵

Půda má kromě své produkční funkce řadu dalších podstatných mimoprodukčních funkcí. Kvalitu půdy je proto nutné hodnotit i s ohledem na plnění těchto funkcí. Půda je zásobárnou vody pro suchozemské rostliny a mikroorganismy a filtračním čistícím prostředím, přes které voda prochází. V půdě probíhá transformace živin. Půdní organická hmota je hlavní suchozemskou zásobárnou uhlíku, dusíku, fosforu a síry a bilance a přístupnost těchto prvků je neustále ovlivňována mikrobiální mineralizací a imobilizací. Půda hraje zcela zásadní a nezastupitelnou roli ve stabilitě ekosystémů a v ovlivňování bilancí látek a energií. Působí jako environmentální pufrální medium, jež mimo jiné zadržuje, degraduje, ale za určitých podmínek i uvolňuje potenciálně rizikové látky.

Kvalita půdy se mění v závislosti na péči o půdní prostředí a rozvoji degradačních procesů (viz dále).

---

²⁴ Ministerstvo zemědělství (2022): Ročenka 2020, Ekologické zemědělství v České republice.

²⁵ Ministerstvo zemědělství (2021): Situační a výhledová zpráva: Půda 2021.

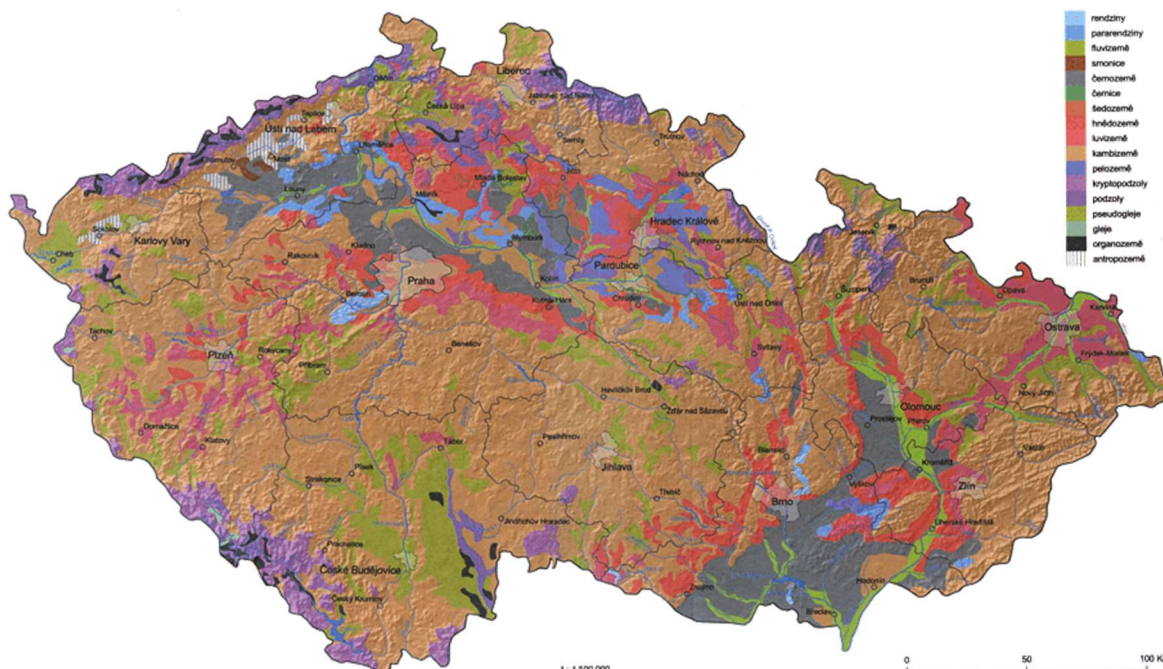

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

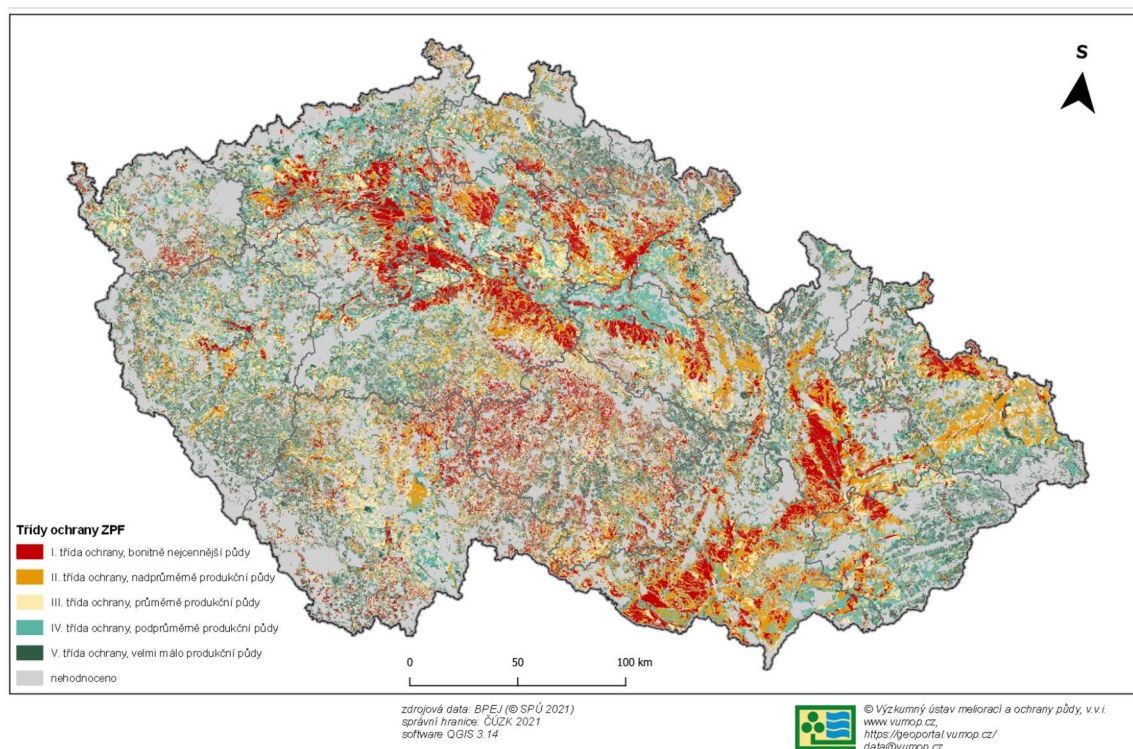
PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Obrázek 18: Mapa půdních typů v České republice.

Zdroj: MŽP; dostupné na https://www.mzp.cz/cz/pudni_mapy

Obrázek 19: Třídy ochrany zemědělského půdního fondu; vyhláška 48/2011 Sb., ve znění vyhlášky č.150/2013 Sb.

Zdroj: VÚMOP, v.v.i.; převzato ze Situační a výhledové zprávy: Půda 2021 (MZe 2021).

Degradace půd

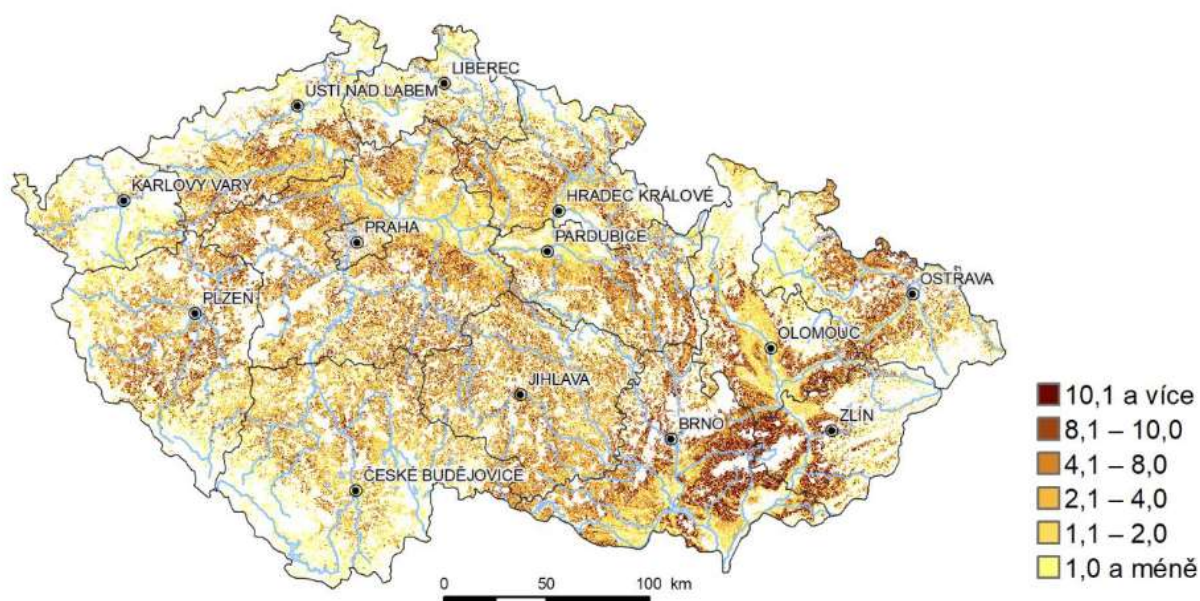
V současnosti dochází v ČR k závažným degradacím půd, které mohou vést k omezení nebo až úplnému zničení jejich produkčních i mimoprodukčních funkcí. V podmínkách ČR jsou půdy ohroženy zejména erozí (vodní a větrnou), acidifikací, utužením, úbytkem organické hmoty, ztrátou stability půdní struktury, znečištěním, zrychleným odtokem a odvodněním, omezením mikrobiální aktivity v půdách a úbytkem biodiverzity, a dále pak jejím zábořem v místech těžby surovin a výstavby (viz výše). Degradace půd a její rychlost závisí na působení okolního prostředí, ale i na vnitřních vlastnostech samotné půdy. O degradačních procesech obecně platí, že všechny příčiny i následky jsou vzájemně spjaté, že jedna primární forma degradace podmiňuje vznik sekundárních forem, a tím i celkově urychluje procesy degradace až destrukce půdy. Hlavními vnějšími faktory, které ovlivňují intenzitu a rychlost procesu degradace půdy, je způsob hospodaření a extrémní projevy počasí a změny klimatu.

Nejzávažnějším způsobem degradace půd u nás je **eroze**. V současné době je maximální ztráta půdy v Česku vyčíslena na přibližně 21 mil. t ornice za rok, což lze vyjádřit jako ztrátu minimálně 4,3 mld. Kč ročně a ztrátu produktivity půdy 0,1 % za rok. Ke zrychlené erozi vede především pěstování erozně nebezpečných plodin, pěstování monokultur, malé množství organické hmoty v půdě, absence krajinných prvků, zatravněných pásů či teras, scelenost pozemků, obhospodařování půdy bez ohledu na svažitost pozemků apod. Důsledkem eroze půdy je změna jejích fyzikálních i chemických vlastností. Eroze snižuje produkční schopnost půdy a urychluje její degradaci změnou půdních vlastností a ztrátou humusu a minerálních živin. Snižovaná mocnost půdního profilu a narušená půdní struktura významně snižují schopnost půdy zadržovat vodu. Transportované půdní částice a na nich vázané látky (např. zbytky hnojiv, POR apod.) znečišťují vodní zdroje, zanášejí akumulární prostory nádrží, snižují průtočnou kapacitu toků a zhoršují prostředí pro vodní organismy.

V podmínkách ČR je nejvýznamnější **vodní eroze**. Vodní erozí je v ČR ohrožena přibližně polovina výměry orné půdy. Podíl půdy ohrožené dlouhodobým průměrným smyvem vyšším než $2,1 \text{ t} \cdot \text{ha}^{-1} \cdot \text{rok}^{-1}$ (tzn. nad spodní hranicí středně ohrožené půdy) byl v roce 2020 ve výši 51,7 % výměry zemědělské půdy. Extrémní vodní erozi (potenciální ztrátě půdních částic $10,1 \text{ t} \cdot \text{ha}^{-1} \cdot \text{rok}^{-1}$ a více) je na území ČR vystaveno 15,6 % zemědělské půdy v oblastech lemujiících Moravské úvaly a v pahorkatinách a vrchovinách ČR. Dle monitoringu eroze zemědělské půdy bylo v roce 2020 zaznamenáno méně erozních událostí (399) než v roce 2019 (427), nicméně počet zaznamenaných erozních událostí dlouhodobě narůstá. Dlouhodobě nejvíce (40,6 % v roce 2020) erozních událostí nastává v Kraji Vysočina, nejčastěji na plochách s kukuřicí, která je jednoznačně erozně nejnebezpečnější plodinou.

Obrázek 20: Potenciální ohroženost zemědělské půdy vodní erozí vyjádřená dlouhodobým průměrným smyvem půdy G v ČR [$t \cdot ha^{-1} \cdot rok^{-1}$], data za rok 2020.

Zdroj: VÚMOP, v.v.i.; převzato ze Zprávy o životním prostředí České republiky 2020

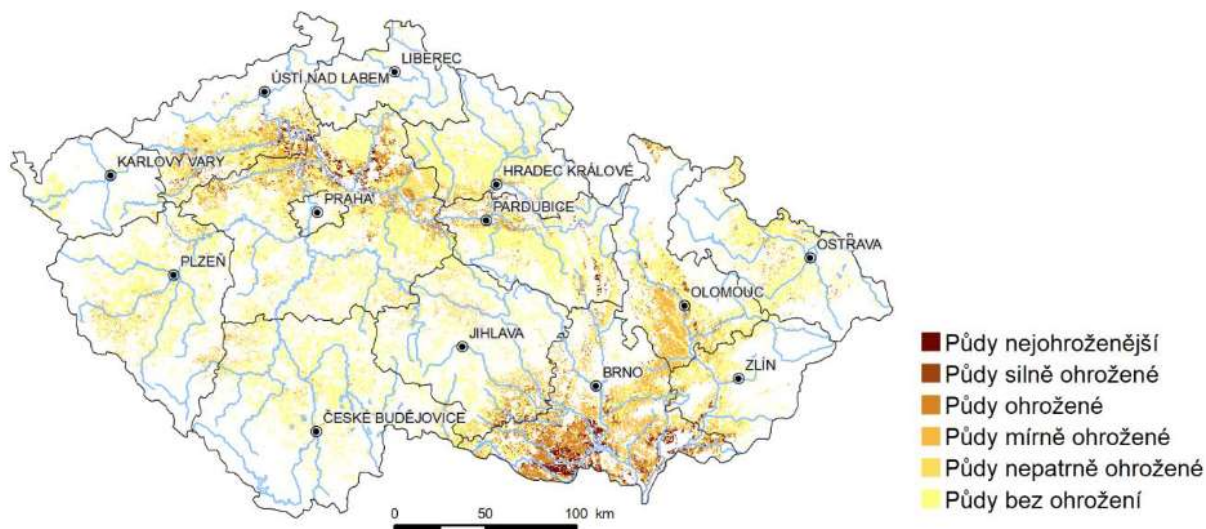
Větrnou erozí jsou ohroženy zejména lehké písčité půdy, především na jižní Moravě a v Polabí. Po přemrznutí je však k větrné erozi náchylná i povrchová vrstva těžkých půd. Větrnou erozí bylo v roce 2020 potenciálně ohroženo 22,9 % zemědělské půdy a z toho 2,7 % představovaly půdy nejohroženější, které se nacházejí zejména na jižní Moravě a v Polabí.²⁶

²⁶ Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2020, MŽP a Cenia, 2021

Obrázek 21: Potenciální ohroženost zemědělské půdy větrnou erozí.

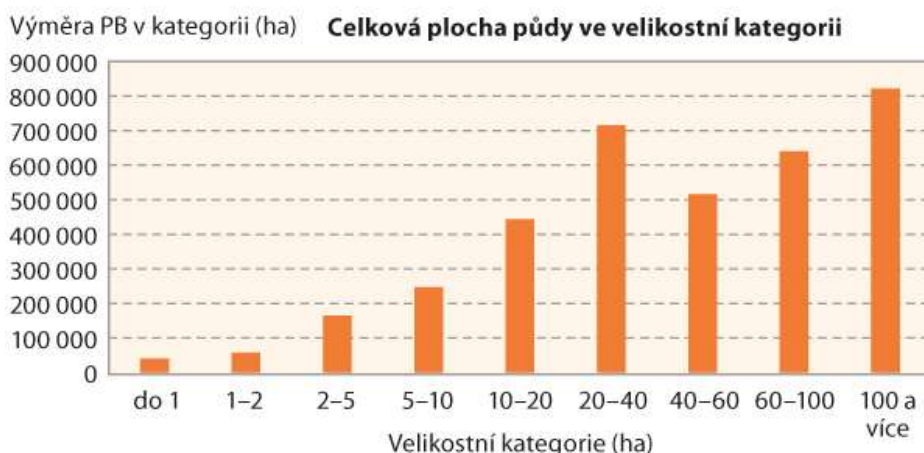

Zdroj: VÚMOP, v.v.i.; převzato ze Zprávy o životním prostředí České republiky 2020

Zvyšování míry eroze je ovlivněno zvyšující se intenzitou výskytu extrémních klimatických jevů (zejména vydatnějšími přívalovými dešti), ale také nevhodným způsobem hospodaření na zemědělské půdě, v případě vodní eroze zejména na svažitéch pozemcích (pěstování erozně nebezpečných plodin, orba po spádnicí, absence zatravněných pásů, teras či dalších technických opatření). Dlouhodobým problémem zemědělské krajiny v ČR jsou velké půdní bloky, které vznikly již ve 2. polovině 20. století v důsledku intenzifikace zemědělství. Z grafu níže jsou patrné plochy zemědělské půdy, které zaujímají půdní bloky rozdělené do velikostních kategorií. V ČR více než 70 % půdy zaujímají půdní bloky převyšující výměru 20 ha.

Obrázek 22: Výměra půdy jednotlivých velikostních kategorií půdních bloků v ČR

Zdroj: Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i.²⁷

Acidifikace půd je způsobena kyselými srážkami a usazováním okyselujících plynů nebo okyselujících atmosférických částic transportovaných na větší vzdálenosti (oxid siřičitý, amoniak a kyselina dusičná), aplikací hnojiv na bázi amoniaku a močoviny, hnojiv s elementární sírou a dalšími faktory. Dle údajů VÚMOP, v.v.i. je acidifikací vysoce ohroženo 43 % půd ČR. Vysoká náchylnost půd k acidifikaci je zejména v kraji Vysočina, dále v krajích Jihočeském a Karlovarském. Vývoj půdní reakce v ČR naznačuje stále výraznější trend okyselování, zvláště v bramborářských oblastech s nižší pufrační schopností chudších půd.²⁸

Utužením je v ČR ohroženo kolem 49 % zemědělských půd. Z toho přibližně 30 % je zranitelných tzv. genetickým utužením a více než 70 % je vystaveno tzv. technogennímu utužení.²⁷ K utužení půdy dochází při pojezdech těžkých zemědělských strojů po půdě za nevhodných vlhkostních podmínek, nevhodnou kultivací půdy (orba na stejnou hloubku), vysokou závlahou půdy, nevhodným osevním postupem (pěstováním monokultur s nízkým nebo žádným zastoupením víceletých pícnin), aplikací vysokých dávek minerálních hnojiv apod. Utužení půdy má za následek poškození půdní struktury, změny pórovitosti a objemové hmotnosti. Utužením půdy je především omezena infiltrace vody a retenční kapacita půdy, urychlen povrchový odtok, dochází k urychlení eroze, je omezena hloubka prokořenění půdního profilu, zhoršují se podmínky pro vzcházení a vývoj rostlin, je

²⁷ Zdroj dat: Doc. Ing. Václav Brant, Ph.D., Doc. Ing. Milan Kroulík, Ph.D.; Česká zemědělská univerzita v Praze. Ing. Jiří Kapička, Ing. Jan Lang, Ing. David Petrus, Ing. Ivan Novotný; Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i. Výsledky získané v rámci operace 16.1.1 Podpora operačních skupin a projektů EIP Programu rozvoje venkova na programové období 2014–2020. Práce vznikla v rámci projektu EIP 16/003/1611a/120/000095 s názvem Implementace nových a inovovaných technologií precizního zemědělství do pěstebních systémů, jehož poskytovatelem je MZe ČR. Dostupné na: <https://www.agromanual.cz/cz/clanky/technologie/pudni-blok-a-jeho-parametry-ve-vztahu-k-obhospodarovani-1-obecne-principy> (přístup 12.11.2019)

²⁸ Ministerstvo zemědělství (2021): Situační a výhledová zpráva: Půda 2021.

potlačena biologická aktivita půdy a dochází ke zhoršení vzdušného, vodního a termického režimu půdy.

Půdní organická hmota příznivě ovlivňuje fyzikální a chemické vlastnosti půdy, je základním faktorem půdní úrodnosti a v převážné míře je podmínkou existence velmi bohaté a diversifikované půdní bioty. **Snižování obsahu půdní organické hmoty** má negativní důsledky pro produkční i mimoprodukční funkce půdy. Zhoršuje se tvorba půdních agregátů, snižuje se retenční kapacita půdy a pufrací schopnost půdy, zvyšuje se náchylnost půdy utužení a snižuje se odolnost půdy vůči erozním činitelům. Ovlivněny jsou i sorpční vlastnosti půd ovlivňující ochranou funkci půdy jako bariéry pro vstup znečišťujících látek do půdního profilu a posléze do povrchových a podzemních vod. K úbytku organické hmoty v půdě dochází působením eroze, zvýšenou mineralizací po odvodnění, zvýšenou aerací půdy, nevhodnou strukturou pěstovaných plodin v osevních postupech (výrazně snížený podíl víceletých píceň ve prospěch tržních plodin) a zejména nedostatečným doplňováním kvalitní organické hmoty do půdy v důsledku rapidního úbytku živočišné výroby a tedy nedostatku statkových hnojiv i ztráty primárních zdrojů organické hmoty kvůli tlaku na jejich energetické využití.

Intenzivní dehumifikace půd v ČR hrozí spíše místně při souběhu více degradačních vlivů, neuvážených zásazích do rovnovážného vodního režimu půdy nebo při intenzivní erozi. V ČR nelze určit jednoznačný trend vývoje obsahu humusu. Z dosavadních zjištění vyplývá, že ke snížení obsahu humusu došlo na půdách po jejich odvodnění (především hydromorfní a semihydromorfní půdy a oglejené subtypy půd) a to o 5–15 % v závislosti na půdním typu. Úbytek humusu byl ale zaznamenán také na půdách intenzivně zavlažovaných. U půd černozemního charakteru nebyly zjištěny zásadní změny v obsahu humusu. Dalšími půdami náchylnými k úbytku humusu jsou půdy vyvinuté na písčích a štěrkopísčích, tedy zrnitostně lehkých substrátech.²⁹

Odvodnění půd systematickou drenáží se týká přibližně 25 % plochy zemědělské půdy ČR.²⁸ Část odvodnění je opodstatněná, avšak část je neopodstatněná a při nedostatečném efektu na zemědělskou produkci vede k nadbytečnému odvodnění krajiny a zrychlenému odtoku vody. Rozsah plošného systematického odvodnění nevykazuje žádný trend – nové stavby se nerealizují. Část zemědělské půdy je naopak degradována **zamokřením**. Podmáčené půdy částečně souvisí s poškozenými odvodňovacími systémy. Přibližně 30 – 40 % odvodňovacích systémů je poškozeno²⁸, což vede k opětovnému podmáčení půd s negativním efektem tam, kde byly opodstatněny, a pozitivním v opačných případech.

Záborem půdy rozumíme destrukci půdního pokryvu v místech těžby nerostných surovin (uhlí, sprašových hlín, písku a štěrkopísku) a výstavby průmyslových či obytných zařízení a infrastruktury. Termín soil sealing, který je v této souvislosti často používán, je definován jako zakrytí půdy nepropustnými materiály (asfaltem, betonem), čímž dochází k trvalé ztrátě všech přirozených vlastností a funkcí půdy.

²⁹ Ministerstvo zemědělství (2021): Situační a výhledová zpráva: Půda 2021.

Podle dat ISSaR nárůst zastavěných a ostatních ploch činil v období 2000 –2020 více než 32 tis. ha (viz také výše – vývoj půdního fondu).

Znečištění půd

Půda je významným receptorem škodlivin v životním prostředí. V rámci monitoringu obsahu rizikových prvků a látek v půdě (bazálního monitoringu půd – BMP) se sledují jak anorganické polutanty, tak perzistentní organické polutanty (POPs). Na základě výsledků stanovení obsahu anorganických rizikových prvků v půdě byly v období 1998–2020 nejvíce problémové obsahy kadmia (9,8 % nadlimitních vzorků), dále arsenu (9 %), chromu (5,7 %), zinku (6,3 %) a berylia (4,8 %). Při kontrole persistentních organických polutantů, které jsou stanovovány každoročně na stejných 40 vybraných monitorovacích plochách BMP a 5 plochách v chráněných územích, byly v roce 2020 nejproblematictější hodnoty sumy 12 PAU, kde k překročení došlo celkem na jedenácti pozorovacích plochách orné půdy a u jednoho vzorku z plochy v chráněném území. Obsah DDT byl překročen na pěti lokalitách.

Kadmium je nejproblematictější i v rybníčních a říčních sedimentech. V celkem 602 vzorcích za období 1995–2020 bylo překročení limitních hodnot zaznamenáno u PAU (celkově 19,4 %) a kadmia (16,6 % vzorků). U arsenu, zinku a DDT bylo nalezeno 5 až 8 % nadlimitních vzorků.³⁰

Půdy jsou také ovlivňovány aplikací hnojiv a přípravků na ochranu rostlin. Celkově spotřeba minerálních hnojiv od roku 2000 rostla, od roku 2017 je však již trend klesající (výrazný propad spotřeby v letech 2009 a 2010 byl přímým důsledkem ekonomické krize). V roce 2020 činila spotřeba minerálních hnojiv 101,7 kg čistých živin.ha⁻¹, v porovnání s rokem 2019 tak došlo k poklesu o 13 %. Z hlediska složení spotřeby minerálních hnojiv převažují dusíkatá hnojiva (81 % z celkové spotřeby). Spotřeba minerálních průmyslových hnojiv stále převažuje nad spotřebou hnojiv statkových, které jsou pro půdu přínosné z hlediska jejích vlastností. Spotřeba statkových hnojiv se drží od roku 2014 na relativně vyrovnané úrovni, v roce 2020 činil celkový vnos čistých živin ze statkových a organických hnojiv 69,0 kg.ha⁻¹.

Celková spotřeba vápenatých hmot používaných k úpravě půdní reakce se v roce 2019 ve srovnání s rokem 2018 zvýšila o 18,2 % na 402,0 tis. tun. V roce 2020 bylo spotřebováno celkem 338,0 tis. t vápenatých hmot. Meziročně tak došlo opět ke snížení o 15,9 %.

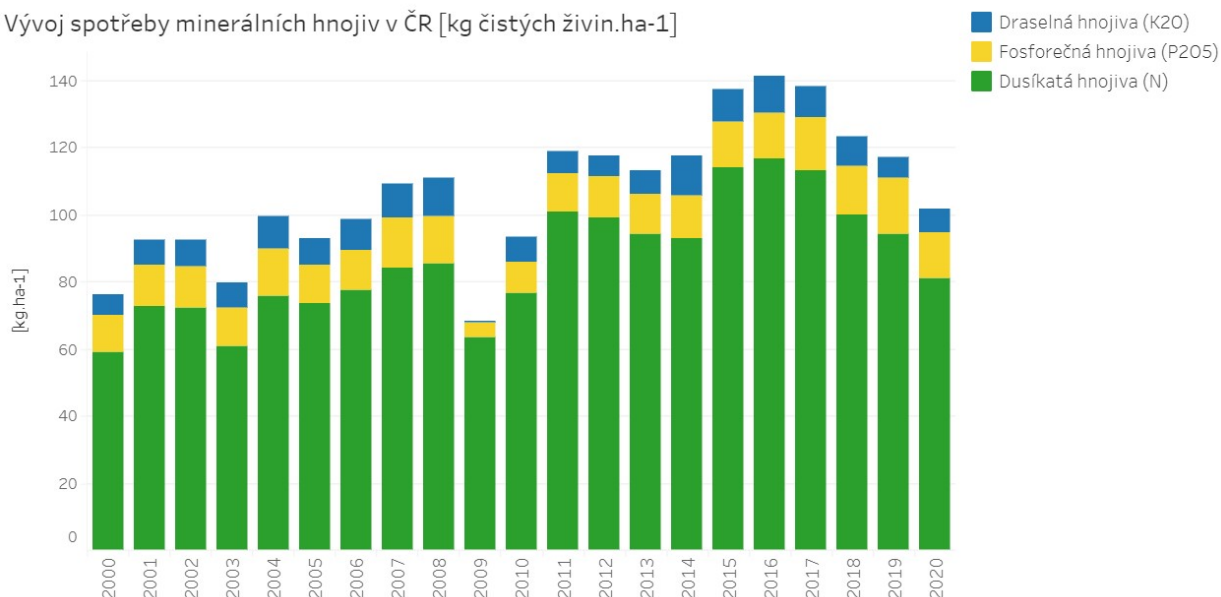
---

³⁰ Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2020, MŽP a Cenia, 2021

Obrázek 23: Vývoj spotřeby minerálních hnojiv v ČR

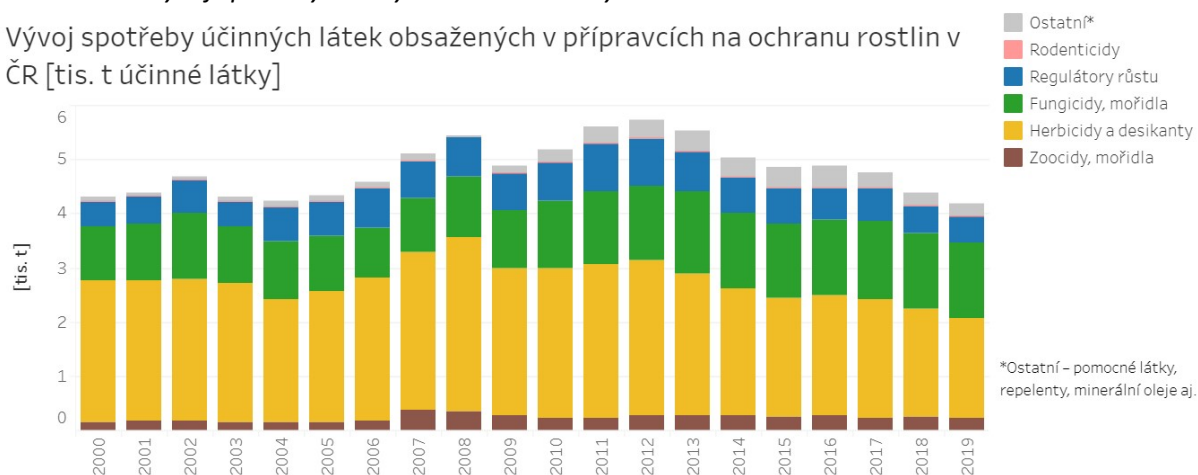
Vývoj spotřeby minerálních hnojiv v ČR [kg čistých živin.ha⁻¹]

Zdroj: Cenia³¹

Obrázek 24: Vývoj spotřeby účinných látek obsažených v POR v ČR

Vývoj spotřeby účinných látek obsažených v přípravcích na ochranu rostlin v ČR [tis. t účinné látky]

Zdroj: Cenia

Spotřeba přípravků na ochranu rostlin je ovlivňována aktuálním výskytem chorob a škůdců plodin v daném roce. Od roku 2013 má klesající trend, i v roce 2020 byl zaznamenán pokles spotřeby účinných látek v porovnání s rokem 2019 o 9,7 % na hodnotu 3 784,2 tis. kg. Největší podíl na celkové spotřebě účinných látek mají

³¹ Dostupné na <https://issar.cenia.cz/spzp/1-ochrana-a-udrzitelne-vyuzivani-zdroju/spotreba-mineralnich-hnojiv-a-pripravku-na-ochranu-rostlin/> (přístup 6.12.2021)

dlouhodobě herbicidy a desikanty (v roce 2020 to bylo 43,8 %), dále fungicidy a mořidla (33,7 %) a regulátory růstu (11,5 %).³²

Horninové prostředí, nerostné suroviny

Geologicky je možné území ČR rozdělit na dvě velké jednotky – Český masiv a Karpatskou soustavu. Hranice mezi nimi probíhá přibližně od Ostravy přes Zlín až k Mikulovu. Území ČR je geologicky velmi složité a vyskytují se na něm téměř všechny druhy hornin nejrůznějšího stáří – staré metamorfované horniny (ruly, svory, granulity), sedimenty a vulkanity svrchního proterozoika, staré od miliardy po 570 milionů let, pak všechny horniny patřící do prvohor, druhohor, třetihor a čtvrtohor. Z pohledu plochy, které na povrchu zaujímají jednotlivé typy hornin (bez ohledu na půdy), lze konstatovat, že horniny sedimentární zaujímají 69 % povrchu, horniny magmatické (hlubinné spolu s výlevnými) 21 % povrchu a horniny metamorfované 20 % povrchu.

Sesuvy nejčastěji postihují v ČR rozsáhlé oblasti Vnějších Západních Karpat, Českého středohoří a Poohří. V roce 2020 bylo v registru svahových nestabilit ČR evidováno celkem 21 980 objektů svahových nestabilit. Celková rozloha sesuvů činila 84 921,8 ha, z čehož aktivní sesuvy, které jsou považovány za nejzávažnější zdroje rizik, tvořily 4 474,5 ha.

Těžba nerostných surovin v ČR kolísá s celkově klesající tendencí a ovlivňuje ji zejména průmyslová výroba a stavebnictví. V období od roku 2000 těžba surovin v ČR postupně klesla z více než 160 mil. t na méně než 120 mil. t v roce 2020. V největším objemu se v ČR těží stavební suroviny (64,9 mil. t v roce 2020), kde jsou nejdůležitějšími komoditami stavební kámen a šterkopísky. Z energetických surovin se v Česku těží především uhlí. Těžba pevných fosilních paliv v minulosti plně pokrývala jejich spotřebu, od roku 2017 však vlivem útlumu těžby uhlí převažuje dovoz těchto surovin ze zahraničí nad jejich vývozem. Z nerudných surovin se v ČR těží v největších objemech vápence a cementářské suroviny. Plocha ovlivněná těžbou se od roku 2001 postupně snižuje, naopak narůstá množství rekultivovaných ploch. V roce 2020 bylo v ČR celkem 430,4 km² dosud nerektivovaných ploch (v roce 2001 jich bylo 825 km²) a 274,8 km² rekultivovaných ploch (v roce 2001 pouze 155 km²).³³

Staré ekologické zátěže

Celkový počet starých ekologických zátěží na území ČR není znám, ale je odhadován na více než 13 000 kontaminovaných lokalit. V období 2010–2020 byly při splnění podmínek nápravných opatření ukončeny sanace 1 027 lokalit starých ekologických zátěží (z toho v roce 2020 celkem 437 lokalit) a dalších 114 nápravných opatření bylo ukončeno v nevyhovujícím stavu (z toho v roce 2020 celkem 25 lokalit).³⁴

³² Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2020, MŽP a Cenia, 2021

³³ Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2020, MŽP a Cenia, 2021

³⁴ Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2020, MŽP a Cenia, 2021

2.2.5 Voda

Území ČR spadá do povodí Labe (49 936 km²), Dunaje (21 681 km²) a Odry (7 217 km²). Vodní politika v současné době vychází ze Směrnice 2000/60/ES Evropského parlamentu a Rady ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky, která byla transponována do českého právního řádu zejména zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) a prováděcími předpisy.

Hydrologické poměry ČR

Naprostá většina vody na území ČR pochází ze srážek a bilance přítoku a odtoku vody je výrazně negativní. Průměrně cca 95 % vody odtékající z území ČR pochází ze srážek a jen 5 % přiteče z okolních zemí. Sítí vodních toků odtéká v závislosti na klimatických podmínkách cca 8–24 mld. m³ vody ročně.

Česko je v současné době stále častěji vystavováno působení hydrologických extrémů – přívalových dešťů a povodní a suchých epizod. ČR zaznamenala v posledních letech výraznou suchou periodu, rok 2019 byl z hlediska odtokových poměrů dalším podprůměrným rokem v řadě od roku 2014, a to ve všech hlavních sledovaných povodích. Suchá perioda se projevila na stavu podzemních vod, přičemž roky 2018 a 2019 je možné charakterizovat nejsušší u mělkých vrtů a pramenů od roku 1971 a v roce 2019 se deficit projevil i v hlubokých vrtech. Stav hladiny podzemních vod u hlubokých zvodní řady skupin hydrogeologických rajonů byl silně nebo mimořádně podnormální.³⁵ Rok 2020 byl teplotně i srážkově nadnormální. Došlo k výraznému zlepšení hydrologické situace a stavu podzemních vod díky vydatným srážkám zejména v průběhu května a června, ale i v dalších letních a podzimních měsících. V červnu 2020 pak proběhly první regionálně významné povodně po dlouhém období sucha.³⁶

Povrchové vody

V Česku je aktuálně (tj. pro 3. cyklus plánování, období let 2021 až 2027) vymezeno celkem 1 118 útvarů povrchových vod. Z uvedeného počtu je 1 045 útvarů v kategorii „řeka“, z toho 98 silně ovlivněných a 5 umělých, a 73 útvarů v kategorii „jezero“, z toho 69 silně ovlivněných a 4 umělé.³⁷

Podle aktuálně platných plánů povodí dobrého ekologického stavu/potenciálu nedosahuje 1052 útvarů povrchových vod (tj. 94 %), dobrého chemického stavu nedosahuje 550 útvarů povrchových vod, u dalších 206 útvarů povrchových vod je chemický stav neznámý (tj. celkem 68 %).

Z vyhodnocení dopadů lidské činnosti na stav povrchových vod vyplývá, že nejrozšířenějším dopadem v české části mezinárodního povodí Labe a v české části mezinárodního povodí Dunaje je znečištění živinami (80 %, resp. 81 % vodních útvarů),

³⁵ MZe a MŽP (2020): Zpráva o stavu vodního hospodářství ČR v roce 2019

³⁶ MZe a MŽP (2021): Zpráva o stavu vodního hospodářství ČR v roce 2020

³⁷ Národní plán povodí Labe/Dunaje/Odry zpracovaný podle ustanovení § 25 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) pro období 2021 – 2027.

dalšími v pořadí je chemické znečištění a organické znečištění. V české části mezinárodního povodí Odry je nejrozšířenějším dopadem chemické znečištění (97 % VÚ), znečištění živinami je na druhém místě (73 % VÚ). Celkově lze tedy konstatovat, že zemědělství je jedním z klíčových antropogenních vlivů, který přispívá k nepříznivému stavu vod a brání tak nebo ohrožuje dosažení environmentálních cílů stanovených pro vodní útvary.³⁸

Hydromorfologie vodních toků je v ČR degradována technickými úpravami trasy, dna a břehů. Podíl upravených vodních toků je značný, technicky upraveno je 25 % celkové délky vodních toků s povodím větším než 5 km² (9 270 km). Tento stav se daří napravovat jen pomalu, v letech 2012–2020 bylo revitalizováno cca 263 km vodních toků. Říční síť se špatnou morfologií selhává ve schopnosti zadržovat a postupně uvolňovat vodu, což v kombinaci se změnou klimatu přispívá k narušení vodního režimu krajiny. Rovněž fragmentace říční sítě ČR je mimořádná. Na vodních tocích je na území ČR evidováno více než 6 600 příčných objektů vyšších než 1 m.

Kvalita povrchových vod se od 90. let 20. stol. zlepšuje, tento trend je možné ilustrovat vývojem dlouhodobě sledované kvality (jakosti) vody v tocích. Na níže uvedených mapách (Obrázek 25) je porovnání kvality vody v tocích hodnocené pro dvouletí 1991–1992 a 2017–2018 podle novelizované ČSN 75 7221 Kvalita vod – Klasifikace kvality povrchových vod.

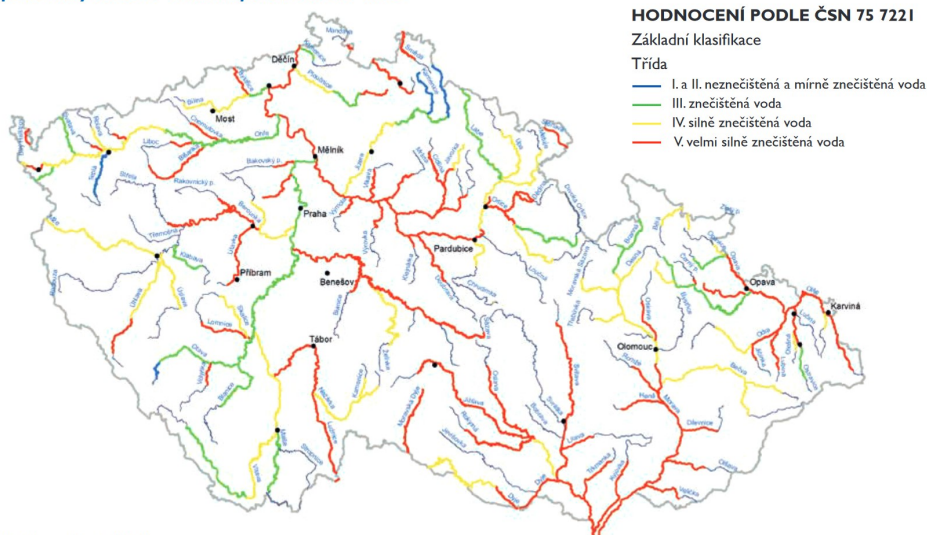
---

³⁸ Národní plán povodí Labe/Dunaje/Odry zpracovaný podle ustanovení § 25 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) pro období 2021 – 2027.

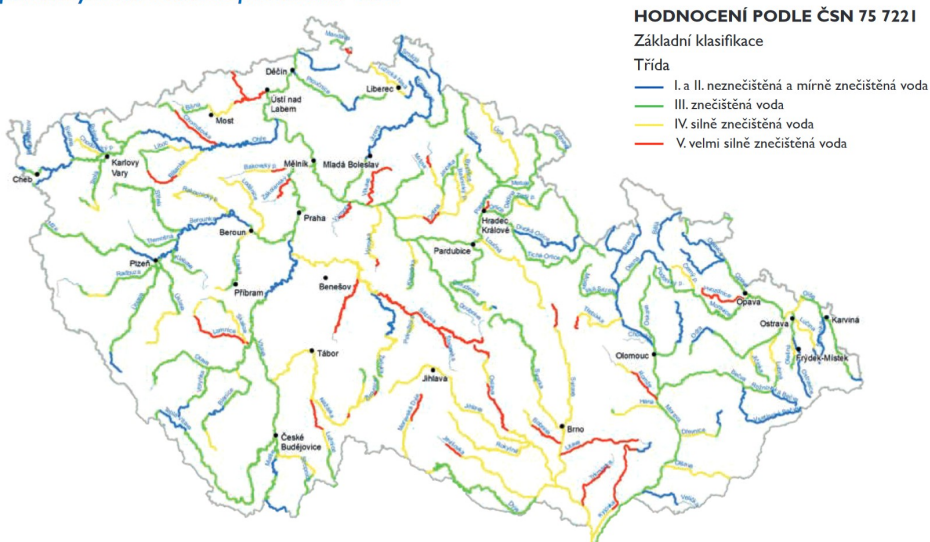
Obrázek 25: Kvalita povrchových vod v letech 1991–1992 a 2019–2020).³⁹

Kvalita povrchových vod v České republice 1991–1992

Pramen: VÚVTGM z podkladů ČHMÚ

Kvalita povrchových vod v České republice 2019–2020

Pramen: VÚVTGM z podkladů s. p. Povodí a ČHMÚ

Zdroj: VÚV TGM, z podkladů ČHMÚ; převzato ze Zprávy o stavu vodního hospodářství ČR v roce 2020

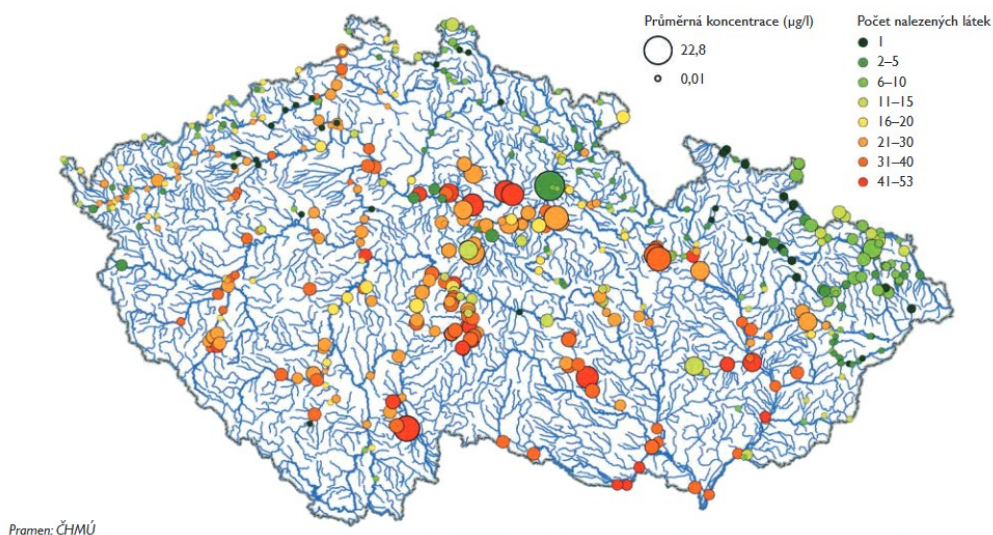
³⁹ Vzhledem k rozsahu sledovaných ukazatelů v 90. letech zpracováno porovnání podle základní klasifikace (ukazatele: CHSKCr, BSK5, N-NH4, N-NO3 a Pcelk), pro objektivní porovnání byla znovu zpracována i mapa pro dvoutletí 1991–1992 dle novelizované ČSN 75 7221

V souvislosti s probíhající klimatickou změnou hrozí zvýraznění eutrofizačních projevů a zvýšení intenzity nárůstu sinicových vodních květů ve vodárenských a ostatních nádržích. Hlavní příčinou eutrofizace povrchových vod je přísun sloučenin fosforu z bodových zdrojů sídelních celků s nedokonalým čištěním odpadních vod a nedostatečným odkanalizováním. Zemědělství aktuálně není významným zdrojem fosforu. Pesticidní látky a jejich metabolity se naopak dostávají do povrchových vod zejména ze zemědělské činnosti.

V roce 2020 bylo provedeno vyhodnocení výskytu pesticidů v povrchových vodách, a to z 525 profilů (celkem ze 4 950 vzorků) pro 261 jednotlivých analytů. Pesticidy byly nalezeny v 493 profilech (93,9 % sledovaných profilů) celkem ve 4 059 vzorcích (82 % vzorků). V roce 2020 bylo v povrchových vodách nalezeno celkem 161 pesticidů a jejich metabolitů, z toho 42 látek bylo nalezeno ve více jak 5 % vzorků. Nejčastěji nacházenými byly metabolity herbicidů používaných pro ošetření řepky (v současnosti povolené: metazachlor, dimethachlor, pethoxamid, nebo již zakázané: alachlor, acetochlor), kukuřice (povolené: metolachlor, terbuthylazin, pethoxamid, a zakázané: atrazin, acetochlor), řepy (chloridazon), popřípadě totální herbicid glyfosát a jeho metabolit AMPA. Glyfosát se ukázal jako problematický i v rámci monitoringu chemického stavu plavenin a sedimentů, který probíhal v roce 2020 na 48 profilech významných toků. Zjištěn byl ve většině vzorků plavenin a ve více než 50 % vzorků sedimentů, ve všech vzorcích pak byl zjištěn metabolit AMPA, s nejvyššími nálezy na středním Labi.⁴⁰

Obrázek 26: Pesticidy v povrchových vodách na území České republiky dle počtu a koncentrace v roce 2020

Zdroj: Zpráva o stavu vodního hospodářství ČR v roce 2020

⁴⁰ Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo ž. prostředí (2021): Zpráva o stavu vodního hospodářství ČR v roce 2020

Podzemní vody

V ČR je aktuálně vymezeno celkem 174 útvarů podzemních vod, z toho 37 ve svrchní vrstvě kvartérních sedimentů, 134 v hlavní vrstvě (v předkvartérních horninách) a 3 vodní útvary jsou hlubinné. Svrchní a hlubinné útvary podzemních vod jsou rozšířeny pouze lokálně, hlavní vrstva útvarů je vymezena na celém území ČR.

Podle aktuálně platných plánů povodí je většina útvarů podzemních vod v dobrém kvantitativním stavu, dobrého kvantitativního stavu aktuálně nedosahuje 11 vodních útvarů. Naopak chemický stav útvarů podzemních vod je ve většině případů nevyhovující, dobrého chemického stavu nedosahuje 126 vodních útvarů. Ve vztahu k zemědělství je podstatné, že sloučeniny dusíku (zejména obsah dusičnanů) a pesticidy byly nejčastějším důvodem nedosažení dobrého chemického stavu útvarů podzemních vod, konkrétně sloučeniny dusíku v případě 105 vodních útvarů a pesticidy v případě 110 vodních útvarů.⁴¹

V roce 2020 byly na základě monitoringu kvality vody v pramenech a vrtech nejvýraznějšími ukazateli znečištění podzemních vod pesticidy, a to zejména metabolity herbicidů používaných zejména pro ošetření plodin jako je řepa, řepka a kukuřice (metabolity chloridazonu, metazachloru, alachloru, dimethachloru, acetochloru a metolachloru), anorganické látky (amonné ionty, dusičnany a fosforečnany), organické látky (CHSK_{Mn} a DOC), kovy (baryum, mangan, arsen a kobalt), VOC (toluen a 1,2-cis-dichlorethen) a PAU (fenantren a chrysen).

Obecně se vyskytují hodnoty ukazatelů překračujících limity častěji v podzemních vodách mělkých vrtů orientovaných do aluvií řek, které jsou antropogenní činností nejvíce ovlivněny.⁴²

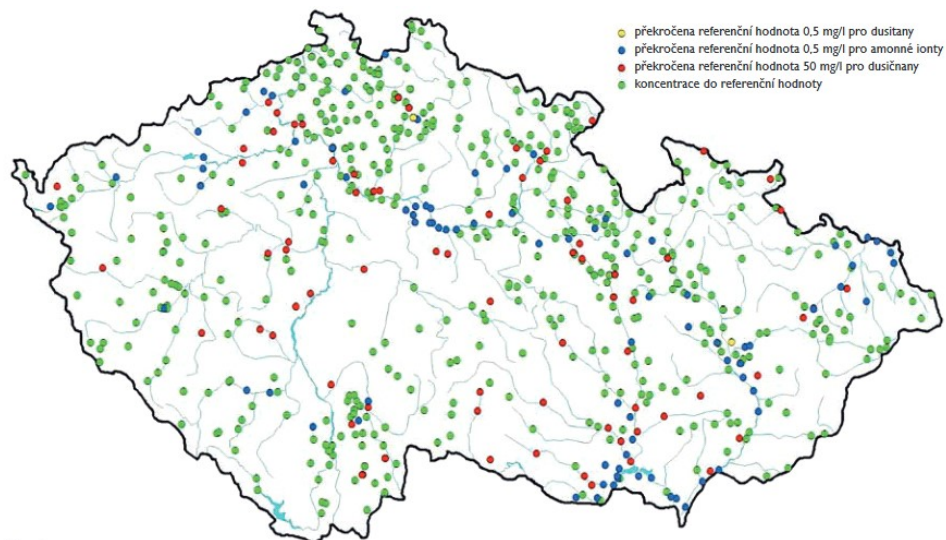
⁴¹ Národní plán povodí Labe/Dunaje/Odry zpracovaný podle ustanovení § 25 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) pro období 2021–2027.

⁴² Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo ž. prostředí (2020): Zpráva o stavu vodního hospodářství ČR v roce 2019

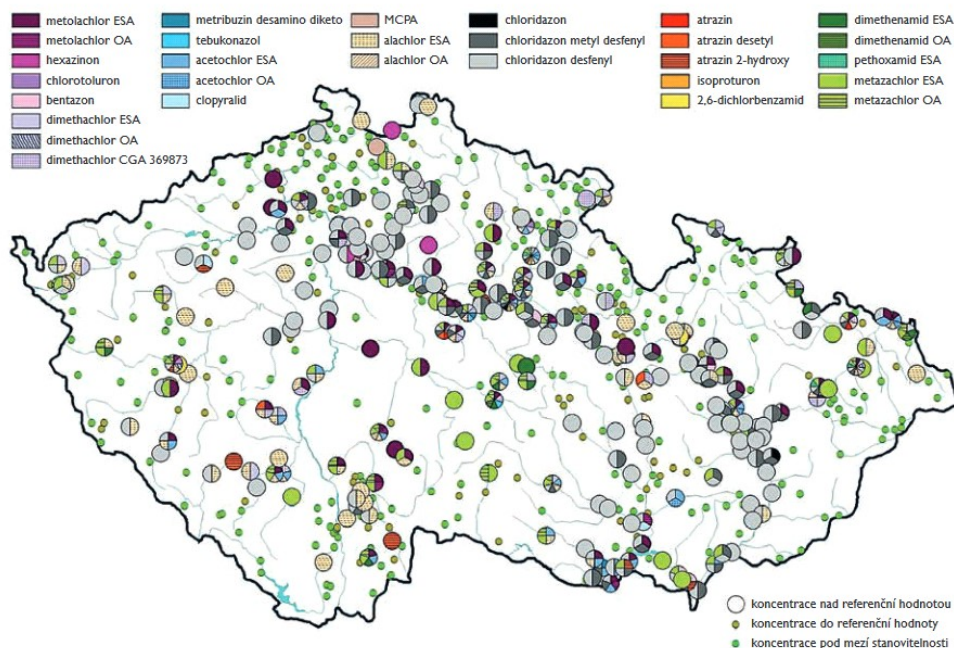
Obrázek 27: Koncentrace dusíkatých látek v podzemních vodách, překročení limitních hodnot vyhlášky č. 5/2011 Sb., v roce 2020

Pramen: ČHMÚ

Zdroj: Zpráva o stavu vodního hospodářství ČR v roce 2020

Obrázek 28: Koncentrace pesticidů v podzemních vodách, překročení limitních hodnot vyhlášky č. 5/2011 Sb., a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/118/ES, látky s překročením na dvou a více místech) v roce 2020

Pramen: ČHMÚ

Pozn.: Překročení limitních hodnot vyhlášky č. 5/2011 Sb. v aktuálním znění a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/118/ES.

Zdroj: Zpráva o stavu vodního hospodářství ČR v roce 2020

Chráněné oblasti s vazbou na vodní útvary

Chráněnou oblastí se podle ustanovení § 2 vyhlášky č. 24/2011 Sb., rozumí území, které v návaznosti na vodní útvary povrchové nebo podzemní vody vyžaduje ochranu podle vodního zákona nebo zákona o ochraně přírody a krajiny. Mezi tyto chráněné oblasti patří:

- oblasti určené pro odběr vody pro lidskou potřebu;
- povrchové vody využívané ke koupání;
- oblasti citlivé na živiny (zranitelné oblasti, citlivé oblasti);
- oblasti vymezené pro ochranu stanovišť nebo druhů závislých na vodě (výběr ptačích oblastí a evropsky významných lokalit);
- ramsarské mokřady a výběr maloplošných zvláště chráněných území s vazbou na vodu

Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) jsou vodním zákonem definovány jako oblasti, které pro své přírodní podmínky tvoří významnou přirozenou akumulaci vod. Na území CHOPAV se v rozsahu stanoveném nařízením vlády limituje řada aktivit, mj. odlesňování nebo odvodňování lesní a zemědělské půdy. Vláda vyhláší CHOPAV nařízením, v ČR je vyhlášeno 19 CHOPAV.

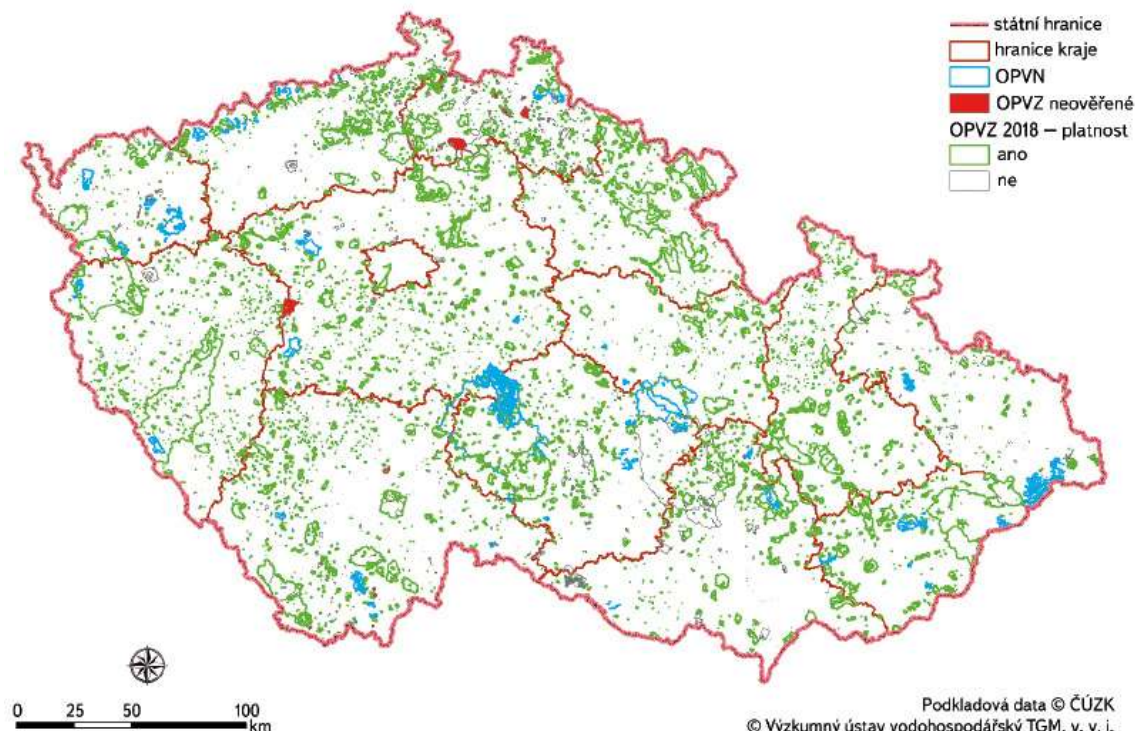
Obrázek 29: Chráněné oblasti přirozené akumulace vod v ČR

Zdroj: HEIS (přístup 5. 5. 2022)

Obrázek 30: Ochranná pásma vodních zdrojů v ČR

Zdroj: Převzato z Nováková et al. (2019)⁴³

Ochranná pásma vodních zdrojů (OPVZ) slouží k ochraně vydatnosti a k ochraně před vnikem závadných látek, které mohou ovlivnit jakost a zdravotní nezávadnost zdrojů podzemních nebo povrchových vod využívaných nebo využitelných pro zásobování pitnou vodou s průměrným odběrem více než 10 000 m³ za rok a zdrojů podzemní vody pro výrobu balené kojenecké nebo pramenité vody.

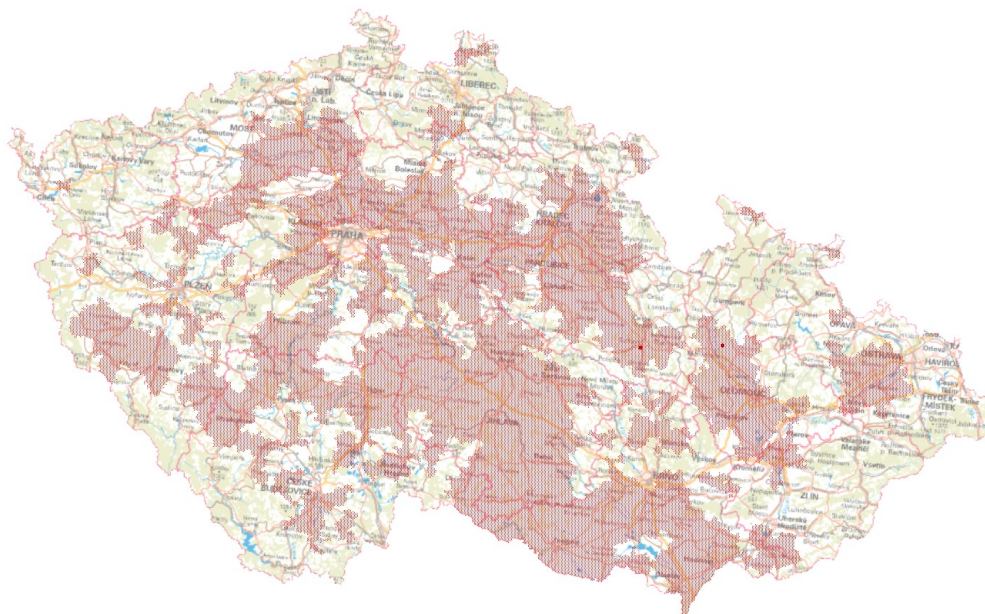
Zranitelné oblasti jsou vodním zákonem definovány jako území, kde se vyskytují povrchové nebo podzemní vody, zejména využívané nebo určené jako zdroje pitné vody, v nichž koncentrace dusičnanů přesahuje hodnotu 50 mg/l nebo mohou této hodnoty dosáhnout, a povrchové vody, u nichž v důsledku vysoké koncentrace dusičnanů ze zemědělských zdrojů dochází nebo může dojít k nežádoucímu zhoršení jakosti vody. Zranitelné oblasti jsou územně vymezeny katastrálními územími ČR. Vláda stanovuje zranitelné oblasti nařízením a zároveň v nich akčním programem upravuje používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření. Akční program a vymezení zranitelných oblastí podléhají přezkoumání a případným úpravám v intervalech nepřesahujících 4 roky. Aktuálně je platné nařízení vlády č. 262/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů (naposledy

⁴³ Nováková H., Fojtík T. a Zbořil A. (2019): Databáze ochranných pásem vodních zdrojů v České republice. Vodohospodářské technicko-ekonomické informace, roč. 61, č. 2, str. 12–19. ISSN 0322-8916.

novelizováno VN č. 277/2020 Sb.). Zranitelné oblasti aktuálně zabírají 1,8 milionu hektarů, tedy více než polovinu využívané zemědělské půdy v České republice

Obrázek 31: Zranitelné oblasti v ČR

Zdroj HEIS (přístup 5. 5. 2022)

Jako **citlivé oblasti** se podle § 15 nařízení vlády č. 401/2015 Sb., v platném znění, vymezují všechny útvary povrchových vod na území ČR.

Nakládání s vodami

V rámci **odběrů povrchových i podzemních vod** je patrný výrazný pokles odebíraného množství vody po roce 1989. Odběry povrchových vod postupně klesly z cca 2,8 mld m³ (rok 1990) až na cca 1 mld m³ v roce 2020. V roce 1990 množství vody odebrané pro zemědělství činilo 97 mil m³, v roce 2020 to bylo 23,4 mil. m³. Maximální odebírané množství podzemních vod (přes 600 mil m³) bylo zaznamenáno v letech 1988 a 1989, od r. 2005 poklesla hodnota pod 400 mil. m³ a lze konstatovat pokračující mírný pokles těchto odběrů. Množství podzemní vody odebírané pro účely zemědělství v roce 2020 činilo 15,5 mil. m³.

Z dlouhodobého vývoje **vypouštění odpadních a důlních vod** je patrný významný pokles evidovaného vypouštěného množství po roce 1990, kdy se pohybovalo kolem 3 mld m³ za rok. Vypouštěné množství má stále mírně klesající tendenci. V roce 2020

bylo do vodních toků vypuštěno 1 502,3 mil. m³ odpadních a důlních vod, z toho pouze 1,9 mil m³ činí evidované vypouštění odpadních vod ze zemědělství.⁴⁴

Zdroje znečištění

Jakost povrchových vod ovlivňují především bodové zdroje znečištění, jako jsou města a obce, průmyslové závody a objekty soustředěné zemědělské živočišné výroby. Mezi roky 1990 a 2020 došlo k poklesu vypouštěného znečištění v ukazatelích BSK₅ o 96,6 %, CHSK_{Cr} o 90,8 % a NL o 95,1 %. Zároveň se podařilo snížit i vypouštěné množství nebezpečných a zvláště nebezpečných závadných látek. K významnému poklesu došlo také u makronutrientů (dusík, fosfor) v důsledku toho, že se v technologii čištění odpadních vod u nových a intenzifikovaných ČOV cíleně uplatňuje biologické odstraňování dusíku a biol. nebo chemické odstraňování fosforu.

Jakost povrchových a podzemních vod významně ovlivňuje rovněž plošné znečištění – zejména znečištění ze zemědělského hospodaření, atmosférické depozice a erozních splachů z povrchu. Podíl plošného znečištění s pokračujícím poklesem znečištění z bodových zdrojů pak spíše roste. Nejvýraznější ovlivnění jakosti povrchových a podzemních vod lze zaznamenat především u dusičnanů, pesticidů a acidifikace, méně u fosforu.

V rámci monitoringu eroze zemědělské půdy byly v roce 2019 evidovány škody na vodních útvech ve 12 % případů. Identifikovány byly hlavně viditelné škody – sediment. Splachy erozních sedimentů spolu unášejí další látky (pesticidy, hnojiva, živiny apod.), které se hydrografickou sítí mohou dostávat až do vodních zdrojů. Přes 30 % zasažených půdních bloků se nacházelo do vzdálenosti 500 m od ochranného pásma vodních zdrojů, přičemž 14,6 % těchto bloků se nacházelo přímo v těchto pásmech.⁴⁵

2.2.6 Odpady

V současnosti je v odpadovém hospodářství stěžejním trendem snaha o přechod na oběhové hospodářství, kdy dochází k uzavírání toků materiálů v dlouhotrvajících cyklech a důraz je kladen na prevenci vzniku odpadů, opětovné využití výrobků, recyklaci a přeměnu na energii namísto těžby nerostných surovin a skládkování odpadů.

Celková produkce odpadů (součet celkové produkce ostatních a nebezpečných odpadů) mezi lety 2009 a 2020 stoupla o 19,3 % a meziročně 2019–2020 o 3,1 % na hodnotu 38 503,7 tis. t. Střednědobě i krátkodobě má výrazně rostoucí trend. Snížení produkce odpadů je možné předcházením jejich vzniku, což je v souladu s principy oběhového hospodářství. Celková produkce odpadů na obyvatele v roce 2020 činila 3 598,4 kg.obyv.⁻¹. Na celkové produkci odpadů se významnou měrou (95,4 % v roce

---

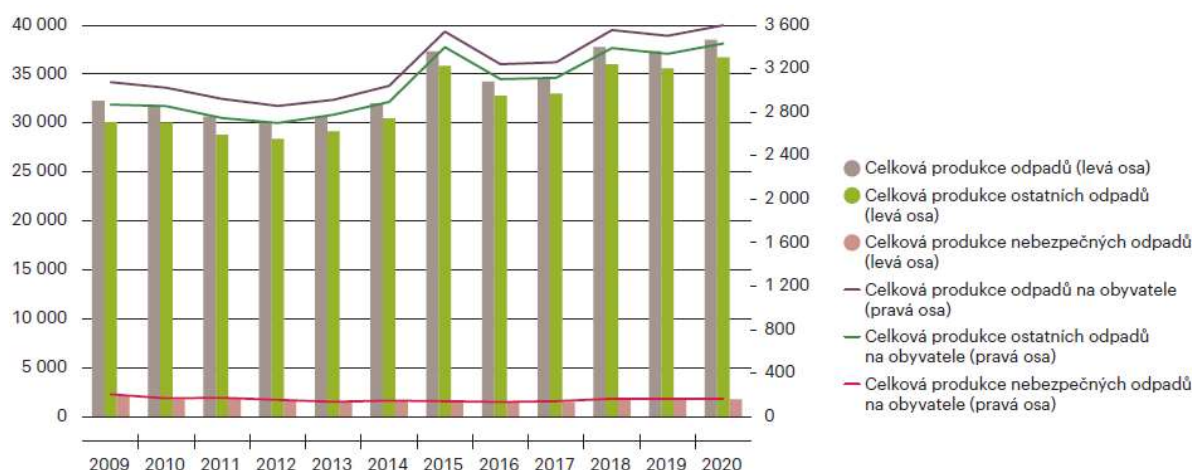
⁴⁴ Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo ž. prostředí (2021): Zpráva o stavu vodního hospodářství ČR v roce 2020

⁴⁵ Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo ž. prostředí (2021): Zpráva o stavu vodního hospodářství ČR v roce 2020

2020) podílí celková produkce ostatních odpadů. Ta je ovlivňována převážně produkcí stavebních a demoličních odpadů. Mezi lety 2009 a 2020 vzrostla celková produkce ostatních odpadů o 22,0 % a meziročně 2019–2020 o 3,1 % na hodnotu 36 721,8 tis. t. Střednědobě i krátkodobě má stejně jako celková produkce odpadů výrazně rostoucí trend. Celková produkce ostatních odpadů na obyvatele v roce 2020 činila 3 431,9 kg.obyv.⁻¹. Nebezpečné odpady v roce 2020 představovaly 4,6 % celkové produkce všech odpadů. Hodnota tohoto podílu od roku 2009 klesla z 6,7 %. V období 2009–2020 poklesla celková produkce nebezpečných odpadů o 17,6 % na celkových 1 781,8 tis. t, a to i přes meziroční 2019–2020 zvýšení o 1,3 %. Celková produkce nebezpečných odpadů na obyvatele v roce 2020 činila 166,5 kg.obyv.⁻¹. Předcházet vzniku těchto odpadů je možné snižováním obsahu nebezpečných látek ve výrobcích.⁴⁶

Obrázek 32: Celková produkce odpadů, ostatních a nebezpečných odpadů v ČR (tis.t), celková produkce odpadů, ostatních a nebezpečných odpadů na obyvatele v ČR (kg.obyv.⁻¹), 2009-2020

Zdroj: Zpráva o životním prostředí České republiky 2020

Struktura nakládání s odpady

V celkovém nakládání s odpady dominuje jejich využití, především materiálové, jehož podíl střednědobě i krátkodobě roste. V letech 2009–2020 se zvýšil podíl materiálově využitých odpadů na celkové produkci odpadů, která v roce 2020 činila 38 503,7 tis. t, ze 72,5 % na 86,2 % a mezi roky 2019 a 2020 z 84,8 % na 86,2 %.

Množství materiálově využitých odpadů v roce 2020 činilo 33 174,0 tis. t.

Energeticky využívána je jen malá část z celkové produkce odpadů. Mezi lety 2009 a 2020 se podíl energeticky využitých odpadů zvýšil z 2,2 % na 3,6 % a meziročně 2019–

⁴⁶ Zpráva o životním prostředí České republiky 2020

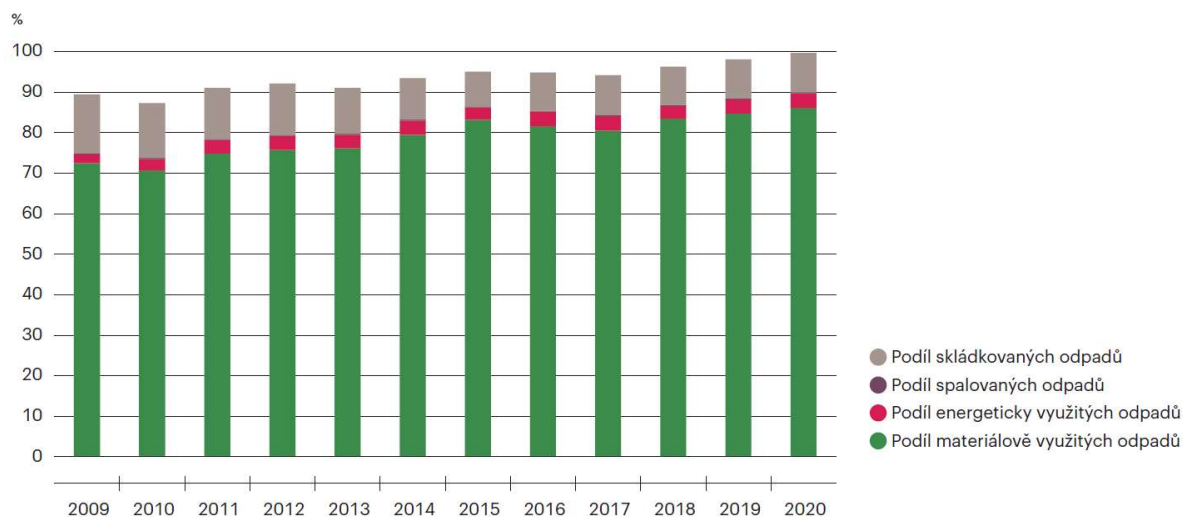
2020 z 3,5 % na 3,6 %. Množství energeticky využitých odpadů v roce 2020 činilo 1 382,8 tis. t.

Nejčastějším způsobem odstranění odpadů je ukládání v úrovni nebo pod úrovní terénu, tedy skládkování. Tato skutečnost je přetrvávajícím významným problémem ČR. Od roku 2009 podíl skládkování klesl ze 14,6 % na 9,8 % v roce 2020. Střednědobě má klesající trend. V meziročním srovnání 2019–2020 však došlo ke zvýšení podílu odpadů odstraněných skládkováním z 9,7 % na 9,8 %. V roce 2020 činilo množství odpadů odstraněných skládkováním 3 761,8 tis. t.

Cílem je další snižování podílu skládkování na celkové produkci odpadů ve prospěch materiálového a také energetického využití odpadů, tj. v souladu s platnou hierarchií způsobů nakládání s odpady. Důležité je použití správných nástrojů pro tuto postupnou změnu, která může významně napomoci přechodu na oběhové hospodářství.

Dalším způsobem odstranění odpadů je spalování. Spolu se skládkováním je spalování v odpadové hierarchii až na posledním místě (v obou případech se jedná o odstranění odpadů), přednost před nimi má výše uvedené materiálové a dále rovněž energetické využití odpadů. Každoročně je spáleno cca 0,2 % vyprodukovaných odpadů, tedy zanedbatelný podíl v porovnání se skládkováním. V roce 2020 činilo množství odpadů odstraněných spalováním 88,8 tis. t.⁴⁷

Obrázek 33: Podíl vybraných způsobů nakládání s odpady na celkové produkci odpadů v ČR (%), 2009-2020

Zdroj: Zpráva o životním prostředí České republiky 2020

⁴⁷ Zpráva o životním prostředí České republiky 2020

Komunální odpady a nakládání s nimi

Komunální odpady jsou specifickou skupinou odpadů, a to se odráží i ve způsobech nakládání s nimi. Na rozdíl od ostatních skupin odpadů v tomto případě dominuje jejich odstranění skládkováním. Od roku 2009 však podíl skládkovaných komunálních odpadů poklesl z 64,0 % na 47,8 % v roce 2020. V meziročním srovnání 2019–2020 se však podíl komunálních odpadů odstraněných skládkováním na celkové produkci komunálních odpadů, která v roce 2020 činila 5 729,9 tis. t, zvýšil ze 45,9 % na 47,8 %. Střednědobě lze pozorovat klesající trend, krátkodobě (od roku 2016) ale došlo k nárůstu. V roce 2020 činilo množství komunálních odpadů odstraněných skládkováním 2 737,3 tis. t.

Odklonem od skládkování roste podíl materiálově využitých komunálních odpadů, který se od roku 2009 zvýšil z 22,7 % na 38,6 % v roce 2020, a to i přes meziroční 2019–2020 snížení ze 41,0 % na 38,6 %. Střednědobě má výrazně rostoucí trend. Množství materiálově využitých komunálních odpadů v roce 2020 činilo 2 213,8 tis. t.

Zároveň došlo ve srovnání s rokem 2009 i k nárůstu významu energetického využití komunálních odpadů z 6,0 % na 12,6 % v roce 2020. Meziročně 2019–2020 podíl energeticky využitých komunálních odpadů vzrostl z 11,7 % na 12,6 %. Střednědobě má mírně rostoucí trend. V roce 2020 činilo množství energeticky využitých komunálních odpadů 721,2 tis. t.

Diametrálně odlišná je situace u spalování, kterým je nakládáno s téměř zanedbatelným množstvím komunálních odpadů (4,4 tis. t v roce 2020). Procentuální hodnota podílu je v tomto případě téměř nulová (0,08 % v roce 2020).

Situace v oblasti nakládání s komunálními odpady v ČR přesto není vyhovující (skládkování komunálních odpadů je nad úrovní průměru EU28 a recyklace pod průměrem). Cílem je razantnější snižování podílu skládkování na celkové produkci komunálních odpadů a současně zvyšování jejich materiálového a rovněž energetického využití, a to v souladu s platnou hierarchií způsobů nakládání s odpady a s principy oběhového hospodářství spojenými s potřebou naplnění evropských cílů⁴⁸ oběhového hospodářství. Při pokračování stávajícího trendu bude dosažení cílů pro recyklaci komunálních odpadů pro roky 2025, 2030 a 2035 a skládkování komunálních odpadů pro rok 2035 náročné⁴⁹.

---

⁴⁸ Cíle pro komunální odpady jsou dány ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/98/ES o odpadech a o zrušení některých směrnic, a ve směrnici Rady 1999/31/ES o skládkách odpadů.

⁴⁹ Zpráva o životním prostředí České republiky 2020

Obrázek 34: Podíl vybraných způsobů nakládání s komunálními odpady na celkové produkci komunálních odpadů v ČR (%), 2009–2020

Zdroj: Zpráva o životním prostředí České republiky 2020

Biologicky rozložitelné odpady⁵⁰

Produkce a nakládání s BRO

Produkce bioodpadů postupně roste především tak, jak se rozvíjejí systémy sběru po obcích. V roce 2018 byla produkce téměř 1,5 mil. tun, z toho 163 tis. tun odpadů bylo v režimu dohledu krajské veterinární správy. V tomto množství nejsou započteny kaly z ČOV. Kompostováno (materiálově využito) bylo 72 % těchto odpadů a téměř 10 % jich bylo energeticky využito.

Zařízení pro zpracování biologicky rozložitelných odpadů

Základní síť zařízení pro zpracování BRO tvoří kompostárny a bioplynové stanice.

Kompostárny

Kompostárny jsou nosnou technologií pro recyklaci BRO. Výstupem z kompostárny je komplexní organické hnojivo. V rámci prevence vzniku odpadů je kompostování provozováno v domácích kompostech a kompostérech a v komunitních kompostárnách. V režimu odpadů jsou provozována tzv. malá zařízení dle §11 (2) e zákona o odpadech (zpracovávají max.150 t odpadu/rok) a zařízení schválená dle § 65 zákona o odpadech.

V České republice bylo identifikováno celkem 525 kompostáren povolených dle platného zákona o odpadech a celkem 365 malých zařízení, která jsou provozována na základě kladného vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností (stav k roku 2018).

⁵⁰ Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství jako součást Programového dokumentu v Operačním programu Životní prostředí 2021–2027, Mat. Využívání, BRO a zařízení (2020)

Obrázek 35: Přehled kompostáren povolených dle zákona o odpadech v rámci ČR (2020)

Zdroj: Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství jako součást Programového dokumentu v Operačním programu Životní prostředí 2021–2027, Mat. Využívání, BRO a zařízení (2020)

Bioplynové stanice

Výstupem je bioplyn a pevný a kapalný zbytek. Bioplyn je možné buď přeměnit v kogeneraci na elektřinu a teplo, popř. použít po úpravě přímo jako plyn CNG. Pevný a kapalný zbytek (používají se různé názvy) má hnojivé účinky a může se opět za splnění podmínek legislativy využívat jako hnojivo. Ač je z BPS též výstupem hnojivo, na rozdíl od kompostáren se využití v BPS považuje za energetické využití, a ne za materiálové, popř. alespoň částečně materiálové.

Z velkého množství BPS instalovaných v ČR je pouze 28 zařízení provozovaných dle zákona 541/2020 Sb. o odpadech, z toho důvodu se tato zařízení považují pouze za doplňkové v síti recyklačních zařízení.⁵¹

⁵¹ Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství jako součást Programového dokumentu v Operačním programu Životní prostředí 2021–2027, Mat. Využívání, BRO a zařízení (2020)

Obrázek 36: Přehled BPS povolených dle zákona o odpadech v rámci ČR

Zdroj: Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství jako součást Programového dokumentu v Operačním programu Životní prostředí 2021–2027, Mat. Využívání, BRO a zařízení (2020)

Kapacita zpracovatelských zařízení (kompostáren a BPS) bioodpadů je dostatečná.

Produkce a nakládání s kaly z ČOV⁵²

V České republice je přes 8,6 milionu osob připojeno na kanalizaci s ČOV. Celkem je evidováno přes 3 100 ČOV. Celková produkce odpadu kat. č. 19 08 05 Kaly z čištění komunálních odpadních vod v ČR byla ve sledovaném období poměrně stabilní. Vývoj produkce v jednotlivých krajích je uváděn v t sušiny za rok a dosahuje celkem v roce 2018 přes 163 kt suš./rok při průměrné sušině okolo 20 %. Kal je nedílnou součástí technologie čištění vod a nelze na něj aplikovat preventivní opatření pro omezování vzniku tohoto odpadu. Způsob úpravy a zpracování kalů technologiemi přímo na jednotlivých ČOV předurčuje možné způsoby nakládání se vzniklými kaly. Při podpoře nakládání s kaly je nutné zabývat se i podporou provozu vhodných technologií na kalových koncovkách, protože jde o úpravu odpadů k jejich následnému využití. Jako nejvhodnější se jeví podporovat vhodné technologie u regionálních nebo oblastních ČOV, které mohou poskytovat kapacity takových úprav kalů i pro malé místní ČOV, kde není možné efektivně kaly upravovat. Vzhledem k tomu, že většinou kaly z malých ČOV obsahují méně reziduí, je možno tyto kaly aplikovat na zemědělskou půdu.

⁵² Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství jako součást Programového dokumentu v Operačním programu Životní prostředí 2021–2027, Manažerský souhrn (2020)

Vyhodnocení kapacit⁵³

Nakládání s kaly z ČOV v ČR je pro tuto oblast nakládání s odpady legislativně zajištěno a je ve shodě s legislativou EU. Stávající využívané způsoby nakládání s kaly z ČOV mají potřebné kapacity. V roce 2018 se více než 92 % vyprodukovaných kalů z ČOV využilo materiálově, což je pozitivní, a tento trend je v posledních letech narůstající. Mezi nejvíce využívané způsoby nakládání s kaly patří způsoby materiálového využití odpadů, a to použití kalů na půdu (kód nakládání R10), kompostování (kód nakládání N13) a získávání / regenerace organických látek (kód nakládání R3) nebo předúprava odpadů (kód nakládání R12).

Pro možnost nakládání s kaly těmito způsoby je nutná vhodná technologická úprava odpadů přímo u producenta tohoto odpadu, tj. přímo na ČOV. Formou mechanické, fyzikální, chemické, biologické nebo i termální úpravy je možné připravit takové odpady, které je možné následně využívat způsoby nakládání, které umožní využití všech pozitivních vlastností těchto odpadů (obsah živin - P, organická hmota, značný obsah vody). Technologie úpravy kalů zamezují možnému vlivu známých a potencionálně možných rizik při následném využití kalů. Tyto úpravy umožní následně využívat existující kapacity v zařízeních jako jsou kompostárny nebo zařízení pro biologickou úpravu odpadů společně s dalšími druhy BRO (biologicky rozložitelnými odpady). Stávající kapacity na těchto zařízeních jsou pro kaly dostatečné.

Kaly z ČOV obsahují značné množství vody, a proto mohou být přínosem pro správný průběh kompostovacího procesu. I proto je nutné hledat další cesty pro nakládání s kaly. Dalším důvodem je princip předběžné opatrnosti před možnými negativními vlivy dnes známých, ale doposud ne dostatečně ověřených rizik z přítomnosti mikropolutantů a mikroplastů v kalech. Ve srovnání s některými státy Evropy v ČR chybí kapacity pro energetické využívání kalů, které bezpečně zajistí eliminaci možných negativních vlivů.

2.2.7 Příroda a krajina, biodiverzita, lesy

Krajina

Pro českou krajinu je charakteristická vysoká lesnatost (téměř 34 % území). Zemědělská půda zaujímá více než 53 % rozlohy ČR, z toho je 68,8 % orná půda a 28,3 % TTP. Ostatní plochy tvoří 9 %. Podíl zemědělské půdy dlouhodobě klesá, naopak narůstá podíl zastavěných a ostatních ploch a také vodních ploch. Průměrný podíl plochy přírodních biotopů na plochu katastrálního území v rámci celé ČR činí 13,2 % (13,4 % v roce 2021). Území s maximálním narušením přírodních struktur se nacházejí v nejvíce zemědělsky využívaných oblastech ČR a v městských aglomeracích, naopak přírodní a přírodě blízká krajina se nacházejí zejména v hraničních pohořích a souvisí

---

⁵³ Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství jako součást Programového dokumentu v Operačním programu Životní prostředí 2021–2027, Manažerský souhrn (2020)

s vymezenými ZCHÚ.⁵⁴ Podíl přírodních ploch přitom ukazuje ekologickou stabilitu krajiny. Problémem krajiny je také její hrubá struktura, chybějící rozptýlená a liniová zeleň a další krajinné prvky, snižující se topologická rozmanitost (drobné výmoly, prohlubně, tůně, terénní vlny apod.), rozsáhlé půdní bloky, zvyšující se fragmentace způsobená zejména velkými dopravními stavbami, nevhodné úpravy vodních toků včetně protipovodňových opatření a migračních překážek, rozšiřování zástavby včetně velkých výrobních a logistických hal do okolí velkých měst a hlavních silničních tahů, stavby významně ovlivňující krajinný ráz, místy i velkoplošná těžba nerostných surovin a nízká ekologická stabilita. Vytváření prvků ÚSES (viz níže) a dalších ekologicko-stabilizačních prvků v krajině se děje zřídka. Pokud se obnovují polní cesty, obvykle mají podobu asfaltové silnice lemované z obou stran odvodňovacími příkopy a řídkou linií stromů bez bylinného a keřového patra.

Migrační prostupnost krajiny je nejčastěji spojována s problematikou velkých savců a jejich dálkových migrací, pro které je prostupnost v celostátním měřítku základní podmínkou pro zachování jejich populací. Významná je ale i migrace menších druhů a dalších skupin organismů, zejména v lokálním a regionálním měřítku. Pro většinu druhů jsou zásadními bariérami komunikace (přičemž pro různé druhy může stejná komunikace být různě významnou bariérou), zástavba, oplocení a nevhodné biotopy, jako je bezlesí/zemědělská krajina, vodní toky a plochy, pro některé druhy (hmyz, rostliny vázané na bezlesí) jsou bariérou naopak lesní celky. Současně různé skupiny potřebují různé podmínky pro migraci (např. různou velikost, frekvenci a umístění průchodů přes komunikace). Zajištění migrační prostupnosti krajiny tedy musí zohledňovat ekologické nároky různých skupin organismů a také místní podmínky. Pro velké savce byl zpracován koncept dálkových migračních koridorů a migračně významných území⁵⁵, nověji pak metodika založená na zajišťování průchodnosti krajiny prostřednictvím jejich biotopu⁵⁶. Metodické materiály jsou dostupné i pro další skupiny živočichů⁵⁷.

Souvisejícím problémem je fragmentace krajiny. Mezi lety 2000 a 2016 klesla rozloha nefragmentované krajiny o 11,7 % a v roce 2016 tvořila 63,5 % celkové rozlohy ČR (na základě hodnocení podle polygonů UAT, zohledňujícího fragmentaci dopravou). Míra fragmentace dopravou stoupá směrem k velkým aglomeracím.⁵⁸ Fragmentace krajiny je však způsobená i dalšími faktory, např. zástavbou, rozsáhlými zemědělskými plochami bez krajinných prvků, příčnými překážkami v tocích nebo linkami el. vedení, v lokálním měřítku jde i o fragmentaci jednotlivých ploch biotopů i menšími prvky (např. průseky, místní komunikace, cyklostezky). Důsledkem fragmentace je kromě

⁵⁴ Zpráva o životním prostředí ČR 2018, 2019, 2020

⁵⁵ Anděl P., Mináriková T. a Andreas M. [eds] 2010: Ochrana průchodnosti krajiny pro velké savce. Evernia, Liberec, 137 s.

⁵⁶ Anděl P. a kol. 2017: Metodika na ochranu krajiny před fragmentací z hlediska druhů lesních ekosystémů.

⁵⁷ Např. výstupy projektu Komplexní přístup k ochraně fauny terestrických ekosystémů před fragmentací krajiny v ČR (<http://www.ochranaprirody.cz/druhova-ochrana/ehp-fondy/ehp-40-fragmentace-krajiny/>)

⁵⁸ Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2019

vzniku migračních bariér i zmenšování souvislé rozlohy vhodných biotopů, zvýšená mortalita živočichů, rušení živočichů včetně ptáků, šíření invazivních druhů a další přímé i nepřímé negativní vlivy na organismy. Citlivost různých druhů živočichů na dopady fragmentace jejich stanovišť je odlišná, obecně lze říci, že nejohroženější jsou v tomto ohledu druhy s omezenou pohyblivostí, druhy s požadavky na rozsáhlý životní prostor nebo druhy se silnou závislostí na určitém druhu prostředí (specialisté).⁵⁹

Územní systém ekologické stability (ÚSES)

Ke stabilitě a snižování vlivu fragmentace krajiny by měl přispívat územní systém ekologické stability. ÚSES je vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Rozlišuje se místní, regionální a nadregionální systém ekologické stability. Součástí ÚSES jsou biocentra a biokoridory, nezanedbatelnou funkci mají také interakční prvky. Tvorba územních systémů ekologické stability je povinnou součástí územně plánovací dokumentace. Posláním ÚSES je vytvoření optimální prostorové struktury vzájemně propojených ekologicky hodnotnějších a stabilnějších ploch v krajině, která umožní přežít a rozvíjet se přirozenému genofondu. ÚSES má zabezpečovat následující základní krajinotvorné funkce:

- být zdrojem obnovy přirozeného genofondu krajiny,
- podporovat ekologickou stabilitu krajiny,
- podporovat další krajinotvorné funkce a polyfunkční využití krajiny.

Pro plánování ÚSES byly stanoveny základní parametry metodikou z r. 2017⁶⁰. Tato metodika podrobněji rozpracovává přírodovědná východiska a principy vymezování ÚSES a řeší některé problémy, které při vymezování ÚSES vznikaly, například nedostatečná velikost jednotlivých prvků, přílišná vzdálenost biocenter a nevhodně řešené křižovatky nepřibuzných biotopů a stanovišť. Kromě kvalitního plánování ÚSES je nutná zejména důsledná ochrana funkčních prvků i zakládání a zlepšování stavu těchto prvků, které zatím nejsou funkční nebo neplní požadované funkce dostatečně, přičemž takových prvků je velké množství.

Významné krajinné prvky (VKP)

Významný krajinný prvek podle zákona č. 114/1992 Sb. jako ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability. Významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy. Dále jsou jimi jiné části krajiny, které zaregistruje podle orgánů ochrany přírody jako významný krajinný prvek, zejména mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Mohou jimi být i

⁵⁹ Větrovcová J. 2017: Celková koncepce pro řešení ochrany fauny terestrických ekosystémů v ČR před fragmentací krajiny, AOPK.

⁶⁰ Metodika vymezování územního systému ekologické stability, MŽP 2017

cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků. Významné krajinné prvky se neidentifikují ve zvláště chráněných územích.

Významné krajinné prvky jsou chráněny před poškozováním a ničením. Využívají se pouze tak, aby nebyla narušena jejich obnova a nedošlo k ohrožení nebo oslabení jejich stabilizační funkce. K zásahům, které by mohly vést k poškození nebo zničení významného krajinného prvku nebo ohrožení či oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce, si musí ten, kdo takové zásahy zamýšlí, opatřit závazné stanovisko orgánu ochrany přírody. Mezi takové zásahy patří zejména umísťování staveb, pozemkové úpravy, změny kultur pozemků, odvodňování pozemků, úpravy vodních toků a nádrží a těžba nerostů.

Tzv. ekologicky významné prvky, které jsou evidovány podle zákona 252/1997 Sb., o zemědělství, v platném znění, jsou v souladu s nařízením vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle užívatelských vztahů: krajinný sad, krajinné prvky (mez, terasa, travnatá údolnice, skupina dřevin, stromořadí, solitérní dřevina, příkop, mokřad), plocha s rychle rostoucími dřevinami pěstovanými ve výmladkových plantážích a zalesněná půda. Tyto prvky mohou a nemusí současně být VKP dle zákona č. 114/1992 Sb. Dřeviny rostoucí mimo les jsou chráněny před poškozováním a ničením dle zákona č. 114/1992 Sb., povolení k jejich kácení vydává orgán ochrany přírody.

Ohrožené druhy, biodiverzita, přírodní stanoviště

Podle zákona č. 114/1992 Sb. jsou všechny druhy rostlin a živočichů jsou chráněny před zničením, poškozováním, sběrem či odchytém, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí. Z tohoto hlediska je třeba zmínit druhy, které jsou na území České republiky ohrožené. Podle červených seznamů je ohroženo 908 druhů cévnatých rostlin, 162 druhů obratlovců (16 druhů obojživelníků, 7 druhů plazů, 25 druhů mihulí a ryb, 99 druhů ptáků a 15 druhů savců) a přes 3 300 druhů bezobratlých (kromě některých menších skupin). Ve skutečnosti bude podíl ohrožených druhů vyšší, protože řada početných skupin není dostatečně prozkoumaná.⁶¹

Jedním z indikátorů biodiverzity je početnost populací běžných druhů ptáků. Ta dlouhodobě spíše stagnuje. Početnost lesních druhů od r. 1982 klesla o 15,4 %, přičemž v posledních několika letech dochází k mírnému obnovení poklesu. Početnost ptáků zemědělské krajiny klesla od r. 1982 o 30 %, od r. 1995, kdy byl tento indikátor na maximu, více než o 50 %⁶². (Data uváděná ve Zprávě o životním prostředí 2020 se nicméně vzhledem k upravené metodice významně liší od zprávy 2019, která ukazovala pokles indikátoru ptáků zemědělské krajiny o cca 42 % oproti r. 1982 a o více než 70 % oproti roku 1995.) Přitom pokles nadále pokračuje. Zřejmý a alarmující

⁶¹ Červené seznamy ohrožených druhů ČR

⁶² Zpráva o životním prostředí ČR 2020

je rovněž významný pokles populací hmyzu. Podobný trend je možné najít i u ostatních skupin volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

Většina přírodních stanovišť je v nedostatečném nebo nepříznivém stavu, i když je zaznamenán mírně pozitivní trend. V příznivém stavu bylo v období 2013–2018 vyhodnoceno 19,4 % evropsky významných přírodních stanovišť oproti 16,1 % v období 2007–2012. V nedostatečném nebo nepříznivém stavu je 79,6 % evropsky významných přírodních stanovišť. Nejhorší situace je přitom u pobřežních a halofytních stanovišť, která jsou všechna v nepříznivém stavu, u sladkovodních stanovišť (žádné v příznivém stavu, 64 % v nedostatečném stavu, 36 % v nepříznivém stavu) a lesů (žádné v příznivém stavu, 58 % v nedostatečném stavu, 38 % v nepříznivém stavu).⁶³ Konkrétně pouze na 6 % z rozlohy všech vodních stanovišť na území ČR lze identifikovat dochovaná přírodní stanoviště, přičemž z toho 86 % se nacházelo v r. 2013 v nepříznivém nebo méně příznivém stavu. Z lesů lze za přírodní stanoviště považovat cca 30 %, ale stav těchto stanovišť je z 96 % nepříznivý nebo méně příznivý. Ze sekundárních trávníků a vřesovišť lze za polopřirozené a přirozené považovat asi 30 %, přičemž jejich stav je nepříznivý či méně příznivý z 87 %.⁶⁴

Nízká biodiverzita, špatný stav populací řady druhů a úbytek a degradace přírodních stanovišť ve volné krajině je dána zejména dlouhodobým hospodařením se zaměřením především na okamžitý ekonomický přínos. Negativní vliv mají zejména: velké nerozdělené půdní bloky, plošné odvodnění, chybějící prvky krajinné mozaiky (remízky, meze, liniová a rozptýlená zeleň, mokřady, přechodové prvky mezi zemědělskou plochou a lesem apod.), jednotné hospodaření v rozsáhlých územích (např. převažující pěstování jedné plodiny na sousedních půdních blocích a jednotné termíny seči luk), likvidace topologické rozmanitosti (např. rozorávání terénních vln, zavážení drobných prohlubní, tůní apod.), minimum druhů pěstovaných plodin, příliš intenzivní pastva, eutrofizace, snížené používání statkových hnojiv a zvyšující se spotřeba průmyslových hnojiv (v r. 2016 byla téměř dvojnásobná oproti r. 2000) a značná spotřeba chemických přípravků na ochranu rostlin. Důsledkem toho je mizení řady druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Současně vede struktura polních plodin a způsob hospodaření v krajině k extrémnímu nárůstu početnosti spárkaté zvěře (prase, daněk, muflon, sika) a šíření invazních druhů savců (nutrie, mýval, norek, psík mývalovitý), což má negativní vliv na biodiverzitu a taktéž na některé vzácnější a menší druhy savců.⁶⁵ Z hlediska biodiverzity je problematické také chybějící extensivní hospodaření na málo výnosných a obtížně obhospodařovatelných plochách, jako jsou horské nebo mokřadní louky, a rovněž zalesňování ekologicky významných luk. Negativně se projevuje rovněž necitlivá obnova starých sadů nebo jejich úplná likvidace. Plošným problémem ohrožujícím cenná stanoviště je atmosférický spad dusíku, jehož hlavním zdrojem zejména doprava a zemědělství.

Synergicky se zemědělským a lesnickým hospodařením působí rozšiřování zástavby, zpevněných ploch, infrastruktury, rekreačních areálů a dalších aktivit do volné krajiny,

⁶³ Zpráva o životním prostředí ČR 2020

⁶⁴ Podkladové analýzy pro přípravu SZP v programovém období 2021+, Specifický cíl F

⁶⁵ Podkladové analýzy pro přípravu SZP v programovém období 2021+, Specifický cíl F

znečištění ovzduší, půdy a vody, ale také klimatická změna. To vede k úbytku přírodních stanovišť, zhoršení migrační prostupnosti, a tím ke snižování biodiverzity a zhoršování stavu ekosystémů. Negativní z hlediska biodiverzity je i nevhodné využívání a rekultivace některých typů brownfields, jako jsou vojenská cvičiště, lomy a výsypky. Zemědělské a lesnické rekultivace těžebních území mnohdy likvidují hodnotná stanoviště s vysokou biodiverzitou a výskytem řady ohrožených druhů.

Společenstva vodních toků a ploch významně ovlivňuje intenzivní způsob hospodaření, a to zejména splachy půdy, živin a chemických látek a rovněž zrychleným odtokem vody z krajiny přispívajícím k extrémním stavům (nízké stavy v době sucha a rychlý nárůst množství vody během dešťů). Rybníky s intenzivním hospodařením rovněž neposkytují prostor pro vodní makrofyta, obojživelníky a většinu vodních ptáků. Negativně se projevuje jak nadměrné zazemňování rybníků, tak jejich nevhodný způsob odbahnění a další zásahy (např. nevhodné úpravy hráze). Vodní ekosystémy jsou také ovlivněny morfologickými změnami vodních toků, jejich narovnáním, opevněním a příčnými překážkami, dále pak dalšími zdroji znečištění, tedy vypouštěním odpadních vod z obcí i průmyslových areálů a různými haváriemi.

Pozitivní je v posledních letech zvyšující se podíl půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství (přes 15,3 % v r. 2020), z hlediska ekologické stability krajiny a biodiverzity by však měl tento podíl být významně vyšší.

Lesní ekosystémy

Lesní porosty pokrývají téměř 34 % území ČR, jejich celková rozloha přitom mírně ale vytrvale stoupá. Jejich kvalitu je vhodné posuzovat dle jejich zdravotního stavu, vyjádřeného procentem defoliace. V roce 2020 bylo ve třídě 2–4 defoliováno 78,3 % starších porostů jehličnanů a 42,7 % starších listnáčů, což znamená zhoršení oproti r. 2010, 2017 i 2018, mírné zlepšení oproti r. 2019. Špatný zdravotní stav starších lesních porostů je důsledkem intenzivního imisního zatížení, nicméně stále zjevnější je negativní vliv nevhodné druhové skladby a věkové struktury. V letech 2018 až 2020 se situace na řadě míst významně zhoršila kvůli gradaci populace kůrovce. Ta je především důsledkem desítek let nevhodného hospodaření v lesích, zejména převažující výsadby smrku včetně území pro smrk klimaticky nevhodných, spolu s dalšími spolupůsobícími faktory (klimatické změny, spad dusíku apod.). Nahodilá (kalamitní) těžba tvořila v r. 2019 a 2020 cca 95 % celkového objemu evidované těžby. Co se týče druhového složení, mezi jehličnany dominuje právě smrk (48,8 %) následovaný borovicí (16,1 %) a modřínem (téměř 4 %). Mezi listnáči je dominantní buk (8,8 %) a dub (7,4 %).⁶⁶ Monokulturní lesy se stejnověkými porosty se kromě nestability vyznačují rovněž nízkou biodiverzitou – minimálním bylinným a keřovým patrem a jednolitým stromovým patrem, což znamená malou nabídku mikrostanovišť pro živočichy. Mnoho druhů lesních organismů je ohroženo nedostatkem odumřelého dřeva ponechaného v lesích za účelem samovolného rozpadu. Podle odhadu v rámci druhého cyklu Národní inventarizace lesů se v Česku nachází celkem 69,2 mil. m³ (tj. 10 % celkové porostní zásoby) odumřelé dřevní hmoty. Průměrný objem je 24,8 m³

---

⁶⁶ Zpráva o životním prostředí ČR 2019, 2020

odumřelé dřevní hmoty na hektar porostní půdy. Množství odumřelé dřevní hmoty v Česku je menší než v přirozených podmínkách, nicméně se mírně zvyšuje. Řada lesů včetně chráněných území je odvodňena, což snižuje jejich ekologicko-stabilizační hodnotu. Přirozená obnova lesů i jejich stav jsou negativně ovlivňovány také vysokým stavem spárkaté zvěře. Podíl přirozené obnovy na celkové ploše obnovy poklesl z 23,5 % v roce 2013 na 15,4 % v roce 2019. V roce 2020 se však plocha přirozené obnovy zvýšila (6,6 tis. ha) a její podíl na celkové ploše obnovy lesů stoupl na 16,4 %.

In vazní druhy

Populace původních druhů rostlin a živočichů i jednotlivá cenná společenstva v Česku jsou ohrožena šířením geograficky nepůvodních druhů, zejména pak druhů invazních. Z celkového počtu 1 454 nepůvodních druhů rostlin, které se vyskytují, či byly zaznamenány na českém území, je za invazní považováno 61 druhů. Z celkového počtu nepůvodních 278 živočišných druhů je 113 invazních. Za široce rozšířené invazní rostlinné druhy jsou považovány mimo jiné bolševník velkolepý (*Heracleum mantegazzianum*), křídlatka japonská (*Reynoutria japonica*), křídlatka sachalinská (*Reynoutria sachalinensis*), křídlatka česká (*Reynoutria x bohemica*), netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*), vlčí bob mnoholistý (*Lupinus polyphyllus*) či pajasan žláznatý (*Ailanthus altissima*). Mezi široce rozšířené invazní druhy živočichů patří mimo jiné norek americký (*Neovison vison*), mýval severní (*Procyon lotor*), jelen sika (*Cervus nippon*), střevlička východní (*Pseudorasbora parva*), karas stříbřitý (*Carassius gibelio*), rak pruhovaný (*Orconectes limosus*) a rak signální (*Pacifastacus leniusculus*) nebo plzák španělský (*Arion vulgaris*). Nejvyšší počet invazních druhů se vyskytuje podél vodních toků a různých komunikací, které usnadňují jejich šíření.⁶⁷

Zvláště chráněná území, Natura 2000

V roce 2022 pokrývají zvláště chráněná území (ZCHÚ) 16,77 % (téměř 1 325 tis. ha) území ČR. Rozloha velkoplošných ZCHÚ (národní parky „NP“ a chráněné krajinné oblasti „CHKO“), činí více než 1 257 tis. ha (15,9 % území ČR). Maloplošná zvláště chráněná území v roce zaujímají 115,9 tis. ha plochy, tj. 1,46 % území ČR. Více než 40 % maloplošných ZCHÚ se nachází v CHKO nebo NP. Co se týče soustavy Natura 2000, ptačí oblasti (PO) pokrývají v roce 2022 celkem 703 437 ha (8,9 % území), evropsky významné lokality (EVL) 795 640 ha (10,1 % území).⁶⁸ Vzhledem k jejich překryvům činí rozloha všech lokalit Natura 2000 celkem 1 115 tis. ha, tj. 14,1 % území ČR. Území chráněná prostřednictvím zvláště chráněných území a prostřednictvím soustavy Natura 2000 se významně překrývají, celková rozloha chráněných území tak v ČR dosahuje cca 22,0 % území ČR.⁶⁹ Rozloha zvláště chráněných území v posledních

⁶⁷ Zpráva o životním prostředí ČR 2020

⁶⁸ Ústřední seznam ochrany přírody (AOPK ČR), 2.5.2022:
<https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/>

⁶⁹ Zpráva o životním prostředí 2020.

letech nadále mírně stoupá. Smluvně chráněná území mají celkovou rozlohu 47 411 ha (0,6 % území ČR).⁷⁰

Zvláště chráněná území, zejména velkoplošná a rovněž řada EVL a PO, jsou zásadně ovlivňována lesnickým a rovněž zemědělským hospodařením. To v různé míře zohledňuje cíle ochrany daného území, od hospodaření zcela v rozporu s cíli ochrany až po cílenou péči o cílové druhy a biotopy. V územích Natura 2000 je více než 226 tis. ha zemědělsky obhospodařované půdy.⁷¹ Zejména velkoplošná ZCHÚ a větší lokality Natura 2000 jsou dále ovlivňovány rozšiřováním zástavby, zařízení na využití OZE, sportovišť, rekreačních areálů a dalších podnikatelských záměrů. Na stav zvláště chráněných území a jejich předmětů ochrany má významný vliv i stav okolní krajiny, její ekologická stabilita a migrační prostupnost. Pozitivně se v posledních letech projevuje zvýšené úsilí příslušných úřadů a veřejnosti v péči o chráněná území i relativně dostupnější finanční zdroje (regionální, národní i evropské) pro tuto péči, což vede ke zlepšování stavu některých ZCHÚ; pro optimální péči o všechna území by však bylo potřeba podstatně více zdrojů.

---

⁷⁰ Ústřední seznam ochrany přírody (AOPK ČR), 2.5.2022:
<https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/>

⁷¹ Podkladové analýzy pro přípravu Státního programu Společné zemědělské politiky (SZP) v programovém období 2021+, Specifický cíl F

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Obrázek 37: Velkoplošná zvláště chráněná území v ČR (zdroj: ČÚZK, AOPK ČR 2021)

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Obrázek 38: Evropsky významné lokality v ČR (zdroj: ČÚZK, AOPK ČR 2022)

Obrázek 39: Ptačí oblasti v ČR (zdroj: ČÚZK, AOPK ČR 2022)

Památné stromy

Mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí lze vyhlásit rozhodnutím orgánu ochrany přírody za památné stromy. Památné stromy je zakázáno poškozovat, ničit a rušit v přirozeném vývoji; jejich ošetřování je prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil. Památné stromy jsou často vyhlášovány (mimo jiné typy umístění) v blízkosti zemědělských pozemků.

Zvláště chráněné druhy

Druhy rostlin a živočichů, které jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné, lze podle zákona č. 114/1992 Sb. vyhlásit za zvláště chráněné. Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů se dle stupně jejich ohrožení člení na a) kriticky ohrožené, b) silně ohrožené a c) ohrožené. Vyhláška 395/1992 Sb. zahrnuje 487 ohrožených druhů vyšších cévnatých rostlin, 108 druhů hub, 15 druhů savců, 123 druhů ptáků, 11 druhů plazů, 19 druhů obojživelníků, 20 druhů ryb a kruhoústých a 116 druhů bezobratlých. Zvláště chráněné rostliny jsou chráněny ve všech svých podzemních a nadzemních částech a všech vývojových stádiích; chráněn je rovněž jejich biotop. Je zakázáno tyto rostliny sbírat, trhat, vykopávat, poškozovat, ničit nebo jinak rušit ve vývoji. Je též zakázáno je držet, pěstovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat nebo nabízet za účelem prodeje nebo výměny. Tato ochrana se však nevztahuje na druhy v kategorii ohrožené, pokud rostou přirozeně uvnitř jiných kultur a jsou-li ničeny, poškozovány nebo rušeny v přirozeném vývoji v souvislosti s běžným obhospodařováním těchto kultur. V případě výskytu silně a kriticky ohrožených druhů uvnitř jiných kultur může orgán ochrany přírody s vlastníkem nebo nájemcem pozemku uzavřít dohodu o způsobu hospodaření. Zvláště chránění živočichové jsou chráněni ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jimi užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotop. Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stádía nebo jimi užívaná sídla. Je též zakázáno je držet, chovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny.

2.2.8 Hmotný majetek a kulturní dědictví

Pro účely vyhodnocení SEA SP SZP je jako relevantní vymezení obsahu pojmu „hmotný majetek a kulturní dědictví“ chápáno zejména hmotné kulturní dědictví (např. v podobě kulturních památek, či kulturní krajiny)⁷².

V České republice se nachází značný počet památkových objektů (hrady, zámky, kláštery, kostely, zříceniny, mlýny, věže apod.) i větších památkově chráněných celků, jejichž hodnota často nespočívá primárně v cennosti jednotlivých objektů, ale právě v kontextu a vzájemných souvislostech takových ucelených souborů dochovaných staveb, náměstí, komunikací a hradeb (městské památkové rezervace apod.).

---

⁷² V navazujících částech dokumentace je tedy používán pouze pojem „kulturní dědictví“. Koncepce neobsahuje konkrétní v území umístěné projekty, které by mohly ovlivnit konkrétní hmotný majetek a pro její vyhodnocení na strategické úrovni tedy není hodnocení vlivů na „hmotný majetek“ prováděno.

Kulturně-historicky cennými prvky jsou rovněž ucelené části krajiny. Celkem je v ČR 496 památkových zón zahrnujících sídelní útvary nebo jejich části, historická prostředí, nebo části krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty. Aktuálně jsou tak v ČR vymezeny městské památkové zóny (aktuálně je jich chráněno 255), vesnické památkové zóny (216) a krajinné památkové zóny. V České republice je v současné době vyhlášeno 26 krajinných památkových zón, z toho 6 je součástí památek zapsaných na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Jedná se o tyto krajinné památkové zóny:

- Jihočeský kraj
  - a. Novohradsko
  - b. Římovsko
  - c. Čimelicko-Rakovicko
  - d. Orlicko
  - e. Libějovicko-Lomecko
- Jihomoravský kraj
  - f. Bojiště bitvy u Slavkova
  - g. Lednicko-Valtický areál (zapsaný na seznam Světového dědictví)
  - h. Vranovsko-Bítovsko
- Karlovarský kraj
  - i. Hornická kulturní krajina Abertamy-Horní Blatná-Boží Dar (zapsaná na seznam Světového dědictví)
  - j. Hornická kulturní krajina Jáchymov (zapsaná na seznam Světového dědictví)
  - k. Bečovsko
  - l. Valečsko
- Kraj Vysočina
  - m. Náměšťsko
- Královéhradecký kraj
  - n. Území bojiště u Hradce Králové
- Liberecký kraj
  - o. Lembersko
  - p. Zahrádecko
- Pardubický kraj
  - q. Slatiňansko-Slavicko
  - r. Kladubské Polabí (zapsané na seznam Světového dědictví)
- Plzeňský kraj
  - s. Chudenicko
  - t. Plasko
- Středočeský kraj
  - u. Osovsko
  - v. Žehušicko
- Ústecký kraj
  - w. Hornická kulturní krajina Háj-Kovářská-Mědník (zapsaná na seznam Světového dědictví)
  - x. Hornická kulturní krajina Krupka (zapsaná na seznam Světového dědictví)

y. Území bojiště u Přestanova, Chlumce a Varvažova

V ČR je dále aktuálně 16 památek zařazených na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Jedná se o následující památky:

- Praha – historické centrum
- Český Krumlov – historické centrum
- Telč – historické centrum
- Žďár nad Sázavou – Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře
- Kutná Hora – historické centrum, Chrám sv. Barbory, katedrála Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci
- Lednicko-valtický areál
- Kroměříž – zahrady a zámek
- Holašovice – vesnická rezervace
- Litomyšl – zámek a zámecký areál
- Olomouc – Sloup Nejsvětější Trojice
- Brno – vila Tugendhat
- Třebíč – židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa
- Hornický region Erzgebirge / Krušnohoří
- Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem
- Západočeský lázeňský trojúhelník (zahrnující Památkovou rezervaci Mariánské Lázně a Valy s lázeňskou kulturní krajinou, Památkovou rezervaci Františkovy Lázně a Cheb s lázeňskou kulturní krajinou, a památkovou rezervaci Karlovy Vary s lázeňskou kulturní krajinou) jako součást souboru Slavná lázeňská města Evropy
- Jizerskohorské bučiny

Řada dalších památek v ČR se o zařazení na Seznam uchází (jsou zařazeny na tzv. indikativní seznam), včetně některých památek zahrnujících staré průmyslové objekty a krajinné i městské celky.

V krajině jsou kromě kulturních památek a dalších architektonicky cenných a historicky významných staveb chráněny i ostatní součásti krajinné struktury, jako jsou aleje, rybníky, doklady hospodaření a četné drobné památky, které dohromady utvářejí harmonické prostředí. Krajinné památkové zóny jsou území chráněná přednostně pro kulturní hodnoty krajiny. Znamená to, že nemusejí nezbytně mít výjimečnou přírodní nebo ekologickou kvalitu, i když většinou se zde ochrana kulturního a přírodního dědictví prolíná a doplňuje. Krajinné památkové zóny ilustrují typické rysy české, moravské a slezské kulturní krajiny a Česká republika má v jejich ochraně velký potenciál. Zastoupení řady typů, jimiž jsou například rybníkářské, chmelařské nebo viniční kulturní krajiny, strukturálně výrazné doklady členění polí a podobně, však zatím v této kategorii ochrany chybí.

Celá Česká republika je považována za území s archeologickými nálezy (dále jen „UAN“), které je podle stavu poznání rozděleno do 4 kategorií. I. kategorie – území s pozitivně prokázaným výskytem archeologických nálezů; II. kategorie – území, kde se pravděpodobnost výskytu archeologických nálezů pohybuje v rozmezí 51 – 100% (sem

patří všechny sídelní útvary a obce s první písemnou zmínkou již ve středověku, kterých je převážná většina, území v těsné blízkosti ÚAN I. atd.); III. kategorie – území, které mohlo být osídleno či jinak využíváno člověkem, ale výskyt archeologických nálezů nebyl dosud pozitivně prokázán, pravděpodobnost výskytu je 50% (prakticky při každé stavbě na tomto území může dojít k objevení nové, dosud neznámé lokality); IV. kategorie – území, kde není reálná pravděpodobnost výskytu archeologických nálezů (vytěžené a archeologicky již prozkoumané plochy).

2.2.9 Hluk

Vývoj hlukové zátěže obyvatelstva v ČR

Údaje o úrovni hlukové zátěže na celostátní úrovni poskytují zejména výstupy Strategického hlukového mapování realizovaného na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES o hodnocení a řízení hluku ve venkovním prostředí (Směrnice Environmental Noise Directive, END). Publikovány jsou výstupy zatím 3 kol mapování, z let 2012 a 2017, které umožňují stanovit základní trendy (výstupy z posledního kola strategického hlukového mapování by měly být publikovány v průběhu roku 2022).

Z dostupných údajů vyplývá, že ve většině městských aglomerací počet obyvatel exponovaných hlukové zátěži ze silniční dopravy přesahující mezní hodnotu mezi roky 2012 a 2017 poklesl, výjimky však tvoří aglomerace Praha a aglomerace Liberec. V aglomeraci Praha bylo v roce 2017 celodenně exponováno hluku nad mezní hodnotu 8,4 % obyvatel, v noci dokonce 10,1 % obyvatel. Situaci v aglomeraci Praha ovlivňuje rostoucí intenzita silniční dopravy a stále nedokončený obchvat pro tranzitní dopravu. Naopak v aglomeraci Plzeň hluková expozice nad mezní hodnotu poklesla o 75,7 % (indikátor L_{dvn}), jedná se o důsledek odvedení většiny tranzitní dopravy mimo území města. Obdobný trend hlukové expozice je možné sledovat v aglomeracích Ostrava a Olomouc, kde je podíl obyvatel exponovaných nad mezní hodnotu (2,5 % pro indikátor L_{dvn}) vůbec nejnižší ze všech aglomerací ČR.

V období 2012–2017 expozice hlukové zátěži ze silniční dopravy nad mezní hodnotu ve většině krajů poklesla, nejvýrazněji v kraji Karlovarském (o 64,9 %). Nárůst vysoké hlukové expozice byl registrován pouze v krajích Moravskoslezském (o 23,8 %) a Jihomoravském (o 23,4 %), v těchto krajích výrazně narůstá intenzita silniční dopravy, v Moravskoslezském kraji v souvislosti se zlepšením dopravní dostupnosti vzhledem ke zprovoznění nových úseků dálnice D1.

Výdaje na realizaci protihlukových opatření na silniční infrastrukturu rostou, v roce 2018 bylo vynaloženo 232,8 mil. Kč, což je o 8,7 % více než v roce předešlém a více než dvojnásobný výdaj ve srovnání s rokem 2015. Délka protihlukových stěn na konci roku 2018 dosáhla 412,4 km, v roce 2018 bylo zprovozněno 6,7 km protihlukových stěn na dálnicích a silnicích 1. třídy. (zdroj: Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2018, Cenia, 2019).

Současný stav hlukové zátěže obyvatelstva v ČR

Hluková zátěž je v ČR významným faktorem ovlivňujícím kvalitu životního prostředí a zdraví obyvatelstva. Nejvýznamnějším zdrojem hlukové zátěže ve venkovním prostředí v ČR je silniční doprava. V oblastech s překročenou mezní hodnotou pro

indikátor celodenního obtěžování hlukem ze silniční dopravy (L_{dvn}), která je stanovena na 70 dB, žilo v roce 2017 dle výsledků Strategického hlukového mapování (SHM) celkově 213,6 tis. obyvatel (cca 2 % obyvatel ČR). V nočních hodinách (22–06 hod, indikátor L_n), kdy platí nižší mezní hodnota 60 dB, se jednalo o 279,6 tis. obyvatel.

Hluková zátěž ze silniční dopravy je největší v městských aglomeracích. V roce 2017 zde žilo 72,3 % obyvatel z celkového počtu obyvatel ČR exponovaných celodenní hlukové zátěží nad mezní hodnotu (indikátor L_{dvn}). Celkově bylo celodenní hlukové zátěží ze silniční dopravy nad 55 dB (v aglomeracích i mimo aglomerace) v ČR exponováno cca 2,5 mil. obyvatel, což odpovídá 23,5 % obyvatel ČR.

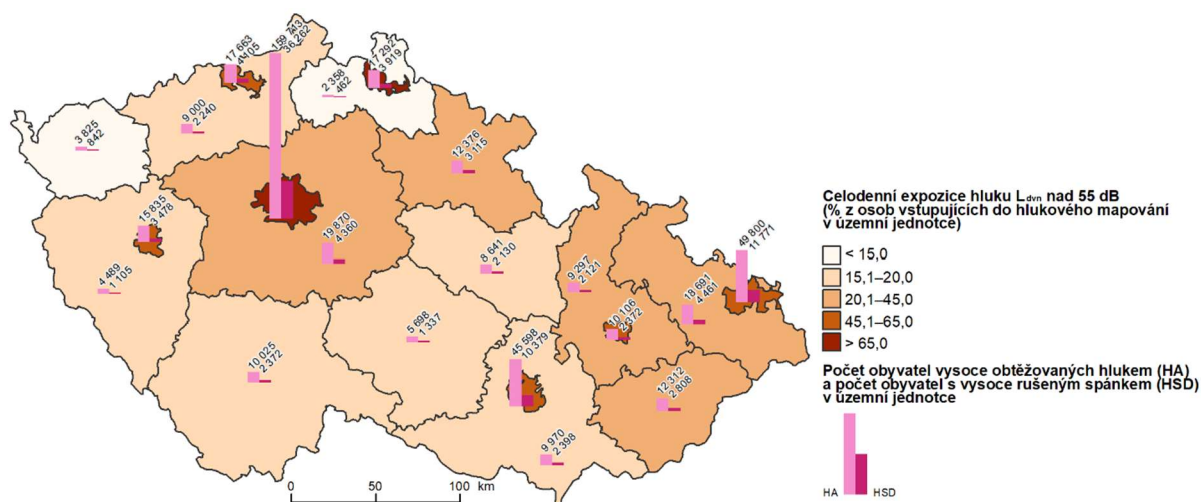
V aglomeracích ČR bylo v roce 2017 exponováno celodenní hlukové zátěží ze silniční dopravy nad mezní hodnotu 70 dB celkem 11,5 tis. obytných budov, z toho v Praze se jednalo o 6,2 tis. obytných objektů a v Brně o 1,6 tis. budov. Pokud jde o školská zařízení s hlukovou expozicí nad mezní hodnotu, celkově jich bylo registrováno 164, z toho v Praze 101 a v Brně 26. Lokalizace lůžkových zdravotnických zařízení do lokalit s vysokou hlukovou zátěží je v ČR výjimečná, celkově se jednalo o 5 zdravotnických zařízení, z toho 3 v aglomeraci Praha.

Mimo aglomerace měly v roce 2017 největší hlukovou zátěž z hlavních silnic kraje Středočeský a Královéhradecký, kterými procházejí hlavní silniční a dálniční tahy. Nejnižší hlukovou zátěž mimo aglomerace má kraj Liberecký (1,2 tis. obyvatel celodenně exponováno nad mezní hodnotu), kde je intenzivní silniční doprava a s ní související hluková zátěž je soustředěna zejména do aglomerace Liberec.

Provoz na hlavních železničních tratích, po kterých projede minimálně 30 tis. vlaků za rok, byl v roce 2017 zdrojem hlukové zátěže (indikátor L_{dvn}) nad mezní hodnotu 70 dB pro celkově 19,0 tis. obyvatel. Hluk z železniční dopravy zasahuje zejména oblasti mimo městské aglomerace, v regionálním členění je hluková zátěž ze železniční dopravy největší v krajích Středočeském, Ústeckém a Pardubickém, kterými procházejí koridorové tratě mezinárodního významu. Letiště Václava Havla v Praze, které bylo jako jediné letiště v ČR v rámci 3. kola SHM hodnoceno, je zdrojem hlukové zátěže nad mezní hodnotu pro celkem 2,4 tis. obyvatel celodenně a 3,3 tis. osob v noci, z převážné části žijících v aglomeraci Praha. (zdroj: Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2020, Cenia, 2021)

Obrázek 40: Podíl plochy krajů ČR a aglomerací zasažené celodenním hlukem (indikátor L_{dn}) nad 55 dB a počet obyvatel exponovaných celodennímu hluku nad mezní hodnotu [% , počet obyvatel], 2017

Zdroj: Zpráva o životním prostředí České republiky v roce 2020, Cenia, 2021

2.3 Pravděpodobný vývoj životního prostředí bez provedení koncepce

Emise skleníkových plynů a adaptace na změnu klimatu

Klimatická změna

Klimatická změna je svou povahou globálním fenoménem (i když její projevy se regionálně mohou zásadně lišit) a její průběh je a do budoucna zůstane nezávislý na tom, zda a jak bude SP SZP realizován (eventuální opatření s vlivem na emise skleníkových plynů nebudou mít v časovém rámci relevantním pro implementaci SP SZP na podobu klimatických trendů vliv). Budoucí vývoj klimatické změny je nicméně důležitý z hlediska podmínek (rizik), za nichž bude probíhat jeho implementace.

Aktualizovaná „Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR“⁷³ pracuje s prognózou klimatické změny a jejích důsledků rozpracovanou v rámci aktualizované Komplexní studie dopadů, zranitelnosti a zdrojů rizik souvisejících se změnou klimatu v ČR z roku 2015 (Aktualizace 2019) zpracované širokým týmem expertů pod vedením

⁷³ Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR. 1. aktualizace pro období 2021 – 2030. MŽP ČR, 2021.

ČHMÚ. Studie pracuje s tzv. RCP scénáři (Representative Concentration Pathways), přičemž pro většinu analýz platí, že do přibližně poloviny století není rozdíl mezi RCP scénáři v rozsahu očekávaných dopadů podstatný a výrazné a hmatatelné rozdíly v odhadovaných hodnotách indikátorů lze spolehlivě indikovat až pro druhou polovinu století (viz <http://www.klimatickazmena.cz>). Z vybraných RCP scénářů, RCP2.6 relativně nejlépe reprezentuje vývoj klimatu při naplnění tzv. Pařížské dohody. Nicméně jeho dosažení je vázáno na poměrně zásadní obrát ve vývoji emisí v průběhu příštích 10 let a tomuto obrátu přes politické prohlášení reálná data nenasvědčují. Naopak z krátkodobého pohledu nelze vyloučit ani vývoj emisí podle RCP8.5. Scénář RCP4.5 je pak autory označován jako nejrealističtější.

Hlavní trendy identifikované citovanou analýzou shrnuje tabulka 15 níže.

Tabulka 14: Trendy změny klimatu v Česku

Hlavní projevy	1. období (do r. 2039)	2. období (2040–2069)			Související příčiny, projevy, důsledky a jejich změny
		RCP2.6	RCP4.5	RCP8.5	
Zvyšování průměrné teploty vzduchu	Růst průměrné roční teploty o 1 °C Růst počtu tropických dnů o 3 až 8	Růst průměrné roční teploty o 1,1 °C Růst průměrné zimní teploty o 1,2 °C Růst počtu tropických dnů o 6 až 10	Růst průměrné roční teploty o 1,3 °C Růst průměrné zimní teploty o 1,4 °C Růst počtu tropických dnů o 10 až 14	Růst průměrné roční teploty o 1,8 °C Růst průměrné zimní teploty o 2,1 °C Růst počtu tropických dnů o 16 až 22	Zvýšení výparu/evapotranspirace Prodlužování bezesrážkových období Četnější výskyt podmínek pro vznik přírodních požárů (včetně lesních) Změny využití území vyvolané klimatickou změnou – jiná balance Prodloužení vegetační sezony Častější přechody přes 0 °C v zimě Průběh zimy – méně sněhu (hlavně v nížinách) Nárůst počtu letních a tropických dnů Pokles počtu mrazových a ledových dnů Zvýšená proměnlivost průměrných denních teplot v zimě Snížená proměnlivost průměrných denních teplot v létě
Zvýšená pravděpodobnost výskytu dlouhodobého sucha	Růst průměrné roční teploty o 1 °C Růst počtu epizod Růst délky bezesrážkových období	Růst průměrné roční teploty o 1,1 °C Růst počtu epizod Růst délky bezesrážkových období	Růst průměrné roční teploty o 1,3 °C Růst počtu epizod Růst délky bezesrážkových období	Růst průměrné roční teploty o 1,8 °C Růst počtu epizod Růst délky bezesrážkových období	Prodlužování délky vln veder a jejich intenzity Zvýšení výparu/evapotranspirace Poklesy průměrné relativní vlhkosti v létě Prodlužování bezesrážkových období Četnější výskyt podmínek pro vznik přírodních požárů (včetně lesních) Změny využití území vyvolané klimatickou změnou – jiná balance Pokles srážek na jaře/létě/ Zvýšená proměnlivost denních srážkových úhrnů v létě
Potenciální změny míry nebezpečí povodní a přívalových povodní	Změny v rozložení srážek v průběhu roku (+5 až +9 %) Zvyšování extrémních srážkových intenzit (SRA>20 +0,5	Změny v rozložení srážek v průběhu roku (–5 až + 10 %) Zvyšování extrémních srážkových intenzit	Změny v rozložení srážek v průběhu roku (0 až +12 %) Zvyšování extrémních srážkových intenzit (SRA>20 +1 den)	Změny v rozložení srážek v průběhu roku (+5 až +20 %) Zvyšování extrémních srážkových intenzit (SRA>20	Zvyšování četnosti dnů s vyššími srážkami (přívalové srážky)a celkový úhrn epizod Prodlužování délky vln veder Zvýšení výparu Prodlužování bezesrážkových období Změny využití území vyvolané klimatickou změnou – jiná balance Změny vegetační sezóny (Prodloužení vegetační sezony, změny načasování růstových fází) Nárůst srážek v zimě

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

	dne)			+1,5 dne)	Zvýšená proměnlivost denních srážkových úhrnů v létě
Změna výskytu extrémních jevů – Vysoké teploty	Růst počtu tropických dnů o 3 až 8 Růst počtu a délky horkých vln	Růst počtu tropických dnů o 6 až 10 Růst počtu a délky horkých vln	Růst počtu tropických dnů o 10 až 14 Růst počtu a délky horkých vln	Růst počtu tropických dnů o 16 až 22 Růst počtu a délky horkých vln	Zvýšení výparu Četnější výskyt podmínek pro vznik přírodních požárů (včetně lesních) Změny využití území vyvolané klimatickou změnou – jiná balance Prohloubení efektu tepelného ostrova města
Změna výskytu extrémních jevů – Vydáté srážky	Změny v rozložení srážek v průběhu roku Zvyšování extrémních srážkových intenzit	Změny v rozložení srážek v průběhu roku Zvyšování extrémních srážkových intenzit	Změny v rozložení srážek v průběhu roku Zvyšování extrémních srážkových intenzit	Změny v rozložení srážek v průběhu roku Zvyšování extrémních srážkových intenzit	Zvyšování četnosti dnů s vyššími srážkami (přítalové srážky) a celkový úhrn epizod Četnější výskyt extrémních konvekčních meteorologických jevů (bouře) Změny využití území vyvolané klimatickou změnou – jiná balance Nárůst srážek v zimě Pokles srážek na jaře/létě Zvýšená proměnlivost denních srážkových úhrnů v létě Snížená proměnlivost denních srážkových úhrnů na jaře Změny vegetační sezóny...Prodloužení vegetační sezony
Změna výskytu dalších extrémních jevů – vítr, bouře, letní smog, ...					Četnější výskyt extrémních konvekčních meteorologických jevů (bouře, větrné smrště) Znečištění atmosféry v důsledku dlouhodobého sucha a/nebo rizika přírodních požárů Dlouhodobá inverzní situace (letní smog ve městech)

Zdroj: ČHMÚ. Aktualizace Komplexní studie dopadů, zranitelnosti a zdrojů rizik souvisejících se změnou klimatu v ČR z roku 2015 (Aktualizace 2019).

Z uvedeného vyplývá, že změny klimatu v podmínkách ČR jsou spojeny zejména s předpokladem výskytu výraznějších výkyvů počasí projevující se častějšími přivalovými dešti, delšími obdobími sucha, vlnami horka, teplejšími a vlhčími zimami s menším množstvím sněhu apod. Průvodním jevem regionální změny klimatu je výskyt epizod s vysokou rychlostí větru spojených s přechody hlubokých tlakových níží přes kontinent, zejména v zimě, což představuje rizika např. pro lesní porosty, zemědělství (půdu či některé plodiny), stavby, energetiku (přenosové a distribuční sítě) a obyvatelstvo.

Emise skleníkových plynů

Oficiální prognózu vývoje emisí skleníkových plynů a souvisejících trendů k plnění národních a mezinárodních cílů související s ochranou klimatu poskytuje Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu, schválený vládou 13. ledna 2020. V něm obsažené projekce emisí skleníkových plynů vycházejí z údajů tehdy poslední dostupné inventarizace emisí a propadů skleníkových plynů⁷⁴. Projekce emisí obsahují dva scénáře (WEM [with existing measures] – počítá s efektem současných politik a opatření na vývoj emisí skleníkových plynů, WAM [with additional measures] – počítá s efektem plánovaných politik a opatření na vývoj emisí skleníkových plynů).

Aktualizované scénáře zohledňující údaje Národního sdělení 2021 o vývoji emisí včetně LULUCF⁷⁵ se shodují v předpokladu stagnace emisí po roce 2040. Evropský cíl k roku 2030, který je současně národně stanovený příspěvek (NDC) pro potřeby implementace Pařížské dohody, stanoví pokles čistých emisí (tj. včetně sektoru LULUCF) o 55 % vůči úrovni emisí v roce 1990. Dle scénáře WEM by emise ČR včetně LULUCF měly do roku 2030 poklesnout o 45,1 % a pro scénář WAM o 57,0 % (obojí vůči roku 1990). Cíl Pařížské dohody by tak ČR splnila pouze při naplnění scénáře s dodatečnými opatřeními (Obr. 41). Lze rovněž očekávat, že plnění tohoto cíle bude ovlivňovat nepříznivý vývoj bilance emisí a propadů v LULUCF, který je málo závislý na vývoji výkonu ekonomiky.

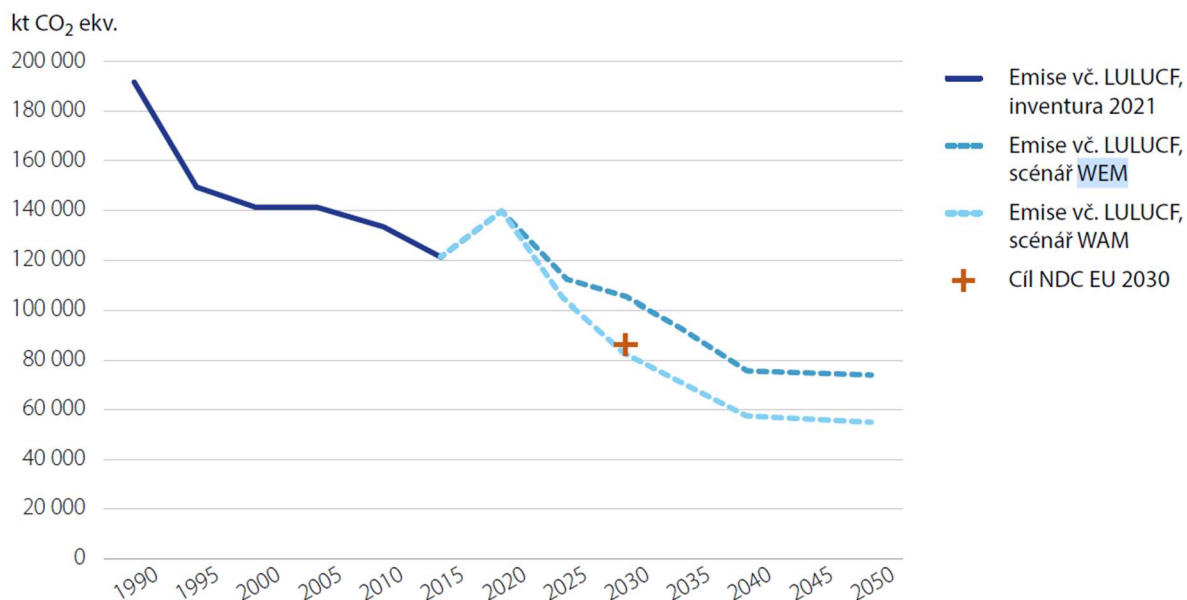
---

⁷⁴ Tedy Národního sdělení dle Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu. ČHMU: National Greenhouse Gas Inventory Report of the Czech Republic (reported inventories 1990–2017). 2019.

⁷⁵ Viz např. Cenia, Vyhodnocení Politiky ochrany klimatu v ČR klimatu. 2021.

Obrázek 41: Výsledky projekcí celkových emisí skleníkových plynů pro scénáře WEM a WAM (včetně LULUCF) aktualizované dle inventury 2021

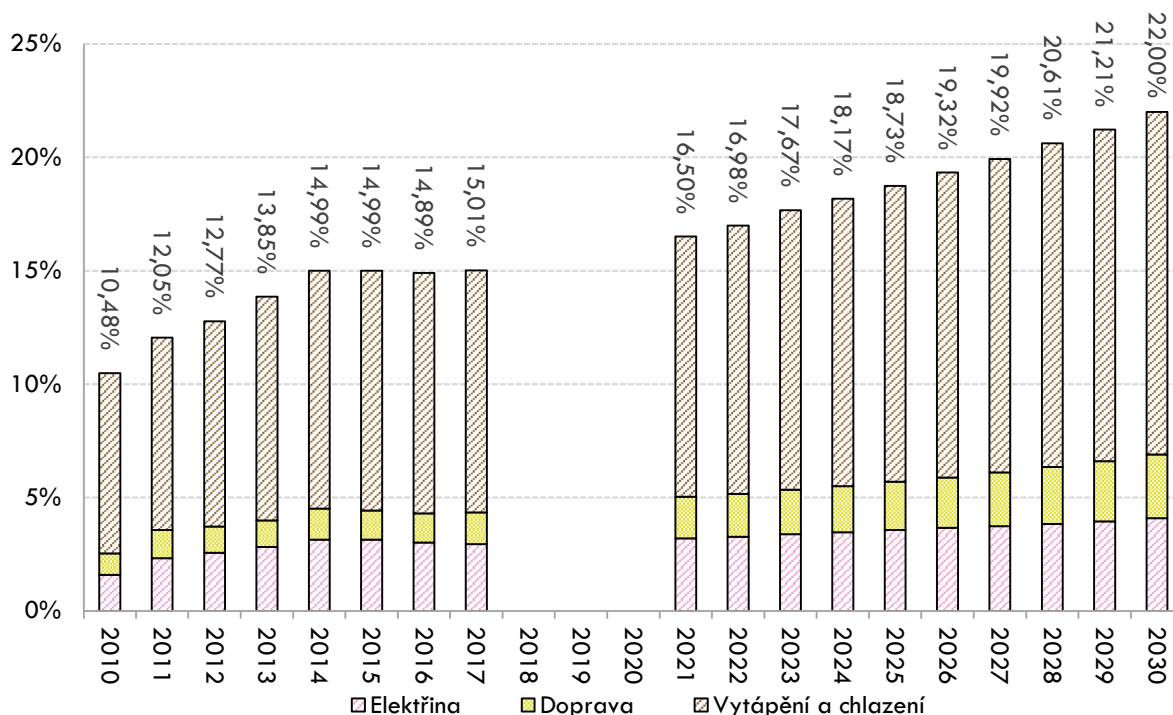
Zdroj: ČHMÚ (převzato z: Vyhodnocení Politiky ochrany klimatu v ČR klimatu. 2021)

Vývoj uplatňování OZE

Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu poskytuje odhad vývoje při uplatňování již existujících a připravovaných politik a opatření. Do roku 2040 by obnovitelné zdroje dle schválené Státní energetické koncepce měly tvořit 17-22 % podíl na primárních energetických zdrojích a 18-25 % na hrubé výrobě elektřiny.

Obrázek 42: Odhad vývoje podílu OZE do roku 2030 v dělení na jednotlivé sektory

Zdroj: Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu. 2020

Česká republika v tomto kontextu navrhuje příspěvek k evropskému cíli do roku 2030 na úrovni 22 %, což je nárůst o 9 procentních bodů v porovnání s vnitrostátním cílem ČR na úrovni 13 % pro rok 2020.⁷⁶

Uvedené prognózované trendy reflektují závazky, jejichž splnění vyžaduje realizaci řady souvisejících politik a opatření (včetně legislativních), které jsou postupně připravovány, respektive implementovány ve všech relevantních sektorech ekonomiky. Zároveň ale podléhají dalšímu vývoji, zejména v souvislosti s návrhy na úrovni EU na zpřísňování klimatických cílů (European Green Deal). Vzhledem k rozsahu a zaměření SP SZP by jeho nerealizace patrně neznamenal zásadní zvrat či zastavení pozitivního vývoje, ale zvýšila by riziko, že ČR nenaplní stanovené, popř. budoucí klimatické cíle.

Ovzduší

Hodnocení budoucího vývoje je zaměřena na látky, které jsou z hlediska ochrany ovzduší prioritní a SP SZP ČR může mít dopad na jejich emise. Jedná se především o amoniak, oxidy dusíku a suspendované částice. S tím, jak klesají primární emise TZL, souvisí imisní situace suspendovaných částic stále více s emisemi oxidů dusíku a amoniaku, jakožto prekurzorů sekundárního aerosolu, který již tvoří na většině území ČR podílově nejvýznamnější část znečištění suspendovanými částicemi.

S postupujícími legislativními a koncepčními opatřeními lze očekávat postupný pokles emisí všech prioritních látek ze zdrojů znečišťování ovzduší v ČR. Nejvýraznější relativní snížení emisí lze očekávat

⁷⁶ Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu, 2020.

v sektoru individuálního vytápění domácností vlivem dotačních programů, v důsledku postupného uvědomění si ekologických souvislostí ve společnosti v kontextu generační obměny obyvatelstva a rostoucí životní úrovně doprovázené cenovou dostupností nízkoemisních a bezemisních zdrojů tepla pro vytápění. To ve střednědobém horizontu pravděpodobně povede k měřitelnému zlepšení kvality ovzduší, a to především v malých sídlech. Tato objektivní změna však bude obtížně hodnotitelná, protože k ní dojde nejvíce v místech bez dostatečně dlouhé časové řady měření kvality ovzduší (centra malých sídel, kde jsou občasně prováděna kampaňová měření, většinou zde ale nejsou umístěny stálé stanice Státní sítě imisního monitoringu). Svoji roli v hodnocení změny bude i nadále hrát meziroční kolísání rozptylových podmínek, které skryje většinu pozitivních efektů těchto opatření. Hodnotitelné budou tyto efekty pravděpodobně spíše prostřednictvím změny podílu jednotlivých typů zdrojů na imisní koncentraci než absolutní úrovní imisního příspěvku vytápění, která je silně závislá na rozptylových podmínkách v měřeném období.

Ke snižování emisí bude i nadále docházet v průmyslovém sektoru, kde ale nelze očekávat významnou relativní změnu s ohledem na stávající technologickou úroveň, která u významných znečišťovatelů již odpovídá BAT. Prostor pro snižování emisí TZL je zde již poměrně malý. V horizontu 5 let budou mít proto pravděpodobně větší vliv na kvalitu ovzduší pokračující snižování emisí NO_x a SO_2 z velkých spalovacích zařízení než vliv snižování emisí primárních TZL. Vzhledem k mechanismům šíření znečištění z velkých spalovacích zdrojů se tyto změny budou projevovat regionálně až celostátně.

V řadě městských lokalit bude i nadále klíčovým faktorem kvality ovzduší automobilová doprava. I přes zlepšující se emisní parametry motorů lze v době působnosti SP SZP ČR očekávat pouze málo významné snížení znečištění v těchto lokalitách, mimo jiné také z důvodu pomalého přechodu k alternativním palivům a elektromobilitě i nedostatečné rychlosti zavádění infrastrukturních a technickoorganizačních opatření v dopravě. Svou roli při pomalém snižování imisní zátěže z dopravy ve velkých městech budou sehrávat také procesy tvorby sekundárního aerosolu, které jsou v případě automobilových emisí velmi intenzivní, a kromě skladby emisí závisejí i na meteorologických podmínkách a klimatické změně. Automobilová doprava bude patřit nadále k sektorům s nejvyšším potenciálem snižování emisí oxidů dusíku, a tedy i suspendovaných částic sekundárního původu.

Celkově lze očekávat, že stávající problémy kvality ovzduší budou v horizontu působnosti SP SZP ČR sice zmírněny, ale ne odstraněny. Míra zlepšení je těžko předvídatelná s ohledem na řadu tuzemských i zahraničních faktorů. Je pravděpodobné, že bez realizace SP SZP ČR bude nadále v ČR lokálně překračován imisní limit pro nejvyšší denní koncentrace suspendovaných částic PM_{10} a v řadě lokalit bude docházet k překročení imisního limitu pro $\text{PM}_{2,5}$ a benzo[a]pyren. V této souvislosti nelze opomenout bezprahové působení těchto látek a očekávané výrazné zpřísnění imisních limitů směrem k doporučeným hodnotám WHO. Z hlediska plnění imisních limitů v ČR se tato změna připravovaná na evropské úrovni dotkne nejvíce suspendovaných částic $\text{PM}_{2,5}$, což oproti současnosti ještě zvýší tlak na snížení emisí prekurzorů sekundárních částic, tedy v sektoru zemědělství na emise amoniaku a oxidů dusíku. Emise oxidů dusíku budou regulovány opatřeními v průmyslu, dopravě a vytápění domácností navrženými v sektorových i průřezových strategiích. Nerealizace SP SZP ČR by proto na imisní koncentrace těchto látek neměla zásadní dopad. Naproti tomu emise amoniaku jsou dány dominantně vývojem v zemědělství. Bez realizace SP SZP ČR by pokračoval dosavadní neuspokojivý trend emisí této látky, což by prostřednictvím tvorby sekundárního aerosolu podporovalo stagnaci nebo nárůst imisních koncentrací suspendovaných částic $\text{PM}_{2,5}$, a tedy narůstající problémy s plněním imisního limitu $\text{PM}_{2,5}$.

Veřejné zdraví

Česká populace stárne, střední délka života ještě stále nedosáhla průměru zemí EU, narůstá výskyt diabetu, přetrvává vysoká nemocnost na kardiovaskulární nemoci a nádorová onemocnění. Životní styl, zejména dostatek pohybu a zdravé výživy, je také neuspokojivý.

Nerealizace intervencí SP SZP nebo jejich nedostatečná realizace zejména u intervencí s potenciálem ovlivnit determinanty zdraví, by znamenala další nárůst antimikrobiální rezistence ohrožující život pacientů s infekcemi léčenými ATB, postupné zhoršování, nebo alespoň nezlepšování kvality pitné vody z hlediska obsahu pesticidních látek. situaci nepodporující zlepšení životního stylu podmínkami pro pohyb v přírodě a nabídkou lokálních potravin, zejména ovoce a zeleniny a lepší kvalitou potravin.

Půda a horninové prostředí

Stav zemědělské půdy je přímo závislý na způsobu hospodaření. Lze předpokládat, že bez zásadních a systémových změn v zemědělství bude většina degradačních procesů, které v současné době ohrožují zemědělskou půdu (blíže viz kap. 2.2.5) dále pokračovat a bude docházet k dalšímu zhoršování stavu půd oproti současnosti. Degradace zemědělské půdy je dále umocněna probíhající změnou klimatu a extrémními projevy počasí, které přímo ovlivňují zejména intenzitu erozních procesů a tím i erozní ohroženost půd. Celkově je možné podle uvažovaných klimatických scénářů odhadovat, že škody způsobené vodní i větrnou erozí budou v roce 2030 až dvojnásobné ve srovnání se současným stavem (ÚZEI 2019). Nerealizace koncepce by znamenala omezení možností financování některých aktivit a opatření směřovaných ke zmírnění tohoto nežádoucího vývoje. Hypotetická absence SZP by pak pravděpodobně přinesla mnoho změn v hospodaření, od úplného upouštění od hospodaření v méně úrodných a jinak znevýhodněných oblastech až po ještě intenzivnější a prostřednictvím podmínek hospodaření, které jdou nad rámec zákonných povinností, neregulovanou exploataci oblastí úrodných a jinak nechráněných, což by mohlo mít zásadní dopady na kvalitu půdy a celkový stav krajiny v těchto oblastech. Nicméně i v případě realizace SP SZP je otázkou, do jaké míry může koncepce ve stávající podobě reálně k řešení výše uvedených problémů přispět. Ve velké míře totiž umožňuje zachování stávajících postupů intenzivního zemědělství, které k degradaci půdy a poškozování zemědělské krajiny vedou.

Realizace některých podporovaných investic může být spojena se záborem ZPF, nicméně příspěvek koncepce v tomto směru lze považovat za velmi malý a je zřejmé, že i v případě jejího neprovedení lze očekávat pokračování současných trendů ve využití území, kde negativním trendem je právě úbytek zemědělské a lesní půdy na úkor zastavěných a ostatních ploch. Lze předpokládat, že uvedený trend bude pokračovat i přes deklarované snahy posílit ochranu zemědělské půdy, i když díky větší pozornosti věnované této tématice v rámci plánovacích a povolovacích procesů patrně pomalejším tempem než doposud.

Voda

S ohledem na přísné legislativní požadavky, které stanoví relativně ambiciózní cíle ochrany vod, a nástroje plánování v oblasti vod, lze v blízké budoucnosti očekávat další postupné zlepšování stavu vod a vodních útvarů. Kvalita podzemních a povrchových vod a vodních zdrojů se bude pravděpodobně dále zlepšovat, i když stále bude negativně ovlivňována přísunem znečišťujících látek z bodových i plošných zdrojů znečištění, přičemž lze předpokládat, že dále narůstat bude význam plošných zdrojů znečištění. Navíc je možné očekávat, že některé procesy, které kvalitu vod významně ohrožují, budou v budoucnu umocněny probíhající změnou klimatu a extrémními projevy počasí jako jsou zejména suché periody a přívalem srážky. Vyšší teploty a případné nižší srážkové úhrny nebo změny v rozložení srážek během roku mohou způsobit horší doplňování zásob podzemní vody a také nižší průtoky v tocích a jejich vysychání a zaklesávání hladiny ve vodních nádržích během teplé části roku, což by bylo při zachování stávající úrovně znečišťování

nevyhnutelně spojeno s dalším zhoršením kvality podzemních i povrchových vod, zvýšením koncentrací znečišťujících látek, zhoršením fyzikálních a fyzikálně chemických parametrů povrchových vod (kyslíkové poměry, trofie a další), zhoršením projevů eutrofizace ve stojatých vodách a celkovým narušením ekologických funkcí a stavu vodních ekosystémů. V této souvislosti narůstá význam opatření, která směřují k udržitelnému hospodaření s vodou a nápravě stávajícího nevyhovujícího stavu a zejména k omezení vnosu znečištění, což v případě zemědělství a lesnictví musí být spojeno se změnami ve způsobu hospodaření na zemědělské a lesní půdě. Nerealizace koncepce ve smyslu hypotetické absence SZP by pravděpodobně přinesla mnoho změn v hospodaření, od úplného upouštění od hospodaření v méně úrodných a jinak znevýhodněných oblastech až po ještě intenzivnější a prostřednictvím podmínek hospodaření, které jdou nad rámec zákonných povinností, neregulovanou exploataci oblastí úrodných a jinak nechráněných, což by mohlo mít zásadní dopady zejména na kvalitu povrchových i podzemních vod a celkový stav krajiny v těchto oblastech.

Nerealizace koncepce by také znamenala omezení možností financování některých postupů, opatření a investic přímo cílených na ochranu povrchových a/nebo podzemních vod a vodního režimu krajiny, nebo nepřímo k této ochraně přispívajících, což by mohlo znamenat další zhoršování nebo zachování nepříznivého stávajícího stavu. Implementace některých opatření navrhovaných v rámci SP SZP naopak může být v závislosti na typu a podobě konkrétních podpořených projektů spojena i s negativním ovlivněním povrchových a podzemních vod (např. podpora odstraňování povodňových škod a technických protipovodňových opatření může znamenat další tlak na úpravy vodních toků) a v těchto případech by mohla být nerealizace koncepce vnímána jako pozitivní.

Odpady

Vzhledem k tomu, že problematika odpadů (vznik odpadů a nakládání s odpady) je řešena především v souvisejících koncepcích platných jak pro celé území ČR (Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015 – 2024 s výhledem do roku 2035), tak v krajských plánech odpadového hospodářství a dále v Programu předcházení vzniku odpadů (2014), lze očekávat, že i v případě nerealizace SP SZP nedojde k žádné významné změně v produkci či nakládání s odpady. Na úrovni operačních programů je problematika nakládání s odpady a předcházení vzniku odpadů řešena v Operačním programu Životní prostředí 2021–2027 (2020), resp. Operačním programem Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost 2021–2027 (2021).

SP SZP má vazbu především na biologicky rozložitelné odpady, nicméně i tyto jsou řešeny především v odstavci výše uvedenými koncepcemi.

Zároveň podpora zařízení bioplynových stanic (BPS) v programovém období 2022–2027 nebude řešena v rámci SP SZP. Bylo dohodnuto, že:

- výstavba nových nebo modernizace a intenzifikace stávajících zařízení odpadových BPS provozovaných dle § 21 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech.
- úprava a technologické dovybavení umožňující stávajícím zemědělským BPS přijímat odpady

bude spadat do oblasti podpory Operačního programu životní prostředí s tím, že nezbytnou podmínkou podpory BPS bude navyšování kapacity zařízení pro příjem odpadů. V rámci OP ŽP naopak nebudou podporovány projekty na výstavbu nových zemědělských BPS, prioritou MŽP je podpora zařízení BPS zpracovávajících biologicky rozložitelný odpad.

Příroda a krajina, biodiverzita, lesy

Biodiverzita, ekosystémy, krajina

Zemědělské hospodaření bude probíhat i bez ohledu na podporu ze strany SZP a lze těžko posoudit, jaké důsledky by absence dotací měla. Na části pozemků by se hospodařilo i nadále a na části by bylo od hospodaření upuštěno, což by pravděpodobně zasáhlo především méně výnosné pozemky. Úplné upuštění od hospodaření lze většinou považovat z hlediska ochrany přírody a krajiny v našich podmínkách za negativní, spojené s úbytkem druhů vázaných na bezlesí a otevřených přírodních biotopů, a to i mimo ZCHÚ. Některé dílčí vlivy upuštění od hospodaření by byly i pozitivní, např. menší zatížení některých vodních toků pesticidy a živinami a snížení vlivu eroze nebo upuštění od příliš intenzivního nebo nevhodného managementu. Tam, kde by se hospodařilo i bez dotací, by ale mohlo docházet i k větším negativním vlivům než s dotacemi, protože zemědělec čerpající podporu musí kromě zákonných požadavků dodržovat také podmínky podpory, zejména DZES, byť pro významné snížení negativních vlivů na přírodu a krajinu nejsou DZES dostatečné. Environmentálně šetrnější typy hospodaření (ekologické zemědělství, managementy podporované intervencemi AEKO) by bez dotací patrně nebyly udržitelné a byly by uplatňovány v mnohem menší míře.

Co se týče dalších faktorů ovlivňujících stav přírody a krajiny mimo rámec SZP, do budoucna lze očekávat další rozšiřování zástavby a infrastruktury ve volné krajině, s čímž souvisí prohlubování stávajících problémů, zejména zhoršování průchodnosti krajiny pro živočichy, degradace, fragmentace a ubývání přírodních biotopů a nízká ekologická stabilita krajiny. To vede rovněž ke zhoršování stavu populací ohrožených druhů a změnám početnosti a diverzity volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Naopak pozitivním trendem je realizace projektů zaměřených na druhovou ochranu, vytváření a obnovu krajinných prvků, obnovu vodního režimu, péči o přírodní biotopy nebo zelenou infrastrukturu v krajině.

Lesy

Současný převážně špatný zdravotní stav lesů je dán synergickým působením více faktorů, zejména dlouhodobě nevhodným způsobem hospodaření s převažující výsadbou smrku v nevhodných klimatických podmínkách, nízkou druhovou, věkovou a prostorovou diverzitou porostů, odvodněním, klimatickými změnami, kůrovcovou gradací a znečištěním ovzduší. Tyto faktory budou i nadále působit, přestože i pod vlivem kůrovcové gradace dochází k určité změně hospodaření. Bez implementace SP SZP by byly menší zdroje na financování obnovy kalamitních ploch, významně jiné hospodaření než s implementací SP SZP by neprobíhalo.

Zvláště chráněná území, Natura 2000

Mezi hlavní faktory ovlivňující stav zvláště chráněných území patří jejich využívání, zejména lesnické a zemědělské hospodaření, ale i rekreační a další využívání a s tím související infrastruktura. Zásadním faktorem ovlivňujícím stav ZCHÚ je dostatek financí na obnovu i udržovací management biotopů. Bez implementace SP SZP by pravděpodobně došlo k upuštění od hospodaření na řadě pozemků, které by se bez dotací nemohlo udržet. Současně není s ohledem na dostupné finanční zdroje reálné, aby veškerá péče byla financována z nástrojů ochrany přírody. Většinou by upuštění od hospodaření mělo negativní důsledky pro předměty ochrany vázané na sekundární bezlesí. V některých případech, kdy je probíhající hospodaření příliš intenzivní nebo nevhodné, by to mohlo znamenat i zlepšení stavu.

Mimo SP SZP bude mít na ZCHÚ vliv dostupnost dalších prostředků pro revitalizaci a trvalou péči o tato území (jak z prostředků EU, zejména LIFE, tak z národních zdrojů, krajských rozpočtů apod.), požadavky a jednání obyvatel a návštěvníků a celková ekonomická situace, přičemž případná zhoršená situace může mít jak pozitivní vliv (stavební útlum, snížení tlaku na využívání ZCHÚ) tak negativní (nedostatek financí na péči).

Zásadní pro další vývoj ZCHÚ a vliv zde umístěných záměrů bude konečná podoba připravovaného nového stavebního zákona a další legislativní změny týkající se nástrojů ochrany životního prostředí a přírody a krajiny. Stav ZCHÚ je do značné míry ovlivňován také stavem okolní volné krajiny, zejména její migrační prostupností a fragmentací.

Zvláště chráněné druhy

Stav zvláště chráněných druhů je ovlivňován zejména celkovým stavem krajiny a ekosystémů, dále pak zvláště chráněných území. Vývoj stavu těchto druhů je tedy spojený s výše popsaným předpokládaným vývojem ve volné krajině i ve zvláště chráněných územích. Mimo to se uplatňují zejména záchranné programy a projekty zaměřené na ochranu konkrétních zvláště chráněných druhů a další vývoj stavu těchto vybraných druhů významně závisí na objemu dostupných finančních prostředků.

Kulturní dědictví

Navrhovaná koncepce nemá přímý vztah k problematice ochrany kulturního dědictví. Ochrana kulturních památek je zejména otázkou alokace zdrojů potřebných k jejich údržbě a existence funkčního systému památkové péče a ochrany. Do budoucna tedy lze očekávat spíše stagnaci případně mírné zlepšování existujících problémů (chátrání památkově cenných objektů, narušování památkově cenných celků necitlivou výstavbou či nevhodnou rekonstrukcí cenných objektů), bez ohledu na realizaci či nerealizaci předmětné koncepce.

Hluk

Navrhovaná koncepce nemá přímý vztah k problematice hluku a neprovedení koncepce nebude mít pravděpodobně na hlukovou situaci hodnoceného území významnější vliv. V případě provedení, ale i neprovedení koncepce bude pravděpodobně pokračovat stávající trend, a tedy hluková zátěž zejména v dopravně exponovaných lokalitách se bude i nadále vyvíjet primárně v závislosti na vývoji dopravní intenzity (která má obecně rostoucí trend) a postupu realizace protihlukových opatření (včetně vymísťování silniční dopravy z obytných území prostřednictvím budování obchvatů sídel apod.).

3 Charakteristiky životního prostředí v oblastech, které by mohly být provedením koncepce významně zasaženy

Tato kapitola, na základě podrobného popisu a analýzy stavu životního prostředí v kap. 2 a při zohlednění obsahu a zaměření hodnoceného SP SZP, identifikuje složky životního prostředí, respektive jejich charakteristiky, které mohou být provedením koncepce významně ovlivněny. Relevantní složky životního prostředí jsou souhrnně okomentovány s ohledem na to, jakým způsobem mohou být tyto složky, popřípadě s nimi související chráněná území, ovlivněny.

Emise skleníkových plynů a klimatická změna

S ohledem na charakter a zaměření posuzované koncepce připadá v úvahu jak vliv na klima prostřednictvím emisí skleníkových plynů ze zemědělství, tak ovlivnění kapacity k adaptaci na klimatickou změnu (viz kapitola 2.2.1 Změna klimatu a emise skleníkových plynů). SP SZP jakožto komplexní koncepce ovlivňující řadu zásadních parametrů zemědělského hospodaření (např. způsob obdělávání půdy, použití hnojiv, stavy hospodářských zvířat, rozsah a zaměření investic do vybavení, technologií apod.) bude mít vliv na emise, respektive bilanci emisí skleníkových plynů ze zemědělské půdy, živočišné výroby a do menší míry i z lesního hospodaření. Zároveň uvedené faktory mají rovněž vliv na kapacitu území (nejen zemědělské půdy, ale krajiny jako celku) k adaptaci na probíhající klimatickou změnu. Způsob hospodaření ovlivňuje řadu dílčích složek životního prostředí (půda, voda, biodiverzita, ad.), které jsou klíčové z hlediska stability krajiny a zachování jejích ekosystémových služeb ohrožovaných akcelerací klimatické změny. Zemědělskou politiku včetně souvisejících investic v sektoru zemědělství je to tohoto pohledu možné chápat jako nástroj s potenciálem k realizaci adaptačních opatření (a tím zmenšit negativní vlivy probíhající změny klimatu, jakými jsou v našich podmínkách zejména sucho, přívalové srážky a další – viz kapitola 2.2.1 a též kapitola 2.3 poskytující přehled o předpokládaných budoucích dopadech klimatické změny u nás).

Ovzduší

Z analýzy stavu životního prostředí (viz kapitola 2 tohoto vyhodnocení SEA) vyplynulo, že postižení některých složek životního prostředí, především ovlivnění kvality ovzduší emisemi amoniaku, může mít potenciálně lokálně nepříznivý vliv na životní prostředí a veřejné zdraví. Z hlediska kvality ovzduší a souvisejících zdravotních efektů lze v návaznosti na roztrošenost zemědělských zdrojů emisí této látky spatřovat významný potenciální vliv SZP ČR na celém území ČR, protože amoniak zásadně ovlivňuje formaci hmotnostně nejvýznamnějších složek sekundárních částic $PM_{2,5}$. Zemědělské emise amoniaku mohou být v budoucnu rozhodující pro plnění imisního limitu $PM_{2,5}$. Důvodem je, mimo jiné, zpřísnění tohoto imisního limitu připravované v současnosti na evropské úrovni, které způsobí, že jeho plnění se stane problematickým na velké části území ČR.

Veřejné zdraví

Hlavní relevantní charakteristiky veřejného zdraví byly popsány v kapitole 2.2.3. Z hlediska zaměření koncepce je zřejmé, že ovlivněna může být populace na celém území ČR, neboť SP SZP přímo ovlivňuje výrobu, kvalitu a dostupnost potravin i řadu dalších determinant lidského zdraví.

Půda a horninové prostředí

Vzhledem k charakteru koncepce je zřejmé, že právě půda bude jejím uplatňováním ovlivněna zcela zásadním způsobem. Podpora některých investičních projektů může být spojena s nároky na zábor zemědělské nebo lesní půdy, nicméně v případě SP SZP se jako mnohem důležitější jeví problematika možných vlivů na kvalitu zemědělské a lesní půdy, která je dlouhodobě přímo a plošně ovlivňována způsobem hospodaření. Plošné znečištění souvisící s nadměrnou aplikací průmyslových hnojiv a pesticidů se projevuje nejen v rámci svrchního půdního horizontu, ale i v horninovém prostředí a podzemních vodách. Degradace zemědělské půdy je závažným problémem současnosti, který přímo souvisí s intenzivním hospodařením, ale je také posilován působením klimatické změny a s tím souvisejícími extrémními projevy počasí, ke kterým dochází stále častěji. K degradaci půdy dochází zejména v intenzivně obhospodařovaných oblastech charakterizovaných přítomností úrodných půd a vysokým podílem orné půdy. Podrobné informace o stavu půdy a také působení degradačních procesů a jejich vzájemné provázanosti, jsou uvedeny v kap. 2 SP SZP jako komplexní koncepce určující nebo významně ovlivňující způsob hospodaření na zemědělské a v menší míře i lesní půdě bude mít přímý dopad na další vývoj kvality této půdy a jejích produkčních i mimoprodukčních funkcí.

Voda

Způsob hospodaření na zemědělské a lesní půdě a stav krajiny zásadním způsobem ovlivňuje kvantitativní i kvalitativní charakteristiky povrchových i podzemních vod. Zemědělství je jedním z nejvýznamnějších plošných zdrojů znečištění povrchových i podzemních vod, vody jsou znečišťovány zejména v souvislosti s aplikací průmyslových hnojiv a pesticidů, povrchové vody pak také přímými splachy půdy s obsahem uvedených látek do vodních toků a nádrží, ke kterým dochází v důsledku eroze zemědělské půdy. Kvantitativní charakteristiky povrchových i podzemních vod pak determinuje retenční schopnost krajiny, ve které významnou roli hraje i retenční kapacita samotné zemědělské půdy. Všechny zmíněné faktory budou určovány nebo podstatným způsobem ovlivňovány uplatňováním posuzované koncepce. SP SZP by měl reagovat na stávající nevyhovující stav povrchových a podzemních vod a zohlednit i jeho potenciální další zhoršování v důsledku klimatické změny.

Zároveň lze identifikovat některé oblasti se zvýšenými požadavky na ochranu vod, které jsou také významně ovlivňovány zemědělskou a lesnickou činností a tedy i v koncepci navrhovanými postupy, opatřeními a investicemi. Jedná se v zejména o oblasti určené pro odběr vody pro lidskou potřebu, reprezentované ochrannými pásmy vodních zdrojů, včetně ochranných pásem vodárenských vodních nádrží, ale také velkoplošnými chráněnými oblastmi přirozené akumulace vod (CHOPAV), které vyžadují ochranu před znečištěním, což by mělo být reflektováno ve způsobu hospodaření na zemědělské půdě v těchto územích. Rovněž kvalita povrchových vod využívaných ke koupání může být ohrožována zemědělskou činností a souvisejícím znečištěním povrchových vod. Zvláštní podmínky pro hospodaření se vztahují rovněž na oblasti citlivé na živiny - zranitelné oblasti vymezené podle směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním způsobeném dusičnany ze zemědělských zdrojů (nitratová směrnice).

Podrobné informace o povrchových a podzemních vodách i zmíněných oblastech se zvýšenými požadavky na ochranu vod jsou uvedeny v kap. 2.2.5.

Příroda a krajina, biodiverzita, lesy

SP SZP bezesporu ovlivní většinu území státu a dotčeny mohou být téměř všechny prvky chráněné podle zákona 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. Ve volné krajině se jedná o přírodní parky vyhlášené pro ochranu krajinného rázu, významné krajinné prvky, ÚSES, přírodní stanoviště a ohrožené druhy, biodiverzitu, liniovou, skupinovou a rozptýlenou zeleň v zemědělské krajině, křovinaté meze, úhory, sukcesní plochy i některá antropogenně podmíněná stanoviště, jako jsou bývalá vojenská cvičiště, pískovny, malé lomy a další. Tyto prvky zvyšují ekologickou stabilitu krajiny a biodiverzitu,

napomáhají komunikaci mezi zvláště chráněnými územími a vytvářejí harmonický krajinný ráz. Specifický význam mají rovněž migrační koridory pro velké savce, ale i významné migrační trasy ptáků, netopýrů a v lokálním měřítku i obojživelníků a dalších druhů a skupin živočichů. Právě prvky ve volné krajině jsou pod silným antropogenním tlakem vyvolaným intenzivním zemědělským hospodařením a nevhodným lesnickým hospodařením, změnami trvalých kultur na ornou půdu, zanedbáváním a zalesňováním ploch přírodních stanovišť, plošným odvodněním krajiny, a dále budováním infrastruktury a různými investičními záměry. SP SZP, podoba jednotlivých intervencí a podmínek podpory budou mít vliv na klíčové faktory ovlivňující tyto prvky.

Zemědělství, a tedy i SP SZP má významný vliv i na zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů, které jsou ovlivněny hospodařením (případně upuštěním od hospodaření) v jejich biotopech, dostupností potravy, prostupností migračních tras i celkově stavem životního prostředí, na což může mít SP SZP jak pozitivní, tak negativní vliv.

Ovlivněna budou i zvláště chráněná území, zejména velkoplošná (NP a CHKO) a území evropsky významných lokalit a ptačích oblastí soustavy NATURA 2000. Tato území chrání významné přírodní a krajinné hodnoty, jako je samotný reliéf, krajinný pokryv, stabilní a hodnotné ekosystémy s vysokou nebo specifickou biodiverzitou, přírodní stanoviště a populace zvláště chráněných a ohrožených druhů. Přitom řadu chráněných území významně ovlivňuje způsob zemědělského hospodaření, protože mnoho předmětů ochrany je vázáno na antropogenní bezlesí, a lesnického hospodaření, jehož důsledkem je spolu s klimatickou změnou a chorobami špatný zdravotní stav mnohých lesních porostů, jejich nízká ekologická stabilita a biodiverzita. SP SZP, podoba jednotlivých intervencí a podmínek dotací proto budou mít na stav těchto území vliv, a to potenciálně jak pozitivní tak negativní, v závislosti na stanovených podmínkách podpory, které mohou ovlivnit způsoby využití těchto území. ZCHÚ jsou zahrnuta od oblastí s přírodními omezeními (ANC), ve kterých je zemědělské hospodaření podpořeno zvláštní intervencí.

Zmíněné oblasti a prvky jsou popsány v kap. 2.2.7.

Konkrétně je třeba zmínit oblast Krušných hor, kde se nachází dvě ptačí oblasti a několik evropsky významných lokalit. Toto území bylo v minulosti významně dotčeno plošným odvodňováním rašelinišť, která jsou jednak cennými přírodními stanovišti, a jednak původním biotopem tetřívka obecného. Po likvidaci rašelinišť tento druh více využívá louky, které jsou ohroženy zarůstáním, a především imisí holiny a rozpadající se porosty náhradních dřevin. Přeměnou těchto porostů, které jsou mnohdy nahrazovány stejnověkými hustými porosty s převažujícím smrkem (až smrkovými monokulturami), dochází k likvidaci biotopu tetřívka, což spolu s dalšími faktory vede v posledních letech k prudkému poklesu početnosti populace. Přeměna porostů náhradních dřevin je přitom předmětem jedné z intervencí SP SZP. Nastavení podmínek podpory z této intervence má proto zásadní význam pro zachování populace tetřívka v Krušných horách. Obdobné problémy jsou i v Jizerských horách, kde se jedná o území CHKO, PO a EVL.

Odpad

Vzhledem k zaměření SP SZP (viz též kapitulu 1.4, popis vymezení SP SZP vůči OP ŽP), resp. vzhledem k tomu, že jak vyplývá z kapitoly 2 vyhodnocení SEA, vztah SP SZP a problematiky odpadů je minimální, lze konstatovat že se nejedná o charakteristiku ŽP, na niž by SP SZP mohla mít v konkrétních oblastech významný vliv. Jednou z důležitých oblastí je podpora aplikace kompostů vyrobených z biologicky rozložitelných odpadů. Tímto je podpořena funkce kompostáren vybudovaných na základě titulů z OPŽP. Komposty jsou zdrojem organické hmoty a živin, které mohou nahradit anorganická hnojiva.

Kulturní dědictví

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

Nepředpokládá se významný vliv realizace koncepce na hmotné či nehmotné kulturní dědictví. S ohledem na požadavky vznesené v průběhu zjišťovacího řízení budou nicméně dále zkoumány možné vlivy SP SZP na památkovou hodnotu území chráněnou dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů a na dochované kulturní dědictví (architektonické i archeologické).

Hluk

Nepředpokládá se významný vliv realizace koncepce na hlukovou situaci. Vzhledem k povaze koncepce lze předpokládat realizaci opatření s minimem vlivů na hlukovou situaci a rovněž primárně ve venkovském prostoru mimo hlukově exponovaná či obytná území. Vlivy na hlukovou zátěž proto nejsou dále hodnoceny.

4. Veškeré současné problémy životního prostředí, které jsou významné pro koncepci, zejména vztahující se k oblastem se zvláštním významem pro životní prostředí (např. oblasti vyžadující ochranu podle zvláštních předpisů)

Účelem této kapitoly je identifikace relevantních stávajících problémů životního prostředí, které následně slouží jako rámec pro hodnocení vlivů SP SZP na životní prostředí.

4.1 Problémy životního prostředí, které jsou významné pro koncepci

Na základě analýzy stavu životního prostředí České republiky (viz kapitola 2 tohoto vyhodnocení SEA) a zaměření a obsahu SP SZP byly stanoveny hlavní problémy životního prostředí ČR, které mohou být zároveň významné pro hodnocenou koncepci. Skupina hlavních okruhů (relevantních složek životního prostředí), které tvoří hodnotící rámec pro hodnocení vlivů SP SZP na životní prostředí (což je následně předmětem kap. 5 a 6) byla definována na základě analýzy existujícího stavu popř. relevantních vývojových trendů jednotlivých jevů a složek životního prostředí (viz kapitola 2 tohoto vyhodnocení SEA), vymezení charakteristik životního prostředí, které by mohly být provedením koncepce významně zasaženy (viz kapitola 3) a na základě připomínek a závěrů zjišťovacího řízení SEA SP SZP. Zohledněna byla rovněž skutečnost, že SP SZP je celostátní koncepcí, a v ní navržená opatření nemají konkrétní lokalizaci v území (indikované investice nemají podobu konkrétních záměrů se stanoveným územním průmětem).

Níže je uveden seznam relevantních složek životního prostředí (rámec vyhodnocení) s indikací hlavních dílčích problémů životního prostředí a komentován jejich význam pro předmětnou koncepci:

Emise skleníkových plynů a adaptace na změnu klimatu

- Přetrvávající relativně vysoká náročnost ekonomiky na emise skleníkových plynů. V sektoru zemědělství jde zejména o emise z intenzivních chovů hospodářských zvířat, emise ze zemědělské půdy a nedostatečná sekvestrace uhlíku v půdě v důsledku nedostatečného využívání půdoochranných technologií, nepřesného používání minerálních hnojiv, a nízkého podílu organických hnojiv.
- V posledních letech nárůst emisí ze sektoru LULUCF v důsledku zhoršení stavu lesních porostů.
- Postupující projevy klimatické změny a nárůst klimatických rizik se týká celé ČR, ohroženost více než 50 % ZPF vodní erozí a dalšími degradačními faktory, téměř 90 % ZPF utuženo v podorníči, přes 1 mil. ha odvodněno. Zvyšováním průměrných teplot postiženo celé území ČR, vodní a větrnou erozí 48 % zemědělské půdy, suchem více jak cca 50 %. Zvyšující se četnost agrometeorologických extrémů s vysokými ekonomickými ztrátami (sucho – řády miliard), nevyužívání změn managementu na půdě - zalesňování a zatravňování ZPF, nevyužívání půdoochranných technologií, nevhodné managementy se srážkovou vodou v krajině, snížení výnosů a nutnost vyplácet vysoké náhrady, nedostatek krmiva pro hosp. zvířata, zvýšení četnosti výskytu erozních událostí, apod.

- Přetrvávající závislost na fosilních palivech v rámci energetického mixu a nevyužitý potenciál výroby energií z OZE

SP SZP má potenciál ovlivnit všechny uvedené problémy negativně i pozitivně. Nastavení podmínek SP SZP ovlivní rozsah a způsob hospodaření na zemědělské půdě i v živočišné výrobě, s dopady na emisní bilanci (emise skleníkových plynů, sekvestrace uhlíku v půdě i biomase, ad. S tím rovněž souvisí role zemědělství při produkci biomasy využitelné jako OZE, jakožto jednoho z nástrojů klimatické politiky. Intervence SP týkající lesního hospodaření pak mohou ovlivnit postup obnovy lesních porostů a s vlivem na vývoj trendu v emisní bilanci LULUCF. Zároveň SP SZP může nastavením základních podmínek hospodaření a podmínek podpory ovlivnit způsob nakládání se zemědělskou půdou s vlivem na výše jmenované problémy (degradace půdy, nežádoucí změny vodního režimu krajiny, ad.) jejichž společným jmenovatelem je snižování odolnosti krajiny vůči extrémním projevům klimatické změny.

Ovzduší

- Emise amoniaku z anorganických dusíkatých hnojiv, z ustájení dobytka a nakládání s organickými hnojivy, které spoluvytvářejí sekundární anorganický aerosol, převažující složku suspendovaných částic PM_{2,5} na většině území ČR,
- Emise oxidů dusíku z provozu zemědělských mechanismů se spalovacími motory, které podobně jako amoniak podporují vznik sekundárního aerosolu PM_{2,5},
- Emise primárních suspendovaných částic z obdělávání půdy (půdní částice), které lokálně zvyšují koncentraci suspendovaných částic PM₁₀ a PM_{2,5}.

Vývoj emisí znečišťujících látek a kvality ovzduší ukazují v rámci ČR na tyto hlavní problémy kvality ovzduší, které jsou významné z hlediska posuzované koncepce (seřazené podle jejich významnosti). Všechny uvedené problémy jsou potenciálně ovlivnitelné negativně i pozitivně způsobem realizace SP SZP, jejíž parametry do značné míry ovlivňují zemědělské hospodaření, včetně rozsahu aplikace hnojiv, investic do zemědělské techniky i konkrétní způsoby obdělávání půdy.

Veřejné zdraví

- Střední délka života pod průměrem EU. Neklesající trend v hrubé úmrtnosti pro hlavní příčiny úmrtí – kardiovaskulární nemoci a nádorová onemocnění.
- Vysoká nemocnost na kardiovaskulární nemoci, nádorová onemocnění a diabetes v důsledku obezity, špatného životního stylu včetně výživy a také v důsledku expozice obyvatel vysokým koncentracím benzo[a]pyrenu a částic PM₁₀ a PM_{2,5}
- Infekce vyvolané rezistentními bakteriemi jsou hůře léčitelné, stoupá počet lidí, kteří z tohoto důvodu umírají. K jejich léčbě je třeba použití alternativních antibiotik, která mohou být toxická a také nákladnější.
- Trend snižování účinnosti léčby infekčních onemocnění v důsledku narůstající antimikrobiální rezistence

SP SZP má potenciál zlepšením životních podmínek zvířat a jejich vakcinací přispět ke snížení používání antibiotik v živočišné výrobě a tím i zamezení vzniku kmenů na ně rezistentních. Nastavením opatření ke zvyšování kvality a bezpečnosti potravin a omezením používání POR může přispět ke snížení zátěže populace cizorodými látkami a tím i rizik souvisejících s nádorovými a metabolickými chorobami. Zlepšení dostupnosti a zvýšení domácí produkce a nabídky ovoce a zeleniny, odborně správné a vyvážené informace o zdravé výživě, posílení rekreační funkce lesa, to jsou všechno pobídky pro zlepšení

výživy a celkově zdravého životního stylu, který snižuje riziko kardiovaskulárních onemocnění, obezity a diabetu.

Půda a horninové prostředí

- Zvyšování podílu zastavěných ploch a pokračující zábory zemědělské a lesní půdy, snížení výměry kvalitních půd využitelných pro produkci potravin.
- Závažná a dále postupující degradace půd spojená s intenzivním zemědělstvím a nevhodnými zemědělskými postupy, urychlená klimatickou změnou.
- Ztráta půdy v důsledku eroze.
- Snížená infiltrační a retenční schopnost půdy, nadměrné odvodnění zemědělské půdy, zrychlený odtok vody z krajiny.
- Nadměrné používání agrochemikálií, znečištění půdy a horninového prostředí.

SP SZP má úzký vztah ke všem výše uvedeným problémům. Některé navrhované intervence zahrnují podporu investic včetně staveb a jejich realizace tedy může být přímo spojena ze zábořem ZPF nebo PUPFL. Ostatní problémy jsou spjaté se způsobem hospodaření na zemědělské a lesní půdě a podle nastavení jednotlivých intervencí i SZP jako celku se mohou dále prohlubovat nebo naopak zmírňovat implementací vhodných postupů a opatření.

Voda

- Snížená retenční schopnost krajiny, častější výskyt hydrologických extrémů, sucho a nedostatek vody.
- Nevyhovující kvalita povrchových i podzemních vod, kontaminace vod z bodových a zejména plošných zdrojů znečištění, jejichž význam narůstá a zemědělství je mezi nimi jedním z nejvýznamnějších.
- Zatížení povrchových vod splachy orné půdy, ukládání sedimentů v tocích a nádržích, kontaminace sedimentů.
- Úpravy vodních toků, narušení jejich hydromorfologických charakteristik.
- Nedosahování dobrého ekologického stavu/potenciálu a dobrého chemického stavu útvarů povrchových vod a dobrého chemického a kvantitativního stavu útvarů podzemních vod.

SP SZP má přímý nebo nepřímý vztah ke všem výše uvedeným problémům, neboť hospodaření na zemědělské a také lesní půdě se částečně podílí na jejich vzniku. Konkrétní nastavení jednotlivých intervencí i SZP jako celku má potenciál ovlivnit, zda se budou tyto problémy dále prohlubovat nebo naopak zmírňovat implementací vhodných postupů a opatření.

Odpady

- Nedostatečný pokrok v zavádění principů oběhového hospodářství do praxe (circular economy) a s tím související problémy (velké množství odpadů ukládaných na skládky, nedostatečná úroveň třídění komunálních odpadů)
- Nízké využití (nedostatečný odběr) kompostů zemědělci

SP SZP má potenciál ovlivnit především problém týkající se nedostatečného využití kompostu zemědělci, a to podporou zapravování tuhých statkových hnojiv a kompostu do půdy. Problém týkající se nedostatečného pokroku v zavádění principů oběhového hospodářství je obecně významným problémem v oblasti odpadů, SP SZP jakožto koncepce má okrajový vztah k problematice nakládání s odpady, má však částečný potenciál k ovlivnění tohoto problému. Možnosti ovlivnění (zlepšení) tohoto

problému se SP SZP je ve srovnání s ostatními operačními programy a dalšími koncepcemi, které se odpadovému hospodářství cíleně věnují, méně významné.

Příroda a krajina, biodiverzita, lesy

- Změny početnosti a diverzity volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, snižování biodiverzity
- Pokles stavu opylovačů
- Šíření invazních druhů rostlin a živočichů
- Zhoršování průchodnosti krajiny pro živočichy
- Nedostatek prostorových a časových refugií pro většinu volně žijících druhů rostlin a živočichů v intenzivně obhospodařované krajině
- Degradace a fragmentace přírodních stanovišť a jejich špatný stav z hlediska ochrany
- Nízká pestrost, topologická diverzita a ekologická stabilita krajiny
- Nevhodně vymezený ÚSES, nefunkční nebo nedostatečně funkční prvky ÚSES
- Špatný zdravotní stav lesů
- Nevhodné druhové složení, věková a prostorová struktura lesů
- Nestabilita lesních porostů
- Velká rozloha kalamitních ploch v lesích
- Nedostatečná péče o předměty ochrany chráněných území vyžadující aktivní management
- Nevhodný způsob hospodaření a využívání chráněných území poškozující předměty ochrany
- Zábor a poškozování přírodních stanovišť a biotopů zvláště chráněných druhů v chráněných územích i ve volné krajině
- Zhoršování stavu populací zvláště chráněných a ohrožených druhů

SP SZP zásadně ovlivňuje zemědělské a do jisté míry i lesnické hospodaření a bude tak mít na výše uvedené problémy vliv. V závislosti na nastavení jednotlivých intervencí a obecných podmínek podpory se bude jednat o pozitivní i negativní vlivy. Negativní vliv na uvedené problémy má především intenzivní velkoplošné zemědělské hospodaření, které mohou do určité míry zmírnit podmínky podpory, zejména DZES. Podpora umožňuje hospodaření i na méně výnosných pozemcích, což je ve vztahu k některým přírodním stanovištím i druhům pozitivní, ale může dojít i k jejich poškození nevhodným využitím území. Problémy spojené s lesními ekosystémy jsou ovlivněny zejména lesnickým hospodařením. Pozitivně se projeví zejména intervence směřující k podpoře přirozenější druhové skladby lesních porostů, není však zaručena přirozenější věková a prostorová struktura lesů. Některé intervence SP SZP zaměřené na podporu konkrétních projektů, mohou jmenované problémy ovlivnit pozitivně i negativně v závislosti na charakteru a umístění podpořených projektů.

Kulturní dědictví

V rámci problematiky nejsou identifikovány problémy významné pro koncepci.

Na existující problémy v oblasti ochrany kulturního dědictví (zejména nedostatečná údržba a ochrana památkových objektů, negativní vliv necitlivě provedených investic na památkové hodnoty území či objektů, apod. nebude mít realizace koncepce významný vliv. S ohledem na požadavky vznesené v průběhu zjišťovacího řízení budou nicméně dále zkoumány možné vlivy SP SZP na památkovou hodnotu území chráněnou dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů a na dochované kulturní dědictví (architektonické i archeologické).

4.2 Současné problémy životního prostředí vztahující se k oblastem se zvláštním významem pro životní prostředí

Mezi oblasti se zvláštním významem lze zařadit např. maloplošná i velkoplošná zvláště chráněná území, lokality soustavy Natura 2000, chráněné oblasti přirozené akumulace vod a další.

Vzhledem k tomu, že SP SZP neobsahuje územní specifikaci specifických cílů ani opatření, není možné na této úrovni identifikovat jednotlivé – potenciálně ovlivněné – oblasti se zvýšeným významem pro životní prostředí, a tedy ani problémy, které se vztahují k jednotlivým oblastem.

Protože v rámci zjišťovacího řízení nebyl vyloučen vliv na lokality soustavy Natura 2000, je součástí vyhodnocení vlivů SP SZP také „Hodnocení vlivů koncepce na evropsky významné lokality a ptačí oblasti dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (NATURA 2000)“ – viz příloha č. 1. Na tomto místě tedy uvádíme hlavní závěry z tohoto hodnocení, zejména návrh opatření pro prevenci, vyloučení a zmírnění možných negativních vlivů SP SZP jím podpořených projektů na předměty ochrany a celistvost EVL a PO.

Hodnocení vlivů koncepce na evropsky významné lokality a ptačí oblasti dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (NATURA 2000)

Převážně obecný charakter koncepce neumožňuje (s výjimkou tetřívka obecného v PO Novodomské rašeliniště Kovářská, Východní Krušné hory a Krkonoše) identifikaci konkrétních ovlivněných předmětů ochrany v konkrétních lokalitách, hodnocení tak probíhalo především na obecné úrovni, resp. po skupinách předmětů ochrany použitých v Prioritním akčním rámci ČR 2021-2027 („PAF“) (viz Příloha č. 1: Hodnocení vlivů koncepce na evropsky významné lokality a ptačí oblasti, kapitola 4.2.1). Ovlivněna může být většina evropsky významných druhů a stanovišť, a to jak pozitivně, tak negativně. Očekávanými vlivy jsou:

Údržba a zlepšení stavu stanovišť a biotopů druhů

Jedním ze zásadních vlivů SP je údržba přírodních stanovišť. Již v současném období je z PRV financována péče o některá stanoviště a biotopy druhových předmětů ochrany. To je důležité zejména pro jejich zachování v dlouhodobém měřítku, ale dochází někde i ke zlepšení jejich stavu. Tato podpora bude zachována i v dalším období.

Degradace stanovišť a biotopů druhů

Na druhou stranu může být podporované zemědělské hospodaření pro některé předměty ochrany nevhodné, zejména pokud žadatel využívá jen základní tituly. Může tak docházet např. k příliš intenzivní pastvě, k pastvě nebo seči v nevhodný termín nebo k přílišnému přihnojování travních porostů, což v důsledku vede k degradaci stanovišť nebo k vymizení druhových předmětů ochrany. Degradaci může způsobit i nevhodná obnova lesního porostu na kalamitních plochách.

Zábor a fragmentace stanovišť a biotopů druhů

Některé projekty mohou znamenat i přímý zábor stanovišť a biotopů druhů. Jedná se zejména o budování infrastruktury a vodohospodářská opatření v lesích, ale také např. zalesňování zemědělské půdy. Tyto vlivy budou většinou posuzovány standardními postupy dle zákona na projektové úrovni. Specifickým typem tohoto vlivu je zábor biotopu tetřívka obecného přeměnou porostů náhradních dřevin, což je podrobně vyhodnoceno dále.

Usmrcování živočichů

Usmrcením jsou ohroženy zejména druhy ptáků hnízdící na zemědělské půdě, a to sečí, sklizní nebo zpracováním půdy v době hnízdění. K usmrcování může docházet i na lesnické infrastruktuře (srážky rychle se pohybujících mechanismů na lesních cestách s živočichy, usmrcení brouků a jejich larev pesticidy na skladech dřeva nebo při zpracování dřeva po jeho odvezení). Dále může docházet ke kolizím ptáků s oplocenkami, což se týká např. tetřevovitých nebo dravců.

Migrační bariéra

Vznik nových migračních bariér je rizikem zejména u vodohospodářských opatření. Pro některé druhy však může být migrační bariérou i zalesněná půda. Naopak neprodukční plochy a neposečené části travních porostů mohou některým druhům migraci usnadňovat.

Nepřímé vlivy

Zemědělské hospodaření nepřímo ovlivňuje i druhy a stanoviště, jichž se přímo daný management netýká, a to skrze splachy půdy, hnojiv a pesticidů. To ovlivňuje především vodní stanoviště a druhy, ale také se může týkat lučních stanovišť a druhů a obecně stanovišť a druhů vázaných na břehy a nivy vodních toků. Dále má způsob zemědělského hospodaření vliv na hmyz, který je potravou řady druhů (ptáci, netopýři); obdobně jsou potravou dravců, šelem, případně některých hadů menší obratlovci vázaní na zemědělské plochy. Vlivy hospodaření na hmyz a malé obratlovce tak nepřímo ovlivňuje i populace dalších skupin živočichů. U těchto vlivů by mělo dojít ke zlepšení stavu, otázkou je míra tohoto zlepšení.

Konkrétní potenciální vliv byl identifikován a podrobně hodnocen v případě tetřívka obecného v Krušných a Jizerských horách, kam směřuje intervence Přeměna porostů náhradních dřevin.

Dle závěru hodnocení koncepce Strategický plán Společné zemědělské politiky nemá významný negativní vliv na evropsky významné lokality a ptačí oblasti.

5. Cíle ochrany životního prostředí stanovené na mezinárodní, komunitární nebo vnitrostátní úrovni, které mají vztah ke koncepci, a způsob, jak byly tyto cíle vzaty v úvahu během její přípravy, zejména při porovnání variantních řešení

V této části je provedeno zhodnocení vztahu SP SZP k cílům ochrany životního prostředí a zdraví stanovených v relevantních strategických dokumentech na mezinárodní i národní úrovni. Cíle byly voleny tak, aby vhodně reprezentovaly všechny hlavní složky životního prostředí relevantní vzhledem k zaměření SP SZP, jak vyplývá z popisu metodického postupu (viz kap. 8.2). Jedná se o klima, ovzduší, půdu, vodu, přírodu a krajinu, biodiverzitu, lesy, odpady, kulturní dědictví (jak je uvedeno výše, téma hluku bylo na základě analýzy stavu ŽP a identifikace problémů významných z hlediska koncepce – viz kap. 2 a 3 – shledáno jako nerelevantní a proto není dále hodnoceno). Ze širokého souboru dostupných koncepčních dokumentů, který není nijak stanoven ani omezen, a jimiž stanovené cíle se často díky obdobnému tematickému zaměření (ochrana životního prostředí, klimatu apod.) do značné míry překrývají, vybral zpracovatel vyhodnocení soubor strategických cílů, vůči kterým pak byl SP SZP vyhodnocen (viz hodnotící tabulka v části 5.1). Tento soubor tzv. referenčních cílů byl sestaven na základě odborného názoru jednotlivých členů hodnotícího týmu (specialistů na jednotlivé složky životního prostředí se znalostí strategických cílů stanovených relevantními koncepcemi), dále na základě analýzy stavu a možného vývoje životního prostředí v dotčeném území a hlavních problémů životního prostředí relevantních z hlediska SP SZP (tj. kap. 2, 3 a 4 výše), a rovněž s ohledem na závěry zjišťovacího řízení SEA SP SZP.⁷⁷

Seznam použitých koncepčních dokumentů je uveden níže (řazeno dle tematické příbuznosti):

- Agenda 2030 OSN pro udržitelný rozvoj
- Strategický rámec ČR 2030
- Implementační plán Strategického rámce ČR 2030
- Klimaticko-energetický rámec EU do roku 2030 (2030 Climate and Energy Framework)

---

⁷⁷ Zpracovatel SEA SP SZP se v tomto ohledu tedy odchyluje od Metodického doporučení pro posuzování vlivů obecných koncepcí na životní prostředí (MŽP, 2018), přičemž zachovává obsah kapitoly v souladu s účelem stanoveným požadavky směrnice 2001/42/EC (SEA směrnice) i zákona 100/2001 sb. o posuzování vlivů na životní prostředí v platném znění. Citované Metodické doporučení pracuje s předpokladem, že výběr referenčních cílů je potřebné odůvodnit za použití formálního semi-kvantitativního hodnocení porovnávajícího zdrojové koncepční dokumenty dle „síly vazby“ k hodnocené koncepci (toto hodnocení umísťuje do kapitoly 1). Zpracovatel SEA SP SZP považuje za vhodnější zvolený postup popsany výše, tzn. přímý výběr referenčních cílů zodpovědnými experty, bez formální „objektivizace“ výběru formou bodového hodnocení dalších pro stanovení hodnotícího rámce relevantních koncepcí.

- Evropská zelená dohoda (European Green Deal) 2019
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/31/EU o energetické náročnosti budov, ve znění směrnice 2018/844
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU o energetické účinnosti
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/2001 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů energie
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/842 ze dne 30. května 2018 o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy
- Státní energetické koncepce s výhledem do roku 2030,
- Politika ochrany klimatu v České republice (2017)
- Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu (2020)
- Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu COM(2013)216
- Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR – 1. aktualizace pro období 2021–2030 (2021) a Národní akční plán adaptace na změnu klimatu (aktualizace 2021)
- Koncepce na ochranu před následky sucha pro území České republiky (2017)
- Akční plán pro biomasu (2014-2020)
- Národní program snižování emisí ČR (2019)
- Programy zlepšování kvality ovzduší 2020+ pro jednotlivé zóny a aglomerace
- Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 (Biodiversity strategy for 2030)
- Státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050 (12/2020)
- Státní program ochrany přírody a krajiny České republiky pro období 2020-2025 (2020)
- Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2016–2025 (2016)
- Směrnice 2000/60/ES Evropského parlamentu a Rady ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky
- Národní plány povodí Labe, Odry, Dunaje (2015)
- Národní plány povodí Labe, Odry, Dunaje pro období 2021–2027 (2021)
- Plány pro zvládání povodňových rizik v povodí Labe, Odry, Dunaje pro období 2021–2027 (2021)
- Politika územního rozvoje České republiky (ve znění závazném od 1. 9. 2021)
- Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ (2019)
- Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030
- EU Strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy (Farm to Fork) 2020
- Koncepci státní lesnické politiky do roku 2035
- Plán odpadového hospodářství České republiky (POH ČR) pro období 2015 – 2024 s výhledem do roku 2035 (2022)
- Program předcházení vzniku odpadů ČR (2014) – součást POH ČR
- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO;
- Koncepce památkové péče v České republice na léta 2017–2020 (2017)
- Úmluva Rady Evropy o ochraně architektonického dědictví Evropy (1985)

- CEHAPE, 2004 - Akční plán pro Evropu zaměřený na zdraví a životní prostředí dětí (Children's Environment and Health Action Plan for Europe – CEHAPE)
- Deklarace 6. ministerské konference WHO o životním prostředí a zdraví (Ostravská deklarace)
- NEHAP České republiky – Akční plán zdraví a životního prostředí České republiky (1998)
- Akční plán Národního antibiotického programu České republiky (AP NAP) na období 2019 – 2022
- Zdraví 2030, Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030

Vyhodnocení vztahu SP SZP k referenčním cílům ochrany životního prostředí je provedeno v části 5.1. Vyhodnocení vztahu koncepce k cílům v oblasti zdraví je zpracováno samostatně v rámci provedeného vyhodnocení vlivů koncepce na veřejné zdraví (viz kapitolu 12). Vyhodnocení pracuje v obou případech s následující stupnicí:

“+” SP SZP přispívá k naplňování příslušných strategických cílů ochrany ŽP a zdraví

“0” SP SZP nepřispívá k naplňování příslušných cílů ochrany ŽP a zdraví

“-“ potenciální konflikt mezi SP SZP a daným cílem, tj. implementace SP SZP může ohrozit plnění cíle

“?” Vazbu SP SZP k cíli nelze vzhledem nejistotám o budoucích podmínkách implementace SP jednoznačně vyhodnotit (hodnocení je zatíženo velkou mírou nejistoty)

V textové části vyhodnocení je dále komentován rozsah, v jakém byly uvedené cíle vzaty v úvahu při přípravě koncepce, respektive jaký je potenciál SP SZP jako celku přispět k jejich dosažení. Jednotlivá témata životního prostředí jsou reprezentována jedním či více relevantními cíli (v závislosti na komplexnosti tématu a variabilitě příslušných environmentálních cílů. V případě více relevantních cílů je uvedené hodnocení souhrnné za všechny cíle v příslušném oddílu tabulky.

5.1 Hodnocení souladu s cíli ochrany životního prostředí

Tabulka 15: Hodnocení souladu s cíli ochrany životního prostředí a zdraví

Relevantní cíl	Zdrojový dokument	Hodnocení vazby mezi SP SZP a daným cílem	Komentář k hodnocení
Emise skleníkových plynů a adaptace na změnu klimatu			
Redukce emisí skleníkových plynů Na úrovni EU Dosahnout snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 o 43 % v sektorech spadajících do systému obchodování s emisemi (EU ETS) a o 30 % v sektorech mimo EU ETS. Cíl 55 % redukce do roku 2030 (oproti roku 1990) v rámci European Green Deal Národní cíle: Snížit celkové emise skleníkových plynů do roku 2030 o 30 % v porovnání s rokem 2005, což odpovídá snížení emisí o 44 milionů tun CO ₂ ekv. Do roku 2050 snížit množství emisí skleníkových plynů o 34 % (v porovnání s	2030 Climate and Energy Framework European Green Deal: 2030 Climate Target Plan (návrh EC „Zvýšení cílů Evropy v oblasti klimatu do roku 2030 - Investice do klimaticky neutrální budoucnosti ve prospěch našich občanů“ září 2020, COM(2020) 562 final. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/842 ze dne 30. května 2018 o závazném každoročním snižování emisí skleníkových plynů členskými státy Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu (2020) Politika ochrany klimatu v ČR (2017)	0/+	<p>S ohledem na zaměření SP SZP lze konstatovat vysokou míru souladu na úrovni cílů v oblasti redukce skleníkových plynů - samotný SP SZP zahrnuje vlastní cíle v oblasti ochrany klimatu a adaptace na projevy klimatické změny. Zároveň však příspěvek realizace SP SZP k dosažení klimatických cílů bude poměrně malý, a to i v případě, pokud zohledníme malý podíl sektoru zemědělství na celkovém objemu národních emisí skleníkových plynů. SP SZP totiž sice obsahuje řadu opatření, kde lze realisticky očekávat dílčí pozitivní vlivy z hlediska redukce emisí a posílení sekvence uhlíku v půdě a zlepšení emisní bilance sektoru LULUCF. Zároveň však nejsou stanoveny cílové hodnoty ani mechanismy zjišťování reálného příspěvku intervencí SP k redukci emisí a reálný přínos implementace SP SZP tak může být menší, než odpovídá deklarovaným ambicím v ochraně klimatu.</p> <p>Slabá je i vazba k cílům v oblasti přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku a rozvoj obnovitelných a decentralizovaných zdrojů energie. Role SP SZP je pouze doplňková podpora využívání OZE je realizována jinými nástroji, v rámci SP pak pouze nepřímo, prostřednictvím dílčích intervencí zahrnujících toliko podporou výstavby a modernizace zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv (intervence 45.73) a částečně i prostřednictvím podpor na zastřešení koncových skladů digestátu zemědělských BPS (intervence 37.73).</p>

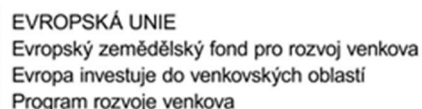

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

<p>rokem 2005).</p> <p>Strategický cíl 2.1 Emise skleníkových plynů jsou snižovány</p> <p>Další související cíle:</p> <p>Přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku a rozvoj obnovitelných a decentralizovaných zdrojů energie</p>	<p>Státní politika ŽP ČR 2030 s výhledem do 2050 (prosinec 2020)</p> <p>Agenda 2030 (OSN 2015)</p> <p>Strategický rámec Česká republika 2030 (2018)</p> <p>Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+</p>		
<p>Energetická účinnost</p> <p>Na úrovni EU</p> <p>dosáhnout nejméně 32,5 % zlepšení v energetické efektivnosti</p> <p>Národní cíle:</p> <p>Cílem ČR je v roce 2030 dosáhnout primárních energetických zdrojů na úrovni 1 735 PJ, konečné spotřeby na úrovni 990 PJ (oproti současným 1 028 PJ) a energetické intenzity HDP na úrovni 0,157 MJ/Kč.</p> <p>Splnit závazek nových úspor energie ve výši 84 PJ, což představuje 462 PJ kumulovaných úspor v období 2021–2030</p> <p>Snížit spotřebu energie v budovách z predikované úrovně 343 PJ v roce 2020 na 318 PJ v roce 2030</p> <p>Specifický cíl 2.1.2 Energetická účinnost se</p>	<p>2030 Climate and Energy Framework (stávající cíle)</p> <p>Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU o energetické účinnosti</p> <p>Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/31/EU o energetické náročnosti budov, ve znění směrnice 2018/844</p> <p>Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu (2020)</p> <p>Státní politika ŽP ČR 2030 s výhledem do</p>	<p>0/+</p>	<p>Viz výše.</p> <p>SP SZP obsahuje intervence zahrnující podporu modernizace technologií, vybavení a zemědělských objektů, kde lze předpokládat současné dosažení zvýšení energetické účinnosti. Vzhledem k povaze a rozsahu takto podporovaných investic bude však efekt z hlediska národních cílů okrajový.</p>

zvyšuje	2050 (prosinec 2020)		
Obnovitelné zdroje energie Na úrovni EU Dosáhnout nejméně 32 % podílu energie z obnovitelných zdrojů Národní cíl: Do roku 2030 zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie na nejméně 22 % Specifický cíl 2.1.3 Využívání obnovitelných zdrojů energie se zvyšuje	2030 Climate and Energy Framework Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/2001 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů energie Státní energetické koncepce s výhledem do roku 2030 Vnitrostátní plán České republiky v oblasti energetiky a klimatu (2020) Státní politika ŽP ČR 2030 s výhledem do 2050 (prosinec 2020)	0/+	Viz výše SP SZP neobsahuje až na výjimky intervence specificky cílené na podporu obnovitelných zdrojů energie, podpora těchto opatření (např. investice do bioplynových stanic, zdrojů spalujících biomasu apod.) byla v rámci vymezení oblastí podpory alokována do OP TAK. Rozsah využívání OZE i produkce surovin pro energetice využití v rámci sektoru zemědělství je primárně ovlivňována jinými nástroji než intervencemi společné zemědělské politiky. SP SZP může přispět k naplňování cílů v oblasti zvyšování využívání OZE pouze nepřímo, prostřednictvím dílčích intervencí zahrnujících toliko podporou výstavby a modernizace zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv (intervence 45.73) a částečně i prostřednictvím podpor na zastřešení koncových skladů digestátů zemědělských BPS (intervence 37.73).
Adaptace na změnu klimatu Na úrovni EU: Zvýšit odolnost členských států EU, jejich regionálních uskupení, regionů a měst; Zlepšit informovanost pro rozhodování o problematice adaptace na změnu klimatu; Zvýšit odolnost klíčových zranitelných sektorů vůči negativním dopadům změny klimatu. Národní cíle: SC1 Je zajištěna ekologická stabilita a poskytování ekosystémových služeb v zemědělské krajině s důrazem na omezení degradace i záboru půdy a posílení přirozeného vodního režimu SC2 Je zajištěna ekologická stabilita a poskytování ekosystémových služeb lesů	Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu (COM(2013)216 Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR – 1. aktualizace pro období 2021–2030 a Národní akční plán adaptace na změnu klimatu (aktualizace 2021)	0/+	Samotný SP SZP zahrnuje rovněž vlastní cíle v oblasti ochrany klimatu a adaptace na projevy klimatické změny. Z tohoto hlediska lze proto konstatovat vysokou míru souladu s cíli stanovenými na mezinárodní i národní úrovni. Intervence a podmínky podpory stanovené SP SZP mají potenciál přispět k jejich naplňování (např. podpora pozemkových úprav s ohledem na změnu klimatu, opatření k omezení vodní a větrné eroze zemědělské půdy, podpora ekologického zemědělství, a další). Reálný příspěvek k dosažení uvedených cílů je ovšem obtížné odhadovat, respektive lze předpokládat, že tento pozitivní příspěvek bude spíše dílčí. SP SZP mají rovněž přirozenou vazbu k problematice nakládání s vodou v krajině a ochranou před suchem. Uplatňování posílených standardů zemědělské praxe, investiční opatření, i intervence zahrnující podporu vzdělávání a uplatňování nových technologií mohou přispět k naplňování cílů této oblasti.

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

<p>s důrazem na zabránění degradace půdy a posílení přirozeného vodního režimu</p> <p>Zmírnit dopady změny klimatu přizpůsobením se této změně v co největší míře, zachovat dobré životní podmínky a uchovat a případně vylepšit hospodářský potenciál pro příští generace</p> <p>Zvýšit informovanost o riziku sucha prostřednictvím monitoringu a predikce výskytu sucha, zajistit připravenost na události sucha pomocí plánů pro zvládnutí sucha a všeobecné osvěty.</p> <p>Zabezpečit udržení rovnováhy mezi vodními zdroji a potřebou vody napříč sektory i v měnících se klimatických a socioekonomických podmínkách.</p> <p>Zmírňovat dopady sucha na akvatické i terestrické ekosystémy prostřednictvím obnovy přirozeného vodního režimu krajiny.</p> <p>Strategický cíl SPŽP 1.1 Dostupnost vody je zajištěna a její jakost se zlepšuje (Zejm. Specifické cíle 1.1.3 Pitná voda a 1.1.5 využití šedých</p> <p>Strategický cíl 1.5 Přípravenost a resilience společnosti vůči mimořádným událostem a krizovým situacím se zvyšuje</p> <p>Strategický cíl 1.6 Adaptovaná sídla umožňují kvalitní a bezpečný život obyvatel</p> <p>Strategický cíl 3.1 Ekologická stabilita krajiny je obnovena, hospodaření v krajině</p>	<p>Koncepce na ochranu před následky sucha pro území České republiky (2017)</p> <p>Státní politika ŽP ČR 2030 s výhledem do 2050 (prosinec 2020)</p>		
--	--	--	--

je dlouhodobě udržitelné a reaguje na změnu klimatu 3.2 Biologická rozmanitost je zachovávána v mezích tlaku změny klimatu			
Ovzduší			
Strategický cíl 1.2 Kvalita ovzduší se zlepšuje	Státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050	0/+	V sektoru zemědělství je pro dosažení strategického cíle Státní politiky životního prostředí nezbytné zásadně přispět ke snížení emisí amoniaku. Jeho emise pocházejí dominantně ze zemědělství a nelze je proto snížit regulacemi v jiných odvětvích. Má přitom zásadní dopad na vznik dvou hlavních složek sekundárního anorganického aerosolu (síran a dusičnan amonný), které zaujímají významný podíl na koncentraci PM2.5 (desítky % průměrné roční koncentrace). Plnění imisního limitu PM2.5 a benzo[a]pyrenu je hlavním problémem kvality ovzduší v ČR již v současnosti a v dlouhodobém horizontu (po snížení emisí benzo[a]pyrenu z vytápění domácností a zpřísnění imisního limitu PM2.5 směrem k doporučeným hodnotám WHO) předpokládáme, že prioritou snížení koncentrace PM2.5 ještě vzroste. Nastolení klesajícího trendu emisí amoniaku je tedy prvořadým úkolem, který by měl být v posuzované SP SZP adekvátně řešen. Potenciál snížit emise oproti současnému stavu mají zejména navržená koncepční opatření, která umožňují zvýšit podíl trvalých travních porostů k výměře obdělávané půdy, opatření pro snížení podílu dusíku dodaného v anorganických hnojivech k množství dusíku dodanému v organických hnojivech, opatření pro zlepšení praxe při nakládání s organickými hnojivy a ke snížení emisí amoniaku ze stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší (ustájení zvířat a zařízení k zachytu emisí). Z posouzení koncepce vyplývá, že potenciálně umožňuje tyto cíle naplňovat. V průběhu SEA procesu byl původní návrh koncepce z ledna 2022 upraven – byly doplněny indikátory a jejich cílové hodnoty, které při jejich dodržení zajistí potřebné zlepšení a snižují riziko, že potenciál SP SZP v podobě snížení emisí relevantních znečišťujících látek nebude dostatečně využit. Z hlediska naplňování cílů Státní politiky životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050 bude rozhodující, zda se v praxi podaří navržených cílových hodnot indikátorů dosáhnout.
Plnění národních závazků ke snížení emisí stanovených pro roky 2020, 2025 a 2030 v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2284 ze dne 14. prosince 2016 o snížení národních	Aktualizace Národního programu snižování emisí České republiky (NPSE 2019)	0/+	Pro soulad s NPSE 2019 je rozhodující především vliv SP SZP na emise amoniaku, méně významně také oxidů dusíku. V případě amoniaku platí totožné vazby, hodnocení a rizika jako ve výše uvedeném případě souladu se Státní politikou životního prostředí. V případě snížení oxidů dusíku mohou mít pozitivní dopad opatření ke snížení emisí ze zemědělské techniky, tzn., snižování výměry orné půdy, využití metod precizního zemědělství a

emisí některých látek znečišťujících ovzduší			modernizace motorové techniky. Z hlediska oxidů dusíku jsou opatření SZP ČR v zásadě v souladu s NPSE 2019, ale s ohledem na omezené možnosti snížení emisí při nutnosti zachování zemědělské produkce a se zřetelem na skutečnost, že pro snížení emisí oxidů dusíku existují lepší možnosti v jiných odvětvích, hodnotíme tento potenciál jako málo významný. V průběhu SEA procesu byl původní návrh koncepce z ledna 2022 upraven – byly doplněny indikátory vztahující se k emisím amoniaku a jejich cílové hodnoty, které minimalizují dříve identifikované riziko, že potenciál SP SZP v podobě redukce emisí nebude dostatečně využit. Z hlediska naplňování cílů NPSE 2019 bude rozhodující, zda se v praxi podaří navržených cílových hodnot indikátorů dosáhnout.
Dosažení ročního imisního limitu pro benzo[a]pyren, v některých zónách a aglomeracích také denního imisního limitu pro částice PM ₁₀ a/nebo dosažení ročního imisního limitu částic PM _{2,5} . V Aglomeracích Brno a Praha je cílem také dosažení imisního limitu pro oxid dusičitý, resp. zvýšení pravděpodobnosti jeho plnění.	Aktualizace programů zlepšování kvality ovzduší 2020+ pro jednotlivé zóny a aglomerace	0/+	Jak je uvedeno výše v případě souladu se Státní politikou životního prostředí, SP SZP má potenciálně významný vliv na emise amoniaku, který je prekurzorem sekundárních suspendovaných částic PM _{2.5} . S ohledem na neuspokojivou situaci PM _{2.5} , která se z hlediska plnění imisního limitu ještě zhorší jeho očekávaným zprůsňením, je nezbytné, aby SP SZP směřovala k významnému snížení emisí amoniaku. Nekonkrétnost a nedostatečné ambice SP SZP v tomto ohledu (viz výše uvedené hodnocení souladu se Státní politikou životního prostředí) neumožňují konkretizovat imisní přínos, a tedy ani jednoznačné hodnocení, nakolik je SP SZP s Programy zlepšování kvality ovzduší v souladu. V obecné rovině obsahuje opatření, která směřují správným směrem, ale existuje významné riziko, že se v praxi imisní přínos nedostaví. V původním návrhu SP SZP bylo identifikováno riziko, že potenciál SP SZP v podobě redukce emisí nebude dostatečně využit. V průběhu SEA procesu byl původní návrh koncepce z ledna 2022 upraven doplněním relevantních indikátorů, které toto riziko minimalizuje. Z hlediska naplňování cílů PZKO bude rozhodující, zda se v praxi podaří navržených cílových hodnot indikátorů dosáhnout
Půda a horninové prostředí			
Strategický cíl 3.1 Ekologická stabilita krajiny je obnovena, hospodaření v krajině je dlouhodobě udržitelné a reaguje na změnu klimatu Specifický cíl 3.1.2 Degradace půd, vč. zrychlené eroze, a plošný úbytek zemědělské půdy se snižuje	Státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050	+/-	Stanovené podmínky hospodaření (DZES, podmínky ekoplatby) a také některé intervence přímo směřují k ochraně půdy proti erozi a dalším projevům degradace, případně mohou k této ochraně nepřímo přispívat. Jedná se zejména o intervence II. pilíře jako je zatravňování a zalesňování orné půdy, založení a péče o agrolesnické systémy, meziplodiny, integrovaná produkce, ekologické zemědělství, případně podpora pozemkových úprav, ale i např. podpora zavádění šetrných technologií a integrované nebo ekologické produkce v rámci některých odvětvových intervencí I. pilíře.

			V rámci některých intervencí může být poskytována podpora pro realizaci projektů s nároky na zábor zemědělské půdy.
Strategický cíl 9. Přírodní zdroje jsou využívány co nejefektivněji a nejšetrněji tak, aby se minimalizovaly externí náklady, které jejich spotřeba působí. Specifický cíl 9.4 Využívání domácí zemědělské produkce se zvyšuje a snižuje tak dovoz zemědělských produktů a posiluje se potravinová soběstačnost.	Strategický rámec Česká republika 2030	+	Intervence SP SZP jsou přímo cíleny na zvyšování konkurenceschopnosti českých zemědělců a zpracovatelů, obsažena je i podpora vybraných citlivých komodit. Vazba mezi SP SZP a citovaným cílem Strategického rámce ČR přesahuje problematiku půdy, souvisí rovněž s širší tematikou udržitelnosti výroby včetně zkracování produkčních řetězců a cirkulární ekonomiky.
Strategický cíl 12. Krajina ČR je pojmána jako komplexní ekosystém a ekosystémové služby poskytují vhodný rámec pro rozvoj lidské společnosti 12.2 Snižuje se podíl orné půdy a roste podíl trvalých travních porostů na zemědělském půdním fondu	Strategický rámec Česká republika 2030	+	Cíli odpovídá dlouhodobý trend zvyšování výměry TTP na úkor orné půdy (mezi lety 2000 – 2020 došlo k navýšení rozlohy TTP o cca 2,6 %) a SP SZP dále podporuje zatravňování orné půdy a také prostřednictvím DZES a podmínek ekoplatby omezuje možnosti rozorání stávajících TTP. Podle Strategického rámce ČR 2030 by mělo ke zvyšování rozlohy travních porostů na úkor orné půdy docházet zejména na půdách ohrožených erozí, v záplavových územích, v ochranných pásmech vodních zdrojů, v tzv. zranitelných oblastech vymezených podle Nitrátové směrnice (91/676/EHS), v chráněných oblastech přirozené akumulace vod (CHOPAV), v lokalitách soustavy Natura 2000 a zvláště chráněných územích, což je v návrhu SP SZP reflektováno částečně.
12.3 Významně roste podíl orné půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství.	Strategický rámec Česká republika 2030	+	Návrh SP SZP v rámci intervence ekologické zemědělství deklaruje významný nárůst ploch obhospodařovaných v režimu ekologického zemědělství (o 50 % v rámci programového období).
12.4 Zvyšuje se podíl lesní půdy na celkové rozloze ČR	Strategický rámec Česká republika 2030	+	Návrh SP SZP zahrnuje intervence k zalesňování zemědělské půdy
Strategický cíl 15. Půdy jsou chráněny před degradací a potenciál krajiny je v maximální možné míře využíván k zachycování a ukládání uhlíku 15.1 Obsah organické hmoty v půdě a struktura půdy odpovídají přirozenému stavu daného půdního typu	Strategický rámec Česká republika 2030	+	Stanovené podmínky hospodaření (DZES, podmínky ekoplatby) a také některé intervence (např. meziplodiny, ale také zatravňování orné půdy a další) směřují k zachování nebo navýšení obsahu půdní organické hmoty a zlepšení stavu a struktury půdy.

15.2 Snižuje se míra ohrožení půdy vodní a větrnou erozí	Strategický rámec Česká republika 2030	+	Stanovené podmínky hospodaření (DZES, podmínky ekoplatby) a také některé intervence přímo směřují k ochraně půdy proti erozi, případně mohou k této ochraně nepřímo přispívat. Jedná se zejména o intervence II. pilíře jako je zatravňování a zalesňování orné půdy, založení a péče o agrolesnické systémy, meziplodiny, realizace ochranných pásů a biopásů v rámci vybraných intervencí, případně podpora pozemkových úprav.
Strategický cíl: Zmírňovat dopady sucha na akvatické i terestrické ekosystémy prostřednictvím obnovy přirozeného vodního režimu krajiny Tematický pilíř 3 Zemědělství jako nástroj péče o množství a jakost vody a stav půdy	Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky	+	Podle Koncepce ochrany před následky sucha pro území ČR mají být mj. přijata opatření pro zvýšení ochrany půdy před účinky eroze (v souladu, viz výše), zachování a zvýšení organické hmoty v půdě (v souladu, viz výše), podporu rozvoje ekologického zemědělství (v souladu, viz výše), podporu principů precizního zemědělství (v souladu, řešeno v rámci intervence Technologie snižující emise GHG a NH3) a podporu provádění komplexních pozemkových úprav (potenciálně v souladu, navržena je intervence Pozemkové úpravy, která nicméně umožňuje i podporu jednoduchých pozemkových úprav).
Voda			
Dosažení environmentálních cílů definovaných pro útvary povrchových a podzemních vod (zamezení zhoršování stavu vodních útvarů, přijetí opatření ke zlepšování stavu vod a dosažení dobrého stavu vodních útvarů).	Směrnice 2000/60/ES Evropského parlamentu a Rady ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky Národní plány povodí Labe, Odry, Dunaje pro období 2021–2027 (2021)	+/-	Stanovené podmínky hospodaření (DZES, podmínky ekoplatby) a také některé intervence (např. zatravňování a zalesňování orné půdy, meziplodiny, integrovaná produkce, omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě, ekologické zemědělství, a další) směřují k ochraně povrchových i podzemních vod před znečištěním ze zemědělské činnosti a mohou přispět ke zlepšování stavu vodních útvarů. Jako pozitivní z hlediska možného zlepšování hydromorfologie a ekologického stavu/potenciálu útvarů povrchových vod lze vnímat podporu pozemkových úprav, jako potenciálně rizikovou lze naopak vnímat podporu vodohospodářských opatření v lesích, která vzhledem k obecnosti koncepce ponechává možnost podpory technických opatření.
Strategický cíl 1.1 Dostupnost vody je zajištěna a její jakost se zlepšuje Specifické cíle 1.1.1 Jakost povrchových vod se zlepšuje a 1.1.2 Jakost podzemních vod se zlepšuje	Státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050	+	Stanovené podmínky hospodaření (DZES, podmínky ekoplatby) a také některé intervence (např. zatravňování a zalesňování orné půdy, meziplodiny, integrovaná produkce, omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě, ekologické zemědělství, a další) směřují k ochraně povrchových i podzemních vod před znečištěním ze zemědělské činnosti.
Strategický cíl 3.1 Ekologická stabilita krajiny je obnovena, hospodaření v krajině je dlouhodobě udržitelné a reaguje na změnu klimatu Specifický cíl 3.1.1 Retence vody v krajině	Státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050	0/+	Stanovené podmínky hospodaření (DZES, podmínky ekoplatby) a také některé intervence jsou cílené na zlepšení stavu zemědělské půdy, zejména v důsledku navýšení obsahu půdní organické hmoty a snížení utužení půdy lze předpokládat i zvýšení její retenční kapacity. Koncepce obsahuje i některá opatření směřující přímo ke zvýšení retence vody v krajině (např. vodohospodářská opatření v lesích, podpora pozemkových úprav). Na druhou stranu

se zvyšuje prostřednictvím ekosystémových řešení a udržitelného hospodaření			v SP SZP zcela chybí podpora řešení některých závažných problémů přímo spojených se zemědělským hospodařením, např. chybí intervence zaměřená na nápravu nevhodného odvodnění zemědělských pozemků (na základě meziresortní dohody je problematika řešena v OP ŽP).
Strategický cíl 14: Krajina je adaptována na změnu klimatu a její struktura napomáhá zadržování vody. 14.1 Odtok vody z krajiny se významně zpomaluje.	Strategický rámec Česká republika 2030 (2018)	0/+	Stanovené podmínky hospodaření (DZES, podmínky ekoplatby) a také některé intervence jsou cílené na zlepšení stavu zemědělské půdy, zejména v důsledku navýšení obsahu půdní organické hmoty a snížení utužení půdy lze předpokládat i zvýšení její retenční kapacity. Koncepce obsahuje i některá opatření směřující přímo ke zvýšení retence vody v krajině (např. vodohospodářská opatření v lesích, podpora pozemkových úprav). Na druhou stranu v SP SZP zcela chybí podpora řešení některých závažných problémů přímo spojených se zemědělským hospodařením, např. chybí intervence zaměřená na nápravu nevhodného odvodnění zemědělských pozemků (na základě meziresortní dohody je problematika řešena v OP ŽP).
14.2 Kvalita povrchových i podzemních vod se zlepšuje.	Strategický rámec Česká republika 2030 (2018)	+	Stanovené podmínky hospodaření (DZES, podmínky ekoplatby) a také některé intervence (např. zatravňování a zalesňování orné půdy, meziplodiny, integrovaná produkce, omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě, ekologické zemědělství, a další) směřují k ochraně povrchových i podzemních vod před znečištěním ze zemědělské činnosti.
Strategický cíl: Zmírňovat dopady sucha na akvatické i terestrické ekosystémy prostřednictvím obnovy přirozeného vodního režimu krajiny Tematický pilíř 3 Zemědělství jako nástroj péče o množství a jakost vody a stav půdy	Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky	+	Podle Koncepce ochrany před následky sucha pro území ČR mají být mj. přijata opatření pro zvýšení ochrany půdy před účinky eroze, zachování a zvýšení organické hmoty v půdě, podporu rozvoje ekologického zemědělství, podporu principů precizního zemědělství a podporu provádění komplexních pozemkových úprav. SP SZP vykazuje soulad, podrobněji komentováno u složky půda (viz výše).
Tematický pilíř 4 Zvýšení retenční a akumulační schopnosti krajiny	Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky	0/+	Podle Koncepce ochrany před následky sucha pro území ČR mají být přijata opatření pro obnovu přirozených funkcí vodních toků a niv, regulaci odtoku z melioračních odvodňovacích zařízení, obnovu přirozených vodních prvků v krajině a opatření na lesní půdě. SP SZP obsahuje některé intervence, které mohou v tomto směru přímo přispívat, zejména se jedná o podporu vodohospodářských opatření v lesích a podporu pozemkových úprav. Na druhou stranu v SP SZP zcela chybí podpora řešení některých závažných problémů přímo spojených se zemědělským hospodařením, např. chybí intervence zaměřená na nápravu nevhodného odvodnění zemědělských pozemků (na základě meziresortní dohody je problematika řešena v OP ŽP).

Cíl 2: Snížení míry povodňového nebezpečí	Plány pro zvládání povodňových rizik v povodí Labe, Odry, Dunaje pro období 2021–2027		Naplnění cíle má být dosaženo mj. prostřednictvím postupné realizace konkrétních opatření v povodí pro zachycení nebo snížení povodňových vln (SP SZP je v souladu, např. intervence vodohospodářská opatření v lesích), zvyšováním retenční schopnosti krajiny a zachováním, případně obnovou krajinných prvků a ekosystémů pozitivně ovlivňujících vodní režim (SP SZP je v souladu, v rámci podmínek podmíněnosti jsou stanoveny minimální podíly neproduktivních ploch, včetně krajinných prvků na zemědělské půdě, není umožněno rušení krajinných prvků, nové prvky mohou vznikat v rámci podporovaných pozemkových úprav) a uplatňování vhodných způsobů hospodaření na zemědělských a lesních pozemcích (SP SZP je v souladu, plošně by mělo být zajištěno zejména prostřednictvím DZES a podmínek ekoplatby).
Příroda a krajina biodiverzita, lesy			
3.1.3 Mimoprodukční funkce a ekosystémové služby krajiny, zejména zemědělsky obhospodařovaných ploch, rybníků a lesů, jsou posíleny	Státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050	+ / 0	Cíl je v souladu se SC 6: Přispět k zastavení a obrátit trend úbytku biologické rozmanitosti, zlepšit ekosystémové služby a zachovat přírodní stanoviště a krajinu. V rámci cíle jsou identifikovány tyto související potřeby: P6.01 Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny P6.02 Zlepšit stav populací druhů ovlivněných hospodařením na zemědělské půdě P6.03 Posílit biologickou a genovou rozmanitost lesního ekosystému P6.04 Neproduktivní investice v lesích Pojmenování potřeb v oblasti péče o přírodu a krajinu je zcela v souladu s uvedeným cílem politiky. Řada intervencí mimoprodukční funkce krajiny podporuje. Jde zejména o AEKO intervence, ekologické zemědělství, ponechávání neproduktivních ploch, neposečených částí TTP, péči o cenné TTP, obnovu kalamitních ploch v lesích, přispět mohou i vhodná vodohospodářská opatření v lesích. Na druhou stranu SP SZP nijak nepodporuje ani nemotivuje k zakládání hodnotných krajinných prvků, jen málo mění podmínky pro ponechávání neposečených částí TTP, nezaměřuje se na mimoprodukční funkce lesa. Celkový příspěvek SP SZP k mimoprodukčním a ekosystémovým službám bude spíše malý.
3.2.1 Stav přírodních stanovišť se zlepšuje a ochrana druhů je zajištěna		+ / 0	Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby: P6.01 Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny P6.02 Zlepšit stav populací druhů ovlivněných hospodařením na zemědělské půdě P6.03 Posílit biologickou a genovou rozmanitost lesního ekosystému

			<p>Řada druhů a stanovišť je vázána na zemědělskou půdu, další jsou vázány na lesy. Zemědělské a lesnické hospodaření tedy zcela zásadně ovlivňuje jejich stav.</p> <p>SP SZP nabízí intervence zaměřené přímo na péči o významná luční stanoviště a o vybrané druhy. Dotace na tyto fenomény jsou přitom velmi významné a bez nich by nebylo možné péči o ně v takovém rozsahu zajistit. To se týká především ZCHÚ, lokalit Natura 2000 a vybraných lokalit ve volné krajině.</p> <p>Mimo tyto lokality je však situace problematická. Zemědělské hospodaření je jedním z nejvýznamnějších faktorů způsobujících úbytek biodiverzity, pokles početnosti druhů a degradaci přírodních stanovišť. To je dáno především velkoplošným hospodařením, malou diverzitou pěstovaných plodin, jednotnými termíny sečí, chybějícími krajinnými prvky, užíváním množství POR s negativním dopadem na biodiverzitu atd. SP SZP sice určité pozitivní kroky ve vztahu k těmto problémům dělá, převládající trend však příliš nemění.</p>
2.2.1 Zvýšit informovanost a aktivní zapojení zemědělců v oblasti ochrany biodiverzity včetně biodiverzity půdy	Státní program ochrany přírody a krajiny České republiky pro období 2020–2025	+ / 0	<p>Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby:</p> <p>P6.01 Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny</p> <p>P6.02 Zlepšit stav populací druhů ovlivněných hospodařením na zemědělské půdě</p> <p>V souladu s tímto cílem je podpora vzdělávání a poradenství. Tyto intervence jsou nicméně jen obecně formulované a jejich skutečný příspěvek k naplňování cíle nelze vyhodnotit.</p>
2.2.2 Rozšířit extenzivní a k přírodě šetrné hospodaření na zemědělské půdě		+ / 0	<p>Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby:</p> <p>P6.01 Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny</p> <p>P6.02 Zlepšit stav populací druhů ovlivněných hospodařením na zemědělské půdě</p> <p>SP SZP si klade za cíl rozšíření ekologického zemědělství na další plochy. Zároveň podporuje řadu intervencí AEKO, přičemž cílová rozloha půdy, na které budou intervence uplatňovány, se oproti předchozímu období poněkud zvyšuje.</p>
2.2.3 Omezit negativní dopad konvenčního zemědělského hospodaření na biodiverzitu včetně biodiverzity půdy		+ / 0	<p>Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby:</p> <p>P6.02 Zlepšit stav populací druhů ovlivněných hospodařením na zemědělské půdě</p> <p>SP SZP obsahuje intervence podporující biodiverzitu, jejich uplatnění však bude spíše na malé části půdy. Důležitým nástrojem jsou neproduktivní plochy, přičemž neproduktivní plochy podporující biodiverzitu jsou požadovány na 3, resp. 4 % půdy, ohledně nejvýznamnějších stabilních krajinných prvků SP neuplatňuje žádný požadavek. Užití pesticidů v konvenčním hospodaření SP SZP neřeší.</p>

2.3.1 Posílit ekologickou stabilitu lesů jako základní podmínku dlouhodobého plnění všech jejich funkcí		+ / 0	Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby: P6.03 Posílit biologickou a genovou rozmanitost lesního ekosystému P6.04 Neproduktivní investice v lesích SP SZP není primárně zaměřená na lesy a obsahuje jen několik intervencí týkajících se lesů. Žádoucí je určitě obnova kalamitních ploch, SP nicméně nestanovuje pravidla, která by zajistila skutečnou ekologickou stabilitu vysazovaných porostů, tedy jejich přirozenou druhovou, věkovou a prostorovou strukturu.
3.1.2 Podpořit ochranu biodiverzity v zemědělské krajině prostřednictvím dotačních programů	Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky (na období 2016–2025)	+ / 0	Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby: P6.01 Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny P6.02 Zlepšit stav populací druhů ovlivněných hospodařením na zemědělské půdě SP SZP obsahuje podmínku DZES 8 a intervence zaměřené na ochranu biodiverzity (AEKO), oproti minulému období však dochází spíše k malému pokroku a nelze očekávat, že dojde k zastavení trendu úbytku biodiverzity v zemědělské krajině.
3.2.1 Zajistit udržitelné využívání lesa		0 / -	Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby: P6.03 Posílit biologickou a genovou rozmanitost lesního ekosystému P6.04 Neproduktivní investice v lesích SP SZP není primárně zaměřená na lesy a obsahuje jen několik intervencí týkajících se lesů. Podpora nových lesních cest zvyšuje fragmentaci lesních porostů. U obnovovaných ploch po kalamitách i u přeměny ploch náhradních dřevin je dotace možné využívat i na odstraňování původních porostů, aniž by byla dána podmínka ponechávání části dřeva k zetlení. Není rovněž podmínkou vytváření porostů s přirozenou druhovou, věkovou a prostorovou strukturou.
3.3.6. Zvýšit retenční schopnosti krajiny		+ / ?	Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby: P6.01 Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny Cíl se týká mokřadů v zemědělské krajině. Ty by měly být podle DZES 2 chráněny, ale SP SZP zatím neobsahuje ani jejich definici ani vymezení faremních postupů pro jejich ochranu, přičemž to má být doplněno po skončení aktuálního projektu, který se tímto problémem zabývá. S tímto postupem lze souhlasit, nicméně v tuto chvíli není možné vliv hodnotit. Jeho vhodné nastavení je nicméně zásadní z hlediska zvláštní i obecné ochrany přírody.
1. Přírodní stanoviště a druhy nevykazují zhoršení trendů nebo stavu z hlediska ochrany a nejméně 30 % dosahuje	Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030	+ / -	Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby: P6.01 Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny P6.02 Zlepšit stav populací druhů ovlivněných hospodařením na zemědělské půdě

příznivého stavu z hlediska ochrany nebo alespoň vykazuje pozitivní trend.			<p>P6.03 Posílit biologickou a genovou rozmanitost lesního ekosystému</p> <p>P6.04 Neproduktivní investice v lesích</p> <p>Řada druhů a stanovišť je vázána na zemědělskou půdu, další jsou vázány na lesy. Zemědělské a lesnické hospodaření tedy zcela zásadně ovlivňuje jejich stav.</p> <p>SP SZP nabízí intervence zaměřené přímo na péči o významná luční stanoviště a o vybrané druhy. Dotace na tyto fenomény jsou přitom velmi významné a bez nich by nebylo možné péči o ně v takovém rozsahu zajistit. To se týká především ZCHÚ, lokalit Natura 2000 a vybraných lokalit ve volné krajině.</p> <p>Mimo tyto lokality je však situace problematická. Zemědělské hospodaření je jedním z nejvýznamnějších faktorů způsobujících úbytek biodiverzity, pokles početnosti druhů a degradaci přírodních stanovišť. To je dáno především velkoplošným hospodařením, malou diverzitou pěstovaných plodin, jednotnými termíny sečí, chybějícími krajinnými prvky, užíváním množství POR s negativním dopadem na biodiverzitu atd. SP SZP sice určité drobné pozitivní kroky ve vztahu k těmto problémům dělá, převládající trend však příliš nemění.</p>
2. Úbytek opylovačů je zvrácen.		+/-	<p>Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby:</p> <p>P6.01 Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny</p> <p>P6.02 Zlepšit stav populací druhů ovlivněných hospodařením na zemědělské půdě</p> <p>Specifická je v tomto potřeba P6.05 Stabilizace chovu včelstev, která cílí na podporu jednoho druhu opylovače (včelu medonosnou), což ale může mít ve svém důsledku i negativní vliv na volně se vyskytující druhy opylovačů.</p> <p>Intervence SP SZP podporují přímo chov včel, volně žijící opylovače pak podporují především úhory a biopásy. Zásadním problémem pro hmyz je však velkoplošná seč v krátkém časovém období, která zlikviduje většinu potravních zdrojů hmyzu vázaného na bezlesí najednou. SP SZP rozšiřuje podmínku ponechávání neposečených částí na DPB nad 10 ha (oproti 12 ha v minulém období), která se ukázala jako účinná v měřítku jednotlivých DPB již v minulém období, pro zvrácení negativního trendu však není dostačující a bylo by potřeba ji rozšířit i na menší DPB.</p>
4. Na nejméně 10 % zemědělské plochy jsou velmi rozmanité krajinné prvky.		+/-	<p>Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby:</p> <p>P6.01 Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny</p> <p>P6.02 Zlepšit stav populací druhů ovlivněných hospodařením na zemědělské půdě</p> <p>Pro zachování biodiverzity v zemědělské krajině se jedná o zcela zásadní závazek. SP SZP však požaduje jen 3, resp. 4 %, přičemž ohledně nejvýznamnějších stabilních krajinných prvků neuplatňuje žádný požadavek. (Vyšší požadavek je u intervence Celofaremní ekoplatba.) Přitom by bylo vhodné nastavit tento požadavek progresivně, aby v poslední</p>

			roce období 2027 byl pro veškerou zemědělskou půdu minimálně 5 % bez mezipločin a dusík vázajících plodin (více u nadstavbových titulů), aby bylo možné se na cílových 10 % v r. 2030 dostat.
5. Nejméně 25 % zemědělské půdy je využíváno v rámci správy ekologického zemědělství a výrazně se zvyšuje využívání agroekologických postupů.		+	Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby: P6.01 Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny P6.02 Zlepšit stav populací druhů ovlivněných hospodařením na zemědělské půdě SP SZP si stanovuje cíl 21,28% zemědělské půdy podporovaný SZP pro zachování nebo konverzi ekologického zemědělství, což je víceméně odpovídající. Otázkou je dostatečná motivace zemědělců pro vstup do režimu EZ a rovněž zjednodušení celého procesu zejména po administrativní stránce.
6. V EU byly při plném respektování ekologických zásad vysazeny tři miliardy nových stromů.		+	Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby: P6.01 Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny P6.03 Posílit biologickou a genovou rozmanitost lesního ekosystému P6.04 Neproduktivní investice v lesích SP SZP zahrnuje intervence zalesňování zemědělské půdy, agrolesnictví a obnovu kalamitních ploch, které budou podporovat vysazování stromů.
- Chránit a rozvíjet přírodní hodnoty území, zachovat ráz kulturní krajiny	Politika územního rozvoje České republiky (ve znění závazném od 1. 9. 2021)	+ / 0	Cíl je v souladu se SC 6. Související potřeby: P6.01 Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny P6.04 Neproduktivní investice v lesích SP SZP významně přispívá k udržení zemědělského hospodaření v krajině. Zvláště v okrajových územích by bez dotací hrozilo úplné upuštění od hospodaření a s tím související zarůstání otevřených ploch. Pro zvýšení přírodní hodnoty území a rozvoj krajiny by však byla potřeba koncepční změna celého přístupu SZP.
Odpady			
Cíl: Snížit maximální množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů ukládaných na skládky tak, aby podíl této složky činil v roce 2020 nejvíce 35 % hmotnostních z celkového množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů vyprodukovaných v roce 1995.	Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015 – 2024 s výhledem do roku 2035	+	SP SZP má potenciálně pozitivní vliv z hlediska naplňování cílů POH ČR v oblasti nakládání s biologicky rozložitelnými odpady. Využití kompostu je podporováno podmínkami DZES 6 který počítá se zapravením statkových hnojiv nebo kompostu do půdy.

Opatření 12: Podporovat technicky a osvětovými kampaněmi domácí, komunitní a obecní kompostování biologicky rozložitelných odpadů. Podporu domácího, komunitního a obecního kompostování a její naplňování (ve spolupráci s obcemi) případně zohlednit v krajských plánech odpadového hospodářství.	Program předcházení vzniku odpadů ČR (2014)	+	Opatření je v souladu s SP SZP, a to konkrétně s DZES 6 a intervencí EZZF které se věnují zapracování statkových hnojiv a kompostu do půdy.
Strategický cíl 2.2 Oběhové hospodářství zaručuje hospodárné nakládání se surovinami, výrobky a odpady v ČR	Státní politika životního prostředí ČR 2030 s výhledem do 2050	+	DZES 6 a intervencí Celofaremní ekoplatba. jsou v nepřímé pozitivní vazbě na tento strategický cíl stanovený ve SPŽP. Mají potenciál přispět k naplňování cílů v oblasti odpadového hospodářství (využití odpadů a rozvoj oběhového hospodářství).
Cíl: Snížit maximální množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů ukládaných na skládky tak, aby podíl této složky činil v roce 2020 nejvíce 35 % hmotnostních z celkového množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů vyprodukovaných v roce 1995.	Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015 – 2024 s výhledem do roku 2035	+	SP SZP přispívá k naplňování POH ČR v oblasti využívání biologicky rozložitelných odpadů. DZES 6, který počítá se zapravením statkových hnojiv nebo kompostu do půdy; Intervence EZZF Celofaremní ekoplatba mezi podmínky způsobilosti pro žadatele je mj. aplikace kompostu v dávce 15 t/ha (váhový koeficient 1,00), s výjimkou kompostů s poměrem uhlíku k dusíku nižším než 10 (váhový koeficient 0,65),. Intervence tak specifikuje podmínky pro využití biologicky rozložitelných odpadů v zemědělství.
Hmotné statky a kulturní dědictví			
Zabezpečit ochranu, zachování a předávání kulturního a přírodního dědictví. Ochrana kulturních památek, stabilizace a posílení role památkové péče ve společnosti.	Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO Úmluva Rady Evropy o ochraně architektonického dědictví Evropy Úmluva Rady Evropy o ochraně archeologického dědictví Koncepte památkové péče v České republice na léta 2017–2020	0	Navrhovaná koncepce nemá přímý vztah k problematice ochrany kulturního dědictví, památek a její možnosti na koncepční úrovni ovlivnit naplňování cílů ochrany kulturního dědictví jsou nevýznamné.

Shrnutí vyhodnocení souladu SP SZP s cíli ochrany životního prostředí⁷⁸

Z výše uvedeného tabulkového vyhodnocení vyplývá relativně vysoká míra souladu SP SZP s cíli v oblasti ochrany životního prostředí stanovenými v relevantních koncepčních dokumentech na mezinárodní i národní úrovni. Pozitivní je zejména zohlednění řady cílů v oblasti ochrany klimatu a adaptace na klimatickou změnu, ochrany biodiverzity a dalších, což je dáno zejména faktem, že některé specifické cíle SP SZP jsou formulovány přímo k řešení problémů životního prostředí v těchto tematických oblastech. To se týká i řady dílčích intervencí a podmínek podpory SP SZP, u nichž se dá očekávat pozitivní příspěvek k dosahování stanovených cílů. Na druhou stranu je ovšem zřejmé, že tento nominální soulad nemusí vždy znamenat významný příspěvek SP SZP k naplňování stanovených cílů v ochraně životního prostředí. Spíše lze vzhledem k povaze a parametrům navrhovaných intervencí předpokládat, že půjde o příspěvek toliko částečný (viz též Kapitolu 6 dále).

---

⁷⁸ Cíle ochrany zdraví jsou hodnoceny v kap. 12. Cíle v oblasti hluku nejsou hodnoceny, jak vyplývá z kap. 2 a 3, toto téma není pro vyhodnocení SP SZP relevantní.

6. Závažné vlivy (včetně sekundárních, synergických, kumulativních, krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých, trvalých a přechodných, pozitivních a negativních vlivů) navrhovaných variant koncepce na životní prostředí.

Na základě informací v kapitolách 2 a 3, požadavků zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 100/2001 Sb.“) a závěru zjišťovacího řízení, byla vymezena témata životního prostředí a veřejného zdraví a související specifické problémy, které mohou být implementací SP SZP ovlivněny (viz kap. 4.1). Tato témata a specifické problémy tvoří rámec pro hodnocení vlivů SP SZP, tj. níže je hodnoceno, jak implementace SP SZP může jednotlivá témata a související specifické problémy životního prostředí a zdraví ovlivnit⁷⁹.

Toto vyhodnocení bylo provedeno zvláště pro úroveň Specifických cílů, a dále pro soubor základních standardů Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES) a soubory navrhovaných konkrétních intervencí podporovaných z příslušných fondů EU (EZZF respektive EZFRV). Komentován je i význam ostatních částí SP SZP z hlediska možných vlivů na ŽP. Na tomto základě je pak shrnuto vyhodnocení vlivů koncepce jako celku.

Hodnocení bylo realizováno v následujících krocích:

Vyhodnocení specifických cílů (kapitola 6.1)

Zde se hodnotitel zaměřil zejména na hodnocení vazby mezi cíli SP SZP a identifikovanými problémy životního prostředí relevantními v kontextu ČR, tak na úrovni hodnocení vlivů konkrétních intervencí na relevantní složky životního prostředí.

Vyhodnocení návrhové části SP SZP (kapitola 6.2)

Zde byl podrobně vyhodnoceny potenciální vlivy implementace souboru základních standardů Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES), i souborů navrhovaných konkrétních intervencí podporovaných z příslušných fondů EU (EZZF respektive EZFRV).

Vyhodnocení ostatních částí SP SZP (kapitola 6.3)

V této části vyhodnocení je okomentována role ostatních částí koncepce, které neobsahují navrhované intervence a podmínky jejich implementace, s nimiž by se pojily hodnotitelné vlivy na životní prostředí, ale které přesto mohou spoluurčovat charakter a rozsah celkových vlivů implementace koncepce.

Vyhodnocení koncepce jako celku (kapitola 6.4)

---

⁷⁹ Celkový popis metodického přístupu k vyhodnocení vlivů SP SZP na životní prostředí je popsán v kapitole 8.2

Na základě výše uvedených kroků je provedeno shrnutí závažných vlivů koncepce na životní prostředí (shrnutí závěrů z hlediska veřejného zdraví je obsaženo v kapitole 12). Součástí shrnutí je i závěr hodnocení vlivů na lokality soustavy Natura 2000 podle §45 i ZOPK, který je včetně popisu vlastního metodického postupu součástí samostatné Přílohy č. 1 SEA SP SZP.

6.1 Vyhodnocení Specifických cílů SP SZP

Zde se hodnotitel zaměřil zejména na hodnocení vazby mezi cíli SP SZP a identifikovanými problémy životního prostředí relevantními v kontextu ČR (viz kapitolu 4), přičemž bral v úvahu rovněž povahu konkrétních navrhovaných intervencí SP SZP, které by deklarované cíle mohly ovlivnit.

Vyhodnocení pracuje s následující stupnicí:

“+” Specifický cíl SP SZP přímo řeší identifikované problémy (přispívá k řešení) v daném tématu životního prostředí (má potenciálně pozitivní vliv)

“0” Specifický cíl SP SZP má k tématu životního prostředí neutrální vztah (nemá významný potenciál ovlivnit existující stav)

“-“ Specifický cíl má negativní dopad na dané téma životního prostředí (může prohlubovat existující problémy, má potenciálně negativní vliv)

Vzhledem k tomu, že Specifické cíle byly stanoveny jednotně na úrovni Společné zemědělské politiky EU, byla hodnocena zejména jejich provázanost s analýzou potřeb a identifikovanými problémy životního prostředí a zdraví relevantními pro sektor zemědělství v ČR. Výsledky vyhodnocení shrnuje tabulka níže.

Tabulka 16: Vyhodnocení Specifických cílů SP SZP

Specifický cíl SP SZP	Klima	Ovzduší	Voda	Půda a horninové prostředí	Příroda a biodiverzita	Odpady	Kulturní dědictví
Specifický cíl 1 – Podporovat příjmy a odolnost životoschopných zemědělských podniků v celé Unii za účelem posílení bezpečnosti potravin	0/+	+/-	0/+	0/+	+	0/+	0
	<p>Klima: Z hlediska Klimatu bude mít cíl neutrální až mírně pozitivní vliv vzhledem k implementaci posílených standardů DZES na celou rozlohu zemědělské půdy (díleč zlepšení podmínek oproti stávajícímu stavu z hlediska posílení sekvence uhlíku v půdě a ochrany před projevy klimatické změny).</p> <p>Ovzduší: V oblasti ovzduší kromě těchto přínosů může přispět také podpora pěstování plodin zlepšujících půdní vlastnosti a snižujících spotřebu hnojiv (bílkovinné plodiny). Naproti tomu podpora vázaná na produkci masa, mléka a plodin náročných na příjem dusíku může vést ke zvýšení emisí amoniaku.</p> <p>Voda a půda a horninové prostředí ⁸⁰: Potřeby identifikované v rámci specifického cíle jsou neutrální nebo v souladu se zájmy na ochraně půdy a horninového prostředí i ochraně povrchových a podzemních vod s ohledem na podmíněnost plateb standardy DZES, které přispívají k ochraně půdy jako přírodního zdroje a snižují dopady zemědělské činnosti na stav povrchových a podzemních vod. Ve srovnání se stavem v předchozím programovém období je zřejmé, že většina návrhů DZES vychází z dosud uplatňovaných DZES nebo podmínek greeningu, patrně jsou některé dílčí změny – tato problematika je podrobně řešena v posouzení DZES (příloha č. 2).</p> <p>Příroda a biodiverzita: Cíl je v souladu se zájmy ochrany přírody a krajiny. Identifikuje potřebu zachovat hospodaření v ANC a dalších cenných lokalitách, což je zcela zásadní pro řadu druhů a přírodních stanovišť, včetně předmětů ochrany ZCHÚ a lokalit Natura 2000. Podpora je zásadní i pro hospodaření na méně výnosných pozemcích ve volné krajině, které jsou často pro biodiverzitu významné. Na druhou stranu cílový podíl průměru příjmových podpor v ANC a Natura 2000 a průměrných plateb za ČR je stanoven na 104%, což se nezdá dostatečné vzhledem k vysokým nákladům hospodaření zejména v odlehlých oblastech a územích vyžadujících speciální péči. Rizikem je dále nevhodný způsob podpořeného hospodaření, resp. nastavení podmínek</p>						

⁸⁰ S ohledem na těsné provázání témat Půda a horninové prostředí a Voda je v rámci této hodnotící tabulky text relevantní k těmto dvěma tématům spojen.

Specifický cíl SP SZP		Klima	Ovzduší	Voda	Půda a horninové prostředí	Příroda a biodiverzita	Odpady	Kulturní dědictví
	<p>podpory nedostatečně zohledňující potřeby ochrany přírody a krajiny. Tato problematika je hodnocena zejména v posouzení DZES a jednotlivých intervencí.</p> <p>Odpady: Z hlediska nakládání s odpady je cíl neutrální až potenciálně pozitivní (v rámci souborů odvětvových intervencí je umožněna mj. i podpora opatření zahrnující využívání postupů a technologií šetrných k životnímu prostředí, včetně řízení odpadového hospodářství).</p> <p>Kulturní dědictví: Z hlediska ochrany kulturního dědictví je cíl neutrální.</p>							
Specifický cíl 2 - Posílení tržní orientace a zvýšení konkurenceschopnosti, a to i prostřednictvím většího zaměření na výzkum, technologii a digitalizaci		0/+	0/-	0/+	0/+	+	0/+	0
	<p>Klima: Z hlediska ochrany klimatu může mít cíl dílčí pozitivní vliv v případě uplatnění inovací a technologií s menší uhlíkovou stopou. Intervence v sektoru révy vinné, sektoru včelařství, stejně jako skupina intervencí v lesním hospodářství v rámci tohoto cíle může mít pozitivní vliv z hlediska adaptace na klimatickou změnu.</p> <p>Ovzduší: Z hlediska ovzduší může navržená skladba některých intervencí v rámci tohoto SC působit spíše negativní vliv v důsledku převažující podpory zemědělské produkce vyznačující se vysokými emisemi amoniaku (produkce masa, mléka a plodin náročných na příjem dusíku).</p> <p>Půda a horninové prostředí a voda: Potřeby identifikované v rámci specifického cíle jsou neutrální nebo převážně v souladu se zájmy na ochraně půdy a horninového prostředí i ochraně povrchových a podzemních vod, a to s ohledem na podporu investic a inovací, včetně zavádění technologií šetrnějších vůči životnímu prostředí. Dopady investic v zemědělství i v lesním hospodářství budou záviset na podobě konkrétních podpořených projektů.</p> <p>Příroda a biodiverzita: Potřeby identifikované v rámci specifického cíle jsou převážně v souladu s potřebami ochrany přírody a krajiny a s ochranou lesů. Zejména jde o investice do lesních školek, podporu bioprodukce a podporu využití výsledků výzkumu. Pozitivní i negativní může být rekonstrukce lesních cest (v závislosti na konkrétních projektech).</p>							

Specifický cíl SP SZP		Klima	Ovzduší	Voda	Půda a horninové prostředí	Příroda a biodiverzita	Odpady	Kulturní dědictví
	<p>Odpady: Obdobné jako u SC 1. Z hlediska nakládání s odpady je cíl neutrální až potenciálně pozitivní (v rámci souborů odvětvových intervencí je umožněna mj. i podpora opatření zahrnující využívání postupů a technologií šetrných k životnímu prostředí, včetně řízení odpadového hospodářství).</p> <p>Kulturní dědictví: Z hlediska ochrany kulturního dědictví je cíl neutrální.</p>							
Specifický cíl 3 - Zlepšení pozice zemědělců v hodnotovém řetězci		0	0	0	0	0	0	0
	<p>Cíl nemá hodnotitelný vztah k ochraně klimatu ani ochraně ovzduší, ochraně půdy a horninového prostředí ani ochraně povrchových a podzemních vod. Vztah cíle k zájmům ochrany přírody a krajiny je neutrální. Rovněž tak z hlediska nakládání s odpady a ochrany kulturního dědictví. Některé z intervencí pod cíl zahrnutých mohou být spojeny s konkrétními dílčími vlivy na hodnocené složky ŽP (což je předmětem hodnocení na úrovni intervencí dále), na strategické úrovni je však vztah SC 3 k identifikovanými problémům životního prostředí neutrální.</p>							
Specifický cíl 4 - Přispívat ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, mimo jiné snižováním emisí skleníkových plynů a zlepšováním sekvence uhlíku, a rovněž podporovat udržitelnou energii		+	+	+	+	0/+	0/+	0
	<p>Klima: Cíl přímo reaguje na potřeby související s problematikou klimatu identifikované v analýze: Zvýšit odolnost zemědělství ke klimatické změně, Snižit emise GHG a amoniaku ze zemědělství, Zajistit vhodnou obnovu lesních porostů s ohledem na změnu klimatu, Zlepšit vodoochranné funkce lesních porostů, Zabezpečit a zlepšit poutání a ukládání uhlíku do půdy. Výjimkou je SP SZP identifikovaná potřeba Využít dostupný potenciál biomasy k efektivní výrobě energií z OZE, která není v rámci SP SZP systematicky reflektována. Důvodem je zejména vymezení oblastí podpory mezi SP SZP a ostatními Operačními programy fondů EU. Podpora výstavby zařízení k využívání obnovitelných zdrojů je řešena zejména v OP TAK.</p> <p>Ovzduší: Převažující výrazně pozitivní efekty má případné naplnění tohoto specifického cíle také z hlediska ochrany ovzduší (zejména podpora technologií ke snížení emisí amoniaku, zalesňování, agrolesnické systémy, podpora trvalých travních porostů).</p>							

Specifický cíl SP SZP		Klima	Ovzduší	Voda	Půda a horninové prostředí	Příroda a biodiverzita	Odpady	Kulturní dědictví
	<p>Půda a horninové prostředí a voda: Cíl je převážně v souladu se zájmy na ochraně půdy a horninového prostředí i ochraně povrchových a podzemních vod. Očekávat lze pozitivní dopad navrhovaných intervencí v podobě omezení eroze zemědělské půdy a zlepšení půdních vlastností i omezení znečištění např. zaváděním technologií přesného dávkování hnojiv a precizního zemědělství. Zároveň lze předpokládat i pozitivní dopady na stav a vodní režim krajiny a omezení znečišťování povrchových a podzemních vod ze zemědělské činnosti. Podporu obnovy kalamitních ploch lze vnímat jako pozitivní z pohledu dlouhodobých vlivů na lesní půdu, i když v průběhu realizace může docházet i k negativním vlivům jako je zvýšená míra eroze a znečištění lesní půdy a následně i vody. Jako rizikovou lze vnímat intervenci Vodohospodářských opatření v lesích, kde se předpokládá i podpora technických opatření, vlivy budou záviset na konkrétní podobě podpořených projektů.</p> <p>Příroda a biodiverzita: Potřeby identifikované v rámci specifického cíle jsou převážně v souladu s potřebami ochrany přírody a krajiny a s ochranou lesů. Jde zejména o potřebu zvyšování odolnosti vůči změně klimatu a souvisejících jevů (např. vodní a větrná eroze) a obnovu lesních porostů po kalamitách včetně zvyšování podílu melioračních a zpevňujících dřevin. Pozitivní i negativní vliv může mít zvyšování retence vody na lesních pozemcích menšími vodohospodářskými projekty v závislosti na nastavení podpory a konkrétních projektech. Problematické může být využívání biomasy, jak odpadní, tak cíleně pěstované. Cílová hodnota podílu lesní půdy, na niž se vztahují závazky na podporu ochrany lesů a řízení ekosystémových služeb, je stanoven na 0,89%; implementace SP SZP tedy nebude mít na tuto problematiku významnější vliv. Problematické může být v rámci tohoto cíle podporované zalesňování půdy (cílová hodnota 1 310 ha), které se může dotýkat biologicky hodnotných ploch.</p> <p>Odpady: Cíl rovněž reflektuje potřebu využití odpadní biomasy (včetně BRKO) v rámci rozvoje OZE, které reflektuje zejména zařazením intervencí v oblasti vzdělávání a přenosu informací ohledně využití kompostů z biologicky rozložitelných odpadů apod (jak je uvedeno výše, samotná výstavba OZE nicméně není v rámci SP SZP podporována).</p> <p>Kulturní dědictví: Z hlediska ochrany kulturního dědictví je cíl neutrální.</p>							
Specifický cíl 5 – Podporovat udržitelný rozvoj a účinné hospodaření s přírodními zdroji, jako je voda, půda a ovzduší, včetně snížení chemické závislosti		+	+	+	+	+	0/+	0
	<p>Klima: Cíl reaguje na problémy související s projevy klimatické změny. Opatření k ochraně půdy a vody přispějí rovněž ke snížení emisí skleníkových plynů přímo ze zemědělské půdy a sekvestraci uhlíku v půdě.</p>							

Specifický cíl SP SZP		Klima	Ovzduší	Voda	Půda a horninové prostředí	Příroda a biodiverzita	Odpady	Kulturní dědictví
	<p>Ovzduší: Plnění strategického cíle je výrazně pozitivní z hlediska ochrany ovzduší (zatravňování orné půdy, využití meziplodin, ekologické zemědělství).</p> <p>Půda a horninové prostředí: Strategický cíl přímo reaguje na potřeby související s problematikou ochrany půdy jako přírodního zdroje, navrhované intervence mohou významně přispívat ke zlepšení stavu zemědělské půdy, a to zejména intervence AEKO a vyšší podpora ekologického zemědělství, ale také celofaremní ekoplatba pokud bude naplněn předpoklad jejího uplatnění na většině evidované zemědělské půdy.</p> <p>Voda: Identifikovaná potřeba zvýšit zadržení vody v krajině a zlepšit jakost podzemní a povrchové vody přímo souvisí s problematikou ochrany povrchových a podzemních vod, s ohledem na navrhované intervence (EZ, celofaremní ekoplatba, zatravňování orné půdy aj.) lze předpokládat snížení míry znečišťování povrchových i podzemních vod ze zemědělské činnosti a také zlepšení stavu krajiny a jejího vodního režimu, i když cílová hodnota podílu využívané zemědělské půdy, na niž se vztahují podporované závazky týkající se zlepšení vodní bilance je nízká (1,66 %).</p> <p>Příroda a biodiverzita: Cíl je v souladu se zájmy ochrany přírody a krajiny. Identifikuje mj. potřebu ochrany půdy před erozí, zachování půdní bioty a zvýšení retenční schopnosti krajiny.</p> <p>Odpady: Z hlediska nakládání s odpady je cíl neutrální až pozitivní (vytváření podmínek pro využití kompostů a čistírenských kalů na zemědělské půdě)</p> <p>Kulturní dědictví: Z hlediska ochrany kulturního dědictví je cíl neutrální.</p>							
Specifický cíl 6 – Přispět k zastavení a obrátit trend úbytku biologické rozmanitosti, zlepšit ekosystémové služby a zachovat přírodní stanoviště a krajinu		0/+	+	0/+	0/+	+	0	0
	<p>Klima: Cíl reflektuje potřebu posílení ekologické stability krajiny, což je významným faktorem při zvyšování odolnosti vůči projevům klimatické změny.</p> <p>Ovzduší: Z hlediska ochrany ovzduší lze očekávat, že naplnění cíle bude mít pozitivní efekty v návaznosti na kompenzaci zvýšených nákladů spojených s šetrným hospodařením a podporou biodiverzity (hospodaření s menší náročností na spotřebu hnojiv).</p> <p>Půda a horninové prostředí a voda: Strategický cíl a identifikované potřeby jsou zaměřeny na biodiverzitu, nicméně zejména v případě opatření směřujících ke zvýšení heterogenity a ekologické stability krajiny lze předpokládat i pozitivní dopady na stav půdy a horninového prostředí a vod.</p>							

Specifický cíl SP SZP		Klima	Ovzduší	Voda	Půda a horninové prostředí	Příroda a biodiverzita	Odpady	Kulturní dědictví
	<p>Příroda a biodiverzita: Cíl je plně v souladu se zájmy ochrany přírody a krajiny včetně ochrany lesů. Je identifikována potřeba obnovy mozaikovosti krajiny omezením výměry monokultur, zvýšením zastoupení krajinných prvků a neprodučních ploch v zemědělské krajině, dále šetrnějšího hospodaření na hodnotnějších travních porostech a zachování krajinnotvorných sadů, tvorby ploch zajišťujících přežití druhů vázaných na zemědělskou krajinu a aktivit zajišťujících optimální dřevinnou skladbu lesů podporující biodiverzitu. Cílový podíl zemědělské půdy, na který se vztahují závazky podpory biodiverzity, je 27%, což je poměrně vysoká hodnota, zahrnuje ale i závazky s relativně menším vlivem, jako je Celofaremní ekoplatba.</p> <p>Odpady: Z hlediska nakládání s odpady je cíl neutrální.</p> <p>Kulturní dědictví: Z hlediska ochrany kulturního dědictví je cíl neutrální.</p>							
Specifický cíl 7 - Získávání mladých zemědělců a usnadnění rozvoje podnikání ve venkovských oblastech		0	0	0	0	0	0	0
	Na strategické úrovni je vztah SC 7 k identifikovanými problémům životního prostředí neutrální.							
Specifický cíl 8 - Podpora zaměstnanosti, růstu, sociálního začlenění a místního rozvoje ve venkovských oblastech včetně biohospodářství a udržitelného lesnictví		0	0	0	0	0	0	0
	Na strategické úrovni je vztah SC 8 k identifikovanými problémům životního prostředí neutrální.							
Specifický cíl 9 - Zlepšování reakce zemědělství EU na společenské požadavky na potraviny a zdraví, včetně bezpečných, výživných a udržitelných potravin a dobrých životních podmínek zvířat		0/+	0/+	+	+	+	0	0

Specifický cíl SP SZP		Klima	Ovzduší	Voda	Půda a horninové prostředí	Příroda a biodiverzita	Odpady	Kulturní dědictví
	<p>Klima: Z hlediska klimatu mají pozitivní vliv zejména podporovaná agro-environmentální opatření a podpora ekologického zemědělství, jinak je vztah spíše neutrální.</p> <p>Ovzduší: V případě intervencí cílených na welfare zvířat lze očekávat mírné pozitivní efekty v podobě snížení emisí amoniaku ze stacionárních zdrojů (modernizace provozů, hygiena), a tedy pozitivní vliv na kvalitu ovzduší. U ostatních opatření navrhovaných v rámci tohoto SC lze očekávat neutrální vztah.</p> <p>Půda a horninové prostředí a voda: Strategický cíl, resp. identifikovaná potřeba snížení rizik plynoucích z reziduí pesticidů v povrchové, podzemní a pitné vodě přímo souvisí s problematikou ochrany vod. Jako významnou v tomto směru lze vnímat zejména podporu ekologického zemědělství, intervence AEKO přímo zaměřené na omezení používání pesticidů (omezení používání pesticidů na zemědělské půdě, integrovaná produkce) budou uplatňovány na malém podílu výměry zemědělské půdy a jejich dopad bude s ohledem na rozsah problému omezený.</p> <p>Příroda a biodiverzita: Cíl je v souladu se zájmy ochrany přírody a krajiny, a to vzhledem k podpoře systémů omezujících používání POR. Indikátorem je podíl využívané zemědělské plochy dotčené podporovanými zvláštními opatřeními, která vedou k udržitelnému používání pesticidů za účelem snížení jejich rizik a dopadů, cílová hodnota 23,66%. To zahrnuje ovšem zejména plochy v režimu ekologického zemědělství a relativně malé plochy v AEKO-omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě (50 tis. ha) a intervence AEKO-integrovaná produkce (41 324 ha).</p> <p>Odpady: Z hlediska nakládání s odpady je cíl neutrální.</p> <p>Kulturní dědictví: Z hlediska ochrany kulturního dědictví je cíl neutrální.</p>							
Specifický cíl 10 – Modernizace odvětví podporou a sdílením znalostí, inovací a digitalizace v zemědělství a ve venkovských oblastech – průřezový cíl		0/+	0/+	0/+	0/+	0	0	0
	<p>Klima: Z hlediska klimatu je cíl neutrální, podpora vzdělávání a poradenství může mít obecně pozitivní vliv na zohlednění tématu klimatické změny v zemědělské praxi.</p>							

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

Specifický cíl SP SZP		Klima	Ovzduší	Voda	Půda a horninové prostředí	Příroda a biodiverzita	Odpady	Kulturní dědictví
	<p>Ovzduší: Pozitivní efekty se mohou promítnout i do kvality ovzduší a mohou tak mít neutrální až mírně pozitivní vztah (informace o moderních metodách a finanční podpoře udržitelného zemědělství poskytované v rámci vzdělávacích a poradenských intervencí mohou vést k rozvoji hospodaření s nižší náročností na aplikaci hnojiv a snížit tak emise do ovzduší).</p> <p>Půda a horninové prostředí a voda: Z hlediska ochrany půdy a horninové prostředí a vody je cíl neutrální až pozitivní. Podpora poradenství, vzdělávání a sdílení informací může podpořit udržitelné hospodaření na zemědělské půdě a zvýšit např. zájem zemědělců o využití inovativních technologií, potenciálně šetrnějších vůči životnímu prostředí.</p> <p>Příroda a biodiverzita: Vztah cíle k zájmům ochrany přírody a krajiny je neutrální.</p> <p>Odpady: Z hlediska nakládání s odpady je cíl neutrální.</p> <p>Kulturní dědictví: Z hlediska ochrany kulturního dědictví je cíl neutrální.</p>							

Provedené vyhodnocení na úrovni Specifických cílů indikuje velkou míru souladu mezi deklarovanými cíli SP SZP a identifikovanými potřebami řešení relevantních problémů životního prostředí. Vlastní vlivy navrhovaných intervencí na složky životního prostředí jsou předmětem hodnocení v kapitole 6.2 níže.

6.2 Vyhodnocení návrhové části SP SZP, vč. vyhodnocení kumulativních a synergických vlivů

Vyhodnocení bylo provedeno za využití přístupu popsaného v oddílu 8.2 tabulkovou formou podle jednotlivých relevantních složek životního prostředí. Hodnotící tabulky jsou obsahem samostatné přílohy č. 2 této dokumentace⁸¹. Shrnutí vyhodnocení vlivů jednotlivých hlavních komponent návrhu SP SZP a jejich potenciálních kumulativních, popř. synergických vlivů na jednotlivé složky životního prostředí je uvedeno níže, v samostatném pododdílu je uvedeno rovněž souhrnné vyhodnocení pro témata Odpady a Kulturní dědictví, jejichž hodnotící tabulky nebyly do Přílohy 2 zařazeny (viz poznámka pod čarou). Opatření navržená k prevenci a zmírnění negativních vlivů a posílení vlivů pozitivních jsou uvedena v kapitole 10.

6.2.1 Emise skleníkových plynů a adaptace na změnu klimatu

Standardy DZES

Z hlediska vlivu na bilanci emisí skleníkových plynů má uplatňování standardů DZES mírný pozitivní vliv. Jde zejména o standardy DZES 1 Zachovávání trvalých travních porostů na základě poměru trvalých travních porostů k zemědělské ploše a DZES 9 Zákaz přeměny nebo orby trvalých travních porostů označených jako trvalé travní porosty citlivé na životní prostředí v lokalitách Natura 2000, které poskytují ochranu trvalým travním porostům a mají tak pozitivní vliv na rozsah sekvence uhlíku v zemědělské půdě. Pozitivní vliv je nicméně omezený. Opatření podpoří zachování rozlohy, ale samy o sobě nezajišťují zvyšování rozsahu a dlouhodobou existenci TTP na stejných plochách, která je z hlediska sekvence uhlíku podstatná. Obdobně, DZES 2: Ochrana mokřadů a rašelinišť má význam při ochraně půd s významnou rolí při sekvestraci uhlíku. V zemědělské praxi je ale problémem vymezení ploch mokřadů a ČR proto požádá o odklad implementace tohoto DZES až od roku 2025. Dílčí pozitivní vlivy mají i ostatní DZES (snad s výjimkou DZES 4: Zřizování ochranných pásů podél vodních toků, týkající se omezení pesticidů a hnojiv kolem vodních toků, jehož vliv bude z hlediska ochrany klimatu zanedbatelný), které různými postupy cílí na zachování organických složek včetně uhlíku v půdě a snížení emisí skleníkových plynů přímo ze zemědělské půdy.

Mírně pozitivní vliv bude mít uplatňování souboru standardů DZES i z hlediska adaptace na změnu klimatu. Vedle DZES 1 a DZES 9 zajišťujících ochranu trvalých travních porostů mají potenciálně pozitivní vliv i další standardy zacílené na ochranu půdy jako jsou DZES 5: Obhospodařování s cílem snížit riziko degradace půdy a eroze, včetně zohlednění sklonu svahu, DZES 6: Minimální půdní pokryv, aby se zabránilo holým půdám v nejcitlivějších obdobích a zejména DZES 8: Minimální podíl orné půdy věnované neprodukčním plochám a prvkům a na celé zemědělské ploše, zachování krajinných prvků a zákaz kácení živých plotů a stromů v

⁸¹ Součástí Přílohy 2 jsou hodnotící tabulky za témata: Klima, Ovzduší, Půda a horninové prostředí, Voda, Veřejné zdraví, Příroda, biodiverzita, lesy, krajina. Hodnotící tabulky za další v SEA vyhodnocení zohledněná témata Odpady a Kulturní dědictví nebyly přiloženy, neboť v rámci hodnocení byla konstatována nízká relevance těchto témat pro hodnocená konkrétních opatření SP SZP a tyto hodnotící tabulky by měly jen nízkou informační hodnotu. Použitá metodika je obsahem kapitoly 8.2 SEA dokumentace.

období hnízdění a odchovu ptáků. Lze předpokládat zejména posílení odolnosti zemědělské krajiny vůči extrémním projevům klimatické změny (přivalové deště, sucho apod.) díky snížení eroze, zlepšení odtokových poměrů ad. (viz též hodnocení vlivů na půdu a vodu níže). Tyto pozitivní vlivy budou spíše dílčí. Uplatňování posílených standardů DZES navrhovaných v rámci SP SZP přinese zlepšení oproti současnému stavu, bez dalších opatření však pravděpodobně nezajistí potřebnou míru odolnosti (resilience) vůči očekávaným dopadům klimatické změny.

Intervence EZZF

Z intervencí navrhovaných k podpoře z Evropského zemědělského záručního fondu má silnou vazbu k problematice klimatu zejména intervence Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba. Předpokládá se mírný pozitivní vliv především v souvislosti se stanovením dodatečných podmínek pro jednotlivé typy kultur, které mohou mít přímý pozitivní vliv na sekvestraci uhlíku v půdě i nepřímý vliv na adaptaci území na změny klimatu. Přidaná hodnota celofaremní ekoplatby tkví mj. v tom, že stanovené podmínky musí být plněny na všech obhospodařovaných plochách v rámci farmy a není tedy dostačující zajistit plnění podmínek pouze u vybraných kultur. Kromě stanovených podmínek celofaremní ekoplatby má žadatel možnost realizovat nadstavbový Prémiový stupeň celofaremní ekoplatby, u nějž je vyšší podpora vázána na plnění dalších nadstavbových podmínek.

Na zatravněných plochách (kultury T, G): zákaz rozorání TTP a povinnost zachování travního porostu na orné půdě nebo převedení na TTP - podmínky směřují k zachování výměry travních porostů (s přímým pozitivním vlivem z hlediska sekvestrace uhlíku), nicméně vzhledem k ochraně TTP již v rámci DZES lze v tomto předpokládaný pozitivní efekt celofaremní ekoplatby jako nadstavby hodnotit z hlediska klimatu jako spíše malý.

Kultura standardní orná půda (kultura R): podmínka udržitelného hospodaření s organickou hmotou v orné půdě směřuje ke zlepšení půdních vlastností, s přímým pozitivním vlivem na sekvestraci uhlíku i nepřímým pozitivním vlivem z hlediska zvýšení odolnosti půd vůči projevům klimatické změny (zlepšení retence, omezení eroze, apod.). Organická hmota by měla být doplňována na 35 % orné půdy v každém roce podle podmínek definovaných v "MODEL OH", což by mělo napomoci ke znatelnému zvýšení obsahu půdního organického uhlíku v orné půdě.

Součástí opatření na plochách kultury R je rovněž povinnost ochranných pásů o šířce 6 m podél vodních toků (v základní úrovni u pozemků do 3 m od vodního toku, pro Prémiovou ekoplatbu u všech pozemků s hranicí do vzdálenosti 10 m od vodního toku (cca 30 % DPB). Navíc oproti podmínkám DZES 4 kromě vyloučení aplikace hnojivých látek a POR musí mít ochranný pás zapojený vegetační pokryv. S tím se pojí dílčí přímý pozitivní vliv z hlediska sekvestrace uhlíku i ochrany před projevy klimatické změny

Obdobné avšak spíše omezené pozitivní vlivy lze předpokládat i v důsledku aplikace podmínek stanovených pro kultura U (nektarodárný i zelený úhor) a trvalé kultury (S, V, C, J, D, K).

Neprodukční plochy: vyčlenění vyššího procenta neprodukčních ploch z orné půdy (R, U, G) nad rámec DZES (8 % v letech 2023 - 2025, resp. 9 % v letech 2026 a 2027 při započtení meziplodin nebo plodin vázících dusík, pěstovaných bez použití POR, 5 % ve variantě při započtení pouze ploch ochranných pásů, úhoru a krajinných prvků) bude dále přispívat k posílení sekvestrace uhlíku a zejména ke zvýšení odolnosti krajiny vůči projevům klimatické změny. Podmínky Prémiové ekoplatby navíc umožňují zohlednit vyšší výměru neprodukčních ploch: alespoň 7 % neprodukčních ploch při započtení pouze ochranných pásů, úhorů a krajinných prvků.

Rozsah celkového vlivu intervence celofaremní ekoplatba bude nezanedbatelný s ohledem na předpokládané uplatnění podmínek celofaremní ekoplatby na více než 3,5 mil. ha, tedy na většině výměry zemědělské půdy v ČR. Jednotlivé dílčí příspěvky stanovených podmínek je však z hlediska emisí skleníkových plynů a sekvestrace uhlíku v půdě obtížné odhadovat, respektive budou spíše malé, bez zásadního efektu na celkovou národní bilanci skleníkových plynů ze zemědělství.

Jednoznačně pozitivní efekt z hlediska snížení emisí skleníkových plynů lze očekávat od intervence Režimy pro klima a životní prostředí - precizní zemědělství, jejíž podstatou je využití technologie umožňující plošně diferencovanou aplikaci N hnojiv. Vzhledem k předpokládanému rozsahu uplatnění na cca 200 tis. ha půjde z hlediska ochrany klimatu však nepůjde o opatření s významným dopadem na národní bilanci skleníkových plynů ze zemědělství.

Z hlediska klimatu jsou zajímavou kategorií intervence k podpoře příjmu vázaného na produkci. U intervencí v sektoru ovoce a zeleniny je vliv hodnocen jako nulový až mírně pozitivní, zejména s ohledem na to, že opatření primárně míří na zajištění konkurenceschopnosti domácí produkce, což omezí nutnost importu čímž může klesnou emisní náročnost (emise z dálkové dopravy). Dostupnost těchto komodit také může (při splnění dalších podmínek) přispět ke snížení konzumace emisně náročnějších potravin (masa apod.). U intervencí Podpora příjmu vázaná na produkci mléka a Podpora příjmu vázaná na produkci hovězího masa byl vliv hodnocen jako zanedbatelný (bez vlivu), ačkoliv chov hovězího skotu jinak patří z hlediska skleníkových plynů k emisně intenzivním odvětvím. Intervence směřují k zachování konkurenceschopnosti domácí produkce, která bude jinak nahrazena importem, s nímž se pojí dodatečné emise z dálkové dopravy apod. V důsledku intervence se neočekává nárůst počtu hovězího dobytka respektive zvýšení s tím spojených emisí skleníkových plynů. Produkce statkových hnojiv z chovu skotu může při vhodném nakládání a zapracování do půdy přispět k zvýšení sekvestrace uhlíku v půdě a snížení emisí spojených s využíváním anorganických hnojiv (pokud dojde k adekvátnímu snížení jejich spotřeby). Samotná intervence ale zřejmě nebude mít v tomto ohledu měřitelný vliv.

Vesměs neutrální (bez vlivu) až mírně pozitivní vlivy mohou být spojeny s tzv. odvětvovými intervencemi, které zahrnují finanční podporu široké škály aktivit, včetně aktivit s vztahem k adaptaci na klimatickou změnu. Možné pozitivní vlivy jsou spojeny zejména s opatřeními v zahrnujícími investice do pořízování a zavádění technologií šetrných k životnímu prostředí včetně technologií reagujících na změnu klimatu, výzkumu a ekologické a integrované produkce, dále poradenství a školení, apod. Pozitivní vliv bude mít jednoznačně např. skupinu intervencí pro sektor Včelařství. Role včel coby opylovačů je významná z hlediska fungování ekosystémů. Podpora jejich populace může napomoci adaptaci na klimatickou změnu (kompenzovat úbytek přirozených opylovačů, apod.).

Intervence EZFRV

Z intervencí podporovaných z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova má z hlediska vlivu na bilanci emisí skleníkových plynů význam potenciálně pozitivní až významně pozitivní vliv intervence Technologie snižující emise GHG a NH₃. Investice do technologií přesného dávkování N a precizního zemědělství, technologií aplikace organických hnojiv přímo do půdy a technologií přímého setí do rostlinných zbytků budou mít pozitivní vliv z hlediska zvyšování obsahu uhlíku v půdě, snižování emisí CO₂ uvolňování z půdy i snižování emisí N₂O při použití dusíkatých hnojiv. Obdobně pořízení technologií zlepšujících mikroklima stájí, nebo technologií snižujících emise GHG a NH₃ v živočišné výrobě včetně skladování trusu, kejdy a hnoje, budou mít pozitivní vliv z hlediska redukce emisí skleníkových plynů (zejména CH₄) z živočišné výroby. Významnost pozitivního vlivu je nicméně obtížné stanovit, bude záviset na povaze a efektivitě podpořených projektů. Součástí intervence bude rovněž podpora (již existujících)

zemědělských bioplynových stanic na zastřešení koncových skladů digestátu, zvýšení reakčního objemu nebo instalace akumulace bioplynu. Realizací těchto prvků dojde ke snížení emisí GHG a NH₃ a navíc ke zvýšení výroby bioplynu o 10 – 20 % ze stejného objemu spotřebované biomasy. Významnost pozitivního vlivu je nicméně obtížné stanovit, bude záviset na povaze a efektivitě podpořených projektů.

Potenciální pozitivní vlivy jak z hlediska emisí skleníkových plynů tak z hlediska adaptace na změnu klimatu budou mít intervence zaměřené do lesního hospodaření. Intervence Technologické investice v lesním hospodářství zahrnuje investice do moderní techniky, což napomůže rychlejší a šetrnější realizaci asanačních prací v lesích postižených kalamitou související s klimatickou změnou. Investice do lesních školek budou mít pozitivní vliv z hlediska schopnosti reagovat na změny v poptávce po jednotlivých druzích dřevin ovlivněné potřebou adaptace na klimatickou změnu. Opatření na podporu investic do základního zpracování dřeva reflektují potřebu zvýšit přidanou hodnotu domácího hodnotového řetězce navazujícího na lesní hospodářství. To může mít nepřímý pozitivní vliv z hlediska rozvoje udržitelných způsobů hospodaření (s pozitivním vlivem na emisní bilanci sektoru a odolnosti lesů vůči projevům klimatické změny), než při orientaci na produkci vysokého objemu s malou přidanou hodnotou. Celkový rozsah vlivu je hodnocen jako spíše malý, samotná realizace investic nezaručuje změny v lesním hospodářství (např. změna druhové a věkové skladby porostů) a tedy významné zvýšení odolnosti lesů vůči klimatické změně a zvýšení role lesů z hlediska ukládání uhlíku v lesní biomase a půdě.

Potenciální pozitivní vlivy jsou spojeny s intervencemi k zalesňování a rozvojem agrolesnických systémů (Zalesňování zemědělské půdy – péče o založený porost, Založení agrolesnického systému, Péče o založený agrolesnický systém, Investice do obnovy kalamitních ploch, Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin). Půjde o mírný pozitivní vliv, vzhledem k omezenému rozsahu intervencí (celkově za programové období stovky ha) není přínos z hlediska klimatu zásadní, zalesnění degradovaných půd a rozvoj agrolesnických systémů je nicméně vhodným doplňkovým nástrojem adaptace krajiny na změnu klimatu i ke zvýšení sekvence uhlíku v biomase a půdě.

U intervence Investice do lesnické infrastruktury bylo vedle potenciálně pozitivních vlivů identifikována též riziko mírného negativního vlivu: Při nevhodné realizaci výstavby a rekonstrukce lesních cest existuje riziko negativních vlivů na vodní režim (viz též hodnocení vlivů na vody) a tedy zhoršení odolnosti lesních ekosystémů vůči projevům klimatické změny. Mezi podmínky způsoblosti podpory konkrétního projektu bylo nicméně zařazeno souhlasného stanoviska MŽP, což zmíněné riziko minimalizuje.

Zřejmě potenciálně nejvýznamnější intervencí z hlediska klimatu je Ekologické zemědělství. Omezení použití minerálních hnojiv v režimu ekologického zemědělství bude mít pozitivní vliv z hlediska ochrany klimatu (redukce emisí N₂O). Techniky a postupy EZ budou mít pozitivní vliv z hlediska zvyšování sekvence uhlíku v půdě i ochranu půdy před projevy klimatické změny (sucho, eroze, ad.). Podpora alokovaná v rámci intervence předpokládá významný nárůst ploch EZ oproti stávajícímu stavu (o cca 50 %) a pozitivní vliv je tedy hodnocen jako potenciálně významný.

Z dalších intervencí s potenciálně pozitivním vlivem je vhodné zmínit Pozemkové úpravy. Lze předpokládat mírný až významný pozitivní vliv, neboť pozemkové úpravy představují jeden z důležitých nástrojů k adaptaci krajiny na klimatickou změnu, zejména z hlediska zajištění ochrany před povodněmi a dalšími riziky a ochranu půdy před degradací. V praxi je nedostatek finančních prostředků pouze jednou z bariér širší realizace pozemkových úprav a rozsah vlivu bude záviset na konkrétních projektech.

Kumulativní a synergické vlivy

Implementace standardů DZES a intervencí navrhovaných SP SZP nebude mít významné negativní kumulativní ani synergické vlivy z hlediska bilance emisí skleníkových plynů nebo adaptace na klimatickou změnu. V porovnání se stávající situací představuje návrh SP SZP řadu dílčích zlepšení v podmínkách podpory směřujících k posílení sekvence uhlíku v půdě a biomase, respektive snížení emisí skleníkových plynů z půdy i chovu hospodářských zvířat. Jednotlivé dílčí příspěvky stanovených podmínek a plánovaných intervencí je však z hlediska emisí skleníkových plynů a sekvence uhlíku v půdě obtížné odhadovat a potenciální pozitivní kumulativní vliv bude spíše malý, bez zásadního vlivu na celkovou národní bilanci skleníkových plynů ze zemědělství a LULUCF. Pozitivní synergický efekt lze očekávat z hlediska potřeby adaptace na klimatickou změnu, kdy opatření cílicí na ochranu půdy, vody a biodiverzity budou zároveň přezpívat k posílení odolnosti zemědělské krajiny vůči projevům klimatické změny.

6.2.2 Ovzduší

Standardy DZES

Navrhované podmínky v rámci DZES budou mít potenciálně převažující mírný pozitivní vliv na kvalitu ovzduší. Významný potenciální přínos byl identifikován v případě DZES 6 (Minimální půdní pokryv, aby se zabránilo holým půdám v nejcitlivějších obdobích) a DZES 8 (Minimální podíl orné půdy věnované neprodukčním plochám a prvkům a na celé zemědělské ploše, zachování krajinných prvků a zákaz kácení živých plotů a stromů v období hnízdění a odchovu ptáků). V obecné rovině lze spatřovat významný potenciál také v DZES 1 (Zachovávání trvalých travních porostů na základě poměru trvalých travních porostů k zemědělské ploše). U tohoto standardu jsou ale nastaveny parametry, které směřují spíše ke konzervaci současného emisně nevyhovujícího stavu (cílem je pouze udržení stávající výměry TTP, popř. až její pokles do 5 %). V kontextu očekávaných legislativních změn (zprůsnění imisního limitu $PM_{2,5}$) lze tyto parametry považovat za nedostatečně ambiciózní, protože při jejich dodržení dojde ke zhoršení podmínek pro plnění imisního limitu. S ohledem na charakter podmínky (součástí návrhu není vyčíslení emisí ani jiné parametry, na jejichž základě by bylo možno odhadnout změnu emisí) nelze přínosy pro kvalitu ovzduší kvantifikovat ani jednoznačně určit významnost vlivu uplatňování nových standardů DZES (nakolik se ve skutečnosti podaří využít pozitivní potenciál těchto nástrojů).

Intervence EZZF

Celkový vliv intervencí EZZF na ovzduší hodnotíme jako indiferentní. Jsou zde navrženy intervence s potenciálně pozitivními i negativními dopady. Mezi potenciálně pozitivní patří podpora AEKO Zatravňování orné půdy, která ale bude s ohledem na absenci ambicióznějších cílů pravděpodobně dostatečná pouze pro udržení, nikoliv pokles stávajících emisí amoniaku. Tím se do budoucna potenciálně zhoršuje problém s plněním imisního limitu $PM_{2,5}$, podobně jako výše v případě opatření DZES 1. Nejvyšší přínos pro kvalitu ovzduší může mít v rámci intervencí EZZF udržitelné hospodaření s organickou hmotou v půdě, vyčleňování neprodukčních ploch (součástí opatření celofaremní ekoplatby) a pěstování bílkovinných plodin (14.32). Naproti tomu podporované zvýšení výměry pro pěstování zeleniny (zvýšení spotřeby dusíkatých hnojiv v rámci Podpory příjmu vázané na produkci zeleniny) a podpora živočišné výroby (Podpora příjmu vázaná na produkci mléka a Podpora příjmu vázaná na produkci hovězího masa) povedou pravděpodobně samy o sobě ke zvýšení emisí amoniaku a nepřímo tedy ke zvýšení koncentrace $PM_{2,5}$. Tato rizika a emisní náročnost mohou být v praxi vzájemně kompenzovány, stejně tak mohou být kompenzovány intervencemi mimo EZZF. Koncepce neobsahuje žádné emisní cíle ani emisní podmínky přijatelnosti podpory, a to ani na úrovni

jednotlivých intervencí, ani na úrovni jejich celkového souhrnu. Neobsahuje v tomto smyslu ani jiné údaje, které by bylo možno použít jako aktivitní parametry pro odhad emisní změny (např. cílovou změnu výměr jednotlivých kultur, cílovou změnu množství hnojiv, apod.). Výsledný celkový směr vlivu EZZF na ovzduší proto nelze odhadnout.

Intervence EZFRV

Celkový vliv intervencí EZFRV na ovzduší bude mírně až významně pozitivní. U intervence Technologie snižující emise GHG a NH₃ byl potenciální pozitivní vliv vyhodnocen jako významný), další mají podpůrný význam (např. zalesňování, zatravňování, agrolesnické systémy, meziplodiny, ekologické zemědělství, podpora biodiverzity na orné půdě, pozemkové úpravy). V rámci EZFRV nebyly identifikovány žádné intervence s možným negativním vlivem ani s riziky pro kvalitu ovzduší.

Kumulativní a synergické vlivy

Koncepce obsahuje opatření (standardy DZES, intervence) s potenciálním pozitivním i negativním působením na kvalitu ovzduší. Její součástí nejsou aktivitní údaje, na základě kterých by bylo možno přínosy pro kvalitu ovzduší kvantifikovat nebo alespoň odhadnout jejich relativní významnost oproti intervencím s možnými negativními efekty. Celkový směr kumulativního vlivu koncepce jako celku lze proto posoudit pouze na základě do značné míry subjektivního odhadu hodnotitele. Diskutabilní otázkou je také, jak přistupovat k hodnocení v případě, kdy je sice zřejmý pozitivní směr navrhovaných intervencí ve srovnání se situací bez realizace koncepce, ale je pravděpodobné, že tyto intervence povedou pouze ke zmírnění negativního trendu, nikoliv ale k jeho obrácení požadovaným směrem. Provedené hodnocení vede k závěru, že koncepce reaguje na stávající emisní hrozby a snaží se jim bránit. Cíle poklesu emisí ani cíle pro parametry, ze kterých produkce emisí nepřímo vyplývá, nejsou v posuzovaném textu koncepce obsaženy. Navržený soubor intervencí bude s ohledem na zaměření jednotlivých opatření pravděpodobně působit pozitivně jako brzda dalšího zvyšování emisí, nelze ale odhadnout, zda bude v tomto smyslu dostatečně účinný, natož aby bylo možno konstatovat, že směřuje k výraznému poklesu množství produkovaných emisí, který je nezbytný pro soulad se strategiemi ochrany ovzduší (zlepšení kvality ovzduší) a platnou legislativou (přiblížení se možnosti budoucího plnění imisního limitu PM_{2,5} na území ČR). V návaznosti na výše uvedené skutečnosti hodnotíme celkový kumulativní vliv koncepce ve srovnání se situací bez její realizace jako pozitivní. Z hlediska strategických a legislativních požadavků ochrany ovzduší je nutno zohlednit nejistoty hodnocení a pro naplnění zásady předběžné opatrnosti hodnotit její vliv konzervativně, tedy jako indiferentní.

6.2.3 Půda a horninové prostředí

Standardy DZES

Vlivy standardů DZES na půdu a horninové prostředí jsou obecně hodnoceny jako pozitivní, identifikovány byly mírné, ale i významné pozitivní vlivy.

Téměř všechny navržené DZES přispívají určitou měrou k ochraně či zajištění dobrého stavu zemědělské půdy. Jako standardy s největším potenciálem z pohledu omezení degradace půdy a zachování nebo zlepšení jejího stavu byly vyhodnoceny DZES 5 Obhospodařování s cílem snížit riziko degradace půdy a eroze, včetně zohlednění sklonu svahu, který je přímo cílený na ochranu půdy proti vodní erozi, DZES 6 Minimální půdní pokryv, aby se zabránilo holým půdám v nejcitlivějších obdobích, který rovněž bude přispívat k omezení eroze (vodní i větrné), nicméně jeho hlavním účelem je ochrana a zlepšení půdních vlastností, a DZES 7 Střídání plodin na orné půdě s výjimkou plodin pěstovaných pod vodou, který má také přímou vazbu

na zachování nebo zajištění příznivého stavu půdy. Uvedené standardy jsou i v rámci SP SZP zařazeny jako standardy, jejichž hlavním cílem je ochrana a zlepšování kvality zemědělské půdy.

Ve srovnání s hypotetickou nulovou variantou, kdy by hospodaření nebylo vůbec usměrňováno podmínkami DZES, by bylo možné vlivy výše uvedených standardů i vlivy celé sady DZES dohromady na půdu jako složku životního prostředí hodnotit jako významně pozitivní. Ve srovnání se stavem v předchozím programovém období je však zřejmé, že většina návrhů DZES vychází z dosud uplatňovaných DZES nebo podmínek tzv. greeningu, které jsou přebírány jen s dílčími změnami, což se jeví jako nedostatečné s ohledem na zhoršující se stav půdy a její poškození degradačními procesy. Nově navržená je pouze diverzifikace ve smyslu střídání plodin (DZES 7), jinak jsou patrné některé dílčí změny, resp. zpřísnění podmínek, které mohou přinést určitá zlepšení oproti stávajícímu stavu a lze je tedy hodnotit pozitivně. Jde např. o navýšení poměru erozně ohrožených ploch orné půdy, na kterou se vztahují podmínky DZES 5, nebo nově zaváděná aplikace DZES 6 na ornou půdu bez zohlednění svažitosti pozemku (půdní pokryv bude nově nutné zajistit na 80 % orné půdy, resp. 50 % orné půdy v ekologickém zemědělství) a také na plochy trvalých kultur (v předchozím programovém období se jednalo o DZES 4). Naopak jako nevhodné se v rámci podmínek navrhovaného DZES 6 jeví omezení možnosti podzimní orby se zapravením organické hmoty do půdy. Celkově z podmínek DZES zcela vypadla povinnost doplňování půdní organické hmoty prostřednictvím zapravení statkových hnojiv (v předchozím programovém období byla součástí DZES 6) a chybí také diverzifikace plodin v podobě, v jaké byla součástí greeningu, což je z hlediska ochrany půdy nutné hodnotit jako negativní. V návrhu SP SZP jsou tyto podmínky obsaženy v upravené, resp. zpřísněné/optimalizované podobě jako podmínky celofaremní ekoplatby. Celofaremní ekoplatba je titul, do kterého budou zemědělci vstupovat dobrovolně, nicméně předpokládá se, že se bude vztahovat na prakticky celou výměru zemědělské půdy, a v takovém případě by k oslabení podmíněnosti fakticky nedošlo.

Intervence EZZF

Vlivy intervencí navrhovaných v rámci EZZF na půdu a horninové prostředí jsou hodnoceny jako neutrální (bez vlivu), nebo byly identifikovány mírné až významné pozitivní vlivy na půdu, ale v několika málo případech i mírné negativní vlivy.

Jako nejdůležitější se jeví intervence Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba. Celofaremní ekoplatba je podmíněna dodržováním přísnějších podmínek hospodaření pro jednotlivé kultury, přičemž řada z těchto podmínek přímo nebo nepřímo směřuje k ochraně zemědělské půdy a omezení její degradace. Podmínky jsou nadstavbou základních podmínek podmíněnosti. Z hlediska ochrany půdy jsou podstatné podmínky pro travní porosty (kultury T, G), které směřují k zachování výměry travních porostů, což lze hodnotit pozitivně ve vztahu k ochraně půdy proti erozi a degradaci, nicméně vzhledem k ochraně TTP již v rámci DZES lze předpokládaný efekt celofaremní ekoplatby jako nadstavby hodnotit jako spíše malý. Podmínky pro kulturu R zahrnují udržitelné hospodaření s organickou hmotou v orné půdě podle "MODEL OH", kde lze očekávat významný pozitivní efekt ve zlepšení půdních vlastností, a to i ve srovnání se stávajícím stavem. V případě diverzifikace je podmínka v obdobné podobě součástí stávajícího greeningu, doplněna je povinnost diverzifikace plodin již od 4 ha orné půdy a také zpřísnění pro žadatele s více než 150 ha půdy a očekávat lze jen mírný pozitivní efekt popsaného dílčího zpřísnění. Samotný počet pěstovaných plodin bez jejich bližší specifikace se nejvíce jeví jako účinné opatření, které by mohlo omezovat degradaci půdy. Ke zlepšení půdních vlastností, omezení eroze a omezení množství aplikovaných POR směřují podmínky stanovené pro úhor (kultura U) a trvalé kultury (S, V, C, J, D, K) a podobně také vyčlenění vyššího procenta neprodučních ploch z orné půdy (R, U, G) nad rámec DZES sice znamená omezení výměry půdy využitelné pro zemědělskou produkci, ale lze předpokládat, že bude vyváжено pozitivními vlivy jako je zlepšení kvality

půdy (zejména při využití úhoru, sanitačního úhoru) a snížení eroze (při využití ochranných pásů, krajinných prvků fungujících jako větrolamy apod.). Přes výše uvedené očekávané významné pozitivní vlivy lze celkově konstatovat, že podmínky celofaremní ekoplatby jsou poměrně málo ambiciózní, s omezeným efektem z hlediska ochrany zemědělské půdy, což by nicméně mělo být vyváжено jejich plošným uplatňováním. Významný pozitivní vliv intervence je identifikován s ohledem na předpokládané uplatnění na více než 3,5 mil. ha, tedy na většině výměry zemědělské půdy v ČR.

Mírný pozitivní vliv je očekáván i v případě podpory precizního zemědělství, jehož cílem je optimalizace hnojení, což bude spojeno s omezením znečištění půdy a horninového prostředí nadměrnými dávkami průmyslových hnojiv a zlepšením jejich mimoprodukčních funkcí půdy.

Mírné pozitivní vlivy byly dále identifikovány pro některé intervence v oblasti podpor příjmů vázaných na produkci, a to v případech, kdy je podpora směřována do živočišné výroby (produkce mléka, hovězího masa, chov ovcí a koz), což se může projevit na zachování/zvýšení výměry TTP nebo výměry orné půdy, na které budou pěstovány víceleté pícniny, a je také spojeno s produkcí statkových hnojiv potřebných pro doplňování půdní organické hmoty (POH) a omezení degradace orné půdy, a pro podporu produkce bílkovinných plodin. Naopak možné mírné negativní vlivy byly identifikovány, pokud šlo o podporu řepy a škrobových brambor jako erozně nebezpečných plodin, k negativním vlivům by mohlo dojít při významném navýšení výměry půdy pro pěstování těchto plodin, vlivy budou zmírněny povinným dodržением podmínek podmíněnosti (např. aplikací půdoochranných technologií).

V rámci odvětvových intervencí byly možné pozitivní vlivy identifikovány v případech, kdy se předpokládá podpora výzkumu a zavádění inovativních technologií šetrných vůči životnímu prostředí nebo ekologické a integrované produkce (intervence v sektoru ovoce a zeleniny, brambor, okrasných rostlin), naopak možné negativní vlivy tam, kde se předpokládá výstavba nových staveb nebo skladovacích a manipulačních prostor, tedy investic s možnými nároky na zábor ZPF (intervence v sektoru ovoce a zeleniny, nosnic, brambor, okrasných rostlin). Tyto vlivy musí být řešeny na úrovni konkrétních investičních projektů.

Intervence EZFRV

Vlivy intervencí navrhovaných v rámci EZFRV na půdu a horninové prostředí jsou hodnoceny jako neutrální (bez vlivu), nebo byly identifikovány mírné až významné pozitivní vlivy, ale v některých případech i mírné negativní vlivy.

Riziko negativního ovlivnění půdy na lesních pozemcích nelze vyloučit v případě intervence Investice do lesnické infrastruktury. Realizace nových lesních cest a skladů dříví bude spojena se záborem lesní půdy a vznikem nových zpevněných ploch a zejména realizace nových lesních cest může měnit odtokové poměry širšího dotčeného území a míru eroze lesní půdy. Jedná se o potenciálně rizikovou aktivitu, nicméně vlivy musí být řešeny na úrovni konkrétních projektů a lze předpokládat, že podpora bude směřována do projektů, které nebudou spojeny s významnými negativními vlivy, neboť konkrétní projekty budou podpořeny na základě souhlasného stanoviska MŽP. Totéž platí pro podporu vodohospodářských opatření v lesích, která také mohou být spojena s nároky na zábor PUPFL a změnami odtokových poměrů v lesích a míry eroze lesní půdy. Vlivy na půdu mohou být pozitivní i negativní, což bude záležet na konkrétní podobě podpořených projektů.

Lesní půdy se týkají také navrhované intervence Přeměna porostů náhradních dřevin a Investice do obnovy kalamitních ploch. Obnova lesních porostů je žádoucí z pohledu ochrany lesní půdy, nicméně v období realizace hrozí riziko zvýšené eroze lesní půdy na dotčených plochách, případně i příjezdových cestách a v

případě chemické přípravy půdy a ochrany porostů hrozí riziko kontaminace půdy a horninového prostředí použitými chemikáliemi.

Realizace investičních projektů (včetně stavebních investic) v rámci některých dalších intervencí může být spojena s nároky na zábor ZPF (např. Investice do zemědělských podniků, Investice do zpracování zemědělských produktů, Investice do nezemědělských činností), v těchto případech byly identifikovány možné mírné negativní vlivy lokálního rozsahu.

Pozitivní vlivy na půdu budou spojeny zejména s podporou ekologického zemědělství, které lze hodnotit jako významně pozitivní z hlediska ochrany zemědělské půdy a zachování či zlepšení její úrodnosti. Deklarované navýšení výměry půdy obhospodařované v režimu EZ na 750 tis ha do konce programového období lze hodnotit pozitivně v porovnání se stávajícím stavem.

Potenciálně významný pozitivní vliv byl také identifikován pro případ podpory pozemkových úprav. Ochrana a zúrodnění půdního fondu je jedním z cílů pozemkových úprav, jedná se o potenciálně účinný nástroj pro řešení eroze zemědělské půdy. Efektivita závisí na konkrétním zpracování návrhu pozemkových úprav, na úrovni strategického dokumentu proto nelze vlivy blíže hodnotit. Podporu kvalitně zpracovaných projektů by mělo zajišťovat souhlasné stanovisko MŽP, kterým bude udělení podpory podmíněno.

Mírné, případně až významné pozitivní vlivy na půdu a horninové prostředí byly identifikovány v případě řady dalších intervencí s vazbou na ochranu půdy proti erozi, zachování nebo zajištění příznivého stavu půdy nebo ochranu půdy a horninového prostředí proti znečištění, jedná se např. o některé intervence AEKO (Zatravňování orné půdy, Meziplodiny, Podpora biodiverzity na orné půdě, Integrovaná produkce) nebo Zalesňování zemědělské půdy – založení porostu a péče o založený porost a Založení agrolesnického systému a péče o něj. Finanční alokace na uvedené intervence jsou vesměs nízké, a proto lze očekávat jen omezený rozsah změn a zlepšení vůči stávajícímu stavu.

Kumulativní a synergické vlivy

Z provedeného hodnocení základních podmínek podmíněnosti a jednotlivých intervencí je zřejmé, že efekt řady z nich se bude kumulovat, resp. spolupůsobit na stav ZPF a zemědělské půdy.

V první řadě je nutno uvést standardy DZES a nadstavbové podmínky ekoplatby, které se budou doplňovat a u kterých je předpokládáno plošné působení na prakticky kompletní výměře zemědělské půdy evidované v LPIS. Zatímco standardy DZES se jen málo liší od standardů DZES a podmínek greeningu, které byly uplatňovány v minulém programovém období, resp. v některých případech došlo dokonce k nežádoucímu zmírnění požadavků, nadstavbové podmínky celofaremní ekoplatby jsou přísnější a v případě jejich plošného uplatnění na zemědělské půdě lze předpokládat pozitivní vliv na půdu jako přírodní zdroj. S ohledem na stávající míru degradace zemědělské půdy a také s ohledem na to, že degradační procesy (zejména intenzita vodní i větrné eroze) jsou dále posilovány a urychlovány probíhající klimatickou změnou (spolupůsobící faktor), se však i podmínky celofaremní ekoplatby celkově jeví jako málo ambiciózní a lze předpokládat spíše omezený efekt z hlediska ochrany zemědělské půdy.

Z pohledu intervencí lze pozitivní kumulativní nebo synergické působení předpokládat u řady intervencí EZFRV s vazbou na ochranu půdy proti erozi, zachování nebo zajištění příznivého stavu půdy nebo ochranu půdy a horninového prostředí proti znečištění. Zdůraznit lze skupinu intervencí směřujících k podpoře přeměny orné půdy na travní porosty (zatravňování), zalesňování zemědělské půdy a zakládání agrolesnických systémů, jejichž implementace bude zároveň znamenat snižování výměry standardní orné půdy. Spolupůsobit může např. i provádění pozemkových úprav a také zakládání neproduktivních ochranných

pásů, biopásů, úhorů a případně i stabilních krajinných prvků, ke kterému budou zemědělci vedeni potřebou vyhovět standardu DZES 8 a podmínkám celofaremní ekoplatby. Z opatření financovaných ze zdrojů mimo SZP se mohou tyto vlivy kumulovat např. s vlivy tvorby nových a obnovy stávajících vodních a vegetačních prvků a struktur, která bude financovaná z OP ŽP.

Pozitivní kumulativní nebo synergický efekt se může dále projevit u řady intervencí, které směřují k podpoře vývoje a zavádění inovativních technologií šetrných vůči životnímu prostředí nebo ekologické a integrované produkce, z intervencí EZZF jsou to některé odvětvové intervence (intervence v sektoru ovoce a zeleniny, brambor, okrasných rostlin), z intervencí EZFRV pak např. podpora inovací v zemědělské prvovýrobě nebo technologií snižujících emise GHG a NH₃, mezi které patří i technologie přesného dávkování hnojiv a precizního zemědělství nebo technologie omezující erozi zemědělské půdy.

Riziko kumulace nebo spolupůsobení negativních vlivů na půdu naopak hrozí např. v případě některých intervencí směřovaných do lesního hospodářství – k záboru PUPFL a negativnímu ovlivnění půdy na lesních pozemcích bude docházet v souvislosti s podporou investic do lesnické infrastruktury v případě realizací nových lesních cest a skladů dříví, jejichž potřeba stoupá mj. s ohledem na nutnost rychlého odtěžení rozsáhlých poškozených lesních porostů a obnovy kalamitních ploch (podpora v rámci Investic do obnovy kalamitních ploch), a také v souvislosti s realizací vodohospodářských opatření v lesích. Se zábozem ZPF pak může být spojena realizace investičních projektů podpořených v rámci některých intervencí EZZF (podpora stavebních investic v rámci některých sektorových intervencí) i EZFRV (investice do zemědělských podniků nebo do zpracování zemědělských produktů a některé další). Lze předpokládat, že zábory ZPF budou lokálního rozsahu a i v kumulaci nevýznamné, nicméně budou přispívat k celkovému trendu úbytku zemědělské půdy na úkor zastavěných a ostatních ploch.

6.2.4 Voda

Standardy DZES

Vlivy standardů DZES na povrchové a podzemní vody jsou obecně hodnoceny jako neutrální (bez vlivu) nebo pozitivní, ve většině případů byly identifikovány předpokládané mírné pozitivní vlivy.

Přímo na ochranu vod, resp. ochranu povrchových vod před znečištěním v důsledku povrchového smyvu půdy s obsahem hnojiv a pesticidů nebo jejich reziduí je zaměřen DZES 4 Zřizování ochranných pásů podél vodních toků. Nastavení DZES nicméně zůstává stejné jako nastavení DZES 1 v předchozím programovém období, což se jeví jako nevyhovující, neboť je zřejmé, že s ohledem na stávající zatížení povrchových vod zejména dusičnany a pesticidy ze zemědělské činnosti je potřebné přijetí účinnějších ochranných opatření, která by byla aplikována plošně, tedy standardy DZES se jeví jako vhodný nástroj a v rámci DZES 4 je proto navrženo rozšíření ochranných pásů.

Dalším standardem s předpokládaným přímým vlivem na vodu jako složku životního prostředí, konkrétně potenciálně významným pozitivním vlivem na vodní režim krajiny je DZES 2 Ochrana mokřadů a rašelinišť. Tento DZES však bude uplatňován s časovým odkladem až od roku 2025 a v současné době není jasné, jakým konkrétním způsobem bude aplikován.

K ochraně povrchových a/nebo podzemních vod před znečištěním ze zemědělské činnosti, případně ke zlepšení vodního režimu krajiny mohou přispívat některé z dalších standardů, jedná se např. o DZES 1 a 9, které cílí na zachování trvalých travních porostů, a DZES 8 Minimální podíl orné půdy věnované neproduktivním plochám a prvkům a na celé zemědělské ploše, zachování krajinných prvků a zákaz kácení

živých plotů a stromů v období hnízdění a odchovu ptáků, ale také standardy primárně zaměřené na ochranu půdy proti erozi a zlepšení půdních vlastností (zejména DZES 5, DZES 6 a DZES 7), což se může přímo nebo nepřímo projevit i na kvalitě povrchových a/nebo podzemních vod.

Přes pozitivní hodnocení jednotlivých standardů je zřejmé, že většina návrhů DZES vychází z DZES nebo podmínek greeningu uplatňovaných v předchozím programovém období, které jsou přebírány bez podstatnějších změn, což se jeví jako nevyhovující s ohledem na nevyhovující kvalitu povrchových a podzemních vod a další problémy jako je např. snížená retenční schopnost krajiny intenzivně využívané pro zemědělství.

Intervence EZZF

Vlivy intervencí navrhovaných v rámci EZZF na povrchové a podzemní vody jsou hodnoceny jako neutrální (bez vlivu), nebo byly identifikovány mírné až významné pozitivní vlivy, v několika málo případech pak i mírné negativní vlivy na povrchové a podzemní vody.

Jako nejdůležitější se jeví intervence Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba. Celofaremní ekoplatba je podmíněna dodržováním přísnějších podmínek hospodaření pro jednotlivé kultury, přičemž řada z těchto podmínek může vést ke zvýšení retenční schopnosti krajiny nebo přispět k ochraně podzemních a povrchových vod před znečištěním. Z hlediska ochrany vod jsou podstatné podmínky pro kulturu R, kde je stanoven požadavek na vyčlenění ochranných pásů podél vodních toků o šířce 6 m od hranice DPB ležící do vzdálenosti 3 m od břehové čáry (resp. 10 m v prémiovém stupni ekoplatby), se zapojeným vegetačním porostem a bez aplikace POR a hnojiv, který bude zajišťovat účinnější ochranu toků proti znečištění. Další podmínky pro kulturu R směřují ke zlepšení půdních vlastností, což může přispět ke zvýšení retenční kapacity orné půdy a omezení eroze a nepřímo tedy i ochraně vod, a podobně i podmínky stanovené pro úhor (kultura U) a trvalé kultury (S, V, C, J, D, K), které navíc omezí i množství aplikovaných POR a jedná se tedy o opatření s předpokládaným pozitivním vlivem zejména na kvalitu podzemních a povrchových vod. Podmínky pro travní porosty (kultury T, G) směřují k zachování výměry travních porostů, což lze hodnotit pozitivně ve vztahu k ochraně vod, nicméně vzhledem k ochraně TTP již v rámci DZES lze předpokládaný efekt celofaremní ekoplatby jako nadstavby hodnotit jako spíše malý. Povinnost hnojení travních porostů v souladu s nitrátovou směrnicí i mimo zranitelné oblasti může přispět ke snížení znečištění vod dusičnany. Vyčlenění vyššího procenta neprodučních ploch z orné půdy (R, U, G) nad rámec DZES bude dále přispívat k omezení znečišťování vod, zvýšení retenční schopnosti krajiny a podpoře malého vodního cyklu. Přes výše uvedené očekávané pozitivní vlivy lze celkově konstatovat, že podmínky celofaremní ekoplatby jsou poměrně málo ambiciózní, s omezeným efektem z hlediska ochrany vod, což by nicméně mělo být vyváжено jejich plošným uplatňováním. Významný pozitivní vliv je identifikován s ohledem na předpokládané uplatnění na více než 3,5 mil. ha, tedy na většině výměry zemědělské půdy v ČR.

Pozitivní vliv je očekáván i v případě podpory precizního zemědělství, jehož cílem je optimalizace hnojení, což bude spojeno s omezením znečištění povrchových i podzemních vod nadměrnými dávkami průmyslových hnojiv.

Mírné pozitivní vlivy byly dále identifikovány pro některé intervence v oblasti podpor příjmů vázaných na produkci, a to v případech, kdy je podpora směřována do živočišné produkce (produkce mléka, hovězího masa, chov ovcí a koz), což se může projevit na zachování/zvýšení výměry TTP nebo výměry orné půdy, na které budou pěstovány víceleté pícniny, a je také spojeno s produkcí statkových hnojiv jako možné alternativy průmyslových hnojiv. Naopak možné mírné negativní vlivy byly identifikovány, pokud šlo o podporu řepy a škrobových brambor jako erozně nebezpečných plodin, k negativním vlivům by mohlo dojít

při významném navýšení výměry půdy pro pěstování těchto plodin, vlivy budou zmírněny povinným dodržáním podmínek podmíněnosti (např. aplikací půdoochranných technologií).

V rámci odvětvových intervencí byly možné pozitivní vlivy identifikovány v případech, kdy se předpokládá podpora výzkumu a zavádění inovativních technologií šetrných vůči životnímu prostředí, ekologické a integrované produkce, zařízení pro čištění odpadních vod apod. (sektor ovoce a zeleniny, brambor, okrasných rostlin, chovu nosnic), naopak možné negativní vlivy v případě Intervence v sektoru chovu nosnic může přinést podpora výstavby nových staveb pro umístění technologií pro reprodukci, odchov a chov drůbeže i určených pro třídění, skladování a manipulaci s produkcí, což jsou investice spojené s možným vznikem nových bodových zdrojů znečištění. Některé sektorové intervence umožňují i podporu závlahových technologií, což může přinést nové nároky na odběry vody, včetně výstavby nových nádrží, ale také úsporu vody v případě výměny technologií (intervence v sektoru ovoce a zeleniny, brambor, okrasných rostlin). Riziko významných negativních vlivů je eliminováno podmínkou předložení stanoviska vodoprávního úřadu.

Intervence EZFRV

Vlivy intervencí navrhovaných v rámci EZFRV na povrchové a podzemní vody jsou hodnoceny jako neutrální (bez vlivu), nebo byly identifikovány mírné až významné pozitivní vlivy na vody, ale v některých případech i mírné, případně i potenciálně významné negativní vlivy.

Riziko až významných negativních vlivů bylo identifikováno v případě intervence Přeměna porostů náhradních dřevin. Z pohledu ochrany kvality povrchových i podzemních vod se jeví problematická zejména navrhovaná podpora chemické přípravy půdy a předpokládané hnojení a chemická ochrana založených porostů cílových dřevin. Území Krušných hor, do kterého je intervence cílena, je vodohospodářsky významné, kompletně spadá do CHOPAV a jsou zde vymezena ochranná pásma četných vodních zdrojů, včetně vodních nádrží. Riziko lze zmírnit navrženým opatřením, které by omezilo aplikaci POR na přípravky, které v Registru přípravků na ochranu rostlin nejsou vyloučeny z ochranného pásma podzemních a/nebo povrchových vod.

S negativními vlivy může být spojena také podpora vodohospodářských opatření v lesích. Odstraňování povodňových škod a realizace vodohospodářských projektů může i v případě podpory malých projektů měnit odtokové poměry dotčeného území a ovlivňovat hydromorfologii vodních toků na lesních pozemcích. Vlivy budou záviset na konkrétní podobě podpořených projektů a jejich lokalizaci, z popisu intervence je však zřejmé, že podporovány mají být spíše projekty technického charakteru, které mohou být z tohoto pohledu rizikové, např. pokud by zahrnovaly narušení podélné kontinuity a migrační prostupnosti vodních toků, nebo opevňování koryt. Vlivy musí být posouzeny na úrovni konkrétních projektů. Významné negativní vlivy se a-priori nepředpokládají s ohledem na to, že podmínkou udělení dotace bude souhlasné stanovisko MŽP k projektu. Ovlivnění vodních poměrů nelze vyloučit také v případě investic do lesnické infrastruktury. Zejména realizace nových lesních cest může měnit odtokové poměry širšího dotčeného území. Vlivy musí být řešeny na úrovni konkrétních projektů a i v tomto případě bude vyžadováno souhlasné stanovisko MŽP k projektu, tedy lze předpokládat, že podpora bude směřována do projektů, které nebudou spojeny s významnými negativními vlivy.

Realizace investičních projektů v rámci některých dalších intervencí může být spojena se vznikem nových (zejména bodových) zdrojů znečištění (Investice do zemědělských podniků, Investice do zpracování zemědělských produktů, Investice do nezemědělských činností, Inovace při zpracování zemědělských produktů), v těchto případech byly identifikovány možné mírné negativní vlivy.

Naopak až významné pozitivní vlivy budou spojeny zejména s podporou ekologického zemědělství, kde omezení či zákazy používání chemických přípravků a jiných nepřírodních látek, zejména pesticidů a průmyslově vyráběných hnojiv, lze hodnotit jako pozitivní z hlediska ochrany kvality podzemních i povrchových vod. Deklarované navýšení výměry půdy obhospodařované v režimu EZ na 750 tis ha do konce programového období lze hodnotit pozitivně v porovnání se stávajícím stavem.

Potenciálně významné pozitivní vlivy byly identifikovány také v případě některých dalších intervencí s přímou vazbou na ochranu kvality povrchových i podzemních vod, jedná se o AEKO – Integrovaná produkce a AEKO – Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě, kde je však na škodu nízká finanční alokace a omezení územního rozsahu intervence na povodí VN Švihov, Římov, Vrchlice a Opatovice, přestože problém nadlimitního množství pesticidů ve vodách určených pro odběry vod pro lidskou spotřebu je závažný a prakticky plošný. Intervence se proto jeví svým rozsahem nedostatečná.

Potenciálně významný pozitivní vliv byl také identifikován pro případ podpory pozemkových úprav. Vodní hospodářství zejména v oblasti snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a řešení odtokových poměrů v krajině patří mezi cíle pozemkových úprav, v rámci společných zařízení jsou navrhována protipovodňová opatření i opatření k zadržení vody v krajině, jejich vliv bude vždy záviset na konkrétní podobě navržených opatření, pokud je to možné, měla by být upřednostňována přírodě blízká řešení. Pozemkové úpravy jsou také potenciálně účinným nástrojem pro řešení eroze zemědělské půdy a tedy opatřením s předpokládaným nepřímým pozitivním vlivem na kvalitu zejména povrchových vod. Celkově lze konstatovat, že vlivy budou vždy záviset na konkrétním zpracování návrhu pozemkových úprav, podporu kvalitně navržených projektů by mělo zajistit souhlasné stanovisko MŽP, které bude vyžadováno. Pozemkové úpravy je nezbytné navrhovat v souladu s platnými Plány povodí (resp. s ohledem na opatření uvedená v Programu opatření) a Plány pro zvládání povodňových rizik.

Mírné pozitivní vlivy na povrchové a podzemní vody byly identifikovány v případě řady dalších intervencí s vazbou na ochranu vodního režimu krajiny a kvality povrchových i podzemních vod, jedná se např. o AEKO Meziplošiny, AEKO – Podpora biodiverzity na orné půdě nebo Zalesňování zemědělské půdy – založení porostu a péče o založený porost a Založení agrolesnického systému a péče o něj. Finanční alokace na uvedené intervence jsou vesměs nízké, a proto lze očekávat jen omezený rozsah změn a zlepšení vůči stávajícímu stavu.

Kumulativní a synergické vlivy

Z provedeného hodnocení základních podmínek podmíněnosti a jednotlivých intervencí je zřejmé, že efekt řady z nich se bude kumulovat, resp. spolupůsobit na stav povrchových a podzemních vod, případně vodního režimu krajiny, a to často zprostředkovaně (nepřímo), přes jejich primární dopad na stav zemědělské a lesní půdy, kdy aktivity nebo opatření ovlivňující míru eroze, další degradace a znečištění půdy mají obecně dopad i na kvalitu povrchových a podzemních vod.

Pozitivní kumulativní vlivy lze očekávat v případě základních podmínek podmíněnosti, podmínek celofaremní ekoplátby a konkrétních intervencí v rámci EZZF a zejména pak EZFRV, které směřují k omezení množství aplikovaných agrochemikálií (průmyslových hnojiv a POR) na zemědělské půdě, ať už přímo zákazem aplikace nebo omezením povoleného množství a/nebo druhu aplikovaných agrochemikálií na určitých plochách (plochy obhospodařované v režimu EZ a v rámci titulů AEKO, neprodukční plochy podle DZES 8 a podmínek celofaremní ekoplátby, ochranné pásy, biopásy aj.), anebo podporou přeměny orné půdy na jiné kultury, které jsou z hlediska množství aplikovaných hnojiv a pesticidů výrazně vhodnější (zatravňování, zalesňování orné půdy). Synergický efekt lze očekávat v případě intervencí, které směřují

k podpoře vývoje a zavádění inovativních technologií šetrných vůči životnímu prostředí nebo ekologické a integrované produkce, z intervencí EZZF jsou to některé odvětvové intervence, z intervencí EZFRV pak např. podpora inovací v zemědělské prvovýrobě nebo technologií snižujících emise GHG a NH₃, mezi které patří i technologie přesného dávkování hnojiv a precizního zemědělství.

Z hlediska omezení znečištění povrchových vod prostřednictvím povrchových smyvů půdy a v ní obsažených hnojiv a pesticidů je podstatné spolupůsobení podmínek a intervencí směřovaných k omezení vodní eroze zemědělské půdy na ploše obhospodařovaných pozemků, jejich efekt pak bude posilován ochrannými pásy podél vodních toků. Ochranné pásy vymezené podle stávajícího návrhu DZES 4 se jeví jako nedostatečné (příliš úzké, orané), ale jejich efekt může být dále posílen jejich vyčleněním jako neproduktivních ploch nebo zatravněním, které je podmínkou ekoplatby.

Kumulativní vlivy se mohou projevat i co se týče působení intervencí na vodní režim krajiny, odtokové poměry a kvantitativní charakteristiky povrchových a podzemních vod. Pozitivně může působit zakládání ochranných pásů, biopásů, úhorů nebo realizace pozemkových úprav. Ke kumulaci vlivů může docházet i na lesních pozemcích v případě, že by došlo k souběhu opatření v rámci investic do lesnické infrastruktury a vodohospodářských opatření v lesích, negativní kumulativní vlivy zejména na hydromorfologii povrchových vod a ekologický stav vodních útvarů nelze vyloučit v případě podpory technických protipovodňových a dalších opatření. V této oblasti lze předpokládat spolupůsobení aktivit a opatření financovaných ze zdrojů mimo SZP, např. z OP ŽP se předpokládá podpora tvorby nových a obnovy stávajících vodních a vegetačních prvků a struktur, ale také protipovodňových opatření, a to i technického charakteru.

Realizace investičních projektů v rámci některých dalších intervencí může být spojena se vznikem nových (zejména bodových) zdrojů znečištění. V rámci EZZF to může být Intervence v sektoru chovu nosnic, v rámci EZFRV Investice do zemědělských podniků, Investice do zpracování zemědělských produktů, Investice do nezemědělských činností, nebo Inovace při zpracování zemědělských produktů. Předpokládané negativní vlivy jsou mírné a není důvodné předpokládat ani významné negativní kumulativní či synergické vlivy. S ohledem na možnosti a vývoj technologií čištění odpadních vod je význam bodových zdrojů znečištění obecně spíše klesající.

6.2.5 Příroda, biodiverzita, lesy, krajina

Standardy DZES

Krajina, Územní systém ekologické stability, významné krajinné prvky

Pro krajinu je hlavní DZES 1, tj. zachování podílu TTP (resp. max. snížení o 5 %). TTP jsou prvkem zvyšujícím ekologickou stabilitu krajiny, a to v závislosti na intenzitě jejich využívání a přírodní hodnotě. Zachování jejich poměru je tak první podmínkou zachování ekologické stability krajiny, nikoli však jedinou, protože intenzita využívání TTP, jejich obnova nebo přeměna TTP na jinou kulturu, byť kompenzovaná vytvořením TTP jinde, má na ekologickou stabilitu negativní vliv, jehož míra závisí na konkrétních dotčených plochách, jejich charakteru a rozsahu. TTP jsou dále významné pro krajinný ráz a mohou být součástí ÚSES (prvky ÚSES mají nicméně zajištěnou ochranu i jinými mechanismy), mají svůj význam také pro migrační prostupnost krajiny. DZES zaměřené na ochranu půdy před erozí a vody před vyplavováním hnojiv a POR do určité míry chrání VKP vodní toky, rybníky a údolní nivy, a také prvky ÚSES před negativními vlivy splachů zeminy, živin a POR. Pro ekologickou stabilitu krajiny má význam i DZES 8, protože ponechávané neproduktivní plochy ji budou zvyšovat. Největší význam pro ekologickou stabilitu krajiny mají krajinné prvky, které DZES chrání

před poškozením, ale nevyžaduje navýšení jejich podílu. Neprodukční plochy mají rovněž mírný pozitivní vliv na krajinný ráz, protože zjemňují krajinnou mozaiku. Krajinné prvky mohou být rovněž registrovanými VKP. Mírně pozitivně neprodukční plochy, zejména úhory, ochranné pásy a krajinné prvky ovlivní i migrační prostupnost, protože poskytují úkryt a potravu migrujícím živočichům a prostor pro migraci rostlin.

Oproti současnému stavu dochází uplatňováním těchto DZES k mírnému zlepšení stavu, resp. k mírnému snížení negativních vlivů zemědělského hospodaření na krajinu.

Ohrožené druhy, přírodní stanoviště, biodiverzita

Dodržování standard DZES má potenciál mírně pozitivně ovlivnit stav významných druhů, přírodních stanovišť a biodiverzity. DZES 1 zaručuje zachování stávající výměry TTP (max. snížené o 5 %) a více chrání TTP v ZCHÚ a Natuře 2000, a dále podmaččené a rašelinné louky, plochy silně erozně ohrožené nebo ve 3. aplikačním pásmu nitrátové zranitelných oblastí. Jiné hodnotné luční přírodní biotopy, které se nacházejí ve volné krajině, však skrz DZES chráněny nejsou. Je tedy možné je přeměnit na jinou kulturu, přičemž vysetí TTP na jiné ploše samozřejmě nemůže nahradit kvalitní přírodní stanoviště nebo významné druhy, které se na TTP nacházejí. Zásadní je DZES 8, který zaručuje 3, resp. 4 % rozlohy orné půdy ponechané pro neprodukční plochy s pozitivním potenciálem pro biodiverzitu. Tyto prvky budou využívány i ohroženými druhy, obecně budou poskytovat refugia pro živočichy, ale i rostliny. Velký význam mají rovněž pro opylovače. Dlouhodobě je za dostatečný podíl těchto hodnotnějších krajinných prvků z hlediska biodiverzity považováno 10 %, DZES 8 tedy znamená krok správným směrem, pro zastavení trendu úbytku biodiverzity v zemědělské krajině však není dostatečný. Dalším problémem je to, že není stanoven žádný minimální podíl stabilních krajinných prvků (tj. mez, travnatá údolnice, příkop, terasa, stromořadí, skupina dřevin, mokřad, solitérní dřevina). To je dáno především praktickými důvody, tedy tím, že hospodařící subjekty obvykle nejsou vlastníky půdy a je tedy problematické od nich vyžadovat splnění podmínek, na které mají jen částečný vliv.

Ostatní DZES jsou zaměřené především na ochranu půdy před erozí a vody před vyplavováním hnojiv a POR, což má nepřímý mírný pozitivní vliv na biotopy a druhy vázané na vodu, břehy a nivní porosty. Vzhledem k nastavení podmínek však nelze očekávat, že by problém ovlivňování těchto ekosystémů negativními dopady zemědělského hospodaření byl zcela nebo z větší části eliminován. Pozitivní vliv by měl být také na půdní biodiverzitu, kterou některé půdoochranné technologie podporují.

Důležitý bude pravděpodobně i standard DZES 2 Ochrana mokřadů a rašelinišť, který má být doplněn po skončení aktuálního projektu, který se tímto problémem zabývá. S tímto postupem lze souhlasit, nicméně v tuto chvíli není možné DZES hodnotit. Jeho vhodné nastavení je nicméně zásadní.

Oproti současnému stavu dochází uplatňováním těchto DZES k mírnému zlepšení stavu, resp. k mírnému snížení negativních vlivů zemědělského hospodaření na ohrožené druhy, přírodní stanoviště a biodiverzitu.

Lesní ekosystémy

Standardy DZES se zaměřují na zemědělskou půdu a lesní ekosystémy mohou ovlivnit jen nepřímo, a to jednak omezením splachů do vody a tím i omezením negativních vlivů na lesy podél vodních toků, ale také zlepšováním migrační prostupnosti krajiny, což umožňuje i vzájemnou komunikaci jednotlivých lesních porostů. Jedná se tedy o nepřímé mírně pozitivní vlivy.

Zvláště chráněná území, Natura 2000

Dodržování standard DZES má potenciál mírně pozitivně ovlivnit i stav ZCHÚ a území Natura 2000. Za hlavní ve vztahu k ZCHÚ a Natura 2000 lze považovat DZES 1 Zachovávání trvalých travních porostů a DZES 9 Zákaz přeměny nebo orby trvalých travních porostů označených jako trvalé travní porosty citlivé na životní prostředí v lokalitách Natura 2000. Tyto standardy poskytují základní ochranu travním porostům, a tedy i lučním biotopům a na ně vázaným druhům, proti přeměně na jiný typ kultury. Vyloučena je přeměna TTP v 1. a 2. zóně CHKO a na území NP, v NPR, NPP, PR, PP, které se nenacházejí v oblastech NATURA 2000, a v lokalitách Natura 2000 v případě citlivých TTP. DZES nicméně neřeší konkrétní způsob hospodaření na TTP. Dále je důležitý DZES 8 Minimální podíl orné půdy věnovaný neprodukčním plochám a prvkům a na celé zemědělské ploše, zachování krajinných prvků a zákaz kácení živých plotů a stromů v období hnízdění a odchovu ptáků, který zaručuje ponechání 7 % orné půdy pro neprodukční plochy, přičemž 3 % musí tvořit krajinné prvky, ochranné pásy nebo úhory; druhou variantou je ponechání 4 % pro krajinné prvky, ochranné pásy nebo úhory bez dalších podmínek. Za mírně pozitivní lze považovat právě ponechání 3, resp. 4 % na plochy s významem pro biodiverzitu, což bude mít i mírně pozitivní vliv na ZCHÚ (zejména velkoplošná) a lokality Natura 2000, byť to nelze považovat za dostatečný podíl. Ostatní standardy DZES jsou zaměřené především na ochranu půdy před erozí a vody před vyplavováním hnojiv a POR, což má nepřímý pozitivní vliv i na ZCHÚ a Naturu 2000 zejména tam, kde jsou předmětem ochrany biotopy a druhy vázané na vodu, břehy a nivní porosty. Vzhledem k nastavení podmínek však nelze očekávat, že by problém ovlivňování těchto ekosystémů negativními dopady zemědělského hospodaření byl zcela nebo z větší části eliminován.

Oproti současnému stavu dochází uplatňováním těchto DZES k mírnému zlepšení stavu, resp. k mírnému snížení negativních vlivů zemědělského hospodaření na ZCHÚ a Naturu 2000.

Zvláště chráněné druhy

Obdobně lze DZES hodnotit i ve vztahu ke zvláště chráněným druhům. Zásadní je DZES 8, který zaručuje 3, resp. 4 % rozlohy orné půdy ponechané pro neprodukční plochy s pozitivním potenciálem pro biodiverzitu. Tyto prvky budou využívány i zvláště chráněnými a ohroženými druhy. Ostatní DZES zaměřené především na ochranu půdy před erozí a vody před vyplavováním hnojiv a POR, což má nepřímý pozitivní vliv na druhy vázané na vodu, břehy a nivní porosty. Vzhledem k nastavení podmínek však nelze očekávat, že by problém ovlivňování těchto ekosystémů negativními dopady zemědělského hospodaření byl zcela nebo z větší části eliminován. Důležitý bude pravděpodobně i standard DZES 2 Ochrana mokřadů a rašelinišť, který má být doplněn po skončení aktuálního projektu, který se tímto problémem zabývá. S tímto postupem lze souhlasit, nicméně v tuto chvíli není možné DZES hodnotit. Jeho vhodné nastavení je nicméně zásadní.

Oproti současnému stavu dochází uplatňováním těchto DZES k mírnému zlepšení stavu, resp. k mírnému snížení negativních vlivů zemědělského hospodaření na zvláště chráněné a ohrožené druhy.

Intervence EZZF

Krajina, Územní systém ekologické stability, významné krajinné prvky

Intervence Celofaremní ekoplatba má mírný pozitivní vliv na krajinný ráz a ekologickou stabilitu krajiny díky podmínce diverzifikace plodin a vyčlenění vyššího procenta orné půdy na neprodukční plochy. Mírný pozitivní vliv má i na ekologickou stabilitu krajiny díky podmínce náhrady rozoraných TTP, nicméně nové TTP nemají tak velký pozitivní vliv na ekologickou stabilitu jako dlouhodobě udržované TTP, zvláště pokud se jedná o plochy extensivně udržované. Mírně pozitivní je i ponechávání neposečených ploch na TTP, což je ale povinnost pouze na DPB od 12 ha, což není dostatečné.

Mírné pozitivní přínosy mají dále intervence podpory sektoru včelařství a podpory příjmu vázané na chov ovcí a koz a na produkci hovězího masa. Určité příležitosti i rizika (zejména různá výstavba) jsou spojeny s dalšími sektorovými intervencemi, spíše se však bude jednat o plošně málo rozsáhlé vlivy.

Intervence EZZF jsou tedy spojeny jak s mírně pozitivními vlivy na krajinu, tak s riziky, která je třeba dále řešit.

Ohrožené druhy, přírodní stanoviště, biodiverzita

Poměrně důležitou intervencí je Celofaremní ekoplatba. Ve vztahu k biodiverzitě má mírný pozitivní vliv především stanovení podmínek pro zemědělskou kulturu úhor, kdy nektarodárný úhor je především potravním zdrojem pro hmyz včetně opylovačů, zelený víceletý úhor představuje nabídku stanovišť. Přínosné je rovněž u trvalých kultur mechanicky udržované meziřadí a manipulační prostory, které poskytují určitý prostor pro živočichy a zlepšují podmínky pro půdní biotu, rovněž jsou zde mírně omezené POR. Přínosné je i ponechávání neposečených ploch na TTP, což je ale povinnost pouze na DPB od 12 ha, což není dostatečné. Negativní vlivy zemědělského hospodaření na vodní ekosystémy může zmírnit kromě hospodaření v intervenci Celofaremní ekoplatba také uplatňování precizního zemědělství.

Mírné pozitivní vlivy má dále intervence podpory příjmu vázané na chov ovcí a koz a (částečně) na produkci hovězího masa (s rizikem nevhodného způsobu hospodaření). Určité příležitosti i rizika jsou spojeny s dalšími sektorovými intervencemi, spíše se však bude jednat o plošně málo rozsáhlé mírné pozitivní nebo mírně negativní vlivy.

Intervence EZZF jsou tedy spojeny jak s mírně pozitivními vlivy na zvláště chráněné a ohrožené druhy, přírodní stanoviště a biodiverzitu, tak s riziky, která je třeba dále řešit.

Lesní ekosystémy

Intervence EZZF nemají vazbu na lesní ekosystémy.

Zvláště chráněná území, Natura 2000

Za přínosné ve vztahu k ZCHÚ a lokalitám Natura 2000 je možné považovat intervence podpory příjmu vázané na chov ovcí a koz a (částečně) na produkci hovězího masa. Pastva ovcí a koz, případně i hovězího dobytka, a sklizeň sena je zásadním prostředkem údržby otevřených stanovišť v ZCHÚ a Natura 2000, byť je to spojeno s rizikem nevhodného způsobu pastvy, seče, hnojení apod. Mírně pozitivně se uplatní i Celofaremní ekoplatba a precizní zemědělství, zejména díky snížení vnosu N a dalších živin a POR do vodního prostředí.

Celkově lze shrnout, že intervence EZZF mají na ZCHÚ a Naturu 2000 mírně pozitivní vliv.

Zvláště chráněné druhy

Obdobně jako v případě ohrožených druhů a biodiverzity je nejzásadnější intervencí Celofaremní ekoplatba, zejména podmínky pro kulturu úhor a ponechávání neposečených ploch na TTP. Mírně pozitivně se uplatní také Precizní zemědělství a podpora chovu ovcí a koz.

Intervence EZFRV

Krajina, Územní systém ekologické stability, významné krajinné prvky

Mírné až významně pozitivní vlivy na krajinu, její ekologickou stabilitu, migrační prostupnost, prvky ÚSES a VKP a krajinný ráz mají intervence AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů, Založení agrolesnického systému, AEKO Zatravňování orné půdy, AEKO – Krajinnotvorné sady, AEKO – Podpora biodiverzity na orné půdě, Oblasti s přírodními a jinými omezeními (ANC), Oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě, Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin, které podporují přírodě blízké a extenzivně využívané prvky (viz dílčí hodnocení jednotlivých intervencí v příloze 2). Přetrvávajícím problémem zemědělského hospodaření, který bude trvat i v dalším období i přes dílčí zlepšení, je velkoplošný způsob hospodaření, jednotné seče, intenzivní využívání TTP (mimo prioritní oblasti) jak pro intenzivní pastvu, tak značné přihnojování, přísevy, obnovy TTP apod., což vede ke snížení pozitivních až vzniku negativních vlivů a ke snižování ekologické stability krajiny. Zásadní je ponechávání neposečených ploch, přičemž podmínka jejich ponechávání na DPB až od 10 ha je nedostatečná z hlediska vlivů na krajinu.

Velký potenciál mají Pozemkové úpravy, záleží však na jejich zpracování. Mírný pozitivní vliv pro ekologickou stabilitu má Zalesňování zemědělské půdy, může nicméně mírně negativně ovlivnit migrační prostupnost pro některé druhy; vzhledem k celkovému rozsahu předpokládaného zalesnění a nastavení procesu schvalování projektů se ale významnější negativní vlivy neočekávají. Mírný pozitivní vliv budou mít intervence Investice do obnovy kalamitních ploch a Přeměna porostů náhradních dřevin, míra vlivu však bude záležet na způsobu založení, druhovém složení i struktuře podpořených porostů. Příležitosti (zejména odstraňování škod antropogenního původu, zvyšování retence vody přírodě blízkými opatřeními), ale i nezanedbatelná rizika (mírné negativní vlivy na migrační prostupnost toků, různé zásahy technického charakteru apod.) jsou spojeny s intervencí Vodohospodářská opatření v lesích; významné negativní vlivy však byly eliminovány nastavením dotačních podmínek. Rizika jsou rovněž spojena s intervencí Investice do lesnické infrastruktury; riziko významných negativních vlivů bylo rovněž nastavením dotačních podmínek eliminováno. Menší, převážně lokální, rizika a příležitosti jsou spojena i s dalšími intervencemi, zejména investičními.

U velké části intervencí EZFRV byl identifikován mírný pozitivní vliv na krajinu, jsou zde však i nezanedbatelná rizika a negativní dopady.

Ohrožené druhy, přírodní stanoviště, biodiverzita

Intervence s nejvýznamnějším pozitivním vlivem (ale i s nezanedbatelnými riziky, viz dále) je AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů. Údržba TTP je obecně v souladu se zájmy ochrany přírody, protože jsou udržovány travní biotopy, které mohou hostit významné druhy a mít vysokou biodiverzitu. Je to na řadě míst rovněž důležité pro prevenci šíření invazivních druhů rostlin. Jako problematický se však ukázal způsob provádění údržby, kdy jsou v poměrně krátkém čase posečeny téměř veškeré travní plochy v širším území, což má zásadní negativní vliv na biodiverzitu, zejména hmyz, ale i další skupiny živočichů. Jednotné termíny seče také upřednostňují některé rostliny, které stihnou odkvést a vyprodukovat semena před sečí, případně vyrostou a odplodí až po seči, a potlačuje ty, pro které seč přijde v nevhodnou dobu. Pokud je termín seče každoročně víceméně stejný, z dlouhodobého hlediska dochází k ochuzování porostů o některé druhy, přičemž se mnohdy bude jednat o zvláště chráněné nebo ohrožené druhy nebo živé rostliny takových druhů. V současné době je proto stanovena povinnost ponechávat u DPB nad 12 ha části ploch neposečené, což vede na těchto plochách ke zlepšení stavu, nicméně k zastavení negativních trendů celkově nedošlo. Nutné je tedy rozšíření této povinnosti i na menší DPB; SP SZP 2023-2027 stanovuje tuto povinnost od 10 ha, optimální by bylo rozšíření i na menší DPB. Velmi přínosná je povinnost vstoupit do nadstavbového titulu pro cenná stanoviště.

Významný pozitivní vliv má rovněž Ekologické zemědělství. Mírný pozitivní vliv bude mít intervence Zalesňování zemědělské půdy, nicméně předpokládá se její uplatnění jen na relativně malé celkové ploše; potenciální negativní vlivy této intervence spojené se zalesněním hodnotných pozemků byly eliminovány nastavenými kontrolními mechanismy. Přínosy pro biodiverzitu, přírodní biotopy a významné druhy budou mít rovněž intervence Založení agrolesnického systému, AEKO Zatravňování orné půdy, AEKO – Krajínovotorné sady, Lesnicko-environmentální platby – Biodiverzita, AEKO – Integrovaná produkce. Převážně mírně pozitivní je intervence AEKO – Podpora biodiverzity na orné půdě, byť je spojena s rizikem negativního ovlivnění ptáků, hmyzu a dalších živočichů v případě zapravování biopásů v době jejich rozmnožování, obdobně jako AEKO Meziplodiny. Určitý (být lokální) potenciál má intervence AEKO – Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě. Přínosná by měla být i Podpora poradenství a Podpora vzdělávání. Tyto intervence odpovídají na potřeby ochrany biodiverzity.

Přínosy, ale i nezanedbatelná rizika jsou spojená s intervencemi Investice do obnovy kalamitních ploch a Vodohospodářská opatření v lesích v závislosti na jejich konkrétním charakteru a umístění; významné negativní vlivy však byly eliminovány povinností žadatele doložit souhlasné stanovisko MŽP k danému projektu. Riziko střetu ptáků (např. tetřevovitých nebo dravců) a jiných živočichů s oplocenkami je spojeno s jinak přínosnou intervencí Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin. Nezanedbatelná rizika jsou spojena s intervencí Investice do lesnické infrastruktury, významné negativní vlivy však byly eliminovány povinností žadatele doložit souhlasné stanovisko MŽP k danému projektu.

Velká část intervencí EZFRV je přímo či nepřímo zaměřená na podporu biodiverzity a mírně až významně pozitivně ovlivní ohrožené druhy, podpoří volně žijící živočichy a rostliny poskytnutím stálého biotopu, potravního biotopu nebo dočasných refugií, podpoří opylovače a zajistí péči o hodnotné přírodní stanoviště. Problémem je jejich celkový očekávaný rozsah ve srovnání s výměrou zemědělské půdy, zejména pak co se týče prvků na orné půdě vůči její celkové rozloze. Celkový přínos intervencí je nicméně nezanedbatelný a dochází k určitému pozitivnímu posunu oproti stávajícímu stavu, na velké části půdy se však bude hospodařit nadále bez využití některého z nabízených nástrojů. Identifikovány byly i některé negativní vlivy a rizika, která je třeba dále řešit.

Lesní ekosystémy

Na lesy jsou zaměřené zejména následující intervence:

Technologické investice v lesním hospodářství – To může mít jak nepřímý mírný pozitivní vliv (pořízení šetrnějších strojů) tak nepřímý mírný negativní vliv (např. stroje vhodné především pro těžbu na velkých plochách). Investice do lesních školek umožní dodávat větší množství sadebního materiálu, což je v současné době žádoucí pro obnovu po kalamitních těžbách.

Investice do lesnické infrastruktury – Intervence je zaměřená na rekonstrukce a budování lesních cest a skladů dříví. Na jednu stranu dostatečná síť kvalitních lesních cest snižuje míru eroze na vlastních cestách i v porostech a poškozování porostů. Na druhou stranu budování a někdy i rekonstrukce cest je spojena se záborem půdy, fragmentací lesních porostů a zejména změnami vodního režimu. Se záborem půdy je spojené rovněž budování skladů dříví. Ty jsou rizikové také z hlediska možného šíření škůdců do dalších lesních porostů, a také v případě asanace dřeva proti škůdcům pomocí pesticidů, což představuje problém i pro jiné druhy, které mohou být na složené dřevo přilákány. Výsledný vliv závisí na konkrétních projektech; významné negativní vlivy však byly eliminovány povinností žadatele doložit souhlasné stanovisko MŽP k danému projektu..

Investice do obnovy kalamitních ploch – Podpora vhodné obnovy je vzhledem ke stávajícímu stavu lesů žádoucí a má potenciálně mírný pozitivní vliv. Rizikem je použití stanovištně a geograficky nevhodných dřevin (riziko významných negativních vlivů je eliminováno nastavenými podmínkami podpory), nevhodný způsob provedení a zakládání stejnověkových porostů na velké ploše, což může vést k nestabilitě takto založených porostů.

Vodohospodářská opatření v lesích – Vlivy záleží na konkrétních projektech a mohou být jak mírné pozitivní (zejména odstraňování škod antropogenního původu, zvyšování retence vody přírodě blízkými opatřeními) tak mírné negativní (zábory lesní půdy, různé technické zásahy); riziko významných negativních vlivů je eliminováno díky povinnosti žadatele předložit stanovisko MŽP k danému projektu.

Lesnicko-environmentální platby – Biodiverzita – Intervence podporuje biodiverzitu a prvky přirozené struktury lesa. Lesnicko-environmentální platby – Genofond – Intervence má zajistit dostatek vhodného reprodukčního materiálu, který je nutný pro udržitelné a stabilní lesní hospodářství.

Přeměna porostů náhradních dřevin – Cílem intervence je stabilizace lesních porostů a zajištění plnění funkcí lesních ekosystémů do budoucna. Rizikem je použití stanovištně a geograficky nevhodných dřevin, nevhodný způsob provedení a zakládání stejnověkových porostů na velké ploše, což může vést k nestabilitě takto založených porostů.

Intervence se týkají jen některých vybraných problémů spojených s lesními ekosystémy, což vyplývá ze zaměření posuzované koncepce primárně na zemědělství.

Zvláště chráněná území, Natura 2000

Zcela zásadní intervence pro ZCHÚ a Naturu 2000 jsou nadstavbové tituly v rámci AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů, které se využívají pro péči o předměty ochrany – louky a na ně vázané druhy. Bez této podpory by nebylo možné udržet péči o tento typ předmětů ochrany v takovém rozsahu a intervence tak má významný pozitivní vliv. Rizikem může být striktní nastavení podmínek, které by neumožnilo flexibilně reagovat na aktuální situaci. Povinnost nechávat neposečené části platí pouze pro DPB nad 10 ha (+ na všechny plochy pod titulem Ochrana modrásků), optimální by bylo tuto povinnost rozšířit i na menší DPB, jinak dochází k plošné likvidaci refugií pro živočichy a může docházet i k ochuzování porostů o druhy rostlin, pro které je termín seče nevyhovující. V některých případech může být problém i stanovená minimální intenzita chovu, některá území však nejsou do této podmínky započítávána (1. a 2. zóny CHKO, maloplošná ZCHÚ a zóny soustředěné péče o přírodu NP, a také DPB s vymezenými tituly Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana modráska a Ochrana chřástala polního). Vhodnou intervencí pro hospodaření v ZCHÚ a Natura 2000 je dále Ekologické zemědělství, i když samo o sobě hospodaření v souladu s potřebami předmětů ochrany nezajistí. Má však oproti konvenčnímu hospodaření významně menší negativní dopady na přírodu, především díky podmínkám pro hnojení, užívání POR a další postupy, které umožňují vyšší biodiverzitu na zemědělské půdě, údržbu lučních přírodních biotopů, omezený vnos živin a chemických látek do vody a tím i snížení negativních dopadů zejména na vodní, břehové a nivní biotopy a na ně vázané druhy.

Význam pro péči o louky a na ně vázané druhy v ZCHÚ a Natura 2000 mají také intervence Oblasti s přírodními a jinými omezeními (ANC) a Oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě. Ty kompenzují zvýšené náklady na hospodaření v těchto územích a umožňují ho tak udržet. Pozitivní potenciál mají dále intervence Lesnicko-environmentální platby – Biodiverzita a AEKO Zatrávňování orné půdy. Převážně přínosné jsou intervence Založení a Péče o založený agrolesnický systém, v některých (spíše výjimečných) případech by mohlo dojít k negativním vlivům na citlivá stanoviště a druhy. Obdobně převážně přínosná je AEKO –

Podpora biodiverzity na orné půdě, která podporuje výskyt hmyzu, ptáků a dalších druhů na orné půdě potravní nabídkou a poskytnutím ploch k rozmnožování a úkrytu. Rizikem je likvidace nebo úprava biopásu v době rozmnožování živočichů. V některých ZCHÚ a lokalitách Natura 2000 mohou mít mírný pozitivní vliv Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin, které zajišťují jejich přežití při současných vysokých stavech spárkaté zvěře, ale pro živočichy jsou oplocenky z pletiva špatně viditelné a hrozí jejich zranění a úmrtí, což je doloženo např. u tetřevovitých. Nepřímý mírný pozitivní i negativní dopad mohou mít Technologické investice v lesním hospodářství podle toho, jaké technologie budou podpořeny, a také Pozemkové úpravy, u kterých velmi záleží na konkrétním zpracování.

Lesy v ZCHÚ mírně pozitivně ovlivní intervence Investice do obnovy kalamitních ploch; rizikem je použití stanovištně a geograficky nevhodných dřevin, což je ošetřeno dodržením platných předpisů, a zejména nevhodný způsob provedení nebo zakládání stejnověkých porostů na velké ploše. Mírná pozitivní i negativní vlivy mohou být spojeny s intervencí Vodohospodářská opatření v lesích v závislosti na konkrétním charakteru a umístění jednotlivých projektů; významné negativní vlivy však byly eliminovány stanovením povinnosti žadatele doložit souhlasné stanovisko MŽP k danému projektu. Intervence Přeměna porostů náhradních dřevin je riziková vzhledem k potenciálním vlivům na předmět ochrany ptačích oblastí tetřívka obecného (předmět ochrany několika dotčených ptačích oblastí); při respektování ekologických nároků druhu a ploch jeho výskytu je možné významné negativní vlivy eliminovat, což je zajištěno povinným doložením stanoviska MŽP, a vliv intervence je možné hodnotit jako mírný negativní. Mírné negativní vlivy jsou spojeny s intervencí Investice do lesnické infrastruktury, kdy může dojít k záborům půdy a zásahům do předmětů ochrany při budování a provozu lesních cest a skladů dřeva; riziko významných negativních vlivů bylo eliminováno podmínkou povinnosti žadatele předložit stanovisko MŽP k projektu.

Intervence EZFRV tedy mohou mít různé vlivy od významně pozitivních až po mírně negativní. Riziko významných negativních vlivů bylo eliminováno nastavenými procesy kontroly jednak v rámci standardního posuzování záměrů (EIA, územní a stavební řízení, vodoprávní řízení, hodnocení podle §45i a §67 ZOPK), jednak doložením povinných stanovisek OOP a/nebo MŽP k danému projektu při schvalování podpory ze SP SZP.

Zvláště chráněné druhy

Obdobně jako bylo popsáno výše u ohrožených druhů, intervence s významným pozitivním vlivem, ale i určitými riziky (viz výše) je AEKO – Ošetřování extensivních travních porostů. Mírný až významný pozitivní vliv má rovněž Ekologické zemědělství, Založení agrolesnického systému, AEKO – Krajinnotvorné sady, Lesnicko-environmentální platby – Biodiverzita. Převážně mírně pozitivní je intervence AEKO – Podpora biodiverzity na orné půdě, byť je spojena s rizikem negativního ovlivnění ptáků, hmyzu a dalších živočichů v případě zapravování biopásů v době jejich rozmnožování. Přínosy, ale i nezanedbatelná rizika jsou spojená s intervencí Vodohospodářská opatření v lesích v závislosti na konkrétním charakteru a umístění projektů; významné negativní vlivy však byly eliminovány povinností žadatele doložit souhlasné stanovisko MŽP k danému projektu. Riziko střetu ptáků (např. tetřevovitých nebo dravců) a jiných živočichů s oplocenkami je spojeno s intervencí Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin. Nezanedbatelná rizika jsou spojena s intervencí Investice do lesnické infrastruktury, významné negativní vlivy však byly eliminovány povinností žadatele doložit souhlasné stanovisko MŽP k danému projektu.

Kumulativní a synergické vlivy

Negativní vlivy jsou většinou spojeny s jednotlivými intervencemi a k jejich vzájemné kumulaci a synergiím příliš nedochází, byť to nelze v některých případech vyloučit (např. souběh projektů v rámci intervence

Investice do lesnické infrastruktury a Vodohospodářská opatření v lesích, které obě zahrnují potenciální zábor a fragmentaci lesních porostů). O kumulaci vlivů by se mohlo uvažovat v případě intervencí zahrnujících výstavbu různých skleníků, skladů a dalších budov (Intervence v sektoru ovoce a zeleniny, brambor, chovu nosnic, okrasných rostlin), a to spolu s dalšími stavbami mimo rámec SP SZP, v praxi se však bude jednat spíše o jednotky nebo nízké desítky projektů a celkový dopad na zábor půdy a krajinu tak nebude zásadní.

Je třeba upozornit na kumulativní a synergické působení vlivů ohrožujících tetřívka obecného v Krušných horách, kam směřuje intervence Přeměna porostů náhradních dřevin a kde působí řada negativních faktorů mimo vlastní SP SZP. Především je to ztráta původního biotopu, kterým byla rašeliniště, samovolné zarůstání sekundárních biotopů – luk a imisních holin, opětovné vysazování smrkových monokultur od konce 20. stol., vysoký stav černé zvěře, různé investiční záměry i rušení ze strany fotografů. Kumulace a synergie těchto faktorů v součtu s podporou likvidace dalších částí jeho biotopu (k čemuž by mohlo dojít v rámci intervence Přeměna porostů náhradních dřevin) by byla pro populaci tetřívka fatální. Pro obrácení současného negativního trendu je třeba (kromě speciálních opatření, která jsou mimo rámec SP, jako je obnova rašelinišť) uvést lesnické hospodaření do plného souladu s SDO a s dalšími odbornými koncepčními materiály zaměřenými na ochranu tetřívka a další předměty ochrany krušnohorských naturových lokalit. Významně negativní vlivy vyplývající z implementace SP SZP by však měly být eliminovány díky podmínce doložení souhlasného stanoviska MŽP. SP SZP tak bude relativně méně významným faktorem.

Kumulace pozitivních vlivů se předpokládá v případě intervencí podporujících biodiverzitu (zejm. AEKO – Ošetřování extensivních travních porostů, AEKO – Krajnotvorné sady, AEKO – Podpora biodiverzity na orné půdě, Ekologické zemědělství, Lesnicko-environmentální platby – Biodiverzita, spolu s podmínkou DZES 8 a s podmínkou ponechávání neposečených ploch na TTP u DPB nad 10, resp. 12 ha). V kumulaci vlivů těchto opatření je potenciál na alespoň malé zlepšení současného stavu. Mělo by navíc dojít ke kumulaci vlivů těchto opatření s vlivy projektů podpořených z OP ŽP (opatření tvorba nových a obnova stávajících vegetačních prvků a struktur; péče o přírodní stanoviště a druhy, opatření na podporu ohrožených druhů; péče o chráněná území).

Shrnutí výsledků vyhodnocení vlivů na složky ŽP, které nejsou součástí Přílohy č. 2 (hodnotící tabulky):

6.2.6 Odpady

Standardy DZES

Vliv DZES na odpady byl identifikován především u DZES 6 Minimální půdní pokryv, aby se zabránilo holým půdám v nejcitlivějších obdobích. Jedná se o vliv mírný pozitivní, přímý, dlouhodobý a plošný (celostátní). Předmětem DZES 6 je mj. zapravení statkových hnojiv nebo kompostu do půdy, což rozšiřuje příležitost pro využití kompostu vzniklého zpracováním biologicky rozložitelných odpadů.

Intervence EZZF

Vztah k tématu odpady má především intervence Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba. Vliv je hodnocen jako mírný pozitivní, přímý, dlouhodobý a plošný. Mezi podmínky způsobilosti

pro žadatele jsou zařazeny podmínky: aplikace kompostu v dávce 15 t/ha (váhový koeficient⁸² 1,00), s výjimkou kompostů s poměrem uhlíku k dusíku nižším než 10 (váhový koeficient 0,65); aplikace upravených kalů v dávce 5 t/ha (váhový koeficient) 0,40. Tyto podmínky opět do určité míry zlepšují možnosti využití odpadů v zemědělství.

Intervence EZFRV

Vztah k tématu odpady má především intervence EZFRV Podpora poradenství a Podpora vzdělávání. Vliv je zde hodnocen jako mírný pozitivní, nepřímý, dlouhodobý a plošný. Podpora poradenství přímo neobsahuje část, která by se zabývala podporou informovanosti zemědělců ve vztahu k příznivým účinkům aplikace kompostu. Zároveň ale tato podpora není taxativně vyloučena, je tedy považována za možnou. Základní podmínkou pro správnou funkci kompostáren je odbyt vyrobeného kompostu zemědělci v regionu, což je stále problém. Z tohoto důvodu je nutno rozšířit v rámci resortu zemědělství jednoznačnou podporu aplikace kompostů zemědělci a jejich informovanost o jejich účincích na zemědělskou půdu.

Kumulativní a synergické vlivy

Vzhledem ke slabé vazbě mezi SP SZP a sektorem odpadového hospodářství nejsou kumulativní ani synergické vlivy předpokládány.

6.2.7 Kulturní dědictví

Standardy DZES

Bez vazby na problematiku ochrany kulturního dědictví

Intervence EZZF

Bez vazby na problematiku ochrany kulturního dědictví. Na úrovni jednotlivých intervencí nebyly identifikovány hodnotitelné vlivy.

Intervence EZFRV

Bez hodnotitelné vazby na problematiku ochrany kulturního dědictví. Na úrovni jednotlivých intervencí nebyly identifikovány hodnotitelné vlivy. V obecné rovině lze konstatovat, že intervence investičního charakteru s cílem podpory rozvoje venkova mohou mít pozitivní vlivy na zachování venkovské krajiny a památkově cenných objektů. Zároveň jsou v případě rekonstrukcí historických objektů či lokalizace projektu do prostředí hodnotné kulturní krajiny spojeny s rizikem negativních vlivů na kulturní hodnoty. Toto riziko je však nutné řešit na úrovni plánování a přípravy konkrétních projektů.

Kumulativní vlivy

Kumulativní či synergické vlivy implementace opatření SP SZP na kulturní památky nejsou předpokládány. Výše popsaná rizika negativních vlivů (necitlivé zásahy do památkově cenných objektů či území) by měla být

---

⁸² Při používání odlišných dávek se váhový koeficient poměrně upraví nebo se při stanovení přepočtené plochy vychází přímo z celkové spotřeby hnojiv, případně upravených kalů v hospodářském roce (příklad pro hnůj: 10 000 t : 25 t/ha x 0,85 = 340 ha). Při jiném obsahu sušiny ve hnojivu, než uvedeném v příloze č. 3 k vyhlášce č. 377/2013 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv se váhový koeficient poměrně upraví podle skutečného obsahu sušiny (příklad: při aplikaci 20 t/ha kejdy skotu o obsahu sušiny 10 % je váhový koeficient 0,25). Koeficient pro kejdu odpovídá obsahu sušiny ve směsi kejdy od více kategorií skotu (7,3 %) nebo směsi kejdy od více kategorií prasat (5,3 %).

minimalizována standardními nástroji a postupy památkové ochrany dle zákona podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči v platném znění. K jejich důslednému uplatňování lze doporučit zařazení požadavku na předběžné vyjádření (popř. konzultaci) orgánu památkové péče ve fázi přípravy projektové žádosti u relevantních investičních projektů podporovaných z EZFRV.

6.3 Vyhodnocení ostatních částí koncepce

V této části vyhodnocení je okomentována role ostatních částí koncepce, které neobsahují navrhované intervence a podmínky jejich implementace, s nimiž by se pojily hodnotitelné vlivy na životní prostředí, ale které přesto mohou spoluurčovat charakter a rozsah celkových vlivů implementace koncepce. Jde o části 1 Strategické prohlášení, 2 Posouzení potřeb a intervenční strategie, včetně cílového plánu a kontextových ukazatelů (s výjimkou souboru Specifických cílů), 3. Konzistence strategie a doplňkovost, 4. Prvky společné pro několik intervencí (s výjimkou podmínek podmíněnosti – standardů DZES), 6. Finanční plán, 7. Správní a koordinační struktura a 8. Modernizace: systém AKIS a digitalizace. Hodnocení těchto vyjmenovaných částí je provedeno formou hodnotícího komentáře, shrnujícího vztah příslušné části hodnocené koncepce k návrhové části SP SZP, která byla podrobně vyhodnocena výše v kapitolách 6.1 a 6.2 (respektive Příloha 2) a rovněž, zda a jak byly v ní obsažené informace zohledněny ve vyhodnocení vlivů. Komentovány jsou všechny části koncepce nezahrnuté do vyhodnocení návrhové části SP SZP výše.

1. Strategické prohlášení

Shrnuje hlavní témata řešená SP SZP, hlavní komponenty a způsob přípravy

- bez hodnotitelného vlivu, jde pouze o shrnutí obsahu dokumentu

2. Posouzení potřeb a intervenční strategie, včetně cílového plánu a kontextových ukazatelů

Zahrnuje shrnutí analýz realizovaných v průběhu přípravy SP SZP, včetně vyhodnocení slabých a silných stránek, příležitostí a hrozeb dle jednotlivých Specifických cílů SZP. Identifikuje potřeby a odpovídající možné intervence, k nimž přiřazuje výsledkové indikátory ad.

Zpracovatel SEA SP SZP využíval tyto analýzy jako důležitý zdroj informací v rámci zpracování vyhodnocení, zejména při analýze hlavních problémů životního prostředí relevantních pro implementaci koncepce. Zpracovatel SEA hodnotí informace vztahující se k ŽP uvedené v této analytické části SP SZP jako věcně správné a korektně identifikující všechny hlavní problémy ŽP související se zemědělstvím.

Soubor specifických cílů je jakožto součást návrhové části koncepce předmětem samostatného vyhodnocení v kapitole 6.1 výše.

Stanovené indikátory SP SZP vycházejí se společné indikátorové sady stanovené legislativním rámcem SZP. Zpracovatel SEA tento fakt zohlednil při návrhu indikátorů pro monitoring vlivů SP SZP na životní prostředí (viz kap. 9 SEA dokumentace).

3. Konzistence strategie a doplňkovost

Tato kapitola navazuje na předchozí analytickou část SP SZP a poskytuje odůvodnění pro výběr intervencí SP SZP relevantních k dosažení Specifických cílů SP SZP. Uvedeny jsou i informace o souladu návrhu SP SZP s cíli vybraných strategií v oblasti životního prostředí, ochrany klimatu a dalších.

Součástí této kapitoly SP SZP je rovněž popis základních podmínek podmíněnosti (DZES), které jsou vzhledem k své roli z hlediska vlivů realizace SP SZP na životní prostředí předmětem samostatného vyhodnocení (viz kap. 6.2 výše).

Z hlediska hodnocení SEA je důležitý rovněž popis konkrétních parametrů dílčích opatření a postupů u jednotlivých relevantních intervencí, které jsou v této části uváděny, a které poskytují kontextové informace pro vyhodnocení vlastních SP SZP navrhovaných intervencí.

- Zpracovatel SEA nemá k samotné konzistenci strategie připomínky, zohlednil uvedené informace v rámci vyhodnocení vlivů navrhovaných intervencí, a koncepce jako celku, viz dále (kap. 6.4)

4. Prvky společné pro několik intervencí

Náplní této součásti SP SZP jsou zejména definice a detailní vysvětlení hlavních pojmů a technických termínů s nimiž SZP pracuje. Součástí jsou i informace o komplementaritě s ostatními Operačními programy a obdobnými tematicky relevantními podporami.

- bez hodnotitelného vlivu, zpracovatel SEA přihlížel při provádění vyhodnocení k takto zavedené terminologii a rovněž zohlednil informace o věcné komplementaritě mezi SP SZP a podporou ze strukturálních fondů EU (zejména OP ŽP a OP TAK), která je relevantní zejména pro problematiku OZE, rozvoj neproduktivních prvků apod.).

5. Přímé platby, odvětvové intervence a intervence pro rozvoj venkova uvedené ve strategii

Tato součást koncepce představuje vlastní návrhovou část, která je (společně s podmínkami DZES stanovenými v kapitole 4 SP předmětem podrobného vyhodnocení v kapitole 6.2 výše).

6. Finanční plán

Údaje o finančních alokacích na jednotlivé podpory v rámci SP SZP byly zohledněny v rámci vyhodnocení vlivů na úrovni intervencí i koncepce jako celku, zejména při odhadech předpokládaného rozsahu jednotlivých vlivů (rozsah finanční alokace má např. vliv na rozsah ploch, kde budou opatření realizována apod.).

V procesu SEA byly rovněž porovnávány 2 varianty SP SZP s odlišným podílem kofinancování (viz kap. 8.1), přičemž SEA preferovaná varianta s vyšším kofinancováním z národních zdrojů byla posléze dopracována do finálního návrhu SP SZP.

7. Správní a koordinační struktura

Náplní kapitoly je popis struktury pro implementaci SP SZP.

- bez hodnotitelného vlivu, zpracovatel SEA vzal uváděné informace v potaz při formulování návrhu opatření pro zmírnění negativních vlivů a monitoringu vlivů SP SZP na životní prostředí.

8. Modernizace: systém AKIS a digitalizace

Náplní této části SP je design systému AKIS (Agricultural Knowledge and Innovation System), sloužící zejména k transferu znalostí a praktik mezi aktéry v sektoru zemědělství. Jde o posílení institucionálního rámce existující spolupráce různých aktérů, zefektivnění jejich komunikace a spolupráce.

- Zpracovatel vyhodnocení předpokládá obecně pozitivní vliv tohoto komponentu SP SZP. Posílení přenosu znalostí z vývoje a výzkumu bude mít jednoznačně pozitivní vliv z hlediska všech složek životního prostředí, riziko negativního vlivu je zanedbatelné. Opatření vedoucí k posílení role a

kapacity zemědělských poradců bude mít zprostředkovaný pozitivní vliv na implementaci ostatních intervencí SP SZP (šíření k přírodě šetrných postupů a technologií, rychlejší rozšíření integrované produkce apod.).

6.4 Shrnutí vlivů koncepce jako celku

Klima

Z hlediska ochrany klimatu a adaptace na klimatickou změnu představuje návrh SP SZP v porovnání se stávajícím nastavením SZP řadu dílčích zlepšení v podmínkách podpory směřujících k posílení sekvence uhlíku v půdě a biomase, respektive snížení emisí skleníkových plynů z půdy i chovu hospodářských zvířat. Jednotlivé dílčí příspěvky stanovených podmínek a plánovaných intervencí je však z hlediska emisí skleníkových plynů a sekvence uhlíku v půdě obtížné odhadovat (SP SZP nestanovuje v tomto ohledu žádné kvantitativní indikativní cíle) a potenciální pozitivní kumulativní vliv bude spíše malý, bez zásadního vlivu na celkovou národní bilanci skleníkových plynů ze zemědělství a LULUCF. Návrh SP SZP rovněž přináší řadu dílčích pozitivních opatření z hlediska adaptace na klimatickou změnu, zejména pokud jde o podmínky a intervence k ochraně půdy a opatření v lesním hospodářství. Celkový vliv koncepce na klima bude mírně pozitivní, nicméně nikoliv natolik, aby zajistil významný pokles celkového emisního příspěvku v národní bilanci emisí skleníkových plynů ze zemědělství.

Ovzduší

Bez realizace koncepce by z hlediska kvality ovzduší pokračoval nevyhovující emisní trend daný především zvyšujícím se využíváním anorganických hnojiv, kterým je v uplynulém desetiletí kompenzována disproporce mezi objemem rostlinné a živočišné výroby. To by vedlo k postupnému zhoršování podmínek pro plnění strategických cílů a platné legislativy ochrany ovzduší. Vyhodnocení potřeb a intervenční strategie posuzované koncepce jsou v souladu s požadavky ochrany ovzduší. Směr souhrnného působení intervencí SZP ČR je z tohoto hlediska také správný. Za diskutabilní považujeme ale velikost tohoto celkového působení. Existuje významné riziko, že bez dodatečných podmínek nemusí očekávané pozitivní efekty převážet stávající negativní trendy kvality ovzduší, tzn., intervence nebudou dostatečné pro nastavení trendů směřujících k dosažení legislativně stanovené úrovně znečištění ovzduší. To se týká především emisí amoniaku, a tím nepřímo imisní situace suspendovaných částic PM_{2,5}, u kterých se navíc na evropské úrovni ve střednědobém horizontu očekává zpřísnění imisního limitu. Podmínky intervencí v navržené podobě nezaručují, že jejich vlivem dojde k poklesu emisí této látky, mimo jiné proto, že součástí koncepce není stanovení cílových parametrů. Vzhledem k tomu, že zemědělství je jediným sektorem s významným potenciálem snížení emisí amoniaku v ČR, je nezbytné, aby právě strategické dokumenty v tomto odvětví obsahovaly cílové hodnoty umožňující splnění emisních a imisních cílů dalších strategií (Národní program snižování emisí, Programy zlepšování kvality ovzduší) a platné legislativy (národní zákon o ovzduší, evropská směrnice). Z výše uvedených důvodů se může intenzita celkového vlivu SZP pohybovat v širokém rozmezí a je proto nutno definovat pesimistický a optimistický scénář. Celkový vliv koncepce z hlediska ovzduší nelze jednoznačně určit, může být mírně negativní až významně pozitivní.

V pesimistickém scénáři lze na základě provedeného posouzení souboru intervencí předpokládat ve střednědobém horizontu stagnaci nebo mírné zvýšení emisí amoniaku a oxidů dusíku, tedy nulový až mírně negativní efekt koncepce na kvalitu ovzduší. Tento scénář by prohluboval současné imisní problémy v podstatě na celém území ČR. Základní předpokladem pro akceptovatelný vliv SP SZP na ovzduší je nastolení

uspokojivého trendu ke splnění mezinárodních závazků ČR v oblasti emisí NH_3 . Tento trend lze vyjádřit poklesem emisí NH_3 mezi roky 2020 a 2030 o více než ¼. Dosažení takto ambiciózní změny je možné pouze významným snížením spotřeby hnojiv, protože nakládání s nimi stojí za dominantní částí národních emisí. Nezbytné je výrazně snížit především spotřebu minerálních dusíkatých hnojiv, protože další omezení statkových hnojiv by vedlo k dalšímu snížení již v současnosti nedostatečného obsahu organického uhlíku v půdě, což by dále oslabilo sorpční schopnost půd a z dlouhodobého hlediska by tím vyvolalo, kromě dalších negativních vlivů na jiné složky ŽP, také tlak na další zvyšování dodávky hnojiv, a tedy zvýšení emisí NH_3 .

Optimistický scénář předpokládající, že intervencemi bude využit jejich plný potenciál, by znamenal oproti situaci bez realizace SZP významný pozitivní vliv na kvalitu ovzduší.

Půda a horninové prostředí

Strategický plán SZP 2023 - 2027 obsahuje řadu prvků, které je možné hodnotit pozitivně z hlediska očekávaných vlivů na půdu a horninové prostředí, identifikována byla i některá rizika, která jsou však spíše nevýznamná, anebo řešitelná výběrem vhodných aktivit, technologií nebo projektů, které budou podpořeny.

Přes pozitivní hodnocení celé řady základních podmínek podmíněnosti (DZES) a nadstavbových podmínek celofaremní ekoplatby i konkrétních intervencí EZZF a EZFRV je však průřezově patrná snaha o zachování stávajících postupů hospodaření a lze předpokládat, že SP SZP jen dílčím způsobem přispěje ke změnám, které jsou potřebné pro účinné řešení identifikovaných problémů spojených se současným intenzivním zemědělstvím, mezi které patří velká výměra degradované zemědělské půdy a trend pokračující degradace, ke kterému nyní přispívá i měnící se klima. V případě intervencí a s nimi spojených podmínek hospodaření, u kterých lze očekávat plošné působení na významném podílu, resp. prakticky celé výměře evidované zemědělské půdy (DZES, podmínky celofaremní ekoplatby), jsou v porovnání s předchozím programovým obdobím patrné spíše menší změny oproti stávající praxi, dílčí optimalizace a zpřísnění podmínek, které mohou přispět k ochraně zemědělské půdy, ale žádoucí plošné významné zlepšení její kvality pravděpodobně nezajistí. V případě intervencí, které jsou přímo zaměřeny na omezení degradace a zachování nebo zajištění příznivého stavu půdy a zlepšení půdních vlastností, mezi které patří řada intervencí EZFRV, lze očekávat dobrou účinnost, ale s ohledem na finanční alokace pouze omezený plošný rozsah.

Nejhorší možný (pesimistický) scénář – zemědělci neprojeví zájem o nadstavbové intervence EZFRV a nedojde k naplnění předpokladu plošného využití titulu celofaremní ekoplatby. Nepodaří se zvrátit trend pokračující degradace zemědělské půdy, ke zlepšení stávajícího stavu půdy nedojde nebo bude posun oproti současnosti jen velmi malý.

Nejlepší možný (optimistický) scénář – Většina zemědělců vstoupí do režimu celofaremní ekoplatby a bude mít zájem o nadstavbové tituly EZFRV, intervence zaměřené na podporu investic a inovací budou optimálně využity pro vývoj a zavádění technologií, které přispívají k ochraně a zlepšení kvality zemědělské půdy. Dojde ke zmírnění eroze a dalších projevů degradace zemědělské půdy a alespoň lokálnímu zlepšení stavu zemědělské krajiny.

Voda

Strategický plán SZP 2023 - 2027 obsahuje řadu prvků, které je možné hodnotit pozitivně z hlediska očekávaných vlivů na stav povrchových a podzemních vod nebo vodního režimu krajiny, mnohé z nich budou působit nepřímo prostřednictvím vlivů na stav zemědělské a lesní půdy, kdy aktivity nebo opatření

ovlivňující míru eroze, další degradace a znečištění půdy mají obecně dopad i na kvalitu povrchových a podzemních vod. Identifikována byla i některá rizika, která jsou však spíše nevýznamná, anebo řešitelná výběrem vhodných aktivit, technologií nebo projektů, které budou podpořeny.

Přes pozitivní hodnocení celé řady základních podmínek podmíněnosti (DZES) a nadstavbových podmínek celofaremní ekoplatby i konkrétních intervencí EZZF a EZFRV je však průřezově patrná snaha o zachování stávajících postupů hospodaření a lze předpokládat, že SP SZP nepřinese podstatné změny, které by byly potřebné pro účinnou ochranu vod a řešení identifikovaných problémů spojených se současným intenzivním zemědělstvím, mezi které patří zejména znečištění povrchových i podzemních vod průmyslovými hnojivy a pesticidy, nevyhovující stav vodních útvarů a také snížená retenční schopnost krajiny intenzivně využívané pro zemědělství. Očekávat lze některé dílčí pozitivní změny spojené se zpřísněním podmínek hospodaření při předpokládaném plošném využití celofaremní ekoplatby a také pozitivní dopad konkrétních intervencí v rámci EZZF a zejména pak EZFRV, které buď směřují k omezení množství aplikovaných agrochemikálií (průmyslových hnojiv a POR) na zemědělské půdě (předpokládaný vliv na kvalitu vod), nebo ke zlepšení stavu zemědělské krajiny a mohou pozitivně ovlivnit vodní režim, odtokové poměry a kvantitativní charakteristiky povrchových a podzemních vod. Mezi taková opatření patří např. zakládání různých typů neprodučních ploch a případně také realizace vhodně navržených pozemkových úprav nebo přírodě blízkých vodohospodářských opatření v lesích. Naopak v SP SZP chybí řešení některých problémů spojených se zemědělstvím, např. podpora obnovy přirozených vodních prvků v zemědělské krajině mimo pozemkové úpravy nebo řešení nevhodného odvodnění zemědělské půdy, které však bude na základě dohody s MŽP předmětem podpory z OP ŽP.

Nejhorší možný (pesimistický) scénář – zemědělci neprojeví zájem o nadstavbové intervence EZFRV a nedojde k naplnění předpokladu plošného využití titulu celofaremní ekoplatby. Ke zlepšení stávajícího stavu povrchových a podzemních vod a vodního režimu krajiny nedojde, nebo bude posun oproti současnosti jen velmi malý.

Nejlepší možný (optimistický) scénář – Většina zemědělců vstoupí do režimu celofaremní ekoplatby a bude mít zájem o nadstavbové tituly EZFRV, podpořeny budou vhodně navržené pozemkové úpravy a přírodě blízká vodohospodářská opatření, intervence zaměřené na podporu investic a inovací budou optimálně využity pro vývoj a zavádění technologií šetrných vůči životnímu prostředí. Dojde k omezení znečišťování povrchových a podzemních vod ze zemědělské činnosti a alespoň lokálnímu zlepšení stavu zemědělské krajiny a vodního režimu.

Příroda a krajina

SP SZP obsahuje řadu intervencí, které mají pozitivní vliv na přírodu a krajinu a které odpovídají na existující problémy. Oproti předchozímu období dochází k některým pozitivním posunům základních podmínek (DZES) pro čerpání podpory, zejména stanovení minimální výměry neprodučních ploch (3, resp. 4 %) připadajících na úhory, ochranné pásy a krajinné prvky. Očekává se také větší rozsah AEKO. Tyto pozitivní kroky jsou však spíše dílčí. Nelze tak očekávat obrácení trendu úbytku biodiverzity na zemědělské půdě, poklesu stavu opylovačů, degradace a úbytku přírodních biotopů na zemědělské půdě, ohrožení vodních ekosystémů živinami a chemickými látkami splavovanými ze zemědělské půdy ani významnější zvýšení ekologické stability krajiny. Chybí především vyšší nebo postupně se zvyšující podíl neprodučních ploch připadajících na úhory, ochranné pásy a krajinné prvky, minimální podíl nebo větší motivace k tvorbě krajinných prvků a ponechávání neposečených ploch na menších DPB. Velkým problémem zůstává vysoká intenzita a jednotvárnost hospodaření na většině trvalých travních porostů. Intervence v lesích cílí na některé významné problémy, jako je velká rozloha kalamitních ploch, kde ale umožňuje vznik rozsáhlých

stejnověkých porostů, byť s lepším druhovým složením, které nemusí být dlouhodobě stabilní. Nebo např. na nízkou retenční schopnost lesů, kterou však řeší dalšími technickými opatřeními místo obnovy přirozeného vodního režimu. Celkově lze shrnout, že SP SZP 2023-2027 činí krok správným směrem, ve vztahu k řešení aktuálních problémů a výzev spojených se zemědělským hospodařením však zůstává v půli cesty.

Nejhorší možný (pesimistický) scénář – Mezi zemědělci není dostatečný zájem o nadstavbové intervence, zejména AEKO, a budou převážně hledat nejjednodušší cestu ke splnění základních podmínek a čerpání podpory pro udržitelnost. Pozitivní změna oproti současnému stavu bude jen velmi malá.

Nejlepší možný (optimistický) scénář – Většina zemědělců vstoupí do režimu celofaremní ekoplatby a zejména budou mít zájem o AEKO. Díky podpoře vzdělávání a poradenství lépe pochopí potřebu ochrany biodiverzity, nebudou se snažit jen o minimální naplňování požadavků a alespoň někteří budou usilovat o vytváření krajinných prvků na orné půdě. Oproti současnému stavu dojde ke zmírnění negativních dopadů hospodaření na přírodu a krajinu.

Závěr hodnocení vlivů na Naturu 2000 podle §45 i ZOPK

Výstupy samostatně zpracovaného hodnocení, které je přílohou 1 dokumentace, byly zpracovány do kap. 6.2.4. Hlavním závěrem hodnocení je, že **koncepte Strategický plán Společné zemědělské politiky 2023 – 2027 nemá významný negativní vliv na evropsky významné lokality a ptáčí oblasti.**

Odpady

Vývoj většiny trendů v oblasti odpadového hospodářství není závislý na realizaci SP SZP. Přesto správná praxe v oblasti nakládání s odpady (v rámci realizace SP SZP) může vést k podpoře zavádění principů oběhového hospodářství do praxe. Zvýšený důraz na podporu zpracování statkových hnojiv a kompostu do půdy, může za mít pozitivní vliv na zvýšení odbytu kompostu z kompostáren. Může přispět k „nastartování“ správné fungování kompostáren v jednotlivých regionech.

Kulturní dědictví

V souvislosti s realizací konceptu se nepředpokládají žádné vlivy na kulturní dědictví.

Zdraví

Závěry z hlediska zdraví viz kapitola 12.8

Celkové shrnutí

Koncepte jako celek bude mít převážně mírný pozitivní vliv, neboť dojde oproti stávajícímu nastavení SZP ke zlepšení ve většině parametrů a podmínek podpory směrem k většímu zohlednění zájmů životního prostředí a veřejného zdraví. Koncepte je v tomto smyslu akceptovatelná. Konstatovaný pozitivní vliv však nebude natolik významný, aby bez dalšího zajistil řešení hlavních relevantních problémů a existujících negativních trendů životního prostředí souvisejících se zemědělstvím.

V tomto konstatování je zohledněno i rozhodnutí MZe jakožto předkladatele návrhu SP SZP využít výjimky vyplývající z Prováděcího nařízení Komise (EU) 2022/1317 ze dne 27. července 2022, kterým se stanoví odchylky od nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, pokud jde o uplatňování standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (standardů DZES) 7 a 8 pro rok podání žádosti 2023“. V praktické rovině uplatnění těchto výjimek znamená:

- DZES 7 – v roce 2023 se nebude vyžadovat pěstování odlišné plodiny než v roce předchozím (týká se pouze jarních plodin, pro ozimy vyseté v roce 2022 nelze povinnost vymáhat retroaktivně, a dále se týká pouze omezení 40 % výměry, jak vyplývá z nastavení dohodnutého s EK)
- DZES 8 – povinnost vyčlenění určitého procenta neprodučních ploch trvá, nicméně pro úhory platí možnost využití k produkci, primárně plodin pro potravinářské účely, s explicitním zákazem kukuřice, sóji a rychle rostoucích dřevin, spolu s možností hnojit a aplikovat přípravky na ochranu rostlin

Uvedené výjimky se vztahují pouze pro rok 2023 a jejich přijetí nemá dopad do ekoplatby, tzn. podmínky diverzifikace plodin i neprodučních ploch musí být plněny dle původního návrhu celofaremního modelu a prémiového stupně ekoplatby, stejně jako ostatní nastavení Společné zemědělské politiky. Z hlediska vyhodnocení vlivů na životní prostředí bude tedy efektem dílčí oddálení náběhu v hodnocení identifikovaných mírných pozitivních vlivů spojených s uplatňováním přísnějších standardů DZES 7 a DZES 8 o 1 rok, zatímco celkové environmentální ambice a cílový stav implementace SP (rozsah environmentálních závazků) zůstávají nezměněny. Hodnotitel SEA proto považuje uplatnění těchto výjimek za přijatelné, bez vlivu na celkové závěry vyhodnocení, za podmínky, že uvedené výjimky nebudou dále prodlužovány.

7. Vyhodnocení možných přeshraničních vlivů koncepce na životní prostředí

SP SZP neindikuje realizaci projektů či aktivit, které by přesahovaly přes hranice ČR. Při hodnocení vlivů na jednotlivé složky životního prostředí byl zohledněn i možný územní rozsah vlivů (lokální či regionální), včetně možnosti vlivů přeshraničních. U řady opatření byly vyhodnoceny možné vlivy regionálního charakteru, tyto vlivy však nelze blíže územně specifikovat.

Z hlediska možných vlivů na lokality soustavy Natura 2000, respektive ohrožené druhy, byla podrobně hodnocena intervence Přeměna porostů náhradních dřevin. Tato intervence může mít vliv na populace tetřívka obecného na německé a polské straně hranic, kde je druh předmětem ochrany několika ptačích oblastí:

- Erzgebirgskamm bei Satzung DE5345452
- Erzgebirgskamm bei Deutscheinsiedel DE5247452
- Waldgebiete bei Holzhau DE5247451
- Kahleberg und Lugsteingebiet DE5248453
- Fürstenau DE5248451
- Osterzgebirgstäler DE5048451
- Góry Izerskie PLB020009
- Karkonosze PLC020001

Vzhledem k propojení populací tetřívka na obou stranách hranic je zřejmé, že významné ovlivnění populací cílových druhů v českých ptačích oblastech by mělo negativní vliv i na populace v přilehlých ptačích oblastech v Německu a v Polsku. Riziko významně negativního ovlivnění však bylo eliminováno podmínkou předložení souhlasného stanoviska MŽP k danému projektu, které potvrdí soulad intervence s ekologickými nároky tetřívka. Proto je možné vyloučit i negativní ovlivnění přeshraničních lokalit.

Při zvážení závěrů hodnocení jednotlivých cílů a opatření SP SZP a koncepce jako celku nelze tedy předpokládat významné vlivy (ať již pozitivní či negativní) na životní prostředí a zdraví obyvatel a na lokality soustavy Natura 2000 přesahující hranice ČR.

8. Výčet důvodů pro výběr zkoumaných variant a popis, jak bylo posuzování provedeno, včetně případných problémů při shromažďování požadovaných údajů (např. technické nedostatky nebo nedostatečné know-how)

8.1 Výběr zkoumaných variant

Strategický plán společné zemědělské politiky 2023-2027 je předkládán jako invariantní. V průběhu přípravy SP SZP byly nicméně zvažovány 2 varianty lišící se rozsahem kofinancování ze státního rozpočtu 40 % respektive 65 %, kdy varianta při kofinancování 40 % zároveň navrhovala menší finanční alokaci u některých intervencí či jejich úplné vyřazení. V rámci procesu SEA bylo provedeno porovnání těchto variant (v rámci předběžného vyhodnocení pracovních návrhů SP SZP z prosince 2021 – viz popis posouzení v kap. 8.2 níže), které lze shrnout následovně:

Ve variantě kofinancování 40 % by nebyly realizovány intervence:

- Inovace při zpracování zemědělských produktů
- Technologické investice v lesním hospodářství
- Vodohospodářská opatření v lesích
- Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin
- Pozemkové úpravy
- Neproduktivní investice v lesích
- Investice do nezemědělských činností
- Vyloučení pobytu prasnic v individuálních klecích
- Změna technologie ustájení nosnic

Varianta s kofinancováním ze státního rozpočtu ve výši 40 % by v porovnání s variantou kofinancování 65 % znamenala výrazně menší podporu investičních opatření do zemědělských a podniků, menší podporu investičních opatření v rámci intervence „Technologie snižující emise GHG a NH3“, menší podporu inovací a zejména významné snížení podpory investic do lesnické techniky a lesnické infrastruktury.

U intervencí zahrnujících podpory vyplácené na plochu varianta kofinancování 40 % z národního rozpočtu v porovnání s variantou 65 % znamenala zejména nižší jednotkové platby zemědělcům za realizaci opatření jdoucí nad rámec minimálních povinných standardů a následně u některých titulů i menší plošný rozsah zemědělské půdy obhospodařované dle podmínek příslušných intervencí. To se týká zejména agroenvironmentálních opatření (AEKO).

V rámci provedeného vyhodnocení byly vyhodnoceny všechny v SP SZP navrhované intervence v plném rozsahu (tedy při hypotetické implementaci varianty kofinancování 65 %), následně pak bylo provedeno porovnání s variantou omezeného kofinancování 40 % a popsány rozdíly relevantní z hlediska celkových vlivů na jednotlivé složky životního prostředí. V úvahu byla vzata i „nulová varianta“, tzn. pokračování SZP za

stávajících podmínek. Výsledky tohoto porovnání sleduje tabulka níže. Pro každou relevantní složku je indikována preferovaná varianta (symbol "+" v odpovídajícím sloupci), nejméně preferovaná varianta (symbol "-" v odpovídajícím sloupci), popřípadě je indikováno, že varianty jsou z hlediska dané složky ŽP rovnocenné (symbol "0" v obou sloupcích reprezentujících porovnávané varianty).

Tabulka 17: Porovnání variant SP SZP z hlediska vlivů na ŽP

Téma životního prostředí	Nulová varianta	Varianta kofinancování 40 %	Varianta kofinancování 65 %	Komentář k výběru preferované varianty
Emise skleníkových plynů a adaptace na změnu klimatu	-		+	<p>Z hlediska klimatu se jeví jako jednoznačně příznivější varianta s kofinancováním 65%, u níž jsou indikovány významně vyšší alokace do opatření s potenciálně pozitivním vlivem na emise skleníkových plynů (Intervence investice do technologií snižujících emise GHG a NH₃, Intervence zahrnující opatření v sektoru lesního hospodářství, ad.). Rovněž rozloha ploch obhospodařovaných za podmínek příznivějších z hlediska klimatu (AEKO) bude v této variantě větší. Rovněž intervence zahrnující investice do opatření souvisejících s adaptací na klimatickou změnu budou ve variantě kofinancování 65 % zahrnovat více projektů, včetně pozemkových úprav, které by v navržené variantě 40 % nebyly ze SP SZP podporovány.</p> <p>Nulová varianta bude v každém případě z hlediska vlivů na danou složku životního prostředí hodnocena jako nejméně vhodná. Parametry podpory (podmínky podmíněnosti DZES, podmínky jednotlivých intervencí) jsou v novém programovém období SZP stejné nebo lepší (nikoliv však horší) než podmínky v stávajícím programovém období SZP.</p>
Ovzduší	-		+	<p>Podobně jako v případě vlivu na klima se jeví z hlediska ovzduší příznivější varianta s kofinancováním 65%, a to především s ohledem na intervence v oblasti technologií snižujících emise NH₃, intervence zahrnující opatření v sektoru lesního hospodářství, a na rozšiřování ploch obhospodařovaných za podmínek příznivějších z hlediska klimatu (AEKO).</p> <p>Nulová varianta bude v každém případě z hlediska vlivů na danou složku životního prostředí hodnocena jako nejméně vhodná. Parametry podpory (podmínky podmíněnosti DZES, podmínky jednotlivých intervencí) jsou v novém programovém období SZP stejné nebo lepší (nikoliv však horší) než podmínky v stávajícím programovém období SZP.</p>
Veřejné zdraví	-		+	<p>Z hlediska vlivů na veřejné zdraví je jednoznačně lepší varianta s vyšším kofinancováním (65%), protože na rozdíl od varianty s kofinancováním 40 % zahrnuje ve větším rozsahu některé jednoznačně</p>

				<p>pozitivní intervence (viz kapitola 12 Hodnocení vlivů na zdraví).</p> <p>Nulová varianta bude v každém případě z hlediska vlivů na danou složku životního prostředí hodnocena jako nejméně vhodná. Parametry podpory (podmínky podmíněnosti DZES, podmínky jednotlivých intervencí) jsou v novém programovém období SZP stejné nebo lepší (nikoliv však horší) než podmínky v stávajícím programovém období SZP</p>
Půda horninové prostředí	a	-	+	<p>Z hlediska předpokládaných vlivů na půdu jako složku životního prostředí (pro horninové prostředí není koncepce v zásadě relevantní) je jednoznačně preferována varianta s kofinancováním 65 %. Důvodem je vyšší finanční alokace na některé investice, aktivity a opatření, které jsou podstatné z hlediska ochrany zemědělské půdy a zlepšení její kvality. Díky vyšší finanční alokaci na jednotku (ha/VDJ) budou zemědělci lépe motivováni k tomu, aby dané tituly využívali (to se týká např. i ekologického zemědělství) nebo bude možné opatření aplikovat na větší výměru zemědělské půdy (platí např. pro meziplošiny (4násobné navýšení výměry), nebo v omezené míře pro integrovanou produkci), resp. podpořit více projektů (např. u technologií snižujících emise GHG a NH3 bude podpořeno 4násobně více projektů, přičemž podpořeny mohou být např. technologie přesného dávkování hnojiv a precizního zemědělství nebo technologie omezující erozi zemědělské půdy). Z intervencí, které by v případě kofinancování 40 % zcela vypadly a jsou významné z hlediska možných pozitivních vlivů na půdu, se jedná zejména o pozemkové úpravy, ale také např. podporu inovací v zemědělské prvovýrobě.</p> <p>Nulová varianta bude v každém případě z hlediska vlivů na danou složku životního prostředí hodnocena jako nejméně vhodná. Parametry podpory (podmínky podmíněnosti DZES, podmínky jednotlivých intervencí) jsou v novém programovém období SZP stejné nebo lepší (nikoliv však horší) než podmínky v stávajícím programovém období SZP</p>
Voda		-	+	<p>Z hlediska možných vlivů na povrchové a podzemní vody je preferována varianta s kofinancováním 65 %, a to i přes to, že na rozdíl od varianty s kofinancováním 40 % zahrnuje některé intervence, které byly vyhodnoceny jako rizikové (zejména vodohospodářská opatření v lesích) nebo vyšší finanční alokaci na negativně hodnocené intervence (např. přeměna porostů náhradních dřevin).</p> <p>Důvodem preference varianty s vyšším kofinancováním je vyšší finanční alokace na některé investice, aktivity a opatření, které jsou podstatné z hlediska ochrany povrchových a podzemních vod</p>

				<p>zejména proti znečištění ze zemědělské činnosti, případně z hlediska možného zlepšení vodního režimu zemědělské krajiny.</p> <p>Díky vyšší finanční alokaci na jednotku (ha/VDJ) budou zemědělci lépe motivováni k tomu, aby dané tituly využívali (to se týká např. i ekologického zemědělství nebo AEKO – Podpora biodiverzity na orné půdě) nebo bude možné opatření aplikovat na větší výměru zemědělské půdy (platí např. pro meziplošiny (4násobné navýšení výměry), nebo v omezené míře pro AEKO – Integrovaná produkce a AEKO – Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě), resp. podpořit více projektů (např. u technologií snižujících emise GHG a NH3 bude podpořeno 4násobně více projektů, přičemž podpořeny mohou být např. technologie přesného dávkování hnojiv a precizního zemědělství nebo technologie omezující erozi zemědělské půdy).</p> <p>Z intervencí, které by v případě kofinancování 40 % zcela vypadly a jsou významné z hlediska možných pozitivních vlivů na povrchové a podzemní vody, se jedná zejména o pozemkové úpravy.</p> <p>Nulová varianta bude v každém případě z hlediska vlivů na danou složku životního prostředí hodnocena jako nejméně vhodná. Parametry podpory (podmínky podmíněnosti DZES, podmínky jednotlivých intervencí) jsou v novém programovém období SZP stejné nebo lepší (nikoliv však horší) než podmínky v stávajícím programovém období SZP</p>
Odpady	-	0	0	<p>Vzhledem k tomu, že se varianty odlišují u intervencí u nichž nebyl za téma odpady identifikován žádný vztah / vliv, je možno konstatovat, že výběr preferované varianty není u tohoto tématu relevantní, respektive obě varianty jsou z hlediska tématu odpady obdobné.</p> <p>Nulová varianta bude v každém případě z hlediska vlivů na problematiku odpadů hodnocena jako nejméně vhodná. Stávající parametry podpory (podmínky podmíněnosti DZES, podmínky jednotlivých intervencí) jsou stejné nebo horší než podmínky pro u kterékoliv varianty pro nové návrhové období.</p>
Příroda, biodiverzita, lesy, krajina	-		+	<p>Ve variantě kofinancování 40 % budou výrazně nižší alokace pro některá AEKO a např. nižší platby za hospodaření v ANC. Na druhou stranu by nebyly financovány nebo by byly nižší alokace na některé intervence, které jsou z hlediska přírody a krajiny rizikové. Jako o něco vhodnější se jeví varianta 65 %, ale není to jednoznačné.</p> <p>Nulová varianta bude v každém případě z hlediska vlivů na danou složku životního prostředí hodnocena jako nejméně vhodná. Parametry</p>

				podpory (podmínky podmíněnosti DZES, podmínky jednotlivých intervencí) jsou v novém programovém období SZP stejné nebo lepší (nikoliv však horší) než podmínky v stávajícím programovém období SZP.
Kulturní dědictví	0	0	0	Z hlediska vlivů na kulturní dědictví není mezi variantami významný rozdíl.

Z provedeného porovnání předkládaných variant návrhu SP SZP vyplynulo, že z hlediska potenciálních vlivů na životní prostředí je preferována varianta SP SZP s kofinancováním ze státního rozpočtu ve výši 65 %, která má potenciál vytvořit vhodnější podmínky pro realizaci většího množství projektů zaměřených na dosahování pozitivních vlivů na životní prostředí a pro uplatňování náročnějších podmínek z hlediska ochrany životního prostředí na větší rozloze zemědělské půdy. Nulová varianta bude v každém případě z hlediska vlivů na životní prostředí hodnocena jako nejméně vhodná. Parametry podpory (podmínky podmíněnosti DZES, podmínky jednotlivých intervencí) jsou v návrhovém programovém období SZP stejné nebo lepší (nikdy však horší) než podmínky v stávajícím programovém období SZP.

V navazujících krocích přípravy SP SZP došlo k rozhodnutí dopracovat SP SZP ve variantě s kofinancováním 65 %, což lze vzhledem k výše uvedenému považovat za pozitivní. Finální, invariantní návrh koncepce, který je předmětem předkládaného vyhodnocení tedy vychází z varianty pracovního návrhu SP SZP, která byla v rámci SEA doporučena.

V kontextu hodnocení variant byla zohledněna i rozhodnutí MZe jakožto předkladatele návrhu SP SZP využít výjimky vyplývající z Prováděcího nařízení Komise (EU) 2022/1317 ze dne 27. července 2022, kterým se stanoví odchylky od nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, pokud jde o uplatňování standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (standardů DZES) 7 a 8 pro rok podání žádosti 2023“. V praktické rovině uplatnění těchto výjimek znamená:

- DZES 7 – v roce 2023 se nebude vyžadovat pěstování odlišné plodiny než v roce předchozím (týká se pouze jarních plodin, pro ozimy vyseté v roce 2022 nelze povinnost vymáhat retroaktivně, a dále se týká pouze omezení 40 % výměry, jak vyplývá z nastavení dohodnutého s EK)
- DZES 8 – povinnost vyčlenění určitého procenta neproduktivních ploch trvá, nicméně pro úhory platí možnost využití k produkci, primárně plodin pro potravinářské účely, s explicitním zákazem kukuřice, sóji a rychle rostoucích dřevin, spolu s možností hnojit a aplikovat přípravky na ochranu rostlin

Uvedené výjimky se vztahují pouze pro rok 2023 a jejich přijetí nemá dopad do ekoplatby, tzn. podmínky diverzifikace plodin i neproduktivních ploch musí být plněny dle původního návrhu celofaremního modelu a prémiového stupně ekoplatby, stejně jako ostatní nastavení Společné zemědělské politiky. Z hlediska vyhodnocení vlivů na životní prostředí bude tedy efektem dílčí oddálení náběhu v hodnocení identifikovaných mírných pozitivních vlivů spojených s uplatňováním přísnějších standardů DZES 7 a DZES 8 o 1 rok, zatímco celkové environmentální ambice a cílový stav implementace SP (rozsah environmentálních závazků) zůstávají nezměněny. Hodnotitel SEA proto považuje uplatnění těchto výjimek za přijatelné, bez vlivu na celkové závěry vyhodnocení, za podmínky, že uvedené výjimky nebudou dále prodlžovány.

8.2 Popis provedení posouzení SP SZP na životní prostředí

Posouzení vlivů SP SZP na životní prostředí bylo provedeno v souladu se zákonem č. 100/2001 Sb. Práce na posuzování vlivů SP SZP na životní prostředí byly zahájeny v září 2019, samotný proces posuzování vlivů SP SZP na životní prostředí pak byl zahájen předložením Oznámení koncepce příslušnému úřadu dne 23. 1. 2020, tj. v době, kdy byly k dispozici pracovní verze podkladových analýz a neschválené návrhy legislativy EU stanovující cíle pro nové období společné zemědělské politiky a též návrh nařízení pro tvorbu Strategických plánů.

Oznámení koncepce „Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2023-2027 pro Českou republiku“⁸³ zpracované v rozsahu přílohy č. 7 zákona č. 100/2001 Sb., bylo zveřejněno v informačním systému SEA a 10. 2. 2020 došlo k zahájení zjišťovacího řízení. Zjišťovací řízení vedené Odborem posuzování vlivů na životní prostředí a integrované prevence Ministerstva životního prostředí bylo ukončeno vydáním závěru zjišťovacího řízení č.j. MZP/2020/710/1267 ze dne 11. 3. 2020.

Po dobu přípravy návrhu SP SZP byl zpracovatel SEA zapojen do probíhajících veřejných konzultací vedených MZe v jejichž rámci také vznášel připomínky. Práce na vlastním hodnocení probíhaly v návaznosti na přípravu návrhu SP SZP a s ohledem na složitost procesu a potřebu projednat návrh s Evropskou komisí bylo rozhodnuto zpracovat dokumentaci SEA k návrhu SP SZP aktuálnímu v říjnu 2021. Toto vyhodnocení bylo v prosinci 2021 předáno (společně s návrhem koncepce) MŽP, které jej následně vrátilo dle § 10f odst. 2 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů⁸⁴, zejména s ohledem na to, že návrh SP SZP bude ještě předmětem dalších významných úprav.

Zpracovatel SEA pokračoval v účasti na procesu přípravy SP SZP formou konzultací s MZe a aktualizací vyhodnocení v průběhu první poloviny roku 2022, kdy byl návrh SP SZP dále upravován s ohledem na výsledky konzultací s Evropskou komisí i národními stakeholdery. Tento proces byl zakončen zpracováním aktualizované dokumentace vyhodnocení vlivů na životní prostředí k aktualizovanému návrhu SP SZP. Toto vyhodnocení bylo (společně s návrhem koncepce) předáno na MŽP v červenci 2022.

Metodické kroky posouzení vlivů SP SZP na životní prostředí a veřejné zdraví jsou popsány níže v logické struktuře odpovídající náplni hlavních kapitol dokumentace SEA:

1. Analýza obsahu a cílů koncepce a její pozice v kontextu jiných strategických dokumentů

Výsledkem tohoto kroku bylo shrnutí základních informací o posuzované koncepci a jejím plánovacím kontextu, tedy zejména přehled relevantních strategických dokumentů, které vytvářejí právní a koncepční rámec pro přípravu SP SZP včetně vymezení obsahu SP vůči relevantním věcně příbuzným koncepcím.⁸⁵

⁸³ V Informačním systému SEA byla koncepce zveřejněna pod názvem Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2021 – 2027. Vzhledem k prodloužení procesu schvalování EU legislativy došlo k posunu začátku programového období Společné zemědělské politiky na rok 2023, což se odrazilo v názvu koncepce.

⁸⁴ Dopis ze dne 14.1.2022, č.j. MZP/2022/710/55

⁸⁵ V rámci tohoto kroku není prováděno vyhodnocení vazeb mezi posuzovanou koncepcí a ostatními koncepcemi, které uvádí Metodické doporučení pro posuzování vlivů obecných koncepcí na životní prostředí (MŽP, 2018). Výběr cílů ochrany životního prostředí a zdraví stanovených v relevantních koncepčních dokumentech na národní a mezinárodní úrovni pro potřeby vyhodnocení SP SZP je proveden bez tohoto mezikroku doporučeného citovanou metodikou.

2. Analýza stavu životního prostředí a zdraví obyvatel včetně předpokládaného vývoje bez provedení koncepce

V rámci tohoto kroku byla zpracována analýza hlavních složek životního prostředí v ČR, která je dále využita pro stanovení referenčního rámce vyhodnocení, tedy pro stanovení scénáře předpokládaného vývoje životního prostředí bez realizace koncepce (tzv. nulová varianta oproti níž je hodnocena aktivní návrhová varianta koncepce), a rovněž pro vymezení relevantních témat (složek a dílčích problémů životního prostředí) na něž se vyhodnocení zaměřuje – viz dále.

3. Vymezení témat životního prostředí a veřejného zdraví relevantních pro SP SZP

V tomto kroku jsou na základě podrobného popisu a analýzy stavu životního prostředí a při zohlednění obsahu a zaměření hodnoceného SP SZP, identifikovány složky životního prostředí, respektive jejich charakteristiky, které mohou být provedením koncepce významně ovlivněny. Jsou tak stanovena hlavní témata na něž se SEA SP SZP zaměřuje a zároveň témata, která jsou z hlediska možných vlivů implementace SP SZP málo relevantní či nerelevantní. Na základě provedené analýzy byla do hodnotícího rámce SEA SP SZP zařazena následující témata:

- Klima
- Ovzduší
- Veřejné zdraví
- Půda a horninové prostředí
- Voda
- Příroda a krajina, biodiverzita, lesy
- Odpady
- Kulturní dědictví⁸⁶

U témat odpady, kulturní dědictví, a hluk byla konstatována nízká možnost ovlivnění provedením koncepce. Téma odpady bylo nicméně i tak zařazeno do hodnotícího rámce SEA SP SZP s ohledem na dílčí, ale potenciálně relevantní problematiku možností využívání biologicky rozložitelných odpadů v zemědělství. Do hodnotícího rámce bylo – s ohledem na požadavky vznesené v průběhu zjišťovacího řízení – zařazeno taktéž téma hmotný majetek a kulturní dědictví. Téma hluku bylo naopak z hodnotícího rámce vyřazeno. Vzhledem k povaze koncepce lze předpokládat realizaci opatření s minimem vlivů na hlukovou situaci a rovněž primárně mimo hlukově exponovaná či obytná území. Vlivy na hlukovou zátěž proto nejsou dále hodnoceny.

4. Identifikace problémů životního prostředí, které jsou významné pro koncepci

V tomto kroku je příprava hodnotícího rámce SEA SP SZP doplněna identifikací problémů životního prostředí relevantních pro předmětnou koncepci, tedy specifických problémů, které mohou být implementací koncepce prohloubeny nebo naopak zmírněny a k nimž hodnotitel přihlíží v rámci hodnocení vlivů na jednotlivá témata/složky životního prostředí. Tato analýza byla zpracována již

---

⁸⁶ V rámci kapitoly 2.2.8 Hmotný majetek a kulturní dědictví je konstatováno, že pro účely vyhodnocení SP SZP je toto téma ŽP zúženo na „kulturní dědictví“ a v navazujících částech dokumentace je tedy používán pouze pojem „kulturní dědictví“. Koncepce neobsahuje konkrétní v území umístěné projekty, které by mohly ovlivnit konkrétní hmotný majetek a pro její vyhodnocení na strategické úrovni tedy není hodnocení vlivů na „hmotný majetek“ prováděno.

jako součást Oznámení SP SZP a upravena v návaznosti na závěry zjišťovacího řízení a další poznatky získané v průběhu procesu SEA.

5. Posouzení vazeb mezi SP SZP a cíli ochrany životního prostředí a zdraví stanovenými v relevantních koncepčních dokumentech na národní a mezinárodní úrovni, včetně toho, jak byly tyto cíle v koncepci zohledněny

V tomto kroku je provedeno zhodnocení vztahu SP SZP k cílům ochrany životního prostředí a zdraví stanovených v relevantních strategických dokumentech na mezinárodní i národní úrovni. Cíle byly voleny tak, aby vhodně reprezentovaly všechny hlavní složky životního prostředí relevantní vzhledem k zaměření SP SZP, jak vyplývá z popisu předešlých kroků metodického postupu. Jedná se o klima, ovzduší, půdu, vodu, přírodu a krajinu, biodiverzitu, lesy, odpady, hmotné statky a kulturní dědictví (jak je uvedeno výše, téma hluku bylo na základě analýzy stavu ŽP a identifikace problémů významných z hlediska koncepce – viz kap. 2 a 3 – shledáno jako nerelevantní a proto není dále hodnoceno). Ze širokého souboru dostupných koncepčních dokumentů, který není nijak stanoven ani omezen, a jimiž stanovené cíle se často díky obdobnému tematickému zaměření (ochrana životního prostředí, klimatu apod.) do značné míry překrývají, vybral zpracovatel vyhodnocení soubor strategických cílů, vůči kterým pak byl SP SZP vyhodnocen (viz hodnotící tabulka v části 5.1). Tento soubor tzv. referenčních cílů byl sestaven na základě odborného názoru jednotlivých členů hodnotícího týmu (specialistů na jednotlivé složky životního prostředí se znalostí strategických cílů stanovených relevantními koncepcemi), dále na základě analýzy stavu a možného vývoje životního prostředí v dotčeném území a hlavních problémů životního prostředí relevantních z hlediska SP SZP (tj. kap. 2, 3 a 4 výše), a rovněž s ohledem na závěry zjišťovacího řízení SEA SP SZP.⁸⁷

Vyhodnocení vztahu SP SZP k referenčním cílům ochrany životního prostředí je provedeno v části 5.1. Vyhodnocení vztahu koncepce k cílům v oblasti zdraví je zpracováno samostatně v rámci provedeného vyhodnocení vlivů koncepce na veřejné zdraví (viz kapitolu 12). Vyhodnocení pracuje v obou případech s následující stupnicí:

“+” SP SZP přispívá k naplňování příslušných strategických cílů ochrany ŽP a zdraví

“0” SP SZP nepřispívá k naplňování příslušných cílů ochrany ŽP a zdraví

“-“ potenciální konflikt mezi SP SZP a daným cílem, tj. implementace SP SZP může ohrozit plnění cíle

“?“ Vazbu SP SZP k cíli nelze vzhledem nejistotám o budoucích podmínkách implementace SP jednoznačně vyhodnotit (hodnocení je zatíženo velkou mírou nejistoty)

---

⁸⁷ Zpracovatel SEA SP SZP se v tomto ohledu tedy odchyluje od Metodického doporučení pro posuzování vlivů obecných koncepcí na životní prostředí (MŽP, 2018), přičemž zachovává obsah kapitoly v souladu s účelem stanoveným požadavky směrnice 2001/42/EC (SEA směrnice) i zákona 100/2001 sb. o posuzování vlivů na životní prostředí v platném znění. Citované Metodické doporučení pracuje s předpokladem, že výběr referenčních cílů je potřebné odůvodnit za použití formálního semi-kvantitativního hodnocení porovnávajícího zdrojové koncepční dokumenty dle „síly vazby“ k hodnocené koncepci (toto hodnocení umísťuje do kapitoly 1). Zpracovatel SEA SP SZP považuje za vhodnější zvolený postup popsáný výše, tzn. přímý výběr referenčních cílů zodpovědnými experty, bez formální „objektivizace“ výběru formou bodového hodnocení dalších pro stanovení hodnotícího rámce relevantních koncepcí.

V textové části vyhodnocení je dále komentován rozsah, v jakém byly uvedené cíle vzaty v úvahu při přípravě koncepce, respektive jaký je potenciál SP SZP jako celku přispět k jejich dosažení. Jednotlivá témata životního prostředí jsou reprezentována jedním či více relevantními cíli (v závislosti na komplexnosti tématu a variabilitě příslušných environmentálních cílů). V případě více relevantních cílů je uvedené hodnocení souhrnné za všechny cíle v příslušném oddílu tabulky.

6. Vyhodnocení závažných vlivů koncepce na životní prostředí

V této fázi bylo provedeno samotné vyhodnocení možných vlivů koncepce na životní prostředí, tj. jak implementace SP SZP může ovlivnit jednotlivá témata a související specifické problémy životního prostředí (vyhodnocení vlivů na zdraví je obsaženo v kapitole 12).

Toto vyhodnocení bylo provedeno pro všechny komponenty návrhové části SP SZP, tedy návrh souboru základních standardů Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES), i soubory navrhovaných konkrétních intervencí podporovaných z příslušných fondů EU (EZZF respektive EZFRV). Komentován je i význam ostatních částí SP SZP z hlediska možných vlivů na ŽP. Na tomto základě je pak shrnuto vyhodnocení vlivů koncepce jako celku.

Hodnocení bylo realizováno v následujících krocích:

Vyhodnocení Specifických cílů (kapitola 6.1)

Zde se hodnotitel zaměřil zejména na hodnocení vazby mezi cíli SP SZP a identifikovanými problémy životního prostředí relevantními v kontextu ČR, přičemž bral v úvahu rovněž povahu konkrétních navrhovaných intervencí SP SZP, které by deklarované cíle mohly ovlivnit.

Vyhodnocení pracuje s následující stupnicí:

“+” Specifický cíl SP SZP přímo řeší identifikované problémy (přispívá k řešení) v daném tématu životního prostředí (má potenciálně pozitivní vliv)

“0” Specifický cíl SP SZP má k tématu životního prostředí neutrální vztah (nemá významný potenciál ovlivnit existující stav)

“-“ Specifický cíl má negativní dopad na dané téma životního prostředí (může prohlubovat existující problémy, má potenciálně negativní vliv)

Vzhledem k tomu, že Specifické cíle byly stanoveny jednotně na úrovni Společné zemědělské politiky EU, byla hodnocena zejména jejich provázanost s analýzou potřeb a identifikovanými problémy životního prostředí a zdraví relevantními pro sektor zemědělství v ČR.

Vyhodnocení návrhové části SP SZP včetně kumulativních a synergických vlivů (kapitola 6.2)

Zde jsou shrnuty výsledky podrobného vyhodnocení potenciálních vlivů implementace souboru základních standardů Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES), i souborů navrhovaných konkrétních intervencí podporovaných z příslušných fondů EU (EZZF respektive EZFRV).

Určení relevance je provedeno ve dvou krocích:

Účelem prvního kroku vyhodnocení vazeb bylo určit, které jednotlivé DZES respektive intervence mají relevanci (potenciální vliv) ve vztahu k hodnocené složce životního prostředí.

Relevance k dané složce životního prostředí je hodnocena na škále 0 – žádná, 1 – slabá, 2 – silná. Pouze položky (DZES, jednotlivé intervence) s identifikovanou vazbou na danou složku životního prostředí či veřejné zdraví o síle 1 či 2 jsou následně předmětem podrobnějšího hodnocení vlivů. U položek s identifikovanou vazbou je rovněž připojeno stručné zdůvodnění⁸⁸.

U intervencí, u nichž byla identifikovaná vazba k dané složce životního prostředí, následuje samotné hodnocení potenciálních vlivů. Hodnocení je provedeno kvalitativně, při zohlednění stávajícího stavu životního prostředí a existujících problémů, jakož i možného dalšího vývoje bez provedení SP SZP.

U jednotlivých vlivů je popsáno, zda se jedná o vliv přímý či nepřímý, krátkodobý, střednědobý či dlouhodobý/trvalý. Tyto vlivy lze charakterizovat následně:

- vlivy přímé představují přímý vztah mezi působícím faktorem a hodnoceným tématem (zásah do povrchových či pozemních vod, zábor půdy apod.);
- vlivy nepřímé (či sekundární) představují nepřímý vztah mezi působícím faktorem a hodnoceným tématem, např. dotčením jedné složky životního prostředí dojde k ovlivnění jiné složky životního prostředí (např. ovlivnění zdravotního stavu dřevin v důsledku ovlivnění kvality půdy).
- vlivy krátkodobé působí pouze po určitou dobu (např. po dobu působení vnějšího faktoru – zdroje hluku, dopravy apod.), typicky se jedná o vlivy po dobu výstavby;
- vlivy střednědobé, dlouhodobé či trvalé působí střednědobé (několik let, v kontextu hodnocení SP SZP typicky po dobu trvání intervencí SP), dlouhodobě (např. desítky let) až trvale od vzniku daného vlivu (např. zábořem půdy a změnou její kultury, změnou hydrologických či hydrogeologických podmínek či poměrů apod.), typicky jde o vlivy vyvolané zásahem do prostoru (umístění stavby), dlouhodobým/trvalým působením zdroje znečištění (emise, atd.).

Územní rozsah vlivu je hodnocen s ohledem na obecný charakter jednotlivých intervencí, které budou působit plošně na zemědělské půdě v rámci celé ČR, avšak v různém rozsahu dle aktuálního stavu a rozlohy jednotlivých zemědělských kultur není možné vždy jednoznačně vyhodnotit, zda jsou vlivy lokálního či regionálního charakteru. Z toho důvodu je tak v hodnocení zpravidla vliv charakterizován jako regionální, přestože konkrétní projevy (např. míra eroze) se mohou výrazně lišit dle lokálních podmínek. Předmětem hodnocení byl i potenciální přeshraniční vliv, který by však s ohledem na princip proporcionality byl indikován pouze v případě, že by připadal v úvahu významný přeshraniční vliv vyžadující provedení přeshraničního posouzení koncepce ve smyslu § 14a zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Pro hodnocení vlivů byla použita následující stupnice:

---

⁸⁸ U položek s identifikovanou nulovou relevancí (vazbou mezi intervencí SP SZP a danou složkou ŽP) v principu není připojováno další zdůvodnění. V obecné rovině je často obtížné až nemožné zdůvodnit, že dva fenomény k sobě "nemají vztah". Logika je opačná - identifikujeme, které fenomény mezi sebou vazbu mají a vysvětlujeme kde ji vidíme. Pouze u některých položek s hodnocením vazby „0“ je zdůvodnění doplněno – jde o položky, kde by pro čtenáře dokumentace vyhodnocení vlivů bez znalosti obsahu SP SZP a orientujícího se jen podle názvu opatření mohlo být zdůvodnění užitečné.

- +2 významný pozitivní vliv (tj. implementace příslušného standardu DZES či příslušné intervence může pozitivně ovlivnit danou složku životního prostředí, respektive zdraví přímo či nepřímo, s vysokou pravděpodobností, ve značném rozsahu),
- +1 mírný pozitivní vliv (tj. implementace příslušného standardu DZES či příslušné intervence může pozitivně ovlivnit danou složku životního prostředí, respektive zdraví přímo či nepřímo, ale s nízkou pravděpodobností, nebo pouze v omezeném rozsahu, tzn. bez dopadu na celkový trend),
- 0 bez vlivu, vliv je na koncepční úrovni nulový, nevýznamný, zanedbatelný
- 1 mírný negativní vliv (tj. implementace příslušného standardu DZES či příslušné intervence může negativně ovlivnit danou složku životního prostředí, respektive zdraví přímo či nepřímo, ale s nízkou pravděpodobností nebo pouze v omezeném rozsahu, tzn. bez dopadu na celkový trend),
- 2 významný negativní vliv (tj. implementace specifického cíle může negativně ovlivnit danou složku životního prostředí, respektive zdraví přímo či nepřímo, ale s vysokou pravděpodobností ve značném rozsahu),
- ? vliv nelze určit vzhledem k významným nejistotám, např. bez znalosti konkrétních projektů.

Hodnocení je zpracováno formou hodnotících tabulek, které tvoří samostatnou přílohu č. 2 této dokumentace. V hodnotící tabulce je zároveň uveden slovní popis možných vlivů na dané téma životního prostředí a veřejného zdraví. Shrnutí výsledků vyhodnocení je uvedeno v kapitole 6.2. včetně výsledků vyhodnocení kumulativních a synergických vlivů.

Kumulativní vliv je dán součtem vlivů stejného druhu, např. více menších zdrojů znečištění ovzduší blízko sebe může způsobit významné změny kvality v daném území, přičemž jednotlivé zdroje by měly vlivy nevýznamné. Synergický vliv vzniká spolupůsobením vlivů různého druhu a je od těchto vlivů odlišný, např. současné dlouhodobé působení hluku a znečištění ovzduší (např. z dopravy) může mít za následek významné vlivy na lidské zdraví populace takto zatíženého území.

Toto vyhodnocení kumulativních a synergických vlivů je provedeno na základě hodnocení jednotlivých intervencí a s přihlédnutím k univerzální aplikaci standardů DZES. Na základě principu přiměřenosti ve vztahu k úrovni detailu v jakém byl SP SZP zpracován a vzhledem k tomu, že intervence SP SZP nemají žádný konkrétní územní průmět, je hodnocení kumulativních a synergických vlivů založeno na kvalifikovaném expertním odhadu, který využívá výsledky hodnocení jednotlivých intervencí z hlediska jejich potenciálního vlivu na stanovený referenční rámec SEA SP SZP (tedy soubor stanovených relevantních témat/složek životního prostředí a zdraví a s nimi spojených problémů).

Vyhodnocení ostatních částí SP SZP (kapitola 6.3)

V této části vyhodnocení je okomentována role ostatních částí koncepce, které neobsahují navrhované intervence a podmínky jejich implementace, s nimiž by se pojily hodnotitelné vlivy na životní prostředí, ale které přesto mohou spoluurčovat charakter a rozsah celkových vlivů implementace koncepce.

Vyhodnocení koncepce jako celku (kapitola 6.4)

Na základě výše uvedených kroků je provedeno shrnutí závažných vlivů koncepce na životní prostředí (shrnutí závěrů z hlediska veřejného zdraví je obsaženo v kapitole 12). Součástí shrnutí je i závěr hodnocení vlivů na lokality soustavy Natura 2000 podle §45 i ZOPK, který je včetně popisu vlastního metodického postupu součástí samostatné Přílohy č. 1 SEA SP SZP.

7. Vyhodnocení možných přeshraničních vlivů koncepce na životní prostředí

V tomto kroku metodického postupu je na základě provedeného vyhodnocení intervencí SP SZP i koncepce jako celku vyhodnocen formou odborného odhadu možný potenciální přeshraniční vliv, který je však s ohledem na princip proporcionality indikován pouze v případě, že by připadal v úvahu významný přeshraniční vliv vyžadující provedení přeshraničního posouzení koncepce ve smyslu § 14a zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

8. Posouzení zkoumaných variant a popis, jak bylo posuzování provedeno

Tento krok zahrnuje shrnutí metodického postupu SEA, včetně způsobu jakým bylo řešeno hodnocení variantních řešení SP SZP. V rámci SEA SP SZP bylo realizováno porovnání 2 navrhovaných komplexních variant v dřívější fázi přípravy SP SZP (tzn. před zpracováním finálního návrhu SP SZP, který je formálně předkládán v procesu SEA (viz kapitola 8.1 výše). Tyto varianty se lišily rozsahem kofinancování ze státního rozpočtu 40 % respektive 65 %. V rámci provedeného vyhodnocení byly vyhodnoceny všechny v SP SZP navrhované intervence v plném rozsahu (tedy při hypotetické implementaci varianty kofinancování 65 %), následně pak bylo provedeno porovnání s variantou omezeného kofinancování 40 % a popsány rozdíly relevantní z hlediska celkových vlivů na jednotlivé složky životního prostředí. Provedeno bylo i porovnání s „nulovou variantou“ tedy pokračování SZP za stávajících podmínek. Finální, invariantní návrh koncepce, který je předmětem předkládaného vyhodnocení vychází z varianty pracovního návrhu SP SZP, která byla v rámci SEA doporučena. (viz kapitolu 8.1).

9. Stanovení monitorovacích ukazatelů

S ohledem na hlavní závěry hodnocení je v tomto kroku metodického postupu navržena sada indikátorů, která se zaměřuje na aspekty životního prostředí, navržena s ohledem na hlavní závěry hodnocení s cílem zdůraznit potřebnost sledování konkrétních níže uvedených jevů v rámci implementace SP SZP, které zpracovatel vyhodnocení považuje za důležité s cílem posílit možnost sledování těchto vlivů v rámci implementace SP SZP. Vzhledem k povaze koncepce, která obsahuje velké množství opatření s komplexním a často protichůdným působením na různé složky životního prostředí, není účelné ani technicky proveditelné definovat indikátory ve vazbě na každý identifikovaný potenciální vliv jednotlivých intervencí. Místo toho jsou pro jednotlivé vybrané složky ŽP u nichž se v hodnocení projevil možný vliv SP SZP jako celku navrženy ukazatele reprezentující klíčové relevantní trendy, které má SP SZP potenciál ovlivnit (zejména působením kumulativních popř. synergických vlivů). Při volbě indikátorů je zohledněn existující návrh systému indikátorů SZP stanovený příslušnými metodickými materiály Evropské komise⁸⁹.

---

⁸⁹NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2021/2115 ze dne 2. prosince 2021, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a kterým se zrušují nařízení (EU) č. 1305/2013 a (EU) č. 1307/2013. Příloha I.

10. Návrh opatření pro prevenci či snížení negativních vlivů a posílení vlivů pozitivních

Na základě hodnocení vlivů byla formulována opatření pro minimalizaci zjištěných negativních vlivů, respektive v případě SP SZP zejména k posílení vlivů pozitivních. Jde jak o návrhy pro zapracování do programového dokumentu, tak opatření, která mohou být zohledněna jiným způsobem v rámci implementace SP SZP. Opatření, která pořizovatel zapracoval do návrhu koncepce již před předložením SP SZP v rámci procesu SEA, nejsou součástí návrhu v rámci kapitoly 10 SEA dokumentace. Přehled hlavních návrhů SEA, které již byly v návrhu SP SZP zohledněny, je uveden v kapitole 8.3 níže.

11. Stanovení kritérií pro výběr projektů

Zpracovatelem SEA uplatněný metodický postup dále zahrnuje návrh indikátorů pro výběr projektů, které vychází ze základních podmínek podpory pro jednotlivé intervence, které jsou navrženy v SP SZP, a z některých navrhovaných opatření pro předcházení, vyloučení, snížení a kompenzaci významných negativních vlivů na životní prostředí zjištěných nebo předpokládaných při provádění koncepce (viz kap. 10). Tato kritéria budou zohledněna v rámci implementace intervencí SP SZP, v nichž se uplatňuje mechanismus výběru na základě zpracovaných žádostí zahrnujících dokumentaci konkrétních investičních projektů, popřípadě mohou být použita v jiné formě nebo jiným způsobem v souladu se zavedenou praxí postupu výběru projektů.

12. Vyhodnocení vlivů koncepce na veřejné zdraví

Východiskem pro hodnocení vlivu koncepce na veřejné zdraví je odborný odhad pravděpodobného vývoje různých determinant prostředí, institucionálních i individuálních, jakož i obecné znalosti o možných vlivech různých determinant na zdraví. Hodnocení je provedeno v několika navazujících krocích zahrnujících:

- Identifikaci dotčené populace a determinant zdraví relevantních pro hodnocení koncepce
- Vyhodnocení souladu koncepce s cíli a prioritami existujících mezinárodních a národních koncepčních dokumentů ochrany a podpory zdraví.
- Vyhodnocení cílů SP SZP z hlediska veřejného zdraví
- Vyhodnocení možných vlivů koncepce na veřejné zdraví

Uvedené kroky sledují stejnou metodologickou logiku a využívají stejných hodnotících stupnic jako postup vyhodnocení v případě vlivů na životní prostředí.

13. Příprava netechnického shrnutí

Na základě provedení vyhodnocení je připraveno netechnické shrnutí klíčových informací a závěrů z jednotlivých kroků postupu vyhodnocení, včetně informace o výroku zda-li je navrhovanou koncepcí možné schválit a klíčových doporučení pro její implementaci

14. Příprava vypořádání požadavků ZZŘ a došlých připomínek

V rámci přípravy dokumentace vyhodnocení vlivů na životní prostředí je připraveno tabulkové vypořádání požadavků ZZŘ a připomínek došlých v rámci zjišťovacího řízení.

15. Závěry a návrh stanoviska ke koncepci

Finálním krokem metodického postupu je finalizace dokumentace vyhodnocení vlivů a její předložení spolu s návrhem SP SZP příslušnému úřadu pro posuzování, tj. Odboru posuzování vlivů na životní prostředí a integrované prevence Ministerstva životního prostředí.

8.3 Doporučení SEA zohledněná v návrhu SP SZP

Po dobu přípravy návrhu SP SZP byl zpracovatel SEA zapojen do probíhajících veřejných konzultací vedených MZe, a připomínky vznášel rovněž i přímo v rámci dvojstranných konzultací se zpracovateli SP SZP. Tyto připomínky byly v různé míře zohledňovány spolu s podobnými připomínkami dalších konzultovaných aktérů (Evropská komise, neziskové organizace, MŽP, ad.) a finální návrh SP SZP tak oproti starším verzím obsahuje některé úpravy ke snížení možných negativních a posílení pozitivních vlivů na životní prostředí. Jedním z uplatněných doporučení, které bylo zapracováno mezi podmínky podpory u některých intervencí SP SZP, je povinnost žadatele doložit v rámci žádosti o podporu konkrétního projektu stanovisko MŽP vylučující negativní vliv projektu na životní prostředí (dále též stanovisko MŽP)⁹⁰.

Stručný přehled těchto zohledněných návrhů je uveden níže:

DZES 5: Obhospodařování s cílem snížit riziko degradace půdy a eroze, včetně zohlednění sklonu svahu

V průběhu zpracování vyhodnocení SEA bylo navrhováno dále navyšovat plochy půdy, na kterou se vztahují podmínky DZES 5, a to v souladu s indikativními ukazateli strategických cílů tak, jak jsou stanoveny ve Strategii resortu ministerstva zemědělství ČR s výhledem do roku 2030 (indikativní cíle: Rozšířit plochu ochrany půdy v rámci standardu DZES na 30 % v roce 2020, 45 % v roce 2025 a 60 % v roce 2030). Požadavek byl akceptován. Počínaje rokem 2024 bude sjednocena maximální přípustná ztráta půdy 9 t/ha. Celkem tak bude chráněno 1,6 mil. ha, což představuje 65 % výměry počítáno na celé DPB, na něž se bude vztahovat DZES 5. Ve Strategickém plánu SZP je zapracováno v kapitole 3.10.3.1.4 Vysvětlení příspěvku k tomu, jak dosáhnout hlavního cíle příslušného standardu DZES.

DZES 6: Minimální půdní pokryv, aby se zabránilo holým půdám v nejcitlivějších obdobích

V průběhu zpracování vyhodnocení SEA bylo navrhováno aplikovat DZES 6 na plochách standardní orné půdy (kultura R) bez ohledu na sklon svahu (tj. i na pozemcích o svažitosti menší než 4°), a to s ohledem na nutnost zlepšovat půdní vlastnosti i na rovinatých pozemcích a také s ohledem na potřebu zmírnění dopadů větrné eroze zemědělské půdy. Požadavek byl akceptován. Ve Strategickém plánu SZP jsou podmínky DZES 6 v kapitole 3.10.3.2.

DZES 8: Minimální podíl orné půdy věnovaný neproduktivním plochám a prvkům a na celé zemědělské ploše, zachování krajinných prvků a zákaz kácení živých plotů a stromů v období hnízdění a odchovu ptáků

- Trvalým krajinným prvkům dát vyšší váhový koeficient (např. 1,5 nebo 2), aby byli zemědělci motivováni k jejich vytváření. - Splněno – podmínky DZES 8 byly v textu SP SZP upraveny ve smyslu návrhu, byl přijat princip diferencovaného váhového koeficientu pro trvalé prvky. Vyšší koeficient byl dán prvkům příkop (2),

⁹⁰ V textu vyhodnocení je tedy termín „stanovisko MŽP“ použit ve významu v jakém je užíván v textu SP SZP, tedy ve významu „stanovisko předkládané žadatelem o podporu konkrétního projektu“, tedy nikoliv stanovisko SEA.

mez (1,5), skupina dřevin (1,5), stromořadí (2), solitérní dřevina 1,5, travnatá údolnice (1,5), skalka (1,5), mokřad (2). Ve Strategickém plánu SZP jsou podmínky DZES 8 v kapitole 3.10.4.1.

AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů (a další intervence, které byly do této intervence sdruženy)

- Došlo k významnému posunu, kdy již není možné čerpat dotace na základní ošetřování TTP na DPB vymezených ve vrstvě ENVIRO pro některý z titulů pro cenné TTP. To je zcela zásadní, protože základní hospodaření nezajistí optimální péči o citlivá stanoviště a druhy, a naopak by mnohdy vedlo k jejich degradaci. Podle nové úpravy již není možné čerpat dotace na hospodaření bez dodržení postupů stanovených v ENVIRO pro dané stanoviště.
- Dále došlo ke snížení velikosti DPB, od které je povinnost ponechání neposečených částí, ze 12 na 10 ha, což je (být malý) krok správným směrem.
- Z povinnosti udržet minimální intenzitu chovu 0,3 VDJ na ha byly vyjmuty, kromě oblastí 1. a 2. zón CHKO, maloplošných ZCHÚ a zón soustředěné péče o přírodu NP, také DPB s vymezenými tituly Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana modráska a Ochrana chřástala polního.
- Obnova a přívěv na cenných stanovištích je zakázána nebo podmíněna souhlasným stanoviskem OOP.
- Pro titul Ochrana chřástala polního je umožněna na základě stanoviska OOP aplikace hnojiva. To je vhodné v případě, že v důsledku přílišného ochuzení půdy dojde k řidnutí a nižšímu vzrůstu porostů, který tak přestává být pro cílový druh vhodný.

AEKO Zatrávňování orné půdy

Požadováno bylo navýšení finanční alokace na intervenci tak, aby mohla reálně přispět k cílům Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030, která stanovuje: indikativní cíl nárůstu rozlohy trvalých travních porostů o 15-30 % do roku 2030 oproti stavu v roce 2014, a indikativní cíl poklesu rozlohy orné půdy o 6-9 % do roku 2030 oproti stavu v roce 2014. Finanční alokace byla navýšena, aktuálně se předpokládá zatrávňování cca 71 tis ha orné půdy v rámci programového období, což představuje 2,4 %, a lze předpokládat, že intervence podstatně přispěje k dosahování uvedených cílů.

AEKO – Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě

Intervence byla rozšířena, omezení množství a druhu aplikovaných pesticidů bude podporováno na pozemcích, které se nacházejí v hydrologickém povodí nejen VN Švihov, ale i VN Římov, Vrchlice a Opatovice

Investice do lesnické infrastruktury – Je požadováno předložení souhlasného stanoviska MŽP k danému projektu, jehož součástí je i posouzení vlivu projektu na odtokové poměry, erozní jevy a předměty ochrany přírody (bylo navrhováno požadovat odborné posouzení nebo stanovisko AOPK ČR).

Vodohospodářská opatření v lesích

V průběhu zpracování vyhodnocení SEA bylo navrhováno podporu směřovat do realizace přírodě blízkých protipovodňových opatření, zajistit soulad projektu s rámcovou směrnicí o vodách (2000/60/ES) a nepodporovat projekty, které by měly významný negativní vliv na zájmy ochrany přírody a krajiny. Těchto atributů podpořených projektů by mělo být dosaženo tím, že podmínkou udělení podpory bude souhlasné

stanovisko OOP a souhlasné stanovisko MŽP. Soulad s rámcovou směrnicí bude dále zajištěn stanoviskem vodoprávního úřadu vydávaným v rámci stavebního řízení.

Zpracovatel SEA obdobně navrhoval, aby bylo zajištěno, že podpořené projekty nebudou mít významný negativní vliv na zájmy ochrany přírody a krajiny. Vzhledem k tomu, že podmínkou podpory stanovenou v textu SP SZP je předložení stanoviska OOP i souhlasné stanovisko MŽP k navrhovanému projektu, měla by tato podmínka být zajištěna.

Pozemkové úpravy – Zpracovatel SEA navrhoval, aby cílem podpořených pozemkových úprav bylo především:

- zvyšování vodní retenční kapacity krajiny a revitalizace jejích přirozených hydrologických funkcí,
- realizace funkčních protierozních opatření,
- realizace funkčních prvků ÚSES,
- obnova krajinné mozaiky,
- zvýšení biodiverzity v krajině,
- umožnění revitalizace vodních toků a přirozeného pohybu jejich koryt,

a to jako komplexní a provázaný soubor opatření, přičemž tato témata by byla povinnou součástí podpořených pozemkových úprav.

Tento návrh byl částečně do SP SZP zapracován, formulace navrhovaného opatření byla proto upravena.

Investice do obnovy kalamitních ploch – do popisu podmínek intervence v textu SP SZP bylo doplněno požadované opatření: Cílové porosty by měly mít doporučený podíl melioračních a zpevňujících dřevin dle vyhlášky č. 298/2018, nově se jedná o podmínku způsobilosti.

Přeměna porostů náhradních dřevin – na základě diskuse se zpracovatelem SEA a hodnocení vlivů na Naturu 2000 a se zástupci MŽP byla s ohledem na nutnost zajištění ochrany tetřívka obecného doplněna podmínka předložení souhlasného stanoviska MŽP k danému projektu (viz podmínka způsobilosti „žadatel doloží souhlasné stanovisko Ministerstva životního prostředí s ohledem na ochranu tetřevovitých.“). Tato podmínka eliminuje riziko významně negativních vlivů na tento druh, které bylo v původně posuzované verzi SP SZP identifikováno.

Založení agrolesnického systému: Zpracovatel SEA navrhoval v případě lokalizace v EVL či PO na kultuře T požadovat doložení souhlasu příslušného OOP. Tento požadavek je již uveden v SP SZP.

Doporučení z oblasti zdraví

Doplnit téma bezpečnosti práce do náplně intervencí v oblasti vzdělávání i poradenství ve vazbě na intervence **Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce** a **Založení činnosti mladého zemědělce**

- Akceptováno, vysvětleno: Téma ochrany zdraví je součástí náplně intervencí obecně v rámci specifického cíle 9 (viz část 2.1.SO9 SP SZP, nejen pouze v kontextu podpory malých a mladých zemědělců. Poradenství zaměřené mimo jiné i na oblast bezpečnosti práce je součástí odvětvových intervencí (část 5.2 SP SZP).

Investice do zemědělských podniků - Upřednostnit technologie, stroje a zařízení s nižší hlučností, nižšími emisemi a kvalitními bezpečnostními prvky

- Akceptováno. Bude reflektováno v rámci Pravidel pro žadatele u investic do strojů a zařízení, u kterých to bude možné.

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

Inovace při zpracování zemědělských produktů - Upřednostnit produkty se zdravotními/výživovými benefity

- Akceptováno. Bude řešeno na úrovni národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.

8.4 Problémy při shromažďování požadovaných údajů

Ze strany předkladatele koncepce, tj. Ministerstva zemědělství ČR, bylo zpracovateli SEA poskytnuto dostatečné množství relevantních údajů pro zpracování hodnocení.

9. Stanovení monitorovacích ukazatelů (indikátorů) vlivů koncepce na životní prostředí

Zpracovatel SEA zohledňuje skutečnost, že SZP disponuje rozsáhlým systémem monitoringu se společnou indikátorovou soustavou dle přílohy I nařízení č. 2021/20115⁹¹, včetně několika desítek indikátorů monitorujících řadu aspektů významných z hlediska vlivů SP SZP na životní prostředí. Níže uvedená sada indikátorů SEA je navržena s ohledem na hlavní závěry hodnocení s cílem zdůraznit potřebnost sledování konkrétních níže uvedených jevů v rámci implementace SP SZP, které zpracovatel vyhodnocení považuje za důležité.

Vzhledem k povaze koncepce, která obsahuje velké množství opatření s komplexním a často protichůdným působením na různé složky životního prostředí, není účelné ani technicky proveditelné definovat indikátory ve vazbě na každý identifikovaný potenciální vliv jednotlivých intervencí. Místo toho jsou pro jednotlivé vybrané složky ŽP, u nichž se v hodnocení projevil možný vliv SP SZP jako celku, navrženy ukazatele reprezentující klíčové relevantní trendy, které má SP SZP potenciál ovlivnit (zejména působením kumulativních popř. synergetických vlivů).

Navrhovaný soubor indikátorů pracuje jednak přímo s indikátory stanovenými na úrovni SZP (ty jsou níže označeny názvem i kódem dle přílohy I nařízení č. 2021/20115), tak v odůvodněných případech i s indikátory formulovanými zpracovatelem SEA. Rovněž tyto indikátory zohledňují schopnost předkladatele SP SZP s nimi pracovat – využívají datové zdroje a podklady standardně dostupné a v resortu zemědělství používané.

Ovzduší a Klima

Vzhledem k podobným požadavkům ochrany klimatu a ovzduší a nejistotám, které se vyskytly v průběhu posuzování koncepce, navrhujeme společné indikátory ke sledování jejího vlivu na tyto složky životního prostředí. Důvodem pro jejich návrh je skutečnost, že emise amoniaku a dalších GHG jsou sice v současnosti sledovány na národní úrovni, ale stávající podrobnost výpočtu těchto emisí neumožňuje dostatečně konkretizovat hlavní překážky pro jejich snížení (emise do ovzduší jsou kalkulovány pouze na úrovni Tier 1 dokumentu Emission Inventory Guidebook Evropské agentury pro životní prostředí). Cílem navržených indikátorů je také monitoring plnění cílů Národního programu snižování emisí a zajištění podkladů pro stanovení realistických cílů na ochranu klimatu a ovzduší v sektoru zemědělství pro následující střednědobé období. Navržená období pro výpočet hodnoty indikátoru jsou volena tak, aby byla minimálně ovlivněna efekty stávajících intervencí, a aby současně umožňovala vyhodnocení v dostatečném předstihu pro zohlednění výsledků při přípravě koncepčních dokumentů pro období po roce 2027.

Jsou navrhovány dva indikátory, které nemají adekvátní protějšek v seznamu kontextových indikátorů EU. Oba se vztahují nejen k aktuální emisi NH₃, ale také k dlouhodobé úrodnosti půd, která závisí, mimo jiné,

---

⁹¹ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2021/2115 ze dne 2. prosince 2021, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a kterým se zrušují nařízení (EU) č. 1305/2013 a (EU) č. 1307/2013.

na podílu organického a minerálního hnojení dusíkem, a má zásadní dopad na udržitelnost úrodnosti, a tedy budoucí potřebu dodávky živin, a tedy emise NH₃ v dlouhodobém horizontu. Stávající kontextové indikátory SZP (např. Indicator I.14 Improving air quality: Ammonia emissions from agriculture) se naproti tomu týkají pouze aktuálních emisí, a nereflktují případný nežádoucí trend stavu půd (indikátor I.14 může být bez problémů plněn, ale vlivem rozvratu půdního ekosystému vlivem nedostatku organického uhlíku může být přesto založen budoucí emisní problém).

Nezbytné je ponechání obou indikátorů, protože je nezbytné zajistit jednak:

- 1) nezvyšování celkové spotřeby dusíkatých hnojiv (emise NH₃ způsobuje jak organické, tak i minerální hnojení), tak i
- 2) snížit spotřebu dusíkatých minerálních hnojiv (dodržením navrhovaných cílových hodnot obou indikátorů dojde ke zlepšení poměru organického k minerálnímu hnojení, které je nezbytným předpokladem pro dlouhodobou stabilitu sorpční schopnosti půd a postupné snižování emisní úrovně NH₃; z tohoto důvodu je nezbytné, aby se snížení emisí NH₃ uskutečňovalo především snižováním spotřeby anorganických hnojiv).

Indikátor Celková spotřeba hnojiv

Zdroj: ČSÚ, Spotřeba hnojiv za hospodářský rok (t), Kód: ZEM11/21

Vstupní parametry:

- Minerální hnojiva dusíkatá
- Statková hnojiva: součet hnůj + kejda + močůvka

Výpočet hodnoty indikátoru: $I = \text{Minerální hnojiva dusíkatá} + \text{Statková hnojiva}$

Hodnocené období: 2020–2022 (tříletý průměr), 2024–2026 (tříletý průměr)

Cílová hodnota indikátoru: Snížení oproti předchozímu čtyřletému období o 10 %

Odůvodnění indikátoru: Emise amoniaku jsou při zachování přibližně stejných stavů dobytka nejvíce ovlivněny právě využíváním hnojiv – viz analytická část. Monitoring celkové spotřeby dusíkatých hnojiv je proto zásadní pro sledování plnění Národního programu snižování emisí. Navržená cílová hodnota vychází z cílů Národního programu snižování emisí, ve kterém je stanoveno snížení národních emisí amoniaku do roku 2030 na hodnotu 60 kt/rok (viz NPSE, Tabulka 28). Při emisích NH₃ za rok 2019 (poslední nahlášená data) ve výši 82,5 kt/rok (emisní bilance ČHMÚ), resp. 84,8 kt/rok (NFR 2019-1, ANNEX 1: National sector emissions: Main pollutants, particulate matter, heavy metals and persistent organic pollutants) představuje tento pokles mezi roky 2030 a 2019 cca 22,5 až 24,8 t, podle toho, o jakou emisní databázi se jedná. V relativním vyjádření se jedná o pokles v průměru o 27 až 29 % emisí, tzn. přibližně o 2,5 % ročně.

Indikátor Spotřeba dusíkatých minerálních hnojiv

Zdroj: ČSÚ, Spotřeba hnojiv za hospodářský rok (t), Kód: ZEM11/21

Vstupní parametry:

- Minerální hnojiva dusíkatá

Výpočet hodnoty indikátoru: $I = \text{Minerální hnojiva dusíkatá}$

Hodnocené období: 2020–2022 (tříletý průměr), 2024–2026 (tříletý průměr)

Cílová hodnota indikátoru Snížení oproti předchozímu čtyřletému období o 10 %

Odůvodnění indikátoru: Hlavním důvodem kolísání emisí amoniaku je v současnosti v ČR nakládání s anorganickými dusíkatými hnojivy, která funkčně i emisně nahradila nedostatek organických hnojiv po dramatické redukci stavů dobytka - viz analytická část. Monitoring vývoje spotřeby anorganických dusíkatých hnojiv je proto v současnosti nezbytný jednak pro sledování Plnění Národního programu snižování emisí, jednak pro identifikaci případných problémů s plněním strategických cílů. Cílová hodnota indikátoru je odůvodněna výše. S ohledem na neuspokojivý poměr anorganických a organických hnojiv na půdní vlastnosti, který zvyšuje celkovou potřebu dodávky živin, považujeme za nezbytné, aby pokles spotřeby nastal především v oblasti minerálních dusíkatých hnojiv. Dosažení cílové hodnoty indikátoru „Celková spotřeba hnojiv“ sice povede krátkodobě až střednědobě k poklesu emisí, ale nezaručuje, že dojde k nezbytnému poklesu podílu anorganických k organickým dusíkatým hnojivům, a tím k dalšímu zhoršení půdních vlastností, které se v dlouhodobém horizontu mohou projevit potřebou dávky hnojiv opět zvyšovat. Z těchto důvodů je navržen i indikátor Spotřeba dusíkatých minerálních hnojiv.

Půda a horninové prostředí

C.41 / I.13 Soil erosion by water. Percentage of agricultural land in moderate and severe soil erosion (vodní eroze, podíl půd středně až silně ohrožených erozí)

Navrženo je použití dvou specifických indikátorů:

1. ztráta půdy vodní erozí
jednotka t/ha/rok
2. podíl půd středně až silně ohrožených erozí
jednotka % (podíl zemědělské půdy středně až silně ohrožené vodní erozí na celkové výměře zemědělské půdy)

Uvedené specifické indikátory slouží k vyhodnocení potenciální ztráty půdy vodní erozí a identifikaci zemědělské půdy náchylné k takové míře eroze, která je považována za neudržitelnou, přičemž prahové hodnoty byly stanoveny na evropské úrovni (střední >5 t/ha/rok, silná >10 t/ha/rok).

Zdroj dat: VÚMOP, v. v. i.

Frekvence výstupu: 2 x za programové období

Cílová hodnota: zlepšení v průběhu programového období

Obsah organické hmoty v půdě

Indikátor se vypočítá jako průměrná odchylka skutečného obsahu organické hmoty v půdě od přirozeného stavu daného půdního typu, s využitím archivních reprezentativních půdních sond KPP.

Jednotka: Hmotnostní podíl (% rozdílu v časové řadě)

Zdroj dat: komplexní průzkum půd (VÚMOP, v. v. i.)

Časová řada: Srovnávací archivní sondy z 60. let 20. stol., nové odběry zahájeny v roce 2016.

Frekvence výstupu: 2 x za programové období

Cílová hodnota: zvýšení obsahu půdní organické hmoty (POH) oproti předchozímu programovému období

Alternativně je možné využít indikátor C40 / I.11 Soil organic carbon in agricultural land. Nevýhodou je malá podrobnost dat a absence srovnávacích vzorků staršího data (což však neznemožňuje srovnání s předchozím programovým obdobím).

Voda

Kvalita vody ve vodních tocích

Indikátor je vyjádřen jako podíl profilů, které překročily hodnotu ročního průměru přípustného znečištění, resp. NEK-RP (dle nařízení vlády č. 401/2015 Sb.) pro vybrané ukazatele, jejichž koncentrace v povrchových vodách jsou přímo ovlivňovány zemědělskou činností:

- Dusičnany: podíl profilů, které překročily hodnotu NEK - RP v ukazateli N-NO₃-
- Pesticidy: podíl profilů, kde byla hodnota alespoň jednoho pesticidu nad hodnotou limitu NEK-RP

Zdroj dat: monitoring povrchových vod na reprezentativních říčních profilech (s. p. Povodí)

Frekvence výstupu: 2 x za programové období

Cílová hodnota: zlepšení oproti předchozímu programovému období

Kvalita podzemních vod

Indikátor je vyjádřen jako podíl vzorků, které překročí následující referenční hodnoty pro ukazatele, jejichž koncentrace v podzemních vodách jsou přímo ovlivňovány zemědělskou činností:

- dusičnany: referenční hodnota 50 mg.l-1
- jednotlivé pesticidy: referenční hodnota 0,5 µg.l-1
  - suma pesticidů: referenční hodnota 0,5 µg.l-1

Zdroj dat: monitoring kvality podzemních vod (ČHMÚ)

Frekvence výstupu: 2 x za programové období

Cílová hodnota: zlepšení oproti předchozímu programovému období

Příroda a biodiverzita

C.36 / I.19 Increasing farmland bird populations (Indikátor ptáků zemědělské krajiny)

Jedná se o standardně sledovaný a vyhodnocovaný indikátor, mj. uváděný každoročně ve Zprávě o životním prostředí ČR. Indikátor vychází z dat o 20 druzích polních a lučních ptáků. Vstupní data pocházejí z Jednotného programu sčítání ptáků (JPSP).

Frekvence výstupu: ročně

Cílová hodnota: zastavení poklesu indikátoru, optimálně obrácení trendu

Monitoring biodiversity:

Již v předchozích obdobích probíhal monitoring biodiversity, zejm. na vybraných plochách v režimu AEKO. Pokračování monitoringu je nutné pro hodnocení správného nastavení podmínek hospodaření a identifikace problémů.

Specifikace monitoringu:

AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů, Založení a péče o agrolesnický systém na kultuře T.; monitoring stavu biotopů (v souladu s metodikou Aktualizace mapování biotopů ČR), botanický monitoring na vybraných částech půdních bloků / na trvalých monitorovacích plochách, monitoring výskytu a početnosti živočichů, zejména hmyzu a ptáků, monitoring úspěšnosti hnízdění.

AEKO – Podpora biodiversity na orné půdě: monitoring výskytu a početnosti živočichů, zejména hmyzu a ptáků, monitoring úspěšnosti hnízdění.

Pro hodnocení je třeba vybrat reprezentativní vzorek DPB z jednotlivých intervencí a titulů napříč územím státu, v ZCHÚ i ve volné krajině.

Zdroj dat: cílený monitoring, zároveň je možné využít data AOPK ČR – Aktualizace mapování biotopů ČR

Frekvence výstupu: min. 1x za 2 roky pro živočichy, min. 2x za období pro biotopy a rostlinné druhy

Cílová hodnota: zlepšení oproti předchozímu programovému období / zachování biotopu minimálně ve stejné, optimálně ve vyšší kvalitě

Alternativně/současně je možné využívat indikátor C.37 / I.20 Enhancing biodiversity protection. Jeho nevýhodou je nekompatibilní období reportingu podle §17 Směrnice o stanovištích s obdobím SZP, což snižuje jeho vypovídající hodnotu vůči nastavení dotací v aktuálním období. Z toho důvodu upřednostňuje zpracovatel SEA výše uvedený více specifický indikátor, resp. za optimální považuje sledovat a vyhodnocovat oba.

Zdraví

Prodej/použití antimikrobiálních látek u zvířat určených k produkci potravin

Zdroj dat: indikátor C.48-I.28 dle katalogu indikátorů SZP

Rizika, použití a dopady pesticidů

Zdroj dat: Indikátor C.49- I.18 dle katalogu indikátorů SZP

10. Popis navrhovaných opatření pro předcházení, vyloučení, snížení a kompenzaci významných negativních vlivů na životní prostředí zjištěných nebo předpokládaných při provádění koncepce

Níže uvedená opatření byla navržena na základě vyhodnocení vlivů uvedených v kapitole 6. Tato opatření slouží k minimalizaci zjištěných negativních vlivů respektive k posílení vlivů pozitivních. Návrhy těchto opatření byly diskutovány s předkladatelem koncepce a opatření, která již byla v průběhu v procesu SEA zpracována do návrhu SP SZP, jsou uvedena v kapitole 8.3. Opatření, která předkladatel koncepce nepovažuje za vhodné/možné zpracovat, nicméně zpracovatel SEA je i se znalostí argumentace předkladatele (MZe) považuje za potřebné k minimalizaci negativních a posílení pozitivních vlivů SP SZP, jsou obsahem této kapitoly. Navržená opatření jsou řazena dle jednotlivých komponent návrhové části SP SZP, tedy standardů DZES a souborů intervencí:

Navrhovaná opatření s vazbou k DZES

Všechna níže uvedená navržená opatření k DZEZ by měla být zapracována do textu koncepce (do Shrnutí postupů v zemědělském podniku, respektive do Vysvětlení příspěvku k tomu, jak dosáhnout hlavního cíle příslušného standardu DZES) před jejím schválením, vyjma opatření k DZES 2, kde je postup upřesněn jinak):

DZES 1: Zachovávání trvalých travních porostů na základě poměru trvalých travních porostů k zemědělské ploše na celostátní, regionální, subregionální, skupinové úrovni nebo úrovni hospodářství ve srovnání s referenčním rokem 2018. Maximální pokles o 5 % ve srovnání s referenčním rokem.

- S ohledem na stávající nevyhovující kvalitu velké části povrchových i podzemních vod doplnit mezi environmentálně citlivé plochy pozemky nacházející se v ochranných pásmech vodních zdrojů, v infiltračních oblastech, do 25 metrů od vodního útvaru a pozemky, na kterých se nachází dráha soustředěného odtoku.

DZES 2: Ochrana mokřadů a rašeliníšť

Navržená opatření pro DZES 2 by měla být zapracována do textu koncepce po skončení aktuálního projektu, jehož výstupem má být definice těchto typů půd a návrh faremních postupů.

- Důsledná ochrana přirozených rašeliníšť a mokřadů: zákaz odvodňování, zákaz zornění.
- Seč TTP v mokřadech pouze technikou nepoškozující půdu.
- Ochranné pásmo okolo mokřadů bez aplikace POR a hnojiv.
- U mokřadů vzniklých poruchou odvodňovacích zařízení musí být postup koordinován s OOP, aby se předešlo případným negativním zásahům do přirozeného vývoje zvláště chráněných druhů, a tím k porušení zákona 114/1992 Sb.

DZES 4: Zřizování ochranných pásů podél vodních toků

- S ohledem na stávající zatížení povrchových vod zejména dusičnany a pesticidy ze zemědělské činnosti doporučujeme rozšířit ochranné pásy podél vodních toků. Jako zcela minimální požadavek se jeví vymezení ochranných pásů nehněné půdy bez použití pesticidů o šířce nejméně 3 m od hranice dílu půdního bloku, která leží do 3 m od břehové čáry⁹². Jako optimální se pak jeví vymezení ochranných pásů nehněné půdy bez použití pesticidů o šířce 6 m od hranice dílu půdního bloku, která leží do 6 m od břehové čáry. Na tento požadavek by přímo navazoval požadavek celofaremní ekoplatby, kde je pro kulturu R stanovena povinnost vymezení ochranného pásu stejné šíře, ale bez zemědělské produkce a se zapojeným rostlinným krytem a zapojeným kořenovým systémem.

DZES 8: Minimální podíl orné půdy věnovaný neproduktivním plochám a prvkům a na celé zemědělské ploše, zachování krajinných prvků a zákaz kácení živých plotů a stromů v období hnízdění a odchovu ptáků

- Zvýšit podíl plochy ochranných pásů, úhorů a krajinných prvků (tedy mimo plochy plodin vázajících dusík a mezplodiny) minimálně na 5% v posledním roce období v DZES (přiměřeně navyšovat rovněž v nadstavbových titulech). Navýšení je navrhováno progresivně, aby měli hospodáři možnost přizpůsobit plány a nedošlo ke skokovému zvýšení v současné nestabilní situaci. Zvýšení je vnímáno jako nutné, aby bylo možné se přiblížit cíli 10% hodnotných neproduktivních ploch v roce 2030, stanoveném ve Strategii EU v oblasti biologické rozmanitosti 2030.

Navrhovaná opatření s vazbou na intervence podporované z EZZF

Požadavek na způsob zohlednění je uveden u každého z návrhů zvlášť.

Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba

- Stanovit vyšší minimální rozlohu neproduktivních prvků, které připadají na krajinné prvky, úhory a ochranné pásy, a to alespoň o 1 p.b. (% bod) nad požadavek DZES v obou variantách. (Zpracovat do podmínek způsobilosti dané intervence v návrhu koncepcce.)
- Povinnost ponechávat neposečené plochy u kultur T stanovit již od DPB velikosti 10 ha na začátku období, 8 ha v posledních 2 letech období. Opatření je navrženo v souladu s opatřením navrhovaným pro intervenci AEKO – Ošetřování extensivních travních porostů. (Zpracovat do podmínek způsobilosti dané intervence v návrhu koncepcce.)
- Umožnit ponechání neposečených ploch až do následujícího roku. (Zpracovat do podmínek způsobilosti dané intervence v návrhu koncepcce.)
- Doporučit v metodické příručce k AEKO rozfázování seče na sousedících DPB, případně v rámci velkých DPB do dvou termínů s časovým odstupem (např. 1 měsíc).
- Nebude-li tato podmínka součástí DZES 1, podmínit obnovu a přísev TTP souhlasem OOP ve všech environmentálně citlivých plochách včetně luk zařazených pod intervencemi AEKO a Ekologické zemědělství přispívající biodiverzitě resp. vymezených v LPIS jako Mezofilní a vlhkomilné louky hnojené, Mezofilní a vlhkomilné louky nehněné, Horské a suchomilné louky hnojené, Horské a suchomilné louky nehněné, Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana chřástala polního,

⁹² Takto byly ochranné pásy v rámci DZES 4 navrženy v SP SZP ve verzi pro hodnocení ex-ante a SEA z října 2021. Navíc použití stejného principu vymezení ochranného pásu (tedy od hranice DPB) v rámci DZES i podmínek ekoplatby považujeme za logické.

Ochrana modrásků, Suché stepní trávníky a vřesoviště a Málo úživné pastviny, Druhově bohaté pastviny. (Zpracovat do podmínek způsobilosti dané intervence v návrhu koncepce.)

Intervence v sektoru včelařství

- Zvyšování počtu včelstev by mělo být podporováno pouze v oblastech s jejich podprůměrným počtem. Podpora stávajících včelstev tím není omezená. (Zpracovat do podmínek způsobilosti dané intervence v návrhu koncepce.)
- Jedním z témat poradenství a školení by měl být vliv chovu včel na volně žijící opylovače s cílem vést včelaře k odpovědnému rozhodování o počtech a umístění včelstev ve vztahu k ostatním opylovačům. (Zpracovat do popisu intervence v návrhu koncepce.)

Navrhovaná opatření s vazbou na intervence podporované z EZFRV

Požadavek na způsob zohlednění je uveden u každého z návrhů zvlášť.

AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů

- Doporučit v metodické příručce k AEKO rozfázování seče na sousedících DPB, případně v rámci velkých DPB do dvou termínů s časovým odstupem (např. 1 měsíc).
- Povinnost ponechávat neposečené plochy stanovit již od DPB velikosti 8 ha na začátku období a 5 ha v posledních 2 letech období. (Zpracovat do podmínek způsobilosti v návrhu koncepce.)

Technologické investice v lesním hospodářství

- Podporovat pouze investice do technologií šetrných k půdě. Upřednostněny by měly být technologie umožňující výběrovou těžbu a další technologie umožňující šetrné hospodaření před technologiemi vhodnými především k holosečnému hospodaření. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

Investice do lesnické infrastruktury

Je třeba podporovat dobře naplánované a optimálně technicky řešené projekty.

- Kvalitní plánování sítě lesních cest. Zejména nově budované cesty musí být dostatečně odůvodněné. Konkrétní umístění je třeba zvolit i s ohledem na přírodní hodnoty v dotčeném území. Totéž platí i pro sklady dřeva. To by mělo být zajištěno především postupy dle zákona při povolení takového záměru, ale i výběrem projektů k podpoře. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- K minimalizaci rizika negativních vlivů doporučujeme stanovit podmínku přidělení podpory na investice do lesních cest souladem záměru s příslušným OPRL. Je nutné posoudit vlivy na úrovni konkrétních projektů. Podporovat pouze projekty, které nebudou zhoršovat odtokové poměry v dotčeném území a míru eroze lesní půdy. Tzn. podporovány by měly být jenom takové projekty, u nichž dojde v důsledku úprav systému lesních cest oproti dřívějšímu stavu ke zpomalení odtoku vody a snížení odnosu splavenin. Posouzení vlivů na odtokové poměry by mělo být součástí požadovaného souhlasného stanoviska MŽP. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- Šetrné technické provedení. Je nutné eliminovat, případně kompenzovat negativní vlivy na vodní režim a další vlivy na přírodní hodnoty. Spíše než odvedení vody do zasakovacích jámek s kolmými/příkrými vstupy, které mohou být rizikové pro živočichy, nebo do vodních toků

preferovat propustné povrchy, zasakovací tůně, příkopy, průlehy apod. Snížení negativních vlivů cest na vodní režim by mělo být i součástí projektů na opravy stávajících cest. Splnění podmínky by mělo být součástí požadovaného souhlasného stanoviska MŽP. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

- V ZCHÚ a Natuře 2000 a v jejich okolí musí být technickým provedením skladů dřeva eliminováno riziko kontaminace vody a půdy pesticidy používanými k ošetření skladovaného dřeva. To by mělo být zajištěno především zákonnými postupy (hodnocení podle §45i a §67 ZOPK) a potvrzeno souhlasným stanoviskem MŽP. Minimálně na úrovni doporučení pro příjemce (optimálně začlenit do provozního řádu skladu nebo obdobného dokumentu) uvést ošetřování skladovaného dřeva způsoby šetrnými k živočichům. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

Založení agrolesnického systému

- V případě realizace v ZCHÚ nebo lokalitách Natura 2000 musí žadatel doložit souhlas OOP, aby se předešlo poškození citlivých stanovišť a nežádoucím zásahům do krajiny. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

Investice do obnovy kalamitních ploch

- Zejména v ZCHÚ, ale i ve volné krajině, by přednostně měly být podpořeny projekty směřující k přirozené prostorové a věkové struktuře, např. využívající ve větší míře přípravné dřeviny. Bez souhlasu OOP by měla být vyloučena aplikace chemických látek s negativním dopadem na biodiverzitu. V místech, kde je to možné, by měla být využita (alespoň částečná) přirozená obnova“. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

Investice do obnovy kalamitních ploch, Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin, Přeměna porostů náhradních dřevin

- V místech výskytu tetřevovitých ptáků (tetřevů obecných, tetřevů hlušec, jeřábek lesní) je vhodné upřednostnit dřevěné oplocenky. V případě oplocenek z pletiva je nutné zajistit jejich viditelnost, např. vplétáním pásů pogumované syntetické textilie po celém obvodu minimálně ve dvou výškách a zviditelněním horního okraje, příčnými břevny v několika výškách, barevnou plastovou sítí nebo šikmými latěmi. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

AEKO Zatrávňování orné půdy

- Umožnit se souhlasem OOP v jednotlivých odůvodněných případech posun termínu první seče. (Zpracovat do doplňkových podmínek v návrhu koncepce.)
- Aplikaci hnojiva před založením TTP provádět v množství odpovídajícím aktuálním podmínkám a použité travní směsi. Půdy již bohaté na dusík nepřihnojovat. (Zpracovat do doplňkových podmínek v návrhu koncepce, popřípadě do metodické příručky k AEKO.)

AEKO Meziplodiny

- Doporučit v metodické příručce k AEKO zapravení meziplodiny do půdy v termínu do 31. března s ohledem na možné hnízdění ptáků.

Pozemkové úpravy

- Navrhovat pozemkové úpravy v souladu s platnými Plány povodí (resp. s ohledem na opatření uvedená v příslušném Programu opatření) a plány pro zvládání povodňových rizik a existujícími

strategiemi adaptace na změnu klimatu. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

- V případě realizace vodohospodářských opatření musí být upřednostněna obnova přirozeného vodního režimu a přírodě blízká opatření před technickými řešeními s negativním vlivem na přírodu a krajinu. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- Opatření ke zpřístupnění zemědělských a lesních pozemků nesmí vést k narušení vodního režimu, naopak by měla být spojena s prvky podporujícími biodiverzitu, ekologickou stabilitu a obnovu vodního režimu. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

AEKO – Podpora biodiverzity na orné půdě

Do metodické příručky k AEKO uvést z důvodů ochrany hmyzu a ptáků v době rozmnožování:

- optimální termín pro zapravení biopásů do 30.4.,
- rozfázovat seč biopásů v rámci DPB nebo na sousedních DPB do dvou termínů s odstupem min. 1 měsíc (podle vývoje vegetace - seč druhé části provádět až po nakvetení dříve posečené části),
- seč nebo mulčování nektarodárného biopásu provádět po 30. červnu, optimálně ještě později.

Přeměna porostů náhradních dřevin

- Projekty realizované v Krušných horách musí být v souladu se souhrnem doporučených opatření pro tyto oblasti a s dalšími schválenými koncepčními materiály zabývajícími se ochranou tetřívka obecného v Krušných horách, konkrétně jde např. o studii Volf 2019: Opatření na podporu populace tetřívka obecného v Krušných horách. (https://www.mzp.cz/cz/revitalizace_krusnych_hor). Obdobně v případě realizace v jiných PO (především PO Jizerské hory), EVL a ve zvláště chráněných územích musí být projekty v souladu s plánem péče daného území, souhrnem doporučených opatření a jinými platnými dokumenty. Potvrzení souladu s ochranou tetřívka obecného a dalšími cíli ochrany dotčených ZCHÚ musí být součástí souhlasného stanoviska MŽP. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele, a do formuláře pro standardizované stanovisko MŽP.)
- Založený porost musí mít nejen vhodné druhové složení (geograficky původní, stanovištně přirozené nebo klimaticky vhodné dřeviny), ale měly by být upřednostněny projekty směřující rovněž k vhodné věkové struktuře. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- Povolit použití pouze těch přípravků, které v Registru přípravků na ochranu rostlin nejsou vyloučeny z ochranného pásma podzemních a/nebo povrchových vod. (Zpracovat do SP SZP do podmínek způsobilosti dané intervence, popř. do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

Opatření navržená v hodnocení vlivů dle §45 i ZOPK (Natura)

Pro prevenci, vyloučení a zmírnění možných negativních vlivů SP a programem podpořených projektů na předměty ochrany a celistvost EVL a PO jsou navrhována opatření:

- **DZES 2: Ochrana mokřadů a rašelinišť:** V EVL a PO, ve kterých jsou předmětem ochrany druhy a habitaty vázané na rašeliniště a mokřady, musí být veškeré tyto plochy chráněné proti zásahům ovlivňujícím vodní režim a dalším významným zásahům. Rovněž musí být chráněny proti pronikání hnojiv a POR, což je možné zajistit např. stanovením ochranného pásma. Podmínky, které budou v SP stanoveny,

musí zajistit dostatečnou ochranu mokřadů a rašelinišť v EVL a PO. (Zpracovat opatření do koncepce po skončení aktuálního projektu, jehož cílem je návrh DZES 2.)

- AEKO Zatrávňování orné půdy: V EVL provádět aplikaci hnojiva před založením TTP v množství odpovídajícím aktuálním podmínkám a použíté travní směsi. Půdy již bohaté na dusík nepřihnojovat. (Zpracovat do doplňkových podmínek v návrhu koncepce, popřípadě do metodické příručky k AEKO.)
- AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů: Povinnost ponechávat neposečené plochy rozšířit i na menší DPB, min. od velikosti 8 ha na začátku období a 5 ha v posledních 2 letech období. (Zpracovat do podmínek způsobilosti pro danou intervenci v návrhu koncepce.)
- Doporučit v metodické příručce k AEKO rozfázování seče na sousedících DPB, případně v rámci velkých DPB, do dvou termínů s časovým odstupem (např. 1 měsíc). (Uvést v metodické příručce k AEKO.)
- AEKO – Podpora biodiverzity na orné půdě: V PO, kde je předmětem ochrany chřástal polní, musí být zapravení biopásů provedeno do 30. dubna. . (Zpracovat do podmínek způsobilosti pro danou intervenci v návrhu koncepce.) Seč biopásů je vhodná až od 15. srpna (Uvést v metodické příručce k AEKO.)
- Technologické investice v lesním hospodářství: Podporovat pouze investice do technologií šetrných k půdě, umožňujících výběrovou těžbu a další technologie umožňující šetrné hospodaření a investice, které povedou ke zmírnění negativních environmentálních vlivů hospodaření oproti stávajícímu stavu. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- Investice do lesnické infrastruktury: V EVL a PO musí být cesty plánovány a realizovány s ohledem na předměty ochrany, tedy je nutné minimalizovat přímé zásahy do chráněných habitatů a do biotopů druhových předmětů ochrany a je nutné vyloučit negativní vliv na vodní režim v místě výskytu předmětů ochrany. Budování skladů dřeva v EVL a bezprostřední blízkosti EVL, kde jsou předmětem ochrany brouci vázaní na dřevo, je nežádoucí. Projekty musí být důsledně posouzeny z hlediska jejich vlivu na EVL a PO; bez doložení neexistence významných negativních vlivů a bez důsledného uplatnění zmírňujících opatření v případě mírně negativních vlivů není možné projekty v EVL a PO a v jejich blízkosti podpořit. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- Investice do obnovy kalamitních ploch: V případě realizace projektu v EVL či PO musí být jednoznačně doložen soulad s plánem péče, resp. se SDO. Plošné odstraňování poškozených porostů, pokud se jedná o předmět ochrany dané EVL, je možné jen se souhlasným stanoviskem OOP. Bez souhlasného stanoviska OOP rovněž není možná aplikace chemických látek a další zásahy s negativním dopadem na biodiverzitu. Obnovované plochy by měly směřovat k přirozené druhové, věkové a prostorové struktuře, je vhodné ve větší míře využít přípravné dřeviny. Tam, kde je to možné, by měla být využita (alespoň částečná) přirozená obnova. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- Investice do obnovy kalamitních ploch, Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin, Přeměna porostů náhradních dřevin: V PO, kde je předmětem ochrany tetřívka obecná, tetřev hlušec nebo jeřábek lesní, je vhodné upřednostnit dřevěné oplocenky. V případě oplocenek z pletiva je nutné zajistit jejich viditelnost, např. vplétáním pásů pogumované syntetické textilie po celém obvodu minimálně ve dvou výškách a zviditelněním horního okraje, příčnými břevny v několika

výškách, barevnou plastovou sítí nebo šikmými latěmi. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

- Vodohospodářská opatření v lesích: Protože podmínkou podpory je povinnost žadatele předložit souhlasné stanovisko MŽP k danému projektu a jednotlivé záměry budou předmětem posouzení podle zákonných požadavků, nejsou další opatření navrhována.
- Přeměna porostů náhradních dřevin: Podpořené projekty musí být na území PO a v jejich bezprostředním okolí v souladu s SDO těchto ptačích oblastí. V případě realizace v Krušných horách je nutné zajistit soulad s výsledky studie Volf 2019, a to nejen v PO, ale i v ostatních částech Krušných hor, protože zdejší populace tetřívka je propojená a významný úbytek vhodného biotopu mimo vlastní PO by měl negativní důsledek pro druh i uvnitř PO včetně PO na druhé straně hranic. Zejména jde o druhové složení cílových porostů v místech výskytu tetřívka obecného s vysokým podílem břízy a směsí smrku ztepilého, břízy pýřité, b. karpatské (*Betula carpatica*), jeřábu ptačího, vrby jívy, v. ušaté, olše šedé, popř. borovice rašelinné (*Pinus x pseudopumilio*) a neměla by být opomíjena potřeba ponechání nezalesněných míst. Porosty musí být v místech výskytu tetřívka velmi rozvolněné, v klíčových oblastech až 0,05. Zásadní vliv mají tzv. tetřívčí centra (viz Volf 2019), která jsou pro přežití druhu klíčová. Jejich vymezení a návrh opatření byl s vlastníky během přípravy studie projednán. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele, a do formuláře pro standardizované stanovisko MŽP.)

Projekty také nesmí být v rozporu s předpokládanou revitalizací rašelinišť, pramenišť a dalších přirozeně podmáčených ploch. Respektovány musí být i předměty ochrany EVL. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

Soulad s ochranou PO a EVL, tj. výše uvedenými podmínkami, by měl být potvrzen v souhlasném stanovisku MŽP vydávaném na žádost žadatele k jednotlivým projektům, které je podmínkou podpory projektu.⁹³ (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - pravidel pro žadatele, a do formuláře pro standardizované stanovisko MŽP.)

Výše uvedená opatření minimalizují v maximální možné míře všechny zjištěné negativní vlivy posuzované koncepce na předměty ochrany EVL a PO na koncepční úrovni; dále budou mírně negativní vlivy jednotlivých projektů eliminovány postupem dle ZOPK na úrovni záměru.

---

⁹³ Výťah ze studie Volf 2019 zde není uváděn, neboť jde o veřejně dostupný dokument, a zásady jsou shrnuty v první odrážce. Součástí studie jsou rozsáhlé mapové podklady, se kterými bude třeba rovněž při posuzování projektů pracovat. Toto posouzení bude řešit příslušný odbor MŽP, který je s odkazovanou studií obeznámen. Kap. 6.1.1 byla do hodnocení 45i zahrnuta na základě požadavku MŽP pro objasnění výše uvedené podmínky. Nepovažujeme za nutné tuto poměrně rozsáhlou vysvětlující kapitolu kopírovat i sem, když je jasně shrnuta opatřením „je nutné zajistit soulad“ – viz výše.

Doporučení pro realizaci SP SZP z hlediska zdraví

Na základě výsledků vyhodnocení vlivů na zdraví (viz kapitola 12 a Příloha 2) nejsou navrhována žádná opatření k minimalizaci negativních vlivů (je předpokládáno dodržení všech zákonných postupů k omezení respektive prevenci negativních vlivů na úrovni projektové přípravy a povolovacích procesů).

V návaznosti na výsledky hodnocení jsou nicméně navrhována doporučení k posílení pozitivních vlivů na zdraví. Tyto návrhy (viz kapitola 12.8) byly diskutovány s předkladatelem SP SZP. Přehled ve finálním návrhu koncepce zohledněných návrhů s indikací způsobu zohlednění je uveden v kapitole 8.3. Níže uvedená doporučení v návrhu SP SZP explicitně zohledněna nebyla:

- Zajistit důraz na odbornou správnost a vyváženost informací o zdravé výživě, eventuálně odbornou recenzi šířených tvrzení (Pro Intervence v sektoru ovoce a zeleniny a Intervence v sektoru chovu nosnic)
- Zvažovat na úrovni jednotlivých projektů možnost zajištění plochy pro parkování v místě vyústění lesní cesty na státní silnici, která by umožnila její využívání k rekreačním účelům i pro osoby méně zdatné nebo handicapované. (Pro intervenci Investice do lesnické infrastruktury)
- Z hlediska dosažení vyšší účinnosti opatření na zdraví zařadit tematiku bezpečnosti práce a nemoci z povolání (Pro intervenci Podpora vzdělávání)

Vzhledem k charakteru těchto doporučení a jejich předpokládanému zohlednění při implementaci koncepce nebyla za oblast zdraví formulována žádná podmínka pro vydání kladného stanoviska SEA.

11. Stanovení indikátorů (kritérií) pro výběr projektů

Níže uvedený seznam kritérií vychází ze základních podmínek podpory pro jednotlivá opatření, které jsou navrženy v SP SZP, a z některých navrhovaných opatření pro předcházení, vyloučení, snížení a kompenzaci významných negativních vlivů na životní prostředí zjištěných nebo předpokládaných při provádění koncepce (viz kap. 10). Tato kritéria budou zohledněna v rámci implementace intervencí SP SZP, v nichž se uplatňuje mechanismus výběru na základě zpracovaných žádostí zahrnujících dokumentaci konkrétních investičních projektů, popřípadě mohou být použita v jiné formě nebo jiným způsobem v souladu se zavedenou praxí postupu výběru projektů. Jsou navrhována následující kritéria ve formě jednoduchých otázek pro žadatele:

Emise skleníkových plynů a adaptace na změnu klimatu

- Dojde realizací projektu k využití energie z obnovitelných zdrojů? ANO / NE
- Dojde realizací projektu ke snížení emisí skleníkových plynů? ANO / NE
- Zvýší se v důsledku realizace projektu odolnost krajiny vůči extrémním projevům klimatické změny? ANO / NE

Ovzduší

- Dojde realizací projektu ke snížení emisí prekursorů sekundárních částic? ANO / NE

Veřejné zdraví

- Bude evidence aplikovaných POR co do druhu, množství a místa aplikace přístupná dalším oprávněným subjektům (OOVZ, výrobci pitné vody atd.)? ANO / NE
- Nebude realizace záměru znamenat riziko pro veřejné zdraví a pohodu obyvatel v okolí záměru? ANO / NE

Půda a horninové prostředí

- Přispívá projekt k vývoji nebo zavádění postupů nebo technologií, které přispívají k ochraně a zlepšení kvality zemědělské půdy nebo omezení její eroze? ANO / NE
- Přispívá projekt k vývoji nebo zavádění postupů nebo technologií, které vedou k omezení množství aplikovaných agrochemikálií? ANO / NE

Voda

- Přispívá projekt ke zvýšení retenční kapacity krajiny nebo zlepšení jejího vodního režimu realizací přírodě blízkých opatření? ANO / NE

Příroda, biodiverzita, krajina, lesy

- Jaký je vliv projektu na biodiverzitu, přírodní biotopy, zvláště chráněné a ohrožené druhy, ekologickou stabilitu krajiny, lesní ekosystémy? Pozitivní / Neutrální / Negativní

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

Odpady

- Dojde realizací projektu ke zvýšení využití kompostu (aplikací do půdy)? ANO / NE

Kulturní dědictví

Indikátory pro výběr projektů nejsou navrhovány

12. Vlivy koncepce na veřejné zdraví

Metodický přístup

Východiskem pro hodnocení vlivu koncepce na veřejné zdraví je odborný odhad pravděpodobného vývoje různých determinant prostředí, institucionálních i individuálních, jakož i obecné znalosti o možných vlivech různých determinant na zdraví. Hodnocení je provedeno v několika navazujících krocích zahrnujících:

- Identifikaci dotčené populace a determinant zdraví relevantních pro hodnocení koncepce
- Vyhodnocení souladu koncepce s cíli a prioritami existujících mezinárodních a národních koncepčních dokumentů ochrany a podpory zdraví.
- Vyhodnocení cílů SP SZP z hlediska veřejného zdraví
- Vyhodnocení možných vlivů koncepce na veřejné zdraví

Hodnocení vlivů SP SZP na veřejné zdraví tak vychází z cílů ochrany veřejného zdraví a zároveň byl vzat v úvahu současný stav a trendy zdravotního stavu obyvatelstva ČR a hlavní problémy veřejného zdraví (viz oddíly věnované zdraví v rámci kapitol 2, 3 a 4 a vyhodnocení vlivů intervencí na zdraví v Příloze 2 této dokumentace).

12.1 Dotčená populace

Posuzovaná koncepce má široký společenský dosah. Zemědělská výroba má vliv na produkci a kvalitu potravin. Zemědělství spolu s lesnictvím působí na tvorbu krajiny a na životní prostředí pro všechny obyvatele. V tomto širším pohledu je dotčenou populací veškeré obyvatelstvo České republiky. Kromě toho navrhovaná koncepce přímo působí na osoby pracující v zemědělství a lesnictví, jejich rodinné příslušníky a v širším smyslu též komunity obyvatel ve venkovských oblastech. Zdravotní stav a jeho determinanty jsou proto popsány u obyvatel celé České republiky a u obyvatel venkovských oblastí.

Zdravotní stav obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí je dán interakcí člověka s jednotlivými složkami životního prostředí, které představují přímé cesty expozice člověka zdraví škodlivým faktorům. V rámci ČR je zaveden tzv. systém monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí. Tento systém je tvořen několika základními subsystémy – znečištění ovzduší, hluk, rizika znečištění pitné a rekreační vody, tzv. dietární expozice (zatížení lidského organismu cizorodými látkami z potravinových řetězců), biologický monitoring, zdravotní stav obyvatel a zdravotní rizika pracovních podmínek a jejich důsledky.

12.2 Determinanty zdraví

Zdravotní stav je ovlivněn řadou faktorů endogenního i exogenního původu, které se navíc často vzájemně kombinují. Tyto faktory se nazývají determinanty zdraví. Byly identifikovány v tzv. Lalondově zprávě⁹⁴ a jsou to:

- biologické faktory (genetická dispozice a věk),
- životní prostředí (fyzické, sociální a ekonomické)
- životní styl (výživa, pohyb, návykové látky)
- a zdravotní péče

V současnosti je největší vliv na zdraví populace přičítán faktorům životního stylu. Determinanty mohou působit na zdraví přímo nebo zprostředkovaně a jejich vliv na zdraví může být pozitivní i negativní, zásadní nebo jen částečný v rámci komplexu mnohočetných příčin onemocnění.

Determinace zdraví je komplexním procesem. Neznamená tedy, že změnou jedné či několika determinant dojde k měřitelné změně zdravotního stavu. Hodnocení koncepce z hlediska vlivů na veřejné zdraví vyžaduje zvážení celého spektra možných zdravotních determinant a pravděpodobnosti jejich změn zprostředkovaných plánovanou aktivitou.

Stárnutí populace je faktorem, který významně ovlivňuje výskyt nemocí i potřebu zdravotní péče. Průměrný věk u českých mužů je 41,1 let, u žen 44,0 let podíl osob ve věku 65 a více let činí v ČR přibližně 20 %. Stárnutí populace je také možné také popsat pomocí **indexu stárání**, který představuje počet seniorů ve věku nad 65 let na 100 dětí ve věku 0-14 let. V české populaci hodnota indexu stárání dlouhodobě narůstá, neboť podíl osob ve věku 0-14 let se sice od roku 2007 mírně zvyšuje, ale podíl seniorů roste významněji. Zároveň to znamená, že klesá zastoupení osob v produktivním věku v poměru ke skupině dětí a seniorů.

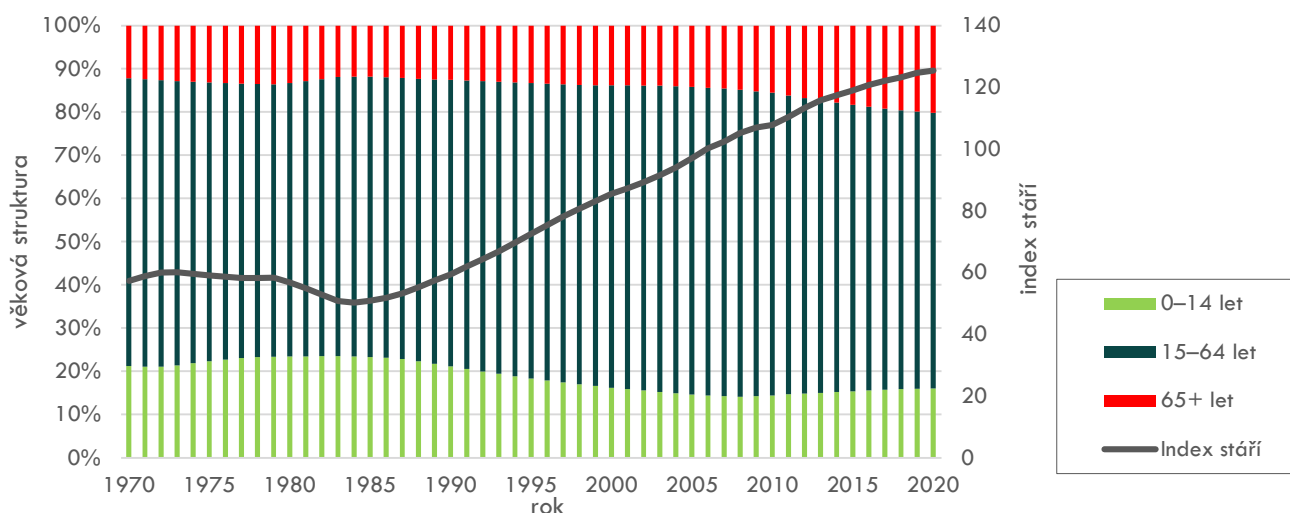
---

⁹⁴ Lalonde M. **A New Perspective on the Health of Canadians**. Government of Canada 1981. <https://www.phac-aspc.gc.ca/ph-sp/pdf/perspect-eng.pdf>

Obrázek 43: Věková struktura obyvatel ČR

Zdroj dat: ČSÚ⁹⁵

Stárnutí populace je charakteristické pro demografický vývoj ve většině evropských zemí. Česká republika se z hlediska zastoupení dětí a seniorů v populaci blíží k průměru zemí EU.

Vzdělání

Vzdělání má silný a dlouhodobý vliv na zdraví⁹⁶. Umožňuje lidem lépe využívat informace o zdravém životním stylu a prevenci nemocí. Vzdělanější lidé se dožívají vyššího věku a vzdělání matky působí i na zdravotní stav dětí. V ČR se úroveň vzdělanosti časem zvyšuje. Přetrvávají velké prostorové rozdíly v úrovni vzdělání, nejvyšší podíl obyvatelstva s vysokoškolským vzděláním je ve velkých městech.

Zaměstnanost a socioekonomické postavení

Nezaměstnanost a materiální chudoba jsou zdrojem dlouhodobého stresu a mohou být spojené s řadou zdravotních rizik. Znevýhodnění osob se během života obvykle prohlubuje a vede k problematickému jednání a k životnímu stylu, který má škodlivé účinky na zdraví.

Životní styl

Faktory životního stylu jsou považovány za nejsilnější determinantu zdraví. Patří sem výživa, pohybová aktivita a některé škodlivé návyky, jako je kouření, užívání alkoholu a jiných návykových látek. Z hlediska posuzované strategie je relevantní především výživa, pohybová aktivita a užívání alkoholu.

Správná výživa má dodat tělu potřebné živiny a energii a také působit jako prevence civilizačních onemocnění, jako jsou kardiovaskulární a nádorová onemocnění, cukrovka, osteoporóza a zubní kaz. Je

⁹⁵ Český statistický úřad, Časové řady – obyvatelstvo. https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu

⁹⁶ European Commission. Report on health inequalities in the European Union. Brussels: EC (2013) https://ec.europa.eu/health/sites/default/files/social_determinants/docs/report_healthinequalities_swd_2013_328_en.pdf

třeba konzumovat vyvážené množství hlavních složek, to znamená sacharidů, tuků a bílkovin. Důležitý je dostatečný příjem vitamínů, minerálů a vlákniny. Příčinou civilizačních chorob naopak může být nadbytečný příjem nasycených mastných kyselin a cukrů. Nedostatečně je ve stravě obvykle zastoupená zelenina a ovoce. Dalším častým problémem je energeticky bohatá strava, která neodpovídá energetickému vývoji a vede k obezitě. Podle výsledků různých průřezových studií⁹⁷ se nad hranici normální hmotnosti v ČR nachází 64 % sledovaných účastníků příslušné studie (68 - 73 % mužů a 49 - 55 % žen). Obezitou trpí 21 – 29 % mužů a 17 – 25 % žen.

Pohybová aktivita je důležitý faktor prevence obezity, kardiovaskulárních onemocnění a řady dalších chorob. Údaje o celkové pohybové aktivitě v populaci je obtížné získat, neboť fyzicky namáhavá činnost je vykonávána nejen v zaměstnání, ale také ve volném čase. Dílčí údaje o pohybové aktivitě ve volném čase jsou ze šetření EHIS, sport, fitness a rekreační fyzickou aktivitu podporující zdraví pravidelně provozuje 38 % všech respondentů šetření starších 15 let.

Nadměrná konzumace alkoholu zvyšuje riziko celé řady onemocnění (hypertenze, cirhóza jater, nádorová onemocnění, poruchy plodu a novorozence), způsobuje nežádoucí interakce s řadou léků a podílí se také na společensky nežádoucích jevech (dopravní nehody, násilí)⁹⁸. Na konzumaci alkoholu může vzniknout závislost, která je psychiatrickým onemocněním.

V České republice byla zjištěna celková konzumace alkoholu (přepočten na čistý etanol) 3,3 litrů na osobu starší 15 let a rok. To je výrazně více než je průměr zemí EU, kde tento ukazatel činí 2,2 litrů. V ambulantních poradnách psychiatrických zařízení je v ČR evidováno cca 22 tisíc osob užívajících alkohol, z toho cca 16 tisíc osob se závislostí na alkoholu.

Dostupnost lékařské péče je v porovnání s většinou ostatních zemí EU relativně vysoká a proto rozdíly ve zdraví s největší pravděpodobností odrážejí regionální rozdíly v socioekonomických podmínkách⁹⁹ a dostupnost lékařské péče má na zdravotní stav pouze okrajový vliv. V roce 2018 připadalo v ČR 212 obyvatel na jednoho lékaře a 176 obyvatel na 1 nemocniční lůžko.

Determinanty zdraví u obyvatel venkova

Rozdíly ve věkovém složení populace mezi venkovskými oblastmi (definovanými hustotou obyvatelstva) a celou ČR jsou malé, nepatrně více je ve venkovských oblastech seniorů (21 % ve srovnání s 20% ve zbývajícím území - přepočet). Nejvyšší je zastoupení seniorů ve velmi malých obcích (do 200 obyvatel) a také ve velkých městech. (údaje k roku 2017¹⁰⁰).

---

⁹⁷ Český statistický úřad. **Zaostřeno na ženy a muže. Vybrané výsledky ze šetření EHIS v roce 2019.** <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-vysledky-ze-setreni-ehis-v-roce-2019>

⁹⁸ Provazník K. a kol. **Manuál prevence v lékařské praxi.** Státní zdravotní ústav, Praha (1994). ISBN 80-7168-387-6

⁹⁹ **Zdraví 2030, Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030.** MZČR (2019). https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/wepub/18700/40551/Zdravi2030_FINAL16122019.pdf.pdf

¹⁰⁰ Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. **Koncepce rozvoje venkova.** MMR (2019). https://www.mmr.cz/getmedia/279d5264-6e9e-4f80-ba4a-c15a26144cd0/Koncepce-rozvoje-venkova_202001.pdf.aspx?ext=.pdf

Situace na trhu práce je na venkově obtížnější. Míra zaměstnatelnosti (potenciál pro nalezení zaměstnání) je ve venkovském prostoru nižší než ve městech. Najít pracovní uplatnění přímo na venkově mají šanci jen zhruba 2/3 tamních pracovních sil. Za soběstačné v generování pracovních míst lze považovat až obce s 10 000 a více obyvateli. Nadprůměrně zasažené nezaměstnaností jsou zejména nejmenší obce s méně než 200 obyvateli. Z hlediska odvětvové struktury je na venkově vyšší zaměstnanost v zemědělství, v průmyslu, stavebnictví, dopravě a ve skladování.

V převážně venkovských krajích připadá více obyvatel na jednoho lékaře i na jedno nemocniční lůžko nežli v celé ČR (přepočet). Část lékařské péče pro obyvatele převážně venkovských krajů je tedy zajišťována na celostátní úrovni, pravděpodobně jde především o péči vysoce specializovanou. Obecně lze ve venkovských oblastech předpokládat větší dojezdovou vzdálenost k dosažení lékařské péče. Ostatní hlediska v dostupnosti lékařské péče (např. možnost ošetření na specializovaném pracovišti, čekací doby na jednotlivé výkony) nejsou tak závislé na místě bydliště, protože lékařská péče je poskytována na základě zdravotního stavu a potřeb pacientů.

Životní prostředí

Kvalita životního prostředí je jednou z významných determinant zdraví. Podle odhadu Světové zdravotnické organizace způsobuje znečištění životního prostředí v evropském regionu až 19 % onemocnění; pouze v důsledku znečištění ovzduší polévatým prachem v Evropě zemře předčasně zhruba 280 tisíc lidí. Nejvýznamnějšími zdravotními důsledky expozice znečištěnému životnímu prostředí jsou respirační a gastrointestinální onemocnění, alergie, kardiovaskulární a metabolická onemocnění, vývojové a reprodukční poruchy, nádorová onemocnění, urychlené stárnutí a předčasná úmrtí. Chronická neinfekční onemocnění, především srdečněcévní nemoci, nádory a metabolické choroby (zejména diabetes II. typu) jsou z velké části preventabilní. Změnou životního stylu lze zabránit rozvoji (nebo jej alespoň významně oddálit) až 80% srdečněcévních nemocí a diabetu II. typu a až 40% zhoubných nádorů.

Zdravotní stav obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí je dán interakcí člověka s jednotlivými složkami životního prostředí, které představují přímé cesty expozice člověka zdraví škodlivým faktorům. V ČR je zaveden tzv. Systém monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí. Je tvořen několika základními subsystemy – znečištění ovzduší, hluk, rizika znečištění pitné a rekreační vody, tzv. dietární expozice (zatížení lidského organismu cizorodými látkami z potravinových řetězců), biologický monitoring, zdravotní stav obyvatel a zdravotní rizika pracovních podmínek a jejich důsledky.

12.3 Determinanty zdraví související s hodnocenou koncepcí

Vzhledem k zaměření a povaze koncepce lze za determinanty zdraví související s SP SZP považovat následující:

- Výživa – bezpečnost a kvalita potravin, zdravá výživa
- faktory životního prostředí, zejména kvalita vody, půdy a ovzduší
- antimikrobiální resistance
- zdravé využití volného času – rozvoj podmínek pro pohyb v přírodě (v menší míře)
- bezpečnost práce, pracovní úrazy (v menší míře)
- zaměstnanost (v menší míře).

Vliv těchto determinant na zdraví není většinou přímý ale zprostředkovaný, často s oddáleným účinkem. Je také obtížné odhadnout do jaké míry se skutečně projeví a to jak z povahy vlastního mechanismu, kterým

působí, tak proto, že není jasné, v jakém rozsahu budou intervence uplatněny, kolik zemědělských subjektů a na jakém území je bude realizovat. Jednotlivé determinanty a jejich vztah k SP SZP jsou komentovány níže, včetně identifikace intervencí SP SZP, které mohou být pro danou determinantu zdraví podstatné.

Zemědělská politika a zdraví, vliv na výživu populace

V posledních letech se mezi odborníky v EU vede diskuse o tom, jak může zemědělství zlepšit výživu člověka a řešit chronická onemocnění související se stravou, jako je obezita, kardiovaskulární choroby, rakovina a cukrovka a tím ovlivnit veřejné zdraví. Podle názorů řady odborníků mohou zemědělské politiky a výrobní postupy ovlivnit nejen to, co se zemědělci rozhodnou pěstovat, ale také to, co se spotřebitelé rozhodnou jíst, protože mohou mít dopad na dostupnost, cenu a kvalitu živin různých potravin (Hawkes, 2007)¹⁰¹ a na možnosti, které mají spotřebitelé k dispozici. Stejně tak výběr zemědělské produkce může být ovlivněn také spotřebitelským výběrem potravin. Od roku 2003, kdy bylo provedeno Posouzení zdravotních účinků zemědělské politiky na národní úrovni ve Slovinsku v rámci příprav Slovinska na členství v EU, byla publikována řada prací, které se pokoušejí na tuto otázku odpovědět. Jejich závěry ale nejsou jednoznačné. Například tvrzení uvedená v analýze autorů z Fakulty veřejného zdraví Ve Velké Británii, že SZP má nepříznivé účinky na zdraví populace, byla vyvrácena alternativní hodnotící studií publikovanou v roce 2010¹⁰². Autoři dospěli k závěru, že spotřebitelé za mléko a masné výrobky zaplatili více, než by zaplatili bez SZP - zkrátka „spotřebitelé byli prostřednictvím SZP zdaněni spíše než dotováni“. Pokud je silná pozice potravinářského a maloobchodního průmyslu je SZP „nepřesným a nedostatečným nástrojem k řízení vzorců spotřeby“. Další studie a analýzy se zaměřily široce na doporučení ohledně způsobů, jak dosáhnout soudržnosti mezi SZP a veřejným zdravím. Patří sem hodnocení zveřejněná Evropskou aliancí veřejného zdraví (EPHA) – („SZP pro zdravý život“ 2015) a briefing o způsobech, jakými může SZP využít změnu k lepšímu zdraví (2018);¹⁰³ nebo hodnotící zpráva vypracovaná skupinou filantropických organizací Global Alliance for the Future of Food „Unraveling the Food-health Nexus“ („Rozuzlení v oblasti zdraví potravin“.), která byla zveřejněna říjnu 2017¹⁰⁴. Identifikovala pět klíčových kanálů, kterými se posuzoval dopad potravinových systémů na zdraví.

- Pracovní rizika pro fyzické a duševní zdraví zemědělců
- Kontaminace životního prostředí znečištěním půdy, ovzduší a vodních zdrojů
- Kontaminované nebo nebezpečné potraviny (patogeny, pesticidy, těžké kovy..)
- Nezdravé dietní vzorce
- Potravinová nejistota, nedostatečný přístup k jídlu, které je přijatelné i výživné

Navazující zpráva IPES o potravinách nazvaná „Směrem ke společné potravinové politice pro Evropskou unii“, zveřejněná v únoru 2019¹⁰⁵, zdůrazňuje znepokojení nad nutriční hodnotou masově vyráběných potravin a negativními dopady diety obsahující cukr, sůl a maso na zdraví. Následoval výzkumný program,

¹⁰¹ C. Hawkes, 'Promoting healthy diets and tackling obesity and diet-related chronic diseases: What are the agricultural policy levers?', *Food and Nutrition Bulletin*, Vol. 28, No 2 (supplement), The United Nations University, pp. 312-322, 2007. See also H. Walls et al., 'How much priority is given to nutrition and health in the EU Common Agricultural Policy?', *Food Policy*, Vol. 59, 2016, pp. 12-23.

¹⁰² J. Schmidhuber and P. Shetty, *The European Union's Common Agriculture Policy and the European Diet: Is there a link?*, 2010.

¹⁰³ EPHA, A CAP for Healthy Living, November 2015; Briefing note; 11 ways to which the CAP can leverage change for better health, EPHA 15 October 2018.

¹⁰⁴ Global Alliance for the future of Food, Unravelling the Food Health Nexus, 2017.

¹⁰⁵ IPES, Towards a Common Food Policy for the European Union, 2019.

který stanovil důvody pro společnou potravinovou politiku pro EU a identifikoval řadu cest, kterými potravinové a zemědělské systémy ovlivňují lidské zdraví. Ty zahrnovaly například: dopad emisí amoniaku ze zemědělství; problém antimikrobiální rezistence; znečištění vody pesticidy; a dopad nezdravé stravy na kardiovaskulární zdraví. Kromě těchto dopadů zjistil, že v roce 2016 si 9,1 % populace EU nemohlo dovolit kvalitní jídlo každý druhý den.

Pokud by dotování produkce konkrétních potravin mohlo ovlivnit jejich nabídku, cenu a tím i spotřebu, byl by účinek hodnocené strategie pozitivní u zdravých potravin (zelenina, ovoce, luštěniny) a spíše negativní u nezdravých potravin nebo surovin pro jejich výrobu (cukr, víno, chmel). Nejednoznačné je toto hodnocení účinku u mléka a masa, kde jsou požadavky zdravé výživy složitější i ve vztahu k různým skupinám populace a míře spotřeby a závisí na kvalitě a např. u masa na obsahu tuku. Reálný vliv podpory produkce jednotlivých komodit bude ale patrně malý, vzhledem k tomu, že nabídka potravin je z velké části doplňována dovozem z dalších zemí.

Patří sem: Podpora příjmu vázaná na produkci chmele, zeleniny, ovoce, mléka, na chov ovcí a koz, na produkci cukrové řepy, konzumních brambor, hovězího masa a bílkovinných plodin. Intervence v sektoru révy vinné a vína – investice do výroby vína, Intervence v sektoru chovu nosnic

Informační kampaně o správné výživě a konkrétních potravinách

Součástí řady intervencí je podpora informačních kampaní na téma správných stravovacích návyků obecně nebo na téma vhodnosti konzumace určitých potravin. Tyto informační kampaně mohou mít pozitivní vliv na veřejné zdraví, pokud budou předávané informace odborně správné a vyvážené. Při propagaci jednotlivých potravin je třeba zdůraznit, že mohou být zdravotně prospěšné jen jako součást vyváženého jídelníčku. Není jasné, jak bude odborná správnost šířených informací zajišťována. Výhodou by bylo odborné posouzení obsahu jednotlivých kampaní.

Patří sem: Intervence v sektoru ovoce a zeleniny, Intervence v sektoru chovu nosnic

Ovlivnění kvality a bezpečnosti potravin

Součástí řady intervencí jsou opatření, která vedou ke zvýšení kvality potravin:

- V řadě intervencí (např. BIO nebo integrovaná produkce) je požadavek na omezení používání herbicidů nebo pesticidů. To je opatření směřující k nižšímu výskytu těchto látek v životním prostředí a v potravinách a tím i ke zvýšení jejich kvality.
- U integrované produkce zeleniny, jahod a brambor a ovoce je uveden požadavek na laboratorní kontrolu těžkých kovů a reziduí pesticidů v plodech.
- V řadě intervencí je požadavek na omezení hnojení dusíkatými hnojivy.
- Podpora zlepšení skladování (ovoce, brambory), poradenství k zajištění kvality produkce (brambory), nebo certifikace bezpečnosti a kvality a předcházení salmonelóz (vejce).
- Podpora inovací při zpracování zemědělských produktů. Intervence spočívá v podpoře výzkumu a jeho zavádění do praxe. Účinek by bylo možné ještě podpořit, pokud by byly upřednostněny projekty zaměřené na potraviny se zdravotními benefity, např. s omezením kalorií, zvýšeným množstvím vlákniny, zachováním vitamínů apod.
- Zlepšení životních podmínek zvířat a jejich vakcinace je opatřením ke snížení používání antibiotik v živočišné výrobě a tím i snížení výskytu jejich reziduí v potravinách.

Patří sem: Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba, Intervence v sektoru ovoce a zeleniny, Intervence v sektoru chovu nosnic, Investice do zemědělských podniků, Investice do zpracování

zemědělských produktů, Inovace při zpracování zemědělských produktů, Ekologické zemědělství, LEADER, AEKO – Integrovaná produkce

Ovlivnění kvality pitné vody

Pesticidy a dusíkatá hnojiva používaná v zemědělství jsou zdrojem kontaminace povrchových a spodních vod a následně ovlivňují i kvalitu pitné vody.

Kvalita pitné vody je v ČR sledována v rámci Systému monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ČR ve vztahu k životnímu prostředí¹⁰⁶, ze kterého pocházejí následující údaje o kvalitě vody ve veřejných vodovodech zásobujících obyvatele ČR. V roce 2020 bylo provedeno ze sítí veřejných vodovodů zhruba 36,7 tisíc odběrů vzorků pitné vody, jejichž rozbořem bylo získáno 1 226 393 hodnot jakosti pitné vody. Ze zdravotního hlediska jsou nejproblematictější kontaminanty dusičnany (1,3 % případů překročení limitní hodnoty) a chloroform (1% případů překročení limitní hodnoty). V údajích o hodnocení příspěvku pitné vody k expoziční zátěži obyvatelstva vybraným škodlivým látkám stejně jako v minulých letech jednoznačně dominuje expozice dusičnanům, která dosahuje hodnoty 6,76 % expozičního limitu pro větší (zásobující nad 5 000 obyvatel) a 8,20 % pro menší zásobované oblasti (hodnoty vypočtené z mediánu). Při použití 90% kvantilu (koncentrace v pitné vodě) byly získány hodnoty 8,64 % pro větší, respektive 10,19 % pro menší zásobované oblasti.

Podle výzkumu provedeného SZÚ v letech 2017 se ukazuje, že kontaminací pesticidy je zasaženo asi 70 % vodovodů, tedy mnohem více, než se dosud předpokládalo. Až v 5 % jsou překračovány stanovené limitní hodnoty pro tyto látky. Zatímco po desetiletí byly hlavní příčinou povolených dočasných výjimek z kvality pitné vody dusičnany, v roce 2017 se poprvé dostaly na první místo jako příčina „výjimek“ pesticidní látky (výjimku mělo kvůli PL celkem 64 vodovodů – zásobovaných oblastí). V Informačním systému PiVo (PitnáVoda) bylo evidováno v roce 2020 146 zásobovaných oblastí, pro které platila výjimka schválená orgánem ochrany veřejného zdraví. Mírnější hygienický limit (pro ukazatele s NMH), než stanoví platná vyhláška č. 252/2004 Sb. byl nejčastěji stanoven pro ukazatel acetochlor ESA (53 oblastí zásobujících celkem 49 541 obyvatel). Na druhém místě byl alachlor ESA (31 oblastí, 10 280 obyvatel). Z celkového počtu 146 750 stanovených hodnot zdravotně významných ukazatelů jakosti pitné vody limitovaných NMH v oblastech zásobujících více než 5 000 spotřebitelů byly limity překročeny ve 101 případech (z toho 46 případů se týká pesticidních látek). Z oblastí zásobujících do 5 000 obyvatel bylo získáno 450 442 zpracovaných výsledků ukazatelů s NMH, z čehož bylo v 1 764 případech nalezeno překročení NMH (z toho se v 526 případech jednalo o pesticidní látky).

Stávající akční plán zpracovaný podle rámcové směrnice pro udržitelné užívání pesticidů (2009/128/ES) je velmi málo funkční v ochraně vod, jak prokázala kontrolní akce 20/04 NKÚ ukončená na začátku roku 2021. Ve zprávě z této kontroly se konstatuje, že se situace nelepší, že sice existují akční plány, ale cíle, týkající se zlepšování kvality vod jsou nastaveny formálně a neurčitě bez stanovení cílového stavu. Efektivnost opatření není dostatečná, MZe stále nemá přesné a aktuální informace nejen o aplikovaném množství pesticidů, ale ani o lokalitách, kde k aplikaci došlo. Zemědělci nemají za stávající podoby dotační podpory motivaci uplatňovat zásady integrované ochrany rostlin v rámci konvenčního způsobu hospodaření.

---

¹⁰⁶ Státní zdravotní ústav. Systém monitorování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky ve vztahu k životnímu prostředí. Souhrnná zpráva za rok 2020. SZÚ (2021) http://www.szu.cz/uploads/documents/chzp/souhrnna_zprava/SZU_Report_2021_web_2.pdf

Z toho vyplývá také, že implementaci této směrnice lze řadit spíše mezi slabé stránky stavu této problematiky než silné. Za další slabou stránku je nutné považovat i velice omezený přístup k informacím o aplikaci POR, o jejich možném výskytu ve vodních zdrojích, tedy i v pitné vodě (k dispozici je pouze neúplný celostátní celkový součet množství aplikovaných přípravků, resp. jejich účinných látek s jedno- až dvouletým zpožděním), což představuje problematickou situaci pro dodavatele pitné vody, jejichž povinností je sledovat pesticidy a jejich metabolity s pravděpodobným výskytem v daném zdroji. Rozsah provozovateli prováděných analýz může být z tohoto důvodu neúplný a neadresný a může vést k podhodnocení reálné situace. Text SP SZP (v rámci SWOT analýzy pro specifický cíl SO5) uvádí "Existence znečištění podzemních vod amonnými ionty a dusičnany ze zemědělsky využívaných ploch. V podzemních i povrchových vodách se vyskytují pesticidy a jejich metabolity (včetně překročení limitů pro pesticidy a jejich metabolity jako zátěž z minulých let)." Skutečnosti odpovídá, že se ve vodách vyskytují pesticidy jako staré zátěže (atrazin, alachlor...), nicméně ze spektra problematických látek je to jen minimum - naprostou většinu problémů nyní způsobují v současnosti legálně aplikovaná látka.

Intervence, které uvádějí snížení používání herbicidů a pesticidů mají potenciál přispět ke snížení kontaminace životního prostředí těmito látkami a následně také snížení kontaminace pitné vody. Podobně některé intervence uvádějí jako cíl snížení vyplavování dusičnanů do vody.

Patří sem: Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba, Intervence v sektoru ovoce a zeleniny, Investice do zemědělských podniků, DZES 4, AEKO Zatrávňování orné půdy, AEKO Meziplodiny, Ekologické zemědělství, Pozemkové úpravy, AEKO – Integrovaná produkce, AEKO – Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě

Kvalita ovzduší

Z hlediska zátěže obyvatel a vlivu na zdraví mají dlouhodobě největší význam aerosolové částice frakce PM₁₀ a PM_{2,5} a polycyklické aromatické uhlovodíky.

Vzhledem k rozsáhlému spektru mechanismů systémového působení a i dalším účinkům jsou aerosolové částice považovány za nejvýznamnější environmentální faktor ovlivňující úmrtnost. Dráždí dýchací cesty, vedou k zánětlivé reakci v plicní tkáni, tvorbě agresivních volných radikálů v bílých krvinkách a tím přispívají k tzv. oxidačnímu stresu. Ten ovlivňuje metabolismus tuků a přispívá k rozvoji aterosklerózy. Narušuje rovnováhu autonomního nervového systému a ovlivňuje elektrickou aktivitu srdce. Některé studie naznačují, že riziko akutní srdeční příhody je vyšší u diabetiků.

Aerosolové částice PM samostatně, stejně jako celá směs látek způsobujících znečištění venkovního ovzduší, jsou zařazeny od roku 2013 Mezinárodní Agenturou pro výzkum rakoviny (IARC WHO) mezi prokázané lidské karcinogeny skupiny 1, podílejí se na vzniku rakoviny plic.

Expozice ovzduší znečištěnému aerosolem se podílí na nárůstu celkové nemocnosti, hospitalizací i úmrtnosti, zejména na onemocnění srdečně-cévní a dýchacích cest, včetně rakoviny plic a s tím souvisejícího zkrácení délky života. Přispívá k zvýšení výskytu respiračních symptomů, jako je kašel a ztížené dýchání – zejména u astmatiků a na změnách plicních funkcí u dětí i dospělých. Podílí se na zvýšení kojenecké úmrtnosti, na vzniku diabetu II. typu, ovlivňuje neurologický vývoj dětí a neurologické poruchy dospělých.

Podle odborného odhadu Státního zdravotního ústavu v Praze způsobuje chronická expozice aerosolovým částicím v ČR ztrátu zhruba 59 900 let života následkem předčasné úmrtnosti, která představuje asi 2 - 7 % úmrtnosti celkové, a ztrátu zhruba 9 měsíců očekávané délky života. To lze se značným zjednodušením interpretovat i tak, že na každého obyvatele ČR staršího 30 let připadalo v roce 2019 v průměru 2,9

ztracených dní života v důsledku předčasné úmrtnosti.

Polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU) jsou produktem nedokonalého spalování, mají schopnost přetrvávat v prostředí, kumulují se v jeho složkách a v živých organismech. Jsou lipofilní a řada z nich má imunotoxické, mutagenní či karcinogenní vlastnosti. Jsou toxické pro reprodukci, ovlivňují porodní váhu a růst plodu a patří mezi endokrinní disruptory. Působí imunosupresivně, snížením hladin IgG a IgA. PAU se řadí mezi nepřímo působící genotoxické sloučeniny.

V praxi je nejvíce používaným zástupcem PAU při posuzování karcinogenity benzo[*a*]pyren (BaP), který je zařazen IARC do skupiny 1 – prokázaný karcinogen. Teoretické zvýšení rizika vzniku nádorového onemocnění v důsledku dlouhodobé expozice benzo[*a*]pyrenu dosahuje v ČR jednotek přídatných případů na 10 tisíc obyvatel, což je třeba považovat za poměrně vysoké riziko. Tento stav se dlouhodobě nemění a představuje největší příspěvek ke karcinogennímu riziku venkovního ovzduší.

Pro oblasti se zemědělskou výrobou je navíc typické znečištění bioareosoly související s živočišnou výrobou, provázené znečištěním ovzduší čpavkem, sirovodíkem a dalšími pachovými látkami z aplikace hnojiv a kejdy.

Realizace intervencí plánovaných v SP SZP, které mohou mít vazbu na zátěž obyvatel znečišťujícími látkami z ovzduší, se může týkat některých podporovaných investic do nezemědělských činností, kde je třeba podmínkami zajistit, aby nedošlo ke zhoršení lokální imisní situace. Určitý pozitivní dopad by mohla mít intervence SP ke snížení emisí GHG a NH₃, které by mohla mít teoreticky nepřímý pozitivní vliv na zátěž obyvatel znečištěním ovzduší a dále též zatravňování, které může mít vliv na resuspenzi. Těžko odhadnutelný je potenciál zlepšení daný zaváděním nových technologií včetně možného snížení výskytu pachových látek. Chybí stanovení podmínek směrem k omezování emisí.

Patří sem: Technologie snižující emise GHG a NH₃, Investice do nezemědělských činností, investice do zemědělských podniků, zatravňování orné půdy

Znečištění půdy

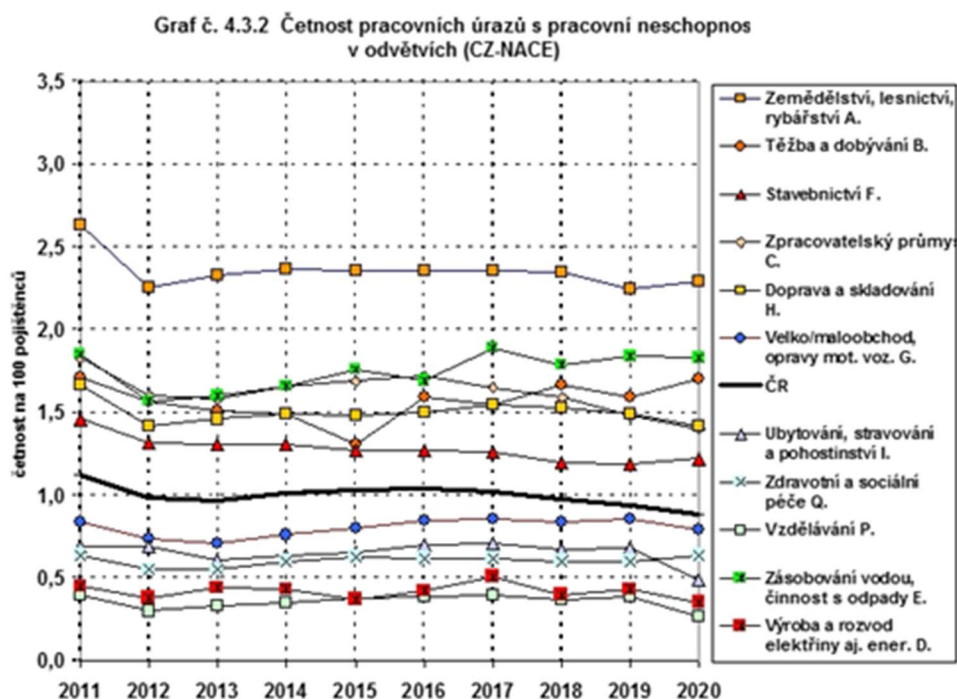
Při kontaminaci půdy může dojít k přestupu kontaminantů do povrchových a podzemních vod a potravních řetězců. Tímto mechanismem znečištění půdy může nepřímo působit na zdravotní stav člověka. Důsledkem kontaminace půdy jsou zdravotní rizika vyplývající z expozice toxickým, karcinogenním a jiným látkám, zvláště těžkým kovům a organickým polutantům při inhalaci zvířených částic, při kontaktu s kůží nebo při perorálním příjmu osob, které jsou dlouhodobě a opakovaně v kontaktu s půdou jako např. zemědělci. Zdrojem kontaminace je atmosférická depozice, těžební činnost, povodně, odpadní vody a také použití neupravených kalů ČOV se zvýšeným obsahem kontaminantů na zemědělskou půdu.

Patří sem: Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba U všech intervencí je třeba zabránit kontaminaci půdy a kontrolovat ji. U použití kalů z ČOV je třeba důsledně používat hygienizované kaly a ochránit pracovníky, kteří při nakládání přijdou do kontaktu s potencionálními patogeny.

Vliv na bezpečnost práce, pracovní úrazy a nemoci z povolání:

Obrázek 44: Četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností

Zdroj: Zpráva o pracovní úrazovosti v České republice v roce 2021

vzdělávacích akcí se zaměřením na bezpečnost práce (např. v rámci intervence podpora vzdělávání). Podle registru nemocí z povolání bylo v zemědělství a lesnictví v roce 2020 jen celkem 11 případů nemoci z povolání, ale četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností byla v roce 2020¹⁰⁷ v resortu zemědělství a rybářství 2,3 případů na 100 pojištěnců, což bylo nejvíce ze všech resortů a téměř trojnásobek střední hodnoty za ČR.

Investice do nových technologií v zemědělské výrobě a v lesnictví by mohly mít pozitivní efekt, pokud by nové technologie byly bezpečnější – např. méně hlučné a prašné, s kvalitními bezpečnostními prvky proti úrazům u strojů a zařízení apod.

Patří sem: Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce, Investice do zemědělských podniků Založení činnosti mladého zemědělce

Zlepšení rekreačního a pobytového potenciálu území

Pohybová aktivita je důležitá pro prevenci řady civilizačních onemocnění a je obecně považovaná za zdraví prospěšnou. Předpokladem aktivního pohybu v přírodě je odpovídající infrastruktura vhodná pro pěší pohyb a/nebo cyklistiku. Zachovalá krajina s řadou krajinotvorných prvků motivuje k aktivnímu trávení volného času, pohybu v přírodě a turistice. Zvláště vhodné je k tomu prostředí lesa vzhledem ke změnám klimatu.

Snaha přitáhnout do zemědělské praxe mladé zemědělce a podpořit je by mohla vést na druhé straně k většímu riziku pracovních úrazů, protože tito pracovníci budou pravděpodobně méně zkušení. Toto riziko je asi sníženo tím, že je po uchazečích o podporu požadována alespoň minimální zemědělská kvalifikace.

Dále by bylo možné snížit toto riziko zapojením do

¹⁰⁷ <https://zsbozp.vubp.cz/pracovni-urazovost/722-pracovni-urazovost-v-ceske-republice-v-roce-2020#d>

V případě předpokládaného výskytu výkyvů počasí (vlny veder) může být lesní prostředí jediné, které umožní obyvatelstvu aktivní pohyb. V tomto směru bude mít pozitivní efekt řada intervencí určených jak pro lesnictví, tak i pro extenzivní zemědělství, údržbu přírodně cenných stanovišť a tvorbu kulturní krajiny. U intervence do lesní infrastruktury v části budování lesních cest by zdravotní benefity zvýšila možnost parkování při vyústění lesní cesty na státní silnici. To by umožnilo využívat lesní cesty k pohybu v přírodě i pro osoby méně fyzicky zdatné nebo handicapované. Pokud je možné doplnit pravidla na dotace pro lesní cesty o podporu zpevnění nepoužívaných skladů dřeva k jejich využití k parkování s tím, že bude rozhodnuto dle možností konkrétního projektu, je to přijatelná cesta řešení.

Patří sem: Investice do lesnické infrastruktury, Zalesňování zemědělské půdy – založení porostu, Investice do obnovy kalamitních ploch, Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin, Neproduktivní investice v lesích, Přeměna porostů náhradních dřevin

Antimikrobiální rezistence

Nadměrné a nesprávné užívání antibiotik je spojeno s objevením se a šířením mikroorganismů, které jsou vůči nim rezistentní, což způsobuje neúčinnost léčby a představuje vážné riziko pro veřejné zdraví. Antimikrobiální rezistence zoonotických bakterií přítomných v těle živočichů a v potravinách může ohrozit účinnou léčbu infekčních onemocnění u lidí a zvířat. Počet mikroorganismů rezistentních k antibiotické léčbě dlouhodobě roste a je jedním z nejzávažnějších problémů současné medicíny. Stoupající počet infekcí vyvolaných multirezistentními bakteriemi má závažné sociální a ekonomické dopady. Dle analýzy Evropského centra pro kontrolu a prevenci infekcí (European Centre for Disease Control and Prevention, ECDC) umírá ročně jen v Evropské unii a zemích evropského hospodářského prostoru přibližně 33 000 pacientů v souvislosti s infekcí vyvolanou rezistentními mikroorganismy. Ztráta účinnosti antibiotik ve veterinární medicíně ohrožuje také zdraví zvířat a znamená zvýšené finanční náklady v živočišné výrobě.

Šíření rezistenčních genů je dáno vysokou koncentrací antibiotik v životním prostředí a je velmi rychlé. Tento trend je způsoben nadužíváním či neuváženým předepisováním existujících látek v humánní medicíně i nekontrolovaným používáním ve veterinární praxi a zneužíváním antibiotik v zemědělství, kde se v živočišné výrobě antibiotika dlouhodobě používala (a v mnohých zemích dodnes používají) pro zvýšení produkce masa nebo plošně jako prevence infekcí ve velkochovech. V mase se potom dostávají antibiotika ke konečnému spotřebiteli, kde jejich nepatrné koncentrace přítomné bakterie nezabíjejí, ale selektivně zvýhodňují ty rezistentní.

Pro řešení tohoto stavu je základním principem správná praxe v používání antibiotik zahrnující preventivní opatření, která omezují potřebu antibiotik a šíření infekcí.

Zlepšení životních podmínek zvířat a jejich vakcinace je důležitým předpokladem pro snížení používání antibiotik v živočišné výrobě. Tím se sníží nebezpečí vzniku kmenů rezistentních na antibiotika a následné kontaminace potravin a rizik spojených se šířením rezistentních mikroorganismů.

Patří sem: Zvýšení obranyschopnosti v chovu prasat vakcinací, Dobré životní podmínky zvířat, Vyloučení pobytu prasnic v individuálních klecích, Změna technologie ustájení nosnic

Socioekonomické faktory, zaměstnanost, nerovnosti ve zdraví, rozvoj venkova

Lepší socioekonomická situace se uvádí jako jeden z faktorů příznivě působících na zdraví. Jde o nepřímé zprostředkované působení, které se uplatňuje prostřednictvím zlepšení životní úrovně, zdravějšího životního stylu a s tím souvisejících pozitivních efektů pro zdraví. Prakticky všechny intervence uvedené ve

strategii, tím, že ekonomicky podporují podnikání zemědělců, vytvářejí také předpoklady pro zlepšení jejich socioekonomické situace.

Některé z intervencí mají také potenciál pozitivního působení na zachování a rozvoj služeb na venkově a zaměstnanost, včetně pracovních příležitosti pro znevýhodněné skupiny obyvatel.

Patří sem: Investice do nezemědělských činností, LEADER, Podpora vzdělávání, Založení činnosti mladého zemědělce, Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce

12.4 Hodnocení souladu s cíli ochrany zdraví

V této kapitole je provedeno zhodnocení vztahu SP SZP k cílům ochrany zdraví stanovených v relevantních strategických dokumentech na mezinárodní i národní úrovni. Přístup k vyhodnocení je obdobný jako u hodnocení souladu s cíli ochrany životního prostředí (viz kapitola 5) a rovněž pracuje s následující stupnicí:

“+” SP SZP přispívá k naplňování příslušných strategických cílů ochrany zdraví

“0” SP SZP nepřispívá k naplňování příslušných cílů ochrany zdraví

“-” potenciální konflikt mezi SP SZP a daným cílem, tj. implementace SP SZP může ohrozit plnění cíle

V textové části vyhodnocení je dále komentován rozsah v jakém byly uvedené cíle vzaty v úvahu při přípravě koncepce, respektive jaký je potenciál SP SZP jako celku přispět k jejich dosažení.

Tabulka 18: Hodnocení souladu SP SZP s cíli ochrany zdraví

Relevantní cíl ochrany veřejného zdraví	Zdrojový dokument	Hodnocení vazby mezi SP SZP a daným cílem	Komentář k hodnocení
Strategický cíl č. 1 Zlepšení zdravotního stavu populace. Specifický cíl 1.2 Primární a sekundární prevence nemocí, zvyšování zdravotní gramotnosti a odpovědnosti občanů za vlastní zdraví.	Zdraví 2030 – Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030	+	Zdraví 2030 – Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030 (dále jen Strategický rámec Zdraví 2030) byl schválen vládou ČR usnesením 817/2019. Navazuje na Strategický rámec Česká republika a vychází také z dříve formulovaných strategických materiálů, jako jsou Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí s příslušnými akčními plány. Zdraví 2030 je rámcový dokument, který stanovuje obecné cíle a priority. Zastřešujícím strategickým cílem Strategického rámce Zdraví 2030 je: „Zdraví všech skupin obyvatel se zlepšuje“. Všechna opatření SP SZP která vedou k zlepšení kvality a bezpečnosti potravin, snížení kontaminace vod POR, snížení rizik antibiotické rezistence jsou opatřeními, která lze považovat za směřující k zlepšení zdravotního stavu populace. Intervence směřující k informování obyvatel o

			zdravé výživě jsou součástí zvyšování zdravotní gramotnosti.
Akční plán 2a) – Správná výživa a stravovací návyky, Klíčová priorita 1 – Tvorba prostředí s vhodnými potravinami, Akční plán 2c) bezpečnost potravin	Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí (dále jen Strategie Zdraví 2020)	+	Strategie byla schválena vládou ČR usnesením 23/2014. Je nástrojem pro implementaci programu Světové zdravotnické organizace „Zdraví 2020“ v ČR. Hlavním cílem Strategie Zdraví 2020 je „Zlepšit zdravotní stav populace a snižovat výskyt nemocí a předčasných úmrtí, kterým lze předcházet.“ K dosažení tohoto cíle byly stanoveny dva strategické cíle: 1) Zlepšit zdraví obyvatel a snížit nerovnosti v oblasti zdraví, 2) Posílit roli veřejné správy v oblasti zdraví a přizvat k řízení a rozhodování všechny složky společnosti, sociální skupiny i jednotlivce. Tento cíl podporují všechna opatření, která směřují k zlepšení kvality a bezpečnosti potravin, nabídky potravin představujících zdravou výživu a posilování správných stravovacích návyků
Klíčová oblast 5: Zdraví všech skupin obyvatel se zlepšuje Strategický cíl 14.2 Kvalita povrchových i podzemních vod se zlepšuje.	Strategický rámec Česká republika 2030	+	Strategický rámec ČR 2030 byl schválen vládou ČR usnesením 292/2017. Přispívá k naplňování globálních cílů udržitelného rozvoje přijatých Organizací spojených národů v roce 2015 v dokumentu Agenda OSN pro udržitelný rozvoj 2030. Všechna opatření a intervence SP SZP které vedou ke zlepšení kvality a bezpečnosti potravin, snížení rizik antibiotické rezistence jsou opatřeními, která lze považovat za směřující ke zlepšení zdravotního stavu populace. Intervence směřující k informování obyvatel o zdravé výživě jsou součástí zvyšování zdravotní gramotnosti. Intervence, jejichž součástí je omezení používání POR vedou ke snížení kontaminace vod a zlepšení jejich kvality.
Cíl 2 - Zajištění univerzálního, spravedlivého a udržitelného přístupu k bezpečné pitné vodě Cíl 3 - Minimalizace nepříznivých účinků	Deklarace 6. ministerské konference WHO o životním prostředí a zdraví (Ostravská deklarace)	+	Deklarace je výstupem 6. konference ministrů a dalších reprezentantů zodpovědných za zdraví a životní prostředí ze států evropského regionu. Definuje společnou evropskou politiku ve vztahu k životnímu prostředí a zdraví. Má 7 hlavních cílů pro zlepšení životního prostředí, zdraví a udržitelného rozvoje, které se týkají kvality ovzduší, pitné vody, chemických látek, odpadů,

chemických látek na lidské zdraví a životní prostředí prostřednictvím: nahrazení nebezpečných chemikálií bezpečnějšími alternativami, včetně těch bez jakékoli chemikálie; snížení expozice ohrožených skupin nebezpečným chemikáliím			odolnosti vůči změnám klimatu, městského a regionálního plánování a zdravotních systémů. Intervence, jejichž součástí je omezení používání POR vedou ke snížení kontaminace povrchových a podzemních vod a tím vytváří podmínky ke zlepšení kvality pitné vody. Současně naplňují požadavek snížení expozice populace chemickým látkám. K témuž vedou i intervence, které zvyšují bezpečnost potravin, např. zavedením kontrol obsahu těžkých kovů a reziduí pesticidů v ovoci a zelenině.
Obecné ustanovení 2c) Strany podniknou především taková opatření, která povedou k zajištění účinné ochrany vodních zdrojů využívaných jako zdroj pitné vody a jejich vodních ekosystémů před znečištěním z jiných příčin, včetně zemědělství, průmyslu a dalšího vypouštění emisí a nebezpečných látek.	Protokol o vodě a zdraví k úmluvě o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer z roku 1992	+	Protokol je výstupem setkání stran Úmluvy o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer v roce 2 000. Protokol podporuje ochranu lidského zdraví a prospěch jednotlivců i společnosti prostřednictvím zkvalitnění vodního hospodářství, ochrany vodních ekosystémů a prevence výskytu chorob souvisejících s vodou. Působnost protokolu je na národní, přeshraniční i mezinárodní úrovni a týká se povrchové i podzemní vody, ústí řek do moře a pobřežní vody i vody využívané hospodářsky, k rekreaci a odpadní vody. Cílem je zajištění přístupu k pitné vodě a řešení způsobu nakládání s odpadními a splaškovými vodami pro všechny. Intervence, jejichž součástí je omezení používání POR vedou ke snížení kontaminace povrchových a podzemních vod a tím vytváří podmínky ke zlepšení kvality pitné vody.
<u>Cíl 2 Zodpovědné používání antibiotik</u> - Útlum spotřeby kriticky významných antibiotik ve veterinární oblasti - Podpora vybraných činností zaměřených na zlepšování zdravotního stavu a dobrých životních podmínek v chovech zvířat, sdílení správných praxí zaměřených na zdraví a	Akční plán Národního antibiotického programu České republiky (AP NAP) na období 2019 – 2022	+	Národní antibiotický program (NAP) byl ustanoven vládou ČR usnesením 595/2009. Jde o mezisektorový koordinační mechanismus, jehož smyslem je zejména zajištění efektivní koordinace činnosti mezi humánním a veterinárním zdravotnictvím a dalšími zainteresovanými subjekty. Cílem NAP je zajištění dlouhodobě dostupné, účinné, bezpečné a nákladově efektivní antibiotické léčby pacientů s infekčními onemocněními. Všechny intervence, které zlepšují životní podmínky zvířat (vyloučení pobytu prasnic v individuálních klecích, změna technologie ustájení nosnic apod.) a zvyšují obranyschopnost prasat vakcinací jsou jednoznačným naplněním

<p>welfare zvířat a racionalizaci používání antibiotik, včetně opatření, která jsou součástí systémů kvality v produkci potravin živočišného původu</p> <p><u>Cíl 5 – Preventivní opatření a kontrola infekcí</u></p> <p>Implementace opatření vedoucích ke zlepšování zdraví a dobrých životních podmínek zvířat.</p>			<p>cílů Národního antibiotického programu, protože vedou ke snížení nemocnosti zvířat a tím i ke snížení spotřeby ATB.</p>
--	--	--	--

Z výše provedeného tabulkového vyhodnocení je zřejmé, že návrh SP SZP reflektuje relevantní cíle ochrany veřejného zdraví a přispívá k jejich naplňování, zejména v oblastech kvality a bezpečnosti potravin, snížení kontaminace vod POR, a snížení rizik antibiotické rezistence. Přispívat může rovněž v oblasti podpory zdravé výživy a zdravého životního stylu.

12.5 Hodnocení cílů koncepce z hlediska veřejného zdraví

V rámci tohoto kroku se vyhodnocení zaměřilo zejména na deklarované cíle SP SZP (specifické cíle). Vzhledem k tomu, že specifické cíle byly stanoveny jednotně na úrovni Společné zemědělské politiky EU, byla hodnocena zejména jejich provázanost s analýzou potřeb a identifikovanými problémy a determinanty veřejného zdraví relevantními pro sektor zemědělství v ČR.

Přístup k vyhodnocení je obdobný jako u vyhodnocení specifických cílů SP SZP z hlediska ochrany životního prostředí (viz kapitola 6.2) a rovněž pracuje s obdobnou stupnicí:

“+” Specifický cíl SP SZP přímo řeší identifikované problémy (přispívá k řešení) v daném tématu životního prostředí (má potenciálně pozitivní vliv)

“0” Specifický cíl SP SZP má k tématu životního prostředí neutrální vztah (nemá významný potenciál ovlivnit existující stav)

“-“ Specifický cíl má negativní dopad na dané téma životního prostředí (může prohlubovat existující problémy, má potenciálně negativní vliv)

Tabulka 19: Hodnocení specifických cílů SP SZP z hlediska ochrany zdraví

Specifický cíl SP SZP	Hodnocení
Specifický cíl 1 – Podporovat příjmy a odolnost životaschopných zemědělských podniků v celé Unii za účelem posílení bezpečnosti potravin	0/+

Z hlediska zdraví je cíl neutrální až, v některých částech, mírně pozitivní, pokud skutečně zajistí zvýšenou domácí produkci a nabídku ovoce, zeleniny, brambor, produktů chovu skotu, ovcí a koz. Pozitivní potenciál je také ve zvyšování kvality výrobků (vstup do programů garance jakosti a původu).	
Specifický cíl 2 - Posílení tržní orientace a zvýšení konkurenceschopnosti, a to i prostřednictvím většího zaměření na výzkum, technologii a digitalizaci	0/+
Z hlediska zdraví je cíl neutrální, v omezené míře mírně pozitivní podporou bio-produkce, sektorů ovoce, zeleniny, brambor, chovu skotu, ovcí a koz a chovu včel.	
Specifický cíl 3 - Zlepšení pozice zemědělců v hodnotovém řetězci	0
Z hlediska zdraví je tento cíl neutrální. Intervence ve smyslu edukace spotřebitelů o správné výživě a kvalitě potravin není v rozporu s cíli veřejného zdraví	
Specifický cíl 4 - Přispívat ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, mimo jiné snižováním emisí skleníkových plynů a zlepšováním sekvence uhlíku, a rovněž podporovat udržitelnou energii	0/+
Z hlediska zdraví je cíl neutrální, v některých oblastech mírně pozitivní. Jde o potenciální vliv na kvalitu a bezpečnost potravin a na zlepšení kvality vody z hlediska kontaminace POR a omezeně i snižování emisí NH ₃ .	
Specifický cíl 5 – Podporovat udržitelný rozvoj a účinné hospodaření s přírodními zdroji, jako je voda, půda a ovzduší, včetně snížení chemické závislosti	0/+
Z hlediska zdraví je cíl neutrální až pozitivní, zejména podporou hospodaření snižujícího znečištění vod pesticidy a dusičnany, což je předpokladem pro snížení kontaminace pitných vod.	
Specifický cíl 6 – Přispět k zastavení a obrátit trend úbytku biologické rozmanitosti, zlepšit ekosystémové služby a zachovat přírodní stanoviště a krajinu	0
Cíl je z hlediska zdraví neutrální.	
Specifický cíl 7 - Získávání mladých zemědělců a usnadnění rozvoje podnikání ve venkovských oblastech	0
Z hlediska zdraví je cíl neutrální.	
Specifický cíl 8 - Podpora zaměstnanosti, růstu, sociálního začlenění a místního rozvoje ve venkovských oblastech včetně biohospodářství a udržitelného lesnictví	0/+
Z hlediska zdraví je cíl neutrální až pozitivní, je v souladu s cíli veřejného zdraví. Slibuje rozvoj venkova, zaměstnanosti a posílení kvality potravin.	
Specifický cíl 9 - Zlepšování reakce zemědělství EU na společenské požadavky na potraviny a zdraví, včetně bezpečných, výživných a udržitelných potravin a dobrých životních podmínek zvířat	+
Z hlediska zdraví má cíl jednoznačně pozitivní vliv. Významné je zejména zlepšení životních podmínek zvířat a jejich vakcinace, která je důležitým předpokladem pro snížení používání antibiotik v živočišné výrobě. Tím se sniží nebezpečí vzniku kmenů rezistentních na antibiotika a následné kontaminace potravin a rizik spojených se šířením rezistentních mikroorganismů. Důležitá je také podpora hospodaření snižující znečištění povrchových a podzemních vod pesticidy a dusičnany, což by se ve svém důsledku mělo odrazit ve snížení kontaminace pitných vod.	

Specifický cíl 10 – Modernizace odvětví podporou a sdílením znalostí, inovací a digitalizace v zemědělství a ve venkovských oblastech – průřezový cíl	0
Z hlediska zdraví je cíl neutrální	

12.6 Hodnocení možných vlivů koncepce na veřejné zdraví

V rámci tohoto kroku se vyhodnocení zaměřilo na vyhodnocení návrhové části SP SZP, tedy zejména návrh souboru základních standardů Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES), i soubory navrhovaných konkrétních intervencí podporovaných z příslušných fondů EU (EZZF respektive EZFRV). Při hodnocení vlivů na veřejné zdraví bylo využito stejné stupnice a metodického přístupu, jaký byl využit pro hodnocení vlivů na životní prostředí (viz kapitola 6.3.) Kompletní hodnotící tabulka je součástí přílohy č. 2 SEA dokumentace, zde uvádíme pouze hlavní zjištění.

Souhrn vyhodnocení za veřejné zdraví

Standardy DZES

Tyto standardy nemají vliv na veřejné zdraví. Jediný, velmi mírný, nepřímý pozitivní vliv může mít DZES 4 Zřizování ochranných pásů podél vodních toků, protože může přispět ke zlepšení kvality vody, snížení obsahu POR a to je předpoklad pro snížení kontaminace pitné vody pesticidními látkami.

Intervence EZZF

Relevance pro veřejné zdraví je u těchto intervencí slabá, v některých případech žádná. Vliv je většinou pozitivní, ale jen mírný, nepřímý, většinou regionální. Pozitivní vliv se týká podpory vázané na produkci některých komodit, - ovoce, zeleniny, mléka, hovězího masa, medu, ovcí a koz a bílkovinných plodin. Pokud dojde ke zlepšení dostupnosti ovoce a zeleniny, může to mít pozitivní vliv na žádoucí zvýšení spotřeby a zdravou výživu populace. Pokud dojde ke zkrácení cesty ovoce a zeleniny do obchodů ve srovnání s dovozem z jiných zemí jde o pozitivní vliv z hlediska znečištění ovzduší dopravou ad. Intervence v sektoru chovu nosnic, podpora testování včelích produktů a intervence v sektoru ovoce a zeleniny a celofaremní ekoplatba mohou mít mírný pozitivní vliv na kvalitu a bezpečnost potravin, celofaremní ekoplatba i na zlepšení kvality vody z hlediska kontaminace POR. U plánované intervence, týkající se podávání informací lidem o zdravé výživě, je potřeba zajistit důraz na odbornou správnost a vyváženost informací, eventuálně odbornou recenzi šířených tvrzení. Jako slabě relevantní a mírný, nepřímý negativní vliv je hodnocena intervence v produkci cukrové řepy, chmele a vína, protože zvyšování nabídky cukru a alkoholických nápojů není pro populaci zdravotně žádoucí.

Intervence EZFRV

Intervence EZFRV jsou pro veřejné zdraví relevantní zhruba v polovině případů. Pozitivní vliv je většinou mírný, v několika případech ale jde o vliv významný, nepřímý, lokální až regionální a střednědobý.

Jako významný pozitivní je hodnocen vliv intervence do vakcinace prasat z hlediska antibiotické rezistence, tedy snížení použití ATB a tím i zmezení vzniku kmenů na ně rezistentních. Mírný pozitivní vliv stejného typu má i intervence zaměřená na Dobré životní podmínky zvířat a Vyloučení pobytu prasnic v individuálních klecích a Změna technologie ustájení nosnic.

Významný pozitivní vliv byl také hodnocen u AEKO integrované produkce a AEKO Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě a u ekologického zemědělství. Jde o potenciálně pozitivní vliv na kvalitu pitné vody zprostředkovaný přes kvalitu podzemních a povrchových vod.

Intervence Investice do nezemědělských činností může mít mírný negativní i mírný pozitivní nepřímý střednědobý vliv, protože na jedné straně je pozitivní dopad na sociální situaci a zaměstnanost, včetně znevýhodněných skupin a na straně druhé je riziko, že může dojít k negativnímu ovlivnění životního prostředí na venkově (některé činnosti mohou být zdrojem emisí znečišťujících látek, popř. hluku apod.). Vliv konkrétních záměrů na veřejné zdraví by měl být pro účely schválení podpory náležitě zhodnocen v rámci posouzení EIA nebo v povolenacím procesu včetně rizik pro zdraví. Intervencí s mírným pozitivním vlivem na zdraví je Neproduktivní investice v lesích, která zahrnuje úpravy (budování cest, přístřešků apod.) vedoucí k posílení rekreační funkce lesa.

12.7 Potenciální kumulativní vlivy

Negativní kumulativní jevy nebyly identifikovány. Mírný až významný pozitivní kumulativní vliv implementace opatření SP SZP z hlediska potenciálu pro zlepšení kvality vody a následně pitné vody je v redukci používání POR a vyplavování nitrátů, což je deklarovaným cílem u řady intervencí: Investice do zemědělských podniků, AEKO Zatrávňování orné půdy, AEKO Meziplodiny, Ekologické zemědělství, Pozemkové úpravy, Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba, AEKO – Integrovaná produkce, a AEKO – Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě.

Pozitivní kumulativní vliv na antimikrobiální rezistenci lze předpokládat u skupiny opatření zaměřených na živočišnou výrobu: Zvýšení obranyschopnosti v chovu prasat vakcinací, Dobré životní podmínky zvířat. Zde může kumulativní efekt nastat také v souvislosti s realizací dalších opatření Akčního plánu Národního antibiotického programu v humánní medicíně.

12.8 Přehled doporučení pro realizaci SP SZP z hlediska zdraví

Vzhledem k tomu, že jediné potenciálně negativní vlivy byly indikovány v souvislosti s možností negativního ovlivnění životního prostředí v případě realizace konkrétních ale v této fázi nijak nespecifikovaných projektů (Investice do nezemědělských činností), neboť některé činnosti mohou být zdrojem emisí znečišťujících látek, popř. hluku apod.) nejsou navrhována žádná opatření k minimalizaci negativních vlivů (je předpokládáno dodržení všech zákonných postupů k omezení respektive prevenci negativních vlivů na úrovni projektové přípravy a povolenacích procesů).

V návaznosti na výsledky hodnocení jsou nicméně navrhována doporučení k posílení pozitivních vlivů na zdraví.

Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce a Založení činnosti mladého zemědělce

Propojení s intervencemi podpora poradenství a vzdělávání - např. přednostní zařazení do vzdělávacích akcí zahrnujících téma bezpečnost práce

Intervence v sektoru ovoce a zeleniny a Intervence v sektoru chovu nosnic - Propagace a zvyšování spotřeby produktů

Zajistit důraz na odbornou správnost a vyváženost informací o zdravé výživě, eventuálně odbornou recenzi šířených tvrzení

Investice do zemědělských podniků

Upřednostnit technologie, stroje a zařízení s nižší hlučností, nižšími emisemi a kvalitními bezpečnostními prvky

Inovace při zpracování zemědělských produktů

Upřednostnit produkty se zdravotními/výživovými benefity

Investice do lesnické infrastruktury

Zvažovat na úrovni jednotlivých projektů možnost zajištění plochy pro parkování v místě vyústění lesní cesty na státní silnici, která by umožnila její využívání k rekreačním účelům i pro osoby méně zdatné nebo handicapované.

Podpora vzdělávání

Z hlediska dosažení vyšší účinnosti opatření na zdraví zařadit tematiku bezpečnosti práce a nemocí z povolání

Tyto výše uvedené návrhy byly diskutovány s pořizovatelem SP SZP. Přehled ve finálním návrhu koncepce zohledněných návrhů s indikací způsobu zohlednění je uveden v kapitole 8.3. Vzhledem k charakteru těchto doporučení a jejich předpokládanému zohlednění při implementaci koncepce nebyla za oblast zdraví formulována žádná podmínka pro vydání kladného stanoviska SEA.

12.8 Zhodnocení koncepce jako celku z hlediska zdraví

Cíle a jednotlivé intervence SP SZP jsou stanoveny v souladu s cíli strategických dokumentů z oblasti veřejného zdraví. Velká část intervencí nemá vazbu na cíle ochrany zdraví a determinanty zdraví. Realizace některých navržených opatření může ale mít, při splnění slibovaného efektu, v konečném důsledku mírný pozitivní vliv na hodnocené determinanty zdraví a zprostředkovaně i na zdraví obyvatel a jejich skupin. Reálné naplnění tohoto spíše pozitivního potenciálu je potřeba podpořit požadavky při schvalování dotací a přidělení dotací pro intervence, které jsou pro determinanty zdraví relevantní. V případě projektů, které by mohly svou realizací znamenat zhoršení životního prostředí s možným negativním vlivem na veřejné zdraví (např. některé záměry nezemědělských činností apod.), by měly být pro účely schválení podpory náležitě zhodnoceny v rámci posouzení EIA nebo v povolovacím procesu včetně rizik pro zdraví. V optimálním scénáři dojde k snížení užívání ATB v živočišné výrobě a tím omezení vzniku rezistentních mikrobiálních kmenů, bude omezeno užívání POR (a v ideálním případě zavedena evidence jejich užití co do druhu, množství i místa použití), což bude mít pozitivní vliv i na kvalitu pitné vody,lepší se nabídka ovoce a zeleniny z místní produkce,lepší se i kvalita a bezpečnost potravin zavedením kontrol (obsah těžkých kovů a reziduí pesticidů v ovoci a zelenině) nebo v chovech nosnic certifikací bezpečnosti produktů a prevencí salmonelózy a dalších chorob. Informační kampaně budou odborně garantovány a vedeny s důrazem na odbornou správnost a vyváženost informací o zdravé výživě. V pesimistickém scénáři k těmto bytí mírným, ale přesto pozitivním změnám nedojde.

13 Netechnické shrnutí výše uvedených údajů

Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2023-2027 pro Českou republiku je hlavním nástrojem pro realizaci Společné zemědělské politiky na úrovni členských zemí EU. Strategický plán SZP tak definuje podmínky a intervence pro čerpání podpory z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) v období 2023–2027.

Z hlediska hodnocení vlivů SP SZP na životní prostředí představují klíčové komponenty SP zejména podmínky Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES). Jde o soubor základních environmentálních standardů hospodaření, které musí splnit každý příjemce podpory v rámci společné zemědělské politiky, tedy tzv. „základní podmínky podmíněnosti“. Dalšími klíčovými komponenty jsou potom samotné soubory navrhovaných intervencí financovaných z EZZF respektive EZFRV, které představují jednotlivé kategorie podpor a s nimi spojených specifických podmínek.

SP SZP stanovuje následující specifické cíle:

- Specifický cíl 1 – Podporovat příjmy a odolnost životaschopných zemědělských podniků v celé Unii za účelem posílení bezpečnosti potravin
- Specifický cíl 2 - Posílení tržní orientace a zvýšení konkurenceschopnosti, a to i prostřednictvím většího zaměření na výzkum, technologii a digitalizaci
- Specifický cíl 3 - Zlepšení pozice zemědělců v hodnotovém řetězci
- Specifický cíl 4 - Přispívat ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, mimo jiné snižováním emisí skleníkových plynů a zlepšováním sekvence uhlíku, a rovněž podporovat udržitelnou energii
- Specifický cíl 5 – Podporovat udržitelný rozvoj a účinné hospodaření s přírodními zdroji, jako je voda, půda a ovzduší, včetně snížení chemické závislosti
- Specifický cíl 6 – Přispět k zastavení a obrátit trend úbytku biologické rozmanitosti, zlepšit ekosystémové služby a zachovat přírodní stanoviště a krajinu
- Specifický cíl 7 - Získávání mladých zemědělců a usnadnění rozvoje podnikání ve venkovských oblastech
- Specifický cíl 8 - Podpora zaměstnanosti, růstu, sociálního začlenění a místního rozvoje ve venkovských oblastech včetně biohospodářství a udržitelného lesnictví
- Specifický cíl 9 - Zlepšování reakce zemědělství EU na společenské požadavky na potraviny a zdraví, včetně bezpečných, výživných a udržitelných potravin a dobrých životních podmínek zvířat
- Specifický cíl 10 – Modernizace odvětví podporou a sdílením znalostí, inovací a digitalizace v zemědělství a ve venkovských oblastech – průřezový cíl

Navrhované intervence zahrnují podpory např. ve formě plošných plateb na obhospodařované pozemky, podporu produkce jednotlivých komodit i dotační tituly k podpoře investičních projektů, apod. SP SZP tak vytváří rámec pro podporu subjektů zemědělského a lesního hospodářství, včetně podpory specifických typů hospodaření, i investic do technologií a zemědělské infrastruktury. V rámci návrhu SP SZP 2023-27

nicméně nejsou formulovány žádné konkrétní investiční projekty a SP SZP neobsahuje žádné návrhy konkrétních projektů ve formě záměrů s definovaným územním průmětem.

Strategický plán společné zemědělské politiky 2023-2027 je předkládán jako invariantní. V průběhu přípravy SP SZP byly nicméně zvažovány 2 varianty lišící se rozsahem kofinancování ze státního rozpočtu 40 % respektive 65 %, kdy varianta při kofinancování 40 % zároveň navrhovala menší finanční alokaci u některých intervencí či jejich úplné vyřazení. V rámci procesu SEA bylo provedeno porovnání těchto variant (v rámci předběžného vyhodnocení pracovních návrhů SP SZP z prosince 2021). Z provedeného porovnání předkládaných variant návrhu SP SZP vyplynulo, že z hlediska potenciálních vlivů na životní prostředí je preferována varianta SP SZP s kofinancováním ze státního rozpočtu ve výši 65 %, která má potenciál vytvořit vhodnější podmínky pro realizaci většího množství projektů zaměřených na dosahování pozitivních vlivů na životní prostředí a pro uplatňování náročnějších podmínek z hlediska ochrany životního prostředí na větší rozloze zemědělské půdy. V navazujících krocích přípravy SP SZP došlo k rozhodnutí dopracovat SP SZP ve variantě s kofinancování 65 %, což lze považovat za pozitivní. Finální, invariantní návrh koncepce, který je předmětem předkládaného vyhodnocení tedy vychází z varianty pracovního návrhu SP SZP, která byla v rámci SEA doporučena.

Obsah a rozsah vyhodnocení SP SZP byl stanoven závěrem zjišťovacího řízení podle § 10d zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů, který byl vydán Ministerstvem životního prostředí, Odborem posuzování vlivů na životní prostředí a integrované prevence pod č.j. MZP/2020/710/1267 ze dne 11. 3. 2020. Dále je obsah a rozsah posuzování stanoven §2, §10b zákona o posuzování vlivů na životní prostředí a přílohou č. 9 k zákonu o posuzování vlivů na životní prostředí. Vzhledem k tomu, že příslušné orgány svým stanoviskem nevyloučily vliv SP SZP na území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti, koncepce byla podrobena hodnocení z hlediska vlivů na evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti dle zákona č. 114/1992 Sb., ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

Základní rámec pro hodnocení SP SZP představuje sada témat životního prostředí. Tato témata jsou stanovena na základě požadavků zákona 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí ve znění pozdějších předpisů a dále na základě analýzy stavu životního prostředí v zájmovém území.

S ohledem na zaměření SP SZP byla zohledněna především následující témata životního prostředí a s nimi spjaté problémy:

Emise skleníkových plynů a adaptace na změnu klimatu

- Přetrvávající relativně vysoká náročnost ekonomiky na emise skleníkových plynů. V sektoru zemědělství jde zejména o emise z intenzivních chovů hospodářských zvířat, emise ze zemědělské půdy a nedostatečná sekvestrace uhlíku v půdě v důsledku nedostatečného využívání půdoochranných technologií, nepřesného používání minerálních hnojiv, a nízkého podílu organických hnojiv.
- V posledních letech nárůst emisí ze sektoru LULUCF v důsledku zhoršení stavu lesních porostů.
- Přetrvávající závislost na fosilních palivech v rámci energetického mixu a nevyužitý potenciál výroby energií z OZE
- Postupující projevy klimatické změny a nárůst klimatických rizik se týká celé ČR, ohroženost více než 50 % ZPF vodní erozí a dalšími degradačními faktory, téměř 90 % ZPF utuženo v podorníci, přes 1 mil. ha odvodněno. Zvyšováním průměrných teplot postiženo celé území ČR, vodní a větrnou erozí 48 % zemědělské půdy, suchem více jak cca 50 %. Zvyšující se četnost agrometeorologických

extrémů s vysokými ekonomickými ztrátami (sucho - řády miliard), nevyužívání změn managementu na půdě - zalesňování a zatravňování ZPF, nevyužívání půdoochranných technologií, nevhodné managementy se srážkovou vodou v krajině, snížení výnosů a nutnost vyplácet vysoké náhrady, nedostatek krmiva pro hosp. zvířata, zvýšení četnosti výskytu erozních událostí, apod.

Ovzduší

- Emise amoniaku z anorganických dusíkatých hnojiv, z ustájení dobytka a nakládání s organickými hnojivy, které spoluvytvářejí sekundární anorganický aerosol, převažující složku suspendovaných částic PM_{2,5} na většině území ČR,
- Emise oxidů dusíku z provozu zemědělských mechanismů se spalovacími motory, které podobně jako amoniak podporují vznik sekundárního aerosolu PM_{2,5},
- Emise primárních suspendovaných částic z obdělávání půdy (půdní částice), které lokálně zvyšují koncentraci suspendovaných částic PM₁₀ a PM_{2,5}.

Veřejné zdraví

- Střední délka života pod průměrem EU. Neklesající trend v hrubé úmrtnosti pro hlavní příčiny úmrtí – kardiovaskulární nemoci a nádorová onemocnění.
- Vysoká nemocnost na kardiovaskulární nemoci, nádorová onemocnění a diabetes v důsledku obezity, špatného životního stylu včetně výživy a také v důsledku expozice obyvatel vysokým koncentracím benzo[a]pyrenu a částic PM₁₀ a PM_{2,5}
- Infekce vyvolané rezistentními bakteriemi jsou hůře léčitelné, stoupá počet lidí, kteří z tohoto důvodu umírají. K jejich léčbě je třeba použití alternativních antibiotik, která mohou být toxická a také nákladnější.
- Trend snižování účinnosti léčby infekčních onemocnění v důsledku narůstající antimikrobiální rezistence

Půda a horninové prostředí

- Zvyšování podílu zastavěných ploch a pokračující zábory zemědělské půdy, snížení výměry kvalitních půd využitelných pro produkci potravin.
- Závažná a dále postupující degradace půd spojená s intenzivním zemědělstvím a nevhodnými zemědělskými postupy, urychlená klimatickou změnou.
- Ztráta půdy v důsledku eroze.
- Snížená infiltrační a retenční schopnost půdy, nadměrné odvodnění zemědělské půdy, zrychlený odtok vody z krajiny.
- Nadměrné používání agrochemikálií, znečištění půdy a horninového prostředí.

Voda

- Snížená retenční schopnost krajiny, častější výskyt hydrologických extrémů, sucho a nedostatek vody.
- Nevyhovující kvalita povrchových i podzemních vod, kontaminace vod z bodových a zejména plošných zdrojů znečištění, jejichž význam narůstá a zemědělství je mezi nimi jedním z nejvýznamnějších.
- Zatížení povrchových vod splachy orné půdy, ukládání sedimentů v tocích a nádržích, kontaminace sedimentů.
- Úpravy vodních toků, narušení jejich hydromorfologických charakteristik.

- Nedosahování dobrého ekologického stavu/potenciálu a dobrého chemického stavu útvarů povrchových vod a dobrého chemického a kvantitativního stavu útvarů podzemních vod.

Odpady

- Nedostatečný pokrok v zavádění principů oběhového hospodářství do praxe (circular economy) a s tím související problémy (velké množství odpadů ukládaných na skládky, nedostatečná úroveň třídění komunálních odpadů)
- Nízké využití (nedostatečný odběr) kompostů zemědělci

Příroda, biodiverzita, lesy, krajina

- Nedostatečná péče o předměty ochrany chráněných území vyžadující aktivní management
- Nevhodný způsob hospodaření a využívání chráněných území poškozující předměty ochrany
- Zábory a poškozování přírodních stanovišť a biotopů zvláště chráněných druhů v chráněných územích i ve volné krajině
- Zhoršování stavu populací zvláště chráněných a ohrožených druhů
- Změny početnosti a diverzity volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, snižování biodiverzity
- Pokles stavu opylovačů
- Šíření invazních druhů rostlin a živočichů
- Zhoršování průchodnosti krajiny pro živočichy
- Nedostatek prostorových a časových refugií pro většinu volně žijících druhů rostlin a živočichů v intenzivně obhospodařované krajině
- Degradace a fragmentace přírodních stanovišť a jejich špatný stav z hlediska ochrany
- Nízká pestrost, topologická diverzita a ekologická stabilita krajiny
- Nevhodně vymezený ÚSES, nefunkční nebo nedostatečně funkční prvky ÚSES
- Špatný zdravotní stav lesů
- Nevhodné druhové složení, věková a prostorová struktura lesů
- Nestabilita lesních porostů
- Velká rozloha kalamitních ploch v lesích

Kulturní dědictví

- Bez specifických problémů významných z hlediska hodnocené koncepce

Hodnotitel se zaměřil jak na hodnocení vazby mezi cíli SP SZP a identifikovanými problémy životního prostředí relevantními v kontextu ČR, tak na hodnocení vlivů konkrétních intervencí na relevantní složky životního prostředí. Toto vyhodnocení bylo provedeno pro všechny komponenty SP SZP, tedy návrh souboru základních standardů Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES), i soubory navrhovaných konkrétních intervencí podporovaných z příslušných fondů EU (EZZF respektive EZFRV), i pro ostatní součásti koncepce a rovněž koncepci jako celek.

V hodnocení bylo zohledněno i rozhodnutí MZe jakožto předkladatele návrhu SP SZP využít výjimky vyplývající z Provděcího nařízení Komise (EU) 2022/1317 ze dne 27. července 2022, kterým se stanoví odchylky od nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, pokud jde o uplatňování standardů

dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (standardů DZES) 7 a 8 pro rok podání žádosti 2023“. V praktické rovině uplatnění těchto výjimek znamená:

- DZES 7 – v roce 2023 se nebude vyžadovat pěstování odlišné plodiny než v roce předchozím (týká se pouze jarních plodin, pro ozimy vyseté v roce 2022 nelze povinnost vymáhat retroaktivně, a dále se týká pouze omezení 40 % výměry, jak vyplývá z nastavení dohodnutého s EK)
- DZES 8 – povinnost vyčlenění určitého procenta neproduktivních ploch trvá, nicméně pro úhory platí možnost využití k produkci, primárně plodin pro potravinářské účely, s explicitním zákazem kukuřice, sóji a rychle rostoucích dřevin, spolu s možností hnojit a aplikovat přípravky na ochranu rostlin

Uvedené výjimky se vztahují pouze pro rok 2023 a jejich přijetí nemá dopad do ekoplatby, tzn. podmínky diverzifikace plodin i neproduktivních ploch musí být plněny dle původního návrhu celofaremního modelu a prémiového stupně ekoplatby, stejně jako ostatní nastavení Společné zemědělské politiky. Z hlediska vyhodnocení vlivů na životní prostředí bude tedy efektem dílčí oddálení náběhu v hodnocení identifikovaných mírných pozitivních vlivů spojených s uplatňováním přísnějších standardů DZES 7 a DZES 8 o 1 rok, zatímco celkové environmentální ambice a cílový stav implementace SP (rozsah environmentálních závazků) zůstávají nezměněny. Hodnotitel SEA proto považuje uplatnění těchto výjimek za přijatelné, bez vlivu na celkové závěry vyhodnocení, za podmínky, že uvedené výjimky nebudou dále prodlužovány.

Hlavní závěry hodnocení

Hodnocený návrh Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023-2027 pro Českou republiku přináší řadu dílčích pozitivních vlivů v porovnání se současnou situací a jeho cíle a intervenční strategie korektně reflektují hlavní problémy životního prostředí spojené se zemědělstvím a jsou v souladu s relevantními cíli ochrany životního prostředí. Přes pozitivní hodnocení celé řady základních podmínek podmíněnosti (DZES) a nadstavbových podmínek celofaremní ekoplatby i konkrétních intervencí EZZF a EZFRV lze předpokládat, že SP SZP nepřinese zásadní změny, které by byly potřebné pro účinné řešení identifikovaných problémů spojených se současným intenzivním zemědělstvím, mezi které patří velká výměra degradované zemědělské půdy a trend pokračující degradace, ke kterému nyní přispívá i měnící se klima. Hlavní závěry za jednotlivé složky životního prostředí a celkový závěr z hlediska přijatelnosti koncepce je uveden níže:

Klima

Z hlediska ochrany klimatu a adaptace na klimatickou změnu situací představuje návrh SP SZP v porovnání se stávající řadou dílčích zlepšení v podmínkách podpory směřujících k posílení sekvence uhlíku v půdě a biomase, respektive snížení emisí skleníkových plynů z půdy i chovu hospodářských zvířat. Jednotlivé dílčí příspěvky stanovených podmínek a plánovaných intervencí je však z hlediska emisí skleníkových plynů a sekvence uhlíku v půdě obtížné odhadovat (SP SZP nestanovuje v tomto ohledu žádné kvantitativní indikativní cíle) a potenciální pozitivní kumulativní vliv bude spíše malý, bez zásadního vlivu na celkovou národní bilanci skleníkových plynů ze zemědělství a LULUCF. Návrh SP SZP rovněž přináší řadu dílčích pozitivních opatření z hlediska adaptace na klimatickou změnu, zejména pokud jde o podmínky a intervence k ochraně půdy a opatření v lesním hospodářství. Celkový vliv koncepce na klima bude mírně pozitivní, nicméně nikoliv natolik, aby zajistil významný pokles celkového emisního příspěvku v národní bilanci emisí skleníkových plynů ze zemědělství.

Ovzduší

Směr souhrnného působení intervencí SZP ČR je z hlediska ochrany ovzduší správný. Za diskutabilní považujeme ale velikost tohoto celkového působení. Existuje významné riziko, že bez dodatečných podmínek nemusí očekávané pozitivní efekty převážet stávající negativní trendy kvality ovzduší, tzn., intervence nebudou dostatečné pro nastavení trendů směřujících k dosažení legislativně stanovené úrovně znečištění ovzduší. To se týká především emisí amoniaku, a tím nepřímo imisní situace suspendovaných částic $PM_{2,5}$, u kterých se navíc na evropské úrovni ve střednědobém horizontu očekává zpřísnění imisního limitu. Podmínky intervencí v navržené podobě nezaručují, že jejich vlivem dojde k poklesu emisí této látky, mimo jiné proto, že součástí koncepce není stanovení cílových parametrů. Z výše uvedených důvodů se může intenzita celkového vlivu SZP pohybovat v širokém rozmezí a je proto nutno definovat pesimistický a optimistický scénář.

V pesimistickém scénáři lze na základě provedeného posouzení souboru intervencí předpokládat ve střednědobém horizontu stagnaci nebo mírné zvýšení emisí amoniaku a oxidů dusíku, tedy v podstatě nulový pozitivní efekt koncepce na kvalitu ovzduší. Tento scénář by tedy prohluboval současné imisní problémy v podstatě na celém území ČR.

Optimistický scénář předpokládající, že intervencemi bude využit jejich plný potenciál, by znamenal oproti situaci bez realizace SZP významný pozitivní vliv na kvalitu ovzduší.

Půda a horninové prostředí

Strategický plán SZP 2023 - 2027 obsahuje řadu prvků, které je možné hodnotit pozitivně z hlediska očekávaných vlivů na půdu jako složku životního prostředí, identifikována byla i některá rizika, která jsou však spíše nevýznamná, anebo řešitelná výběrem vhodných aktivit, technologií nebo projektů, které budou podpořeny.

V případě intervencí a s nimi spojených podmínek hospodaření, u kterých lze očekávat plošné působení na významném podílu, resp. prakticky celé výměře evidované zemědělské půdy (DZES, podmínky celofaremní ekoplatby), jsou v porovnání s předchozím programovým obdobím patrně spíše menší změny oproti stávající praxi, dílčí optimalizace a zpřísnění podmínek, které mohou do určité míry přispět k ochraně zemědělské půdy, ale pravděpodobně nepřinesou efekt v podobě plošného významnějšího zlepšení její kvality. V případě intervencí, které jsou přímo zaměřeny na omezení degradace a zachování nebo zajištění příznivého stavu půdy a zlepšení půdních vlastností, mezi které patří řada intervencí EZFRV, lze očekávat dobrou účinnost, ale s ohledem na finanční alokace pouze omezený plošný rozsah.

Nejhorší možný (pesimistický) scénář – zemědělci neprojeví zájem o nadstavbové intervence EZFRV a nedojde k naplnění předpokladu plošného využití titulu celofaremní ekoplatby. Nepodaří se zvrátit trend pokračující degradace zemědělské půdy, ke zlepšení stávajícího stavu půdy nedojde nebo bude posun oproti současnosti jen velmi malý.

Nejlepší možný (optimistický) scénář – Většina zemědělců vstoupí do režimu celofaremní ekoplatby a bude mít zájem o nadstavbové tituly EZFRV, intervence zaměřené na podporu investic a inovací budou optimálně využity pro vývoj a zavádění technologií, které přispívají k ochraně a zlepšení kvality zemědělské půdy. Dojde ke zmírnění eroze a dalších projevů degradace zemědělské půdy a alespoň lokálnímu zlepšení stavu zemědělské krajiny.

Voda

Strategický plán SZP 2023 - 2027 obsahuje řadu prvků, které je možné hodnotit pozitivně z hlediska očekávaných vlivů na stav povrchových a podzemních vod nebo vodního režimu krajiny, mnohé z nich budou

působit nepřímo prostřednictvím vlivů na stav zemědělské a lesní půdy, kdy aktivity nebo opatření ovlivňující míru eroze, další degradace a znečištění půdy mají obecně dopad i na kvalitu povrchových a podzemních vod. Identifikována byla i některá rizika, která jsou však spíše nevýznamná, anebo řešitelná výběrem vhodných aktivit, technologií nebo projektů, které budou podpořeny.

Lze předpokládat, že SP SZP nepřinese podstatné změny, které by byly potřebné pro účinnou ochranu vod a řešení identifikovaných problémů spojených se současným intenzivním zemědělstvím, mezi které patří zejména znečištění povrchových i podzemních vod průmyslovými hnojivy a pesticidy, nevyhovující stav vodních útvarů a také snížená retenční schopnost krajiny intenzivně využívané pro zemědělství. Očekávat lze některé mírné nebo dílčí pozitivní změny spojené se zpřísněním podmínek hospodaření při předpokládaném plošném využití celofaremní ekoplatby a také pozitivní dopad konkrétních intervencí v rámci EZZF a zejména pak EZFRV, které buď směřují k omezení množství aplikovaných agrochemikálií (průmyslových hnojiv a POR) na zemědělské půdě (předpokládaný vliv na kvalitu vod), nebo ke zlepšení stavu zemědělské krajiny a mohou pozitivně ovlivnit vodní režim, odtokové poměry a kvantitativní charakteristiky povrchových a podzemních vod. Mezi taková opatření patří např. zakládání různých typů neprodučních ploch a případně také realizace vhodně navržených pozemkových úprav nebo přírodě blízkých vodohospodářských opatření v lesích, pokud budou dané intervence součástí SP SZP (bude záležet na výši kofinancování ze státního rozpočtu). Naopak v SP SZP chybí řešení některých problémů spojených se zemědělstvím, např. podpora obnovy přirozených vodních prvků v zemědělské krajině mimo pozemkové úpravy nebo řešení nevhodného odvodnění zemědělské půdy, které však bude na základě dohody s MŽP předmětem podpory z OP ŽP.

Nejhorší možný (pesimistický) scénář – zemědělci neprojeví zájem o nadstavbové intervence EZFRV a nedojde k naplnění předpokladu plošného využití titulu celofaremní ekoplatby. Ke zlepšení stávajícího stavu povrchových a podzemních vod a vodního režimu krajiny nedojde, nebo bude posun oproti současnosti jen velmi malý.

Nejlepší možný (optimistický) scénář – Většina zemědělců vstoupí do režimu celofaremní ekoplatby a bude mít zájem o nadstavbové tituly EZFRV, podpořeny budou vhodně navržené pozemkové úpravy a přírodě blízká vodohospodářská opatření, intervence zaměřené na podporu investic a inovací budou optimálně využity pro vývoj a zavádění technologií šetrných vůči životnímu prostředí. Dojde k omezení znečišťování povrchových a podzemních vod ze zemědělské činnosti a alespoň lokálnímu zlepšení stavu zemědělské krajiny a vodního režimu.

Příroda a krajina

SP SZP obsahuje řadu intervencí, které mají pozitivní vliv na přírodu a krajinu a které odpovídají na existující problémy. Oproti předchozímu období dochází k některým pozitivním posunům základních podmínek (DZES) pro čerpání podpory, zejména stanovení minimální výměry neprodučních ploch (3, resp. 4 %) připadajících na úhory, ochranné pásy a krajinné prvky. Očekává se také větší rozsah agroenvironmentálních a klimatických opatření (intervence AEKO). Tyto pozitivní kroky jsou však spíše dílčí. Nelze tak očekávat obrácení trendu úbytku biodiverzity na zemědělské půdě, poklesu stavu opylovačů, degradace a úbytku přírodních biotopů na zemědělské půdě, ohrožení vodních ekosystémů živinami a chemickými látkami splavovanými ze zemědělské půdy ani významnější zvýšení ekologické stability krajiny. Chybí především vyšší nebo postupně se zvyšující podíl neprodučních ploch připadajících na úhory, ochranné pásy a krajinné prvky, minimální podíl nebo větší motivace k tvorbě krajinných prvků a ponechávání neposečených ploch na menších dílech půdního bloku (DPB). Velkým problémem zůstává vysoká intenzita a jednotvárnost hospodaření na většině trvalých travních porostů. Intervence v lesích cílí na některé významné problémy,

jako je velká rozloha kalamitních ploch, kde ale umožňuje vznik rozsáhlých stejnověkových porostů, byť s lepším druhovým složením, které nemusí být dlouhodobě stabilní. Nebo např. na nízkou retenční schopnost lesů, kterou však řeší dalšími technickými opatřeními místo obnovy přirozeného vodního režimu. Celkově lze shrnout, že SP SZP 2023-2027 činí krok správným směrem, který však není dostatečně velký, aby dokázal přinést významnější změnu ve vztahu k aktuálním problémům a výzvám.

Nejhorší možný (pesimistický) scénář – Mezi zemědělci není dostatečný zájem o nadstavbové intervence, zejména AEKO, a budou převážně hledat nejjednodušší cestu ke splnění základních podmínek a čerpání podpory pro udržitelnost a ze základního režimu hospodaření na TTP. Pozitivní změna oproti současnému stavu bude jen velmi malá.

Nejlepší možný (optimistický) scénář – Většina zemědělců vstoupí do režimu celofaremní ekoplatby a zejména budou mít zájem o AEKO. Díky podpoře vzdělávání a poradenství lépe pochopí potřebu ochrany biodiverzity, nebudou se snažit jen o minimální naplňování požadavků a alespoň někteří budou usilovat o vytváření krajinných prvků na orné půdě. Oproti současnému stavu dojde ke zmírnění negativních dopadů hospodaření na přírodu a krajinu.

Veřejné zdraví

Cíle a jednotlivé intervence SP SZP jsou stanoveny v souladu s cíli strategických dokumentů z oblasti veřejného zdraví. Velká část intervencí nemá vazbu na cíle ochrany zdraví a determinanty zdraví. Realizace některých navržených opatření může ale mít, při splnění slibovaného efektu, v konečném důsledku mírný pozitivní vliv na hodnocené determinanty zdraví a zprostředkovaně i na zdraví obyvatel a jejich skupin. Reálné naplnění tohoto spíše pozitivního potenciálu je potřeba podpořit požadavky při schvalování dotací a přidělení dotací pro intervence, které jsou pro determinanty zdraví relevantní. V případě projektů, které by mohly svou realizací znamenat zhoršení životního prostředí s možným negativním vlivem na veřejné zdraví (např. některé záměry nezemědělských činností, apod.), by měly být pro účely schválení podpory náležitě zhodnoceny v rámci posouzení EIA nebo v povolenacím procesu včetně rizik pro zdraví. V optimálním scénáři dojde k snížení užívání antibiotik (ATB) v živočišné výrobě a tím omezení vzniku rezistentních mikrobiálních kmenů, bude omezeno užívání prostředků na ochranu rostlin (POR) (a v ideálním případě zavedena evidence jejich užití co do druhu, množství i místa použití), což bude mít pozitivní vliv i na kvalitu pitné vody,lepší se nabídka ovoce a zeleniny z místní produkce,lepší se i kvalita a bezpečnost potravin zavedením kontrol (obsah těžkých kovů a reziduí pesticidů v ovoci a zelenině) nebo v chovech nosnic certifikací bezpečnosti produktů a prevencí salmonelózy a dalších chorob. Informační kampaně budou odborně garantovány a vedeny s důrazem na odbornou správnost a vyváženost informací o zdravé výživě. V pesimistickém scénáři k těmto byť mírným, ale přesto pozitivním změnám nedojde. I při zohlednění nejistot, lze předpokládat, že celkový vliv koncepce na veřejné zdraví bude pravděpodobně mírně pozitivní.

Závěr

V návaznosti na provedené vyhodnocení jsou navržena opatření ke snížení rizik negativních vlivů a posílení pozitivních efektů implementace SP SZP na životní prostředí. Mezi tato opatření patří úpravy podmínek jednotlivých podpor a intervencí a návrh indikátorů pro sledování vlivů SP SZP na životní prostředí včetně stanovení indikativních cílových hodnot, k jejichž dosažení by měla implementace SP SZP směřovat.

Koncepce jako celek bude mít převážně mírný pozitivní vliv, neboť dojde oproti stávajícímu nastavení SZP ke zlepšení ve většině parametrů a podmínek podpory směrem k většímu zohlednění zájmů životního prostředí a veřejného zdraví. Koncepce je v tomto smyslu akceptovatelná. Konstatovaný pozitivní vliv však

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

nebude natolik významný, aby bez dalšího zajistil řešení hlavních relevantních problémů a existujících negativních trendů životního prostředí souvisejících se zemědělstvím.

14 Souhrnné vypořádání požadavků stanovených závěrem zjišťovacího řízení a vyjádření obdržených z hlediska vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví

Přehled způsobů vypořádání závěru zjišťovacího řízení

Tabulka 20: Přehled způsobů vypořádání závěru zjišťovacího řízení

	Závěr zjišťovacího řízení	Vypořádání
1.	Vyhodnotit, zda je koncepce včetně v ní navržených cílů, opatření a aktivit v souladu se schválenými koncepčními dokumenty v oblasti ochrany přírody a krajiny na národní úrovni, např. se Státní politikou životního prostředí ČR na období 2012 – 2020, Aktualizací Státního programu ochrany přírody a krajiny ČR (2009), Strategií ochrany biologické rozmanitosti ČR 2016 – 2025 či s republikovými prioritami v oblasti ochrany přírody a krajiny stanovenými v Politice územního rozvoje ČR, ve znění aktualizace č. 1, 2 a 3.	Akceptováno Vyhodnocení souladu s relevantními koncepcemi bylo provedeno a je předmětem kapitoly 5 SEA dokumentace. SP SZP vykazuje vysokou míru souladu na úrovni strategických cílů s cíli koncepčních dokumentů v ochraně životního prostředí. Na základě vyhodnocení navrhovaných intervencí lze konstatovat, že koncepce není v rozporu s relevantními cíli v oblasti ochrany přírody a krajiny a mírně přispívá k jejich dosažení.

2.	Vyhodnotit soulad koncepce se schválenými celostátními koncepčními dokumenty v oblasti adaptace na změnu klimatu, např. se Strategií přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR, Národním akčním plánem adaptace na změnu klimatu a Koncepcí na ochranu před následky sucha pro území České republiky.	Akceptováno Vyhodnocení bylo provedeno (viz kapitola 5). SP SZP přispívá k naplňování cílů v oblasti adaptace na změnu klimatu.
3.	Vyhodnotit soulad koncepce se strategickými dokumenty a programy v oblasti udržitelného rozvoje, např. Strategický rámec Česká republika 2030, Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+, Evropa 2020, Agenda 2030 apod.	Akceptováno Vyhodnocení bylo provedeno (viz kapitola 5). SP SZP vykazuje vysokou míru souladu na úrovni strategických cílů s cíli koncepčních dokumentů v ochraně životního prostředí a udržitelného rozvoje. Na základě vyhodnocení navrhovaných intervencí (viz kapitola 6) lze nicméně předpokládat omezený reálný příspěvek k realizaci těchto koncepcí.
4.	Vyhodnotit vliv koncepce ve vztahu k obecné ochraně přírody a krajiny, zejména potenciální vlivy na významné krajinné prvky, územní systém ekologické stability (dále jen „ÚSES“), krajinný ráz či fragmentaci krajiny.	Akceptováno. Vyhodnocení bylo provedeno, viz Příloha č. 2 a kapitola 6.2 SEA dokumentace. SP SZP nenavrhuje intervence s konkrétním územním průmětem, vyhodnocení bylo proto možné jen v obecné rovině. Potenciální vlivy koncepce na tyto prvky jsou převážně pozitivní, existují však i rizika, případně není řešení stávajících

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

		problémů spojených se zemědělstvím dostatečné.
5.	Vyhodnotit vlivy koncepce na zvláště chráněná území (dále jen „ZCHÚ“), tedy zda prováděním koncepce nemůže dojít k ohrožení předmětů a cílů ochrany ZCHÚ.	Akceptováno. Vyhodnocení bylo provedeno, viz Příloha č. 2 a kapitola 6.2 SEA dokumentace. SP SZP nenavrhuje intervence s konkrétním územním průmětem, vyhodnocení bylo proto možné jen v obecné rovině. Potenciální vlivy koncepce na ZCHÚ jsou převážně pozitivní. Zejména údržba otevřených stanovišť (nejen) v ZCHÚ je na implementaci koncepce do značné míry závislá. Existují však i rizika, případně není řešení stávajících problémů spojených se zemědělstvím dostatečné.
6.	V případě identifikace možných negativních vlivů provádění koncepce na ZCHÚ a lokality soustavy NATURA 2000, na zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů, biodiverzitu, významné krajinné prvky či ÚSES navrhnout ve vyhodnocení vlivů na životní prostředí opatření k předcházení, vyloučení, snížení či kompenzaci těchto negativních vlivů.	Akceptováno. Vyhodnocení bylo provedeno, viz kapitola 6 SEA dokumentace a samostatná příloha 1. Kromě pozitivních vlivů byly identifikovány potenciální mírně negativní vlivy na ZCHÚ, lokality Natura 2000, ZCHD a další prvky přírody a krajiny. Významně negativní vlivy nebyly identifikovány. Podmínky stanovené

		<p>v koncepci riziko významně negativních vlivů eliminují. Opatření k předcházení, vyloučení, snížení či kompenzaci negativních vlivů byla navržena na úrovni koncepce, případně pro navazující kroky při implementaci koncepce. Navržená opatření jsou dostatečná ke zmírnění a předcházení negativních vlivů koncepce jako takové. Některá rizika jsou nicméně spojena s úrovní jednotlivých projektů; tato rizika musí být řešena na projektové úrovni, a to zejména postupy dle zákona při povolovacích řízeních. Jedná se zejména o investičně zaměřená opatření.</p> <p>Dále existují negativní vlivy a rizika, která vyplývají ze zemědělského hospodaření jako takového, přičemž SP SZP přispěje k jejich zmírnění, ale zcela je neeliminuje. Kde je to charakterem koncepce umožněno navrhuje dokumentace SEA opatření k posílení s cílem maximalizovat toto zmírnění, i když zcela eliminovat vlivy zcela není reálné.</p>
--	--	--

7.	Vyhodnotit, zda a jak jsou v koncepci zohledněny zásady ochrany zemědělského půdního fondu. V souvislosti s realizací aktivit navrhovaných koncepcí posoudit možné vlivy na zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkce lesa.	Akceptováno Koncepce obecně směřuje k omezení dopadů zemědělské činnosti na stav půdy v souladu se zásadami ochrany ZPF. Vyhodnocení potenciálních vlivů na ZPF a PUPFL bylo provedeno, viz kapitola 6.2.3 SEA dokumentace a příloha č. 2, která obsahuje hodnocení jednotlivých intervencí.
8.	Posoudit možné vlivy koncepce na povrchové a podzemní vody, vodní režim v krajině, citlivé a zranitelné oblasti, chráněné oblasti přirozené akumulace vod a ochranná pásma vodních zdrojů.	Akceptováno Posouzení bylo provedeno, viz kapitola 6.2.4 SEA dokumentace a příloha č. 2, která obsahuje hodnocení jednotlivých intervencí
9.	Vyhodnotit, jaký vliv má koncepce na památkovou hodnotu území chráněnou dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů a na dochované kulturní dědictví (architektonické i archeologické).	Vyhodnocení bylo provedeno, viz kapitola 6 SEA dokumentace. SP SZP nemá přímý vztah k problematice památkové ochrany.
10.	V případě, že by v návrhu koncepce byly uvedeny konkrétní investiční záměry, požadujeme vyhodnotit jejich dopady na životní prostředí a veřejné zdraví, včetně synergických a kumulativních vlivů, a zda a jak je zohledněn ekologický potenciál a ekologické zatížení dotčeného území a přírodní hodnoty krajiny.	Vysvětleno SP SZP nenavrhuje konkrétní investiční záměry s konkrétním územním průmětem.
11.	Veškeré cíle, opatření a aktivity navrhované koncepcí je nutné vyhodnotit z hlediska jejich potenciálních vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví. Při případném návrhu konkrétních	Akceptováno

	investičních záměrů je třeba doporučit takovou lokalitu v dotčeném území, která bude vhodná pro jejich možné budoucí umístění s ohledem na limity využití území.	Koncepce byla vyhodnocena z hlediska vlivů na relevantní složky životního prostředí i veřejné zdraví (viz kapitola 12). SP SZP nenavrhuje konkrétní investiční záměry.
12.	Při stanovení kritérií pro výběr projektů maximálně zohlednit ochranu přírody a krajiny a ochranu veřejného zdraví.	Akceptováno. Pro intervence SP SZP, v nichž se uplatňuje mechanismus výběru na základě zpracovaných žádostí zahrnujících dokumentaci konkrétních investičních projektů, byla v kap. 11 navržena kritéria ve formě jednoduchých otázek pro žadatele. Kritéria byla navržena tak, aby maximálně zohledňovala ochranu přírody a krajiny a veřejného zdraví, a současně byla jednoduchá. Pro některé intervence byly v návrhu opatření v kap. 10 stanoveny konkrétní podmínky, za kterých je možné projekt podpořit. Tyto podmínky by měly být zpracovány do navazujících dokumentací, zejména do textu jednotlivých výzev. Eliminace dalších negativních vlivů by měla být předmětem zákonných postupů, např. EIA, územní a stavební řízení apod.

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

13.	Požadavky stanovené v závěru zjišťovacího řízení a všechna vyjádření, která MŽP obdrželo v průběhu zjišťovacího řízení, je nezbytné ve vyhodnocení vlivů koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví náležitě vypořádat a akceptovaná vyjádření zapracovat do návrhu koncepce a vyhodnocení SEA.	Akceptováno Všechny požadavky ZZŘ a obdržená vyjádření byly vypořádány.
-----	---	--

Přehled vyjádření došlých v rámci zjišťovacího řízení a jejich vypořádání

Tabulka 21: Přehled způsobů vypořádání vyjádření uplatněných k oznámení předmětné koncepce v rámci zjišťovacího řízení

Autor připomínky	Požadavek / připomínka	Vypořádání
MŽP Odbor druhové ochrany a implementace mezinárodních závazků	Vzhledem ke značné obecnosti současné (předložené) verze koncepce nelze přesně určit, jakým tématům nebo lokalitám by mělo „naturové“ posouzení věnovat obzvláštní pozornost. V obecné rovině by hodnocení mělo být zaměřeno především na dopad dotací v oblasti zemědělství na předměty ochrany lokalit soustavy Natura 2000 a navrhnout odpovídající opatření pro minimalizaci negativních vlivů, a to zejména z hlediska limitů nastavení dotačních titulů a jejich optimalizaci ve vztahu k podpoře biodiverzity. Podkladem tohoto posouzení by měly být zejm. Hodnotící zprávy podle čl. 17 směrnice 92/43/EHS (https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/article-17-national-summary-dashboards a https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/reports2012/) a vyhodnocení dopadů stávající SZP na biodiverzitu (https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2018-5223823_en ; Pozn.: TČ. v přípravě.).	Akceptováno. Vyhodnocení bylo provedeno (příloha 1 dokumentace) a byla navržena opatření pro minimalizaci negativních vlivů. Hodnotící zprávy byly zohledněny, protože však reportovací období podle čl. 17 není kompatibilní s obdobím SZP, neumožňují přímé vyhodnocení dopadů minulého období. SP SZP obsahuje některé podmínky minimalizující vlivy na lokality Natura 2000 (např. nemožnost čerpat pouze ze základního titulu ošetřování TTP na plochách vymezených pro nadstavbové tituly nebo povinnost doložení stanoviska MŽP u rizikových intervencí), další opatření byla navržena v hodnocení.
MŽP Odbor ochrany ovzduší	Česká republika je zavázána Směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2284 ze dne 14. prosince 2016 o snížení národních emisí některých látek znečišťujících ovzduší, ke splnění národních závazků ke snížení emisí, které jsou stanoveny v článku 4 uvedené směrnice pro vybrané látky znečišťující ovzduší. Mezi tyto látky patří i amoniak, který je z cca 90 % emitován sektorem zemědělství. Česká republika musí splnit výše zmíněné závazky ke snížení emisí amoniaku, které jsou stanoveny pro roky 2020, 2025 a 2030. V případě amoniaku se jedná o látku znečišťující ovzduší, kde je toto plnění ohroženo, a je pro něj v relevantních strategických dokumentech navržena řada dodatečných opatření,	Akceptováno. Připomínka byla zohledněna v rámci analýzy možných vlivů SP SZP na Ovzduší (viz analytická část SEA dokumentace – části 2.2.2, 2.3 a 3), hodnocení souladu s cíli v oblasti ochrany ovzduší (viz kap 5) i hodnocení vlivů navrhovaných opatření SP SZP na ovzduší (kapitola 6). Požadavek na snížení emisí NH ₃ , který odpovídá Národnímu programu

	<p>jejichž realizací by mělo být nezbytného snížení objemu emisí amoniaku dosaženo. Mezi tyto strategické dokumenty patří zejména nová Aktualizace Národního programu snižování emisí ČR, kterou svým usnesením č. 917 ze dne 16. prosince 2019 schválila vláda ČR a dále Programy zlepšování kvality ovzduší (PZKO), jejichž požadavek na realizaci je stanoven ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/50/ES o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu.</p> <p>Vzhledem k nutnosti významné redukce emisí amoniaku je na místě obezřetnost v souvislosti s podporovanými aktivitami v oblasti zemědělství, neboť by mohlo dojít k situaci, že vlivem podpory některých opatření emise amoniaku porostou. Zároveň je pravděpodobné, že vlivem podpory jiných vhodných opatření budou emise amoniaku dále snižovány. Vliv aktivit a intervencí podporovaných uvedenou koncepcí na ovzduší však nelze vzhledem k obecné rovině, ve které je Oznámení zpracováno, posoudit. Z tohoto důvodu požadujeme další posouzení vlivů koncepce na životní prostředí.</p>	<p>snižování emisí, je zapracován také do hodnoty navrženého indikátoru v kapitole 9.</p>
	<p>V Oznámení není existence Aktualizace NPSE ani PZKO dostatečně reflektována, a proto požadujeme aktualizaci relevantních úseků textu včetně zhodnocení plnění jednotlivých cílů a závazků, včetně vyhodnocení vlivu na kvalitu ovzduší (str. 73 a další).</p> <p>Dále upozorňujeme na skutečnost, že jsou dostupná data popisující znečištění a znečišťování ovzduší za rok 2018. Oznámení koncepce však hodnotí stav dle dat za rok 2017, která nejsou aktuální. Při hodnocení kvality ovzduší by měly být dále zohledněny mapy klouzavých pětiletých průměrů z let 2014-2018.</p> <p>Na str. 66 v kolonce „Ovzduší“ je dále uvedeno, že lze očekávat vysoké emise ze „zemědělské půdy“. Vzhledem k tomu, že tyto emise lze očekávat i z chovů hospodářských zvířat a dalších souvisejících činností, doporučujeme zemědělskou půdu změnit obecně na „zemědělství“.</p>	<p>Akceptováno. Připomínka se vztahuje k textu Oznámení koncepce. Byla zohledněna při přípravě analytické části SEA dokumentace (části 2.2.2, 2.3 a 3).</p>
MŽP	<p>1) V rámci vyhodnocení vlivů koncepce na životní prostředí je nutné vyhodnotit také vlivy na soustavu zvláště chráněných území („ZCHÚ“), respektive zda realizaci navržených opatření nemůže dojít k ohrožení předmětů a cílů ochrany v ZCHÚ.</p>	<p>Akceptováno. Připomínka se vztahuje k textu Oznámení koncepce. Byla zohledněna při přípravě vyhodnocení, které se na uvedené aspekty, včetně ZCHÚ, zaměřilo. Oproti minulému období byla</p>

Odbor zvláštní územní ochrany přírody a krajiny	<p>Např. v rámci kapitoly „D. Předpokládané vlivy koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví ve vymezeném dotčeném území“ je v části Příroda, biodiverzita a krajina (str. 69) uvedeno pouze hodnocení vlivů koncepce na lokality soustavy Natura 2000. S ohledem na podstatu opatření lze očekávat podstatný vliv i na ZCHÚ, který požadujeme v rámci procesu SEA také vyhodnotit.</p> <p>Odůvodnění: Uvedené specifické problémy a předpokládané vlivy implementace SP SZP mohou významně ovlivňovat také území chráněná podle části třetí zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „ZOPK“). Mnohé činnosti související se způsobem hospodaření v těchto územích jsou možné pouze ve vazbě na výjimku podle § 43 tohoto zákona, případně na souhlas orgánu ochrany přírody. S ohledem na skutečnost, že i samotný materiál zmiňuje možnost střetů se zájmy ochrany přírody, považujeme vyhodnocení vlivů pouze na území soustavy Natura 2000 za nedostatečné.</p>	zjištěna dílčí zlepšení a pozitivní vlivy ve vztahu k ZCHÚ, identifikována byla i rizika vyplývající zejména z investičních opatření.
	2) Zároveň je třeba v rámci hodnocení SEA navrhnout případná opatření k předcházení, vyloučení či snížení negativních vlivů koncepce na soustavu zvláště chráněných území.	Akceptováno. Identifikovaná rizika by měla být minimalizována opatřeními nastavenými v SP, další opatření k předcházení, vyloučení či snížení negativních vlivů koncepce na soustavu zvláště chráněných území byla v potřebném rozsahu navržena (viz kapitola 10).
	3) V souvislosti s nedostatečně nastavenými podmínkami dotací je trend přetrvávání nebo prohlubování problémů ve volné krajině, ale i v ZCHÚ (především v CHKO) vlivem intenzivního hospodaření v současné době jasně patrný. Přitom dle § 25 ZOPK lze hospodářské využívání území CHKO provádět jen tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. S ohledem na tuto skutečnost požadujeme upravit či doplnit formulaci předpokládaných vlivů implementace SP v kap. „D. Předpokládané vlivy koncepce na životní prostředí a veřejné zdraví ve vymezeném dotčeném území“ v následujících bodech na uvedené znění:	Akceptováno částečně, vysvětleno. Jedná se o připomínku k textu Oznámení. Uvedená rizika byla při hodnocení zohledněna. Intervence Pozemkové úpravy je zaměřená na podporu komplexních řešení. SP SZP některé aspekty intenzivního hospodaření omezuje základními podmínkami nebo podmínkami stanovenými u jednotlivých intervencí. Stávající trendy však zcela neřeší. Navržené nástroje povedou

	<p>Voda - bod 2: SP SZP dále navrhuje podporu provádění pozemkových úprav a realizaci souborů retenčních, protierozních, ekostabilizačních apod. opatření v jednotlivých regionech.</p> <p>bod 3: Rizikem je malá rozloha realizovaných komplexů opatření, respektive nedostatečná účinnost funkčních nástrojů podpory k dosažení stanovených cílů.</p> <p>Odůvodnění: Mnoho uvedených specifických problémů či předpokládaných vlivů jsou značným rizikem již v současné době. Aby bylo dosaženo zlepšení stávajícího stavu v krajině, měla by být podporována především komplexnější opatření v rámci povodí. Jednotlivá, resp. bodová opatření většinou v krajině nemají požadovaný efekt a výsledná účinnost opatření je velmi nízká. Zároveň jsou takové dotační tituly pro hospodáře málo atraktivní.</p> <p>Příroda, biodiverzita a krajina – bod 1: Rizikem je přetrvávání nebo prohlubování problémů vlivem aplikace stávajících trendů intenzivního hospodaření.</p> <p>doplnit bod 4: Rizikem je malá rozloha realizovaných komplexů opatření, respektive nedostatečná účinnost funkčních nástrojů podpory k dosažení stanovených cílů.</p> <p>Odůvodnění: Mnoho uvedených specifických problémů či předpokládaných vlivů jsou značným rizikem již v současné době. Aby bylo dosaženo zlepšení stávajícího stavu v krajině, měla by být podporována především komplexnější opatření. Jednotlivá, resp. bodová opatření většinou v krajině nemají požadovaný efekt a výsledná účinnost opatření je velmi nízká. Zároveň jsou takové dotační tituly pro hospodáře málo atraktivní.</p>	<p>k určitému zlepšení a přispějí ke snížení negativních vlivů na přírodu a krajinu včetně ZCHÚ.</p>
MŽP OVSS VII	<p>Hodnocení by se mělo zaměřit na to, zda koncepce vytváří dostatečný rámec pro stanovení účinných podmínek, za kterých lze podporu konkrétního projektu schválit, aby cíl intervence byl skutečně naplňován a zároveň nebyly ohroženy jiné zájmy ochrany přírody a krajiny.</p>	<p>Akceptováno. Při hodnocení byl tento aspekt vzat v úvahu a zohledněn při formulování hodnotících výroků(viz Příloha 2 a kap 6.2) i návrhu opatření k předcházení, vyloučení či snížení negativních vlivů (kap 10). Především byla u rizikových intervencí do SP</p>

		SZP doplněna podmínka předložení souhlasného stanoviska MŽP (viz též kap 8.3).
MŽP Odbor ochrany přírody a krajiny	<p>Dle dokumentu je v nové Společné zemědělské politice plánována řada intervencí, u nichž lze předpokládat významný dopad na přírodu a krajinu. Jedná se zejména o investice v lesním a vodním hospodářství, pozemkové úpravy, plošná agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO) či tzv. režimy pro klima a životní prostředí. V závislosti na konkrétních dotačních podmínkách mohou být dopady intervencí na přírodu a krajinu potenciálně pozitivní i negativní. Nastavení podmínek jednotlivých intervencí je proto při hodnocení vlivů dané koncepce na životní prostředí zcela klíčové (předpokládáme, že koncepce bude do potřebné míry konkretizována v další fázi).</p> <p>Koncepce cílí kromě volné krajiny také do zvláště chráněných území podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a území soustavy Natura 2000, tj. do území vykazujících soustředění významných environmentálních hodnot a zvýšenou citlivost. Nicméně, z hlediska péče o přírodu a krajinu je třeba věnovat náležitou pozornost zamezení nebo zmírnění negativních vlivů koncepce (např. v podobě nedostatečně funkčních intervencí) i ve volné krajině, právě z důvodu nižšího statutu zákonné ochrany.</p> <p>Příkladem sporné intervence v souvislosti s dosahováním cíle koncepce je „Zalesňování zemědělské půdy (založení porostu)“ pro potřebu „Snížit emise GHG ze zemědělství včetně sekvence C do půdy“ (cíl d). Doporučujeme zaměřit se mimo jiné na identifikaci rizik spojených s implementací této navrhované intervence. Zalesňování zemědělské půdy považujeme za vhodné například jako ochranu před erozí na erozně silně ohrožených pozemcích. Za účelem snižování emise GHG považujeme toto opatření za nevhodné.</p>	<p>Akceptováno. Přípomínka využita při hodnocení. Rizika spojená s podmínkami jednotlivých intervencí byla předmětem vyhodnocení (viz Příloha 2 a kap 6.2) a návrhu opatření k předcházení, vyloučení či snížení negativních vlivů (kap. 10). Především byla u rizikových intervencí do SP SZP doplněna podmínka předložení souhlasného stanoviska MŽP (viz též kap 8.3), případně schválení OOP, a to včetně intervence Zalesňování zemědělské půdy, čímž se předejde významným negativním vlivům. Další opatření ke zmírnění negativních vlivů byla navržena pro ZCHÚ i volnou krajinu v dokumentaci SEA, kap. 10; tato opatření nejsou dostatečná k úplné eliminaci negativních vlivů zemědělského hospodaření, posilují ale pozitivní dopad samotné koncepce a maximálně zmírňují její negativní vlivy, přičemž jsou v současných podmínkách reálná a jsou nastavená tak, aby vedla k plnění dlouhodobých strategických cílů.</p>
Správa NP Podyjí	<p>1.1 Cíl A</p> <p>- prověřit, zda by základní podpora mohla prostřednictvím povinně plněných podmínek motivovat příjemce k lepší péči o krajinu (např. dosáhnout vhodnějšímu střídání plodin nebo snížení velikosti dílů půdních bloků). Zde lze zpracovat varianty 1) podpora striktně vázaná na splnění podmínek, 2) výše podpory odstupňována podle míry plnění.</p>	<p>Přípomínka se vztahuje k textu oznámení.</p> <p>Akceptováno. 1.1 Cíl A: Povinnost střídání plodin v po sobě jdoucích letech a omezení max. výměry plochy jedné plodiny na 30 ha je nově zahrnuta do základních</p>

	<p>1.3 Cíl C</p> <ul style="list-style-type: none"> - doplňkovým efektem podpory prodeje v KDŘ bude snížení anonymity produktu a tedy zvýšení odpovědnosti producenta. <p>1.4 Cíl D</p> <ul style="list-style-type: none"> - podporu krajinných prvků cílit spíše na obnovu přirozených krajinných struktur (zdroje dat, např. historické ortofotomapy, jsou snadno dosažitelné), než na budování nových technických prvků. Nastavit pravidla podpory nových prvků tak, aby nebyly podporovány nevhodně umístěné nové prvky, které mohou být spíše kontraproduktivní, případně neúspěšné, což povede ke ztrátě vynaložených prostředků. - podporu zvýšení retenční kapacity půdy zaměřit i na zvýšený podíl pěstování hlubokokořenujících plodin (vojtěška apod.) s cílem narušit utuženou podorniční vrstvu. - při zalesňování orné půdy dbát na vhodné druhové složení výsadeb (vyšší podpora stanovištně původních dřevin) i na posouzení vhodnosti zalesnění lokality vůbec (dobře zvolit z alternativ zalesnění, zatravnění, vytvoření krajinného prvku).	<p>podmínek podmíněnosti (DZES 7a, DZES 7b), další diverzifikace týkající se počtu pěstovaných plodin je navržena v rámci celofaremní ekoplátby.</p> <p>Akceptováno. 1.3 Cíl C: SP SZP navrhuje intervence s potenciálně pozitivním vlivem z hlediska zkracování dodavatelských řetězců (např. Investice do zpracování zemědělských produktů).</p> <p>Akceptováno částečně. 1.4 Cíl D: SP SZP nebude podporovat tvorbu krajinných prvků, což je po dohodě s MŽP součástí OP ŽP. Novými technickými prvky mohou být vodohospodářská opatření v lesích, která musí mít souhlasné stanovisko MŽP a SEA SZP navrhuje další opatření k prevenci negativních vlivů.</p> <p>Přímá podpora hlubokokořenujících plodin je zahrnuta v intervenci AEKO Meziplodiny</p> <p>Zalesňování zemědělské půdy je vázáno na souhlas OOP a jednou ze stanovených podmínek způsobilosti je zalesnění stanovištně vhodnými dřevinami v souladu s národními předpisy.</p>
	<p>Lesní hospodářství</p> <ul style="list-style-type: none"> - v podmínkách podpory protierozních, protipovodňových a retenčních opatření v lesích stanovit maximální rozlohy podporovaných vodních ploch. Rozsáhlé vodní plochy z podpory vyloučit – je známo, že rozsáhlé vodní plochy vysušování krajiny zvyšují. <p>1.5 Cíl E</p>	<p>Akceptováno částečně, vysvětleno.</p> <p>SP SZP nebude podporovat budování rozsáhlých vodních ploch. Předpokládá se podpora suchých poldrů.</p>

	<p>- zvážit vyloučení možné akumulace vody pro jiné účely (zejména k tvorbě zisku: závlahy, produkce ryb apod.). Hrozí snížení až zánik žádoucího cílového efektu realizovaného opatření ve prospěch funkcí přinášejících zisk.</p> <p>1.6 Cíl F</p> <p>- u podpory tvorby krajinných prvků pro biodiverzitu dbát na takové nastavení podmínek, které podpoří tvorbu prvků v logických místech krajiny (suché meze na hranách svahů, vrbový mokřad v proláklíně, nikoli naopak). Jen tak mohou být maximálně funkční.</p> <p>- u podpory zpestření krmivové základny nastavit pravidla tak, aby nemohlo být podpořeno šíření (i potenciálně) invazních druhů.</p> <p>- neopomíjet fakt, že vhodně zvolený způsob a lokalizace investice do rekreační funkce lesa může přispět též k ochraně jeho dalších funkcí (soustředění rekreačního využití do méně citlivých částí porostů apod.).</p> <p>1.7 Cíl H</p> <p>- u podpory zlepšení občanské vybavenosti obcí zvážit, zda do pravidel uvést omezení pro výstavbu cest s nepropustným povrchem mimo zastavěná území obcí. Další úbytek propustných povrchů může snižovat retenční kapacitu krajiny a být tak v rozporu s dalšími cíli SZP.</p>	<p>SP SZP nebude podporovat tvorbu krajinných prvků, což je po dohodě s MŽP součástí OP ŽP.</p> <p>Připomínky zohledněny v rámci vyhodnocení a stanovení podmínek pro realizaci.</p> <p>Výstavba a rekonstrukce cest je přímo podporována v rámci intervence 5.3.8 Investice do lesnické infrastruktury, mělo by se tedy jednat o lesní cesty. Možné dopady nových zpevněných ploch na retenční kapacitu a odtokové poměry v území jsou zohledněny v hodnocení, ale obecné omezení nepropustných povrchů nebylo do opatření zahrnuto. SP SZP neobsahuje žádné konkrétní projekty a takové opatření by se mohlo ukázat v některých konkrétních případech jako nevyhovující (např. pro silně zatěžované lesní cesty). Navrženo posoudit vlivy na úrovni konkrétních projektů a podporovat pouze projekty, které nebudou zhoršovat odtokové poměry v dotčeném území.</p>
Olomoucký kraj náměstek hejtmana Bc. Pavel Šoltys, DiS.	Koncepce není v rozporu s územně plánovací dokumentací Olomouckého kraje – Zásadami územního rozvoje Olomouckého kraje, ve znění pozdějších aktualizací, ani se základním strategickým dokumentem kraje – Strategií rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje.	Vzato na vědomí
Ministerstvo kultury	<p>C.3 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY STAVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V DOTČENÉM ÚZEMÍ</p> <p>Kulturní památky</p> <p>Na str. 62 požadujeme opravit poslední větu v prvním odstavci. Nové znění: „V České republice je v současné době přes šest set plošně chráněných urbanistických celků, z toho 277 vesnic (přesněji 61 vesnických památkových rezervací a 216 vesnických památkových zón).“ Druhý odstavec textu na konci požadujeme doplnit o text: „V České republice je v</p>	Akceptováno. Připomínka se vztahuje k textu Oznámení koncepce. Byla zohledněna při přípravě analytické části SEA dokumentace (kap. 2.2.8).

	současné době vyhlášeno 25 krajinných památkových zón, z toho 6 je součástí památek zapsaných na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.“	
Krajský úřad Královéhradeckého kraje	Bez připomínek	Vzato na vědomí
Správa Krkonošského národního parku	Za důležitý bod Společné zemědělské politiky považuje Správa KRMAP nastavení výše sazeb pro obhospodařování pozemků v mimořádně náročných terénních a klimatických horských podmínkách Krkonoš, kde ani sazby LFA/ANC nejsou aktuálně schopné pokrýt náklady hospodářů. Chov skotu bez tržní produkce mléka je dlouhodobě ekonomicky nevýhodný, a to zejména v horských oblastech (Prahan 2017). Přitom zachování zdejších unikátních travních porostů je tradičně vázáno právě na kombinaci seče a pastvy skotu. Správa KRMAP se snaží kompenzovat nedostatečné výše zemědělských dotací dalšími zdroji podpory (programy PPK a POPFK od MŽP, evropské projekty) tak, aby konečná výše podpory kompenzovala náklady zemědělců alespoň na těch přírodovědně nejceněnějších porostech. Konkrétně je nutné kompenzovat využívání finančně nákladné speciální horské mechanizace, její nákladný servis, péči o ztrátové chovy extenzivních plemen skotu chovaných v turisticky exponovaných, ale zároveň vzdálených lokalitách, a mnohé další. Velká rozloha cenných travních porostů v Krkonoších neumožňuje kompenzační přístup uplatnit na všech potřebných obtížně obhospodařovatelných porostech. Společná zemědělská politika pro nadcházející plánovací období by tedy měla důsledněji odrážet skutečné náklady na obhospodařování přírodovědně cenných travních porostů v obzvláště náročných podmínkách.	Vysvětleno. Platby v ANC budou obdobné jako doposud. V NP je možné je dále kombinovat s platbami pro oblasti Natura 2000 a dalšími intervencemi. Dle stanoviska pořizovatele koncepce stávající systém již do značné míry různou úroveň znevýhodnění zohledňuje, protože platby ANC jsou diferencovány, a to územně dle typu ANC (horské, ostatní a specifické) a dle faremnímu systému. V případě územní diferenciace horských ANC je zohledňována nadmořská výška a svažítost, v případě ostatních ANC se jedná o diferenciaci dle závažnosti přírodního znevýhodnění. Diferenciace dle faremního systému pak posuzuje zemědělský podnik jako celek, a to v závislosti na dosahované intenzitě chovu hospodářských zvířat. Není možné zohledňovat dílčí parametry obhospodařovaných DPB a na základě nich stanovit výši dotace.
	Na základě dlouhodobých zkušeností Správa KRMAP konstatuje, že současný systém podpor nemotivuje k prostorově a časově pestré péči, nezbytné pro zachování předmětů ochrany národního parku, druhově pestrých lučních stanovišť a na ně vázaných společenstev živočichů. To je způsobeno jednak výší sazeb, a jednak obtížnou logistikou pracovních sil, strojů a hospodářských zvířat mezi farmou v podhůří a vzdálenými pozemky luk a pastvin na horách. Prostorově a časově pestrá péče je proveditelná, pokud opatření	Vysvětleno. SP SZP podporuje vytváření faremních plánů (Intervence podpora poradenství). . OOP má rovněž možnost posunout v případě potřeby termíny seče uvedené v ENVIRO.

	<p>a termíny realizace navrhované orgány ochrany přírody, příp. společné zemědělské politiky, vhodně zapadnou do funkčního zaměření a logistického nastavení farem. Dosažení souladu vyžaduje detailní znalosti o fungování farem a intenzivní, ideálně dlouhodobou komunikaci. Dle pilotních projektů jsou ideální platformou pro koordinaci zájmů ochrany přírody a farmy plány šetrného hospodaření (Střelec & Myšák 2017). Proto očekáváme, že v koncepci pro nadcházející plánovací období se institut takového plánování bude přinejmenším rozvíjet.</p>	
	<p>Dalším zásadním nedostatkem současné Společné zemědělské politiky je nedostatečná kontrola plnění cílů Společné zemědělské politiky (zejména ochrana biologické diverzity a zachování přírodních stanovišť) při podpoře obhospodařování konkrétních porostů. Stávající kontroly jsou nedostatečné a navíc jsou zaměřené spíše technicky na plnění formálních podmínek podpory a postrádají smysluplné indikátory stavu stanovišť či biodiverzity. Koncepce pro nadcházející plánovací období by tedy rozhodně měla obsahovat jednoznačné a měřitelné indikátory stavu stanovišť a měla by se věnovat i procesu efektivního monitoringu těchto indikátorů. Inspirací je rovněž přímá provázanost výše dotace s reálně dosaženými environmentálními výsledky, praktikovaná již v různých regionech Evropy (viz např. Underwood & Whaley 2014).</p>	<p>Akceptováno. SP SZP obsahuje jako pilotní projekt titul Platba na výsledek, který bude vyzkoušen v Železných horách. Pokud se osvědčí, je možné v budoucnu jeho rozšíření. SEA SP SZP navrhuje monitoring biodiverzity pro sledování plnění cílů.</p>
	<p>Níže jsou uvedeny některé konkrétní připomínky k předloženému textu (modře je označen text Oznámení, černě připomínky).</p> <p>Kapitola B6 – Hlavní cíle</p> <p>☐ Cíl a) Podpora životaschopného zemědělského příjmu a odolnosti na celém území EU na podporu zajištění potravin. Potřeba: Posílit orientaci zemědělců generovat příjem z trhu a současně zvýšit jejich schopnost odolávat rizikům. Navržená intervence: Podpora příjmu vázaná na produkci (chmele, zeleniny, ovoce, mléka, cukrové řepy, konzumních brambor, masa, bílkovinných plodin, škrobových brambor) a chov ovcí a koz: Správa KRNAP navrhuje doplnit: „a chovu skotu bez tržní produkce mléka“ (viz obecná poznámka výše).</p> <p>☐ Cíl b) Posílení tržní orientace a zvýšení konkurenceschopnosti, a to i prostřednictvím většího zaměření na výzkum, technologii a digitalizaci. Tento cíl by se měl obecně věnovat</p>	<p>Vysvětleno, akceptováno jinak. Připomínka směřuje k návrhu SP SZP.</p> <p>Formulace Specifických cílů je dána příslušným nařízením Evropské komise. Obsahová náplň SP SZP navrhovaných intervencí zahrnuje podporu investičních opatření zaměřených na inovace a technologie šetrnější k životnímu prostředí. V rámci vyhodnocení byla navržena rovněž kritéria pro upřednostnění takových projektů při přidělování podpory. Dále jsou uvedeny poznámky k jednotlivým navrhovaným úpravám cílů z věcného hlediska.</p>

	<p>zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví podporou nejen ekonomicky udržitelného hospodaření, ale také podporou trvale udržitelného a k životnímu prostředí šetrného hospodaření a využívání těchto technologií. Nejčastější intervencí v rámci jednotlivých potřeb je popisována „Investice do zemědělství, lesnictví a potravinářství“. Zde Správa KRNAP doporučuje doplnit a více preferovat podporu investic vedoucích k použití technologií šetrných k životnímu prostředí, které by měly být upřednostněny. Obecně investice do zemědělství a lesnictví v současné době více zvyšují intenzitu zemědělství či lesnictví a minimálně podporují technologie trvale udržitelné a šetrné k životnímu prostředí.</p> <p>Cíl d) Přispění ke zmírňování změny klimatu a adaptaci na tyto změny a udržitelnou energii. Potřeba: Zvýšit odolnost zemědělství ke klimatické změně, v intervenci Neproductivní investice – pozemkové úpravy – Správa KRNAP doporučuje doplnit „kvalitní pozemkové úpravy“. Je nutné, aby pozemkové úpravy vedly ke zvyšování biodiverzity v krajině a ke zvyšování mozaiky v krajině (viz obecná poznámka výše). Potřeba: Snížit emise GHG ze zemědělství včetně sekvestrace C do půdy, navržená intervence: Zalesňování zemědělské půdy (založení porostu). Správa KRNAP upozorňuje na možný střet s ochranou biodiverzity, vždy by měl existovat souhlas orgánu ochrany přírody. Potřeba: Využít dostupný potenciál biomasy k efektivní výrobě energií z OZE. Správa KRNAP zde upozorňuje, že pěstování biomasy jako obnovitelného zdroje je z pohledu ochrany přírody kontroverzní. Tato potřeba může mít vliv na degradaci půdy (zvýšení eroze), zvýšení používání pesticidů a jejich další výskyt v potravním řetězci a dalších složkách životního prostředí, narušení osevních postupů zemědělského podniku, a tím snížení pestrosti pěstovaných plodin, snížení biodiverzity v krajině, rozšíření nepůvodních druhů do krajiny, nemožnost zajištění dostatečného množství krmiva či potravin.</p> <p>☐ Cíl e) Podpora udržitelného rozvoje a účinného řízení přírodních zdrojů, jako je voda, půda a ovzduší. Potřeba: Zvýšit zadržení vody v krajině a zlepšit jakost podzemní a povrchové vody. Navržená intervence: neproductivní investice – pozemkové úpravy. Správa KRNAP doporučuje doplnit „neproductivní investice – kvalitní pozemkové úpravy</p>	<p>Cíl a) SP SZP podporuje i produkci hovězího masa, tedy chov skotu na maso.</p> <p>Cíl b) Pořizované technologie musí splňovat podmínky šetrnosti vůči životnímu prostředí.</p> <p>Cíl d): Potřeba kvality pozemkových úprav vedoucích ke zlepšení ekologických funkcí krajiny je v SEA reflektována. Intervence SP SZP Pozemkové úpravy je zaměřená na řešení dopadů klimatických změn, povodní, sucha, eroze, retence vody v krajině a zvýšení ekologické stability. Zalesňování zemědělských pozemků bude vázáno na souhlas OOP. SP SZP nebude podporovat budování zařízení na využití OZE vyjma možné podpory výroby tvarovaných biopaliv v rámci intervence Investice do nezemědělských činností.</p> <p>Cíl e): Intervence SP SZP Pozemkové úpravy je přímo zaměřená na řešení dopadů klimatických změn, povodní, sucha, eroze, retence vody v krajině a zvýšení ekologické stability. Intervence Zajištění kvalitních pravidel pro evidenci krajinného prvku mokřad není v SP SZP obsažena. Definice mokřadu, resp. půd bohatých na uhlík a způsob jejich ochrany</p>
--	--	--

	podporující mozaikovitost v krajině a zadržování vody v krajině“. Návrh nové intervence: Zajištění kvalitních pravidel pro evidenci krajinného prvku „mokřad“.	bude doplněn po skončení stávajícího projektu, který je na to zaměřený.
	<p>Str. 49, odstavec Zvláště chráněná území, NATURA 2000</p> <p>Možné ovlivnění problémů Společné zemědělské politiky: Správa KRNAP doporučuje doplnit bod s následující tematikou: možné zlepšení stavu zvýšenou podporou hospodařících subjektů v oblastech se zhoršenými podmínkami (zejména horské oblasti) a příplatkovými platbami za zhoršené podmínky.</p> <p>Str. 51, odstavec Příroda a krajina, biodiverzita, ekosystémy</p> <p>Možné ovlivnění problémů Společné zemědělské politiky: Správa KRNAP doporučuje doplnit bod s následující tematikou: možné zvýšení biodiverzity podporou hospodaření, které bude zlepšovat jednotlivé složky prostředí, především obecnou ochranu ptáků a obecnou ochranu bezobratlých živočichů (nejen předmětů ochrany).</p>	<p>Vysvětleno. Připomínka směřuje k textu Oznámení. Uvedená témata byla reflektována v Dokumentaci a v hodnocení podle §45i ZOPK. SP SZP podporuje několika intervencemi hospodaření podporující biodiverzitu a předměty ochrany ZCHÚ včetně Natury 2000, což je hodnoceno pozitivně. Jde např. o intervence AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů, Oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě a Oblasti s přírodními a jinými omezeními.</p>
	<p>Kapitola D), Tabulka č. 5</p> <p>Změny klimatu: Správa KRNAP navrhuje doplnit bod do Specifických problémů: nízká schopnost rezortu MZe reagovat na klimatické změny včasnými novelami a změnami v dotačním systému. Zemědělci jsou často schopni reagovat na změnu klimatu, například na nedostatek srážek, ale nastavená pravidla v dotační politice jim to znemožňují. Pokud by však rezort dokázal v tomto směru reagovat pružněji, např. změnou metodik kontrol či vydáním úpravou pravidel pro daný rok, bylo by to vhodnější.</p> <p>Voda: Správa KRNAP navrhuje doplnit body do Specifických problémů:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ likvidace a poškození trvale podmačených luk a mokřadů ☐ povinnost obnovy nefunkčních a starých melioračních systémů (pokud by tato povinnost nebyla, bylo by možné obnovit mnoho trvale podmačených ploch, které by napomáhaly zadržování vody v krajině)	<p>Vysvětleno. Připomínka se vztahuje k textu Oznámení koncepce.</p> <p>Povinnost obnovy melioračních systémů je dána platnou legislativou (jedná se o vodní dílo), tedy jsou nezbytné legislativní změny, které by pak koncepce mohla reflektovat. Odstranění nebo úpravy meliorací nejsou řešeny SP SZP, což je v rámci SEA identifikováno jako nedostatek, nicméně je to tak na základě dohody s MŽP. Odstranění či eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině je předmětem podpory z OP ŽP.</p> <p>Ochrana mokřadů a rašelinišť je nově doplněna do základních podmínek podmíněnosti (DZES 2), ale není jisté, jaký přínos to bude mít. Aktuálně není k dispozici</p>

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

	☑ koncepce může úpravou podmínek krajinného prvku mokřad a dalšími změnami v legislativě a dotační politice, ovlivnit navrácení mokřadních biotopů do krajiny.	vymezení rašelinišť a mokřadů ani návazné vymezení faremních postupů a implementace DZES se předpokládá až od roku 2025.
Krajský úřad Jihomoravského kraje	Bez připomínek	Vzato na vědomí
Krajský úřad Moravskoslezský kraj	Bez připomínek	Vzato na vědomí
Hlavní město Praha MHMP	Z hlediska ochrany zemědělského půdního fondu: zásadní připomínky nemáme. Ve stanovených cílech bychom, v rámci současných problémů v oblasti zemědělství, preferovali více cílů zaměřených na hrozbu eroze v krajině a dále i větší důraz na posílení biologické funkce půdy (opatření na podporu půdního edafonu).	Vysvětleno Témata jsou SP SZP řešena. Eroze v rámci podmínek hospodaření (DZES, podmínky celofaremní ekoplatby) i některých intervencí jako je např. zatravňování orné půdy a další. Pro posílení biologické funkce půdy bude mít význam zejména doplňování organické hmoty v rámci celofaremní ekoplatby (navrženo dle „MODEL OH“) a některé specificky navržené intervence (např. AEKO meziplodiny).
	Z hlediska ochrany ovzduší: K uvedenému strategickému plánu máme tyto poznámky: 1) V části „Cíl d) – Přispění ke zmírňování změny klimatu...“ je v bodu „Potřeba: Zlepšit vodoochranné a půdoochranné funkce lesních porostů“ uvedena „Navržená intervence: Protierozní, protipovodňová a retenční opatření v lesích“ (str. 8), kterou postrádáme v souvislosti se zemědělskými plochami a aktivitami. Na mysli máme zejména podporu opatření proti větrné erozi. 2) Domníváme se, že by měl být přesněji definován pojem „biomasa“, tedy tak, aby bylo patrné, která biomasa je hodna podpory – viz bod „Potřeba: Využít dostupný potenciál biomasy k efektivní výrobě energií z OZE“, který je součástí části „Cíl d) – Přispění ke zmírňování změny klimatu...“ (str. 7). V této souvislosti zaujímáme rezervovaný postoj k	Větrnou erozi zemědělské půdy by mělo omezovat zejména dodržování DZES 6 Minimální půdní pokryv, aby se zabránilo holým půdám v nejcitlivějších obdobích, který se bude nově vztahovat na veškeré plochy standardní orné půdy (kultura R) bez ohledu na sklon svahu (tj. i na pozemcích o svažitosti menší než 4°), přispívat budou další intervence jako je zatravňování nebo zalesňování zemědělské půdy aj.. SP SZP nebude podporovat výrobu energií z OZE, tato podpora byla v rámci meziresortní dohody do OP TAK v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu.

	<p>návru více využívat biomasu typu rostlinná, resp. dřevní hmota. Důvodem je obava plynoucí z dopravní a logistické náročnosti, zejména s ohledem na efektivitu a dlouhodobý charakter cyklu od výsevu/výsadby po zneškodňování popela. Při tom nelze nepřipomenout požadavky na hnojení a chemické ošetřování porostů, potřeby týkající se skladových ploch (objektů), vysoký emisní potenciál apod. Naopak bychom v této souvislosti zcela přivítali podporu využití bioplynu.</p> <p>3) Dále poznamenáváme, že v označení obrázků č. 1 – 3 (str. 19 a 20) je určitý chaos. 1. obrázek, jak se zdá, chybí. Popis 3. obrázku je samostatně na následující straně (1. řádek str. 20).</p>	<p>Připomínky se vztahují k textu Oznámení, byly zohledněny při přípravě SEA dokumentace.</p>
	<p>Z hlediska ochrany vod:</p> <p>nemáme zásadní připomínky. Pouze ve výčtu vytčených cílů směřujících k přispění ke zmírňování změny klimatu a adaptaci na tyto změny a udržitelnou energii (Cíl d) postrádáme opatření na ochranu zemědělské půdy před erozí a degradací půdního fondu. Explicitně jsou tato opatření uvedena pouze jako specifická potřeba ve vztahu k lesnímu hospodářství (protierozní protipovodňová a retenční opatření v lesích). Pro ostatní plochy sloužící zemědělství jsou v Cíli d) jako neproduktivní investice uvedeny pouze pozemkové úpravy a tvorba krajinných prvků s vazbou na biodiverzitu. Domníváme se, že mezi cíli by měla být protierozní ochrana nejen formou technických opatření, ale taktéž formou organizačních opatření, zahrnuta. S ohledem na změnu klimatu, která se projevuje změnami v distribuci srážek a vznikem extrémních meteorologických jevů, lze předpokládat častější dopady na degradaci půdního fondu s dalšími konsekvencemi (sesuvy, zanášení vodních toků a nádrží sedimentem, zvýšení obsahu nutrientů a pesticidů ve vodách, zvýšení povodňového ohrožení, atd.)</p>	<p>Vysvětleno</p> <p>Problematika je řešena v rámci podmínek podmíněnosti (zejména DZES 5 a DZES 6, ale nepřímo i další) a podmínek celofaremní ekoplatby. Přispívat budou i některé další intervence (např. podpora zatravňování orné půdy, zalesňování aj.).</p>
<p>Středočeský kraj Ing. Miloš Petera Náměstek hejtmanů pro oblast životního</p>	<p>Bez připomínek</p>	<p>Vzato na vědomí</p>

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

prostředí a zemědělství		
Krajský úřad Ústeckého kraje	Bez připomínek	Vzato na vědomí
Krajský úřad Ústeckého kraje zástupkyně ředitele pro výkon přenesené působnosti	Rada Ústeckého kraje BERE NA VĚDOMÍ předložené oznámení koncepce a nemá k němu připomínek.	Vzato na vědomí
Krajský úřad Pardubického kraje	Bez připomínek	Vzato na vědomí
Krajský úřad Libereckého kraje ředitel	<p>Vyjádření odboru životního prostředí a zemědělství:</p> <p>Odbor životního prostředí a zemědělství spatřuje potenciál negativních vlivů na životní prostředí v navržené intervenci „<i>Investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů</i>“, a to zejména při nedostatečně selektivní podpoře produkci a zpracování rostlin pěstovaných pro energetické účely. Rizika plynou jednak z kontaminace prostředí chemickými látkami používanými při pěstování těchto plodin, jednak z plošné aplikace rostlin samotných. Tyto rostliny jsou často nepůvodními druhy pro české území a nelze s jistotou zamezit šíření některých z nich do původních rostlinných společenstev. Unifikace vegetačního pokryvu krajiny při velkoplošném pěstování energetických rostlin pak sama o sobě vyvolává ochuzení biodiverzity společenstev vázaných na zemědělskou krajinu.</p> <p>Při specifikaci této intervence je tedy <u>nutné důkladně vyhodnotit potenciální negativní vlivy</u> konkrétních opatření a navrhnout je v podobě, která eliminuje vznik významných negativních dopadů plynoucích z jejich aplikace.</p> <p>V této souvislosti krajský úřad doporučuje:</p>	Vysvětleno. Intervence Investice na podporu energie z OZE nadále není součástí SP SZP. Tato podpora byla v rámci meziresortní dohody do OP TAK v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu.

	<p>1) Upřednostnit v návrhu koncepce cílenou podporu energetického využití především odpadní biomasy, pokud není využitelná materiálově (např. jako hnojivo zapravením do orné půdy), a omezit podporu záměrného pěstování biomasy pro energetické využití.</p> <p>2) Podporu pěstování rostlin pro energetické účely dále podmínit definováním maximálního možného podílu energetických rostlin na obhospodařované ploše jedním subjektem a definováním maximální možné plochy, na které jsou energetické rostliny pěstovány bez přerušení jinou kulturou.</p>	
	<p><i>Cíl b) posílení tržní orientace a zvýšení konkurenceschopnosti, a to i prostřednictvím většího zaměření na výzkum, technologii a digitalizaci:</i></p> <p><i>Potřeba: Posílit diverzitu zemědělské produkce</i></p> <p>V rámci potřeby „Posílit diverzitu zemědělské produkce“ krajský úřad doporučuje nastavit dotační programy tak, aby efektivně motivovaly zemědělce k pestřejšímu způsobu využití obhospodařovaných pozemků a znemožňovaly pobírat dotace při majoritním zaměření na jeden druh plodiny. V tomto přístupu je pak vhodné zohlednit velikost obhospodařovaných ploch, kdy se s rostoucí výměrou bude zvyšovat minimální počet produkovaných komodit a snižovat maximální podíl majoritní komodity.</p> <p><i>Potřeba: Posílit zavádění inovací v zemědělství i spoluprací s VaV v souladu se spotřebitelskými trendy:</i></p> <p><i>Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií v zemědělské prvovýrobě</i></p> <p>1) Krajský úřad doporučuje zařadit, resp. rozšířit podporu výzkumu a zavádění do praxe ochrany rostlin šetrné k životnímu prostředí a zemědělských postupů, které snižují potřebu chemické ochrany rostlin.</p> <p>2) Krajský úřad obecně doporučuje podmínky inovací stanovit ku prospěchu kultivace zemědělské půdy, kdy při zavádění do praxe prokazatelně dojde ke zlepšení fyzikálních, chemických a biologických vlastností půdy, která je společně sdíleným zdrojem.</p> <p><i>Potřeba: Zajistit investiční rozvoj souvisejících oborů</i></p>	<p>Vysvětleno. Přípomínka směřuje přímo k návrhu SP SZP.</p> <p>Přímé platby tuto podmínku zohledňují v rámci ekoplatby.</p> <p>Akceptováno. V podmínkách podpory odvětvových intervencí i intervencí k podpoře zavádění výsledků výzkumu do praxe výzkumu (např. intervence Inovace při zpracování zemědělských produktů) je stanoven požadavek preferovat postupy šetrné k ŽP (toto bude platit i pro podmínky podpory aplikace výzkumu v rámci ochrany rostlin)</p>

	<p><i>Investice do lesních školek</i></p> <p>Podporu doporučujeme zaměřit na zvyšování podílu regionálně původních druhů s vyšší adaptabilitou vůči předpokládaným dopadům změny klimatu. Důvodem je akutní nedostatek listnatých druhů dřevin pro zalesnění ploch po vytěženém kalamitním dříví i pravděpodobný dlouhodobý odklon od dosavadní převládající skladby druhů při obnově lesa.</p>	<p>Vysvětleno. V rámci intervence je podpora zaměřena na investice. Tzn. vybavení, technika atd. Intervence nijak neřeší podporu konkrétních druhů.</p>
	<p><i>Cíl d) - Přispění ke zmírňování změny klimatu a adaptaci na tyto změny a udržitelnou energii: Potřeba: Zvýšit odolnost zemědělství ke klimatické změně</i></p> <p>V zájmu dosažení efektivní, celoplošné podpory produkčních, hydrologických a širších ekologických funkcí zemědělské krajiny doporučuje krajský úřad podmínit poskytování jakýchkoli dotací v zemědělském hospodaření současnou (nebo již nezávisle prováděnou) aplikací z tohoto pohledu vhodných plošných opatření, jako je zejména:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) zaorávání biomasy a pevných statkových hnojiv, namísto používání hnojiv průmyslových, na určitém minimálním podílu obhospodařované plochy, b) bezpodmínečná orba po vrstevnici na všech obhospodařovaných pozemcích, c) snížení výměra půdních bloků na určitou stanovenou úroveň atp. <p>(dále viz „Neproductivní investice – Tvorba krajinných prvků s vazbou na biodiverzitu, body 1 a 2“).</p> <p><i>Neproductivní investice - pozemkové úpravy</i></p> <p>V zájmu dosažení cíle a definované potřeby krajský úřad doporučuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) Zařadit „zvyšování vodní retenční kapacity krajiny a revitalizaci jejích přirozených hydrologických funkcí“ mezi hlavní cíle komplexních pozemkových úprav (dále jen KPÚ), a to jako stěžejní cíl a základní otázku při jejich navrhování.	<p>Vysvětleno. Zmíněná plošná opatření jsou obsažena v základních podmínkách podmíněnosti a podmínkách celofaremní ekoplatby.</p> <p>Akceptováno částečně, vysvětleno. Doporučení KÚ týkající se pozemkových úprav jsou zohledněna v SP SZP a v návrhu opatření v SEA (kap. 10). Intervence Pozemkové úpravy je přímo zaměřena na problematiku řešení dopadů klimatických změn, eroze, retence vody v krajině a zvyšování její</p>

	<p>2) Rozpracovat metodiku přípravy KPÚ z hlediska navrhování společných zařízení na podporu hydrologických funkcí krajiny a zvyšování její vodní retenční kapacity, s důrazem na přírodě blízká opatření a ochranu stávajících podmáčených lokalit.</p> <p>3) Do postupu přípravy KPÚ začlenit vytváření říčních/potočních koridorů v podobě pásů s dostatečnou šířkou pro přirozené pohyby koryt (potažmo pro plnohodnotnou revitalizaci koryta), a to jak u dosud zachovaných přirozených průběhů koryt vodních toků, tak zejména u regulovaných vodních toků, včetně jejich zatrubněných částí a dosud funkčních meliorací. Pozemky v těchto pásech přednostně převádět do majetku státu, pod správu příslušného správce povodí.</p> <p><i>Neproductivní investice - Tvorba krajinných prvků s vazbou na biodiverzitu</i></p> <p>1) Krajský úřad doporučuje rozšířit zaměření investice do podoby „Tvorba krajinných prvků s vazbou na biodiverzitu a hydrologické funkce krajiny“.</p> <p>2) Krajský úřad doporučuje zařadit realizaci vhodných krajinných prvků s vazbou na biodiverzitu a hydrologické funkce krajiny (zejména takových, jejichž lokální potřebu a vhodnost je možné snadno stanovit, tj. např. zatravnění infiltračních zón svahů, údolnic a pásů podél vodních toků, rozdělení dlouhých svahů remízem se zasakovacím průlehem atp.) na úroveň zásad správné zemědělské praxe a tyto společně důsledně vymáhat jako vstupní podmínku pro poskytnutí jakýchkoli dotací na zemědělské hospodaření.</p> <p>3) Krajský úřad dále doporučuje nastavit dotační politiku způsobem, který změní současnou praxi, kdy jsou podmáčené lokality a další, na vodu vázané krajinné prvky, na kterých nelze vytvářet obvyklou zemědělskou produkci, vyčleňovány ze zemědělské plochy pokryté dotacemi. Tato praxe je zásadním důvodem, pro který zemědělské subjekty odmítají realizovat opatření na podporu hydrologických funkcí krajiny na svých pozemcích. Ačkoli se jedná o zemědělsky primárně neproduktivní plochy, podílejí se tyto prvky na ekosystémových službách krajiny, které jsou pro zemědělskou produktivitu území nepostradatelné, a je tak zcela na místě považovat je za součást zemědělsky aktivní plochy. Z hlediska potřeb životního prostředí i koncepcí definovaného cíle je tedy</p>	<p>ekologické stability. Metodika přípravy KPÚ není v gesci SP SZP.</p> <p>Vysvětleno. Tvorba krajinných prvků není po dohodě s MŽP podporována ze SP SZP, ale je předmětem podpory OPŽP.</p> <p>Připomínka směřuje přímo k návrhu SP SZP.</p> <p>Pokud bude krajinný prvek součástí půdního bloku je považován za předmět dotace v rámci přímých plateb..</p>
--	--	--

	nezbytné začlenit tyto tzv. neproduktivní plochy do zemědělských ploch, na které je možné pobírat dotace, a to nejen na okrajích půdních bloků, ale také uvnitř jednotlivých bloků.	
	<p><i>Cíl e) Podpora udržitelného rozvoje a účinného řízení přírodních zdrojů, jako je voda, půda a ovzduší:</i></p> <p><i>Potřeba: Zlepšit stav zemědělské a lesní půdy</i></p> <p>1) Krajský úřad doporučuje nastavit finanční podporu tak, aby motivovala zemědělské subjekty k propojení živočišné a rostlinné výroby způsobem, který zajistí alespoň částečné pokrytí potřeb organické hmoty pro zapravení do půdy z vlastních zdrojů zemědělce. Opatření bude mít pozitivní efekt zvyšováním organické hmoty v zemědělské půdě.</p> <p>2) Krajský úřad doporučuje výrazně omezit až zrušit finanční podporu a zásadním způsobem zpřísnit podmínky ukládání čistírenských kalů a rybníčních sedimentů na zemědělské půdě. Legislativně je postup upraven vyhláškou č. 437/2016 Sb, o podmínkách použití upravených kalů na zemědělské půdě [...], ve znění pozdějších předpisů, a vyhláškou 257/2009 Sb., vyhláška o používání sedimentů na zemědělské půdě, ve znění pozdějších předpisů. Citované vyhlášky však neřeší infiltraci reziduí farmak a přípravků osobní péče do ekosystémů. Tyto látky, jako jsou plasty, změkčovadla, tenzidy, vonné látky, dezinfekční látky, repelenty, ochranné prostředky před UV zářením, siloxany, farmaka a jejich metabolity, umělá sladidla a kofein, produkty dezinfekční chlorace, nanočástice apod., jsou zdrojem novodobé kontaminace životního prostředí. Do volné přírody i zdrojů potravin člověka se touto cestou dostávají nejen výše uvedené škodlivé chemikálie, ale také farmakům rezistentní kmeny bakterií, které se vyvíjejí v čistírnách odpadních vod. Současná praxe de facto podporuje kontaminaci zemědělské krajiny látkami a organismy, které nedokážeme účinně eliminovat, nebo alespoň deaktivovat, a</p>	<p>Připomínka směřuje přímo k návrhu SP SZP.</p> <p>SP SZP řeší systematické doplňování organické hmoty do půdy zejména v rámci podmínek celofaremní ekoplatby, doplňkově pak v rámci některých nadstavbových intervencí (např. AEKO meziplodiny). Živočišná výroba je podporována v rámci některých přímých plateb vázaných na produkci.</p> <p>Ukládání čistírenských kalů a rybníčních sedimentů na zemědělské půdě není přímo podporováno, koncepce ho umožňuje v souladu s platnou legislativou. Nutné by byly legislativní změny.</p>

	<p>kteří mají širokou škálu negativních dopadů na životní prostředí a veřejné zdraví, přičemž mechanismy jejich působení nejsou často ani dostatečně známy.</p> <p><i>Potřeba: Zvýšit zadržení vody v krajině a zlepšit jakost podzemní a povrchové vody</i></p> <p>AEKO - Zatravňování orné půdy</p> <p>Krajský úřad doporučuje funkčně zacílit podporu a zvýšit tak její reálnou efektivitu jejím zaměřením převážně na zatravňování orné půdy v plochách významných z hlediska hydrologických funkcí krajiny a snižování smyčů z polí. Jde zejména o infiltrační zóny4 svahů, údolnice, okolí vodních toků, prameniště a dalších na vodu vázaných biotopů, pásy přerušující dlouhé svahy atp., a to ideálně ve vazbě na další prvky k podpoře biodiverzity a přirozených hydrologických funkcí krajiny (remízy, břehové porosty, vsakovací průlehy, obnova drobných mokřadů atp.).</p> <p>Neproduktivní investice do retence vody v krajině (mimo PÚ)</p> <p>Krajský úřad doporučuje začlenit do této investice podporu regulace odtoku vody z odvodňovacích systémů, a to jak jejím zadržováním na koncovém vyústění, tak zejména regulací výšky hladiny podzemní vody na vyšší úrovni s využitím technických opatření realizovaných přímo na odvodňovacích zařízeních.</p>	<p>Částečně řešeno přímo v intervenci AEKO zatravňování orné půdy, ochrana mokřadů by měla být řešena DZES 2, jehož podoba není zatím jasná, má být implementován od r. 2025.</p> <p>Intervence aktuálně není v SP SZP obsažena. Úpravy meliorací nejsou řešeny SP SZP, což je v rámci SEA identifikováno jako nedostatek, nicméně je to tak na základě dohody s MŽP. Odstranění či eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině je předmětem podpory z OP ŽP.</p>
Jihomoravský kraj Vít Rajtšlégr Člen rady Jihomoravského kraje	Bez připomínek	Vzato na vědomí
Krajský úřad Olomouckého kraje	Bez připomínek	Vzato na vědomí
Liberecký kraj Jiří Löffelmann	Bez připomínek	Vzato na vědomí

člen rady kraje pro resort životního prostředí, zemědělství a rozvoje venkova		
Krajský úřad Zlínského kraje	<p>z hlediska zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů:</p> <p>(...) V tabulce 5 SP SZP jsou specifikovány hlavní problémy složek životního prostředí - vody a půdy ve vztahu k zemědělství (vodní eroze, snížená retenční schopnost půdy, zrychlený odtok vody ze ZPF a v krajině, úbytek organické hmoty, kontaminace půd a vod, zemědělství jako plošný zdroj znečištění, ukládání sedimentů v tocích a v nádržích, kvalita sedimentu, častější výskyt hydrologických extrémů - přívalové deště, povodně, suché epizody, úpravy vodních toků aj.). V tabulce je dále uveden návrh opatření k řešení nebo zmírnění identifikovaných specifických problémů.</p> <p>Další hodnocení SEA by se mělo zaměřit na tyto významné problémy v oblasti vlivu zemědělství na vodu a půdu.</p> <p>Cíle a opatření uvedené ve Strategickém plánu společné zemědělské politiky je třeba začlenit a promítnout do Plánu oblasti povodí Moravy a Dyje pro období 2021 – 2027 (přípravné práce III. plánovacího období plánování probíhají od r. 2015 do r. 2021, kdy se provádí druhá aktualizace Plánů oblastí povodí).</p>	<p>Akceptováno.</p> <p>Identifikované významné problémy jsou při hodnocení vlivů zohledněny.</p> <p>Vysvětleno. Časový harmonogram přípravy SP SZP neumožňuje jeho zohlednění v Plánech povodí. SP SZP ani neobsahuje opatření s územním průmětem nebo opatření, které by bylo účelné do plánů povodí zahrnovat.</p>
	<p>z hlediska zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů:</p> <p>Je zapotřebí podpořit ekologické mechanismy potlačování/zvládání populačních explozí zemědělských škůdců (druhů páčejících významné zemědělské škody – např. hraboš polní) na úkor řešení aplikace biocidů, které zhoršují kvalitu půdy, potravin a zdraví lidí.</p>	<p>Neakceptováno. Problematika zvládání populačních explozí zemědělských škůdců není předmětem SP SZP.</p>

	Především ochrana a podpora populací přirozených predátorů + vývoj technologií ke zvládání náporu škůdců fyzikální (mechanickou) cestou.	
	<p>z hlediska zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“):</p> <p>Z hlediska odpadového hospodářství doporučujeme se v dalším stupni SEA zabývat i problematikou aplikace kalů z komunálních čistíren odpadních vod na zemědělskou půdu. Na základě ust. § 33 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů v platném znění, je možno za stanovených podmínek používat čistírenské kaly na zemědělský půdní fond a v současné době se tak i ve velké míře děje. Vyhodnocení případných rizik i přínosů současného užívání čistírenských kalů je nezbytné pro posouzení jejich možného používání v dalším období.</p>	<p>Vysvětleno. Využití kalů z komunálních ČOV se SEA vyhodnocení věnuje v rámci kapitoly 2 – popis současného stavu.</p> <p>Intervence 5.1.5 „Režimy pro klima a ŽP – celofiremní ekoplatba“ navrhuje mezi podmínkami způsobilosti pro žadatele jako základní podmínku „aplikace upravených kalů v dávce 5 t/ha (váhový koeficient) 0,40“.</p> <p>Žádné další intervence ani DZES týkající se aplikace kalů na ZPF nejsou SP SZP přímo navrhovány, není tato problematika dále v SEA dokumentaci hodnocena.</p>
Krajský úřad Kraje Vysočina	<p>Oddělení zemědělství:</p> <p>V předloženém Strategickém plánu chybí problematika chovu hospodářských zvířat a s tím související dodání organické hmoty do zemědělské půdy.</p> <p>Doplnění tématu chovu hospodářských zvířat a dodávání organické hmoty do zemědělské půdy by mělo být zařazeno do cíle e) Podpora udržitelného rozvoje a účinného řízení přírodních zdrojů, jako je voda, půda a ovzduší.</p> <p>Odůvodnění:</p> <p>Organická hmota v půdě - je zdrojem energie a uhlíku pro půdní mikroorganismy → vliv na biologickou aktivitu půdy, - zajišťuje ochranu stabilní frakce humusu před rozkladem (degradací) dodáním primární organické hmoty, - příznivě ovlivňuje řadu fyzikálně-chemických vlastností půdy (tvorbu drobtovité struktury, poměr vody a vzduchu, poutá živiny, zlepšuje pufrační schopnosti půdy), - rostlinám zajišťuje přísun přístupných živin a</p>	<p>Vysvětleno. Chov hospodářských zvířat je podporován z EZZF v rámci některých přímých podpor vázaných na produkci. Pro vybrané intervence SP SZP také stanoví minimální intenzity chovu hospodářských zvířat.</p> <p>SP SZP řeší systematické doplňování organické hmoty do půdy zejména v rámci podmínek celofaremní ekoplatby, doplňkově pak v rámci některých nadstavbových intervencí (např. AEKO meziplodiny).</p>

	jejich lepší využitelnost, - zvyšuje hodnoty sorpčního komplexu půd, včetně zvýšení imobilizace rizikových prvků, - omezuje působení vodní a větrné eroze v půdě - zlepšuje hydrolimity a celkové hospodaření s vodou (např. zvýšení vsaku vody, vododržnost půdy, zlepšení gravitačního a kapilární pohybu vody).	
	<p>Oddělení ochrany přírodních zdrojů a EIA:</p> <p>Z hlediska ochrany přírody a krajiny považuje za důležité v koncepci řešit následující problémy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - velké půdní bloky intenzivně obhospodařované - vysoká intenzita kosení travních porostů - termíny kosení travních porostů v jednu dobu - intenzivní používání chemie v zemědělství - málo krajinných prvků v krajině - dobrovolnost AEKO - v době sucha údržba nebo budování nových meliorací - zpevňování cest asfaltovou drtí - eroze půdy 	<p>Akceptováno částečně, vysvětleno. Uvedené problémy jsou v SEA SP SZP kap. 4 identifikovány a popsány a jsou navržena opatření ke zlepšení stavu tam, kde to SP umožňuje. SP SZP nepodporuje přímo tvorbu nových krajinných prvků a neřeší problematiku meliorací. K ostatním problémům obsahuje samotný SP nebo návrh opatření v kap. 10 SEA podmínky, které povedou k jejich řešení nebo alespoň zmírnění.</p>
Krajský úřad Středočeského kraje	<p>Z hlediska zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů bez připomínek</p> <p>Z hlediska zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně ZPF“):</p> <p>Zdejší úřad se ztotožňuje se závěry v předložené koncepci, které se týkají ochrany půdy. Apeluje na důraznější omezování trvalých záborů zemědělské půdy, např. ekonomickými nástroji – navýšením sazeb odvodů za trvalé odnětí půdy ze ZPF pro komerční účely tak, aby bylo pro investory výhodnější využívat tzv. brownfieldy.</p>	<p>Vzato na vědomí</p> <p>Vysvětleno.</p> <p>Při naplňování koncepce lze očekávat jen malé nároky na zábor ZPF, v SEA jsou možné vlivy popsány.</p> <p>Sazby odvodů za odnětí půdy ze ZPF jsou mimo rámec koncepce.</p> <p>Omezení eroze a degradace půdy je jedním z cílů SP SZP.</p>

	<p>Je třeba zavést praktická řešení problematiky eroze a degradace půdy v návaznosti na navýšení počtu pracovníků veřejné správy na úseku ochrany ZPF.</p> <p>Naplnění deklarovaných cílů není možné zajistit ve stávajícím modelu sloučené státní správy a samosprávy. Státní politika ochrany půdy a životního prostředí jako celku by měla být řešena napřímo státními institucemi tak, aby byl v každém odvětví zajištěn odpovídající počet pracovníků hájících zájmy chráněné složkovými zákony, a to při znalosti situace v terénu (!).</p> <p>K definovaným prioritám a opatřením pro čerpání podpory z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) v období 2021 – 2027 nemá zdejší úřad připomínky.</p>	<p>Popsaný problém nelze řešit na úrovni SP SZP.</p>
Česká inspekce životního prostředí	<p>Vyjádření Oddělení ochrany přírody (OOP ČIŽP)</p> <p>Oddíl Cíle, potřeby a intervence</p> <p>Potřeba: Zvýšit odolnost zemědělství ke klimatické změně</p> <p><i>Neproduktivní investice - Tvorba krajinných prvků s vazbou na biodiverzitu</i></p> <p>Doplnit kromě tvorby KP i adekvátní „údržbu“ krajinných prvků, ve vztahu k podpoře stanovištní a druhové diverzity</p> <p>Potřeba: Využít dostupný potenciál biomasy k efektivní výrobě energií z OZE</p> <p>V rámci podpory energetického využití biomasy by dostupný potenciál neměl být upřednostňován před využitím biomasy pro navracení organických látek do půdy.</p> <p>Potřeba: Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny a zachovat přírodní a přírodě blízká stanoviště na zemědělské a lesní půdě</p> <p><i>Neproduktivní investice - Tvorba krajinných prvků s vazbou na biodiverzitu</i></p> <p>Doplnit kromě tvorby KP i adekvátní „údržbu“ krajinných prvků, ve vztahu k podpoře stanovištní a druhové diverzity</p> <p>Potřeba: Zajistit vhodný reprodukční materiál lesních dřevin a posílit biologickou rozmanitost lesního ekosystému</p>	<p>Vysvětleno. Tvorba krajinných prvků bude předmětem OP ŽP a nebude ze SP SZP financována. Údržba krajinných prvků rovněž není přímým cílem SP SZP, SP SZP však zajišťuje jejich zachování a údržba některých typů krajinných prvků (např. krajinotvorné sady) může být předmětem podpory.</p> <p>Podpora výroby energie z OZE není předmětem SP SZP, vyjma možné podpory výroby tvarovaných biopaliv v rámci intervence Investice do nezemědělských činností.</p> <p>SP SZP se primárně nezabývá lesnictvím. Obsahuje jen několik intervencí zaměřených na lesy. Zpracovatel SEA souhlasí s připomínkou, nicméně podpora</p>

	Bylo by vhodné, kdyby v rámci výše uvedené potřeby existovala i cílená podpora přírodě blízkých technologií pěstování lesa, například výběrného hospodaření, přirozené obnovy nebo některých tradičních forem lesního hospodaření. Za účelem posílení biologické rozmanitosti by obecně bylo žádoucí preferovat především existenci různověkých druhově pestrých porostů.	přírodě blízkých technologií v lesích je mimo rámec SZP.
	Oddíl Klima a klimatická změna, předposlední odstavec na straně 18:... Dalším významný OZE představují kapalná biopaliva jejichž užití je určováno legislativní povinností jejich přimíchávání k minerálním pohonným hmotám. Je trochu nešťastné, když předkládaný materiál argumentuje v rámci boje proti klimatické změně právě touto povinností, která sice opravdu zůstala na národní úrovni (na rozdíl od evropských předpisů) legislativně zakotvena, ale je nutno ji považovat z hlediska výsledného efektu za přežitou a neopodstatněnou. Dle současných poznatků je výsledný efekt produkce a přimíchávání biopaliv současného typu přinejmenším diskutabilní, respektive z hlediska celkové bilance převažují spíše negativní dopady tohoto opatření a to nejen ve vztahu ke klimatické změně, ale zejména s ohledem na snižování pestrosti pěstovaných plodin a s tím souvisejících stanovištní a druhové diversity zemědělské půdy, případně zvýšené zatížení některými pesticidy.	Akceptováno, vysvětleno. Připomínka se vztahuje k textu Oznámení koncepce, který popisuje stávající stav, nejde o hodnotící výrok. Zpracovatel vyhodnocení SEA souhlasím s názorem vyjádřeným v připomínce. Připomínka byla zohledněna v rámci vyhodnocení vlivů SP SZP viz kapitola 6 této dokumentace.
	Příroda a krajiny, biodiverzita a ekosystémy – přehled hlavních problémů a možností ovlivnění SZP Mezi problémy by jako jeden z důsledků intenzifikace zemědělství bylo vhodné samostatně uvést nedostatek prostorových a časových refugií pro většinu volně žijících druhů rostlin a živočichů v intenzivně obhospodařované krajině, což se projevuje mj. dramatickým úbytkem početnosti edafonu nebo hmyzu. Podpora těchto refugií by zároveň měla být součástí možností, která lze ovlivnit prostřednictvím SZP a to nejen v podobě tvorby a údržby krajinných prvků a mimoprodukčních ploch, ale také podporou diverzifikace managementů (včetně dočasného upouštění od hospodaření na částech pozemků) na travních porostech i orné půdě nebo ponecháváním přirozených úkrytů (např. v podobě ponechávání části rostlinných zbytků po sklizni).	Akceptováno. Zpracovatel SEA souhlasí s připomínkou. SEA doporučuje vyšší podíl neprodukčních prvků přispívajících k biodiverzitě na orné půdě i širší uplatnění neposečených ploch na TTP. Určité prvky podporující biodiverzitu jsou součástí samotného SP SZP, zejm. DZES 8 a intervence Celofaremní ekoplatba, Biodiverzita na orné půdě a AEKO – ošetřování extensivních travních porostů.

	<p>Obecně lze říci, že předložený strategický plán v daném rozsahu dosti výstižně popisuje hlavní problémy v oblasti životního prostředí, respektive ochrany přírody a krajiny, související mj. se zemědělských hospodařením, respektive uplatňováním společné zemědělské politiky. Popsaná opatření, která by měla zmírnit negativní dopady v této oblasti, jsou však velmi obecná, což je samozřejmě především důsledkem toho, že primárním cílem připravovaného materiálu je podpora zemědělského sektoru.</p> <p>Na druhou stranu, nezbytnost podpory konkrétních opatření, která by vedla k širšímu uplatnění přírodě blízkých forem hospodaření, včetně podpory neproduktivních ploch a refugií pro volně rostoucí rostliny a volně žijící živočichy, je v jedné z priorit společné evropské zemědělské politiky. Zároveň, jak plyne z celé řady výzkumů na toto téma, většina uvažovaných přírodě blízkých opatření ani nemá v konečném důsledku negativní vliv na celkovou produkci, resp. (zejména v delším časovém horizontu) lze předpokládat zpravidla pozitivní dopady na produkci plynoucí ze zvýšení stability zemědělských ekosystémů.</p> <p>Z více důvodů by proto bylo žádoucí, aby se přírodě blízké (což nemusí nutně znamenat extenzivní) formy zemědělského hospodaření (nebo některá dílčí opatření v tomto smyslu) stala jednou z hlavních priorit předkládaného strategického plánu, respektive samotné národní společné zemědělské politiky.</p> <p>Naproti tomu například širší uplatňování většiny opatření často zmiňovaného ekologického zemědělství, které akcentuje zejména odpovědnější přístup k užívání přípravků na ochranu rostlin, ve skutečnosti nemá významnější pozitivní dopad na dochovaný stav přírodních ekosystémů a populací volně rostoucích rostlin a volně žijících živočichů. Spíše se projevuje v oblasti kvality produkce potravin než v oblasti ochrany biologické rozmanitosti.</p>	
Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky	Agentura konstatuje, že realizace některých konkrétních opatření vyplývajících z cílů koncepce může mít negativní vliv na přírodu a krajinu a je nezbytné dbát na eliminaci případných negativních dopadů na zvláště chráněná území, zvláště chráněné druhy živočichů a rostlin či významné krajinné prvky. Agentura doporučuje zaměřit se v dalším	Akceptováno. Uvedené aspekty byly v SEA SP SZP vyhodnoceny (kap. 6) a byla navržena opatření k předcházení a zmírnění negativních vlivů (kap. 10). Připomínka AOPK ČR však směřuje spíše na

	<p>stupni posouzení koncepce z hlediska jeho vlivů na životní prostředí zejména na následující aspekty:</p> <p>1) Investice do lesnické infrastruktury</p> <p>Toto opatření zahrnuje investice do lesních cest a stavební investice do skladů dříví, přičemž oboje může mít nepříznivý vliv na přírodu a krajinu v případě jejich situování do zvláště chráněných území či na území lokalit soustavy Natura 2000. V této souvislosti rovněž upozorňujeme na problematiku fragmentace krajiny záměry, které se týkají dopravní infrastruktury, a upozorňuje na migrační koridory velkých šelem, které jsou součástí územně analytických podkladů.</p> <p>2) Zadržování vody v krajině</p> <p>Některé zásahy do vodního režimu (úprava toků, hrazení bystřin, zvětšení podílu vodních ploch či budování technických prvků k zachytu vody) mohou mít vliv na zvláště chráněná území. K těmto opatřením je třeba vždy přistupovat po důkladné znalosti daného území a brát na vědomí, že se jedná o významný krajinný prvek (vodní tok, údolní niva, případně rybník).</p> <p>3) Pozemkové úpravy</p> <p>V případě pozemkových úprav se jako významné zásahy jeví zejména ovlivňování vodního režimu, zalesňování či zatravňování pozemků, realizace krajinných prvků či změna v dosavadním hospodaření (agrolesnictví). Rovněž tyto změny významně ovlivní prostředí, ve kterém budou realizovány.</p> <p>4) Plošná opatření a související kontrola podmíněnosti</p> <p>Plošná opatření zahrnují zejména Ekoschémat, Agroenvironmentálně-klimatická opatření, Ekologické zemědělství, platba Natura 2000 na zemědělské půdě, platby pro oblasti s přírodními nebo jinými specifickými omezeními, Lesnicko-environmentální a klimatické služby a ochrana lesů, související kontrola podmíněnosti, tj. podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu a povinné požadavky na hospodaření, a dále Neproduktivní investice na zemědělské půdě. U všech jmenovaných opatření lze očekávat</p>	<p>projektovou úroveň, kde bude probíhat především standardními zákonnými postupy (EIA, posouzení v rámci územního a stavebního, případně vodoprávního řízení, posouzení podle §§45i a 67 ZOPK apod.). U potenciálně problematických investičních intervencí byla navíc v SP SZP stanovena podmínka doložení souhlasného stanoviska MŽP k předloženému projektu, případně stanoviska/souhlasu OOP, což předejde případným významným negativním vlivům těchto projektů, a proto je vyloučen významný negativní vliv těchto intervencí.</p>
--	--	---

	<p>významný vliv na složky přírody a krajiny obecně, na předměty ochrany zvláště chráněných území a lokality soustavy Natura 2000 a na zvláště chráněné druhy a evropsky významné druhy vázané na zemědělskou či lesnickou půdu nebo dotčené zemědělským či lesnickým hospodařením.</p> <p>Předkládaný Strategický plán stanovuje cíle a postupy v obecné rovině a neobsahuje konkrétní řešení problematiky v dané oblasti. Proto Agentura vzhledem k povaze koncepce upozorňuje na nutnost podrobit zjišťovacímu řízení všechny navazující záměry, které mohou mít potenciálně významný vliv na příznivý stav předmětů ochrany, nebo celistvost evropsky významných lokalit a ptačích oblastí nebo naplní charakteristiky a limity stanovené zákonem o posuzování vlivů na životní prostředí. Před zahájením realizace jednotlivých opatření je proto nezbytné postupovat dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (závažné stanovisko k zásahu do VKP, udělení výjimek z ochranných podmínek zvláště chráněných druhů dle § 56, stanovisko dle § 45i, využití institutu biologického hodnocení apod.).</p>	
Hlavní město Praha Ing. Petr Hlubuček náměstek primátora pro oblast životního prostředí, infrastruktury, technické vybavenosti a bezpečnosti	<p>HMP doporučuje se zaměřit při posouzení na následující body a oblasti:</p> <p>1) Vyhodnocení vlivu Společné zemědělské politiky na životní prostředí v ČR od roku 2006 s důrazem na končící období. Rámcově srovnat tento vliv jednak s členskými státy v tomto ohledu nejpokročilejšími (zejména Rakousko, Dánsko a Nizozemsko), jednak s těmi s podobnými přírodními podmínkami a nedávným socioekonomickým vývojem (východní spolkové země SRN, Slovensko, Maďarsko a částečně Polsko).</p> <p>2) Koherence a další vzájemné vztahy (např. rozdíly v důrazech, neúplné zahrnutí dílčích problematik a p.) cílů Společné zemědělské politiky, jež jsou uvedeny ve Smlouvě o fungování Evropské unie (čl. 39), cílů, jež jsou uvedeny v návrhu příslušného nařízení – COM(2018) 392 final (čl. 5 a 6), případně v dalších verzích a doplňujících dokumentech, pokud byly nebo budou vydány, a konečně cílů posuzovaného SP SZP. Interpretovat případné rozdíly a ve světle tohoto zhodnocení pak okomentovat navržené „intervence“.</p> <p>Požadujeme, aby koncepce (a samozřejmě též její posouzení) důsledně řešila všechny cíle, uvedené v kapitole B.6 oznámení („Hlavní cíle“), a snažila se navrhnout kroky, které</p>	<p>Akceptováno částečně, vysvětlno. Při hodnocení byly použity relevantní vyhodnocení dopadu společné zemědělské politiky publikované Evropskou komisí.</p> <p>Vyhodnocení se zaměřilo na potenciální přínos SP SZP k naplňování jmenovaných Specifických cílů společné zemědělské politiky i cílů národních koncepcí v oblasti životního prostředí.</p> <p>SP SZP řeší všech 10 specifických cílů SZP, včetně cíle horizontálního. Každý cíl má jasně stanovený a</p>

	<p>skutečně povedou k jejich naplnění, a návrhy nezůstanou pouze v proklamativní rovině. Vzhledem k neutěšenému stavu české zemědělské krajiny považujeme za nezbytné soustředit se zejména na tyto tři dílčí cíle:</p> <p>d) přispění ke zmírňování změny klimatu a adaptaci na tyto změny a udržitelnou energii;</p> <p>e) podporu udržitelného rozvoje a účinného řízení přírodních zdrojů, jako je voda, půda a ovzduší;</p> <p>f) přispění k ochraně biologické diversity, posilování ekosystémových služeb a zachování přírodních stanovišť a krajiny.</p> <p>Dále požadujeme, aby posouzení koncepce stanovilo závazné zásady směřující k lepšímu plnění cílů a závazků Státní politiky životního prostředí 2012 – 2020, Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2016 – 2025 a Aktualizace Státního programu ochrany přírody a krajiny České republiky.</p>	<p>kvantifikovaný ukazatel, jehož plnění bude každoročně sledováno.</p> <p>Kromě toho byly navrženy indikátory pro sledování vlivů SP SZP na životní prostředí v rámci SEA – viz. Kapitola 9 SEA dokumentace.</p>
	3) Prověření významu návrhu nařízení COM(2018) 393 final z 1. 6. 2018 z hlediska vlivů na životní prostředí.	Neakceptováno, není předmětem vyhodnocení SP SZP
	<p>4) Přinejmenším rámcové posouzení variability vlivů při různém využití volnosti, kterou SZP dává v rozdělení prostředků mezi oba základní pilíře, resp. mezi jednotlivá opatření (intervence), aby mohly být navýšeny alokace pro environmentálně příznivější hospodaření. Považujeme za hrubou chybu, že SP bude předložen jen v jedné variantě.</p> <p>Stát má k dosahování environmentálně příznivých parametrů hospodařící subjekty motivovat širokou škálou veřejně prospěšných opatření (v řádu desítek), které si tyto subjekty mohou zvolit a jejich naplňováním tak přispět k efektivní proměně zemědělské krajiny. Prostředky na tato opatření mají být přesunuty z tzv. přímých plateb.</p>	<p>Neakceptováno.</p> <p>Stanovení alokací je významně ovlivněno absorpční kapacitou příjemců a dalšími faktory, které nelze v rámci SEA postihnout. V rámci SEA byly hodnoceny a porovnány 2 předložené varianty financování realizace SP SZP (viz kapitola 8.1). Velikost alokací mezi jednotlivé pilíře a intervence byla dále zohledněna při vyhodnocení vlivů jednotlivých intervencí (viz Příloha č.2 a kap. 6.2), kdy bylo přihlíženo k očekávanému plošnému rozsahu jednotlivých podpor.</p>
	5) Přehodnotit nutnost existence některých odvodňovacích systémů, které vznikly historicky za zcela jiné klimatické situace, jiného stavu půdy a za příznivější situace	Vysvětleno

	biologické diverzity naší zemědělské krajiny. V této souvislosti připomínáme, že přítomnost vody v krajině, ať už povrchové či v podobě hladiny podzemní vody blízko povrchu země, většinou vede ve středně a krátkodobém horizontu často až k překvapivému nárůstu počtu druhů různých organismů, což dobře ukazuje výskyt bioty na různých efemerních vodních plochách, vzniklých v závislosti na aktuální meteorologické situaci.	SP SZP neřeší problematiku starých odvodňovacích systémů. Odstranění či eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině je předmětem podpory z OP ŽP.
	6) Formulovat možnosti pozemkových úprav, zejména pak komplexních pozemkových úprav, aby tyto lépe směřovaly ke zlepšení stavu zemědělské krajiny, zvýšení její pestrosti a neomezily se, jak to často bývá, jen na elementární naplnění v podobě obnovy cestní sítě. KPÚ by z tohoto důvodu měly být prováděny i na plochách větších než jedno katastrální území, a to s ohledem zejména na vodní režim v krajině. Stejně tak požadujeme jasněji formulovat možnosti podpory extenzivnějších forem hospodaření, umožňujících významné snížení užívání chemických látek, a to především v blízkosti „ekologicky citlivých“ ploch, například kolem vodních ploch a mokřadů, xerothermních lokalit atd.	Akceptováno. Intervence Pozemkové úpravy je zaměřena na řešení dopadů klimatických zěmn, eroze, retence vody v krajině a zvyšování její ekologické stability. SP SZP obsahuje intervence zaměřené na extenzivní formy hospodaření.
	7) Podrobněji a hlouběji se věnovat některým, v českých podmínkách zatím spíše jen okrajově zkoušeným, aktivitám, jako například agrolesnictví, které je zmíněno pouze kusým způsobem v intervencích pro cíl d) na straně 7 oznámení. V této souvislosti rovněž upravit lesní zákon, aby za určitých podmínek byla umožněna pastva a další formy chovu hospodářských zvířat na lesních pozemcích.	Akceptováno částečně, vysvětleno. SP SZP podporuje založení agrolesnických ploch na zemědělské půdě. Lesní zákon je mimo kompetenci SZP.
	8) Provéřit možnost podstatné redukce počtu navržených intervencí. Mj. by se tím uvolnil potenciál zodpovědných hospodářů a snížily se náklady na správu celého plánu.	Vysvětleno. Počet intervencí byl do jisté míry redukován, i s ohledem na náklady na administraci intervencí s minimálním rozpočtem.
	9) V návrhu ukazatelů se soustředit na ukazatele skutečného výkonu v prostředí (zejména stavu veřejných statků, tedy ovzduší, klimatu, vody a biologické rozmanitosti), a to na úkor ukazatelů souladu (vykonání požadovaných úkonů) nebo dokonce jen objemu vynaložených prostředků.	Vysvětleno. SP využívá společnou indikátorovou soustavu definovanou nařízením NEPR č. 2115/2021 pro sledování výkonnosti SZP, tyto ukazatele zahrnují i sledování výkonnosti v oblasti životního prostředí.

		V rámci SEA byly navrženy indikátory vlivů implementace SP SZP na hlavní relevantní témata životního prostředí.
	10) Přehledně srovnat vlivy ekologického zemědělství, integrované produkce, AEKO a „režimů pro klima a životní prostředí“ na životní prostředí.	Vysvětleno. Všechny uvedené intervence jsou vyhodnoceny a jejich vlivy popsány v míře detailu odpovídající úrovni obecnosti koncepce.
	11) Je třeba vyvinout veškeré úsilí, aby platby za opatření v režimu ekologického hospodaření a v přechodu na něj, mohly být uplatněny i pro území hlavního města Prahy za účelem udržitelnějšího nakládání se zemědělskou půdou v oblasti velmi postižené urbanizací, průmyslovými a dopravními exhalacemi a dalšími externalitami velkoměstského způsobu života. Úroveň průměrného HDP na území NUTS2 je irelevantní, pokud na půdě hospodaří subjekt se sídlem (bydlištěm vlastníků) mimo tento NUTS2. V tomto případě je třeba podpořit jeho konkurenceschopnost v kontextu trhu a podnikatelského prostředí, na kterém působí. Podpora ekologického zemědělství nemá být vázána na výši HDP v daném administrativním celku, jejím smyslem je péče a podpora o kvalitu půdy o veřejné statky.	Vysvětleno. Ekologické zemědělství je zařazeno do formy intervencí „rozvoj venkova“. Dle definice venkova pro SP není Praha způsobilým územím pro podporu.
	Důrazně doporučujeme zpracování posouzení vlivů na ŽP provázat na pracovní úrovni s aktualizací Státní politiky životního prostředí, a to u její analytické i návrhové části. (viz https://www.mzp.cz/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi)	Neakceptováno, vysvětleno. Proces aktualizace SPŽP byl již ukončen. Aktualizovaná SPŽP byla využita jako podkladový materiál při zpracování analytické části SEA a zejména při tvorbě hodnotícího rámce pro vyhodnocení vlivů SP SZP.
	Tři výše uvedené environmentální priority nové SZP jsou věcně pevně provázány i s prioritami ekonomickými a socioekonomickými. Z toho důvodu považujeme za podstatné, aby prostředky určené na rozvoj mimourbánních oblastí směřovaly k subjektům, které svou velikostí splňují kritérium potřeby a neuplatňují výhody z rozsahu, čímž by deformovaly místní podnikatelské prostředí a podvazovaly rozvoj regionu (čl. 15 COM(2018) 392).	Vysvětleno. U plošných plateb bude SP zavádět redistributivní platbu. Preferenční kritéria pro výběr projektů budou předmětem Pravidel pro žadatele.

	<p>Ke kapitole C oznámení máme následující dílčí připomínky:</p> <p>a) U tabulky č. 1 (celkové emise skleníkových plynů) chybí interpretace uvedených změn.</p> <p>b) Je zbytečné uvádět vývoj emisí znečišťujících látek od roku 1990 a naopak by bylo velmi vhodné uvádět podíl zemědělství na těchto emisích, případně odlišit popis situace ve městech a na venkově (současný stav kvality ovzduší v ČR na str. 20-22). Použité rozlišení po krajích (obr. 4) nedává valný smysl)</p> <p>c) Protože zemědělský půdní fond plní, resp. může plnit i významné mimoprodukční funkce, je hodnocení jeho kvality pouze bonitou (str. 23 dole) nedostatečné.</p> <p>Zpracovateli oznámení dále doporučujeme provést kontrolu vzájemných vazeb mezi tabulkou č. 6 oznámení „Přehled stanovisek orgánů ochrany přírody dle § 45i“ a Přílohou č. 1 oznámení s plnými stanovisky těchto orgánů. Kupříkladu u položky č. 10. tabulky je uveden závěr stanoviska Pardubického kraje, ovšem v příloze jeho stanovisko nenacházíme.</p>	<p>Akceptováno. Připomínka se vztahuje k textu Oznámení koncepce. Byla zohledněna při zpracování dokumentace SEA.</p>
	<p>K tématu Natury 2000 ještě doplňujeme, že podle našeho názoru by měl být vliv koncepce na tuto evropskou soustavu chráněných území posouzen uceleně, a to bez ohledu na dílčí stanoviska jednotlivých orgánů ochrany přírody. Právě v případě Pardubického kraje je zarážející, že vyloučil významný negativní vliv na Naturu 2000, přestože do jeho území zasahují dvě ptačí oblasti (PO), jejichž předmět ochrany se úzce týká zemědělské krajiny (konkrétně tím myslíme PO Komárov a PO Králický Sněžník).</p>	<p>Vysvětleno. Vyhodnocení návrhu SP SZP z hlediska možných vlivů na lokality soustavy Natura 2000 bylo provedeno v souladu s platnou vyhláškou pro celé území státu. Viz kapitola 4 SEA dokumentace a příloha č. 1</p>
MŽP Odbor odpadů	<p>1) str. 57 - 4 - 2. odstavec odspoda požadujeme nahradit následujícím textem:</p> <p>Produkce biologicky rozložitelných odpadů (kat. 20 02 01) skupina odpadů 20 02 - odpady ze zahrad a parků, jejichž původ je zejména třídění komunálních odpadů občanů obcí, neustále stoupá. Od roku 2010 do roku 2018 toto množství stoupl o 336,1% na 778 847 t v roce 2018. Vzhledem k nutnosti splnění povinnosti snížení množství biologicky rozložitelných odpadů ukládaných na skládky (viz výše) a opatřením, která jsou za tímto účelem zaváděna jak na úrovni obcí (intenzivní systémy třídění odpadů) tak v legislativě (zavedení povinnosti obcí umožnit občanům třídění biologicky rozložitelných odpadů od</p>	<p>Akceptováno. Připomínka se vztahuje k textu Oznámení koncepce. Byla zohledněna při zpracování dokumentace SEA.</p>

	<p>r. 2014 duben - říjen, od roku 2019 celoročně). Lze předpokládat další nárůst produkce těchto odpadů.</p> <p>V předchozích letech byla významně Ministerstvem životního prostředí podporována výstavba kompostáren, kterých je v současné době v České republice dostatečný počet (cca 530 zařízení) s takovou kapacitou, která umožní zpracovat biologicky rozložitelné odpady i po té, co bude docházet k navýšení jejich produkce na základě výše uvedených opatření.</p>	
	<p>2) str. 64, odst. 2 Odpady - požadujeme nahradit následujícím textem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - počáteční fáze zavádění principů oběhového hospodářství do praxe (circular economy) a s tím související problémy (velké množství odpadů ukládaných na skládky, nedostatečná úroveň třídění komunálních odpadů) - nedostatečný odběr kompostů zemědělci <p>3) str. 70, 3. odstavec odshora, 2. sloupec - text " nedostatečná podpora principů oběhového hospodářství (circular economy)" požadujeme nahradit textem: "počáteční fáze zavádění principů oběhového hospodářství do praxe".</p>	<p>Akceptováno. Požadavek na úpravu stávajících problémů životního prostředí – odpady byl akceptován. Úprava je součástí kapitoly 4 tohoto SEA vyhodnocení</p> <p>Požadavek na úpravu tabulky na str. 70 oznámení koncepce již není ve fázi SEA vyhodnocení relevantní. Nicméně požadavek byl naplněn výše uvedenou změnou.</p>
	<p>4) str. 76, do části Řešení problematiky snižujícího se obsahu půdní organické hmoty je třeba doplnit část, která se bude zabývat podporou informovanosti zemědělců ve vztahu k příznivým účinkům aplikace kompostu. Dále je nutno navrhnout další opatření resortu zemědělství, která budou podporovat povinnou aplikaci kompostů na zemědělskou půdu, tato jsou v současnosti nedostatečná a brzdí rozvoj vybudovaných zařízení kompostáren.</p> <p>5) str.76, 2. odstavec odspoda - "Opatření v oblasti Biologicky rozložitelné odpady a biologicky rozložitelné komunální odpady" - je nutno doplnit následující text do sloupce "Stav plnění" za již uvedený text: Základní podmínkou pro správnou funkci kompostáren je odbyt vyrobeného kompostu zemědělci v regionu, což je stále problém. Z tohoto důvodu je nutno rozšířit v rámci resortu zemědělství jednoznačnou podporu aplikace kompostů zemědělci a jejich informovanost o jejich účincích na zemědělskou půdu.</p>	<p>Vysvětleno. Připomínky se vztahují k textu Oznámení, byly zohledněny v textu SEA dokumentace.</p> <p>SP SZP navrhuje mj. intervence EZFRV „Podpora poradenství“ a „Podpora vzdělávání“. Podpora poradenství přímo neobsahuje část, která by se zabývala podporou informovanosti zemědělců ve vztahu k příznivým účinkům aplikace kompostu. Zároveň ale tato podpora není taxativně vyloučena, je tedy považována za možnou. Vzhledem k míře detailu v němž jsou tyto intervence SP uvedeny bylo po diskusi z pořizovatelem koncepce rozhodnuto samostatné doporučení SEA ve smyslu připomínky</p>

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

		(informování zemědělců) nezahrnovat mezi navrhovaná opatření v kapitole 10 SEA vyhodnocení, resp. v návrhu stanoviska SEA.
--	--	--

15 Závěry a doporučení včetně návrhu stanoviska ke koncepci

Závěry hodnocení

Hodnocený návrh Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023-2027 pro Českou republiku přináší řadu dílčích pozitivních vlivů v porovnání se současnou situací a jeho cíle a intervenční strategie korektně reflektují hlavní problémy životního prostředí spojené se zemědělstvím a jsou v souladu s relevantními cíli ochrany životního prostředí. Přes pozitivní hodnocení celé řady základních podmínek podmíněnosti (DZES) a nadstavbových podmínek celofaremní ekoplatby i konkrétních intervencí EZZF a EZFRV lze předpokládat, že SP SZP nepřinese zásadní změny, které by byly potřebné pro účinné řešení identifikovaných problémů spojených se současným intenzivním zemědělstvím, mezi které patří velká výměra degradované zemědělské půdy a trend pokračující degradace, ke kterému nyní přispívá i měnící se klima.

Klima

Z hlediska ochrany klimatu a adaptace na klimatickou změnu situací představuje návrh SP SZP v porovnání se stávající řadou dílčích zlepšení v podmínkách podpory směřujících k posílení sekvence uhlíku v půdě a biomase, respektive snížení emisí skleníkových plynů z půdy i chovu hospodářských zvířat. Jednotlivé dílčí příspěvky stanovených podmínek a plánovaných intervencí je však z hlediska emisí skleníkových plynů a sekvence uhlíku v půdě obtížné odhadovat (SP SZP nestanovuje v tomto ohledu žádné kvantitativní indikativní cíle) a potenciální pozitivní kumulativní vliv bude spíše malý, bez zásadního vlivu na celkovou národní bilanci skleníkových plynů ze zemědělství a LULUCF. Návrh SP SZP rovněž přináší řadu dílčích pozitivních opatření z hlediska adaptace na klimatickou změnu, zejména pokud jde o podmínky a intervence k ochraně půdy a opatření v lesním hospodářství.

Ovzduší

Směr souhrnného působení intervencí SZP ČR je z hlediska ochrany ovzduší správný. Za diskutabilní považujeme ale velikost tohoto celkového působení. Existuje významné riziko, že bez dodatečných podmínek nemusí očekávané pozitivní efekty převážet stávající negativní trendy kvality ovzduší, tzn., intervence nebudou dostatečné pro nastavení trendů směřujících k dosažení legislativně stanovené úrovně znečištění ovzduší. To se týká především emisí amoniaku, a tím nepřímo imisní situace suspendovaných částic PM_{2,5}, u kterých se navíc na evropské úrovni ve střednědobém horizontu očekává zpřísnění imisního limitu. Podmínky intervencí v navržené podobě nezaručují, že jejich vlivem dojde k poklesu emisí této látky, mimo jiné proto, že součástí koncepce není stanovení cílových parametrů. Vzhledem k tomu, že zemědělství je jediným sektorem s významným potenciálem snížení emisí amoniaku v ČR, je nezbytné, aby právě strategické dokumenty v tomto odvětví obsahovaly cílové hodnoty umožňující splnění emisních a imisních cílů dalších strategií (Národní program snižování emisí, Programy zlepšování kvality ovzduší) a platné legislativy (národní zákon o ovzduší, evropská směrnice). Z výše uvedených důvodů se může intenzita celkového vlivu SZP pohybovat v širokém rozmezí a je proto nutno definovat pesimistický a optimistický scénář.

V pesimistickém scénáři lze na základě provedeného posouzení souboru intervencí předpokládat ve střednědobém horizontu stagnaci nebo mírné zvýšení emisí amoniaku a oxidů dusíku, tedy nulový až mírně

negativní efekt koncepce na kvalitu ovzduší. Tento scénář by prohluboval současné imisní problémy v podstatě na celém území ČR. Základní předpokladem pro akceptovatelný vliv SP SZP na ovzduší je nastolení uspokojivého trendu ke splnění mezinárodních závazků ČR v oblasti emisí NH_3 . Tento trend lze vyjádřit poklesem emisí NH_3 mezi roky 2020 a 2030 o více než $\frac{1}{4}$. Dosažení takto ambiciózní změny je možné pouze významným snížením spotřeby hnojiv, protože nakládání s nimi stojí za dominantní částí národních emisí. Nezbytné je výrazně snížit především spotřebu minerálních dusíkatých hnojiv, protože další omezení statkových hnojiv by vedlo k dalšímu snížení již v současnosti nedostatečného obsahu organického uhlíku v půdě, což by dále oslabilo sorpční schopnost půd a z dlouhodobého hlediska by tím vyvolalo, kromě dalších negativních vlivů na jiné složky ŽP, také tlak na další zvyšování dodávky hnojiv, a tedy zvýšení emisí NH_3 .

Optimistický scénář (předpoklad, že intervencemi bude využit jejich plný potenciál), by znamenal oproti situaci bez realizace SZP významný pozitivní vliv na kvalitu ovzduší.

Půda a horninové prostředí

Strategický plán SZP 2023 - 2027 obsahuje řadu prvků, které je možné hodnotit pozitivně z hlediska očekávaných vlivů na půdu a horninové prostředí, identifikována byla i některá rizika, která jsou však spíše nevýznamná, anebo řešitelná výběrem vhodných aktivit, technologií nebo projektů, které budou podpořeny.

V případě intervencí a s nimi spojených podmínek hospodaření, u kterých lze očekávat plošné působení na významném podílu, resp. prakticky celé výměře evidované zemědělské půdy (DZES, podmínky celofaremní ekoplatby), jsou v porovnání s předchozím programovým obdobím patrné spíše menší změny oproti stávající praxi, dílčí optimalizace a zpřísnění podmínek, které mohou do určité míry přispět k ochraně zemědělské půdy, ale pravděpodobně nepřinesou efekt v podobě plošného významnějšího zlepšení její kvality. V případě intervencí, které jsou přímo zaměřeny na omezení degradace a zachování nebo zajištění příznivého stavu půdy a zlepšení půdních vlastností, mezi které patří řada intervencí EZFRV, lze očekávat dobrou účinnost, ale s ohledem na finanční alokace pouze omezený plošný rozsah.

Nejhorší možný (pesimistický) scénář – zemědělci neprojeví zájem o nadstavbové intervence EZFRV a nedojde k naplnění předpokladu plošného využití titulu celofaremní ekoplatby. Nepodaří se zvrátit trend pokračující degradace zemědělské půdy, ke zlepšení stávajícího stavu půdy nedojde nebo bude posun oproti současnosti jen velmi malý.

Nejlepší možný (optimistický) scénář – Většina zemědělců vstoupí do režimu celofaremní ekoplatby a bude mít zájem o nadstavbové tituly EZFRV, intervence zaměřené na podporu investic a inovací budou optimálně využity pro vývoj a zavádění technologií, které přispívají k ochraně a zlepšení kvality zemědělské půdy. Dojde ke zmírnění eroze a dalších projevů degradace zemědělské půdy a alespoň lokálnímu zlepšení stavu zemědělské krajiny.

Voda

Strategický plán SZP 2023 - 2027 obsahuje řadu prvků, které je možné hodnotit pozitivně z hlediska očekávaných vlivů na stav povrchových a podzemních vod nebo vodního režimu krajiny, mnohé z nich budou působit nepřímo prostřednictvím vlivů na stav zemědělské a lesní půdy, kdy aktivity nebo opatření ovlivňující míru eroze, další degradace a znečištění půdy mají obecně dopad i na kvalitu povrchových a podzemních vod. Identifikována byla i některá rizika, která jsou však spíše nevýznamná, anebo řešitelná výběrem vhodných aktivit, technologií nebo projektů, které budou podpořeny.

Lze předpokládat, že SP SZP nepřinese podstatné změny, které by byly potřebné pro účinnou ochranu vod a řešení identifikovaných problémů spojených se současným intenzivním zemědělstvím, mezi které patří zejména znečištění povrchových i podzemních vod průmyslovými hnojivy a pesticidy, nevyhovující stav vodních útvarů a také snížená retenční schopnost krajiny intenzivně využívané pro zemědělství. Očekávat lze některé mírné nebo dílčí pozitivní změny spojené se zpřísněním podmínek hospodaření při předpokládaném plošném využití celofaremní ekoplatby a také pozitivní dopad konkrétních intervencí v rámci EZZF a zejména pak EZFRV, které buď směřují k omezení množství aplikovaných agrochemikálií (průmyslových hnojiv a POR) na zemědělské půdě (předpokládaný vliv na kvalitu vod), nebo ke zlepšení stavu zemědělské krajiny a mohou pozitivně ovlivnit vodní režim, odtokové poměry a kvantitativní charakteristiky povrchových a podzemních vod. Mezi taková opatření patří např. zakládání různých typů neprodučních ploch a případně také realizace vhodně navržených pozemkových úprav nebo přírodě blízkých vodohospodářských opatření v lesích, pokud budou dané intervence součástí SP SZP (bude záležet na výši kofinancování ze státního rozpočtu). Naopak v SP SZP chybí řešení některých problémů spojených se zemědělstvím, např. podpora obnovy přirozených vodních prvků v zemědělské krajině mimo pozemkové úpravy nebo řešení nevhodného odvodnění zemědělské půdy, které však bude na základě dohody s MŽP předmětem podpory z OP ŽP.

Nejhorší možný (pesimistický) scénář – zemědělci neprojeví zájem o nadstavbové intervence EZFRV a nedojde k naplnění předpokladu plošného využití titulu celofaremní ekoplatby. Ke zlepšení stávajícího stavu povrchových a podzemních vod a vodního režimu krajiny nedojde, nebo bude posun oproti současnosti jen velmi malý.

Nejlepší možný (optimistický) scénář – Většina zemědělců vstoupí do režimu celofaremní ekoplatby a bude mít zájem o nadstavbové tituly EZFRV, podpořeny budou vhodně navržené pozemkové úpravy a přírodě blízká vodohospodářská opatření, intervence zaměřené na podporu investic a inovací budou optimálně využity pro vývoj a zavádění technologií šetrných vůči životnímu prostředí. Dojde k omezení znečišťování povrchových a podzemních vod ze zemědělské činnosti a alespoň lokálnímu zlepšení stavu zemědělské krajiny a vodního režimu.

Příroda a krajina

SP SZP obsahuje řadu intervencí, které mají pozitivní vliv na přírodu a krajinu a které odpovídají na existující problémy. Oproti předchozímu období dochází k některým pozitivním posunům základních podmínek (DZES) pro čerpání podpory, zejména stanovení minimální výměry neprodučních ploch (3, resp. 4 %) připadajících na úhory, ochranné pásy a krajinné prvky. Očekává se také větší rozsah AEKO. Tyto pozitivní kroky jsou však spíše dílčí. Nelze tak očekávat obrácení trendu úbytku biodiverzity na zemědělské půdě, poklesu stavu opylovačů, degradace a úbytku přírodních biotopů na zemědělské půdě, ohrožení vodních ekosystémů živinami a chemickými látkami splavovanými ze zemědělské půdy ani významnější zvýšení ekologické stability krajiny. Chybí především vyšší nebo postupně se zvyšující podíl neprodučních ploch připadajících na úhory, ochranné pásy a krajinné prvky, minimální podíl nebo větší motivace k tvorbě krajinných prvků a ponechávání neposečených ploch na menších DPB. Velkým problémem zůstává vysoká intenzita a jednotvárnost hospodaření na většině trvalých travních porostů. Intervence v lesích cílí na některé významné problémy, jako je velká rozloha kalamitních ploch, kde ale umožňuje vznik rozsáhlých stejnověkových porostů, byť s lepším druhovým složením, které nemusí být dlouhodobě stabilní. Nebo např. na nízkou retenční schopnost lesů, kterou však řeší dalšími technickými opatřeními místo obnovy přirozeného vodního režimu. Celkově lze shrnout, že SP SZP 2023-2027 činí krok správným směrem, který

však není dostatečně velký, aby dokázal přinést významnější změnu ve vztahu k aktuálním problémům a výzvám.

Nejhorší možný (pesimistický) scénář – Mezi zemědělci není dostatečný zájem o nadstavbové intervence, zejména AEKO, a budou převážně hledat nejjednodušší cestu ke splnění základních podmínek a čerpání podpory pro udržitelnost a ze základního režimu hospodaření na TTP. Pozitivní změna oproti současnému stavu bude jen velmi malá.

Nejlepší možný (optimistický) scénář – Většina zemědělců vstoupí do režimu celofaremní ekoplatby a zejména budou mít zájem o AEKO. Díky podpoře vzdělávání a poradenství lépe pochopí potřebu ochrany biodiverzity, nebudou se snažit jen o minimální naplňování požadavků a alespoň někteří budou usilovat o vytváření krajinných prvků na orné půdě. Oproti současnému stavu dojde ke zmírnění negativních dopadů hospodaření na přírodu a krajinu.

Závěr hodnocení vlivů na Naturu 2000 podle §45 i ZOPK

Výstupy samostatně zpracovaného hodnocení, které je přílohou 1 dokumentace, byly zohledněny v popisu závěrů vyhodnocení z hlediska přírody a krajiny výše. Hlavním závěrem hodnocení je, že **koncepce Strategický plán Společné zemědělské politiky 2023 – 2027 nemá významný negativní vliv na evropsky významné lokality a ptačí oblasti.**

Celkový závěr

Koncepce jako celek bude mít převážně mírný pozitivní vliv, neboť dojde oproti stávajícímu nastavení SZP ke zlepšení ve většině parametrů a podmínek podpory směrem k většímu zohlednění zájmů životního prostředí a veřejného zdraví. Koncepce je v tomto smyslu akceptovatelná. Konstatovaný pozitivní vliv však nebude natolik významný, aby bez dalšího zajistil řešení hlavních relevantních problémů a existujících negativních trendů životního prostředí souvisejících se zemědělstvím.

V tomto konstatování je zohledněno i rozhodnutí MZe jakožto předkladatele návrhu SP SZP využít výjimky vyplývající z Prováděcího nařízení Komise (EU) 2022/1317 ze dne 27. července 2022, kterým se stanoví odchylky od nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, pokud jde o uplatňování standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (standardů DZES) 7 a 8 pro rok podání žádosti 2023“. V praktické rovině uplatnění těchto výjimek znamená:

- DZES 7 – v roce 2023 se nebude vyžadovat pěstování odlišné plodiny než v roce předchozím (týká se pouze jarních plodin, pro ozimy vyšetě v roce 2022 nelze povinnost vymáhat retroaktivně, a dále se týká pouze omezení 40 % výměry, jak vyplývá z nastavení dohodnutého s EK)
- DZES 8 – povinnost vyčlenění určitého procenta neproduktivních ploch trvá, nicméně pro úhory platí možnost využití k produkci, primárně plodin pro potravinářské účely, s explicitním zákazem kukuřice, sóji a rychle rostoucích dřevin, spolu s možností hnojit a aplikovat přípravky na ochranu rostlin

Uvedené výjimky se vztahují pouze pro rok 2023 a jejich přijetí nemá dopad do ekoplatby, tzn. podmínky diverzifikace plodin i neproduktivních ploch musí být plněny dle původního návrhu celofaremního modelu a prémiového stupně ekoplatby, stejně jako ostatní nastavení Společné zemědělské politiky. Z hlediska vyhodnocení vlivů na životní prostředí bude tedy efektem dílčí oddálení náběhu v hodnocení identifikovaných mírných pozitivních vlivů spojených s uplatňováním přísnějších standardů DZES 7 a DZES 8 o 1 rok, zatímco celkové environmentální ambice a cílový stav implementace SP (rozsah environmentálních

závazků) zůstávají nezměněny. Hodnotitel SEA proto považuje uplatnění těchto výjimek za přijatelné, bez vlivu na celkové závěry vyhodnocení, za podmínky, že uvedené výjimky nebudou dále prodlužovány.

Návrh stanoviska

Zpracovatel SEA vyhodnocení předkládá následující návrh stanoviska dle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů:

Stanovisko k návrhu koncepce: Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2023-2027 pro Českou republiku (SP SZP)

Předkladatel koncepce: Ministerstvo zemědělství

Zpracovatel posouzení: Odborný tým Integra Consulting s.r.o. ve spolupráci

s dalšími experty v následujícím složení:

Mgr. Martin Smutný
MUDr. Helena Kazmarová
Ing. Jitka Kaslová
Mgr. Michala Mariňáková
Mgr. Michal Musil
RNDr. Lenka Šikulová

Průběh posuzování:

Posouzení vlivů SP SZP na životní prostředí bylo provedeno v souladu se zákonem č. 100/2001 Sb. Práce na posuzování vlivů SP SZP na životní prostředí byly zahájeny v září 2019, samotný proces posuzování vlivů SP SZP na životní prostředí pak byl zahájen předložením Oznámení koncepce příslušnému úřadu dne 23. 1. 2020, tj. v době, kdy byly k dispozici pracovní verze podkladových analýz a neschválené návrhy legislativy EU stanovující cíle pro nové období společné zemědělské politiky a též návrh nařízení pro tvorbu Strategických plánů.

Oznámení koncepce „Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2023-2027 pro Českou republiku“¹⁰⁸ zpracované v rozsahu přílohy č. 7 zákona č. 100/2001 Sb., bylo zveřejněno v informačním systému SEA a 10. 2. 2020 došlo k zahájení zjišťovacího řízení. Zjišťovací řízení vedené Odborem posuzování vlivů na životní prostředí a integrované prevence Ministerstva životního prostředí bylo ukončeno vydáním závěru zjišťovacího řízení č.j. MZP/2020/710/1267 ze dne 11. 3. 2020.

Po dobu přípravy návrhu SP SZP byl zpracovatel SEA zapojen do probíhajících veřejných konzultací vedených MZe v jejichž rámci také vznášel připomínky. Práce na vlastním hodnocení probíhaly v návaznosti na přípravu návrhu SP SZP a s ohledem na složitost procesu a potřebu projednat návrh s Evropskou komisí bylo rozhodnuto zpracovat dokumentaci SEA k návrhu SP SZP aktuálnímu v říjnu 2021. Toto vyhodnocení bylo v

---

¹⁰⁸ V Informačním systému SEA byla koncepce zveřejněna pod názvem Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2021 – 2027. Vzhledem k prodloužení procesu schvalování EU legislativy došlo k posunu začátku programového období Společné zemědělské politiky na rok 2023, což se odrazilo v názvu koncepce.

prosinci 2021 předáno (společně s návrhem koncepce) MŽP, které jej následně vrátilo dle § 10f odst. 2 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů¹⁰⁹, zejména s ohledem na to, že návrh SP SZP bude ještě předmětem dalších významných úprav.

Zpracovatel SEA pokračoval v účasti na procesu přípravy SP SZP formou konzultací s MZe a aktualizací vyhodnocení v průběhu první poloviny roku 2022, kdy byl návrh SP SZP dále upravován s ohledem na výsledky konzultací s Evropskou komisí i národními stakeholdery. Tento proces byl zakončen zpracováním aktualizované dokumentace vyhodnocení vlivů na životní prostředí k aktualizovanému návrhu SP SZP. Toto vyhodnocení bylo (společně s návrhem koncepce) předáno na MŽP v červenci 2022.

Stručný popis koncepce:

Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2023-2027 pro Českou republiku je hlavním nástrojem pro realizaci Společné zemědělské politiky na úrovni členských zemí EU. Strategický plán SZP tak definuje podmínky a intervence pro čerpání podpory z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) v období 2023–2027.

Z hlediska hodnocení vlivů SP SZP na životní prostředí představují klíčové komponenty SP zejména podmínky Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy (DZES). Jde o soubor základních environmentálních standardů hospodaření, které musí splnit každý příjemce podpory v rámci společné zemědělské politiky, tedy tzv. „základní podmínky podmíněnosti“. Dalšími klíčovými komponenty jsou potom samotné soubory navrhovaných intervencí financovaných z EZZF respektive EZFRM, které představují jednotlivé kategorie podpor a s nimi spojených specifických podmínek.

SP SZP stanovuje následující specifické cíle:

- Specifický cíl 1 – Podporovat příjmy a odolnost životaschopných zemědělských podniků v celé Unii za účelem posílení bezpečnosti potravin
- Specifický cíl 2 - Posílení tržní orientace a zvýšení konkurenceschopnosti, a to i prostřednictvím většího zaměření na výzkum, technologii a digitalizaci
- Specifický cíl 3 - Zlepšení pozice zemědělců v hodnotovém řetězci

---

¹⁰⁹ Dopis ze dne 14.1.2022, č.j. MZP/2022/710/55

- Specifický cíl 4 - Přispívat ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, mimo jiné snižováním emisí skleníkových plynů a zlepšováním sekvence uhlíku, a rovněž podporovat udržitelnou energii
- Specifický cíl 5 – Podporovat udržitelný rozvoj a účinné hospodaření s přírodními zdroji, jako je voda, půda a ovzduší, včetně snížení chemické závislosti
- Specifický cíl 6 – Přispět k zastavení a obrátit trend úbytku biologické rozmanitosti, zlepšit ekosystémové služby a zachovat přírodní stanoviště a krajinu
- Specifický cíl 7 - Získávání mladých zemědělců a usnadnění rozvoje podnikání ve venkovských oblastech
- Specifický cíl 8 - Podpora zaměstnanosti, růstu, sociálního začlenění a místního rozvoje ve venkovských oblastech včetně biohospodářství a udržitelného lesnictví
- Specifický cíl 9 - Zlepšování reakce zemědělství EU na společenské požadavky na potraviny a zdraví, včetně bezpečných, výživných a udržitelných potravin a dobrých životních podmínek zvířat
- Specifický cíl 10 – Modernizace odvětví podporou a sdílením znalostí, inovací a digitalizace v zemědělství a ve venkovských oblastech – průřezový cíl

Navrhované intervence zahrnují podpory např. ve formě plošných plateb na obhospodařované pozemky, podporu produkce jednotlivých komodit i dotační tituly k podpoře investičních projektů, apod. SP SZP tak vytváří rámec pro podporu subjektů zemědělského a lesního hospodářství, včetně podpory specifických typů hospodaření, i investic do technologií a zemědělské infrastruktury. V rámci návrhu SP SZP 2023-27 nicméně nejsou formulovány žádné konkrétní investiční projekty a SP SZP neobsahuje žádné návrhy konkrétních projektů ve formě záměrů s definovaným územním průmětem.

Stručný popis posouzení:

Posouzení vlivů na životní prostředí bylo provedeno v souladu se zákonem č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů, a zpracováno v rozsahu přílohy č. 9 tohoto zákona. Vzhledem k tomu, že příslušné orgány svým stanoviskem nevyloučily vliv SP SZP na území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti, koncepce byla podrobena hodnocení z hlediska vlivů na evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti dle zákona č. 114/1992 Sb., ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

Závěry posouzení:

Na základě provedeného posouzení vlivů koncepce „Strategický plán společné zemědělské politiky 2023-2027 v ČR“ na životní prostředí a veřejné zdraví proto navrhuje:

Souhlasné stanovisko

k návrhu koncepce „Strategický plán společné zemědělské politiky 2023-2027 v ČR“ **za dodržení níže uvedených požadavků, které by měly být zapracovány do koncepce nebo navazujícího implementačního mechanismu SP SZP tak, aby byla minimalizována rizika negativních vlivů, respektive bylo zajištěno posílení pozitivních dopadů provádění SP SZP na životní prostředí a veřejné zdraví (část A):**

Část A

1. Upravit podmínky implementace SP SZP, aby zohledňovala opatření navržené v rámci vyhodnocení vlivů na ŽP:

Navrhovaná opatření s vazbou k DZES:

Všechna níže uvedená navržená opatření k DZEZ by měla být zapracována do textu koncepce (do Shrnutí postupů v zemědělském podniku, respektive do Vysvětlení příspěvku k tomu, jak dosáhnout hlavního cíle příslušného standardu DZES) před jejím schválením, vyjma opatření k DZES 2, kde je postup upřesněn jinak níže.

DZES 1: Zachovávání trvalých travních porostů na základě poměru trvalých travních porostů k zemědělské ploše na celostátní, regionální, subregionální, skupinové úrovni nebo úrovni hospodářství ve srovnání s referenčním rokem 2018. Maximální pokles o 5 % ve srovnání s referenčním rokem.

- S ohledem na stávající nevyhovující kvalitu velké části povrchových i podzemních vod doplnit mezi environmentálně citlivé plochy pozemky nacházející se v ochranných pásmech vodních zdrojů, v infiltračních oblastech, do 25 metrů od vodního útvaru a pozemky, na kterých se nachází dráha soustředěného odtoku.

DZES 2: Ochrana mokřadů a rašelinišť

Navržená opatření pro DZES 2 by měla být zapracována do textu koncepce po skončení aktuálního projektu, jehož výstupem má být definice těchto typů půd a návrh faremních postupů.

- Důsledná ochrana přirozených rašelinišť a mokřadů: zákaz odvodňování, zákaz zornění.
- Seč TTP v mokřadech pouze technikou nepoškozující půdu.
- Ochranné pásmo okolo mokřadů bez aplikace POR a hnojiv.
- U mokřadů vzniklých poruchou odvodňovacích zařízení musí být postup koordinován s OOP, aby se předešlo případným negativním zásahům do přirozeného vývoje zvláště chráněných druhů, a tím k porušení zákona 114/1992 Sb.

DZES 4: Zřizování ochranných pásů podél vodních toků

- S ohledem na stávající zatížení povrchových vod zejména dusičnany a pesticidy ze zemědělské činnosti doporučujeme rozšířit ochranné pásy podél vodních toků. Jako zcela minimální požadavek se jeví vymezení ochranných pásů nehnojené půdy bez použití pesticidů o šířce nejméně 3 m od hranice dílu půdního bloku, která leží do 3 m od břehové čáry¹¹⁰. Jako optimální se pak jeví vymezení ochranných pásů nehnojené půdy bez použití pesticidů o šířce 6 m od hranice dílu půdního bloku, která leží do 6 m od břehové čáry. Na tento požadavek by přímo navazoval požadavek celofaremní ekoplatby, kde je pro kulturu R stanovena povinnost vymezení ochranného pásu stejné šíře, ale bez zemědělské produkce a se zapojeným rostlinným krytem a zapojeným kořenovým systémem.

DZES 8: Minimální podíl orné půdy věnovaný neproduktivním plochám a prvkům a na celé zemědělské ploše, zachování krajinných prvků a zákaz kácení živých plotů a stromů v období hnízdění a odchovu ptáků

---

¹¹⁰ Takto byly ochranné pásy v rámci DZES 4 navrženy v SP SZP ve verzi pro hodnocení ex-ante a SEA z října 2021. Navíc použití stejného principu vymezení ochranného pásu (tedy od hranice DPB) v rámci DZES i podmínek ekoplatby považujeme za logické.

- Zvýšit podíl plochy ochranných pásů, úhorů a krajinných prvků (tedy mimo plochy plodin vázajících dusík a meziploidy) minimálně na 5% v posledním roce období v DZES (přiměřeně navyšovat rovněž v nadstavbových titulech). Navýšení je navrhováno progresivně, aby měli hospodáři možnost přizpůsobit plány a nedošlo ke skokovému zvýšení v současné nestabilní situaci. Zvýšení je vnímáno jako nutné, aby bylo možné se přiblížit cíli 10% hodnotných neprodučních ploch v roce 2030, stanoveném ve Strategii EU v oblasti biologické rozmanitosti 2030.

Navrhovaná opatření s vazbou na intervence podporované z EZZF

Požadavek na způsob zohlednění je uveden u každého z návrhů zvlášť.

Režimy pro klima a životní prostředí – celofaremní ekoplatba

- Stanovit vyšší minimální rozlohu neprodučních prvků, které připadají na krajinné prvky, úhory a ochranné pásy, a to alespoň o 1 p.b. (procentní bod) nad požadavek DZES v obou variantách. (Zpracovat do podmínek způsobilosti dané intervence v návrhu koncepcce.)
- Povinnost ponechávat neposečené plochy u kultur T stanovit již od DPB velikosti 10 ha na začátku období, 8 ha v posledních 2 letech období. Opatření je navrženo v souladu s opatřením navrhovaným pro intervenci AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů. (Zpracovat do podmínek způsobilosti dané intervence v návrhu koncepcce.)
- Umožnit ponechání neposečených ploch až do následujícího roku. (Zpracovat do podmínek způsobilosti dané intervence v návrhu koncepcce.)
- Doporučit v metodické příručce k AEKO rozfázování seče na sousedících DPB, případně v rámci velkých DPB do dvou termínů s časovým odstupem (např. 1 měsíc).
- Nebude-li tato podmínka součástí DZES 1, podmínit obnovu a přísev TTP souhlasem OOP ve všech environmentálně citlivých plochách včetně luk zařazených pod intervencemi AEKO a Ekologické zemědělství přispívající biodiverzitě resp. vymezených v LPIS jako Mezofilní a vlhkomilné louky hnojené, Mezofilní a vlhkomilné louky nehnojené, Horské a suchomilné louky hnojené, Horské a suchomilné louky nehnojené, Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků, Suché stepní trávníky a vřesoviště a Málo úživné pastviny, Druhově bohaté pastviny. (Zpracovat do podmínek způsobilosti dané intervence v návrhu koncepcce.)

Intervence v sektoru včelařství

- Zvyšování počtu včelstev by mělo být podporováno pouze v oblastech s jejich podprůměrným počtem. Podpora stávajících včelstev tím není omezená. (Zpracovat do podmínek způsobilosti dané intervence v návrhu koncepcce.)
- Jedním z témat poradenství a školení by měl být vliv chovu včel na volně žijící opylovače s cílem vést včelaře k odpovědnému rozhodování o počtech a umístění včelstev ve vztahu k ostatním opylovačům. (Zpracovat do popisu intervence v návrhu koncepcce.)

Navrhovaná opatření s vazbou na intervence podporované z EZFRV

Požadavek na způsob zohlednění je uveden u každého z návrhů zvlášť.

AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů

- Doporučit v metodické příručce k AEKO rozfázování seče na sousedících DPB, případně v rámci velkých DPB do dvou termínů s časovým odstupem (např. 1 měsíc).
- Povinnost ponechávat neposečené plochy stanovit již od DPB velikosti 8 ha na začátku období a 5 ha v posledních 2 letech období. (Zpracovat do podmínek způsobilosti pro danou intervenci v návrhu koncepce.)

Technologické investice v lesním hospodářství

- Podporovat pouze investice do technologií šetrných k půdě. Upřednostněny by měly být technologie umožňující výběrovou těžbu a další technologie umožňující šetrné hospodaření před technologiemi vhodnými především k holosečnému hospodaření. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

Investice do lesnické infrastruktury

Je třeba podporovat dobře naplánované a optimálně technicky řešené projekty.

- Kvalitní plánování sítě lesních cest. Zejména nově budované cesty musí být dostatečně odůvodněné. Konkrétní umístění je třeba zvolit i s ohledem na přírodní hodnoty v dotčeném území. Totéž platí i pro sklady dřeva. To by mělo být zajištěno především postupy dle zákona při povolení takového záměru, ale i výběrem projektů k podpoře. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- K minimalizaci rizika negativních vlivů doporučujeme stanovit podmínku přidělení podpory na investice do lesních cest souladem záměru s příslušným OPRL. Je nutné posoudit vlivy na úrovni konkrétních projektů. Podporovat pouze projekty, které nebudou zhoršovat odtokové poměry v dotčeném území a míru eroze lesní půdy. Tzn. podporovány by měly být jenom takové projekty, u nichž dojde v důsledku úprav systému lesních cest oproti dřívějšímu stavu ke zpomalení odtoku vody a snížení odnosu splavenin. Posouzení vlivů na odtokové poměry by mělo být součástí požadovaného souhlasného stanoviska MŽP. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- Šetrné technické provedení. Je nutné eliminovat, případně kompenzovat negativní vlivy na vodní režim a další vlivy na přírodní hodnoty. Spíše než odvedení vody do zasakovacích jámek s kolmými/příkrými vstupy, které mohou být rizikové pro živočichy, nebo do vodních toků preferovat propustné povrchy, zasakovací tůně, příkopy, průlehy apod. Snížení negativních vlivů cest na vodní režim by mělo být i součástí projektů na opravy stávajících cest. Splnění podmínky by mělo být součástí požadovaného souhlasného stanoviska MŽP. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- V ZCHÚ a Natuře 2000 a v jejich okolí musí být technickým provedením skladů dřeva eliminováno riziko kontaminace vody a půdy pesticidy používanými k ošetření skladovaného dřeva. To by mělo být zajištěno především zákonnými postupy (hodnocení podle §45i a §67 ZOPK) a potvrzeno souhlasným stanoviskem MŽP. Minimálně na úrovni doporučení pro příjemce (optimálně začlenit do provozního řádu skladu nebo obdobného dokumentu) uvést ošetřování skladovaného dřeva způsoby šetrnými k živočichům. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

Založení agrolesnického systému

- V případě realizace v ZCHÚ nebo lokalitách Natura 2000 musí žadatel doložit souhlas OOP, aby se předešlo poškození citlivých stanovišť a nežádoucím zásahům do krajiny. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

Investice do obnovy kalamitních ploch

- Zejména v ZCHÚ, ale i ve volné krajině, by přednostně měly být podpořeny projekty směřující k přirozené prostorové a věkové struktuře, např. využívající ve větší míře přípravné dřeviny. Měla by být vyloučena aplikace chemických látek s negativním dopadem na biodiverzitu. V místech, kde je to možné, by měla být využita (alespoň částečná) přirozená obnova. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

Investice do obnovy kalamitních ploch, Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin, Přeměna porostů náhradních dřevin

- V místech výskytu tetřevovitých ptáků (tetřevů obecných, tetřevů hlušec, jeřábek lesní) je vhodné upřednostnit dřevěné oplocenky. V případě oplocenek z pletiva je nutné zajistit jejich viditelnost, např. vplétáním pásů pogumované syntetické textilie po celém obvodu minimálně ve dvou výškách a zviditelněním horního okraje, příčnými břevny v několika výškách, barevnou plastovou sítí nebo šikmými latěmi. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

AEKO Zatrávňování orné půdy

- Umožnit se souhlasem OOP v jednotlivých odůvodněných případech posun termínu první seče. (Zpracovat do doplňkových podmínek v návrhu koncepce.)
- Aplikaci hnojiva před založením TTP provádět v množství odpovídajícím aktuálním podmínkám a použité travní směsi. Půdy již bohaté na dusík nepřihnojovat. (Zpracovat do doplňkových podmínek v návrhu koncepce, popřípadě do metodické příručky k AEKO.)

AEKO Meziplodiny

- Doporučit v metodické příručce k AEKO zapravení meziplodiny do půdy v termínu do 31. března s ohledem na možné hnízdění ptáků.

Pozemkové úpravy

- Navrhovat pozemkové úpravy v souladu s platnými Plány povodí (resp. s ohledem na opatření uvedená v příslušném Programu opatření) a plány pro zvládání povodňových rizik a existujícími strategiemi adaptace na změnu klimatu. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- V případě realizace vodohospodářských opatření musí být upřednostněna obnova přirozeného vodního režimu a přírodě blízká opatření před technickými řešeními s negativním vlivem na přírodu a krajinu. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- Opatření ke zpřístupnění zemědělských a lesních pozemků nesmí vést k narušení vodního režimu, naopak by měla být spojena s prvky podporujícími biodiverzitu, ekologickou stabilitu a obnovu vodního režimu. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

AEKO – Podpora biodiverzity na orné půdě

Do metodické příručky k AEKO uvést z důvodů ochrany hmyzu a ptáků v době rozmnožování:

- optimální termín pro zapravení biopásů do 30.4.,
- rozfázovat seč biopásů v rámci DPB nebo na sousedních DPB do dvou termínů s odstupem min. 1 měsíc (podle vývoje vegetace - seč druhé části provádět až po nakvetení dříve posečené části),
- seč nebo mulčování nektarodárného biopásu provádět po 30. červnu, optimálně ještě později.

Přeměna porostů náhradních dřevin

- Projekty realizované v Krušných horách musí být v souladu se souhrnem doporučených opatření pro tyto oblasti a s dalšími schválenými koncepčními materiály zabývajícími se ochranou tetřívka obecného v Krušných horách, konkrétně jde např. o studii Volf 2019: Opatření na podporu populace tetřívka obecného v Krušných horách. (https://www.mzp.cz/cz/revitalizace_krusnych_hor). Obdobně v případě realizace v jiných PO (především PO Jizerské hory), EVL a ve zvláště chráněných územích musí být projekty v souladu s plánem péče daného území, souhrnem doporučených opatření a jinými platnými dokumenty. Potvrzení souladu s ochranou tetřívka obecného a dalšími cíli ochrany dotčených ZCHÚ musí být součástí souhlasného stanoviska MŽP. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele, a do formuláře pro standardizované stanovisko MŽP.)
- Založený porost musí mít nejen vhodné druhové složení (geograficky původní, stanovištně přirozené nebo klimaticky vhodné dřeviny), ale měly by být upřednostněny projekty směřující rovněž k vhodné věkové struktuře. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- Povolit použití pouze těch přípravků, které v Registru přípravků na ochranu rostlin nejsou vyloučeny z ochranného pásma podzemních a/nebo povrchových vod. (Zpracovat do SP SZP do podmínek způsobilosti dané intervence, popř. do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

2. Zajistit v rámci implementačního mechanismu SP SZP sledování a vyhodnocování indikátorů navržených v rámci vyhodnocení vlivů na ŽP

Část B

Strategický plán společné zemědělské politiky 2023-2027 v ČR nebude mít významný negativní vliv na evropsky významné lokality a ptačí oblasti.

Pro minimalizaci případných negativních vlivů, resp. posílení vlivů pozitivních jsou navrhována opatření (část B).

Opatření navržená v hodnocení vlivů dle §45 i ZOPK (Natura)

Pro prevenci, vyloučení a zmírnění možných negativních vlivů SP a programem podpořených projektů na předměty ochrany a celistvost EVL a PO jsou navrhována opatření:

- DZES 2: Ochrana mokřadů a rašelinišť: V EVL a PO, ve kterých jsou předmětem ochrany druhy a habitaty vázané na rašeliniště a mokřady, musí být veškeré tyto plochy chráněné proti zásahům ovlivňujícím vodní režim a dalším významným zásahům. Rovněž musí být chráněny proti pronikání hnojiv a POR,

což je možné zajistit např. stanovením ochranného pásma. Podmínky, které budou v SP stanoveny, musí zajistit dostatečnou ochranu mokřadů a rašelinišť v EVL a PO. (Zpracovat opatření do koncepce po skončení aktuálního projektu, jehož cílem je návrh DZES 2.)

- AEKO Zatrávňování orné půdy: V EVL provádět aplikaci hnojiva před založením TTP v množství odpovídajícím aktuálním podmínkám a použité travní směsi. Půdy již bohaté na dusík nepřihnojovat. (Zpracovat do doplňkových podmínek v návrhu koncepce, popřípadě do metodické příručky k AEKO.)- AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů: Povinnost ponechávat neposečené plochy rozšířit i na menší DPB, min. od velikosti 8 ha na začátku období a 5 ha v posledních 2 letech období. (Zpracovat do podmínek způsobilosti pro danou intervenci v návrhu koncepce.)- Doporučit v metodické příručce k AEKO rozfázování seče na sousedících DPB, případně v rámci velkých DPB, do dvou termínů s časovým odstupem (např. 1 měsíc). (Uvést v metodické příručce k AEKO.)- AEKO – Podpora biodiverzity na orné půdě: V PO, kde je předmětem ochrany chřástal polní, musí být zapravení biopásů provedeno do 30. dubna. (Zpracovat do podmínek způsobilosti pro danou intervenci v návrhu koncepce.) Seč biopásů je vhodná až od 15. srpna. (Uvést v metodické příručce k AEKO.)- Technologické investice v lesním hospodářství: Podporovat pouze investice do technologií šetrných k půdě, umožňujících výběrovou těžbu a další technologie umožňující šetrné hospodaření a investice, které povedou ke zmírnění negativních environmentálních vlivů hospodaření oproti stávajícímu stavu. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- Investice do lesnické infrastruktury: V EVL a PO musí být cesty plánovány a realizovány s ohledem na předměty ochrany, tedy je nutné minimalizovat přímé zásahy do chráněných habitatů a do biotopů druhových předmětů ochrany a je nutné vyloučit negativní vliv na vodní režim v místě výskytu předmětů ochrany. Budování skladů dřeva v EVL a bezprostřední blízkosti EVL, kde jsou předmětem ochrany brouci vázaní na dřevo, je nežádoucí. Projekty musí být důsledně posouzeny z hlediska jejich vlivu na EVL a PO; bez doložení neexistence významných negativních vlivů a bez důsledného uplatnění zmírňujících opatření v případě mírně negativních vlivů není možné projekty v EVL a PO a v jejich blízkosti podpořit. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- Investice do obnovy kalamitních ploch: V případě realizace projektu v EVL či PO musí být jednoznačně doložen soulad s plánem péče, resp. se SDO. Plošné odstraňování poškozených porostů, pokud se jedná o předmět ochrany dané EVL, je možné jen se souhlasným stanoviskem OOP. Bez souhlasného stanoviska OOP rovněž není možná aplikace chemických látek a další zásahy s negativním dopadem na biodiverzitu. Obnovované plochy by měly směřovat k přirozené druhové, věkové a prostorové struktuře, je vhodné ve větší míře využít přípravné dřeviny. Tam, kde je to možné, by měla být využita (alespoň částečná) přirozená obnova. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)
- Investice do obnovy kalamitních ploch, Investice do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin, Přeměna porostů náhradních dřevin: V PO, kde je předmětem ochrany tetřívka obecná, tetřev hlušec nebo jeřábek lesní, je vhodné upřednostnit dřevěné oplocenky. V případě oplocenek z pletiva je nutné zajistit jejich viditelnost, např. vplétáním pásů pogumované syntetické textilie po celém obvodu minimálně ve dvou výškách a zviditelněním horního okraje, příčnými břevny v několika výškách, barevnou plastovou sítí nebo šikmými latěmi. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

- Vodohospodářská opatření v lesích: Protože podmínkou podpory je povinnost žadatele předložit souhlasné stanovisko MŽP k danému projektu a jednotlivé záměry budou předmětem posouzení podle zákonných požadavků, nejsou další opatření navrhována.
- Přeměna porostů náhradních dřevin: Podpořené projekty musí být na území PO a v jejich bezprostředním okolí v souladu s SDO těchto ptačích oblastí. V případě realizace v Krušných horách je nutné zajistit soulad s výsledky studie Volf 2019, a to nejen v PO, ale i v ostatních částech Krušných hor, protože zdejší populace tetřívka je propojená a významný úbytek vhodného biotopu mimo vlastní PO by měl negativní důsledek pro druh i uvnitř PO včetně PO na druhé straně hranic. Zejména jde o druhové složení cílových porostů v místech výskytu tetřívka obecného s vysokým podílem břízy a směsí smrku ztepilého, břízy pýřité, b. karpatské (*Betula carpatica*), jeřábu ptačího, vrby jívy, v. ušaté, olše šedé, popř. borovice rašelinné (*Pinus x pseudopumilio*) a neměla by být opomíjena potřeba ponechání nezalesněných míst. Porosty musí být v místech výskytu tetřívka velmi rozvolněné, v klíčových oblastech až 0,05. Zásadní vliv mají tzv. tetřívčí centra (viz Volf 2019), která jsou pro přežití druhu klíčová. Jejich vymezení a návrh opatření byl s vlastníky během přípravy studie projednán. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele, a do formuláře pro standardizované stanovisko MŽP.) Projekty také nesmí být v rozporu s předpokládanou revitalizací rašelinišť, pramenišť a dalších přirozeně podmáčených ploch. Respektovány musí být i předměty ochrany EVL. (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - Pravidel pro žadatele.)

Soulad s ochranou PO a EVL, tj. výše uvedenými podmínkami, by měl být potvrzen v souhlasném stanovisku MŽP vydávaném na žádost žadatele k jednotlivým projektům, které je podmínkou podpory projektu.¹¹¹ (Zpracovat do národních prováděcích předpisů - pravidel pro žadatele, a do formuláře pro standardizované stanovisko MŽP.)

Výše uvedená opatření minimalizují v maximální možné míře všechny zjištěné negativní vlivy posuzované koncepce na předměty ochrany EVL a PO na koncepční úrovni; dále budou mírně negativní vlivy jednotlivých projektů eliminovány postupem dle ZOPK na úrovni záměru.

Část C

Pro implementaci opatření SP SZP sledovat následující doporučení (část C):

1. U intervencí SP SZP, v nichž se uplatňuje mechanismus výběru na základě zpracovaných žádostí zahrnujících dokumentaci konkrétních investičních projektů uplatňovat environmentální kritéria výběru

---

¹¹¹ Výtah ze studie Volf 2019 zde není uváděn, neboť jde o veřejně dostupný dokument, a zásady jsou shrnuty v první odrážce. Součástí studie jsou rozsáhlé mapové podklady, se kterými bude třeba rovněž při posuzování projektů pracovat. Toto posouzení bude řešit příslušný odbor MŽP, který je s odkazovanou studií obeznámen. Kap. 6.1.1 byla do hodnocení 45i zahrnuta na základě požadavky MŽP pro objasnění výše uvedené podmínky. Nepovažujeme za nutné tuto poměrně rozsáhlou vysvětlující kapitolu kopírovat i sem, když je jasně shrnuta opatřením „je nutné zajistit soulad“ – viz výše.

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

projektů navržená v rámci SEA, přičemž tato mohou být použita v jiné formě nebo jiným způsobem v souladu se zavedenou praxí postupu výběru projektů.

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

Seznam samostatných příloh

- Příloha č. 1:   Hodnocení vlivů koncepce na evropsky významné lokality a ptačí oblasti
- Příloha č. 2:   Vyhodnocení vlivů opatření SP SZP na relevantní složky životního prostředí – Hodnotící tabulky

Seznam zkratek

AEKO	Agroenvironmentálně - klimatické opatření
AEKO-ENVI	AEKO-Environmentální
AEKO-OTP	AEKO-Ošetřování travních porostů
AMR	antimikrobiální rezistence
ANC	oblasti s přírodními a jinými omezeními
AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
AP NAP	Akční plán Národního antibiotického programu
As	arsen
ATB	antibiotika
BaP	benzo[a]pyren
BAT	nejlepší dostupné technologie
BPEJ	bonitovaná půdně ekologická jednotka
BPS	bioplynová stanice
BRO	biologicky rozložitelný odpad
CC	Cross Compliance (Kontrola podmíněnosti)
CH ₄	metan
CHKO	chráněná krajinná oblast
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
CHOPAV	chráněná oblast přirozené akumulace vod
CO	oxid uhelnatý
CO ₂	oxid uhličitý
ČOV	čistírna odpadních vod
ČSN	Česká státní norma
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
CZ-NACE	klasifikace ekonomických činností
DPB	díl půdního bloku
DZES	dobrý zemědělský a environmentální stav půdy
EIA	posuzování vlivů záměrů na životní prostředí
EIP	European Innovation Partnership (Evropské inovační partnerství)
EU	Evropská unie
EU-ETS EU	Emission Trading Scheme (Evropský systém obchodování s emisními povolenkami)
EVL	evropsky významná lokalita
EZ	ekologické zemědělství
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EZZF	Evropský zemědělský záruční fond
GHG	Green house gas (skleníkový plyn)
HDP	hrubý domácí produkt
KPÚ	komplexní pozemkové úpravy
KRNAP	Krkonošský národní park
KVET	kombinovaná výroba elektřiny a tepla
LEADER	program zaměřený na podporu venkovských oblastí
LHP	lesní hospodářský plán
LPIS	Land Parcel Identification System (Systém pro evidenci půdních bloků/Registr zemědělské půdy)
LULUCF	Land Use, Land-Use Changes and Forestry (sektor změn využití území a lesnictví)

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

MAS	místní akční skupina
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MVE	malá vodní elektrárna
MZD	meliorační a zpevňující dřeviny
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
N ₂ O	oxid dusný
NAP	Národní antibiotický program
NH ₃	amoniak
NO _x	oxidy dusíku
NP	národní park
NPP	národní přírodní památka
NPR	národní přírodní rezervace
NPSE	Národní program snižování emisí
O ₃	ozón
OH	odpadové hospodářství
OOP	orgán ochrany přírody
OP TAK	Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
OPVZ	ochranná pásma vodních zdrojů
ORP	obce s rozšířenou působností
OZE	obnovitelné zdroje energie
PAHs	polycyklické aromatické uhlovodíky
PAU	polyaromatické uhlovodíky
PCB	polychlorované byfenily
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PHO	pásmo hygienické ochrany
PM	Particulate Matter (suspendované částice)
PND	porosty náhradních dřevin
PO	ptačí oblast
POH	Plán odpadového hospodářství
POH	půdní organická hmota
POK	Politika ochrany klimatu
POPs	Persistent Organic Pollutant's (perzistentní organické látky)
POR	přípravek na ochranu rostlin
PP	přírodní památka
PPH	povinné požadavky na hospodaření
PR	přírodní rezervace
PRV	Program rozvoje venkova
PUPFL	pozemky určené k plnění funkcí lesa
PZKO	Program zlepšování kvality ovzduší
RCP	Representative Concentration Pathways (scénář vývoje změn klimatu)
SC	specifický cíl
SEA	Strategic Environmental Assessment (Posuzování vlivů na životní prostředí)
SHM	strategické hlukové mapování
SFEU	Smlouva o fungování EU
SO ₄	oxid siřičitý
SP	Strategický plán
SP SZP	Strategický plán Společné zemědělské politiky

SWOT	S = Strengths (Silné stránky), W = Weaknesses (Slabé stránky), O = Opportunities (Příležitosti), T = Threats (Hrozby). SWOT je zkratkou pro vnitřní silné a slabé stránky organizace a příležitosti a hrozby z vnějšího prostředí organizace
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
SZÚ	Státní zdravotní ústav
TPS	Tematické pracovní skupiny
TTP	trvalé travní porosty
TZL	tuhé znečišťující látky
ÚAN	území s archeologickými nálezy
ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚSES	územní systém ekologické stability
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky
VDJ	velká dobytčí jednotka
VKP	významný krajinný prvek
VN	vodní nádrž
VŠ	vysoká škola
VTE	větrná elektrárna
VÚ	vojenský újezd
VÚRV	Výzkumný ústav rostlinné výroby
VÚSC	vyšší územně samosprávný celek
VZ	veřejné zdraví
ZCHÚ	zvláště chráněné území
ZOPK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
ZP	zemědělská plocha
ŽP	životní prostředí
ZPF	zemědělský půdní fond
ZZŘ	závěr zjišťovacího řízení